Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Nummer Toegang: 3.01.01

Inventaris van het archief van de Graven van Holland, 1189-1581 (ca. 1650)

Versie: 19-06-2026

J.C. Kort

Nationaal Archief, Den Haag 1981

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief....9
Aanwijzingen voor de gebruiker....11
Openbaarheidsbeperkingen....11
Beperkingen aan het gebruik....11
Materiële beperkingen....11
Aanvraaginstructie....11
Citeerinstructie....11
Archiefvorming....13
Geschiedenis van de archiefvormer....13
I. De graven en hun land....13
II. De graven en hun rechten....14
III. De hoven en het latere bezit van de graven....30
IV. De graaf en zijn raadgevers....35
Bij I-IV: Beknopte stamreeks van de Graven van Holland....38
V. Registratie....43
VI. Klerken en registermeesters....44
Geschiedenis van het archiefbeheer....56
I. Middelen van registratie tot 1581....56
II. Doel en succes van de registratie....79
III. De geschiedenis van het archief....95
Opbouw en verspreiding van het archief....104
IV. Vroegere omvang van het archief....113
De verwerving van het archief....120
Inhoud en structuur van het archief....121
Inhoud....121
Het financieel beheer....121
De indeling van de rekeningen....127
De inkomsten uit de rekeningen....131
Verantwoording van de bewerking....133
Oude ordeningen van het archief....133
Verantwoording van de inventarisatie....143
Verwant materiaal....153
Bewaarplaats van originelen....153
Beschikbaarheid van kopieën....153
Afgescheiden archiefmateriaal....153

Beschrijving van de series en archiefbestanddelen....155
1 STUKKEN VAN PERSOONLIJKE AARD....155
1.01 Willem I....155

1.02 Floris IV....155
1.03 Floris V....155
1.04 Jan I....156
1.05 Jan II....157
1.06 Willem III....158
1.07 Willem IV....158
1.08 Willem V....158
1.09 Albert van Beieren....161
1.10 Willem VI....165
1.11 Jacoba van Beieren....168
1.12 Jan van Beieren....172
1.13 Filips van Bourgondië....179
1.14 Karel de Stoute....181
1.15 Karel V....182
1.16 Filips II....183
2 STUKKEN BETREFFENDE RECHTEN EN BEVOEGDHEDEN....186
2.1 Algemeen....186
2.2 Tegenover de koningen en keizers van het Roomse Rijk....186
2.2.1 De graafschappen Holland, Zeeland en de heerlijkheid Friesland....186
2.2.2 Zeeland....188
2.2.3 De tol te Geervliet....188
2.3 Tegenover de bisschoppen van Utrecht....189
2.4 Tegenover de hertogen van Brabant....189
2.5 Tegenover de graven van Vlaanderen....189
2.6 Tegenover anderen....189
3 STUKKEN BETREFFENDE HET BESTUUR VAN HET GRAAFSCHAP....191
3.01 Bemoeiingen....191
3.01.01 Algemeen....191
3.01.02 Noord-Holland....196
3.01.03 Kennemerland....198
3.01.04 Zuid-Holland....203
3.01.05 Zeeland....205
3.01.06 Amstelland, Waterland en Gooiland....207
3.01.07 Friesland....208
3.01.07.1 Friesland bewesten het Vlie....209
3.01.07.2 Friesland beoosten het Vlie....211
3.01.08 Woerden....220
3.01.09 Het goed van Blois....220
3.01.10 Nedersticht....220
3.01.10.1 Huizen in het Sticht....233
3.01.10.2 Temporaliteit van het Sticht....234
3.01.10.3 Grenzen van Gooiland....243
3.01.10.4 Heikoperwetering....244
3.01.11 Oversticht....245
3.01.11.1 Temporaliteit van het Oversticht....245

3.01.12 Brabant....248
3.01.12.1 Heusden....249
3.01.12.2 De grens tussen Brabant en Zeeland....250
3.01.12.3 De grens tussen Brabant en Zuid-Holland....252
3.01.13 Gelre....255
3.01.14 Vlaanderen....258
3.01.15 Duitsland....258
3.01.16 Frankrijk....259
3.01.17 Engeland....259
3.01.18 Denemarken....259
3.02 Wetgeving....260
3.03 Gerechtelijke zaken....261
3.04 Leenzaken....268
3.04.01 Algemeen....269
3.04.02 Noord-Holland....273
3.04.03 Kennemerland....276
3.04.04 Zuid-Holland....278
3.04.05 Zeeland....283
3.04.06 Amstelland, Waterland, Gooiland en Zeevang....284
3.04.07 Friesland....285
3.04.08 Woerden....286
3.04.09 Heusden....286
3.04.10 Voorne....287
3.04.11 Putten en Strijen....287
3.04.12 Nedersticht....288
3.04.13 Oversticht....289
3.04.14 Brabant....290
3.04.15 Gelre....290
3.04.16 Duitsland....291
3.04.17 Rechtspraak in leenzaken....291
3.04.18 Financiën in leenzaken....292
3.05 Aanstelling van ambtenaren....293
3.06 Dijkzaken....295
3.07 Handel en scheepvaart....300
3.08 Visserij....304
3.09 Marine....304
3.10 Kerkelijke zaken....305
4 STUKKEN BETREFFENDE EIGENDOMMEN EN FINANCIËN....309
4.1 Eigendommen....309
4.1.01 Algemeen....309
4.1.02 Noord-Holland....311
4.1.03 Kennemerland....312
4.1.03.1 Haarlem....312
4.1.04 Zuid-Holland....312
4.1.04.1 Voorne....313

4.1.04.2 Blois....314
4.1.04.3 Arkel....314
4.1.04.4 Putten en Strijen....315
4.1.05 Zeeland....315
4.1.05.1 Zeeland beoosten Schelde....315
4.1.05.2 Zeeland bewesten Schelde....316
4.1.06 Waterland....325
4.1.07 Amstelland en Gooiland....326
4.1.08 Friesland....328
4.1.08.1 Bewesten het Vlie....328
4.1.08.2 Beoosten het Vlie....328
4.1.09 Woerden....329
4.1.10 Heusden....329
4.1.11 Voorne....331
4.1.12 Nedersticht....332
4.1.13 Oversticht....333
4.1.14 Goed, afkomstig van Bruisten van Herwijnen....333
4.2 Financiën....336
4.2.01 Trezorier....336
4.2.01.1 Bijlagen bij de rekeningen van de trezorier....344
4.2.02 Herberg....356
4.2.02.1 Bijlagen bij de rekeningen van de herberg....360
4.2.03 Rentmeester van Noord-Holland....362
4.2.03.1 Bijlagen bij de rekeningen van de rentmeester van Noord-Holland....368
4.2.04 Rentmeester van Kennemerland en Friesland....372
4.2.04.1 Bijlagen bij de rekeningen van de rentmeester van Kennemerland en Friesland....377
4.2.05 Rentmeester van Zuid-Holland....378
4.2.05.1 Bijlagen bij de rekeningen van de rentmeester van Zuid-Holland....381
4.2.06 Zeeland....381
4.2.07 Rentmeester en baljuw van Amstelland, Waterland en Zeevang....382
4.2.07.1 Bijlagen bij de rekeningen van de rentmeester en baljuw van Amstelland, Waterland en Zeevang....384
4.2.08 Rentmeester van Woerden....386
4.2.08.1 Bijlagen bij de rekeningen van de rentmeester van Woerden....387
4.2.09 Rentmeester van Heusden....387
4.2.10 Rentmeester van Voorne....389
4.2.10.1 Rentmeester van Oostvoorne....391
4.2.10.2 Rentmeester van Westvoorne....391
4.2.11 Rentmeester van Gouda, Schoonhoven en het land van Stein....391
4.2.11.1 Bijlagen bij de rekeningen van de rentmeester van Gouda, Schoonhoven en het land van Stein....392
4.2.11.2 Rentmeester en baljuw van Gouda....392
4.2.11.2.1 Bijlagen bij de rekeningen van de rentemeester en baljuw van Gouda 393

4.2.12 Rentmeester en baljuw van Beverwijk en Noordwijk....393
4.2.13 Rentmeester van Arkel, Leede en Schoonrewoerd....394
4.2.13.1 Bijlagen bij de rekeningen van de rentmeester van Arkel, Leede en Schoonrewoerd....394
4.2.14 Houtvester van de Hout....395
4.2.14.1 Bijlagen bij de rekeningen van de houtvester van de Hout....398
4.2.15 Rentmeester van de zeevond....401
4.2.15.1 Bijlagen bij de rekeningen van de rentmeester van de zeeavond....401
4.2.16 Baljuw van Rijnland en Woerden....402
4.2.16.1 Bijlagen bij de rekeningen van de baljuw van Rijnland en Woerden....404
4.2.17 Baljuw van Delfland en Schieland....406
4.2.17.1 Baljuw van Schieland....407
4.2.17.1.1 Bijlagen bij de rekeningen van de baljuw van Schieland....408
4.2.18 Baljuw van Kennemerland en Friesland....408
4.2.18.1 Bijlagen bij de rekeningen van de baljuw van Kennemerland en Friesland....409
4.2.19 Baljuw van Zuid-Holland....410
4.2.20 Baljuw van Amstelland en Waterland....410
4.2.21 Drost van Heusden....411
4.2.22 Baljuw van Den Briel en Voorne....413
4.2.22.1 Baljuw van Westvoorne....413
4.2.23 Baljuw van Medemblik....414
4.2.24 Baljuw van 's-Gravenhage....414
4.2.25 Baljuw van Schiedam....416
4.2.26 Schout van Haarlem....416
4.2.27 Schout van 's-Gravenhage....417
4.2.28 Schout van Amsterdam....417
4.2.29 Schout van Delft....417
4.2.29.1 Bijlagen bij rekeningen van de schout van Delft....418
4.2.30 Schout van Gouda....419
4.2.31 Dijkgraaf van de Grote Waard in Zuid-Holland....419
4.2.31.1 Bijlagen bij de rekeningen van de dijkgraaf van de Grote Waard in Zuid-Holland....422
4.2.32 Kastelein van Heusden....423
4.2.33 Kastelein van Heemskerk....423
4.2.33.1 Bijlagen bij de rekeningen van de kastelein van Heemskerk....423
4.2.34 Kastelein van Loevestein....424
4.2.34.1 Bijlagen bij de rekeningen van de kastelein van Loevestein....424
4.2.35 Kastelein van Gorinchem....424
4.2.35.1 Bijlagen bij de rekeningen van de kastelein van Gorinchem....424
4.2.36 Kastelein van Woerden....425
4.2.37 Tolgaarder te Geervliet....425
4.2.38 Tolgaarder te Strienemonde....425
4.2.39 Tolgaarder te Schoonhoven....425
5 STUKKEN BETREFFENDE DE ZORG VOOR HET ARCHIEF....426

5.1 Inventarissen....426
5.1.1 Charters, registers en papieren in Holland....426
5.1.2 Registers in Holland....426
5.1.3 Charters in Holland....427
5.1.4 Papieren in Holland....429
5.1.5 Charters in Henegouwen....430
5.2 Registers van afschriften van stukken in Henegouwen....430
5.3 Indexen....431
6 AANHANGSEL....433
6.1 Stukken, afkomstig van Aleid van Henegouwen en Floris, haar zoon....433
6.2 Stukken betreffende Henegouwen....436
6.3 Stukken betreffende Luik....438
7 SUPPLEMENT....439

Bijlagen....443
Concordantie van de inventaris van de Leen- en Registerkamer van Holland (LRK) op de onderhavige....443

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:
Graven van Holland

Periodisering:
archiefvorming: 1189-1581
oudste stuk - jongste stuk: 1189-1650

Archiefbloknummer:
3482

Omvang:
2339 inventarisnummer(s) ; 68,00 meter

Taal van het archiefmateriaal:
Het merendeel der stukken is in het Middelnederlands, in het Latijn en in het Middelfrans.

Soort archiefmateriaal:
Normale geschreven teksten. Kennis van het middeleeuwse handschrift is noodzakelijk.

Archiefdienst:
Nationaal Archief

Locatie:
Den Haag

Archiefvormers:
Graaf van Holland

Samenvatting van de inhoud van het archief:
Het archief van de graven van Holland bevat documenten betreffende het bestuur van het graafschap Holland, dat destijds de huidige provincies Noord- en Zuid Holland en (vanaf 1291) Zeeland omvatte. De kern van het archief bestaat uit series registers waarin de oorkonden van de graven werden afgeschreven. Bestond het takenpakket van de grafelijke kanselarij aanvankelijk uit bestuur, rechtspraak en financiën (rekeningen van rentmeesters en baljuwen), na de komst van de Bourgondische hertogen werden de laatste twee hoofdtaken afgesplitst en opgedragen aan respectievelijk het Hof van Holland (1428) en de Rekenkamer (1446). Vanaf die tijd was de taak van de kanselarij beperkt tot het beheer van het archief en de leenadministratie (registratie van de grafelijke beleningen).

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN
Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK
Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN
Het archief kent beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van kwetsbare of slechte materiële staat.

Een aantal stukken van dit archief is in een slechte materiële staat, wat tot gevolg heeft dat het niet aangevraagd kan worden. Deze stukken zijn wel verfilmd en zijn te raadplegen op micofiche. Zie de lijst in de toegang voor welke inventarisnummers dit betreft.

AANVRAAGINSTRUCTIE
Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. Creëer een account of log in.
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op ‘Reserveer’ en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE
Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:
Nationaal Archief, Den Haag, Graven van Holland, nummer toegang 3.01.01, inventarisnummer ...

VERKORT:
NL-HaNA, Graven van Holland, 3.01.01, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

I. DE GRAVEN EN HUN LAND

Bij een overzicht van de geschiedenis van de graven van Holland en hun rechten moet, gezien de huidige stand van onze kennis, veel in het ongewisse blijven. De bronnen plegen immers niet zo ruim te vloeien of zo duidelijk te spreken, als men wel zou wensen. Teneinde het onderstaande relaas enigszins overzichtelijk te houden, is op het hypothetische element in het betoog daarom niet steeds de aandacht gevestigd. Ook de literatuur over de graven van Holland is niet omvangrijk.

Speciaal over de oudste generaties handelt alleen de dissertatie van Bolhuis van Zeeburgh, die uit 1870 dateert. Eveneens als dissertatie verscheen in 1954 de genealogie die Dek van de graven van Holland samenstelde zonder de stof daarbij heel kritisch te wegen. Van beide werken is hier zonder nadere verwijzing voor politieke en genealogische gegevens gebruik gemaakt. Tenslotte verscheen onlangs een verhandeling, gewijd aan de stoffelijke resten van de graven uit het Hollandse huis [1] , die al direct veel kritiek oogstte. [2]

In onze eeuw kreeg graaf Foris V als enige vertegenwoordiger van het Hollandse huis een biografie van Obreen, die verscheen in 1907.

Tevoren was het leven van graaf Willem II, de roomskoning, tweemaal geschetst, eerst in de achttiende eeuw door J. Meerman en naderhand in de negentiende eeuw door O. Hintze. Van de graven uit het Beierse huis zag alleen hertog Jan van Beieren zich in 1913 door F. Schneider geportretteerd.

Naast de monografieën is de bijdrage van Gosses over de vorming van het graafschap Holland, daterend van 1915, door zijn heldere samenvatting van de stof nog steeds de belangrijkste.

1 B.K.S. Dijkstra, Graven en gravinnen van het Hollandsche huis. Onderzoek van de stoffelijke resten, opgegraven op het terrein van de voormalige abdijkerk te Rijnsburg, Zutphen 1979.

2 W.R.K. Perizonius, G.T. Haneveld, L.J. van der Klooster en Tj. Pot, 'Graven en Gravinnen van het Hollandse Huis'. Herbegraven skeletten verdienen nader onderzoek, in: Westerheem, jaargang 29, 1980, pp. 56-71.

II. DE GRAVEN EN HUN RECHTEN

Toen graaf Gerulf in het jaar 885 bij gelegenheid van de moord op de Noorman Godfried voor het eerst genoemd werd, was hij eenvoudig Fries graaf. Van een nauwkeurig afgebakend graafschap zal dan ook geen sprake zijn geweest, te meer daar ook Gardulf graaf van de Friezen was.

Pas in 1101 verscheen graaf Floris II met de titel graaf van Holland in onverdachte bron [3] , nadat zijn voorgangers het nog meer dan tweehonderd jaar met de titel graaf zonder meer hadden moeten stellen. De titulatuur bleef onveranderd, totdat graaf Floris V in 1291 aanleiding zag om de titels van het graafschap Zeeland en de heerlijkheid Friesland aan de bestaande toe te voegen. [4] Inderdaad had hij het laatste gebied onlangs onder zijn gezag gebracht en herkreeg hij in Zeeland juist zijn greep op de gang van zaken. Het is daarom wel verklaarbaar, dat de graaf zijn feitelijke positie in de titels beter tot uitdrukking wenste te brengen. Tevens kon hij beter geharnast een gooi doen naar de Schotse koningstroon, die juist ledig was gekomen. [5]

In beginsel werd de titulatuur 'graaf van Holland en Zeeland en heer van Friesland' hierna niet meer aangepast, hoewel Holland in personele unie werd verenigd met Henegouwen, Beieren-Straubing en Brabant. Gaandeweg

traden de oude titels daarom minder op de voorgrond, zodat zij onder die van koning Filips II, die ook de titels van de Habsburgers en van de Bourgondische vorsten had geërfd, slechts een middenpositie innamen bij de opsomming van zijn waardigheden, tot hij ze met de afzwering in 1581 verloor. De verdwijning van deze laatste graaf betekende tevens het eindpunt van het archief van de graven van Holland, daar de grafelijkheid hierna in handen kwam van een college, de Staten van Holland.

De familie van Gerulf, wiens zoon Dirk in het kustgebied opereerde, had reeds voordat zij de titel graaf van Holland ging voeren blijkens haar relaties een aanzienlijke positie. Graaf Dirk I huwde Geva alias Gerberga, waarschijnlijk een dochter van Pepijn, graaf van Valois [6] , zelf afstammeling in rechte lijn van Karel de Grote. Graaf Dirk II huwde een dochter van graaf Arnulf van Vlaanderen, en Berta,

3 OHZ., I, 92.

4 Kruisheer, pp. 103-108.

5 Simpson, passim.

6 A.M.H.J. Stokvis, Manuel d'histoire, de généalogie et de chronoligie de tous les états du globe, depuis les temps plus reculés jusqu'à nos jours, deel II, Leiden 1889, pp. 104-105; Fouquier-Cholet, Histoire des comtes héréditaires du Vermandois au 9e, 10e, 11e et 12e siècles, Saint-Quentin 1832, p. 57; Bolhuis van Zeeburgh, p. 287: --- comitibus quoque Bernardo ac Theodorico nepote ipsius ---.

dochter van graaf Floris I, werd omstreeks 1070 de gemalin van koning Filips I van Frankrijk. Graaf Arnulf huwde Lutgard, nicht van keizer Hendrik II, en graaf Dirk V was door zijn vrouw verwant aan keizer Lotharius III. [7] Hiernaast leverde het geslacht van de Gerulfingen tijdens het laatste kwart van de tiende eeuw in de persoon van Egbert de bisschop van Trier.

De leden van het geslacht plachten kennelijk bloedbanden te onderhouden met de koninklijke familie, waaronder hun gebied viel. Daarom konden zij voor het gravenambt, dat in beginsel niet erfelijk was, moeilijk gepasseerd worden. Wij zien hen in die hoedanigheid in actie in het gebied tussen Vlie en Maas, waarin de gouwen Texel, Kennemerland, Westfriesland, langs de Rijn, tussen Lier, Schie en IJssel, Maasland, Lek en IJssel, Teisterbant en Nifterlake lagen. In de tiende eeuw gingen Teisterbant en Nifterlake echter voor de familie verloren en was hun gezag in Westfriesland aan schommelingen onderhevig. Hun macht moesten de graven behalve aan traditie en persoonlijke capaciteiten ontlenen aan het bezit van koningsgoed, dat daarbij een beslissende rol placht te spelen. Wij zullen van deze basis eerst de rechten behandelen, die aanwijsbaar van de Karolingische koningen en hun opvolgers stammen, waarna de rechten aan de orde zullen komen, waarvan de oorsprong minder duidelijk is.

Zonder speciale titel konden de graven als plaatsvervanger van de koning beschikken over botting en voederpenning, hetgeen evenwel pas in de veertiende eeuw met afdoende zekerheid blijkt. Gosses vermoedde bij zijn behandeling van de botting [8] de hoge ouderdom van het verschijnsel reeds, maar werkte de Karolingische oorsprong niet nader uit. Zijn oogmerk was dan ook in de eerste plaats een geografische reconstructie van het graafschap langs de boorden van de Rijn, zodat hij aan het bottinggebied in Kennemerland geen aandacht schonk. Hij kenschetste de heffing als bestemd voor het onderhoud van de graaf en zijn gevolg, hierin bestreden door Oppermann [9] , die haar in verband bracht met de landsverdediging.

Door zijn verwaarlozing van Kennemerland ontging Gosses blijkbaar de overeenkomstige voederpenning, die uitsluitend daar werd geïnd. [10] Mag men in de voederpenning hetzelfde verschijnsel zien als in de Vlaamse fodermolt - en dat lijkt alleszins gerechtvaardigd - dan reikt ook deze tot de Karolingische tijd terug. [11] Zij diende voor de levering van haver aan de voorbijtrekkende koning al dan niet vergezeld door zijn leger. Op overeenkomstige wijze lijkt het ons dat de botting

7 J.C. Ramaer, Het graafschap, later Holland, de Rijn en Maasdelta en de stichting van Dordrecht in de 11e eeuw, in: BVGO., 7e reeks, deel II, 1932, p. 16.
8 Gosses, pp. 293-305.
9 Oppermann, Untersuchungen, I, pp. 224-225.
10 Hamaker, II, p. 242.
11 Strubbe, pp. 9-18.

bedoeld was voor het onderhoud van de koning en het leger. Beide vormen van levering in natura zijn aan de graven gekomen, waarbij de prestatie in een geldbedrag werd omgezet.

Hiernaast konden de graven beschikken over een viertal in plechtige oorkonden vervatte gunstbewijzen, hen in de negende en tiende eeuw gegeven door de toenmalige koningen. Hoe oud de oorkonden daarmee ook mogen zijn, zeker voor de hedendaagse onderzoeker blijven zij hier en daar raadselachtig. Wij zullen deze oorkonden daarom met omzichtigheid nogmaals de revue laten passeren.

In de oudste gaf koning Arnulf aan het begin van zijn regering in 889 aan zijn getrouwe graaf Gerulf een hoeveelheid koningsgoed in eigendom. [12] De koning begon met een bos en een akker in Noordwijk en Ospretashem, gelegen tussen de Rijn en Swithardeshaga in het graafschap van Gerulf. De zuidgrens was met de Rijn duidelijk genoeg, maar de noordgrens, waarschijnlijk dienend als gouwgrens, was door ontginning maar al te gemakkelijk te verschuiven. [13] De vorst ging voort met een hoeve in Bodokenlo, vervolgde met twee hoeven in Alburch, een hoeve in Hornum een hoeve in Huvi, een in Teole en eindigde met een hoeve in Aske. Over de lokalisatie van deze goederen zijn de meningen verdeeld. Gosses [14] hield het op Boekel, Oudburg, Hoorn, waar dan ook gelegen, Egmond op de Hoef en Assendelft en liet Teole onopgelost. Anderen gaven de voorkeur aan Aalburg, Huive in Teisterbant, Tiel en Asch [15] , zodat alles met uitzondering van Boekel en misschien Hoorn in Teisterbant zou liggen. Niets wijst er echter op, dat de opgesomde goederen in dezelfde gouw moesten liggen.

Bovendien bepaalde de koning nadrukkelijk, dat graaf Gerulf naar goeddunken over de nieuwe eigendommen mocht beschikken. Nadien moest de nieuwe aanwinst op dezelfde manier vererven als de rest van het familiebezit. Dit werd verdeeld tussen Gerulf's zonen Waldger en Dirk, van wie de eerste graaf van Teisterbant werd. Wij zien hem ook optreden in de gouwen Lek en IJssel en Nifterlake, waar hij tevens graaf kan zijn geweest. Dirk, de tweede zoon, vestigde zich in de kuststreek, waar hij en zijn geslacht er in slaagden zich succesvol te handhaven.

Het lijkt ons daarom, dat Waldger de goederen in Aalburg, Huive, Tiel en Asch verkreeg en Dirk die in Noordwijk, Ospretashem benevens Boekel aan zijn bezit toevoegde. De bestemming van Hoorn moet in het ongewisse blijven, een onzekerheid, die in de hand wordt gewerkt door de omstandigheid dat wij niet bekend zijn met eventuele andere erfgenamen. Onze voorstelling van zaken vindt

12 OHZ., I, 21.
13 De Cock, pp. 54-55.
14 Gosses, pp. 245-246.
15 Blok, Teisterbant, pp. 469-471.

echter steun in een latere bron, die Waldger als begunstiger van het klooster Tiel noemt. [16] Het klooster was reeds door zijn voorouders in Tiel gesticht en lag daarom aan de oostelijke rand van Teisterbant. Het is opmerkelijk, dat het klooster bij of misschien zelfs op de koninklijke hoeve was verrezen zoals dat in de tiende eeuw ook het geval zou zijn met het klooster Egmond, dat eveneens bij eigendom van de koning werd opgetrokken.

Jammer genoeg voor het geslacht van Gerulf stierf de tak van Waldger met diens zoon Radboud uit, waardoor hun goederen aan de koning vervielen met uitzondering van hetgeen zij in eigendom bezaten. Dat moest aan de erfgenamen, waaronder de jongere tak, komen.

Het klooster te Tiel is een apart geval. Koning Otto I schonk dit klooster aan de kerk van Utrecht [17] , daar graaf Dirk aan de opstand tegen zijn gezag had deelgenomen. Hoewel het klooster tot het eigen moest behoren [18] , kon de koning er toch over beschikken, wanneer het op een goed van koninklijke herkomst stond. [19] Zes jaar tevoren had de koning om dezelfde reden het leengoed van Waldger en diens zoon in de gouw Lek en IJssel aan de kerk van Utrecht overgedragen. [20] Tenslotte verrijkte Otto, inmiddels keizer geworden, de kerk in 975 met alle goederen van Waldger en Radboud in Nifterlake. [21] Op deze manier waren alle koninklijke steunpunten van het grafelijk gezag in de drie landinwaarts gelegen gouwen voor het geslacht van Gerulf verloren gegaan. Slechts in een uithoek van Teisterbant wisten de graven van Holland in Aalburg tot 1250 met de voogdij over de goederen van het klooster St. Truiden een politieke positie te handhaven. [22]

Van het eigen bezit van Gerulf en de zijnen in dit gebied blijkt meestal pas in veel later tijd. Het eerst is er sprake van een oorkonde, waarvan de context weliswaar vals is maar waarvan de feitelijke inhoud overeenstemt met andere oorkonden. [23] Hierin wordt melding gemaakt van de schenking van drie hoeven in Teisterbant door graaf Dirk ter genoegdoening van bisschop Adelbold. Kennelijk deed de graaf zijn schenking als zoenoffer voor zijn botsing met de bisschop en diens bondgenoten in 1018 aan de Merwede. Zij zal niet heel lang daarna zijn geschied. Het zou interessant

16 Alpertus van Metz, Gebeurtenissen van deze tijd & Een fragment over bisschop Diederik I van Metz, editie H. van Rij, Amsterdam 1980, pp. 18 en 19.
17 OSU., I, 118.
18 R.R. Post, Eigenkerken en bisschoppelijk gezag in het diocees Utrecht tot de XIIIe eeuw, Utrecht 1928, p. 31.
19 W. von Gladiss, Die Schenkungen der deutschen Könige zu privatem Eigem, in: Deutsches Archiv für Geschichte des Mittelalters, jaargang, 1, 1937, pp. 102-104.
20 OHZ., I, 32.
21 OHZ., I, 134, 135.
22 Gosses, pp. 326-330.
23 OHZ., I, 81; Tenhaeff, pp. 217-227; OHZ., I, 76, kent geen plaats.

zijn te weten, waar het grafelijk bezit in Teisterbant gelegen was, maar hierover gaven de leen- en tijnsregisters van de abdij St. Paulus, die naderhand in het bezit van de drie hoeven geraakte, geen uitsluitsel. [24]

Behalve het voorgaande op zichzelf staande geval van vervreemding, stammend uit de elfde eeuw, dateren de vermeldingen van grafelijke goederen in de betrokken streek pas van twee of meer eeuwen later. Toch schijnt het ons om oud bezit te gaan, daar van een opbouw van een machtspositie door de graven in Teisterbant en omstreken geen sprake lijkt. Waarom zouden zij dan in een betrekkelijk laat stadium eigendommen, die zo excentrisch lagen, zijn gaan verwerven? Daarom moet het bezit in de voormalige gouwen Lek en IJssel met zeven en een halve hoeven bij het Gein, 46 morgen in Eiteren en veertig morgen in Benschop en in Teisterbant met twee hoeven in Acquoy, twee hoeven in Herwijnen, een hoeve in Dussen en een in Helsdingen [25] teruggaan op de plaats, die Gerulf en zijn geslacht daar eens innamen.

Gezien het bovenstaande lijkt het begrijpelijk, dat graaf Dirk II, eenmaal in genade bij de koning, op schadeloosstelling voor het verlies van zo'n groot gebied, waar de familie de grafelijke waardigheid bekleedde en de koninklijke lenen bezat, heeft aangedrongen.

Inderdaad gaf koning Otto III de graaf in 985 [26] , toen hij twee jaar regeerde, een gedeelte van hetgeen deze al eerder van het Rijk in leen hield in eigendom. De goederen werden wederom in vage termen aangeduid, zodat uit de tekst niet helder blijkt, wat de schenking precies inhield. Het was gelegen tussen Lier en IJssel, in Zonnemaire, tussen het water Medemelaka en Chinnelosara gemerchi en in de gouwTexel. Het huisgeld hield de keizer voor zich. De koninklijke gift stond evenmin in geografische volgorde als wij vermoedden bij de oorkonde voor graaf Gerulf. Volgens een waarschijnlijk later toegevoegde zinsnede zouden de goederen gelegen zijn in de gouwen Maasland, Kennemerland en Texel. De juistheid van deze mededeling schijnt ons slechts betrekkelijk, daar van Kennemerland geen sprake lijkt.

Voor een meer precieze bepaling van de betekenis van de oorkonde zijn wij daarom aangewezen op gegevens van later tijd. Tussen Lier en IJssel bezaten de graven Maasland, ruim twaalfduizend vijfhonderd ha. groot, dat tot het begin van de veertiende eeuw een aparte administratieve eenheid vormde. [27] Voorts verkreeg de graaf de hof Zonnemaire met toebehoren, waaronder de latere heerlijkheden Voorne

24 RA. Utrecht, Kleine kapittels en kloosters, inv.nr. 505 c. Gelre.

25 Hoek, Voorne, pp. 137-138; de Fremery, 184; inv.nr. 401 folio 2 nr. 6; inv.nr. 620 folio 6. nr. 10 en inv.nr. 707 folio 91.

26 OHZ., I, 55.

27 C. Hoek, Het Sint Maartensrecht bij Delft, in: Holland, jaargang 11, 1979, pp. 43-44; Hoek, Vlaardingen, pp. 75-79.

en Putten zullen moeten worden verstaan. Het geheel besloeg een oppervlakte van ca. zestigduizend ha. [28] Deze duizenden hectaren waren nog niet ontgonnen en daarom geringer in waarde dan de hoeven, die wel in bedrijf waren.

Voor de goederen tussen Medemelaka en Chinnelosara gemerchi komt een situering in Warmenhuizen, Vronen en Oudorp het meest in aanmerking. [29]

Wellicht is de graaf bij dezelfde gelegenheid in het bezit van het Hofland in Wijdenes gekomen. [30] Tevens bezat hij waarschijnlijk als gevolg van de koninklijke oorkonde goederen op de grens van Texel en Kennemerland aan het Zijpe. [31]

Met de oorkonden van 889 en 985 is een deel van het bezit van de Hollandse graven vastgelegd. Schriftelijk werd hun positie nog door een tweetal andere stukken gesteund. In een ervan gaf de Westfrankische koning Lotharius aan graaf Dirk II in 969 een bos Wasda. [32]

Dit bos werd tot voor kort algemeen gehouden voor een streek in het land van Waas in de Gentergouw en inderdaad is een Conegesfurst aldaar elders in de bronnen aanwijsbaar. [33] Ook Koch was in zijn studie over de graven van Holland en het burggraafschap van Gent [34] deze mening toegedaan. Helaas is de vereenzelviging van Wasda met Waas op taalkundige gronden niet goed mogelijk, daar de oudste vorm van Waas steeds Wasia luidt. [35] Bij de annotatie van zijn uitgave stelde Koch daarom voor Wasda te emenderen tot Was(el)a. Zo kon hij het bos identificeren als het latere Wattelo bij de stad Aire-sur-la-Lys, zodat de oorkonde zou handelen over een gebied in het noorden van Frankrijk, provincie Pas-de-Calais, arrondissement Saint-Omer. Deze interpretatie lijkt ons hoogst onwaarschijnlijk. Het komt ons namelijk voor dat Koch met de mis lezing van d voor el wat gemakkelijk was. Daarom hebben wij een proef genomen met twee oorkonden van koning Lotharius, daterend van 966. [36] De letters d en el bleken in alle gevallen zo duidelijk te zijn geschreven dat geen verwarring mogelijk was. In de drie jaren die de oorkonden van 966 van die van

28 Hoek, Voorne, pp. 126-132.
29 De Cock, pp. 36-38.
30 A. de Goede, Westfriesch leenrecht, in: Verslagen en Mededeelingen van de Vereniging tot uitgaaf der bronnen van het Oud-Vaderlandse Recht, dl. IX, 5, Utrecht 1942, pp. 525-531.
31 De Cock, p. 46.
32 OHZ., I, 41.
33 Fontes, p. 106*.
34 A.C.F. Koch, De betrekkingen van de eerste graven van Holland met het vorstendom Vlaanderen, in: Tijdschrift voor Geschiedenis, jaargang 61, 1948, pp. 32-33.
35 M. Dewulf, Was het Karolingische 'Forestum Wasda' de oudste benaming van het Waze 'Koningsforeest', in: Annalen van de Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, deel 71, 1968, pp. 105-112.
36 O. Opperman, Die älteren Urkunden des Klosters Blandinium und die Anfänge der Stadt Gent, Utrecht 1928. Zweiter Teil, Facsimiles 5 en 24.

969 scheiden, zullen geen ingrijpende wijzigingen in het schrift van de Westfrankische kanselarij zijn opgetreden. Misschien waren de oorkonden zelfs wel door een en dezelfde hand in het net geschreven! Daarom mag men gevoeglijk aannemen dat de Egmondse kopiist, die behalve in de verdraaiingen van koningsnaam en jaartal niet op fouten kan worden betrapt, de tekst juist heeft weergegeven. De kwestie Wasda is daarmee weer open.

Onzerzijds willen wij hier een suggestie doen in aansluiting bij de overlevering door het klooster Egmond, die Koch bij zijn uitgave aanhaalde. Deze traditie presenteert Wasda als Zeeland, wat niet juist kan zijn, daar

Walcheren (Walacria) en Schouwen (Scaldis) als delen van Zeeland al eerder voorkomen. Toch geeft de vingerwijzing naar Zeeland ons een aanknopingspunt in het archief van de abdij Egmond. Indien men namelijk aanneemt, dat met de oorkonde ook de rechten of een gedeelte daarvan aan de abdij zijn gekomen - wij komen daar nog nader op terug -, dan springt een opvallend en geheel excentrisch bezit van de abdij Egmond in Zeeland in het oog, zij het dat de abdij slechts stukken, daterend van het midden van de veertiende eeuw, kon produceren. Het betreft Dreischor, waar de abt in 1342 aanspraak maakte op de tienden, meer bepaald van het buitendijkse land. [37]

Elders komt het bezit van Dreischor nog eenmaal ter sprake, zij het dat de beschrijving van het stuk, dat thans verloren is, duidelijker had kunnen zijn. Gerard, voogd van Egmond, verkoopt volgens het regest aan Willem, voogd van Holland, alle land van Dreischor behalve Rippertsoord in leen. [38] Niet met zekerheid blijkt dus, of Gerard, die zijn vader juist als heer van Egmond was opgevolgd [39] , op eigen titel of als voogd van het klooster Egmond optrad, maar dat laatste lijkt ons gezien zijn benaming wel hoogst waarschijnlijk. De titel van voogd zal hij van zijn vader hebben geërfd, die voor die functie in 1213 een oorkonde had verkregen. [40]

Van een geheel andere orde was de overdracht door Willem, voogd van Egmond, Gerards vader, van eigen goed in Dreischor aan graaf Floris IV. [41] Deze transactie vond immers plaats voor schepenen van Zierikzee. In het vorige geval moest de voogd de overdracht van het kloostergoed verzorgen.

37 Abdij Egmond, inv.nr. 612.

38 Inv.nr. 2118 folio 29 nr. 57.

39 P. Beelaerts van Blokland, De oudere generaties van het geslacht der Heren van Egmond, in: 'De Nederlandsche Leeuw', jaargang 56, 1938, kolom 27.

40 OHZ., I, 341.

41 Inv.nr. 587 folio 8; vermeld: Kruisheer, 145.

Wij menen met deze gegevens de gehele of gedeeltelijke identificatie van Wasda met Dreischor zo aannemelijk mogelijk te hebben gemaakt. Hinderlijk blijft intussen de naamsverandering, die elke vereenzelviging hachelijk maakt, en ons gebrek aan kennis van de vroegere natuurlijke gesteldheid van het terrein. Het verontrust ons minder dan Koch dat koning Lotharius ten tijde van zijn schenking wellicht niet in staat was Dreischor met een troepenmacht te bezetten. Indien dat nodig was, zal hij die daad aan graaf Dirk hebben kunnen overlaten, in wiens graafschap Wasda volgens de tekst moest liggen. De vorst deed slechts op de gebruikelijke wijze afstand van zijn eigendom.

Een koninklijke oorkonde van de graven rest. Hiermee schonk koning Karel de Eenvoudige in 922 de kerk van Egmond met toebehoren tussen Swithardeshaga, Fortrapa en Kinnem aan graaf Dirk I. [42] De uitgebreidheid van het toebehoren lijkt het best bepaald te worden door Lisse [43] , Vartrop op Wieringen en Kinnum op Terschelling. [44] De oostzijde werd niet aangegeven maar zal samenvallen met de grafelijke macht, hoe rekbaar ook, en aan de westzijde vormde de Noordzee een natuurlijke grens. Zo had de graaf ook schriftelijke grond voor zijn recht op het mannenklooster, dat hij hier op een onbekend tijdstip stichtte. [45] Van zijn eigendom deed graaf Dirk VI in 1140 ten gunste van de paus afstand [46] , hoewel daarmee geen verandering in zijn feitelijke zeggenschap over het klooster kwam.

Niet door oorkonden gestaafd maar daarom niet minder reëel is een aantal andere rechten van de graven van Holland, die van oude oorsprong lijken te zijn. In de eerste plaats bleek graaf Floris II in het jaar 1108 voogd van de abdij St. Truiden te zijn voor het goed van Aalburg. [47] Deze politieke stelling, die de graven in een uithoek van de gouw Teisterbant hadden weten te handhaven, ging evenwel in 1250 verloren, daar de abdij de voogdij verkreeg onder leenverband. [48] Maar het recht moet van oudere datum zijn dan de twaalfde eeuw, aangezien graaf Dirk IV er in het midden van de elfde eeuw in fel geschil om gewikkeld was. [49] Belangwekkend is in dit verband dat graaf Floris I in 1661 op weg van Zaltbommel naar zijn eigen gebied te Nederhemert stierf [50] want dat maakt het waarschijnlijk dat met het eigen gebied Aalburg bedoeld

42 OHZ., I, 28.
43 De Cock, pp. 54-59.
44 Oppermann, Untersuchungen, I, p. 91.
45 J. Hof, De abdij van Egmond van de aanvang tot 1573, 's-Gravenhage-Haarlem 1973, pp. 25-29.
46 OHZ, I, 120.
47 Gosses, pp. 325-327; OHZ., I, 95.
48 Van den Bergh, OHZ., I, 521.
49 Gosses, pp. 333-334.
50 Fontes, p. 131.

werd. Hoe de graven aan hun recht gekomen waren, blijft echter in duister gehuld. Het enige andere dat hen aan Aalburg bond, was het bezit van twee hoeven, geschonken door koning Arnulf [51] , maar dat lijkt een smalle basis voor een voogdij.

Daarnaast bleken de graven in 1247 in het bezit van de voogdij over de Onze Lieve Vrouw-abdij te Middelburg [52] , eveneens gelegen aan de rand van het graafschap. De abdij was in 1123 gesticht onder bescherming van de Vlaamse graaf en werd zeven jaar later naar het castrum aldaar verplaatst. [53] Waarschijnlijk hangt de invloed van de graaf van Holland samen met het bezit van dat castrum, dat juist in die tijd in zijn handen schijnt te zijn overgegaan.

Bij gelegenheid verkreeg de graaf van Holland de voogdij over het Sticht van Utrecht. Zij werd in 1196 door keizer Hendrik VI aan graaf Dirk VII toegewezen, waarna de functie te Utrecht eenendertig jaar later aan de dan overleden graaf Willem I werd toegedicht. [54] Nadien werd graaf Willem IV weer uitdrukkelijk als voogd van het Sticht aangesteld [55] , nadat de term tijdens graaf Floris V en graaf Willem III niet gehoord was. Het lijkt ons niet dat de graven van Holland bepaalde rechten op deze voogdij konden laten gelden, maar door hun grafelijke waardigheid behoorden zij tot de weinigen die ervoor in aanmerking kwamen.

Eveneens van onzekere oorsprong zijn de rechten van de graven in Zeeland. Onbetwist was hun bezit op Schouwen, waar graaf Dirk VI de abdij Echternach in 1156 in ruil voor de kerken in Holland 120 gemet land bij Elkerzee toewees. [56] Waarschijnlijk had graaf Dirk II de goederen aldaar 200 jaar eerder van koning Otto I verkregen. [57] In het begin van de veertiende eeuw was het grafelijk bezit op Schouwen nog ca. 260 gemet groot. [58] Het bezit van de heren van Voorne en die van Putten aldaar was vermoedelijk eveneens afkomstig van het grafelijk domein. Beiden hadden het vanaf de dertiende eeuw in leen uitgegeven. Voorne beschikte aan de noordzijde van het eiland in Elkerzee, Looperskapelle, Brijdorpe en Oudenpolre over ruim twintig gemet leenland [59] en het leenland van Putten was geconcentreerd in

51 Boven p. 19*.
52 de Fremery, 95.
53 Dekker, pp. 334-335.
54 Fontes, p. 188; J.C. Kort, Utrechtse oorkonden in Holland, in: Nederlands Archievenblad, jaargang 78, 1974, p. 133.
55 Van Mieris, II, 642-643.
56 OHZ., I, 139/140.
57 Hoek, Voorne, p. 134.
58 Hamaker, IV, pp. 100-105.
59 Kort, Voorne, pp. 47-57; J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Voorne in Noord-Holland, Kennemerland, Waterland en Zeeland, in: Ons Voorgeslacht, jaargang 32, 1977, pp. 429-430 nr. 133.

Brijdorpe en Klaaskinderkerke tot een totaal van ca. tachtig gemet. [60] Daarnaast bezaten de heren van Voorne aan de zuidzijde van het eiland nog eens vijftig gemet leenland in het Qualambacht, Simonskerke, Breiskerke en Zuidland [61] .

De positie van de graaf op Schouwen zou een goede verklaring krijgen, wanneer zij verbonden zou zijn aan het bezit van de villa Scaltheim, die in het begin van de negende eeuw gelegen was aan de mond van de Schelde. [62] Hiermee kunnen niet de oude plaatsen Heemstede of Burgh bedoeld worden, welke laatste plaats in het jaar 776 voor zou kunnen komen. [63] De beste mogelijkheid lijkt daarom Zierikzee, hoewel in Zeeland de namen wel onder onze voeten schijnen weg te zakken. Met Wasda overkwam ons al iets dergelijks en ook de naam van de hof Scaltheim verdween onder water of slib. In ieder geval is er in de dertiende eeuw blijk van de aanwezigheid van een grafelijke hof in Zierikzee. [64]

Ook de kerk aldaar, gewijd aan St. Lieven, was tenminste vanaf de dertiende eeuw in handen van de graaf. Deze bezitting zal de graaf hebben verworven van de abdij van St. Baafs te Gent, die in de elfde eeuw de cultus van de heilige Lieven begon te verbreiden. Het komt ons voor dat de abdij, die haar goederen in Zeeland in het begin van de elfde eeuw grotendeels van de hand deed [65] , de kerk wat later moet hebben afgestoten. De monniken gaven haar immers de naam van hun nieuwe heilige mee. Evenmin als het geval was met de rest van de door het klooster vervreemde goederen gaf deze transactie aanleiding tot een schriftelijke neerslag, zodat wij nadere gegevens moeten ontberen.

Naast het eigen goed, waarover zij vrij konden beschikken, waren de graven van Holland voor andere goederen door leenbanken gebonden. Tot de leenheren behoorden de koning van Duitsland en de bisschop van Utrecht. Niet duidelijk is echter, wat de graaf aanvankelijk van beide leenheren hield behalve de tol van Geervliet, die van het Rijk afhing. [66] Zo bevestigde keizer Otto IV in 1213 graaf Willem I in diens rijkslenen, waaronder de grafelijke waardigheid begrepen was. [67]

60 J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Putten, 1229-1650, in: Voorgeslacht, jaargang 34, 1979, pp. 138-140 nrs. 110-132.
61 Kort, Voorne, pp. 47-57.
62 Dekker, p. 47; J. Huizinga, Scaldemariland, in: Verzamelde werken, I, Haarlem 1948, pp. 563-564.
63 Dekker, pp. 66-68.
64 Henderikx, pp. 67-68, 105.
65 Dekker, p. 72.
66 Inv.nr. 187.
67 Inv.nr. 174.

Was daarmee zeker, dat het gehele graafschap Holland leenroerig was aan het Roomse Rijk, zoals Niermeyer in het voetspoor van Oppermann wilde? [68] Hoe dit zij, in 1294 schreef roomskoning Adolf van Nassau dat graaf Floris V Zeeland van het Rijk hield. [69] Geheel juist lijkt deze vaststelling niet, ingegeven als zij moest zijn door politieke overwegingen, want reeds keizer Hendrik II had in 1012 graaf Boudewijn IV van Vlaanderen met Walcheren beleend, waarop in 1056 de belening van graaf Boudewijn V van Vlaanderen was gevolgd. Via de annalen van Egmond had de graaf van Holland van dat laatste feit op de hoogte kunnen zijn. [70] Op een gegeven moment, misschien in 1128, moet de graaf van Vlaanderen zijn ambtgenoot van Holland met Walcheren, dat later als Zeeland bewesten Schelde werd omschreven, beleend hebben. [71] In 1167 kwam de leenbank aan het licht, toen graaf Floris III zijn positie met geweld had trachten te verbeteren maar het onderspit dolf. [72] Bij verschillende andere gelegenheden probeerden de graven van Holland zich van deze leenbank te ontdoen en Zeeland direct van het Rijk te houden. Zij hadden zich in dat geval tot rijksvorst kunnen opwerken. [73]

De band werd definitief geslaakt in 1323 [74] , zodat de graven van Holland de eilanden van Zeeland onmiddellijk van het Rijk konden houden. Negen jaar tevoren had roomskoning Lodewijk graaf Willem III bevrijd van zijn rechten in de graafschappen Holland en Zeeland en de heerlijkheid Friesland behoudens de hulde [75] , waarna dezelfde vorst, inmiddels keizer geworden, zijn beschikking in 1324 nog eens bevestigde. [76] In 1346 bleek het gehele graafschap inderdaad alleen van het Rijk af te hangen [77] zonder dat iemand anders op enige leenhoogheid aanspraak kon maken.

Voordien was de situatie in Zeeland anders geweest, maar ook voor de rest van het graafschap lagen de afhankelijkheden niet zo eenvoudig als de oorkonde van keizer Otto IV zou doen vermoeden. [78] Niet uitgesloten is, dat de grafelijkheid slechts betrekking had op Friesland beoosten het Vlie of op Zeeland beoosten Schelde, daar het ambtsgebied niet nader was aangegeven. Inderdaad gaf de bisschop van Utrecht voor leenheer van de Hollandse graaf te zijn, die volgens een stuk, gedateerd 1021, het gehele graafschap Holland en het land van Kennemerland behalve de tienden

68 AGN., II, p. 280.
69 Inv.nr. 185.
70 Dekker, p. 61; Fontes, p. 131.
71 Dekker, pp. 398-400; Lenselink, p. 7.
72 OHZ., I, 160.
73 Oppermann, Untersuchungen, II, pp. 35-36.
74 Van Mieris, II, 275, te dateren 18 maart 1323; inv.nr. 186.
75 Bijlage nr. 51.
76 Bijlage nr. 65.
77 Inv.nr. 179.
78 Inv.nr. 174; Oppermann, Untersuchungen, II, p. 53.

van hem in leen zou houden. [79] Waterland en Westfriesland behield de bisschop zelf. Het stuk, het bekende Memoriale Adelboldi is sinds lang als maakwerk van later tijd ontmaskerd [80] , zij het dat de laatste uitgever de tijd van ontstaan stelt op het eind van de twaalfde eeuw. [81] Niet duidelijk is intussen over welke gegevens men toen in Utrecht kon beschikken. Geen uitsluitsel geven de leenakten, die de bisschoppen de graven bij gelegenheid ter hand stelden [82] , daar zij evenmin als die van de roomskoningen een specificatie van het leen bevatten. Datzelfde is het geval met twee belevingen van het jaar 1204 [83] , die slechts refereren aan wat graaf Dirk VII reeds hield. Daarmee zouden de belevingen opgeklommen zijn tot de tijd van de hierboven veronderstelde fabricage van de onechte oorkonde van 1021.

Het bovenstaande moest wel tot onduidelijkheden leiden. De moeilijkheden werden op de spits gedreven door twee echte oorkonden van de jaren 1063 en 1064. Roomskoning Hendrik IV wees in 1064 de grafelijkheid van Westflinge en aan de boorden van de Rijn tezamen met de abdij Egmond, het geestelijk centrum van het graafschap, aan de bisschop van Utrecht toe. [84] Bovendien had de bisschop zich het jaar tevoren met de abt van Echternach verbonden om diens kerken in Holland terug te vorderen, nadat zij door de graven in bezit waren genomen. [85] Het graafschap bezuiden de Rijn was door de koning blijkbaar toebedeeld aan hertog Godfried, die de helft van de kerken van Echternach beheerde. [86] Volgens de traditie zou hij zijn hoofdkwartier in Delft hebben gehad.

Op grond van het voorgaande construeerde Oppermann een gedurig wisselende leenverhouding, waarin het graafschap nu eens van het Rijk, dan weer van de bisschop van Utrecht zou afhangen. [87] Met deze opvatting kunnen wij ons niet verenigen. In de oorkonden van 1063 en 1064 was geenszins sprake van een leenhoogheid van de bisschop van Utrecht over de graaf van Holland, wiens goederen op grond van politieke overwegingen verbeurd verklaard waren. Het zou ook vreemd zijn, wanneer een bezetter vanzelfsprekend de rol van leenheer ging spelen en daarmee de eigen bezetting ongedaan maakte! Evenmin leverde de aanduiding bij de kroniekschrijver Thietmar van Merseburg van bisschop Adelbold als senior van graaf Dirk III het bewijs van leenheerlijkheid, daar het slechts op de kerkelijke verhouding behoeft te slaan. [88] Zonder melding te maken van het

79 OHZ., I, 73.
80 Tenhaeff, pp. 15-130.
81 OHZ., I, 73 kopnoot.
82 Inv.nrs. 188-189.
83 OHZ., I, 267, 271.
84 OHZ., I, 85; Oppermann, Untersuchungen, I, p. 95.
85 OHZ., I, 84.
86 OHZ., I, 87.
87 Oppermann, Untersuchungen, II, pp. 12-21.
88 Oppermann, Untersuchungen II, p. 12; J.F. Niermeyer, Mediae latinitatis lexicon minus, Leiden,

Memoriale Adelboldi, gedateerd 1021, meende Oppermann eerst voorzichtig maar allengs met meer zekerheid de gewenste afhankelijkheid uit de herhaaldelijke verschijning van graaf Floris II te Utrecht in het begin van de twaalfde eeuw te kunnen bewijzen. [89] Dat de graaf blijkens mededeling van abt Rudolf van St. Truiden, wiens belangen de graaf als voogd behandelde, maar met moeite tot die stap te bewegen was [90] , scheen Oppermann in die redenering niet te hinderen. Ook een ander maal, toen graaf Floris bij de bisschop verscheen [91] , is er geen reden om de graaf tot bisschoppelijk leenman te maken, daar hij slechts getuige was bij de schenking van een kerk in zijn gebied aan het kapittel van St. Jan te Utrecht. Bepaald geforceerd lijkt de poging van Oppermann om met behulp van een oorkonde van het jaar 1108[92] een burggraafschap van Leiden en een heerlijkheid Voorhout met Teilingen, die van de bisschop afhankelijk zouden zijn, in het leven roepen. Het enige bewijs voor deze bewering is geput uit de getuigenlijst van de oorkonde, waarin de bisschop aan de abt van St. Truiden de kerk van Aalburg restitueert. Naast en na graaf Floris treden Gerard van Wassenberg, graaf van Gelre, Hugo van Voorne, Adalwin van Leiden, Dodo van

Voorhout en anderen er in op. Niets geeft ons het recht in deze getuigen leenmannen te zien. Dat zou slechts het geval zijn, wanneer de oorkonde een leenzaak betrof. Daarom werd een op dezelfde manier ontworpen afhankelijkheid van de heerlijkheid Voorne van de bisschop van Utrecht reeds eerder bestreden op louter genealogische grond. [93] Zij is thans ook onmogelijk gebleken wegens de oudere schenking van Zonnemaire. [94] Een bisschoppelijk burggraafschap in Leiden, haast onuitroeibaar in talloze publikaties opduikend [95] , is eveneens slechts een fabel. De huidige burcht verzet zich ertegen, daar zij pas ca. 1150 gebouwd kan zijn. [96] Mocht er vroeger al een versterking gestaan hebben, zoals Holwerda wil, dan dateert deze volgens hem uit de eerste helft van de elfde eeuw [97] , toen geen bisschop van Utrecht had gedacht kasteelheer van Leiden genoemd te zullen worden.

1976, p. 958.

89 Oppermann, Untersuchungen, II, pp. 22-23.

90 OHZ., I, pp. 197-198 ad nr. 95.

91 OHZ., I, 92.

92 OHZ., I, 95.

93 Kort, Voorne, p. IV.

94 Boven p. 22*.

95 Monna, p. 65.

96 J.G.N. Renaud, De burcht van Leiden, in: Bulletin van de Koninklijke Nederlandse oudheidkundige bond, 6e serie, jaargang 5, 1952, kolom 1-32.

97 J.H. Holwerda, De Leidsche Burcht, in: Leidsch Jaarboekje, 1924, pp. 10-27.

Onze slotsom kan slechts luiden, dat de graaf van Holland na 1064 in het geheel niet geconfronteerd werd met een burggraaf van Leiden en een heer van Voorhout, die leenman van de bisschop van Utrecht zouden zijn. Toen graaf Dirk V zich omstreeks 1076 weer in het bezit van het graafschap had gesteld, was de werking van de oorkonden van 1060 daarmee zonder enig juridisch gevolg vervallen.

Herhaaldelijk hebben de bisschoppen van Utrecht onechte oorkonden [98] laten vervaardigen of hun vermeende bezittingen in Holland in goederenlijsten bijeengebracht en die door pausen [99] of anderen laten bevestigen. Deze manoeuvres zijn te beschouwen als even zovele klachten tegen de graven van Holland. Een laatste maal gebeurde het in 1321, toen men het Memoriale Adelboldi, dat toen 300 jaar oud zou zijn, nogmaals ten tonele voerde. [100] Het Memoriale gaf zelf de oplossing voor de verdwijning van een gedeelte van het bezit van de kerk van St. Maarten, kenbaar uit haar goederenlijst van de tiende eeuw. [101] Die kerkelijke goederen waren kennelijk gedeeltelijk tot het toebehoren van de grafelijkheid gerekend, zoals het Memoriale het in algemene bewoordingen stelde. Vergeten was later in Utrecht dat de kerk in de twaalfde eeuw zonder oorkonde met de tienden van het land van Putten een bezit verkreeg, dat ruimschoots opwoog tegen de door haar gepretendeerde verliezen. [102] In de dertiende eeuw werd graaf Floris V tenslotte afzonderlijk beleend met de novale tienden, geheven van nieuw ontgonnen land in zijn graafschap [103] , tot welke tienden de bisschop zich bij voorkeur gerechtigd achtte. Het Memoriale Adelboldi had alle tienden aan de bisschop toegekend. Na 1321 was van enige aanspraak van Utrechtse zijde op de grafelijkheid van Holland geen sprake meer en bleef zij voortaan uitsluitend van het Rijk afhangen.

Beoosten het Vlie in Friesland was de verhouding tussen bisschop en graaf sinds 1165 duidelijk geregeld, toen keizer Frederik Barbarossa de grafelijke rechten aldaar tussen beide mededingers had verdeeld. [104] Het schijnt dat graaf Floris III zijn aanspraken genealogisch kon baseren op zijn huwelijk met Sofia van Nordheim. [105] Wat Gerulf en zijn geslacht ten oosten van het Vlie bezaten als mogelijk uitgangspunt van politieke aanspraken, was waarschijnlijk na de schenking van een hoeve aan het

98 OHZ., I, 73, 86.
99 OHZ., I, 149
100 OHZ., I, 73, kopnoot p. 137
101 OSU., I, 49.
102 Hoek, Voorne, pp. 131-132.
103 OSU., IV, 2078.
104 OHZ., I, 159.
105 J.F. Niermeyer, Over het staatsgezag in Midden-Friesland, voornamelijk in de twaalfde eeuw, in: BVGO., 7e reeks, deel 8, 1937 pp. 22-28.

klooster Egmond [106] tot nul gereduceerd. Hoe de graaf van Holland aan zijn positie op Urk en Emmeloord en in Kuinre was gekomen [107] , die vanaf het begin van de veertiende eeuw vaststaat, is onduidelijk.

Op volkomen duidelijke wijze moest de graaf van Holland zich daarentegen in 1200 een leenverhouding tot de hertog van Brabant laten welgevallen. [108] Het object bestond uit Dordrecht, de Grote Waard en de huidige Hoekse Waard, grenzend aan het land van Brabant. Op even duidelijke wijze werd de band in 1283 geslaakt [109] , al scheen hertog Jan II de gang van zaken enige jaren later niet meer duidelijk voor ogen te hebben gestaan. [110]

De verhouding tot Brabant was geregeld door graaf Floris V. Nog een viertal aanwinsten wist deze graaf op zijn naam te schrijven. Eerst verwierf hij in 1280 ten koste van Gijsbert van Amstel Naardinkland van de abdis van Elten. [111] Muiden, Weesp, Diemen, Bijlmerbos, Oudewater, Woerden en Bodegraven nam hij het volgend jaar in pand van de elekt van Utrecht. [112] Het zou nooit gelost worden. Het jaar daarop kocht graaf Floris Waterland van Jan Persijn [113] , welk gebied volgens het Memoriale Adelboldi aan de bisschop van Utrecht zou behoren. De volgende jaren was Floris doende de Friezen bewesten het Vlie onder zijn gezag te brengen, wat in 1289 resulteerde in hun onderwerping. [114] Een onderzekere positie wist de Hollandse graaf tenslotte te verwerven in Staveren aan de overzijde van het Vlie. [115]

Zijn opvolgers zagen hun pad aldus geëffend en hun gebied bevrijd van belangrijke twistappels. Het getal van hun afrondingen was dan ook niet groot. Graaf Willem III wist in 1323 een einde te maken aan de leenbank met Vlaanderen voor Zeeland bewesten Schelde. [116] Hertog Willem V wist met de verwerving van Heusden de laatste belangrijke vermeerdering van het graafschap te bewerkstelligen. [117] Het verdrag, waarbij Heusden aan Holland kwam, werd in tegenstelling tot de mening van Avonds en Brokken [118] wel degelijk door edelen en steden van Brabant bekrachtigd blijkens de tekst die bij die gelegenheid werd opgesteld. [119]

106 Fontes, p. 61.
107 Van Mieris, II, 520.
108 OHZ., I, 244.
109 Inv.nr. 190.
110 Inv.nr. 597.
111 Inv.nrs. 1124-1127.
112 Inv.nr. 1160.
113 Inv.nr. 1118.
114 Inv.nrs. 327-331.
115 Obreen, p. 63; inv.nr. 340.
116 Boven p. 29*.
117 Avonds en Brokken, pp. 83-91.
118 Avonds en Brokken, pp. 87-88.
119 Inv.nr. 1146.

In afwijking van de conclusie van Korteweg [120] was naar ons idee in het aangrenzende land van Altena al voor het jaar 1230 sprake van een zekere invloed van de graaf van Holland. Zeven jaar eerder was hij immers samen met Gerard, graaf ven Gelre, en Dirk, graaf van Kleef, getuige bij een overdracht door Dirk, heer van Altena, van goed in Heugten onder Maarheeze. [121] Dat lag ver buiten Holland.

Graaf Floris IV kon daarom niet als landsvorst bij de transactie tegenwoordig zijn, maar toevallig zal de aanwezigheid van de drie graven ook niet zijn geweest. De graaf van Kleef was later leenheer van het land van Altena. De invloed van de graaf van Holland in het land van Altena werd in 1230 klaarblijkelijk bepaald op zijn leenhoogheid over het huis Altena met toebehoren. [122] In 1332 verwierf graaf Willem III bovendien de leenhoogheid over het land van Altena van de graaf van Kleef. [123]

Bij het overzien van het wel en wee van de Hollandse graven en hun graafschap vraagt men zich af, door welke drijfveren hun handelen bepaald werd. Al te eenvoudig zou het zijn hiervoor de landhonger en machtswellust aan te voeren, een aanklacht die zo vaak uit kerkelijke bron op klonk. Als graven hadden leden van dit geslacht een ons onbekend mandaat, gegeven door de Karolingen en hun opvolgers, in het Friese kustgebied. Naast de landsverdediging en rechtspraak, die in hun opdracht begrepen moesten zijn, kwam de zorg voor de waterhuishouding, die vanaf de twaalfde eeuw door ontginningen in het Sticht groter moest worden. [124]

Toen in de loop van de dertiende eeuw de grenzen met de naburige machthebbers bepaald waren, kon men niet meer hechten aan de uitgangspunten van Karolingische oorsprong. De positie van de grafelijke familie hing er dan ook niet meer van af. Zij was erfelijk bepaald. Het nieuwe begin van de Gerulfingen tekende zich in de aanvang van de twaalfde eeuw reeds af, toen graaf Floris II voor het eerst de titel graaf van Holland ging voeren. [125] Voeg daarbij de gewijzigde, meer vijandige houding tegenover de Westfriezen [126] en het zal duidelijk zijn dat de graaf de bedoeling had, zijn positie een nieuw aanzien te geven. Het ligt voor de hand dat de verdwijning van de traditionele gouwindeling [127] hiertoe aanleiding is geweest.

120 K.N. Korteweg, De heerlijkheid Altena en de veer- en vischrechten op het boveneinde der Merwede, Purmerend 1937, pp. 13-15.
121 H.P.H. Camps, Oorkondenboek van Noord-Brabant tot 1312. De Meierij van 's-Hertogenbosch. Eerste stuk (609-1209), dl. I, 's-Gravenhage 1979, nr. 124.
122 Inv.nrs. 781-782.
123 Van Mieris, II, 536-537.
124 C. Dekker, De dam bij Wijk, in: Nederlands Archievenblad, jaargang 84, 1980, pp. 248-255.
125 Boven p. 16*.
126 Blok, Holland en Westfriesland, pp. 347-350, 358-361.
127 Blok, Teisterbant, pp. 477, 479.

Het is tijd de rekening voor de graven op te maken. Van hun vier koningsoorkonden was de geldigheid in het jaar 1140 door de feiten grotendeels teniet gegaan. Van de oorkonde van 889 waren de goederen gedeeld, waarna graaf Dirk I en zijn opvolgers ze waarschijnlijk gebruikt hadden als dotatie van het klooster Egmond. Datzelfde was vermoedelijk het geval met de oorkonde van 922, die in 1140 juridisch ongedaan gemaakt werd. De oorkonde van 969 had haar waarde waarschijnlijk te zelfder tijd verloren en die van 985 bleef nog het meest van kracht, hoewel ook deze bezittingen door schenking of beleving sterk afnamen. De rechten van het geslacht van Gerulf op de grafelijke waardigheid in het Friese kustgebied, waarbij de oorkonden slechts bijkomstige verschijnselen vormden, waren in het verloop van de negende tot twaalfde eeuw zonder schriftelijke getuigenis definitief gevestigd.

III. DE HOVEN EN HET LATERE BEZIT VAN DE GRAVEN

Ook over de hoven in het Friese kustgebied verschenen totnogtoe weinig studies, waarvan die van de Monté ver Loren de enige samenvatting is. De omstandigheid dat de hoven uit gegevens van de dertiende eeuw of later, wanneer het hofstelsel heeft opgehouden te bestaan, gereconstrueerd moesten worden, heeft daar veel toe bijgedragen. Door Jansen en Jappe Alberts is het bestaan van klassieke herendiensten in Holland zelfs ontkend [128] , hoewel bepaalde overblijfsels wel degelijk op de lasten daarvan wijzen. Evenmin is het domein van de graven van Holland meer dan honderd jaar na de uitgave van de oudste rekeningen door Hamaker ooit in kaart gebracht.

Voor het einde van de twaalfde eeuw was de hof het middel bij uitstek tot uitlating van agrarisch bezit. Hij bestond uit een centrale herenhof met direct vandaar uit bewerkt terrein, genaamd terra dominicata of indominicata, en een groter gebied, geheten terra mansionaria, dat aan horigen ter bewerking was uitgegeven. Deze waren tevens verplicht tot bepaalde herendiensten, die echter vanaf de dertiende eeuw meer en meer afkoopbaar werden gesteld. [129] Het geheel van de hof werd of was reeds verkaveld in bedrijfseenheden, die wij hoeven noemen.

De graven van Holland konden in de dertiende eeuw nog direct over een aantal hoven beschikken en door de leenbank bleven andere van hen afhangen. [130] Wij zullen de grafelijke hoven vanuit noordelijke richting doornemen.

128 W. Jappe Alberts en H.P.H. Jansen, Welvaart in Wording. Sociaal-economische geschiedenis van Nederland van de vroegste tijden tot het einde van de Middeleeuwen, 's-Gravenhage 1964, pp. 62-66.

129 AGN., I, pp. 337-346; II, p. 478.

130 J.C. Kort, Overzicht van de leenkamers in Holland, 's-Gravenhage 1976 voor wat betreft de hoven, die zelf een leenkamer hadden gevormd.

De noordelijkste hof, die in de dertiende eeuw in grafelijke hand was, lag in Heemskerk. Hij werd in 1248 voor 760 pond aan Simon van Haarlem en Wouter van Egmond verkocht. [131] De koopsom doet naar analogie met de koop van Hontsel [132] vermoeden dat de hof Heemskerk met het direct afhankelijke hofland ruim veertig hectare groot was. Simon van Haarlem bezat in Heemskerk nog een aanzienlijke hoeveelheid andere grond, die waarschijnlijk van de afhankelijke hoeven afkomstig was, daar hij gedeeltelijk leenroerig was. [133]

Ten zuiden van Heemskerk lag de hof van Haarlem. Deze hof, uit drukkelijk genoemd in 1214, werd al in 1132 door de Kennemers en Friezen verbrand, wat wijst op een grafelijk bestuurscentrum. [134]

Het huis van de graaf stond in de veertiende eeuw aan de Grote Markt. [135] Waarschijnlijk stond het vorige centrum daar in de buurt. De graaf had zijn grond in Haarlem in de veertiende eeuw in hofsteden verkaveld en die verpacht. [136] De precieze ligging blijkt daarbij niet. Volgens getuigenis van de pastoor, daterend uit 1514, behoorde de beleving van de kerk van Haarlem aan de graaf. [137] Aanstellingen van voor die tijd zijn niet bekend, maar het is opvallend dat in de veertiende eeuw geestelijken, die in grafelijke dienst waren, zoals Willem Meerman, Dirk Foppenz. de jonge, Willem Gerbrandsz. en Gerbrand van Coulster pastoor van Haarlem konden zijn. [138] Voor de hand ligt dat de beleving te Haarlem ook in de veertiende eeuw in handen van de graven was, hoewel geen bron ons hierover inlicht. Terzijde zij opgemerkt dat de wording van een stad als Haarlem ter plaatse van een grafelijk hof niet betekent, dat zij uit de oude hof voortgekomen zou zijn [139] maar eenvoudig, dat zij op het terrein van die hof ontstaan is.

Bij de monding van de Oude Rijn bezat de graaf de hoven Leiden en Valkenburg. In Rijnsburg, waar een huisklooster was gesticht, had waarschijnlijk een derde gelegen. Leiden, waar het gehele stadsgebied aan de graaf behoorde, gaf aantoonbaar de grootste concentratie van grafelijk bezit rond een hof te zien. [140] Het grafelijke huis

131 H.A. van Foreest, Een hof in Holland, in: BGN., deel 17, 1963, pp. 52-69.
132 J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Voorne in Noord-Holland, Kennemerland, Waterland en Zeeland, 1230-1649, in: Ons Voorgeslacht, jaargang 32, 1977, p. 408 nr. 79.
133 J.W. Groesbeek, Heemskerk onderweg van verleden naar heden, Heemskerk 1978, pp. 41-42.
134 J. Huizinga, De opkomst van Haarlem, in: Verzamelde werken, I, Haarlem 1948, pp. 211-215.
135 Henderikx, pp. 79-83.
136 Hamaker, II, pp. 223-228.
137 Rekenkamer rood nr. 655 bis a folio 2v.
138 Van Riemsdijk, pp. 55 noot 5, 116 noot 4, 171 noot 3 en 172 noot 4.
139 H. Pirenne, L'Origine des constitutions urbaines au moyen âge, in: Revue Historique, deel 53, 1893, pp. 58-62.
140 P.J. Blok, Geschiedenis eener Hollandsche stad, Eene Hollandsche stad in de Middeleeuwen, 's-Gravenhage 1910 2, pp. 9-10 en 52-60.

aldaar dateerde vermoedelijk van circa 1100 [141] en diende in de veertiende eeuw als zetel van de baljuw. Ook hier stond de beleving van de kerk aan de graaf. In 1367 schonk hertog Albert het gebouw aan het kapittel van St. Marie op het Hof, dat er zich acht jaar later alweer van ontdeed. Leenroerig aan St. Marie bleef bij die gelegenheid slechts de dienst van de inwoners van Rijnland om hakhout naar het huis te brengen, een plicht, die zij tevoren aan de graaf verschuldigd waren.

De St. Maartenskerk te Utrecht maakte in 1159 aanspraak op de hof van Valkenburg. [142] De hof was in het jaar 1220 echter onbetwist in handen van de graaf, die hem tot lijftocht van zijn vrouw bestemde. Hij werd door graaf Willem II als eigen verkocht, nadat hij de kerk al eerder aan het Duitse huis had overgedaan. In het tweede kwart van de veertiende eeuw verwierf Filips van Wassenaar de lage heerlijkheid en de oude hoofdhof [143] , waarmee de graaf zich als grondheer uit Valkenburg had teruggetrokken. Het is mogelijk dat het dorp eertijds over zijn gehele oppervlakte, zijnde 1580 hectare, aan hem behoord had.

Ook in Delft bevond zich een grafelijke hof [144] , die eveneens door graaf Willem II opgeheven werd. Alle land binnen de stad bleef echter in handen van de graaf, die het in hofsteden verhuurde. De graaf had de begeving van de kerk in leen gegeven aan een aanzienlijke inwoner van Delft [145] maar behield haar na het uitsterven van diens nageslacht in mannelijke lijn aan zichzelf.

De hof van Vlaardingen ging in het begin van de dertiende eeuw in andere handen over. [146] De hof was samen met het hofland ongeveer 170 hectare groot en er waren veertien hoeven, die bijeen 340 hectare besloegen, aan verbonden. Graaf Arnulf had de kerk geschonken aan de abdij Egmond.

141 H.A. van Oerle, Leiden binnen en buiten de stadsvesten. De geschiedenis van de stedenbouwkundige ontwikkeling binnen het Leidse rechtsgebied tot aan het einde van de gouden eeuw. Beschrijving. Leiden 1975, pp. 34-41.

142 S.J. Fockema Andreae, Een Hollandsche grondheerlijkheid (Valkenburg), in: Tijdschrift voor rechtsgeschiedenis, deel XIII, 1934, pp. 437-448.

143 C. Hoek, Repertorium op de lenen van de hofstede Wassenaar, in: Ons Voorgeslacht, jaargang 33, 1978, pp. 571-573, nr. 312.

144 J.F. Niermeyer, Delft en Delfland, Leiden 1944.

145 D.P. Oosterbaan, De Oude kerk te Delft gedurende de Middeleeuwen, 's-Gravenhage 1973, pp. 15-17.

146 Hoek, Vlaardingen, pp. 64-75,

Het in het domein Maasland gelegen Rodenrijs was 360 hectare groot. [147] De hof telde 35 hectare met dertien hoeven daarbij, te stellen op 25 hectare ieder, die in de veertiende eeuw in 270 percelen verhuurd werden. Deze hof werd niet verkocht evenmin als de hof Pijnakker [148] , die van ongeveer dezelfde afmeting was.

In Zeeland bezat de graaf van Holland een hof in Zierikzee, waar ook de kerk hem toebehoorde. [149] De grafelijke goederen op Schouwen waren wellicht van deze hof afhankelijk. In Middelburg had de graaf een hof [150] , waar in het geheel geen grond bij scheen te behoren. In Zeeland bewesten Schelde hadden de Hollandse graven pas betrekkelijk laat, vermoedelijk in de twaalfde eeuw, vaste voet gekregen. Eigendommen van belang, laat staan uitgestrekte aaneengesloten terreinen, waren daarom niet in hun bezit gekomen, zodat een agrarisch centrum eenvoudig niet kon ontstaan.

In Dordrecht bezat de graaf van Holland tot het begin van de dertiende eeuw een hof en de begeving van de kerk, die hij toen beide vervreemdde. [151] In de veertiende eeuw bleek de bijbehorende hofgrond, die niet verkocht was, in hofsteden te zijn omgezet. [152] De rest van de ontginning, die van oorsprong de Gerulfingen toekwam, lag aan de overzijde van het later ontstane water in Zwijndrecht, waar gravin Adela van Hameland in het begin van de elfde eeuw kon beschikken over een goed, genaamd Zwijndrechterwaard, dat op een bijzondere manier was afgemeten. [153]

Vermoedelijk zal haar familie dat afgelegen bezit verkregen hebben als zoenoffer voor de moord door Waldger, zoon van Gerulf, op graaf Everhard, van wie de graven van Hameland de erfgenamen waren.

Zijn hof in Loosduinen, waarop reeds een kapel stond, gebruikte graaf Floris IV in 1234 voor de stichting van een nieuw klooster [154] en de hof te 's-Gravenzande deed graaf Floris V in 1290 over aan een particulier. [155] Van deze hoven zijn geen restanten van herendiensten aangetroffen en evenmin is het duidelijk, welke terreinen er van af hebben gehangen. Dit lijkt ons veeleer te wijten aan een leemte in onze kennis dan te bewijzen dat diensten of gronden nooit aanwezig waren geweest.

147 C. Hoek, De woning van heer Dirk van Hodenpijl te Overschie en de geslachten Van Rodenrijs, Van Matenesse, Uter Nesse, Van (der) Spangen, Van den Vene en Van (den) Dorp(e), in: 'De Nederlandsche Leeuw', jaargang 82, 1965, kolom 197; de Monté ver Loren, pp. 112-113.

148 De Monté ver Loren, pp. 113-115.

149 Boven p. 28*.

150 Henderikx, p. 64.

151 OHZ., I, 261

152 Hamaker, I, pp. 121-122.

153 OHZ., I, 76; --- que sibi Azala comitissa dedit ---. De naam is enigszins verhaspeld, maar het lijdt geen twijfel dat gravin Adela van Hameland is bedoeld.

154 Van den Bergh, OHZ., I, 351.

155 Kruisheer, 793.

Van de voorgaande hoven bezat de graaf van Holland geen aankomsttitel. Waarschijnlijk was dat wel het geval met de hof te 's-Gravenhage, die bestemd was om het bestuurscentrum van het gehele graafschap te worden. In 1229 deed Dirk van Wassenaar namelijk aan graaf Floris IV afstand van zijn aanspraken op de hof van de ons onbekende vrouwe Meilendis, welk goed niet nader werd aangeduid. [156] Deze hof kan alleen geplaatst worden te 's-Gravenhage, waar graaf Floris juist begonnen was met de bouw van zijn nieuwe residentie. [157] Aan de hof was een uitgebreid grondbezit verbonden en een aantal herendiensten. [158]

Samenvattend kunnen wij zeggen, dat de graven van Holland benoorden de Maas een aantal hoven van agrarische oorsprong bezaten. Daarvan zouden Haarlem, Leiden en Delft uitgroeien tot bestuurscentra van onderdelen van het graafschap, omdat de grafelijke baljuw er zetelde.

In 's-Gravenhage zou vanaf het midden van de dertiende eeuw het bestuurlijk middelpunt van het graafschap gevestigd worden, al reisden de graven zelf gedurig heen en weer.

In alle hoven waren de graven vermoedelijk grondheer van de gehele vandaar uit ontgonnen oppervlakte en bezaten zij kerk en rechtspraak. Toen het hofstelsel in de loop van de dertiende eeuw tot een einde kwam, werd de herenhof meestal verkocht en de rest van de grond versnipperd. Nadien werd ook dat land meestal van de hand gedaan, waarbij de graaf slechts een restant behield of zelfs geheel niets. De precieze gang van de ontbinding van de hof is intussen moeilijk vast te leggen.

Bezuiden de Maas bezat de graaf in Zierikzee en Middelburg een hof, maar hij was er door zijn betrekkelijk late verschijning geen grondheer. Wel was de begeving van de kerk in zijn hand en werden de hoven ingericht door er de zetel van de baljuw te vestigen.

Aan de Merwede bezat de graaf van Holland in Dordrecht nog een hof, die hij zou ontwikkelen tot centrum van Zuid-Holland. De begeving van de kerk behoorde hem toe evenals in oorsprong een domein in Zwijndrecht, dat echter door versnippering en overstroming teloor ging.

156 Van den Bergh, OHZ., I, 315.

157 E.H. ter Kuile, De bouwgeschiedenis van het grafelijk paleis op het Binnenhof, in: Holland, jaargang 10, 1978, pp. 313-328.

158 Pabon, pp. 78-80, 83, 88, 99-106.

IV. DE GRAAF EN ZIJN RAADGEVERS

Bij het bestuur van het graafschap zal de graaf van Holland zich vanaf de vroegste tijden hebben laten bijstaan door zijn getrouwen, die waarschijnlijk door de leenbank aan hem waren gebonden. Zij waren als leenmannen gehouden hun heer met raad en daad - consilium en auxilium - terzijde te staan. Na het midden van de twaalfde eeuw tot het einde van de dertiende eeuw kwamen leden van de families Voorne, Teilingen, Altena, Haarlem, Persijn, Rijswijk, Egmond, Wassenaar, Leiden, Lek, Amstel, Brederode, Heemskerk en Borsele met enige regelmaat als getuigen in akten, uitgegaan van de graven, voor. In hen mag men dan ook de raadgevers van de graaf zien. Daarnaast werd de graaf gedurig omringd door een kring van minder aanzienlijken - de familia -, van wie bijvoorbeeld ridder Willem omstreeks 1150 in tegenwoordigheid van graaf Dirk VI zijn intrede deed in het klooster Egmond [159] . Bij dezelfde gelegenheid bleek de graaf van Holland zich voorzien te hebben van een dapifer, genaamd Bertulf, die behoorde tot het geslacht van Pendrecht [160] . Ter gelegenheid van een ruil van rechten en goederen van graaf Dirk VI met de abdij Echternach, te beschouwen als een late ontwikkeling van de erfenis van Willibrord in de kuststreek, verscheen in 1156 behalve Bertulf ook Ernst, die pincerna was, en de camerarius Thomas [161] . De graaf had zich in dat jaar blijkbaar voorzien van drie van de vier hofambten die van de Merovingers via de Karolingers bij de roomskoningen in zwang waren gekomen. Van deze was de seneschalk of dapifer hoofd van de hofhouding en daarbij betrokken bij het beheer van het domein, de schenken of pincerna verantwoordelijk voor de voeding en eveneens belast met het domeinbestuur, de schatmeester of camerarius verantwoordelijk voor de schat en tegelijk kamerling en de hier ontbrekende maarschalk het hoofd van de stal, wat zich ontwikkelde tot een bestuursfunctie van onzekere inhoud[162] .

Inlichtingen over de werkzaamheden van de ambtenaren gaven de stukken niet, zodat wij slechts kunnen vermoeden dat zij overeenkwamen met die van het koninklijk hof. Waarschijnlijk had graaf Dirk VI de ambten in navolging van de roomskoning niet lang tevoren in het leven geroepen. Dat tijdstip moet tot iets voor 1150 opgeschoven worden, omdat genoemde Bertulf als voorganger een zekere Franco, lid van het geslacht van Rijswijk [163] , lijkt te hebben gehad. Hoe dit zij, de diverse functies bleven aan slechts weinige families voorbehouden. Bertulf van

159 Fontes, p. 80.

160 Hij wordt als pincerna slechts met de voornaam genoemd maar is klaarblijkelijk dezelfde als Bertulf van Pendrecht, voluit vermeld in 1167: OHZ., I, 160.

161 OHZ., I, 140.

162 H. Brunner, Deutsche Rechtsgeschichte, Leipzich 1892, I, p. 235; II, pp. 104 en 123; AGN., II, pp. 152-154.

163 Hardenberg, p. 135; Fontes, p. 87.

Pendrecht, als dapifer vermeld tot 1162 [164] , bleek in 1167 opgevolgd door zijn erfgenaam Kerstant, voorouder van het geslacht van Raaphorst [165] . Van 1198 tot 1201 bekleedde Arnout, lid van het geslacht van Rijswijk, het ambt [166] , waarna hij zijn plaats moest afstaan aan Dirk, broer van Willem van Teilingen [167] , een eeuw later Dirk Drossaat genaamd [168] . Hij kwam in functie voor van 1203 tot 1226. Gelijktijdig verscheen echter in 1211 een dapifer Ogier uit het geslacht van

Voorschoten [169] , waarschijnlijk verwant aan de Rijswijks. Zou een en ander duiden op splitsing van de functie of was Dirk tijdelijk vervangen? Splitsing was in ieder geval onmiskenbaar met de verschijning van Otto, seneschalk van Zeeland, genoemd van 1217 tot 1226 [170] . Nadien kwam nog eenmaal dapifer Gijsbert, vermoedelijk behorend tot het geslacht van Amstel, voor [171] afgezien van de dapifer, die in 1286 in verband met de koks werd vermeld [172] .

Schenker Ernst werd vermeld tot 1167 [173] , slechts gevolgd door pincerna Floris in 1199 [174] . Na de dood van graaf Floris IV kwamen de hofambtenaren niet meer voor. De jonge edelen, die in de veertiende eeuw hun loopbaan als tafeldienaar begonnen [175] , hadden geen bestuursfunctie.

Het is dan ook eigenaardig dat de maarschalk, de ontbrekende van het viertal, juist pas nadien voorkwam. In de veertiende eeuw zei de heer van Naaldwijk namelijk dat het ambt van maarschalk van Noord-Holland aan Hugo, zijn voorouder, was gekomen door diens huwelijk met de erfdochter van Velsen [176] . Het moet hier gaan om de

164 OHZ., I, 152.
165 OHZ, I, 160, 215; dat Kerstant stamvader is van het geslacht van Raaphorst, blijkt alleen al uit zijn naam, die uitsluitend door dat geslacht werd gevoerd.
166 Hardenberg, p. 133; OHZ., I, 230, 235, 236, 238, 243, 250.
167 OHZ., I, 262, 357, 370, 379, 387; Van den Bergh, OHZ., I, 298; zie ook: H. Obreen, Bijdragen tot de kennis der middeleeuwse geslachten van Holland en Zeeland. De heren van Teylingen en van Brederode, in: 'De Nederlandsche Leeuw', jaargang 44, 1926, kolom 234.
168 Willelmi capellani in Brederode postea monachi et procuratoris Egmondensis chronicon, editie C. Pijnacker Hordijk, Amsterdam 1904, p. 98.
169 OHZ., I, 309; Hardenberg, pp. 132-133.
170 OHZ., I, 377, 395, 413; Van den Bergh, OHZ., I, 280, 297.
171 Van den Bergh, OHZ., I, 344.
172 Van den Bergh, OHZ., II, 599.
173 OHZ., I, 160.
174 OHZ., I, 238.
175 Van Riemsdijk, p. 23.
176 Inv.nr. 709 folio 35; zie ook: H. van Wijn, Onderzoek, hoe en wanneer de heren van Naaldwijk, erfmaarschalken van Holland zijn geworden: in: Huiszittend leven, Amsterdam 1807, pp. 116-123, met onjuiste voorstelling van zaken.

Hugo die tijdens graaf Floris IV voorkwam [177] . Tegelijkertijd bleek het ambt ook in vrouwelijke linie erfelijk. Als maarschalk van Holland, naderhand gepreciseerd tot Noord-Holland, kwam Willem van Naaldwijk overigens pas in 1323 voor [178] .

Graaf Willem II bleek al snel tijdens zijn bewind de oude ambtenaren door nieuwe te hebben vervangen. In 1244 werd voor het eerst melding gemaakt van een baljuw [179] , een functionaris die in Vlaanderen al geruime tijd was ingeburgerd. Zijn ambt was niet erfelijk en hij kon regelmatig vervangen worden [180] , omdat hij bezoldigd werd. Hij was de vertegenwoordiger van de graaf op zowel gerechtelijk als politieel gebied. Hij ontving de beden, onderhield de dijken, organiseerde de landsverdediging en stond aan het hoofd van de baljuwsvierschaar [181] . Nadat een baljuwschap Zeeland omstreeks 1250 weer verdwenen was, ontwikkelden zich in Noord- en Zuid-Holland eigen baljuwschappen. In 1273 bleken de baljuwschappen Rijnland, Delfland en Schieland te bestaan [182] , een indeling die sindsdien onveranderd bleef. In de veertiende eeuw functioneerden voorts baljuws van Medemblik, Kennemerland en Friesland, Amstelland en Waterland, en in Zeeland baljuws, aangeduid naar hun standplaatsen in Zierikzee en Middelburg, die het ambt waarnamen voor Zeeland beoosten- en bewesten Schelde [183] . Daarnaast kwamen stedelijke baljuws voor in 's-Gravenhage, Schiedam en Reimerswaal, nog afgezien van de ambtsdragers behorend bij heerlijkheden die later in deze of de volgende eeuw in handen van de graaf van Holland geraakten.

Naast de baljuws begon zich ten tijde van graaf Willem II de vage omtrek van een raad, een vergadering, die voor enige tijd bijeen zou blijven, af te tekenen [184] . Tijdens graaf Floris V werd ook de invloed van de steden merkbaar. Hun opvolgers uit het huis der Avesnes stonden aanvankelijk afwijzend tegenover deze ontwikkeling van medezeggenschap. Daarom voegde graaf Willem III zijn ambtenaren van de kanselarij, die van hem afhankelijk waren, aan de raad toe. Van Riemsdijk duidde deze klerken ter onderscheiding van de andere leden van de raad, afkomstig uit adel of stad, aan als raadslieden [185] . Tevens trok hij rechtsgeleerden van elders aan, om zijn regeermacht te versterken. Tenslotte vormde de graaf een kleine raad van

177 Kooperberg, 1940, pp. 166-173; C. Hoek, De hofstad te Zwartewaal, in: Westerheem, jaargang 23, 1974, p. 97.
178 Kooperberg, 1941, p. 13.
179 Van den Bergh, OHZ., I, 404.
180 AGN., II, pp. 353-357.
181 AGN., II, p. 359; voor Rijnland: S.J. Fockema Andreae, Aantekeningen omtrent het baljuwschap Rijnland, in: Tijdschrift voor rechtsgeschiedenis, dl. XI, 1932, pp. 236-264.
182 AGN., II, p. 358.
183 Smit, VIII, pp. 147-174.
184 D.Th. Enklaar, De opkomst van de grafelijke raad in Holland, in: BGN., dl. 1, 1946, pp. 19-23.
185 Van Riemsdijk, p. 34.

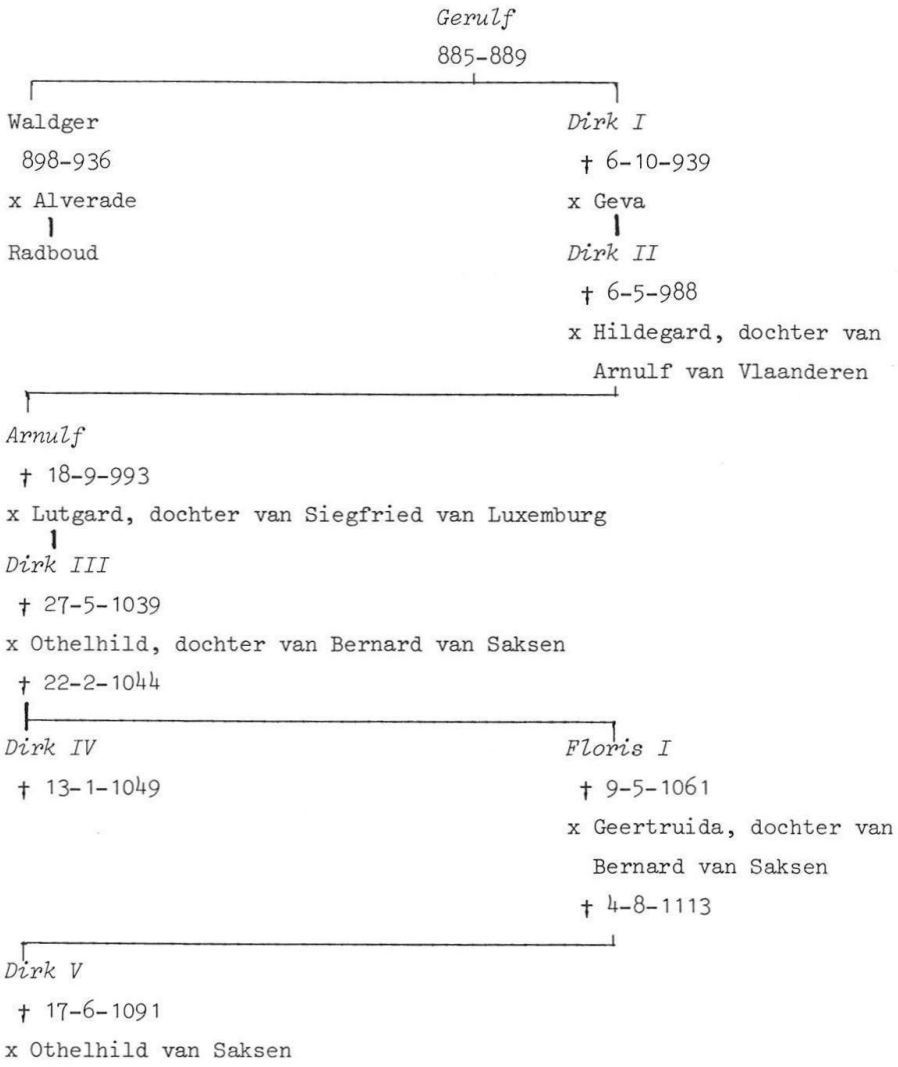
vertrouwde edelen of geestelijken, die hem in de dagelijkse zaken bijstonden [186] . Voor landszaken werd bij gelegenheid een afvaardiging van het gehele land geraadpleegd [187] .

Tot de taken van de kleine raad behoorde het afhoren van de rekeningen, waarin ook de ambtenaren een belangrijke stem hadden [188] . Zij droegen verantwoordelijkheid voor door de graaf uitgevaardigde akten, hetgeen vanaf 1319 bleek uit de vermelding van hun namen naast of onder de door hun toedoen tot stand gekomen teksten. Voorts konden de raadsleden met een buitenlandse zending worden belast of in het algemeen opdracht tot een onderzoek voor de graaf krijgen. Werd het graafschap in de eerste helft van de veertiende eeuw bij afwezigheid van de graaf door een familielid bestuurd, vanaf hertog Willem V veranderde dat en werd het bestuur aan raden toevertrouwd. Bij het begin van het bewind van hertog Albert kreeg de raad, die inmiddels over een vaste vergaderruimte op het Binnenhof kon beschikken [189] de trezorier als voorzitter [190] , die daarmee de belangrijkste man in het bestuursapparaat van de graaf was geworden. Met de komst van hertog Filips van Bourgondië moest de trezorier zijn vooraanstaande plaats weer afstaan. In 1426 werden ter vervanging van de gedurig afwezige graaf eerst stadhouders aangesteld, waarna in 1428 raden het bestuur overnamen [191] . Deze raden gingen thans als Hof van Holland hun eigen archief vormen, zodat het bestuurlijk element uit het archief van de graven verdween. Het rekenkundig beheer werd vier jaar later zelfstandig. De periode, waarin het archief van de graven van Holland een neerslag van al hun activiteiten vormde, was daarmee voorbij.

BIJ I-IV: BEKNOPTE STAMREEKS VAN DE GRAVEN VAN HOLLAND
(Dek, passim)

De dragers van de grafelijke waardigheid zijn gecursiveerd.

186 AGN., II, pp. 361-365.
187 Van Riemsdijk, pp. 31-40, 372-377.
188 Smit, VIII, pp. 224-226; Van Riemsdijk, p. 79.
189 Van Riemsdijk, pp. 200, 233.
190 Van Riemsdijk, pp. 175-177.
191 Van Riemsdijk, pp. 309-311.

Gerulf
885-889
Waldger
898-936
x Alverade
Radboud
Dirk I
† 6-10-939
x Geva
Dirk II
† 6-5-988
x Hildegard, dochter van
Arnulf van Vlaanderen
Arnulf
† 18-9-993
x Lutgard, dochter van Siegfried van Luxemburg
Dirk III
† 27-5-1039
x Othelhild, dochter van Bernard van Saksen
† 22-2-1044
Dirk IV
† 13-1-1049
Floris I
† 9-5-1061
x Geertruida, dochter van
Bernard van Saksen
† 4-8-1113
Dirk V
† 17-6-1091
x Othelhild van Saksen

Floris II
† 2-3-1121
x Petronella, dochter van Dirk van Lotharingen
† 1144

Dirk VI
† 5-8-1157
x Sofia, dochter van Otto van Rheineck
† 1176

Floris III
† 1-8-1190
x Aleid, dochter van Hendrik van Huntingdon

Dirk VII
† 3-11-1203
x Aleid, dochter van Dirk van Kleef

Ada
† 1223
x Lodewijk van Loon
† 29-7-1218

ex 1

Willem I
† 4-2-1222
x Aleid, dochter van Otto van Gelre
† 4-2-1218
x Maria, dochter van Hendrik van Brabant
† 1260

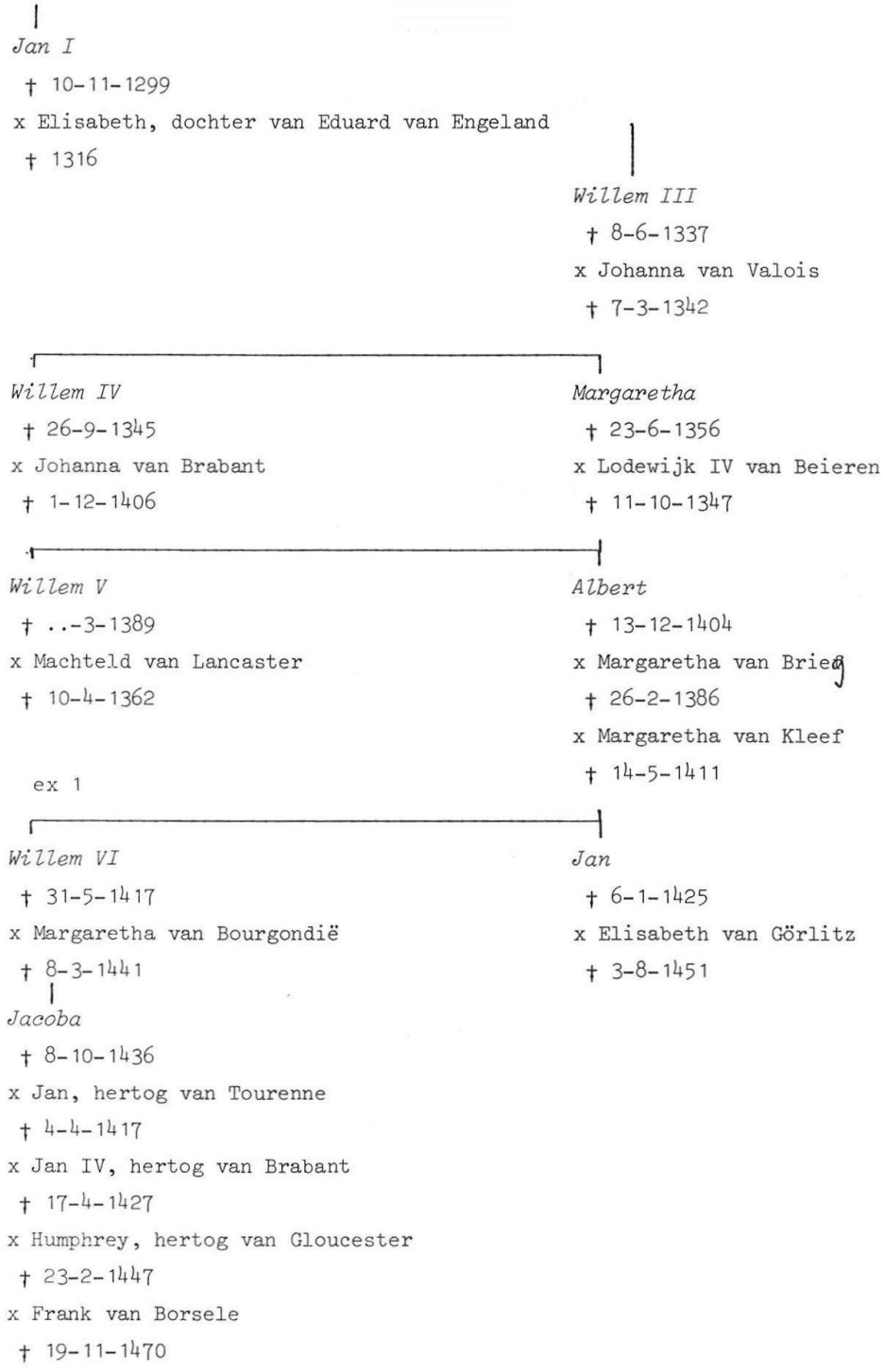
Floris IV
† 19-7-1234
x Machteld, dochter van Hendrik van Brabant
† 22-12-1267

Willem II
† 28-1-1256
x Elisabeth, dochter van Otto van Brunswijk

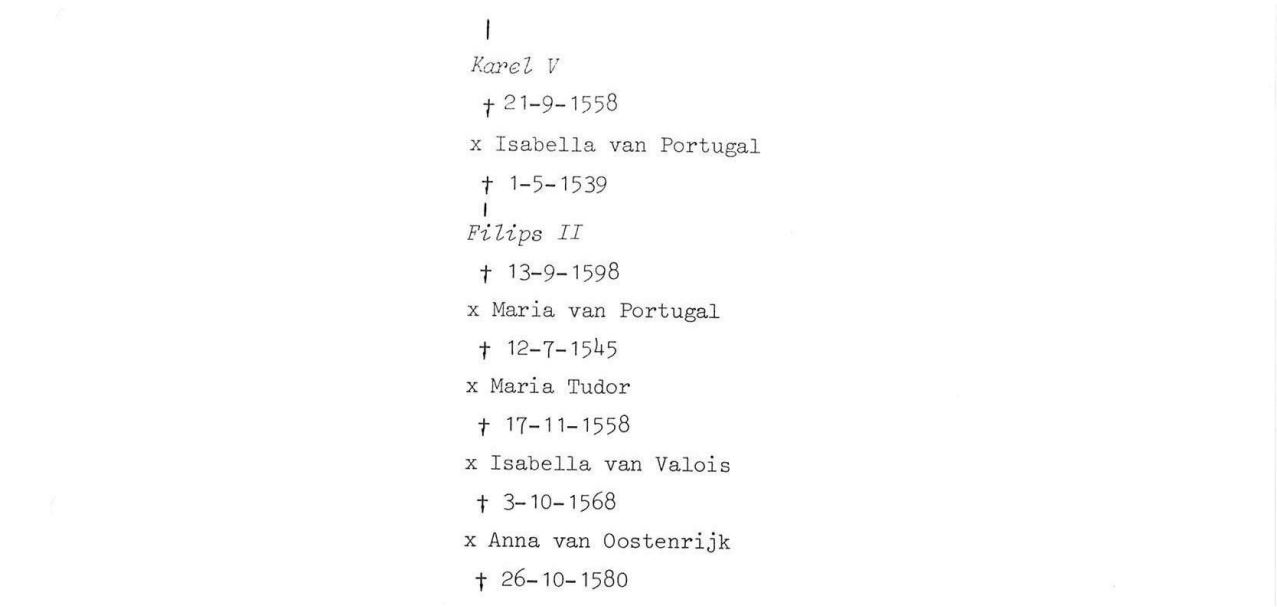
Floris V
† 27-6-1296
x Beatrijs, dochter van Gwijde van Vlaanderen
† 23-3-1296

Aleid
† 1284
x Jan van Avesnes
† 24-12-1257

Jan II
† 11-9-1304
x Filippa van Luxemburg
† 6-4-1311

Jan I
† 10-11-1299
x Elisabeth, dochter van Eduard van Engeland
† 1316
Willem III
† 8-6-1337
x Johanna van Valois
† 7-3-1342
Willem IV
† 26-9-1345
x Johanna van Brabant
† 1-12-1406
Margaretha
† 23-6-1356
x Lodewijk IV van Beieren
† 11-10-1347
Willem V
† ..-3-1389
x Machteld van Lancaster
† 10-4-1362
Albert
† 13-12-1404
x Margaretha van Brieg
† 26-2-1386
x Margaretha van Kleef
† 14-5-1411
ex 1
Willem VI
† 31-5-1417
x Margaretha van Bourgondië
† 8-3-1441
Jan
† 6-1-1425
x Elisabeth van Görlitz
† 3-8-1451
Jacoba
† 8-10-1436
x Jan, hertog van Tourenne
† 4-4-1417
x Jan IV, hertog van Brabant
† 17-4-1427
x Humphrey, hertog van Gloucester
† 23-2-1447
x Frank van Borsele
† 19-11-1470

Filips van Bourgondië
† 15-6-1467
x Michaëla van Frankrijk
† 8-7-1422
x Bonne van Artois
† 17-9-1425
x Isabella van Portugal
† 17-12-1471
ex 3
|
Karel
† 5-1-1477
x Katharina van Frankrijk
† 30-7-1446
x Isabella van Bourbon
† 25-9-1465
x Margaretha van York
† 23-11-1503
ex 2
|
Maria
† 27-3-1482
x Maximiliaan van Oostenrijk
† 12-1-1519
|
Filips de Schone
† 25-9-1506
x Johanna van Aragon
† 12-4-1555

V. REGISTRATIE

Evenals het geval was met de geschiedenis van de graven van Holland bestaan ook over de registratie die op hun last gevoerd werd, slechts weinig werken. Zij zijn daarentegen wel van kloeke omvang. In de eerste plaats moet hier het standaardwerk genoemd worden dat Van Riemsdijk wijdde aan de trezorie en kanselarij van de graven, verschenen in 1908 tegen het einde van zijn ambt als rijksarchivaris te 's-Gravenhage. Reeds aan het begin van zijn loopbaan had hij in 1890 een kleinere studie gewijd aan de grafelijke registers. Deze registers werden door Kruisheer in 1968 nogmaals aan een onderzoek onderworpen. Tenslotte analyseerde Kruisheer de oorkonden, uitgegaan van de graven uit het Hollandse huis, en bood daarbij een schets van de kanselarij, zoals die functioneerde tot het einde van de dertiende eeuw.

In het onderstaande zullen de producten van de kanselarij van de graven van Holland nogmaals de revue passeren, voorafgegaan door een beschouwing over de klerken, die aan een en ander vorm hebben gegeven. Wij hebben ze nu eens neerdalend dan weer opgaand in de tijd behandeld al naar gelang het onderwerp dat vereiste. Met het volgende zijn de bronnen niet uitgeput, daar er van afgezien moest worden de oorkonden die vanaf het jaar 1300 uitgingen van de graven van Holland, te verzamelen en op hun diplomatische samenhang te onderzoeken zoals Kruisheer voor de daaraan voorafgaande periode deed.

Een dergelijke arbeid zou het kader van deze studie verre te buiten gaan. Er moest daarom volstaan worden met steekproeven. In mindere mate moet hetzelfde gelden voor de registers, die, hoewel vaak voor allerhande studies benut, in het bestek van deze inventaris niet van nadere toegangen konden worden voorzien.

VI. KLERKEN EN REGISTERMEESTERS

Met de stichting van de abdij Egmond had de graaf van Holland, behalve dat hij prestige had gewonnen, ook een potentieel centrum van wetenschap in zijn graafschap geschapen. Dit klooster beschikte immers over de oudste bronnen voor de geschiedenis van het gravenhuis, waaronder koningsoorkonden en annalen. Daarnaast kon de abt actief zijn in de diplomatieke dienst van de graaf. Zo vertegenwoordigde hij graaf Dirk VI bij de onderhandelingen met de abt van Echternach in 1156 over diens kerken in Holland [192] . Onzeker is, of de abdij ook dienst deed als bewaarplaats van het grafelijk archief. Wij zullen later op deze kwestie terugkomen [193] . Zouden kloosterlingen van Egmond bovendien schrijfwerkzaamheden voor de graaf hebben verricht? Inderdaad zou dat het geval zijn, wanneer wij Oppermann mogen geloven.

Hij zag de kapelaans van graaf Willem I als Egmondse monniken, omdat ze pastoor van Vlaardingen en Noordwijk waren. Zo betrok hij hen in zijn relaas over de vermeende vervalsingen van het klooster [194] . Oppermann doelde op twee notarii, beiden Hendrik genaamd, die in het jaar 1215 voorkwamen en toen priester van Noordwijk en persoon van Vlaardingen werden genoemd [195] . Als kapelaans van het Hollandse hof kwamen zij reeds twee jaar eerder voor [196] . Zij waren toen dataris, degene die de oorkonde namens de graaf aan de begunstigde ter hand stelde [197] . Met hun titel van notarius waren zij als algemeen administratief medewerker van de graaf benoemd [198] . Dat zij door hun binding met kerken van de abdij Egmond monnik zouden zijn geweest, blijkt nergens. Veeleer hadden zij hun positie te danken aan de invloed van de graaf die hen door de abt zal hebben laten benoemen.

Hoe dit zij, ten tijde van graaf Dirk VII (1190-1203) bleek een minimale kanselarij te bestaan [199] , die de uitgegane oorkonden van deze graaf verzorgde. Wij menen te kunnen spreken van een dergelijke kanselarij, wanneer daarin tenminste twee

192 OHZ., I, 139.
193 Beneden pp. 138*-139*.
194 Untersuchungen, I, pp. 162-163.
195 OHZ., I, 357.
196 OHZ., I, 332.
197 Kruisheer, p. 99.
198 Kruisheer, p. 100.
199 J.G. Kruisheer, De kanselarij van graaf Dirk VII van Holland, in: Nederlands Archievenblad, jaargang 70, 1966, pp. 99-110.

personen aantoonbaar werkzaam waren. Aan het hoofd stonden een of meer datarissen [200] . Anders dan de goed georganiseerde kanselarijen van paus of koning was de leiding niet zuiver eenhoofdig maar bleek in een geval van collegialiteit van twee datarissen. Als dataris zijn te noemen mr. Allinus, kanunnik van St. Marie, alsmede Willem en Hendrik. Allinus was tevens kapelaan en dicteerde oorkonden over de periode 1198 tot 1214, die hij soms ook in het net schreef [201] . Dataris Hendrik, die van 1203 af voorkwam [202] , was eveneens kapelaan [203] . De dataris was daarom grafelijk kapelaan of een notaris van vergelijkbare rang [204] . Deze omstandigheid veroorlooft ons een bepaalde terugblik, hoewel van een grafelijke administratie in vroeger tijd niets blijkt. In 1174 werd kapelaan Allinus vermeld samen met Hugo, die waarschijnlijk kapelaan van de gravin was [205] . Deze Allinus moet wel dezelfde zijn als de kapelaan, die tot 1217 voorkwam, daar hij zich in 1198 als kapelaan van graaf Floris III betitelde [206] . Dit impliceert wel dat hij die functie meer dan veertig jaar bekleedde. Dat wij in deze Allinus voor en na 1200 twee personen zouden moeten zien, zoals Oppermann wil [207] , is stilzwijgend door Kruisheer weerlegd, omdat het dictaat van de oorkonden, afkomstig van Allinus, over de periode 1198 tot 1214 aan een en dezelfde persoon toegeschreven moet worden [208] .Voordien trad Thidbaldus, kapelaan van graaf Dirk VI, in 1156 op [209] .

Bij een latere gelegenheid bleek deze kapelaan in het bezit te zijn gesteld van de kerk van Vlaardingen [210] , waarin hij naar alle waarschijnlijkheid ook begraven werd [211] . De graaf stelde blijkbaar prijs op de bijstand van kapelaans in zijn oude hoofdplaats Vlaardingen. Wij kunnen intussen slechts gissen, waaruit de wereldse bijstand van een persoon die de schrijfkunst machtig moest zijn, precies bestaan kan hebben. Misschien schreef hij ons onbekende oorkonden van de graaf. Wellicht was hij ook degene die het graafschap financieel administreerde op de wijze, die bekend is uit de rekening van de graaf van Vlaanderen van die tijd [212] .

200 Kruisheer, pp. 186-187.
201 Kruisheer, pp. 79-80.
202 Kruisheer, p. 99.
203 OHZ., I, 332.
204 Kruisheer, p. 187.
205 OHZ., I, 169.
206 OHZ., I, 230, 358 en 387.
207 Untersuchungen, I, p. 160.
208 Kruisheer, pp. 79-80.
209 OHZ., I, 139.
210 OHZ., I, 151/152.
211 Rapport betreffende de werkzaamheden verricht door de Afdeling Oudheidkundig Onderzoek van de Dienst Gemeentewerken Rotterdam gedurende het derde kwartaal van 1967, plaat 13; C. Hoek, Oudheidkundig bodemonderzoek te Rotterdam en omgeving in 1967, in: Rotterdams Jaarboekje, 1968, pp. 96-99.
212 Strubbe, passim; zie ook: A. Verhulst en M. Gysseling, Le compte Général de 1187, connu sous le nom de 'Gros Brief', et les institutions financières du comté de Flandre au XIIe siècle, Brussel

Na Allinus krijgt Hendrik Allardsz., geestelijke te Middelburg, van de leden van de kanselarij het meest gestalte [213] . Het schijnt wel dat hij het schrijfwerk in de periode van 1268 tot 1280 alleen verrichtte, hoewel hij in 1276 samen met Gerard van Leiden als secretaris, denkelijk in de tekst gebruikt ter vervanging van de term notarius, werd genoemd [214] . Door de vondst van een aan Kruisheer onbekend gebleven oorkonde [215] kon het eind van Hendriks loopbaan verschoven worden naar 16 december 1280 [216] , van wanneer thans zijn laatste product dateert. Daarmee viel zijn carrière juist enige dagen samen met die van zijn opvolger.

Na 1280 werd het personeel van de kanselarij uitgebreid [217] . Met zekerheid waren in 1289 vier hofkapelaans in functie [218] , waarvan drie zich tien jaar later met schrijfwerkzaamheden bleken bezig te houden [219] . Het ligt daarom voor de hand, dat zij die taak ook eerder zullen hebben vervuld, daar de benaming klerk van het register voor een van hen niet bij die gelegenheid zal zijn ingevoerd. Terzelfder tijd bleek Pieter van Leiden verbonden te zijn aan de grafelijke Hofkapel, wat hij vermoedelijk reeds in 1291 was [220] . In dat jaar verschenen de kapelaans Jacob, Pieter, Pieter en Arnout met name, van wie de laatste als registerklerk. Het lijkt ons met gebruikmaking van vergelijkingen voor en na mogelijk hun onderlinge verhouding nader te bepalen.

Zo zou het zeer vreemd zijn, wanneer de kapelaans in een willekeurige volgorde geplaatst waren zonder de hiërarchie in acht te nemen. Daaruit zouden wij kunnen concluderen dat Jacob de leiding van de kapelaans had. Helaas zijn geen directe gegevens over de verhoudingen in de kanselarij voorhanden, daar deze op het laatst van de dertiende eeuw vrijwel naamloos te werk ging [221] . Daardoor is het niet mogelijk eigenlijk iets feitelijks over de rol van zelfs Melis Stoke, auteur van de Rijmkroniek, van wie uit 1305 tweemaal een onderschrift bekend is [222] , in de kanselarij mee te delen.

1962.

213 Kruisheer, pp. 82-84.

214 Kruisheer, 530 bis.

215 GA. Den Briel, archief van de stad, C 17; vemeld in mijn recensie van Kruisheer in: Bijdragen en mededelingen betreffende de geschiedenis der Nederlanden, jaargang 89, 1974, p. 127; vermeld naar afschriften: Kruisheer, 602, met onjuiste datum.

216 Juiste datum: Kort, Voorne, reg.nr. 19.

217 Kruisheer, p. 192.

218 Kruisheer, pp. 194-195.

219 Kruisheer, Pieter van Leiden, p. 31; Kruisheer, p. 195.

220 Kruisheer, Pieter van Leiden, pp. 65-66.

221 Kruisheer, p. 192.

222 C. Dekker en J.G. Kruisheer, Het Victorinnenklooster Jeruzalem te Biezelinge, 1246-begin 17e eeuw, Odijk/Maarssen 1973, p. 107 reg.nr. (54); W.G. Brill, Rijmkroniek van Melis Stoke, Utrecht 1885, dl. I, na. p. 290.

Gelukkig onderscheidt eerstgenoemde Jacob zich in 1299 duidelijk van de andere kapelaans door van het geld dat hij in die kwaliteit had overgehouden, een kapelanie te doen stichten ter gedachtenis van de graven Floris V en Jan I, wier kapelaan hij was. Zes jaar later werd de stichting definitief geregeld, waarbij Jacob, thans met de toenaam van Brugge, in die tussentijd monnik van Egmond geworden, in het bezit van de kapelanie werd gestelde [223] . Het was slechts eenmaal eerder gebeurd dat iemand buiten de grafelijke familie een gedachtenis voor een graaf insteld. Het was Allinus, die honderd jaar eerder datzelfde had gedaan voor graaf Floris III, wiens kapelaan hij was geweest [224] . Allinus was in die tijd het hoofd van de kanselarij [225] .

Van onze andere overwegingen kunnen wij helaas minder zeker zijn. In 1299 waren slechts drie schrijvers doende met het cartularium van graaf Jan II, waardoor opvalt dat de vierde kapelaan ontbreekt. Er is in vergelijking met 1291 inderdaad sprake geweest van enig verloop, want Jan van Dordrecht was in de plaats van een der Pieters gekomen. Het komt ons voor dat Jacob, die uitdrukkelijk geen kapelaan van graaf Jan II genoemd werd, van de kanselarij verwijderd was en een schadeloosstelling in de kapelanie verkreeg. Ook zijn intrede in de abdij Egmond zal in dit licht gezien moeten worden. Te vrezen staat tenslotte dat het geld dat Jacob gespaard zou hebben, een fraaie omschrijving was voor zijn achterstallig salaris. De afhandeling door de grafelijke kapelaan Hugo van Leiden van een zaak die gewoonlijk op een jaar was gesteld, zal niet voor niets zes jaar op zich hebben laten wachten.

Het lijkt er op dat graaf Jan II de kanselarij te Den Haag liet delen in zijn streven naar bezuiniging. Het oude personeel van 1299 treffen wij althans al snel niet meer te Den Haag aan. Jan van Dordrecht schreef nog slechts een oorkonde van 1300 [226] en Pieter van Leiden schreef in 1366 een plechtige oorkonde [227] , waarna hij als rentmeester van Zeeland dienaar van de graaf bleef [228] . Van Arnout, de registerklerk, was in het geheel geen spoor meer te vinden. Wellicht meende graaf Jan II de hier vermoede inkrimping te eerder door te kunnen voeren, omdat hij toch over twee kanselarijen beschikte. Maar dit willen wij in het midden laten, omdat in het kader van deze studie naar de voortbrengsels van die beide instellingen geen veelomvattend onderzoek verricht kon worden.

Wij meenden in het voorgaande Jacob van Brugge als hoofd van de kanselarij over de periode van 1291 tot 1299 aan te kunnen wijzen. Voordien zien wij in Gerard van Leiden de vooraanstaande secretaris van het hof. Zijn rol werd enerzijds soms

223 Abdij Egmond, reg.nrs. 120 en 138.
224 OHZ., I, 230.
225 Boven p. 57*.
226 Drossaers, II, inv.nr. 6.
227 Drossaers, I, inv.nr. 41.
228 Kruisheer, Pieter van Leiden, p. 66.

overbelicht [229] , anderzijds door Kruisheer ontkend [230] . Kruisheer zag in de handen Q en R de opeenvolgende kanselarijhoofden, omdat zij de meeste oorkonden vervaardigden en de eerste ook verbeteringen aanbracht in teksten van anderen. Hand Q werkte van 1284 tot 1296, R kwam voor vanaf 1288 tot 1299. Gerard van Leiden stierf in 1289 en kon daarom in de redenering van Kruisheer geen voorname plaats in de kanselarij bekleed hebben. Daarvan bleek hem tenminste niet. Het komt ons voor dat enige elementen in zijn redenering herziening behoeven. Zo kon Gerard van Leiden in 1275 zijn eigen zegel als tegenzegel van het grafelijke zegel gebruiken [231] .

Het jaar daarop kan datzelfde het geval zijn geweest [232] maar hier verkrijgen wij geen zekerheid, daar de oorkonde thans verloren is. Het kan ook zijn geweest dat Gerard van Leiden apart zegelde, zoals in 1282 bij een oorkonde die door graaf Floris V ook slechts werd medebezegeld [233] . Dit verschijnsel kwam zeer zelden voor. Wij moeten zelfs tot het begin van de vijftiende eeuw gaan, voordat Helmich van Doornik, Jacob van Gaasbeek, Willem Eggert en de heren van Brederode en Wassenaar in de periode 1419 tot 1429 hun zegel achter het grafelijk zegel drukten [234] . Zij waren ofwel trezorier zoals Gaasbeek en Eggert of kamerling en zegelbewaarder. Kamerling en zegelbewaarder kon Gerard van Leiden niet zijn, daar Filips van Wassenaar dat al was, trezorier was hij evenmin, omdat dat ambt in de dertiende eeuw nog niet bestond. De trezorier was echter degene, aan wie vanaf 1363 alle andere ambtenaren ondergeschikt waren [235] . Wij menen hierin een aanwijzing te zien voor de door ons veronderstelde positie van Gerard in de kanselarij.

Maar er is meer. Van de veertiende eeuw af bleken de klerken van het register vrijwel nooit zelf te schrijven, zodat gegevens uit hun eigen geschriften spaarzaam zijn [236] . Zij plachten het schrijfwerk aan een helper over te laten. Geheel in deze lijn ligt de verdeling tussen Gerard van Leiden en Hendrik Allardsz., van wie de laatste de oorkonden in het net schreef na ze overigens ook geredigeerd te hebben. In overeenstemming hiermee is de gelijktijdige vermelding van Gerard en Hendrik in 1276, toen beiden secretaris genoemd werden [237] . Volgens hiërarchische maatstaven moest de hoogstgeplaatste - dat was Gerard - voorop komen. Treffend is ook dat het

229 E.H.P. Cordfunke, Meester Gerard van Leiden. Kanttekeningen betreffende de kanselarij van graaf Floris V, in: Zuidhollandse studiën, 14, 's-Gravenhage 1968, pp. 9-18.
230 Kruisheer, pp. 192-195.
231 Kruisheer, 509.
232 Kruisheer, 530 bis.
233 ARA. Brussel, Familie van Reynegom de Buzet; vermeld: Kruisheer, 634.
234 Van Riemsdijk, pp. 211-213, 246-247, 292-293 en 370.
235 Beneden p. 126*.
236 Beneden pp. 65*-67*.
237 Kruisheer, 530 bis.

enige register van deze periode [238] door de drie uit de kanselarij bekende handen O, P en Q was geschreven [239] . Gelijktijdig kwam tevens een hand N voor, die evenwel slechts twee oorkonden schreef tegen de anderen minstens tweemaal zoveel. Maar wij willen niet te zeer aandringen op de vereenzelviging van hand N met Gerard van Leiden - hij zou dan bij wijze van uitzondering evenals Allinus de pen hebben opgevat - of hem als opdrachtgever van het register presenteren. Het lijkt ons gezien het voorgaande wel waarschijnlijk dat Gerard van Leiden tot zijn dood in 1289 de leidinggevende persoon in de kanselarij was.

De parallel van het register, waaraan drie handen werkten, kunnen wij naar de tijd na 1289 doortrekken. In 1291 namelijk, wanneer wij zekerheid hebben over vier hofkapelaans, waren niet meer dan drie handen, O, Q en R [240] , doende met schrijfarbeid. Nu zou het vreemd zijn, wanneer drie van de vier kapelaans wel in de kanselarij bezig waren en de vierde niet. Het dunkt ons daarom dat Jacob van Brugge wegens zijn plaats in de hiërarchie hoofd van de kanselarij was. Daarmee was het ontbreken van een geschrift dat aanwijsbaar van zijn hand was, naar ons idee geheel in overeenstemming. Jacob mocht in 1299 niet in functie blijven. Zijn taak werd kennelijk overgenomen door Pieter van Leiden, die hoogstwaarschijnlijk opdracht gaf tot het in dat jaar opgestelde cartularium van graaf Jan II [241] . In het begin van de veertiende eeuw is geheel onduidelijk geworden, wie hoofd van de kanselarij was, tot Pieter van Leiden in 1316 als enige overgeblevene van de oude garde van 1299 als hoofd van de kanselarij te Den Haag de aanzet gaf tot de registers van de graaf van Holland [242] . Dat initiatief werd door Gerard Alewijnsz., zijn zwager [243] , voortgezet. Gerard kreeg vanaf 1351 tot zijn dood in 1354 [244] Filips van Leiden, zijn verwant [245] , naast zich, die in functie bleef tot 1357 [246] . Hij werd opgevolgd door Dirk Foppenz., deken van de Hofkapel [247] , die tot 1391 aanbleef. Hij werd in dat jaar vervangen door Reiner Nikolaasz. [248], die evenwel kort daarna overleed en tot 1402 opgevolgd werd door Jacob Pietersz. van Leiden[249]. Van 1402 tot 1419 bekleedde Pieter van der Zande de positie van klerk van het register[250], waarna Hendrik Schatter de zorg voor archief

238 Inv.nr. 706.
239 Kruisheer, p. 203.
240 Kruisheer, p. 493.
241 Kruisheer, Pieter van Leiden, p. 38; Kruisheer, p. 194.
242 Kruisheer, Pieter van Leiden, pp. 66-67.
243 Van Riemsdijk, p. 71.
244 Van Riemsdijk, p. 75.
245 B.N. Leverland, Filips van Leiden, in: Leids Jaarboekje, deel 57, 1965, pp. 61-94.
246 Inv.nr. 2113 sub c; Van Riemsdijk, pp. 693-695.
247 Van Riemsdijk, pp. 123, 162, 193-194.
248 Van Riemsdijk, pp. 194-195.
249 Van Riemsdijk, p. 195.
250 Van Riemsdijk, pp. 195, 227, 243.

en registers droeg[251]. Pieter Jacobsz. van Gapinge nam zijn taak als klerk van het register over tijdens hertog Jan van Beieren en ging hiermee voort onder hertog Filips van Bourgondië[252]. Hij trad af in 1433, waarna Pieter van Renesse van Beoostenzweene werd aangesteld[253]. Op 31 maart 1441 trad hij, inmiddels ook als bewaarder van de charters betiteld, af[254] en werd met ingang van de volgende dag vervangen door Jacob Potter van der Loo. Deze werd op zijn beurt opgevolgd door Dirk van Zwieten Boudijnsz., secretaris en klerk van registers en charters, die op 31 december 1446 een aanstelling voor zijn leven verkreeg[255]. Nog bij zijn leven kreeg Bruning van Boshuizen evenwel van hertog Karel de Stoute 15 februari 1468 een zelfde aanstelling voor het leven[256], welk feit na de dood van de hertog tot moeilijkheden tussen de twee registerklerken leidde. Het kwam zelfs zover dat Van Zwieten de sleutels van de deuren van de archiefkamer en van de archiefkisten sloopte en door andere verving[257], zodat hij het pleit gewonnen leek te hebben. Op 18 april 1480 verkreeg Bruning een nieuwe aanstelling, die hij 25 maart 1482 daadwerkelijk begon uit te oefenen[258]. Met de dood van Van Zwieten in 1483 kwam het ambt van registerklerk wederom in één hand, waarmee aan de moeilijkheden, voortgekomen uit de gedeelde functie, een eind kwam.

De resultaten van onze opsomming zijn als volgt samen te vatten in een lijst van klerken van het register.

Pieter van Leiden	1316-13(17)
Gerard Alewijnsz.	13(19)-1354
Filips van Leiden	1351-1357
Dirk Foppenz.	1358-1391
Reiner Nikolaasz.	1391
Jacob Pietersz. van Leiden	1391-1402
Pieter van der Zande	1402-1419
Hendrik Schatter	1419-1420
Pieter Jacobsz. van Gapinge	1421-1433

251 Van Riemsdijk, p. 254.
252 Van Riemsdijk, pp. 286, 289, 300-301, 326, 641.
253 Van Riemsdijk, p. 359.
254 RR. nr. 142 folio 56 v.
255 J.Th. de Smidt, Rechtsherstel anno 1477?, in: Nederlands Archievenblad, jaargang 84, 1980, pp. 322-329.
256 RR. nr. 170 folio 68 v.
257 Inv.nr. 887 folio 51 v.
258 RR. nr. 177 folio 55 v-56.

Pieter van Renesse van Beoostenzweene	1433-1441
Jacob Potter van der Loo	1441-1446
Dirk van Zwieten	1446-1483
Bruning van Boshuizen	1468-januari 1498 [259]

Nadien werden de volgende personen tot het ambt van registerklerk geroepen:

Vincent Dammasz.	25 februari 1551 [260]
Cornelis Suys	30 oktober 1551 [261], gemachtigd tot overname van de charters
Cornelis Suys	12 oktober 1554 [262]

Daarmee was de laatste plaatsvervanger tevens de laatste registermeester.

Bij de thans opgesomde klerken alias registermeesters valt een aantal gemeenschappelijke trekken op, hoezeer zij als persoon van elkaar verschild mogen hebben. Zo is duidelijk dat Cornelis Suys, substituut sinds 1551, niet zelf de leenregisters schreef, omdat die door meerdere handen zijn gehouden. Zijn hand wijkt ook aanmerkelijk af van de net schrijvers van het register [263] , waaruit blijkt dat hij niet een van hen was. Het handschrift van Jan van Oudheusden was eveneens geheel verschillend van dat van de registers van zijn ambtsperiode [264] en datzelfde gold voor Bruning van Boshuizen [265] . De autograaf van Dirk van Zwieten [266] kwam behoudens een enkele uitzondering [267] in zijn registers niet voor evenmin als die van Pieter van Renesse van Beoostenzweene [268] . Pieter beschikte dan ook over een eigen klerk, om zijn registers in het net te brengen [269], zoals dat ook bij zijn opvolgers het

259 RR. nr. 193 folio 97.
260 Rekenkamer rood nr. 494 folio 128.
261 Inv.nr. 2102 folio 1.
262 Rekenkamer rood nr. 494 folio 185.
263 J.C. Kort, Nogmaals Utrechtse oorkonden in Holland, in: Nederlands Archievenblad, jaargang 79, 1975, p. 173.
264 J.C. Kort, Repertorium op de lenen van Oudheusen, Emmikhoven en Giessen, 1382-1762, in: Ons Voorgeslacht, jaargang 32, 1977, p. 133.
265 Inv.nr. 887 folio 51 v; inv.nr. 758; inv.nr. 2118 folio 49 v; RA. Gent, Familie Piers de Raveschoot, inv.nr. 1522.
266 Inv.nr. 2118 folio 49, folio 63, folio 109 v-110, folio 123, folio 155 v-159, folio 173, folio 188 v en folio 190.
267 Inv.nr. 713 folio 15 (aanvullende aantekening).
268 Kort, Voorne, p. XXIII.
269 Van Riemsdijk, p. 365; deze klerk schreef ook: inv.nr. 2118, inv.nr. 714, RR. nrs. 140-142; indiceerde inv.nr. 218 folio 1-11, folio 27-27 bis, folio 37-42 v, folio 43, folio 44, folio 48v-50, folio 52-87 v en schreef het onderschrift bij een oudere oorkonde aldaar folio 52 v op een los blad: zie: Van Riemsdijk, p. 614.

geval zal zijn geweest. Hetzelfde gold voor Pieter van der Zande [270] en Dirk Foppenz. [271] , hoewel de laatste en Filips van Leiden [272] ook zelf schreven. Uit een kanttekening blijkt dat Filips ook onderzoek in het register verrichtte [273] . De hand van Gerard Alewijnsz. is in de registers slechts van collatiemerken bekend [274] . Het bijbehorende schrijfwerk werd verricht door zijn klerk Adam Hobbenz. [275] , die ook persoonlijke stukken voor hem schreef [276] . Over de tijd voordien zijn geen directe gegevens voorhanden. Het zou echter vreemd zijn, wanneer de verhoudingen van voor ca. 1320 geheel verschillend zouden zijn van die daarna. Wij zagen daarom bij onze behandeling van Gerard van Leiden en Jacob van Brugge, die niet of nauwelijks schreven maar daarvoor naar ons idee wel personeel hadden [277] , gelijkenis met de toestand van de veertiende eeuw.

Want wat is een kanselarij? Volgens Kruisheer de groep personen die tot taak heeft de oorkonden van een bepaalde persoon uit te vaardigen [278] . Omdat zijn onderzoek halt hield bij het eind van de dertiende eeuw, paste Kruisheer een strenge maatstaf toe. Wilde iemand tot de kanselarij behoren dan moest hij daarin oorkonden geschreven hebben. Met dat criterium zouden de registerklerken van de veertiende eeuw volgens Kruisheer geen deel uitmaken van de kanselarij, want zij plachten niets of weinig te schrijven, wat ons bewaard bleef. Het behoeft geen betoog, dat zoiets het geval niet kan zijn en ook de chef tot de kanselarij gerekend moet worden. Al is zijn activiteit in de dertiende eeuw niet strikt bewijsbaar, door de overeenkomst met de situatie van later is zij wel zeer waarschijnlijk.

In de tweede plaats is het treffend dat vele klerken van het register ook een rekenplichtige taak hebben vervuld. In 1518 was bij de aanstelling van Vincent Cornelisz., dan reeds eerste meester van de rekenkamer, met zoveel woorden sprake van het overleg dat hij diende te plegen met de vertegenwoordigers van de rekenkamer [279] . Zijn voorganger Jan van Oudheusden verenigde van 1499 tot 1500 naast de functie van rentmeester-generaal [280] de rentmeesterschappen van Noord-

270 Van Riemsdijk, p. 614.
271 Van Riemsdijk, pp. 124-125.
272 Van Riemsdijk, p. 685 (hand AA), p. 617 (eigenhandige verbetering).
273 Inv.nr. 242 folio 19 nr. 113.
274 Van Riemsdijk, p. 600 naar: abdij Egmond, inv.nr. 223; p. 617 (eigenhendige verbetering).
275 Van Riemsdijk, p. 78, p. 683 (hand 3 D); schreef ook: inv.nr. 1215.
276 Ongeordend charter van de derde afdeling; Gerard Alewijnsz. bevestigt de verkoop van twaalf en een half morgen land in Rijswijk door Jan van den Zijl, zijn schoonzoon, gehuwd met Machteld, zijn dochter, 2 maart 1338.
277 Boven p. 62*.
278 Kruisheer, pp. 177-179.
279 RR. nr. 353 folio 93 v.
280 RR. nrs. 195-196.

Holland [281] , Zuid-Holland [282] , Kennemerland [283] , Friesland [284] , Gouda [285] , Woerden [286] , Arkel [287] , Putten [288] , Strijen [289] Amstelland [290] en Muiden met Gooiland [291] in zijn hand. Tevoren was Pieter van der Zande van 1391 tot 1398 trezorier van Henegouwen [292] en bekleedde ook Dirk Foppenz. het trezorierschap [293] . Zijn opvolger Reiner Nikolaasz. was beheerder van de tol van Heusden geweest [294] . Andere klerken van het register zoals Pieter van Renesse van Beoostenzweene trof men wel aan bij het afhuren van de rekeningen [295] , waarbij de klerken, zij het anoniem, meestal aanwezig waren [296]. Waarschijnlijk begon Filips van Leiden zijn loopbaan met het beheer van het grafelijk domein van Berkel [297]. Gerard Alewijnsz. was rentmeester van Zeeland tot 1318 [298] en Pieter van Leiden ging hem daarin voor [299] . Er staan ons geen gegevens ten dienste om de vergelijking verder te trekken.

De bewaring van de charters en registers lijken de klerken van het register eveneens gemeen te hebben. Filips van Leiden maakte zich als bewaarder van het archief kenbaar via zijn inventaris van 1357 [300] , waarin hij gevolgd werd door Dirk Foppenz., die zijn registers [301] en charters [302] in 1391 overleverde. Dirk Foppenz. werd in 1368 ten overvloede uitdrukkelijk als bewaarder van het archief, de registers en charters vermeld, toen hij een register verzegeld aan Filips van Leiden meegaf [303] . Ook Pieter

281 RR. nrs. 333-334.
282 RR. nrs. 596-597.
283 RR. nrs. 926-927.
284 RR. nrs. 1128-1129.
285 RR. nrs. 1742-1743.
286 RR. nrs. 1901-1902.
287 RR. nrs. 2234-2235.
288 RR. nrs. 2470-2471.
289 RR. nrs. 2575-2576.
290 RR. nrs. 2950-2951.
291 RR. nrs. 3076-3077.
292 Van Riemsdijk, pp. 184-185.
293 Inv.nr. 1220.
294 Inv.nr. 1732.
295 Kort, Voorne, p. XXIII.
296 Smit, VIII, pp. 221-224.
297 P.H.D. Leupen, Filips van Leiden, Een onderzoek naar ontstaan, vorm en inhoud van zijn traktaat 'De cura reipublicae et sorte principantis', Amsterdam 1975, p. 56.
298 Van Riemsdijk, p. 72.
299 Kruisheer, Pieter van Leiden, p. 66.
300 Inv.nr. 2113 sub c: van Riemsdijk, pp. 693-695.
301 Inv.nr. 2105.
302 Inv.nrs. 2114-2115.
303 Kronijk van het Historisch Genootschap gevestigd te Utrecht, jaargang 13, Utrecht 1857, pp. 170-171: --- venerabilem virum dominum Theodericum filium Vopponis, --- qui dicebatur et dicitur custos et conservator archivi et custodie privilegiorum, registrorum et litterarum comitatus Hollandie et Zeelandie, --- librum invenit et suo sigillo impendentie sigillavit, et ad modum rotuli eum conclusit, ligavit et extra sigillavit ---.

van Gapinge, klerk van het register, was charterbewaarder [304] . Zijn inventaris deed hem genoegzaam als de man van het archief kennen [305] . Zijn voorganger Hendrik Schatter, deken van Zierikzee, zorgde in 1419 voor registers en archief [306] . Pieter van der Zande bleek in 1411 charters te bewaren [307] . Vanaf Pieter van Renesse van Beoostenzweene was de zorg voor het archief ook in de titel van de registerklerk uitgedrukt, zodat hun bemoeiingen daarmee verzekerd waren. Minder eenvoudig schijnt de zaak te liggen voor Filips van Leiden. Wel was Gerard Alewijnsz. archiefbewaarder [308] maar ook anderen hadden de zorg voor stukken. Van Pieter van Leiden is geen gegeven over een archieftaak aanwezig. Indien hij die echter had, zou zijn activiteit op dat terrein van na 1299 moeten dateren, daar Arnout toen klerk van het register was [309] en naar onze mening het archief onder zijn hoede moest hebben. Overbodig is het te memoreren dat Pieter van Leiden alleen al door zijn kopieerarbeid in 1299 bekend moest zijn met het archief.

De vraag rijst nu in welke structuur de klerk van het register ingepast was. Het meest duidelijk kwamen de verhoudingen in het begin van de zestiende eeuw aan het licht [310] . Toen was de klerk van het register immers ondergeschikt aan de leden van de rekenkamer. In het begin van de vijftiende eeuw werd terloops duidelijk dat registerklerk Pieter van Gapinge onder de trezorier stond [311] . In de voorgaande tijd was niet met zoveel woorden sprake van onderlinge afhankelijkheden. Niettemin bleek in 1299 dat de klerk van het register een van degenen was die de opdracht uitvoerde van Pieter van Leiden [312] . In deze persoon kunnen wij moeilijk iemand anders zien dan de superieur van de registerklerk. Een zekere structuur kan de grafelijke kanselarij vanaf het einde van de dertiende eeuw dan ook niet ontzegd worden. In verband met het voorgaande lijkt het ons echter aannemelijk dat de leiding van de kanselarij in de personen van Pieter van Leiden, Gerard Alewijnsz. en Filips van Leiden bij de klerk van het register terecht kwam, waarna hun opvolgers tijdens hertog Albert de trezorier boven zich moesten erkennen [313] .

304 Van Riemsdijk, pp. 642 en 329.
305 Inv.nr. 2136.
306 Van Riemsdijk, p. 254.
307 Van Riemsdijk, p. 637.
308 Van Riemsdijk, Gerard Alewijnsz., pp. 152-153.
309 Kruisheer, Pieter van Leiden, p. 66.
310 Boven p. 16*.
311 Van Riemsdijk, p. 326.
312 Kruisheer, pp. 194-195.
313 Beneden p. 126*.

Een laatste punt springt ons in het oog. Vanaf 1289 stond de aanwezigheid van vier klerken in grafelijke dienst, verbonden aan de hofkapel, vast [314] . In 1433 bepaalde hertog Filips het getal van zijn secretarissen, onder wie de registerklerk, op vier [315] . Hun diensten werden echter over meerdere instellingen verdeeld. Het getal van vier werd in de periode daarna gehandhaafd bij een wisselend aantal medewerkers. Het is niet onmogelijk dat er ook al voor 1433 steeds vier secretarissen in functie waren. Ze zullen te identificeren zijn met de vier meesterklerken die van 1413 tot 1415 pandgeld ontvingen [316] . Zij mochten waarschijnlijk de raadsvergaderingen bijwonen, hetgeen voor Bruning van Boshuizen uitdrukkelijk in zijn instructie was opgenomen [317] . De term overste klerk van het register [318] , die in 1418 eenmaal voorkwam, lijkt meer te duiden op een groeiend aantal medewerkers dan op een verandering in de functie of de functionarissen. Voor de tijd tussen 1289 en 1413 stonden ons geen gegevens ten dienste om het getal van vier naast elkaar werkende klerken of secretarissen aannemelijk te maken. Het is daarom mogelijk dat het viertal pas in de vijftiende eeuw opnieuw was opgevat en de structuur van de kanselarij in de veertiende eeuw minder bestendig was.

Naast de zorg voor de registers en uitgaande stukken meenden wij in het voorgaande over de periode van het eind van de dertiende tot het eind van de zestiende eeuw vier punten van overeenkomst tussen de registerklerken te kunnen aanwijzen. Zij plachten niet zelf te schrijven, hadden veelal een rekenplichtige taak gehad, hadden de zorg voor het archief en waren vanaf 1289 wellicht steeds vier in getal. Daarnaast behoorden zij tot en met de vijftiende eeuw meestal tot de geestelijke stand, een vanzelfsprekendheid, daar de leden van de hofkapel de aangewezen helpers van de graaf waren in staatszaken en archiefzorg [319] .

Wij concluderen daarom dat het instituut van de vier klerken, waaronder een registerklerk, sinds 1289 behoudens het aantal hulpkrachten en een tijdelijke verschuiving in de verantwoordelijkheden vermoedelijk geen wezenlijke wijziging heeft ondergaan.

314 Kruisheer, p. 195.
315 Van Riemsdijk, p. 358.
316 Van Riemsdijk, p. 225.
317 Rekenkamer rood nr. 491 folio 10-11.
318 Van Riemsdijk, p. 638.
319 Van Riemsdijk, Gerard Alewijnsz., pp. 180-183.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

I. MIDDELEN VAN REGISTRATIE TOT 1581

De grafelijke administratie hield er vanaf het einde van de dertiende eeuw aantoonbaar verschillende methoden van registratie op na om zich van haar taak te kwijten. Het oudste middel vormde het charter, dat veelal bedoeld was om een verworven recht vast te leggen. Wij weten dat de grafelijke kanselarij in ieder geval vanaf het eind van de twaalfde eeuw in staat was charters of oorkonden op naam van de graaf van Holland te vervaardigen. [320] Zijn de oorkonden van de graaf gewoonlijk uitgegaan, in een paar gevallen bevinden zij zich toch nog in het archief. Eenmaal komt de chirograaf voor [321] , die diende om meerdere partijen in het bezit van dezelfde oorkonde te stellen. De tekst werd daartoe zoveel maal op een blad perkament geschreven als nodig was. Daarna werd het blad met een of meer kartelvormige sneden in stukken gedeeld. Naar zijn aard bleef de oorkonde in de vorm van een chirograaf onder meer op naam van de graaf van Holland staan, die hem ook had uitgevaardigd. Hiernaast lijkt het voor te komen dat het grafelijk archief de eigen expeditie bewaarde, waar het toch verleende rechten betrof. [322] Men zou de aangehaalde charters dan ook eigenlijk in de archieven van de ontvangende partijen verwachten. zij waren echter in 1299, weinig jaren na hun vervaardiging, in het archief aanwezig [323] , zodat wij vermoeden dat zij met opzet voor eigen gebruik waren voorbehouden.

In sommige gevallen maakte de kanselarij in de dertiende eeuw afschriften of bewaarde zij minuten. [324] , teneinde de inhoud van het recht te kennen [325] Daarbij is de vraag of de minuut wel ooit het stadium van de expeditie heeft bereikt niet van belang, anders dan bij de stukken die slechts bij toeval in het archief achtergelaten lijken te zijn. [326]

320 Boven p. 57*.

321 Inv.nr. 2.

322 Inv.nrs. 913-914.

323 Zie hiervòòr / hierna

324 Een concept geeft de tekst in niet-definitieve vorm en nog onbestendig van inhoud, de minuut vertoont de definitieve uiterlijke of innerlijke vorm niet geheel maar wel de definitieve inhoud: J.L. van der Gouw, inleiding tot de archivistiek, Zwolle ongedateerd, pp. 10-12. Deze omschrijving is duidelijker dan: J.L. van der Gouw, H. Hardenberg, W.J. van Hoboken en G.W.A. Panhuysen, Nederlandse archiefterminologie, Zwolle 1962, nrs. 38 en 39, die meer slaan op resoluties, notulen en notarisprotocollen. Verwarrend is het gebruik dat Kruisheer, pp. 153-154, van de terminologie maakt door alle minuten voor concepten te houden.

325 Kruisheer, p. 153 noot 28.

326 Inv.nrs. 113, 857-858 en de verklaringen aldaar.

In het voorbijgaan dient de aandacht gevestigd te worden op een lijst van door Filips van Wassenaar in het begin van 1292 bezegelde akten. [327] Een overeenkomstige lijst vonden wij nog slechts eenmaal in 1348 [328] , gehecht in een register. In beide gevallen betrof het akten, die over financiën handelden. Een volgende stap zou zijn de akten in hun geheel over te schrijven, waardoor het register zou zijn ontstaan.

Van beide categorieën is slechts weinig over, zoveel slechts om enige voorbeelden te kunnen geven. Wij moeten daarom maar gissen dat minuten en lijsten, zoals die van Filips van Wassenaar, voor het overige zijn vernietigd als van minder duurzaam belang. Hoe groot de toepassing van beide vormen ook geweest is, in de veertiende eeuw werden zij verdrongen door een nieuwe categorie van stukken in boekvorm, die de uitgegane akten handzamer en informatiever kon bevatten. Het waren de registers, meestal overgeleverd als netexemplaren en soms als minuut. Zij zullen hier worden bezien vanuit hun samenstelling met gebruikmaking van andere bronnen. Ook hun ontwikkelingsgang in de tijd zal worden geschetst.

Gewoonlijk werden voor een tekst, die de kanselarij in het net diende af te leveren, eerst concept en minuut opgesteld, waarna de grosse in chartervorm kon worden opgemaakt. Voor zichzelf begon de registratie na 1316 eveneens duurzame afschriften in perkamenten registers te bewaren. Daarom waren de concepten en minuten overbodig geworden, waarom zij zullen zijn vernietigd. Dit proces vond stilzwijgend plaats, zodat men op toevallige moet bouwen om zich de gang van zaken voor te kunnen stellen. Terloops hoort men daarom pas omstreeks 1750 iets van de methoden die de toenmalige leen- en registerkamer toepaste bij de vorming der registers. Mr. Martinus Gousset, commies van de leerkamer, merkte toen in het kader van zijn indicering van de oude registers tot 1440 op dat de dagelijks gegeven beleningen in langwerpige rekenboekjes werden genoteerd. Daarna werden ze in het net gebracht in de zogenaamde specificatieboeken. [329] Hij bracht de boekjes vervolgens in verband met wat hij noemde verlijen 1515 tot 1574. Daarmee kan moeilijk iets anders bedoeld zijn dan de thans nog aanwezige rekeningen van de heergewaden. [330] Hoewel het moeilijk aanvaardbaar is dat deze notities alleen de basis konden vormen van een meer uitgebreide redactie, blijft de aanwijzing van concepten door Gousset van waarde. Kan het bestaan van dergelijke conceptregisters echter ook voor 1581 aangetoond worden? In aanmerking genomen dat het concept als eerste bestemd was om door de registratie verwijderd te worden, moet het verbazing wekken dat inderdaad een fragment van een dergelijk

327 Kruisheer, p. 195 noot 103 en foto p. 438.

328 Inv.nr. 220 in fine; Van Riemsdijk, p. 500; Dit siin die brieve van den lumbarden die heer Gheret van Heemstede bezeghelt heeft up Johannes van Nederhem sint die tijt dat Johannes vorseit leste rekende.

329 LRK. nr. 369 folio 22.

330 Inv.nrs. 888-891.

register is overgeleverd. Men treft het aan, gehecht in een minuutregister [331] over de jaren 1482-1483. De tekst is duidelijk herkenbaar als concept, omdat gedeelten zijn doorgehaald. Voorts zijn de namen getuigen pas later door Bruning van Boshuizen, klerk van het register, ingevuld.

Losse concepten van het eind van de veertiende tot het begin van de vijftiende eeuw zijn thans nog geplakt op de laatste folio's van de memorialen. [332]

Het feit dat men ook thans nog een aantal concepten kan aantreffen in het archief van de graven van Holland moet wel logisch leiden tot de veronderstelling dat de minuutregisters opgebouwd waren uit series concepten. Inderdaad gaf Pieter van Gapinge in zijn register voor hertog Jan van Beieren enige malen te kennen een notitie of cedel in plaats van een kopie van een akte voor zijn arbeid te hebben ontvangen. [333] Hij moest het dus doen met een soort concept, maar zei intussen niets over de kopieën.

Door een aantal afwijkingen is vast te stellen dat een register van 1569 [334] , dat de registratie van een aantal verbeurd verklaarde leenkamers bevat, tevens naar voorbeelden was samengesteld. Het blijkt uit een paar afwijkingen in dit overigens goed verzorgde deel. Zo zou het vreemd zijn, wanneer een leenman ter gelegenheid van die verbeurte tweemaal verschenen zou zijn. In een geval werd een en dezelfde leenman echter bij zijn beide leenhoven afzonderlijk opgevoerd. [335] Een andere leenman kreeg ook twee plaatsen toegewezen maar daarbij werden zijn lenen dooreen gehaald [336] en een derde kwam tenslotte bij het verkeerde leenhof terecht door een onoplettendheid van de samensteller. [337] Behalve van voorbeelden blijkt tevens van omwerking van gegevens.

Een zelfde schema is verondersteld voor het oudste leenregister van de bisschoppen van Utrecht, daterend van het einde van de veertiende tot het begin van de vijftiende eeuw. [338] Bundels concepten zouden verzameld zijn en vervolgens door afschrijving

331 Inv.nr. 720 ad folio 8.
332 Inv.nrs. 195-216 en de toelichtingen bij Van Riemsdijk aldaar.
333 Van Riemsdijk, p. 641.
334 Inv.nr. 744.
335 J.C. Kort, Repertorium op de lenen van Langerak, in: Ons Voorgeslacht, jaargang 31, 1976, p. 17 nr. 27; J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Egmond, 1270-1650, in: Ons Voorgeslacht, jaargang 34, 1979, pp. 407-408 nr. 143.
336 Inv.nr. 744 folio 115 v-118 en folio 155 bis- 155 ter.
337 Inv.nr. 744 folio 155 gerangschikt onder Altena evenwel behorend tot de Lek: Drossaers, I, deel 5, nr. 262a.
338 Muller, catalogus bisschoppen, nr. 271.

tot een register zijn verenigd. [339] Het lijkt ons echter waarschijnlijker dat de registers niet direct van de concepten maar van de minuten werden afgeschreven, welke procedure meer overeenstemt met de gewone gang van zaken.

Inderdaad kon boven [340] al sprake zijn van een vijftiende-eeuws minuutregister dat het stadium tussen concept en het netregister vertegenwoordigde. Evenals het concept bestaat het uit papier, waarin een graad van voorlopigheid schuilt. Papier is immers vergankelijker dan perkament. De minuut zal bij toeval bewaard zijn, omdat geen der akten in het netregister was overgeboekt. Opmerkelijk is voorts dat de akten in de minuut neutraal zijn gesteld, zodat de naam van de oorkonde niet wordt genoemd, en dat geen indeling naar landstreek is gevolgd zoals in de netregisters van die tijd gebruikelijk was. Het caput of hoofdstuk, waarin de akten hadden moeten worden overgeboekt, is evenwel in de marge bijgeschreven. De enige vervolmaking van de minuut bestond daarom in de voltooiing van het formulier benevens overschrijving in het netregister. Wel week deze wijze van registratie met minuten af van andere voorbeelden, die reeds voorzien waren van formulier en indeling naar streek. Hiervan zijn twee voorbeelden, bestaande uit katernen van papier, gehecht in netregisters, overgeleverd. [341] Het dunkt ons daarom waarschijnlijk dat de net registers van de tweede helft van de vijftiende en van de zestiende eeuw ontstaan zijn door overschrijving van al dan niet losse katernen van minuten, geschreven op papier.

Beschouwen wij thans de registratie in de periode van het begin van de vijftiende eeuw. Daarin zijn twee minuutregisters uit de tijd van hertog Jan van Beieren voorhanden. Het eerste is een papieren katern, lopend van het einde van 1418 tot het begin van 1419. [342] Het is chronologisch ingericht en bevat ook financiële beschikkingen die van tijdelijke aard zijn. In de marge staan aanwijzingen voor de overboekingen of een R om aan te geven, dat die handeling is verricht. Van de 28 akten zijn vijftien niet overgenomen in een netregister. Het andere register was reeds summier naar hoofdstukken ingericht op overeenkomstige wijze als het ermee samenhangende netregister en is eveneens op papier geschreven. [343] Zoals bij de voorgaande minuten zijn vrijwel alle akten in het perkamenten net register [344] overgeboekt zij het in een gewijzigde volgorde. Het lijkt ons dat het eerste soort register voor een van de dagelijkse registers, genoemd in 1418 [345] , moet worden gehouden.

339 A. Johanna Maris, repertorium op de stichtse leenprotocollen uit het landsheerlijke tijdvak. I. De Nederstichtse leenacten (1934-1581), 's-Gravenhage 1956, pp. VIII-IX.

340 Boven p. 73*.

341 Inv.nr. 722 c. Noord-Holland folio 35-40 en c. Zuid-Holland ad folio 25 v.

342 Inv.nr. 231 in fine.

343 Inv.nr. 711.

344 Inv.nr. 712.

345 Van Riemsdijk, p. 243.

Voor de periode van het begin van de vijftiende eeuw, waarin de registratie geen strakke indeling naar landstreken hanteerde, lijkt ons een register van uitsluitend chronologisch geordende minuten zoals in de tweede helft van die eeuw, minder waarschijnlijk. Deze minuten zouden dan eerst herordend zijn volgens de globale indeling die het laatst vermelde minuutregister van hertog Jan heeft, dat daarna nog eens in het net moest worden gebracht. Het ligt daarom voor de hand dat de akten eerst in losse vorm werden opgemaakt, waarna minuutregisters konden worden samengesteld. En inderdaad is een los stuk, kenbaar als minuut wegens het ontbreken van doorhalingen, gehecht in het netregister. [346] Er was nagelaten het in het register op te nemen, hoewel de dorsale aantekening registrandum daartoe alle aanleiding gaf. Hetzelfde verschijnsel treft men aan in latere registers van de vijftiende eeuw [347] , aangeduid als kopie en voorzien van de notitie registrandum zonder dat daaraan gevolg is gegeven. Het spreekt nu wel vanzelf dat het schrijfmateriaal zonder uitzondering papier is.

Men ziet in het voorgaande het verschijnsel van de afzonderlijke minuut in plaats van het concept, dat in deze periode niet aantoonbaar is. Deze gang van zaken lijkt bevestigd te worden door de overlevering ten tijde van hertog Albert van Beieren. Uit zijn tijdvak dateren twee minuutregisters. [348] Deze registers vertonen geen onderscheid met de netregisters, omdat die evenmin een bepaalde onderverdeling naar capita kennen. In een vrijwel gelijktijdige staat wordt het eerste minuutregister aangeduid als een register dat verworpen is. [349]

Daarnaast levert de tijd van hertog Albert een minuut, gehecht in het netregister [350] , waarmee enige grond is geleverd voor de veronderstelde gang van zaken, die vrijwel gelijk zou zijn aan die bij hertog Jan van Beieren. Voor deze overweging komen twee registers die hertog Albert liet opstellen ter gelegenheid van zijn inhuldiging door leenmannen als graaf na de dood van hertog Willem V in 1390, te pas. [351] Het eerste is als van meer voorlopige aard op papier geschreven. Het tweede, dat de retroacta bevat, bestaat daarentegen uit perkament. Bij toeval is ook een voorstadium van deze registers bewaard [352] , waarop de akte van Jan Duker en zijn hulde in 1390 geschreven staat. Blijkbaar wisten de klerken aan Duker geen plaats te geven in de twee registers, die streeksgewijs zijn geordend, omdat de ligging van het leengoed niet uit de akte bleek. Intussen hebben wij een slordige minuut voor ons, waarvan de afgeschreven retroacte vreemd genoeg als afschrift moet gelden. Het uiterlijk van het

346 Inv.nr. 712 ad folio 97.

347 Inv.nr. 238 in fine, inv.nr 713 ad folio 29, inv.nr. 716 in fine, inv.nr. 721 c. Zuid-Holland folio 1, c. Arkel folio 8, inv.nr. 722 c. Noord-Holland folio 39-40, c. Zuid-Holland ad folio 23.

348 Inv.nrs. 225 en 227.

349 Inv.nr. 2104.

350 Inv.nr. 226 ad folio 287.

351 Inv.nrs. 708-709.

352 Inv.nr. 227 in fine.

stuk moet bepaald zijn door de drukte die in de kanselarij ontstond door de toeloop van leenmannen. De klerk dateerde bijvoorbeeld het verhef naar de Paasstijl, maar het had jaardagstijl moeten zijn. [353]

Voor de wording van de twee registers van 1390 moet men zich dus een bundel stukken voorstellen, die dezelfde vorm hadden als die van Jan Duker, waarvan de gegevens enige tijd nadien zijn omgewerkt tot beide registers. In deze voorstelling is geen plaats voor concepten, die ook ten tijde van hertog Jan niet aantoonbaar waren. Het is niet duidelijk, of het perkamenten register nog een papieren voorganger had. In ieder geval is gebleken van de overeenkomst in werkwijze tussen Utrecht en Den Haag. [354]

Voor ons onderwerp spreken de registers van hertog Willem V duidelijke taal. Meerdere registers van minuten zijn uit die periode overgeleverd. Van 1354 tot 1357 loopt een eerste register [355] , gevolgd door een over 1356 tot 1358, gehouden door Willem Heerman [356] , naast een register over dezelfde tijd dat mr. Dirk van Tienen bijhield. [357] Alle registers kennen alleen een chronologische structuur ook dat van Heerman, dat slechts schijnbaar een andere orde biedt. De stukken van de rubrieken 'persoonlijk' en 'leenzaken' zijn daarin later toegevoegd. De registers bezitten daarom alle kenmerken van de minuutregisters van de hertogen Albert en Jan van Beieren. Bovendien werd een keuze gemaakt van akten die in het netregister werden overgeboekt [358] , zoals ook van hertog Jan kon worden aangetoond. [359] Het spreekt vanzelf dat de juist genoemde registers op papier zijn geschreven. Eenvoudig als minuten kenbaar zijn daarom registers van hertog Willem V [360] en keizerin Margaretha [361] , die beide ten overvloede het onderscheid naar landstreek niet kennen. Blijkbaar zijn deze registers bewaard gebleven, omdat zij het netstadium nooit hebben bereikt. Voor het behoud van de eerstgenoemde drie kan men denken aan het toeval of aan de omstandigheid dat de registratie de beschikking wenste te houden over de in die registers opgenomen akten die niet waren overgeboekt.

Dat tijdens hertog Willem V ook werd gewerkt met concepten, blijkt uit een paar voorbeelden in zijn registers. [362] Zij versterken eens te meer de overeenkomst met zijn opvolgers.

---

353 Boven pp. 74*-75*.
354 Zie hiervoor / hierna
355 Bijlage nr. 83.
356 Inv.nr. 224.
357 Inv.nr. 219.
358 Van Riemsdijk, pp. 621-625.
359 Boven p. 75*; inv.nr. 211 folio 56: non est registrandum.
360 Inv.nr. 220.
361 inv.nr. 219.
362 Inv.nr. 221 ad folio 29 en ad folio 75.

Van graaf Willem IV is een netregister bewaard [363] , ingedeeld naar landstreken, dat wegens zijn vlekkeloze uitvoering nauwelijks aanleiding geeft tot commentaar. Niettemin zou het gezien de dienstaantekeningen naar een of meer andere registers gekopieerd kunnen zijn. [364]

Van graaf Willem III bestaat thans nog een indrukwekkende reeks van drieëntwintig naar landstreek uitgesplitste registers over de periode 1316 tot 1336. Deze zullen beneden nog ter sprake komen. [365] Een tweetal registers of fragmenten daarvan behoort echter niet tot de eigenlijke netregisters. Het betreft een gedeelte van een klein register [366] , dat reeds eerder als minuut was aangemerkt, omdat in de marge de landstreek ter overboeking was aangeduid. [367] Het lijkt daarmee wel waarschijnlijk dat de registratie tijdens graaf Willem III op dezelfde wijze geschiedde als tijdens hertog Willem V, landsheren die beiden gediend werden door Gerard Alewijnsz., hun klerk. Aarzelend gaf Van Riemsdijk dan ook deze richting aan en wees tegelijkertijd op een thans verloren papieren minuutregister. [368] Kruisheer was daarna van mening dat de kleine en grote registers tot 1324 inderdaad naar een derde bron waren samengesteld [369] , aangeduid als de oorspronkelijke registratie. Wij spreken bij voorkeur van minuutregisters. Kruisheer zag in zijn onderzoek, dat beperkt was tot de registers van graaf Willem III of iets oudere, aanleiding te concluderen tot het bestaan van afzonderlijke minuutregisters van Zeeland, Zuid-Holland en Kennemerland. Zijn argument dat zowel de grote als de kleine registers onafhankelijk van elkaar dezelfde reeks van akten bevatten, overtuigt ons echter allerminst. Veel passender is het aan te nemen dat de akten in het thans verloren minuutregister op dezelfde wijze als het besproken fragment en de eerder genoemde minuutregisters naar landstreken waren gerubriceerd. Men behoefde deze marginale notities maar te volgen, om tot een gelijke reeks te komen. Naar ons idee zijn de grote en kleine registers tot 1324 daarom onafhankelijk van elkaar overgeschreven naar een of meer minuutregisters, die geen indeling naar landstreek kenden maar slechts verwijzingen in de marge. Anders zou men moeten volhouden dat Gerard Alewijnsz. de registratie voor graaf Willem III en hertog Willem V op twee verschillende manieren zou hebben gevoerd. Dit lijkt ons zeer onwaarschijnlijk. Bovendien zou de aanvankelijke indeling naar landstreek, die als een meer ontwikkeld stadium beschouwd moet worden, later zijn afgedaald tot de louter chronologische minuutregisters. Daar komt bij dat Kruisheer's vergelijking van een net cartularium, daterend van 1316[370] , met een

363 Inv.nr. 218.
364 Van Riemsdijk, p. 613.
365 Beneden pp. 88*-93*.
366 Inv.nr. 304 folio 63-69 v.
367 Van Riemsdijk, Gerard Alewijnsz., pp. 161-162.
368 Van Riemsdijk, pp. 604-605.
369 Kruisheer, Pieter van Leiden, pp. 61-63.
370 Inv.nr. 2145.

minuutregister, dat ook volgens zijn opvatting van papier zal zijn geweest [371] , niet opgaat. Blijkens het boven genoemde fragment droeg een dergelijk minuutregister kanttekeningen. Een moeilijkheid voor onze zienswijze is slechts dat het fragment van perkament is, hoewel het in onze redenering van papier had behoren te zijn. Het lijkt er daarom op dat wij in het fragment reeds met een afschrift van het minuutregister te doen hebben, dat na aanvankelijke afkeuring toch een plaats in het kleine register kreeg.

In dit verband verdient een tekst, gedateerd 21 januari 1316 [372] , uit de tweede helft van de registers, voorkomend in de reeks van 1328, de aandacht. In deze akte, twaalf jaar na dato geregistreerd, ontbreekt een gedeelte. Hij moet daarom direct of indirect naar de expeditie zijn afgeschreven. Bij toeval resteert in dit geval de grosse of oorkonde van de bedorven tekst [373] , zodat wij de juiste conclusie aan de fout kunnen verbinden. Het blijkt om een zogenaamde saute du même au même te gaan. Hoewel in de oorkonde de naam Haarlem niet aan het eind van de regel kwam, sloeg de afschrijver toch op die naam een gedeelte van de tekst over. Een dergelijke gedachteloosheid treft men vaker aan. Zo vergiste de klerk zich honderd jaar en gaf reeds in 1329 een oorkonde [374] de datum 1389! Het register heeft daarentegen onberispelijk 1289. [375] De passage kan daarom niet dienen als nader bewijs voor het bestaan van een minuutregister, daar de vergissing in elk stadium kan zijn gemaakt.

Een klein register van graaf Willem III [376] lijkt vergelijkbaar met het bovengenoemde fragment in een register van Zeeland dat een minuutregister moet zijn. Het is reeds opmerkelijk door het gemis van een indeling naar landstreken maar mist de marginalia, door ons bij een minuutregister verondersteld. Waarschijnlijk is dit register daarom tot stand gekomen als documentatie bij de twist om het stapelrecht van Dordrecht ca. 1326. [377] Daarna is het register ook bij andere gelegenheden gebruikt getuige de ingehechte stukjes perkament. Zijn opbouw is zo door zijn gelegenheidskarakter te verklaren.

371 Kruisheer, Pieter van Leiden, p. 65.

372 Inv.nr. 255 folio 21 nr. 140: --- Heynric van Diepenhem heren Symons//zone van Haerlem van ons hout --- .

373 Heren van Haarlem, inv.nr. 1: --- ric van Diepenhem heren Symoens zone van Harlem ende drouch ons up al dat recht, dat hi heeft // (jof heb)ben mochte an allen dien goede, d(ie) Willem van Harlem van ons hout --- .

374 Familie Van Bylandt, charter.

375 Inv.nr. 290 folio 61 v.

376 Inv.nr. 217.

377 Vergelijk inv.nr. 955; Niermeyer, nr. 252 (24 juni 1326).

Een derde register [378] , neemt een tussenpositie in. Het is ouder dan alle andere registers van graaf Willem III en opgesteld door Pieter van Leiden, die toen rentmeester van Zeeland was en geen aanwijsbare rol in de kanselarij speelde. Pieter had het al naar landstreken ingedeeld en op perkament geschreven, toen hij een beter idee kreeg. In de kant plaatste hij daarom de namen der plaatsen kennelijk met de bedoeling om de akten naar plaats te ordenen. Het kwam er echter niet van de teksten over te boeken en daarom haalde Pieter of een andere klerk de meeste plaatsnamen weer door. Het is niet duidelijk, waarom ze niet alle verwijderd werden, want ze boden geen maatstaf voor de volgorde van de akten.

Nu de registers van de graven van Holland naar hun wijze van ontstaan zijn behandeld, is het zaak een blik over de grens te werpen. Als eerste wenden wij ons tot de pauselijke kanselarij, die van 1309 af te Avignon zetelde. De wijze van registreren vertoonde aldaar een grote overeenkomst met de door ons veronderstelde werkwijze in Holland. [379] Men had gelijktijdige registers van papier, die kortere of langere tijd nadien werden omgewerkt tot netregisters op perkament. Een gedeelte van de akten in de minuutregisters werd echter niet afgeschreven. Deze kenmerken zijn eveneens van toepassing op de registratie van hertog Willem V en hetzelfde is aannemelijk voor de tijd van graaf Willem III. Voor de eenheid van de registratie pleit bovendien de leiding, die voor vrijwel de gehele periode van graaf Willem III tot zijn kleinzoon in handen lag van Gerard Alewijnsz.

In het sterfhuis van graaf Jan II, vader van graaf Willem III, waren losse kopieën aanwezig van akten, die nog te boek moesten worden gesteld. [380] Deze kopieën, waaronder waarschijnlijk minuten te verstaan zijn, bezitten een opvallende gelijkenis met de hiervoor behandelende minuten uit de vijftiende eeuw. Van deze werd ook met zoveel woorden aangegeven dat ze moesten worden overgeschreven. Men mag daarom met zekerheid aannemen dat de kanselarij van Henegouwen vertrouwd was met losse kopieën of minuten, die op papier waren geschreven. Van 1299 af moet deze methode van registratie tevens bekend zijn geweest bij de kanselarij van Holland, omdat de graafschappen toen in een en dezelfde hand kwamen. Het strookt daarom schijnbaar niet met onze vroegere waarnemingen dat de Hollandse kanselarij in 1299 een cartularium van papier produceerde. [381] Een cartularium, dat de rechten van de graaf samenvatte, moest wel van duurzaam belang zijn. Het bedoelde cartularium moet echter in verband met de politieke situatie, waarin de positie van graaf Jan II allerminst zeker was [382] , met enige haast zijn samengesteld. Het bevat dan ook geen afschriften van alle beschikbare oorkonden van de graven

378 Inv.nr. 1649.
379 Schmitz-Kallenberg, p. 108.
380 Devillers, Notice, p. 457.
381 Inv.nr. 2144 en hiervoor / hierna
382 Beneden p. 140*.

van Holland [383] maar een keuze daaruit. In een geval bleek graaf Jan I een nieuwe akte voor dezelfde zaak te hebben ontvangen, reden waarom men de oudere niet in het cartularium opnam. [384] Men had dus het oog op de teksten die nog actueel waren, en liet de andere weg. Hiermee stemt overeen dat de afgeschreven oorkonden op enige uitzonderingen na van na het jaar 1280 dateren. [385] Wellicht was er door de haast niet direct voldoende perkament, wel gebruikt voor twee andere cartularia[386], voorradig. Van belang is tevens dat de andere registers, die graaf Jan II op reis had meegenomen, ook op papier waren geschreven [387]. In 1316 achtte Pieter van Leiden de inhoud van het Hollandse cartularium alsnog van zoveel belang dat het op perkament werd overgeschreven. [388]

In het nabije Utrecht was men voordien niet onkundig van voorlopige registers. Zo vroeg en verkreeg graaf Floris V een kopie van een of meer registers. [389] Deze bleken trouwens zo vergankelijk te zijn dat zij in 1368 niet meer in Utrecht aanwezig waren. [390] Het ligt voor de hand dat men in Utrecht slechts over papieren registers had beschikt, daar het vreemd zou zijn dat het perkament teloor zou zijn gegaan. De voorkeur van graaf Floris V voor een perkamenten register springt hierna in het oog.

Minuten en concepten van voor 1300 zijn slechts in perkamenten vorm bewaard. [391] In hun papieren gedaante zijn zij verdwenen, indien zij ooit aanwezig waren. Bij gebrek aan dat materiaal gaat het ons te ver te stellen dat de leden van de kanselarij de minuten en concepten meestal niet zelf zouden schrijven. [392] Papier is nu eenmaal vergankelijker dan perkament. Alleen maar omdat deze op perkament geschreven is bleef de lijst van Filips van Wassenaar uit 1292 bewaard. [393] Er zullen vergelijkbare lijsten op papier bestaan hebben, maar deze zijn kennelijk alle verloren gegaan.

Tenslotte is van graaf Floris V nog een register overgeleverd, dat vrijwel uitsluitend is gevuld met notities van leenmannen en hun goed. [394] Door de schrijfstof papier doet het zich bij eerste oogopslag kennen als een register met materiaal van tijdelijke aard. Inderdaad kon slechts in één geval latere overname van gegevens eruit worden

383 Wymans, pp. 33-35.
384 Kruisheer, Pieter van Leiden, p. 35 noot 12.
385 Kruisheer, Pieter van Leiden, pp. 70-83.
386 Wymans, p. 21.
387 Devillers, Notice, pp. 455-457.
388 Inv.nr. 2145; Kruisheer, Pieter van Leiden, pp. 36 en 40-43.
389 Inv.nr. 403.
390 Kronijk van het Historisch Genootschap gevestigd te Utrecht, jaargang 13, Utrecht 1857, p. 170.
391 Kruisheer, p. 153; alleen de teksten met doorhalingen zijn concepten.
392 Kruisheer, p. 154.
393 Boven 72*.
394 Inv.nr. 706.

aangetoond. [395] De optekening, die omstreeks 1285 zijn huidige vorm bereikte [396] , zal teruggaan op iets ouder materiaal, vermoedelijk losse bladen zoals ook in 1390 het geval bleek. [397] Deze mening zal nog nader toegelicht worden. [398]

Hoe ontwikkelden de registers van de graven van Holland zich vanaf hun aanvang in 1316 en in welke verhouding stonden zij tot de registratuur elders? Waren zij werkelijk zo gevorderd in vergelijking met andere kanselarijen als Kruisheer [399] meent? Ter beantwoording van deze vragen zal het nodig zijn die instellingen nader te bezien. Dat is tevens nuttig, om de afhankelijkheid van de Hollandse kanselarij van oudere centra van registratie te kunnen overwegen.

Maatgevend voor de registratie in West-Europa was de pauselijke kanselarij. Deze bleek in de gang van de registratie al belangrijke overeenkomsten met die van de graven van Holland te bezitten. [400]

Een volgende gelijkenis bestond daarin dat niet alles werd geregistreerd, maar dat dit bij de curie in de dertiende eeuw ook afhankelijk was van de wil van degene die een oorkonde ontving. De ontvanger moest zijn wens tot registratie van zijn bul (en de bereidheid om de kosten te dragen) kennelijk aan de kanselarij bekend maken. Volledigheid werd pas tijdens het verblijf van de pausen te Avignon nagestreefd. [401]

Dicht bij de registers van de paus staan die van de koningen van Frankrijk, welke in een vrijwel onafgebroken serie aanwezig zijn vanaf ca. 1300. [402] Ook hier registreerde men niet alles maar alleen hetgeen van meer blijvend belang leek, zijnde de akten, bezegeld met groene was. De akten voor privépersonen werden naar het schijnt eerst op hun verzoek geregistreerd. [403] Opmerkelijk is voorts het verschijnsel van de dubbelen, die op verzoek van de kanselier tot stand kwamen. Het lijkt dus wel, of de registratie van de koningen van Frankrijk voornamelijk gebouwd was op de beginselen van de pauselijke kanselarij.

Een derde kanselarij, aanwijsbaar voor 1316, die daarom invloed kon uitoefenen op de registratie van de graven van Holland, is die van de koningen van het Roomse Rijk. In ieder geval vanaf de kroning van Lodewijk van Beieren in oktober 1314 hield de

395 Inv.nr. 706 folio 53, overgenomen in inv.nr. 242 folio 20 nr. 122.
396 Kruisheer, pp. 201-203.
397 Boven p. 77*.
398 Beneden pp. 110*-111*.
399 Kruisheer, Pieter van Leiden, pp. 67-68.
400 Boven p. 82*.
401 Bresslau, p. 121.
402 R. Fawtier, Registres du trésor des chartes. Deel I; Règne de Philippe le Bel, Parijs 1958, pp. X en XII-XV.
403 Giry, p. 753.

koninklijke kanselarij een register bij, dat evenwel niet bewaard bleef. [404] De inhoud ervan moest daarom gereconstrueerd worden aan de hand van de voorhanden originelen, die meestal een kapitale R op de rug droegen ten teken van registratie. [405] Dat gebruik zal ontleend zijn aan de pauselijke curie, waar de R als afkorting van registrata reeds vanaf ca. 1200 in gebruik was. [406] Ongeveer de helft van de stukken die met een R waren gemerkt, verplichtte de koning tot een betaling. [407] De koninklijke registratie had blijkbaar een voorkeur voor de boeking van financiële stukken, al ontgaan de finesses ons door het ontbreken van het register. Overigens scheen koning Lodewijk het systeem met de persoon van een zekere notaris Johan Certamen van zijn voorganger te hebben geërfd, daar het registratieteken al in 1311 voorkwam. [408]

Aan verwantschap van de registratie van de graven van Holland met andere kanselarijen valt verder niet te denken. De registers van de Duitse vorstendommen begonnen pas tientallen jaren later [409] , die van de graven van Vlaanderen in 1328 met een papieren register. [410] Ook de graven van Henegouwen bezaten geen kanselarijregisters maar wel een aantal cartularia. [411] Hun eerste en voorlopig ook laatste kanselarijregister berust nog steeds in het archief van de graven van Holland [412] , waar het zich altijd in bevonden heeft.

Gegeven dat de registratie van de graven van Holland niet uit het niets geboren werd, zal zij wel gebruik hebben gemaakt van de ontwikkelingen van de pauselijke, de Franse of de Duitse kanselarij of een combinatie daarvan. De verhouding met deze drie vorsten en, mag men aannemen, hun instellingen was omstreeks 1314 juist vrij goed. De koning van Frankrijk was bemiddelaar in het geschil met Vlaanderen over Zeeland bewesten Schelde. [413] Ook kon een rol spelen dat Johanna van Valois, vrouw van graaf Willem III, een telg van het Franse koningshuis was. Er is dus alle reden om langs die weg betrekkingen te vermoeden. Maar ook de relatie met koning Lodewijk van Beieren was juist heel goed. [414] De paus te Avignon was een neutrale figuur. Van personele banden tussen de kanselarijen, met name van Pieter van

404 Bansa, pp. 17 en 19 vlgg.
405 Bansa, pp. 19-21.
406 Schmitz-Kallenberg, p. 102.
407 Bansa, pp. 20-22.
408 Bansa, pp. 20-21 en 26.
409 Bresslau, pp. 143-145.
410 J. Buntinx, De XIVe-eeuwse kanselarijregisters van het graafschap Vlaanderen. Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis, deel 112, 1948, pp. 205-221.
411 Wymans, pp. 21-24.
412 Inv.nrs. 2180-2181.
413 AGN., III, pp. 67-68.
414 AGN., III, pp. 68-70.

Leiden, is evenwel niets bekend. Naar ons idee is de eerste mogelijkheid nog het meest waarschijnlijk met het oog op de in Frankrijk veelvuldig voorkomende dubbelen.

Maar al kan met de aanleg van de registers van Holland naar het voorbeeld van Frankrijk zijn begonnen, hun uitwerking was geheel anders. De indeling naar landstreken was nieuw en de registers bevatten allerhande akten, zodat ze in dat opzicht niet vergelijkbaar waren met series akten, bezegeld met groene was. Wij houden het erop dat Pieter van Leiden de streeksgewijze indeling, die hij in 1311 al hanteerde [415] , ontleende aan de ordening van het grafelijk archief in 1299 [416] , toen hij daar zelf een cartularium van samenstelde. Daarmee zou een Hollandse traditie in de registers zijn voortgezet.

Ter controle van de inhoud van de registers werd bij wijze van steekproef het register Noord-Holland [417] op soorten van akten geanalyseerd. Het bevat 621 akten, die als volgt zijn te rubriceren:

Belening	30%
Toewijzing van allerlei goed	20%
Verkoop van leen als eigen	14%
Lijftocht op leen	12%
Verkoop van domein	6%
Wetgeving	6%
Vonnissen	5%
Huwelijksvoorwaarden	2%
Verhuur	2%
Andere	2%

Men ziet dat de akten anders dan bij de koninklijke kanselarij niet toegespitst waren op financiële aangelegenheden, maar meer een overzicht gaven van het geheel van de bestuurlijke bezigheden van de graaf. Door deze karaktertrek onderscheidde het register zich ook van de Franse registers met akten, bezegeld in groene was.

Niet duidelijk is echter wat de aanleiding kan zijn geweest van het begin van de registratie of althans de bewaring daarvan: er was immers in 1299 al sprake van een registerklerk! [418] Natuurlijk had graaf Willem III zijn positie in 1314 naar twee kanten

415 Boven p. 81*.
416 Kruisheer, Pieter van Leiden, pp. 33-34.
417 Inv.nr. 242.
418 Boven p. 59*

verstevigd. Roomskoning Lodewijk van Beieren had zijn verhouding tot het Rijk definitief in de door de graaf gewenste zin geregeld [419] en van de koning van Frankrijk had hij waarborgen gekregen voor het bezit van Zeeland bewesten Schelde. [420] Voorts had hij omstreeks 1310 een nieuw zegel laten maken [421] , hoewel de eigen registratie zou doen vermoeden dat de graaf pas na verbreking van de oude zegelstempels in 1312 de nieuwe in gebruik stelde. [422] Een directe aanleiding voor het begin van de registratie is in deze gegevens evenwel niet te zien. Men kan slechts vermoeden dat de graaf na zijn politieke stappen ook schriftelijk orde op zaken wilde stellen.

Intussen zou zich een moeilijkheid bij de registratie van de graaf van Holland voordoen, daar Pieter van Leiden, het hoofd van de kanselarij en initiatiefnemer [423] , na 1316 geen lang leven meer was beschoren. Op 9 november van dat jaar maakte hij zijn testament en in 1323 was hij zeker overleden. [424] Misschien was hij in het begin van 1317 al gestorven, omdat toen over zijn renteleen werd beschikt. [425] Daar het systeem van roomskoning Lodewijk van Beieren met het vertrek van notaris Johan Certamen tot een einde kwam [426] , moest gevreesd worden dat met het wegvallen van de drijvende kracht achter het register dit ook zelf zou verdwijnen. Inderdaad is de registratie, begonnen in oktober 1316 voor Henegouwen [427] , in december van dat jaar voor Noord-Holland [428] en in 1317 voor de andere streken gestart [429] , op een uitzondering na [430] in 1318 gestaakt zoals Van Riemsdijk voor het register Henegouwen impliciet opmerkte. [431] De geciteerde registers vertoonden echter alle hetzelfde beeld van ontbrekende registratie over 1318. Vanaf 1319 begonnen de akten weer te vloeien met een dan toegevoegde bijzonderheid: in de marge zijn de namen van diegenen opgetekend die voor de uitvaardiging van de akten verantwoordelijk waren. Alleen in het register van Gelre [432] verschenen zij pas in 1320, in het register Amstelland [433] in hetzelfde jaar, omdat 1319 ontbrak, en in het

419 Bijlage nr. 51.
420 Bijlage nr. 50.
421 Oude type: een leeuw, laatst gebruikt 16 januari 1309, Drossaers, II, inv.nr. 7; nieuw type: vier leeuwen, eerst gebruikt 26 juli 1310, Drossaers, II, inv.nr. 12.
422 Van Riemsdijk, p. 93.
423 Kruisheer, Pieter van Leiden, pp. 66-67.
424 Kruisheer, Pieter van Leiden, p. 67.
425 Inv.nr. 242 folio 5 v nr. 26, gedateerd 26 februari 1317.
426 Bansa, p. 26.
427 Inv.nrs. 2180-2181.
428 Inv.nrs. 242-243.
429 Inv.nrs. 255-256, 289-290, 303-304, 316-317, 324-325 en 398.
430 Inv.nr. 255 folio 1 v nr. 9 en nr. 256 folio 2.
431 Van Riemsdijk, p. 598.
432 Inv.nr. 620.
433 Inv.nrs. 316-317.

register Henegouwen[434] in het geheel niet. In het register Duitsland en Engeland [435] kwamen de randschriften slechts sporadisch voor. Niettemin is met deze waarneming het begin van de optekening van bij de oorkonde betrokken raadsleden niet gegeven. Een oorkonde van 22 maart 1317 [436] , die ook in het register voorkwam [437] zonder dienstaantekening, draagt de namen van de aanwezige raden wel als later bijschrift. Men kan daarom menen dat de onbekende klerk enige tijd na dato afging op een thans verloren minuutregister, dat melding maakte van de raadsleden. Noodzakelijk is dat echter niet, daar voor zo'n getuigenis een beroep op het geheugen van betrokkenen ook goed mogelijk was. Zo legde nog in 1319 een groot aantal getuigen en hun verwanten verklaringen af over een gebeurtenis, die in 1290 plaats vond. [438] Het is moeilijk tussen beide mogelijkheden te kiezen.

Was Pieter van Leiden daarmee de registratie begonnen, zij werd in 1319 door Gerard Alewijnsz., zijn zwager, die het volgende jaar ook met name genoemd werd [439] , voortgezet en haar definitieve aanzien gegeven. Zelfs moeten wij aannemen dat Pieter van Leiden de registers nooit in deze vorm heeft gezien, omdat ze pas in 1324 werden herschreven. [440] Niettemin lijkt het ons waarschijnlijk dat Pieter zijn registratie had opgezet met de bedoeling die naar streek te herordenen. Het bleek bij zijn oudere register, daterend uit zijn Zeeuwse periode. [441] Daarnaast legt de kopie van het papieren cartularium [442] , door hem bevolen op 22 augustus 1316 [443] , getuigenis af van zijn initiatief. Inderdaad gaf Pieter van Leiden hierin blijk van zijn zin voor de orde naar landstreek al ging het voorbeeld hem erin voor. [444]

Nog een aspect voegde Gerard Alewijnsz. aan de registratie toe: de grafelijke charters werden ten teken van registratie gemerkt met een kapitale R, staande voor registrata, voor zover zij in het register waren opgenomen. Diezelfde gewoonte was reeds lang in zwang bij de pauselijke kanselarij en sinds kort bij die van de roomskoning. [445] Een eerste maal treft men de R aan op een charter van 31 oktober 1320 [446] , dat tevens geregistreerd is. [447] Een charter van 15 januari 1319 [448] , voorzien

434 Inv.nrs. 2180-2181.
435 Inv.nr. 645.
436 Heren van Voorne, inv.nr. 3: Van Mieris, II, pp. 169-170.
437 Inv.nr. 303 folio 4 v nr. 14 en nr. 304 folio 5.
438 Avonds en Brokken, pp. 19 en 52-53.
439 Van Riemsdijk, pp. 71-72, 597-598 en 600-601.
440 Kruisheer, Pieter van Leiden, p. 52.
441 Boven p. 81*.
442 Inv.nr. 2145.
443 Van Riemsdijk, 82.
444 Kruisheer, Pieter van leiden, pp. 40-43.
445 Boven p. 85*.
446 Abdij Rijnsburg, inv.nr. 743; Hüffer, reg.nr. 176.
447 Inv.nr. 303 folio 29 v nr. 64.
448 Inv.nr. 864.

van het dorsale merk, is voor de begindatum niet bepalend, omdat het pas in 1325 in de chronologische serie werd ingeschreven. [449] Het juiste tijdstip van aanvang wordt behalve door 31 oktober 1320 nader bepaald door een charter van 6 mei 1320 [450] , dat het teken mist maar wel was geregistreerd. [451] Dit gebruik begon Gerard Alewijnsz. dus in de kanselarij toe te passen tussen begin mei en eind oktober van 1320. Het bleef in zwang tot het einde van de regering van hertog Willem V, tijdens welke gehele periode Gerard de leiding had van de kanselarij, behalve zes jaar van 1345 af, daarbij in de laatste jaren bijgestaan door Filips van Leiden. Het rugmerk kwam een laatste maal voor op 15 mei 1357. [452]

Twee registers van financiële aard vielen in de tijd samen met de aanvang van de registratie. Het zijn een rekening van Noord-Holland over de periode van 1316 tot 1317 [453] en een van Zeeland van 1318 tot 1319. [454] Beide rekeningen waren op perkament, zodat zij reeds een duurzaam karakter hadden. Daarbij komt dat bij de eerste rekening slechts de totalen met afwijkende inkt zijn ingevuld. Beide handen waren ongeveer gelijktijdig, hoewel door het verlies van de Zeeuwse rekening niet gesteld kan worden dat zij ook gelijkhandig waren. Vast staat alleen dat de rekening van Zeeland niet eerder dan 1319 en die van Noord-Holland eerst in 1317 geschreven kan zijn. Het blijft daarbij mogelijk dat beide in 1319 in het net gebracht werden, waarin wij de toeleg van Gerard Alewijnsz. vermoeden. Zeker tonen de rekeningen de toegenomen interesse in de registratie. Dat wil niet zeggen dat tevoren niet was gerekend. Dat was blijkens een paar toevallig bewaarde rol rekeningen [455] wel het geval. Vergelijkingsmateriaal voor volgende rekeningen konden die rekeningen, afkomstig van de baljuw van Medemblik en van de rentmeester van Amstelland met slechts achterstallen, niet opleveren. Die gegevens verouderden immers snel vanwege hun incidentele karakter, veel sneller dan bij rentmeestersrekeningen het geval was.

In het licht van het voorgaande verdient het de aandacht dat omstreeks 1320 enige rekeningen van Holland naar Henegouwen zijn overgebracht. [456] Zou de registratie daarom, zoals wel meer voorkwam [457] prijs hebben gesteld op een afschrift? Dat het slot van de rekening mede is gekopieerd, hoewel het gewoonlijk gelijktijdig met de afhuring werd neergeschreven, pleit naar ons idee voor een afschrift.

449 Inv.nr. 289 folio 35 nr. 186.
450 RA. Utrecht, Heren van Montfoort, inv.nr. 335, reg.nr. 22.
451 Inv.nr. 401 folio 4 v nr. 17 met verbetering van de datum; inv.nr. 402 folio 4 v (foutief gedateerd 1319).
452 Abdij Egmond, inv.nr. 223, reg.nr. 368; geregistreerd inv.nr. 223 folio 40 v nr. 94.
453 Inv.nr. 1435.
454 Hamaker, IV, pp. 5-201; het origineel is in 1940 verbrand.
455 Inv.nrs. 1653 en 1989.
456 RA. Rijssel, Chambre des comptes, B 1584 folio 64.
457 Smit, VIII, p. 216.

Daarmee was de registratie zonder hapering het jaar 1318 gepasseerd. Deze gang van zaken lag niet zo voor de hand als men wel zou menen. De registratie hing in deze tijd veelal van één persoon af, die daarmee een sleutelpositie innam. Zo moest men, nadat de leggers van de koning van Sicilië in 1161 waren vernield, de koninklijke notarius Mattheus uit de gevangenis halen om nieuwe te maken, omdat hij de enige was die dat kon. [458] De registratie van roomskoning Lodewijk van Beieren, vanaf 1314 verzorgd door Johan Certamen, werd in 1322 overgenomen door notaris Bertold, die minder planmatig registreerde dan zijn voorganger. [459] Bansa meende deze wending te kunnen verbinden aan een beperking tot de zaken van Bertolds eigen verantwoordelijkheid. [460] De registratie van Gerard Alewijnsz. strekte zich echter uit over alle bemoeiingen van het grafelijk bestuur, waarmee zij de veronderstelde opzet voor de koning zou overtreffen.

Toen Gerard Alewijnsz. het heft vijf jaar in handen had, diende de volgende ontwikkeling zich aan. In het jaar 1324 bleken de registers in groot formaat te zijn vernieuwd tot hun tegenwoordige vorm [461] , waarna de kleine regelmatig werden bijgehouden. [462] De rentmeesterschappen van Amstelland en Woerden werden gescheiden en het rentmeesterschap van Zeeland werd op grond van politieke overwegingen in tweeën gesplitst. [463] Tenslotte werd in 1324 een nieuw register Waterland begonnen. [464] Uit al deze veranderingen valt een zekere reorganisatie af te lezen, die opzettelijk moet zijn doorgevoerd. Daarmee wil niet gezegd zijn dat Gerard Alewijnsz. de herindeling van het graafschap beraamde. Dat zal een zaak zijn geweest van de grafelijke raad, waartoe Gerard ongetwijfeld toegang had. Vermoedelijk volgde hij de plannen van de raad in zijn maatregelen voor de registratie op de voet.

Is er een bepaalde aanleiding voor de handelwijze van de kanselarij in 1324 te geven? Directe bewijzen zijn er als zo vaak niet, wel een aanwijzing, verder bouwend op ons vermoeden bij het begin van de registratie. Want graaf Willem III had juist in het begin van 1324 de bevestiging van roomskoning Lodewijk van Beieren van zijn voorrechten verkregen. [465] Het ligt daarom voor de hand dat de graaf, die tevens het vorige jaar de kwestie Zeeland bewesten Schelde te zijnen gunste zag opgelost, zijn registratie in blijvender vorm wenste te zien, hoewel geen raadsbesluit ons daarover inlicht.

458 Bresslau, p. 167.
459 Bansa, p. 78.
460 Bansa, pp. 78 vlgg. en p. 111.
461 Kruisheer, Pieter van Leiden, p. 52.
462 Van Riemsdijk, pp. 599-602.
463 Smit, VIII, p. 144; beneden p. ?
464 Kruisheer, Pieter van Leiden, p. 52.
465 Bijlage nr. 61.

Tien jaar verstreken, waarin alles op de oude voet voortging. Toen werden vanaf 1334 de akten mede ondertekend door de klerk alias notaris [466] en werd een overigens op zichzelf staande staat van goed in Noord-Holland, Woerden en Oudewater [467] opgesteld. In de kopieerarbeid aan de registers is geen onregelmatigheid waarneembaar. [468] Overeenkomst met 1319 schuilt slechts in het goederenoverzicht, toen vervat in twee rentmeestersrekeningen. [469] Misschien waren de nieuwe betrekkingen met Brabant van 1333 en 1334 de politieke drijfveer voor de veranderingen. [470]

De registers veranderden na 1334 niet meer en braken in september 1336 een jaar voor de dood van graaf Willem III af. Deze figuur vindt een opmerkelijke parallel bij de registratie van de heerlijkheid Voorne. Het register van Gerard van Voorne, dat in tijd precies met graaf Willem III overeenstemde, brak ook een jaar voor zijn dood [471] in 1336 af en het register van Machteld van Voorne, die in maart 1372 stierf, ging niet verder dan december 1370. [472] Een duidelijke reden voor deze stagnatie is echter niet te geven. Wellicht moet zij worden gezocht in het tijdsverschil tussen besluit tot beoorkonding en registratie. Het verschijnsel doet zich bij de registers van de graven van Holland evenwel niet meer voor

Vanaf september 1337 werd het register van graaf Willem IV [473] op dezelfde wijze voortgezet. In dit en de voorgaande delen werd de hand van Gerard Alewijnsz. en zijn netschrijver [474] sterk gevoeld. In 1345 staakte Gerard zijn arbeid blijkbaar, want het register van Margaretha [475] was samengesteld door Matthijs van der Burch naar overgelegde akten van 1346, die kennelijk bij het verlaten van de kanselarij niet waren geregistreerd. Zouden de gebreken in de registratie van Margaretha werkelijk zo groot geweest zijn als in oorkonden van 1347 [476] voorgaf? Wij betwijfelen, of zij wel over registers kon beschikken. In ieder geval hield zij zich al in 1346 niet aan haar toezegging van hetzelfde jaar, om haar zegel niet aan de hoede van een geestelijke toe te vertrouwen. [477]

---

466 Van Riemsdijk, Gerard Alewijnsz., p. 139.
467 Inv.nr. 1434.
468 Kruisheer, Pieter van Leiden, pp. 48-49.
469 Boven p. 91*.
470 Van Riemsdijk, p. 655; v. Mieris, II, 565-568 en 563.
471 Kort, Voorne, p. XIII; reg.nr. 26.
472 Kort, Voorne, reg.nr. 672.
473 Inv.nr. 218.
474 Boven p. 66*.
475 Inv.nr. 219.
476 Van Mieris, II, 740 en 739-740; inv.nr. 24: --- om faute van onsen register -. Vgl. ook Van Riemsdijk, p. 690.
477 Van Riemsdijk, p. 100.

In 1351 begon een nieuwe reeks registers van hertog Willem V[478], die weer was ingedeeld naar landstreek. Er was ditmaal zelfs een apart leenregister [479] bij, waaruit blijkt dat ook werd geselecteerd naar bemoeiing. Ter verklaring van dit nieuwe begin komt de bekende passage uit de verhandeling van Filips van Leiden over de ontvreemding van het archief [480] van pas. Na de verdwijning ervan zou Gerard Alewijnsz. de hertog een stel registers hebben aangeboden. Het resultaat van zijn handeling zouden juist de oude registers van de graven Willem III en Willem IV zijn geweest, zij het in de eerder veronderstelde vorm van minuutregisters. [481] Deze voorstelling van zaken lijkt ons weinig waarschijnlijk. In 1336 leek men al niet meer de beschikking over deze registers te hebben [482] , hoewel Gerard Alewijnsz. toen hoofd van de kanselarij was. Hij zou er in 1351 wel weer op persoonlijke titel over hebben kunnen beschikken, alsof het gebruikelijk was de registers mee naar huis te nemen. Iets dergelijks lijkt ons geheel onaannemelijk. Veeleer heeft Gerard zorg gedragen voor de vorming van nieuwe registers. Gezien het tijdloos en retrospectief karakter van het traktaat van Filips van Leiden is het verband met de nieuwe registers heel wel mogelijk. Filips schreef hem dan ook grote bekwaamheden op dat gebied toe. En inderdaad waren de nieuwe registers weer naar landstreken ingedeeld. Gerard' s hand was in de registers ook zelf voelbaar [483] , waarin hij terzijde werd gestaan door Filips van Leiden zelf. [484] Verder dan 1354 strekte Gerard zijn activiteiten niet uit. Waarschijnlijk was het ook het jaar van zijn dood. [485] Daarna bleef Filips van Leiden drie jaar alleen hoofd van de kanselarij, tot hij in 1357 zijn functie neerlegde en registers en stukken overdroeg. [486]

Hiermee kwam een eind aan een reeks registerklerken, wier verwantschap de overdracht van de methodiek vergemakkelijkte. Bovendien zagen wij dat Filips van Leiden gedurende enige jaren ingewerkt werd. Het blijft wel opmerkelijk, hoezeer de methode van registratie door het persoonlijke element bepaald lijkt te zijn.

Met de komst van hertog Albert van Beieren was het dan ook gedaan met de streeksgewijze registratie en de dorsale notities op de geëxpedieerde oorkonden. In een dik deel werden op een vrij rommelige manier akten en notities tot 1390 [487] geschreven. Het werk aan dit register moet worden toegeschreven aan Dirk

478 Inv.nrs. 221-224, 244, 257, 291, 305 en 307.
479 Inv.nr. 707.
480 Van Riemsdijk, pp. 691-693.
481 Boven pp. 79*-82*.
482 Kruisheer, Pieter van Leiden, p. 65.
483 Boven p. 66*.
484 Van Riemsdijk, p. 69.
485 Van Riemsdijk, p. 75 noot 4.
486 Van Riemsdijk, pp. 693-695.
487 Inv.nr. 226.

Foppenz., deken van de hofkapel. Weer was de registratie gebonden aan een persoon. De teruggang in systematiek was onmiskenbaar. Ook de uitvoerigheid van de akten was verminderd, omdat een groot aantal werd samengevat tot notities.

Een politieke gebeurtenis zou de oorzaak van wijzigingen kunnen zijn geweest. In de oorlog met Utrecht in 1374 tot 1375 om de Gildenburg [488] konden hertog en raad behoefte voelen aan steun van de leenmannen. En inderdaad bleek uit een onvoltooide akte van 1375 [489] van een voorgenomen nieuw register van leenmannen. De akte was geschreven door hand AG [490] , die tevens arbeid verrichtte om via de registers de grafelijke leenmannen beter op het spoor te kunnen komen dan op de gebruikelijke manier met behulp van een oproep van de baljuws. Hij bracht zo de marginale nummering van de registers van de graven Willem III tot Willem IV aan en verzorgde bovendien een tafel op de leenakten daarin voor Noord-Holland. [491] Van het beoogde register van leenmannen kwam toch niet veel terecht. Slechts de aanzet ervan resteert. [492] Het kon ook moeilijk volledig worden, daar het niet gepaard ging met een oproep tot algeheel verhef door de leenmannen. Bovendien zou hertog Albert slechts tot 1378 gebruik maken van de diensten van de schrijver AG, die in 1377 ook in Amsterdam werkzaam bleek. [493]

Wel duurzaam bleek een andere reorganisatie, die met ingang van 1377 haar beslag kreeg in een serie registers, genaamd memorialen. [494] Het eerste memoriaal, lopend tot 1390 en ontstaan onder verantwoordelijkheid van Dirk Foppenz., droeg weer een sterk heterogeen karakter. [495] Het bedoelde een neerslag te zijn van de handelingen van de grafelijke raad, zodat haast notulen ontstonden. Overlappingen met het register had dat niet tot gevolg maar wel kwamen sommige zaken in beide delen voor. [496] De registratie vergiste zich blijkbaar wel eens of kende de regels voor de opname in register of memoriaal niet goed. Zo kwam een verslag van een beraad van de hertog met zijn raad in het register voor [497] , hoewel het in het memoriaal had thuisgehoord. Voorts bevatte het memoriaal bij tijd en wijle aantekeningen die dienden voor het opmaken van de trezoriersrekeningen. Zo kwam een lijst van degenen die boeten aan de graaf verschuldigd waren geweest [498] , in haar geheel in

488 AGN., III, p. 136.
489 Inv.nr. 226 folio 163 v nr. 1043.
490 Van Riemsdijk, p. 685.
491 Inv.nr. 740 katern ad p. 20.
492 Inv.nr. 224 folio 37 v-43.
493 Familie Heereman van Zuidwijk, charter, gedrukt: Van der Laan, nr. 334 a.
494 Inv.nrs. 195-216.
495 Van Nienes, p. 48.
496 Van Nienes, p. 43.
497 Inv.nr. 226 folio 179 v nr. 1152.
498 Inv.nr. 195 folio 48-49.

de trezoriersrekening [499] , behalve een aantekening van iemand die nog moest betalen. De vergelijkbare lijsten in het memoriaal [500] werden niet in de trezoriersrekeningen teruggevonden.

In 1391 beëindigde Dirk Foppenz. zijn werkzaamheden met een inventaris van registers en stukken, die hij overgaf aan mr. Reiner Nikolaasz. [501] Van hier af begon een reeks fraaie netregisters [502] , die naar hun aard vrijwel in een trek waren geschreven. Ook de memorialen kregen een netter aanzien, omdat zij thans voornamelijk akten gingen bevatten. Zij deelden zo in de verbetering van de registratie. [503] Het verslag van de zittingen van de raad verdween daarentegen. Met deze verbetering kwam de vermeerdering van het schrijvend personeel overeen, die in 1390 zijn beslag had gekregen. [504]

Terecht kan men de vraag stellen hoe thans en tevoren de verhouding was tussen de besproken registers van Dirk Foppenz. Deze werden daarom op geregistreerde zaken geanalyseerd, waarbij ter vergelijking ook het register van graaf Willem IV [505] werd verwerkt. Het resultaat werd gemeten aan de rubrieken in deze inventaris, neergelegd in onderstaande staat, waarbij de streepjes de aanwezigheid van die rubriek aangeven. De uitwerking is dus iets anders dan bij de registers van graaf Willem III. [506]

C.	Bestuur graafschap	inv.nr. 218	inv.nr. 226	inv. nr. 195
I	Bemoeiingen		-	-
II	Wetgeving	-	-	
III	Gerechtelijke zaken	-	-	-
IV	Leenzaken	-	-	-
V	Aanstelling ambtenaren	-	-	
VI	Dijkzaken	-		-
VII	Handel en	-	-	-

499 Inv.nr. 1237 folio 41.
500 Inv.nr. 195 folio 88 v en 113-114 v.
501 Inv.nr. 2105; Van Riemsdijk, pp. 194-195.
502 Inv.nr. 228-232 en 712.
503 Van Nienes, p. 48.
504 Van Riensdijk, p. 195.
505 Inv.nr. 218.
506 Boven p. 87*.

C.	Bestuur graafschap scheepvaart	inv.nr. 218	inv.nr. 226	inv. nr. 195
X-	Kerkelijke zaken	-	-	-
XI	Munt			-
D	Eigendommen en financiën	-	-	-

Bij dit overzicht dienen enige punten te worden genoteerd. In het register van graaf Willem IV ontbrak de rubriek Bemoeiingen [507] , omdat het naar landstreken was onderverdeeld. Bij de leenzaken bevatte het memoriale naast de rechtspraak over de lenen slechts een paar notities inzake uitstel van verhef. Bij de latere registers bleef de verhouding met de memorialen zakelijk gezien ongewijzigd. Hooguit vergiste men zich eens door te registreren akten in een memoriale bij te schrijven. [508]

Blijkens het overzicht kon het onderscheid tussen memoriale en register niet zijn gelegen in het soort zaken, daar deze vrijwel gelijk waren. Volgens Van Nienes [509] bevatten de registers zaken van meer blijvend belang. Het is echter duidelijk dat ook de meer blijvende zaken, wetten inbegrepen, na verloop van tijd zullen verouderen. Welke maatstaf zou de registratie in deze hebben aangelegd? Slechts een gegeven kon ons hierbij te hulp komen. De pachtovereenkomst voor de Hof van Delft bleek namelijk steeds voor tien jaar te zijn afgesloten. In 1369 erkende de stad de rechtmatigheid daarvan [510] , waarna de volgende verpachtingen geregeld in de registers terugkeerden. [511] De periode van tien jaar was er daarom in ieder geval goed voor dat een akte in het register werd opgenomen.

De registratie ging na 1391 voort nieuwe series te scheppen. In 1392 begonnen de registers van aanstelling van ambtenaren. [512] Omdat het oudste gemerkt was met II, moet er nog een ouder register zijn geweest. [513] Met de komst van hertog Willem VI ontstonden afzonderlijke registers voor verordeningen en aanverwante zaken. [514] Zijn

507 Beneden p. 182*.
508 Van Riemsdijk, p. 646; inv.nr. 211 folio 53-57.
509 Van Nienes, pp. 31-33.
510 Inv.nr. 251.
511 Inv.nr. 226 folio 145 nr. 962 (1379), folio 298 nr. 1887 (1389), inv.nr. 228 folio 322 v (1399).
512 Inv.nrs. 892-896.
513 Van Riemsdijk, p. 704.
514 Inv.nrs. 237-241.

andere register bevatte voornamelijk leenakten. [515] Onder zijn opvolgers ontstonden echte leenregisters [516] , die allen geen strakke onderverdeling naar landstreken kenden.

Inmiddels was verwarring ontstaan over de bevoegdheden van de nieuwe instellingen van hertog Filips van Bourgondië. In de registers van het Hof van Holland verschenen in 1434, 1435 en 1438 zomaar gewone beleningsakten [517] , die al dan niet in de daarvoor bestemde leenregisters voorkwamen. Gehandhaafd bleef daarnaast het gewone uitstel van verhef, dat was overgenomen van de oudere memorialen. In een geval was bovendien sprake van een verkeerde overboeking van een leenakte uit het memoriaal naar een algemeen register. [518] Kennelijk liep het nieuwe apparaat nog niet geheel geolied!

In 1440 werden de registers [519] in opzet aangepast aan de oude streeksgewijze indeling, waarvan het plan afkomstig was van Pieter van Leiden. De hernieuwde toepassing zal op naam moeten worden gesteld van Pieter van Renesse van Beoostenzweene, die als klerk van het register en bewaarder van het archief wel vertrouwd was met de voordelen, verbonden aan de streeksgewijze registratie. Hij bewerkte immers de index op de oude registers vanaf de tijd van graaf Willem III. [520]

Bij de leenregisters deed zich van het einde van de vijftiende eeuw af nog een ontwikkeling voor. Vanaf die tijd werden steeds vaker bijlagen zoals testamenten, machtigingen en overdrachten voor leenmannen of schepenen opgenomen. Om er een beeld van te geven is een register van het midden van de zestiende eeuw [521] op de verhouding tussen leenakten en bijlagen doorgenomen. Er bleken 484 leenakten in voor te komen tegenover 265 bijlagen, in percentages omgerekend 64 procent tegen 36 procent. De bijlagen waren ongelijkmatig over de leenakten verdeeld. Het kon variëren van geen tot vier.

Wij vatten samen. In het bovenstaande is gebleken dat de registratie van de graven van Holland in vergelijking met de omringende vorstendommen zeer voorlijk was. Vermoedelijk was de opzet door Pieter van Leiden ontleend aan de registers van de koning van Frankrijk, maar op een geheel eigen wijze uitgewerkt naar regio. Zijn

515 Inv.nr. 230.

516 Inv.nrs. 710-713.

517 Rosa, p. 90 nr. 182 (overgeboekt: inv.nr. 232 folio 122 v); Rosa, p. 104 nr. 197 (overgeboekt: inv.nr. 712 folio 170, inv.nr. 713 folio 5 en folio 16 v); Rosa, p. 108 nr. 207 (overgeboekt: inv.nr. 713 folio 6); Rosa, p. 183 nr. 339 (overgeboekt: inv.nr. 713 folio 27); Rosa, p. 91 nr. 183 en p. 274 nr. 520 (niet overgeboekt).

518 Rosa, pp. 88-89 nr. 180 en p. 90 nr. 182 (beide overgeboekt: inv.nr. 232 folio 122 v).

519 Inv.nr. 714 vlgg.

520 Het resultaat: inv.nr. 2149; zie: P.A. Meilink, Het Remissorium Philippi als archiefstuk, in: 'De Nederlandsche Leeuw', jaargang 51, 1933, kolom 471-476.

521 Inv.nr. 728.

werk werd voortgezet door Gerard Alewijnsz., die in 1324 samen met een belangrijke reorganisatie van het bestuur van het graafschap naar aanleiding van politieke ontwikkelingen de registers in het net bracht. Het systeem werd volgehouden tot 1357, waarna de registratie onder Dirk Foppenz. slordiger werd. Met de serie memorialen trad in 1377 de eerste afsplitsing van de registers op, die omstreeks de eeuwwisseling door meerdere werd gevolgd. Bij het begin van het bewind van hertog Filips van Bourgondië werd deze ontwikkeling omgekeerd door de instelling van Hof van Holland en rekenkamer, die elk hun registers uit het oude geheel meenamen. Voor het archief van de graven van Holland restten alleen de leenregisters, die vanaf 1440 in hun verdeling naar landstreken weer aansloten bij de oorspronkelijke opzet van Pieter van Leiden.

II. DOEL EN SUCCES VAN DE REGISTRATIE

Het ligt voor de hand dat de boven besproken registratie een bepaald doel zal hebben gediend. De wil van het hoofd van de kanselarij, om van de uitgevaardigde oorkonden afschriften te bewaren, was een eerste vereiste. [522] Men kon dan eventueel overgelegde bewijsstukken aan de hand van de eigen gegevens verifiëren. Deze handeling kon in het archief echter slechts eenmaal vastgesteld worden bij een oorkonde van heemraden van Delfland [523] van 1319, die ca. vijftig jaar later aan de kanselarij werd voorgelegd. [524] Bij die gelegenheid merkte men dat de plaats van uitvaardiging volgens het gelijktijdige register [525] Dordrecht en volgens de oorkonde Den Haag was. Het verschil schijnt niet tot gevolgen te hebben geleid.

Anderzijds kon men als gevolg van registratie de tekst van oudere akten leveren, wanneer die op enigerlei manier, bijvoorbeeld door oorlog of brand, teloor waren gegaan. Hierbij trad het belang van de ontvangende partij meer op de voorgrond.

Werden evenwel alle oorkonden afgeschreven? Boven [526] bleek reeds bij de bespreking van de kanselarijen van de paus en de koning van Frankrijk dat zij die volmaaktheid in het grootste deel van de veertiende eeuw niet haalden. Tevens werden bepaalde akten blijkbaar pas op verzoek van de belanghebbenden in het register opgenomen. Waarschijnlijk was hetzelfde in Holland het geval. Een aantal oorkonden kwam tenminste niet in het register, wellicht omdat men ze van uitsluitend tijdelijk belang achtte. [527] Daarbij kwam dat de leenakten in het begin vrij spaarzaam zijn overgeleverd. [528]

522 Kruisheer, Pieter van Leiden, p. 63; Bresslau, p. 101.
523 Van Mieris, II, 217 (gegeven te Den Haag, 13 september 1319).
524 Inv.nr. 226 folio 233 v nr. 1550.
525 Inv.nr. 242 folio 10 nr. 61.
526 Boven pp. 84*-85*.
527 Bijvoorbeeld Hüffer, nrs. 154, 164, 176 en 213-214.
528 Hoek, Maasland, pp. 81-82.

In de loop van de veertiende eeuw en vooral in 1390 nam de omvang van de registratie echter toe, zodat het lijkt dat men naar volledigheid streefde. Men kwam daarmee een heel eind, zodat slechts een enkele akte aan registratie ontsnapte. Zo bleek in 1469 dat een belening met IJsselstein niet te boek was gesteld [529] , welke nalatigheid door getuigenis moest worden hersteld. Nog in het begin van de zestiende eeuw verzuimde een leenman een akte te nemen of te laten registreren, waardoor hij in 1519 alsnog via getuigenissen van de reeds afgetreden registermeester Jan van Oudheusden en leenmannen en door de afrekening van betaald heergewaad een nieuwe akte moest laten registreren. [530]

Een ander verschijnsel dat onzekerheid in de hand werkte, vormden de akten waarin het leengoed niet werd omschreven. Zij kwamen in bescheiden aantal tot in de vijftiende eeuw voor. Dit fenomeen werd in het begin van de zestiende eeuw tot nul teruggebracht. [531]

Bij gelegenheid kwam het voor dat een oudere leenakte niet in het register werd gevonden. [532] Getuigen moesten dan een verklaring omtrent de handeling afleggen, waarmee de waarheid wederom was vastgelegd. Erg grondig had de registermeester toch niet gezocht want de akte was wel aanwezig maar bij ongeluk in het verkeerde caput opgenomen. [533] Bovendien had de begunstigde geen oorkonde willen hebben.

Soms ging een akte teniet door ongeval. In 1577 bleek een oorkonde wegens de oorlogsomstandigheden begraven te zijn geweest, waardoor zij niet meer leesbaar was. De retroacte kon uit het register geproduceerd worden, waardoor het recht bewezen was. [534]

De voordelen van registratie lijken daarmee tweeledig: naast de verhoogde rechtszekerheid van de ontvanger staat de grotere wetenschap van de registrerende instantie, die zo beter op de hoogte was van haar rechten en daarvan te gelegener tijd beter gebruik zou weten te maken.

529 Drossaers, II, inv.nr. 25, reg.nr. 1065.

530 Inv.nr. 725 c. Arkel folio 18-20.

531 De laatste maal: J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Voorne in Noord-Holland, Kennemerland, Waterland en Zeeland, in: Ons Voorgeslacht, jaargang 32, 1977, pp. 427-428 nrs. 130 F en G.

532 Inv.nr. 716 c. Amstelland folio 9 v.

533 Inv.nr. 714 c. Zuid-Holland folio 15: noluit litteram.

534 Inv.nr. 737 folio 110.

Als proef op de som voor het functioneren van de registratie kunnen enige verheffingen van lenen dienst doen, daar hier het reeksenkarakter ons beter dan bij akten zonder dat verband de nodige zekerheid verschaft. Daar de gegevens in later tijd meestal in ruimer mate aanwezig zijn dan bij het begin van de registratie, hebben wij deze stof retrospectief behandeld.

Toen Karel V het plan had opgevat naar Spanje af te reizen, wilde hij het aantal van zijn leenmannen in Holland, Zeeland, Friesland, Voorne, Putten en Strijen en de grootte van hun lenen weten [535] , opdat die in geval van nood het land konden dienen als krijgers. Blijkbaar was zijn wens ingegeven door de twijfelachtige rol die Karel van Gelre in 1517 na afloop van hun wapenstilstand in Friesland speelde. [536] De mannen moesten naar Den Haag komen bij de stadhouder-generaal en de registermeester zou de opgaven tot een register verenigen. De lenen moesten goed worden gespecificeerd met vermelding van de afdrachten, waarmee zij bezwaard waren. Ook moesten eventuele achterleenmannen worden opgegeven. Voorts moest men de laatste akte meenemen, alles op verbeurte van het leen aan de ontvanger van de épargne. [537] Het gevolg was dat nog geen honderd leenmannen van 14 september 1517 tot 14 december daarna in Den Haag bij het leenhof verschenen [538] , bepaald een mager resultaat.

Op 31 augustus 1521 liet keizer Karel nogmaals een schrijven uitgaan aan zijn stadhouder-generaal [539] in verband met de toenemende onrust, die de koning van Frankrijk in zijn land zaaide. Op verbeurte van hun lenen moesten daarom edele leenmannen en mansmannen en alle anderen die in heervaart dienden, per 15 september aanstaande voor de dienst worden opgeroepen. Ook nu zou men dienen overeenkomstig de waarde van het goed. Blijkbaar was de eerste oproep niet voldoende, want reeds op 5 september daarna schreef de keizer zijn stadhouder-generaal opnieuw aan om de oproep te herhalen voor een opkomst op 22 september. [540] Op 28 september daarna bepaalde Karel nader dat de leenmannen buiten Holland niet direct behoefden te komen maar zich wel gereed dienden te houden. Ook werden de mannen en mansmannen van Holland, Friesland, Voorne, Putten en Strijen opgeroepen om de jaarlijkse waarde van hun lenen op te geven met een nauwkeurige omschrijving ervan en wel veertien dagen na publicatie op straffe van verbeurte. Welke dienst elke leenman moest verrichten, zou zeker nog nader worden bezien, omdat die bijna nooit uit de akten bleek. Degenen die reeds dienden,

535 Hof van Holland, nr. 26 (Eerste memoriaal van A. Sandelijn) folio 132 v-134.

536 J.S. Theissen. De regering van Karel V, Amsterdam 1912, p. 47.

537 Bij de épargne werden de onzekere inkomsten van strandvond, verkocht leen, aanbestorven goederen e.d. verantwoord.

538 Inv.nr. 886 folio 74-101.

539 Hof van Holland, nr. 27 (Tweede memoriaal van A. Sandelijn) folio 104-105.

540 Hof van Holland, nr. 27 folio 105 v- 106 v.

hoefden pas twee maanden na hun afzwaaien inlichtingen te geven. [541] Het zal wel de bedoeling zijn geweest de dienst, die zij gratis moesten verrichten, van hun wedde af te trekken.

Als gevolg van de herhaalde oproep kwamen inderdaad veel meer mannen op dan de vorige keer. De eersten meldden zich op 16 september 1521 en zo ging het in een lange rij door tot het eind van het jaar. [542] Enkele laatkomers arriveerden nog in het volgende jaar.

Tevoren maakte aartshertog Filips de Schone eenmaal gewag van de noodzaak tot algehele registratie der leenmannen, die door nalatigheid van de baljuws in meer dan vijftig jaar niet meer had plaatsgevonden. [543] Hij moest echter slecht geraden zijn, omdat dergelijke oproepingen nog meermalen tijdens Karel de Stoute waren gedaan. Het resultaat was dat tijdens de regering van de aartshertog in 1499 en 1504 twee registers vervaardigd werden [544] , die overigens slechts van een middelmatige opkomst getuigden.

Ook Karel de Stoute had heil gezien in een grotere bijdrage door zijn leenmannen in de krijgsverrichtingen. Indien ze niet zouden meestrijden, wat de hertog wel wenste, moesten zij hun verplichting afkopen. Karel begon er in Henegouwen [545] en Holland gelijktijdig mee. In het Noorden resulteerde zijn actie in drie registers over de jaren 1470 tot 1476 [546] , in welk laatste jaar hij nogmaals opriep de lenen aan te brengen zoals hij tevoren in 1470 en 1473 had verordend. [547] Afzonderlijke registers werden bijgehouden van diegenen die werkelijke dienst verrichtten. [548]

In het eerste register van 1470 liet de heer van Gruuthuse zien hoe de oproep van de leenmannen geschiedde en hoe weinig gevolg dat had, daar de lust tot verschijnen niet heel groot was, zelfs wanneer met verbeurte van het leen werd gedreigd. De heer van Gruuthuse zei niet uitdrukkelijk, welke functionaris de oproepen namens hem verrichtte, maar het is wel zeker, dat de baljuw, die die taak gewoonlijk voor zijn rekening nam [549] , dat deed. Daarmee in overeenstemming is de inrichting van het

541 Hof van Holland, nr. 27 folio 108 v-109 v.
542 Inv.nr. 886 folio 12-68 v en folio 123-256.
543 Inv.nr. 705 (6 mei 1495)
544 Inv.nrs. 884-885.
545 AGN., III, p. 296.
546 Inv.nrs. 876, 877 en 881.
547 Inv.nr. 881 in fine folio 1-2.
548 Inv.nrs. 879-880.
549 AGN., II, pp. 358-359; Smit, VIII, pp. 133-134, 176-179, 147-166 en 171-173.

register Valor feodorum [550] , dat naar baljuwschappen werd ingedeeld met als maatstaf de woonplaats van de leenman. Deze eigenaardigheid kwam ook in de inventaris van het archief van Voorne ter sprake. [551]

Waarschijnlijk werden de leenmannen te boek gesteld naar volgorde van binnenkomst. Achter elke man kwam een opgave van zijn leen of lenen in beknopte omschrijving, zo mogelijk gevolgd door de jaarlijkse opbrengst. Voorts placht de leenman in voorkomende gevallen mededeling te doen van zijn achterleenmannen, die op gelijke wijze werden behandeld als hij. Tenslotte gaf de leenman aan met welke lasten zijn goed was bezwaard, teneinde die van het belastbare bedrag af te trekken.

Velen gaven aan de oproep van de heer van Gruuthuse gehoor, zeker nadat deze er door registermeester Dirk van Zwieten op was gewezen dat in eerste instantie veel te weinig mannen waren opgekomen. Naar schatting kwam zeventig à tachtig procent van de opgeroepenen ook inderdaad opdagen, hoewel het feit dat geen gedrukte repertoria van de Hollandse lenen aanwezig zijn, een zekere uitspraak verhindert.

Uit de gang van zaken kan worden opgemaakt hoe de registers tot stand kwamen. Met een oorkonde gaf Wolfert van Borsele zijn lenen op. [552] Filips van der Spangen deed het met een brief. [553] Hij beschouwde Jacob Bokel, die al meer dan twintig jaar dood was, nog steeds als een van zijn leenheren. Het register verving de naam van Jacob Bokel terecht door die van Pieter van de Boekhorst. [554] Bovendien werd de geschatte waarde, die Filips van der Spangen in Rijnse guldens opgaf, omgerekend in ponden en was ook de volgorde van de opsomming geheel anders dan het register. Zoals boven werd aangegeven [555] zal het gehele register teruggaan op het soort brieven, waarvan slechts die van Filips van der Spangen bewaard bleef.

Hertog Filips van Bourgondië stelde blijkens zijn herhaalde oproepen ook prijs op de opkomst van zijn leenmannen, hoewel hij bij die gelegenheden niet direct door een buitenlandse macht werd bedreigd. De oproep die de hertog in 1439 deed [556] , had het meeste resultaat. Hij schreef de mannen in binnen- of buitenland om hun leen aan hem te verzoeken voorzover zij dat nog niet hadden gedaan, daar hij hen wenste te kennen en zijn rechten wilde handhaven. Zes weken na dato moesten zij verschijnen op verbeurte van hun goed. De oproep moest op de gebruikelijke manier via afkondiging in de kerk en per plakkaat geschieden. Op bevel van Pieter van

550 Inv.nr. 881.
551 Kort, Voorne, p. XIX.
552 Inv.nr. 882.
553 Inv.nr. 878.
554 Inv.nr. 877 folio 77.
555 Boven pp. 74*-75* en 77*.
556 Inv.nr. 713 in capite, d.d. 24 februari 1439.

Renesse van Beoostenzweene, toenmalig klerk van het register, werden bovendien de boden Dirk Waltinck en Boudijn naar Utrecht en omgeving gestuurd, om de leenmannen aldaar te dagen. [557] Hertog Filips boekte inderdaad succes met zijn oproep die van 17 maart tot 4 september 1439 een stroom mannen naar Den Haag deed komen. [558] Blijkbaar was de vorst nog niet tevreden, want op 25 november 1446 zond hij boden met plakkaten naar de schouten van Alkmaar, Hoorn, Enkhuizen, Medemblik, Grootebroek, Texel, Wieringen, Beverwijk, Leiden, Haarlem, Amsterdam, Delft, Dordrecht, de baljuws van Rijnland, Kennemerland, Noordwijk, Gooiland, Waterland, Loosdrecht, Rotterdam, Schieland, Gouda, Oudewater, Schoonhoven, Woerden, 's-Gravenzande, Vlaardingen, Schiedam, den Kriel, Geervliet, Zuid-Holland en de drosten van Gorinchem en Heusden, opdat zij in de kerken zouden afkondigen dat de leenmannen hun leen schriftelijk voor 2 februari daarna zouden aanbrengen. [559] Daarom verschenen de leenmannen meestal niet zelf in Den Haag, maar stuurden zij een brief [560] , of lieten zij het bericht overbrengen door niet nader aangeduide boden.[561] In een geval kwam hun moeder langs. [562] Welke beweegredenen Filips tot zijn daad had is niet duidelijk, wel dat blijkens het toen gevormde register [563] slechts een gering percentage van de mannen opkwam of bericht zond.

Door de wisselende verhoudingen tussen gravin Jacoba van Beieren en hertog Filips van Bourgondië moesten de leenmannen wederom enige malen met ledige hand opkomen, eerst in 1429 vanwege de zoen van Delft en daarna nog eens in 1433, toen de bepalingen van dat traktaat waren vervallen en Filips alleen aan de macht bleef. De resultaten, die niet goed meetbaar zijn, werden in het leenregister opgenomen.

Ook hertog Jan van Beieren had de leenmannen laten verschijnen om hem de eed van trouw te zweren. Daartoe zond hij op 25 november 1420 conincx piper met een plakkaat naar Gorinchem, Leerdam en Culemborg met de mededeling dat zij binnen twee weken hun leen moesten komen verheffen. [564] Het resultaat werd weer in het register opgenomen, waarbij de mate van succes van de opkomst, die overigens in het gehele graafschap plaatsvond, behoorlijk schijnt te zijn geweest.

557 RR. nr. 139 folio 62 v (ca. bodeloon).
558 Inv.nr. 713 folio 97 v-146 v.
559 RR. nr. 147 folio 133 v-134.
560 Inv.nr. 715 folio 24 v.
561 Inv.nr. 715 folio 26 en 29 v.
562 Inv.nr. 715 folio 3.
563 Inv.nr. 715.
564 Inv.nr. 1275 folio 46.

Zeer uitvoerig zijn de inlichtingen over de verheffing met ledige hand die hertog Albert van Beieren in 1390 arrangeerde. [565] Nadat hertog Willem V, zijn broer, omstreeks half maart 1389 was overleden [566] en de hertog uit Henegouwen was teruggekeerd, beraadde hij zich met zijn adviseurs op 7 november 1389 over de meest geschikte datum voor de actie. [567] Op 20 december daarna gingen dan ook boden uit om het gebod aan de leenmannen te verkondigen. Een opgenoemde richtte zijn schreden naar Medemblik en de baljuw van Kennemerland met de betreffende plakkaten en een andere bode, Hans genaamd, vervoegde zich bij de baljuws van Delfland, Schieland en Rijnland. [568] Het is vreemd dat geen melding werd gemaakt van bericht aan de baljuw van Zuid-Holland, waar de leenmannen wel opkwamen. In Zeeland, Voorne en Heusden verscheen niemand. Die van Rijnland zouden de rij op 9 januari 1390 in Den Haag openen, gevolgd door Woerden en het Sticht op 12 januari, Medemblik op 19 januari, Kennemerland, Friesland, Amstelland en Waterland op 23 januari en Delfland tenslotte op 30 januari. [569] Inderdaad kwam een groot aantal mannen op de aangegeven data naar Den Haag [570] , voorzien van hun akte of een afschrift daarvan, die eventueel werd geregistreerd. [571] Zo legde Hadewig van Raaphorst tijdig een vidimus over [572] , dat ook werd overgeschreven. [573] Een vidimus van Frederik, deken van het kapittel van Zaltbommel d.d. 5 april 1390 van de belening van Gerard van Brakel d.d. 7 december 1379 met het ambacht Raamsdonk kwam kennelijk te laat, werd niet geregistreerd en bleef in het archief van de leenman[574] achter. Het schijnt wel dat hertog Albert vrij veel succes met zijn actie had. Hij wist van de informatie in ieder geval bij de oorlogen tegen de Friezen en Arkel goed gebruik te maken door de leenmannen bij name op te roepen. [575]

Voor de regering van hertog Albert was de graven van Holland bij verschillende gelegenheden door de leenmannen trouw bezworen. Zo liet keizerin Margaretha zich in 1346 inhuldigen, waarvan het resultaat in een bestaand register werd geschreven, dat door haar zoon Willem V werd vervolgd. Het was verdeeld naar baljuwschappen.

565 Boven pp. 77*-78*.
566 Dek, p. 62.
567 Inv.nr. 195 folio 110: It. sal miin here een dach legghen wanneer 't hem ghenoecht siin verleenden mannen hoer leen te ontfaen.
568 Inv.nr. 1244 folio 105 v.
569 Inv.nr. 197 in capite.
570 Van Riemsdijk, p. 665.
571 Boven pp. 77*-78*.
572 Inv.nr. 754.
573 Inv.nr. 709 folio 47 v.
574 Familie Mackay van Ophemert, inv.nr. 1555.
575 Inv.nrs. 350, 371, 623 en 629.

Bovendien was er naar bewijsstukken gevraagd. [576] Naar ons idee kon er door de politieke spanningen geen sprake van zijn dat meer dan de helft van de mannen verscheen.

Van graaf Willem III zijn lijsten van leenmannen van hoven die aan hem waren gekomen, bekend. De lenen van Cuyk, die de graaf in 1327 kocht, werden enige tijd nadien verheven. [577] De lenen van Haarlem, die in 1321 aan hem vervielen, werden eveneens geregistreerd. [578]

Graaf Floris V liet de lenen van de aan hem vervallen leenkamer van Teilingen tussen 1283 en 1285 bij zich verheffen. [579] Bij deze en dergelijke gelegenheden bleek niets van een bepaalde inrichting van de opgestelde lijsten. Evenmin is bekend, of van de nieuwe leenhoven enige registratie bestond. In verband met de algemene ontwikkeling van de registratie zou het echter vreemd zijn, wanneer deze hoven reeds in zo'n vroeg stadium over registers hadden kunnen beschikken. Nog in de tweede helft van de veertiende eeuw bleek Wouter van Heemskerk er bijvoorbeeld een zeer primitief leenregistertje [580] op na te houden, dat eigenlijk weinig meer leek dan een lijst van voldaan heergewaad. Men kan slechts gissen, of het chronologisch was ingericht. Daarom zullen bovengenoemde lijsten wel het gevolg zijn van de eerder geschetste oproep via baljuws en schouten.

Het oudste register van de graven van Holland, dat optekeningen van leenmannen en hun lenen bevat [581] , resteert nu nog. Sinds zijn uitgave [582] heeft dit register verschillende verklaringen uitgelokt, die echter geen van alle bevredigend konden worden genoemd. De uitgever leverde de eerste en meest uitvoerige analyse [583] , gevolgd door Van Riemsdijk [584] en later Hugenholtz [585] en Kruisheer. [586] De laatste bepaalde de tijd van ontstaan van het register op 1283 tot 1285 met gebruikmaking van iets oudere gegevens. Van Riemsdijk wekte daarentegen de indruk dat de lijst het resultaat zou zijn van handelingen, die zojuist waren voltrokken. Hij kwam daarom uit op een datum tussen 1277 en 1280. Hugenholtz en Muller weken maar weinig van zijn opvatting af en dateerden respectievelijk in 1281 en tussen 1280 en 1284.

576 Van Riemsdijk, 1 pp. 486 en 594.
577 Inv.nr. 401 folio 20 nrs. 103-108.
578 Kort, Haarlem, pp. IX-X.
579 Van Riemsdijk, 1 p. 484.
580 Inv.nr. 767.
581 Boven p. 84*.
582 Muller, register graaf Florens, pp. 171-232.
583 Muller, register graaf Florens, pp. 90-123.
584 Van Riemsdijk, pp. 586-591.
585 Hugenholtz, pp. 9-13.
586 Kruisheer, pp. 201-204.

Laten wij het register nogmaals in enige aspecten de revue doen passeren! Boven [587] werd al duidelijk dat wij te doen hebben met een voorlopige optekening - een minuut -, omdat papier als schrijfmateriaal werd gebruikt en de tekst grotendeels in een trek op de katernen werd neergeschreven. De mannen waren voorts ingedeeld naar hun woonplaats in de baljuwschappen Rijnland, Schieland en Delfland. Een kleine afwijking bij een inwoner van Haarlem, die ook kwam opdagen [588] , kan dit beeld niet verstoren. Geen register zou dan de toets der kritiek kunnen doorstaan, zelfs die van de zestiende eeuw niet, omdat altijd wel iets in een verkeerde rubriek was geboekt.

De opgaven lijken steeds bij kleine beetjes te zijn binnengedruppeld. Gedurig ziet men dat groepjes lieden, die bij elkaar in de buurt woonden, gevolgd worden door anderen, die ver daarvan waren gevestigd. De lijst kan daarom niet het werk zijn van een commissie, die het land bereisde en de leenmannen opschreef. Men zou dan veel meer systematiek in de optekening mogen verwachten.

Het kwam eenmaal voor dat een leenman in de eerste persoon sprak, wat voor Muller aanleiding was hem tot de schrijver van het register te maken. [589] Na de onderzoekingen van Kruisheer kan deze gissing gevoeglijk terzijde worden gesteld. Veeleer was de zinswending ontleend aan het voorbeeld, dat de afschrijver niet geheel juist omwerkte. [590] Het laat zich raden dat dit voorbeeld een brief moet zijn geweest, omdat alleen die in de eerste persoon spreekt. Het is even opmerkelijk de overeenkomst met de tijd van Karel de Stoute bijna tweehonderd jaar later te zien, uit welke tijd nog zo'n brief over was. [591] Het register van graaf Floris V zal dus denkelijk naar dat soort brieven zijn samengesteld. Een gewone brief, die niet in het register werd verwerkt, is thans nog in afschrift aanwezig. [592] Hij was vroeger in het register gehecht. [593] Reiner van IJsselmuiden, afkomstig uit Overijssel [594] , berichtte er graaf Floris V mee dat hij hem een visserij opdroeg, zodat de graaf er weer een leenman bij had.

In 1390 werden bij de samenstelling van het register van hertog Albert behalve afschriften ook vidimussen overgelegd, zoals boven is aangetoond. [595] Het lijkt ons niet uitgesloten dat dit ook bij het register van graaf Floris het geval is. In het archief bevindt zich namelijk een ongedateerd vidimus van een leenakte uit 1269. [596] Dit

587 Boven p. 84*.
588 Muller, register graaf Florens, p. 197 (Arnout Willemsz. van de Poel).
589 Muller, register graaf Florens, pp. 114-115.
590 Van Riemsdijk, p. 588.
591 Boven p. 106*.
592 Inv.nr. 2149 folio 144, d.d. 19 april 1281.
593 Van Riemsdijk, pp. 585-586.
594 G.J. ter Kuile, oorkondenboek van Overijssel. Regesten, II 1250-1300, Zwolle 1964, nr. 344.
595 Boven p. 108*.
596 Inv.nr. 748.

vidimus werd gegeven door Jacob, proost van Koningsveld, die slechts eenmaal in een gedateerd stuk wordt vermeld, namelijk in het jaar 1281. [597] Het is niet uitgesloten dat het vidimus ook omtrent die tijd of iets later is vervaardigd, maar in ieder geval te laat om in het register van graaf Floris verwerkt te kunnen worden. In dat geval zouden wij dezelfde figuur voor ons hebben als met het vidimus van Frederik, deken van het kapittel van Zaltbommel, wiens akte te laat kwam om nog in het register te worden opgenomen. Misschien kwam het vidimus in verband met gebeurtenissen van 1283 [598] te laat in handen van de kanselarij.

Ten laatste werd in de lijst van graaf Floris in naar schatting vijftig procent van de opgaven de waarde van het goed aangegeven en soms niet meer dan alleen die waarde. Dat verschijnsel sprak voor zichzelf in registers van taxatie maar kwam elders niet voor.

In het bovenstaande menen wij vier punten van overeenkomst met later tijd te hebben gevonden: de indeling naar baljuwschappen, de verstuurde brieven, de vidimussen en het aspect van de taxatie. De mogelijkheid dat de lijst een leenregister zou zijn, dient daarmee te worden uitgesloten. Zij kent geen chronologische orde en wanneer de notities afkomstig waren van de beloningen zelf, dan zou het register een tijdperk van veel meer dan tien jaar beslaan, hoewel het toch pas na 1277 kan zijn ontstaan. [599]

Hugenholtz kende als enige een politieke functie aan de optekening toe. Hij meende er namelijk het gevolg in te kunnen zien van een verdelingsverdrag van het graafschap Holland tussen graaf Floris V en koning Eduard I van Engeland in 1281. De richting van zijn oplossing lijkt ons juist maar het voorwerp ervan is niet in overeenstemming met onze bevindingen van later tijd. Boven bleken oproepen van leenmannen vrijwel steeds als een politiek instrument te worden gebruikt, was het niet onmiddellijk dan wel op iets langere termijn. Alleen kan een lijst van leenmannen, die slechts voor een gedeelte van het graafschap gold, niet goed van pas komen bij dat verdrag. Verondersteld mag worden dat onregelmatige inkomsten van heergewaad en versterf zeker al in de totalen zijn meegerekend, zodat daarnaar geen nieuw onderzoek behoefde te worden verricht.

Met het schrappen van deze mogelijkheid resteert ons slechts dit register als een register van taxatie aan te merken. Daarop wijst nog een andere overeenkomst. De taxatie die hertog Karel de Stoute liet uitvoeren, strekte zich over meerdere jaren uit. [600] Ook het materiaal van graaf Floris, die het naar ons idee in het jaar 1281

597 Hoek, Hillegersberg, p. 126.
598 Hoek, Hillegersberg, p. 132.
599 Van Riemsdijk, p. 588.
600 Boven p. 105*.

verzamelde, moet zich steeds hebben vermeerderd. Ogier van Voorschoten gaf onder zijn grafelijke lenen ook een van Teilingen op [601] , welke hofstede in 1283 in handen van de graaf kwam. Zijn mededeling moet dus van 1283 of iets later dateren. Ook kwam een leenman in de lijst voor, die in 1283 werd beleend. [602]

Nu het register als het gevolg van een oproep van graaf Floris V van zijn leenmannen is herkend, kan het vinden van de aanleiding daartoe niet al te veel moeite meer kosten. De graaf kende in de tachtiger jaren van de dertiende eeuw maar één 'binnenlands' probleem, waarmee hij uit alle macht wilde afrekenen. Het waren de Friezen van het huidige West-Friesland, die nog steeds het lijk van zijn vader bezaten. [603] Floris onderwierp hen in 1282 op een succesvolle tocht, waarbij hij werd gesteund door de graven van Gelre en Kleef. Zelfs de landing bij Wijdenes wees op een feodaal karakter van de tocht, omdat daar in later tijd het oudste grafelijke leen van West-Friesland lag. [604] Helaas bezitten wij geen opgave van degenen die meetrokken, en is een brief van Floris aan koning Eduard juist op de plaats, waar van de samenstelling van zijn leger sprake was, bedorven, zodat een leger van leenmannen niet bewijsbaar is. Maar onder de gesneuvelden van de vorige tocht in 1272 bevond zich aantoonbaar een aantal leenmannen [605] , zodat wij mogen aannemen dat dit soort strijders ook tien jaar later van de partij was. Naderhand kwamen zij ook nog herhaaldelijk in het geweer.

Tevens blijkt dat graaf Floris in zijn graafschap geen halve maatregelen nam, teneinde zijn expeditie tot een succes te maken. In 1280 leende hij al 2158 pond zes penning Hollands en tweehonderd pond sterling van burgers van Dordrecht [606] , die wel voor de tocht zullen zijn gebruikt, omdat de lening in het register werd opgenomen. Voorts leende de graaf 2500 kleine Tournooisen van zijn schoonvader [607] , die mogelijk voor hetzelfde doel waren opgenomen. Al eerder regelde hij de heervaart van Zeeland [608] , wat in dit verband te denken geeft. De lijst zal ook onderdeel van de toebereidselen zijn geweest. Het valt wel op dat zij pas ca. 1285 was neergeschreven. Kennelijk meende men aanvankelijk aan de verzameling losse stukken voldoende te hebben, maar door de langdurigheid van de operaties, die tot 1288 duurden [609] , vond de kanselarij overboeking wel zo handig. Men had de lust tot registreren in die jaren zelfs zo te pakken dat ook leenmannen van Teilingen en Amstel te boek werden gesteld.

601 Muller, register graaf Florens, pp. 231-232.
602 Hoek, Vlaardingen, p. 117 nr. 64, gecombineerd met p. 118-119 nr. 68.
603 Obreen, pp. 53-55.
604 Boven p. 22*.
605 Obreen, pp. 51-52.
606 Van Riemsdijk, p. 590.
607 Van den Bergh, OHZ., II, 423, d.d. 1 juni 1281.
608 Van den Bergh, OHZ., II, 421, d.d. 26 april 1281.
609 Obreen, pp. 56-61.

Het is niet duidelijk, waarom de lijst beperkt bleef tot Noord-Holland. Te eenvoudig lijkt ons de veronderstelling dat de gegevens van de andere baljuwschappen op losse katernen waren gesteld, die later verloren gingen. Misschien waren de papieren van die oproep, indien deze werd uitgevoerd, onder de baljuws van de landstreken gebleven, zodat ze Den Haag nooit bereikten.

De lijst van graaf Floris is daarmee een register van taxatie van leenmannen geworden, waarvoor de gegevens in 1281 moeten zijn verzameld. De graaf boekte met zijn oproep een flink succes, dat hem toch niet groot genoeg scheen, want in 1283 bleken nog steeds mannen op te komen dagen. Dat zal het gevolg zijn van een herhaalde aanmaning zijn geweest. Zijdelings merken wij op dat de kanselarij sinds 1280 voor een taak als deze dankzij haar uitbreiding beter was toegerust dan voorheen. [610]

Bij al deze registers van verheffingen valt een ding op. De methode van vergaring van het materiaal bleef tijdens de vijftiende en het begin van de zestiende eeuw vrijwel op dezelfde manier geregeld als tijdens graaf Floris V. Dat is zeer opmerkelijk, daar de kanselarij vanaf 1390 in de eigen registers heel goede middelen bezat om de leenmannen te kennen. In het begin van de vijftiende eeuw was zelfs een repertorium ingericht [611] , dat in één oogopslag de mannen deed kennen. Wist men ook nog hun woonplaats, dan was de informatie optimaal. Helaas werd het repertorium sinds 1430 niet meer bijgehouden, zodat de bruikbaarheid ervan snel verminderde. Wellicht zag men er weinig heil in, omdat de feitelijke dienst van de leenmannen meer en meer op de achtergrond geraakte in vergelijking met gehuurde legers. Pas Karel de Stoute haalde het oude paard weer van stal!

Hoe dit zij, de repertoria werden pas opnieuw aangevat omstreeks 1530 [612] , waarna inderdaad geen oproep op de ouderwetse manier meer plaatsvond. Intussen blijft het opmerkelijk hoe weinig de leenregisters met hun chronologische ordening der akten naar landstreek waren toegerust voor hun taak om de leenmannen te mobiliseren, hoe ouderwets dat ook was.

Nu waren de problemen, waarmee de registratie te kampen had, inderdaad niet gering. Omstreeks 1400 werden in Rijnland, Zuid-Holland, Kennemerland, Amstelland, Waterland, Zeevang, Sticht, Gelre, Zeeland, Woerden, Heusden, West-Friesland, Altena, Oost-Friesland en Arkel meer dan duizend leenmannen geteld. [613] Bij eventuele verbeurte van het leen moest de akte voldoende gegevens bevatten, teneinde er voor het gerecht ter plaatse bezit van te kunnen nemen. Helaas toonde

610 Boven p. 58*.

611 Inv.nr. 741. Een repertorium bevat onder het opschrift van een leengoed de namen van de opeenvolgende leenmannen met verwijzing naar hun akten.

612 Inv.nrs. 746, 765, 780, 810, 821, 825, 841, 844 en 850.

613 Inv.nr. 741.

de registratie zich zo conservatief om de omschrijvingen van de oude akte, die meegebracht moest worden, meestal woordelijk over te nemen. Deze kwestie was in de kanselarij ongetwijfeld niet onbekend, maar werd pas schriftelijk aangeroerd door Cornelis Oom, die omstreeks 1580 griffier was [614] , hoewel de tijd niet gunstig was om gepaste maatregelen te nemen. Slechts in twee periodes bleek iets van bijgewerkte beschrijvingen, ofschoon instructies daarvoor niet aanwezig zijn. Eerst werden de omschrijvingen omgewerkt tijdens de hertogen Albert en Willem VI. Uit de ons thans ten diepste staande gegevens kan een berekening worden gemaakt, waarbij achtereenvolgens gewijzigde, ongewijzigde of niet toepasbare gevallen zijn aangegeven.

	+	-	n.t.
Maasland[615]	10	14	10
Ketel[616]	1	5	-
de Lier[617]	11	14	6
Schoonderloo[618]	1	-	-
Voorne[619]	8	23	5
Overige in het graafschap[620]	182	165	80
	213	221	101

Bijeengenomen geeft deze tabel dus een uitkomst van veertig procent gewijzigd, veertig procent ongewijzigd en twintig procent gevallen die niet van toepassing waren. Niet toepasbaar werden de omschrijvingen geacht van geldlenen, tienden en bekende huizen. Hoewel niet alle gegevens konden worden verwerkt en daarom enige wijziging in de definitieve uitkomst mogelijk is, kan het resultaat van de kanselarij prima vorder genoemd. Van de actie bleek slechts na vergelijking van de akten, daar geen gegevens over een opdracht aan de kanselarij resteren.

614 RA. Arnhem, Huis Rozendaal, nr. 1503: memorie ongedateerd, afkomstig uit de papieren van Joost Sashout, zie: VROA., 1920, p. 254.

615 Hoek, Maasland.

616 C. Hoek, Repertorium op de grafelijke lenen in Kethel en Spaland, in: Ons Voorgeslacht, jaargang 25, 1970, pp. 239-249.

617 Hoek, de Lier.

618 Hoek, Schoonderloo, pp. 205-212 nr. 65.

619 J.C. Kort, repertorium op de lenen van de hofstede Voorne in Zuid-Holland, het land van Gelre, het Sticht van Utrecht, Putten en Heenvliet, in Noord-Holland, Kennemerland, Waterland en Zeeland, in Overflakkee en Westvoorne en op het eiland Voorne, 1199-1650, in: Ons Voorgeslacht, jaargang 32, 1977, pp. 185-213 en 401-433, jaargang 33, 1978, pp. 265-297 en 386-432.

620 Deze gegevens, waarvan thans nog slechts een gedeelte ter beschikking stond, zullen worden gepubliceerd in het tijdschrift 'Ons Voorgeslacht'.

De volgende maal dat van veranderingen in de omschrijvingen op vergelijkbare schaal sprake was, kwam in het eerste kwart van de zestiende eeuw. Het verschijnsel stond blijkbaar in verband met de herhaalde oproepen van 1517 en 1521. [621] Men hield de vraag naar een meer eigentijdse specificatie van het leen gedurende een flinke tijd vol. Het onderstaande overzicht is evenwel beperkt tot de eerste helft van de zestiende eeuw.

	+	-	n.t.
Maasland[622]	11	16	6
Ketel[623]	3	4	3
de Lier[624]	9	20	5
Schoonderloo[625]	2	-	-
Voorne[626]	26	31	41
Arkel[627]	6	8	3
Haarlem[628]	-	3	4
Honthorst[629]	5	2	-
Merwede[630]	2	-	-
Putten[631]	9	33	17
Strijen[632]	3	7	1
Overige in het graafschap[633]	183	201	111

621 Boven pp. 103*-104*.
622 Hoek, Maasland.
623 Zie noot 626.
624 Hoek, de Lier.
625 Zie noot 627.
626 Zie noot 628.
627 C. Hoek, repertorium op de lenen van de hofstad te Arckel, gelegen in Delfland, Schieland, Voorne en IJsselmonde (1373-1648), in: Ons Voorgeslacht, jaargang 31, 1976, pp. 265-289.
628 Kort, Haarlem, pp. 6-20.
629 J.C. Kort, repertorium op de lenen van de hofstede Honthorst, 1346-1646, in: Ons Voorgeslacht, jaargang 33, 1978, pp. 33-39.
630 J.C. Kort, repertorium op de lenen van de Merwede, 1319-1801, in: Ons Voorgeslacht, jaargang 33, 1978, pp. 1-28 nrs. 22 A en 22 B.
631 C. Hoek, repertorium op de lenen van Putten, gelegen in het land van Poortugaal en in de Riederwaard (1304-1648), in: Ons Voorgeslacht, jaargang 27, 1972, pp. 109-148; J.C. Kort, repertorium op de lenen van de hofstede Putten, 1229-1650 in: Ons Voorgeslacht, jaargang 34, 1979, pp. 125-184 en 189-237.
632 J.C. Kort, repertorium op de lenen van de hofstede Strijen, 1290-1650 in: Ons Voorgeslacht, jaargang 34, pp. 41-63.

	+	-	n.t.
	259	325	191

De uitkomst van deze tabel, die niet op alle gegevens kon steunen, geeft een wijziging van 33 procent, een stilstand van 41 procent bij 26 procent gevallen die niet van toepassing waren. Ook dit resultaat is prima zij het niet zo goed als honderd jaar eerder. De ontbrekende gegevens zullen in dit patroon vermoedelijk geen ingrijpende wijziging bewerkstelligen.

In een ander geval is het mogelijk het succes van de registratie te toetsen en wel bij de verbeurte van een aantal leenhoven onder koning Filips II in 1569. De kanselarij, die meestal niet over de leenregisters van de verbeurde leenhoven kon beschikken, slaagde er inderdaad in zeer veel mannen van die hoven te laten opdraven. [634] Wij hebben die prestatie wederom in tabelvorm gebracht. Achtereenvolgens zijn degenen becijferd die opkwamen, degenen die wegbleven, en zijn in de laatste kolom reeds eerder verzuimde lenen aangegeven of andere factoren zoals ziekte, die verschijning in de weg stonden.

	+	-	verzuimd
Vianen[635]	282	266	-
de Lek[636]	225	47	-
Altena[637]	81	12	-
Egmond[638]	64	7	2 en 2 sterfgevallen
Brederode[639]	63	6	-
Asperen[640]	47	13	-
Raaphorst[641]	27	4	-
Langerak[642]	11	10	6

633 Zie noot 629.
634 Inv.nr. 744.
635 Zie noot 629,
636 Drossaers, I, dl. V.
637 De gegevens van dit leenhof zijn nog niet gedrukt in het tijdschrift 'Ons Voorgeslacht', maar wel volledig aanwezig.
638 C. Hoek, repertorium op de lenen van de hofstad Egmond in Delfland, Schieland, Putten en IJsselmonde, in: Ons Voorgeslacht, jaargang 31, 1976, pp. 85-117. Hoek, Schoonderloo, pp. 205-212 nr. 63. J.C. Kort, repertorium op de lenen van de hofstede Egmond, 1270-1650, in: Ons Voorgeslacht, jaargang 34, 1979, pp. 365-439.
639 Zie noot 646.
640 Zie noot 646.
641 C. Hoek, repertorium op de lenen van de hofstad Raephorst te Wassenaar, in: Ons Voorgeslacht, jaargang 29, 1974, pp. 65-108 en 144.

	+	-	verzuimd
Merwede[643]	8	4	1
Hagestein[644]	12	1	-
's-Heeraartsberg[645]	11	1	1
Purmerend[646]	9	2	-
Hoogwoud[647]	4	-	-

Voorts kwamen van de leenhoven van Wijngaarden, Wulven, Zwieten en Hofwegen, waar geen controle met de eigen leenregisters mogelijk was, nog eens elf mannen op. In totaal bedroeg de opkomst op die manier 855 mannen tegen 373, die niet verschenen, in percentages omgerekend zeventig procent tegen dertig procent. Het resultaat had nog gunstiger kunnen zijn, wanneer de mannen van Vianen gelijke tred hadden gehouden met de anderen, maar vooral in Ameide en Utrecht kwam daar veel verzuim voor. Het is evenwel mogelijk dat de opkomst aldaar groter was dan nu valt na te gaan, wanneer de verheffing ook in Utrecht zou zijn geregistreerd. Het komt aan het licht in een dorsale notitie van een oorkonde [648] , welke aantekening niet in het thans aanwezige register werd geschreven. De originele registers van het leenhof van Vianen, tijdens de verbeurte in Utrecht gevormd, gingen verloren. [649]

Voorts moet in aanmerking worden genomen dat sommigen wegens hun politieke banden niet verschenen. Zo is wel duidelijk dat Dirk Snoye, aanhanger van Willem van Oranje, geen hulde zou doen aan koning Filips II. [650]

De opkomst van 1569 kan voor de registratie als een goed resultaat worden aangemerkt. Het zou nog bijna twintig procent beter en daarmee uitstekend zijn geweest, wanneer de mannen van Vianen het patroon van de anderen hadden gevolgd.

642 J.C. Kort, repertorium op de lenen van Langerak, 1360-1657, in: Ons Voorgeslacht, jaargang 31, 1976, pp. 1-21.
643 Zie noot 639.
644 C. Hoek, lenen van de hofstad te Haghensteyn, in: Ons Voorgeslacht, jaargang 33, 1978, 331-342.
645 J.C. Kort, repertorium op de lenen van het huis 's-Heeraartsberg en de hofstede Kraaienstein, 1426-1752 (1792), in: Ons Voorgeslacht, jaargang 31, 1976, pp. 241-255.
646 J.C. Kort, de leenkamer van de hofstede te Purmerend, 1414-1649, in: Ons Voorgeslacht, jaargang 35, 1980, pp. 385-404.
647 J.C. Kort, de leenkamer van Hoogwoud, 1472-1645, in: Ons Voorgeslacht, jaarang 35, 1980, pp. 405-408.
648 GA. Utrecht, Stadskloosters, inv.nr. 1242.
649 Beneden p. 164*.
650 Leenregister Altena I folio 165, B folio 112-113.

Met deze voorbeelden is genoegzaam aangetoond dat de registratie vanaf 1390 goed voor het onderdeel van de administratie van de lenen was berekend. Zij slaagde er tot tweemaal toe in de massa gegevens van de lenen voor een belangrijk gedeelte om te werken. Voorts gelukte het haar een zeer groot aantal leenmannen van verbeurde leenhoven te laten verschijnen. In de gehele periode ontgingen haar slechts zeer weinige akten of feiten die geregistreerd hadden behoren te worden. Men mag aannemen dat zij ook voor haar andere taken goed was toegerust. Omdat echter bij andere soorten akten geen sprake kon zijn van serievorming, blijft dat voorshands slechts een veronderstelling. Na het eerste kwart van de vijftiende eeuw werd de registratie in dit archief bovendien tot leenakten beperkt.

III. DE GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEF

Met de ontvangst van de eerste koningsoorkonde, daterend van het jaar 889 [651] , was met het archief van de graven van Holland een thans nog kenbaar begin gemaakt. Het zou nog honderd jaar duren, tot wij met de akte van huwelijksvoorwaarden van graaf Arnulf [652] van 980 kunnen zien dat de graven ook stukken ten eigen behoeve opstelden. Deze eerste teksten zijn alle overgeleverd via het archief van de abdij Egmond in afschriften van het eind van de twaalfde of het begin van de dertiende eeuw. Geeft dat ons het recht de abdij Egmond te zien als archiefbewaarplaats van de graven van Holland? Inderdaad was dat het vermoeden van Hof en Koch [653] . De laatste meende dat de abdij niet langer dan de tweede helft van de twaalfde eeuw als zodanig dienst had gedaan. Koch doelde met zijn datering blijkbaar op drie oorkonden, allen chirografen [654] , waarvan het tweede exemplaar in het archief van de graven aanwezig had moeten zijn. Indien zij in Egmond hadden gelegen, zouden zij daar ook wel afgeschreven zijn. Bovendien had hij als vergelijkingsmateriaal de situatie van de graven van Vlaanderen op het oog, wier archief tot in de dertiende eeuw werd bewaard in de St. Donaaskerk te Brugge [655] . Deze veronderstelling lijkt ons niet heel waarschijnlijk. In de eerste plaats was de kerk van St. Donaas gelegen in het grafelijk castrum, waar de graaf ook zelf verbleef. Dat maakt de toestand vergelijkbaar met de latere kapel op het hof te Den Haag, maar niet de abdij Egmond, waar geen grafelijk hof aanwezig was. Bovendien zou de graaf van Holland het veronderstelde gebruik van zijn abdij honderd jaar eerder hebben gestaakt dan zijn zuiderbuur.

651 OHZ., I, p. 21.

652 Fontes, p. 127: Anno DCCCLXXX Arnulfus comes Liudgardam --- desponsavit testamentumque dotale inde scribi fecit ---.

653 J. Hof, de abdij van Egmond van de aanvang tot 1573, 's-Gravenhage-Haarlem, 1973 p. 381; OHZ, I, p. 47.

654 OHZ, I, 160 d.d. 7 maart 1167; 244-245, d.d. 3 november 1200.

655 Eg. I. Strubbe, de oorkonden uit het Vlaamse grafelijke archief op het S. Donaasfonds te Brugge, in: Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis gesticht onder de benaming Société d'Emulation te Brugge, jaargang 77, 1934, pp. 96-112.

Wij menen daarom dat de graven hun vier koningsoorkonden - misschien slechts in afschrift - aan de abdij Egmond overreikten, omdat zij haar de daarin genoemde goederen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk hadden geschonken [656] . Datzelfde lijkt ons voor de hand te liggen voor de akte van graaf Arnulf. Vermoedelijk deed deze ter gelegenheid van zijn huwelijk een gift en verkreeg de abdij een afschrift van of een uittreksel uit de oorkonde. De tekst leverde de abdij niet over, maar maakte wel melding van de oorkonde in haar annalen.

In het vorige is de aanvang van het archief wel gegeven, maar uitdrukkelijk ter sprake kwam het niet. Pas in een tekst over de Loonse oorlog in 1204 kan men met enige waarschijnlijkheid iets over het archief lezen. Het heette dat graaf Lodewijk van Loon zich op de nadering van graaf Willem I met achterlating van tenten en schat, waaronder het archief kan worden gerekend, uit de voeten maakte [657] . Geheel zeker is deze vermelding niet, daar het woord suppellex of suppellectilis behalve op huisraad en schat kan slaan op de uitrusting te velde. Niettemin is het feit van de medeneming van het archief goed denkbaar. Zo had de Franse koning Filips Augustus het archief en zijn schat bij zich, toen beide in handen van zijn Engelse tegenstander vielen [658] . Naderhand achtte graaf Floris V het in ieder geval 1292 gewoon dat akten in een schat - een trésor - waren geborgen [659] .

Van 1204 tot 1299 merkt men niets van het archief, maar wel van degenen die er zorg voor droegen. Onder graaf Floris V waren twee secretarissen werkzaam, die hun krachten ongetwijfeld aan de goede orde van het archief zullen hebben gewijd. Hoe anders zou immers de orde, die in 1299 bleek te bestaan [660] , tot stand zijn gebracht? Deze orde kon niet in het jaar zelf of kort daarvoor zijn aangebracht, daar de gegevens toen in haast moesten worden verwerkt tot een cartularium [661] .

Nadat het kopieerwerk was beëindigd, werden alle stukken van Den Haag naar Henegouwen overgebracht met het oog op hun veiligheid, zo zelfs dat stukken werden meegenomen die de administratie niet nodig meende te hebben [662] . Graaf Jan II, die in hetzelfde jaar 1299 de grafelijke titels had geërfd, kon zich inderdaad ondanks zijn alliantie met Frankrijk nog lang niet zeker wanen van zijn nieuwe gebied [663] . Vooral Zeeland roerde zich na diplomatieke manoeuvres van roomskoning Albert

656 Boven pp. 18*-26* en 36*-37*.
657 Fontes, p. 204: --- Lothewicus relictis tentoriis et preciosa rerum supellectili multa et diversa ---.
658 Giry, p. 752,
659 Simpson, p. 113.
660 Beneden p. 149*.
661 Boven p. 83*.
662 Inv.nr. 1040, dorsaal: Ista littera non indigemus.
663 AGN, II, p. 302.

van Oostenrijk en in 1303 schudde het graafschap door de inval der Vlamingen op zijn grondvesten. Graaf Jan gelukte het niet dit geweld te keren; zijn zoon Willem slaagde er tenslotte met Franse hulp in de invallers terug te drijven.

Dat men het archief in onzekere tijden in veiligheid wenste te stellen, kwam wel meer voor. Toen de krijgskans zich in 1418 tegen gravin Jacoba keerde, liet zij archivalia naar Delft en Schoonhoven overbrengen [664] , waarvan zij later terugkeerden. Een jaar eerder had de trezorier Willem Eggert in vier tonnen allerlei registers en stukken van het archief van trezorie en kanselarij naar Amsterdam laten overbrengen in verband met de naderende dood van hertog Willem VI [665] . Waarschijnlijk wilde hij daarmee zijn positie verzekeren.

Na 1300 bleef het archief van de graven van Holland echter in Henegouwen, waar een gedeelte werd vermeld in de beschrijving van de nalatenschap van graaf Jan II [666] . Genoemd werden onder meer het cartularium dat de graaf in 1299 had doen opstellen, benevens een zevental charters inzake Holland, die in de lijst zonder jaartal waren opgegeven maar konden worden geplaatst tussen 1293 en 1303. Het waren de volgende:

Katharina van Voorne, 1293	inv.nr. 1017
Zweder van Montfoort, 1301	inv.nr. 853.
Verpachting Wijk, 1302	bijlage nr. 34
Verpanding Vreeland, 1302	verloren; Berkelbach, 21.
Nikolaas Persijn, 1303	inv.nr. 916.
Jacob van Mierlaar, 1303	bijlage nr. 36.
Dordrecht, 1303	bijlage nr. 37.

Men mag uit hun aanwezigheid onder handbereik van de graaf vermoeden dat hij en zijn raadgevers het erin vastgelegde nog in behandeling hadden of het nog ten uitvoer moesten leggen. Op het eerste gezicht bevreemdt het daarom de akte van Katharina van Voorne in de bagage aan te treffen, maar bij nader inzien wordt duidelijk dat haar zaak wederom aanhangig was geworden na de dood van Wolfert van Borsele, haar tweede echtgenoot, in 1299. Zij zal haar aanspraken op Teilingen hebben hernieuwd zonder dat de partijen direct een overeenkomst bereikten.

Terecht kan de vraag worden gesteld, of na 1299 inderdaad het gehele archief van de graven van Holland naar Henegouwen werd overgebracht. Wij menen deze kwestie ontkennend te moeten beantwoorden. Behalve het cartularium, dat juist was

664 Van Riemsdijk, p. 243.
665 Inv.nr. 1269 folio 63 v.
666 Devillers, Notice, pp. 455-456.

aangelegd voor een handzaam overzicht van de rechten van de graaf, is er geen aanwijzing dat de twee andere registers die toen aantoonbaar tot het archief van de graven van Holland behoorden [667] , waren meegenomen. Voorts zou het opmerkelijk zijn, wanneer de bescheiden van de rentmeester van Noord-Holland, waarvan thans overigens niets rest, zouden zijn verwijderd, daar die functionaris dan wel bijzonder slecht voor zijn taak zou zijn toegerust. Ook met het oog op latere situaties [668] is dat weinig waarschijnlijk. Kort na 1299 werden daarom alle charters benevens het cartularium naar Henegouwen getransporteerd. Daar waren zij inderdaad in 1318 verpakt in diverse dozen aanwezig in Quesnoy, nadat zij in Valenciennes en Bergen waren opgeslagen [669] . De lopende administratie werd echter in Den Haag gelaten.

Ook na 1300 werden nog regelmatig akten naar Henegouwen gebracht zonder dat de reden daarvan ons bekend is. Zo bracht heer Koenraad (van Silice, kapelaan en trezorier), op een onbepaald tijdstip in 1379 een akte van 1323 [670] naar de trezorie in Quesnoy, waar hij inderdaad in het begin van 1380 aanwezig was [671] . Omgekeerd werden ook enige oorkonden van Henegouwen naar Holland teruggebracht, waarvoor de reden zich steeds eenvoudig laat raden. Twee charters betreffende Heusden [672] bevonden zich tijdens de strijd van de graaf van Holland met de hertog van Brabant [673] in 1318 te Quesnoy [674] . Het eerste, daterend van 1290, werd in het cartularium van 1299 afgeschreven [675] . Beide charters keerden terug op een manier die overigens onbekend is maar plaatsvond voor 1441, omdat zij toen in een lijst van in Den Haag aanwezige archiefstukken werden vermeld [676] . De enige aanleiding voor die verplaatsing kan het conflict om Heusden zijn. Anders zou men moeten aannemen dat Gerard, graaf van Gulik, en Jan, graaf van Sponheim. op 15 januari 1319 speciaal naar Quesnoy waren gereisd om hun vidimus [677] te kunnen maken.

Voor een tweede voorbeeld van overbrenging van stukken van Henegouwen naar Holland is het mogelijk stelliger te zijn. In 1396 zette hertog Albert een offensief in tegen de Friezen beoosten het Vlie, dat hij politiek ondersteunde door zich de stukken over Friesland te laten opzenden. Om haar bestand volledig te houden

667 Inv.nrs. 403 en 706.
668 Beneden pp. 143*-144*.
669 RA. Rijssel, Chambre de Compte, B 1584 folio 60.
670 Inv.nr. 429, dorsaal: den propre brief voerde her Coenr(ae)t in den tresorie --- tot Kenoit.
671 Inv.nr. 1235 folio 68.
672 Inv.nrs. 864 en 865.
673 Avonds en Brokken, passim.
674 Zie noot 763.
675 Inv.nr. 2144 folio 31 v.
676 Inv.nr. 864 vermeld in inv.nr. 2118 folio 75 v nr. 11; inv.nr. 865 vermeld in inv.nr. 2118 folio 82 v nr. 81 of folio 82 nr. 78.
677 Inv.nr. 864.

vervaardigde de kanselarij van Henegouwen afschriften van die stukken [678] . Dat had zij een vorig maal met de stukken over Heusden niet gedaan. Toen hertog Willem V nog niet in zijn positie van graaf van Holland was bevestigd, ontstond opnieuw beroering om het archief. Filips van Leiden deelde mee dat het was ontvreemd en dat Gerard Alewijnsz. de graaf een nieuw stel registers bezorgde [679] . Alle charters konden, anders dan tijdens graaf Jan II, niet zijn meegenomen, daar de hertog in 1351 in de hofkapel inzage kreeg van minstens een aantal [680] . Omdat Filips van Leiden de categorie charters ook noemde, blijft het mogelijk dat er charters buiten de hofkapel waren gestolen. Te denken valt in dit verband aan de charters die bij tijd en wijle onder de rentmeester (van Noord-Holland) werden gedeponeerd [681], omdat de zaak nog niet was afgedaan.

Behalve actuele charters en oudere registers werden ook rekeningen uit het archief ontvreemd [682] . Het is mogelijk deze waarneming te preciseren. Daartoe kan een uitkering dienen aan een zekere Gijsken van Oegstgeest van zes pond uit de lentebede van Monster, die Gijsken het eerst in 1334 ontving [683] . In 1347 ontving hij dat bedrag nog steeds [684] . In 1351, toen hertog Willem V het bewind in handen had genomen, veranderde deze schijnbaar door niets te verstoren situatie blijkens de aaneensluitende rij rekeningen van de rentmeester van Noord-Holland [685] plotseling, want geheel andere gegadigden kregen toen een uitkering. Gijsken was daar niet meer bij. In de volgende rekeningen bleef de toestand even verward tot met de rekening van 1354 tot 1355 de oude situatie hersteld bleek en Gijsken van Oegstgeest en ook de andere begunstigden van voor 1351 de gehele veertiende eeuw door hun sommen bleven ontvangen [686] niettegenstaande het feit dat Gijsken al voor 1390 was overleden [687] . Dit verschijnsel is een sterke aanwijzing dat de

678 Inv.nr. 340, dorsaal: Che sont copies des lettres contenans chiaus de le haute Frise, dont les originauls furent envoyet en Holl. per Aubert de St. Denis le penultime --- de l'an IIII, XX, XVI; inv.nr. 348, dorsaal: C'es li copie de le recognoiscance des Frisons de le haulte Frize ---, et furent les originauls des lettres, qui sens., ordenes de par les seigneurs du conseil, c'est assavoir mons. Thomas de Frasne, chevalier, ball. de Haynn., mons. Rasse de Montigny, Colart Haiguet, recheveur, mons. de Crespin, Jehan Sewart et Jacques Barre, a copier et li seelles envoies en Hollande a no seigneurs presentes le 30me jour du mois de jullet l'an mil CCC IIII XX XVI; zes afschriften vermeld in: inv.nr. 2140 folio 152 v nr. 68.

679 Boven p. 94*.

680 Van Riemsdijk, p. 693; zie hiervoor / hierna

681 Van Riemsdijk, Gerard Alewijnsz., pp. 146 en 151-152.

682 H.P.H. Jansen, de rekening van Philips Persoenressone, in: Miscellanea Mediaevalia in memoriam Jan Frederik Niermeyer, Groningen, 1967, pp. 321-322.

683 Hamaker, I, p. 224.

684 Inv.nr. 1438 c. uitgaven Rijnland.

685 Inv.nrs. 1439-1444.

686 Hij komt het laatst voor in inv.nr. 1477.

687 Hoek, de Lier, pp. 95-96 nr. 33.

rentmeesters van Noord-Holland van 1351 tot 1356 niet over de bescheiden van hun voorgangers konden beschikken. De reden daarvan ligt voor de hand: deze stukken waren ontvreemd door aanhangers van Margaretha.

In het verlengde hiervan kan men zich afvragen, of bij andere rentmeesters hetzelfde aan de hand was. Dat bleek bij de nog aanwezige rekeningen van Kennemerland [688] , Zuid-Holland [689] en Amstelland met Waterland [690] niet het geval. De series uitkeringen liepen daar onveranderlijk door. De rentmeesters buiten Den Haag bleven dus gevrijwaard van de plundering van hun papieren. Alleen het archief van de rentmeester van Noord-Holland met de registers, charters en papieren van het lopende archief kortom alle stukken, nodig voor beleid en beheer, uitgezonderd de oorkonden die de rechten van de graaf op het graafschap vastlegden, werden ontvreemd. Deze scheiding tussen lopend en statisch archief kan niet verbazen, daar ook in iets later tijd het lopende archief in een klerkenkamer was ondergebracht, afgezonderd van de oorkonden die zich in de schrijn bevonden [691] .

Uit het voorgaande laat het tijdstip van de teruggave van het archief aan hertog Willem V zich wel raden. Op de wende van het jaar 1354/1355 sloten Margaretha en Willem immers vrede [692] , waarna de stukken voor het rekenplichtig beheer in Den Haag terug bleken te zijn [693] . Hoewel in het vredestraktaat niet met zoveel woorden van de papieren sprake was [694] , zullen zij in de overdracht van de graafschappen begrepen zijn geweest.

Zo bleef het archief verder verzorgd worden door de opeenvolgende klerken van het register [695] tot het vanaf 1428 door de hervormingen van hertog Filips van Bourgondië tenslotte werd teruggebracht tot het archief van een leenhof met retroacta, later bekend onder de naam leen- en registerkamer van de grafelijkheid van Holland. De hertog zag in de zoen van Delft in 1428 gerede aanleiding om de instelling, die later Hof van Holland werd genoemd, in het leven te roepen. Daarmee werd de serie memorialen in het archief van de graven van Holland afgebroken en voortgezet in dat van het Hof van Holland. Hertog Filips had zo de afdeling bestuur overgenomen.

688 Inv.nrs. 1539-1544.
689 Inv.nrs. 1613-1618.
690 Inv.nrs. 1661-1665.
691 Van Riemsdijk, pp. 200-201 en 290.
692 AGN., III, p. 103.
693 D.E.H. de Boer, Graaf en grafiek, Leiden 1978, p. 35.
694 S.A. Waller Zeper, Jan van Henegouwen, heer van Beaumont, 's-Gravenhage 1914, pp. 465-466; inv.nr. 222 folio 39-41.
695 Boven pp. 64*-65*.

In hetzelfde jaar 1428 begon de hertog ook het rekenkundig beleid naar zijn hand te zetten. Daartoe zond hij een commissie naar Leiden om de rekeningen van de trezorier na te zien [696] . De bemoeienis van de commissieleden is herkenbaar aan de marginale notities in het Frans. In het bijzonder mocht het reces zich verheugen in hun aandacht.

Drie jaren van rust [697] verliepen. Daarna zette de hertog aan het eind van 1432 zijn volgende stap en liet hij ook rekeningen van ondergeschikte ambtenaren narekenen. De commissie mocht daarbij heel wat achterstallig werk inhalen. Zo moesten de rekeningen van de munt worden nagezien vanaf 1426 [698] , die van de houtvesterij vanaf 1427 [699] , de baljuw van Woerden vanaf 1429 [700] de rentmeesters van Noord-Holland [701] , Heusden [702] , Muiden en Gooiland vanaf 1431 [703] en tenslotte de rentmeester van Zuid-Holland [704] , Kennemerland [705] , Zeeland [706] en de schout van Amsterdam [707] met ingang van 1432. Voor de overige functionarissen kon bij gebrek aan materiaal de datum van overname niet worden bepaald. Dat alles in 1432 stevig werd gecontroleerd door het nieuwe bewind, lijdt echter geen twijfel. Met deze ingrijpende wijziging konden de op de nieuwe wijze afgehandelde rekeningen niet meer worden opgevoerd in het traditionele archief van de graven van Holland, hoewel de Rekenkamer pas in 1446 werd ingesteld.

De klerk van het register bleef evenwel zoals vanouds het statische archief van de graven beheren. Het archief kon tevens dienen om er de charters in te plaatsen, waarmee hof of Rekenkamer kennelijk geen raad wisten. Zo gaf Dirk van Zwieten, toenmalig registermeester, in 1481 te kennen een oorkonde in de trezorie te hebben gedeponeerd [708] . Het behoeft weinig betoog dat met dergelijke toevallige handelingen geen archief wordt gevormd. Heel goed kan de berging van de stukken ook niet zijn geweest, omdat sommige in het begin van de zestiende eeuw geheel onleesbaar waren geworden. Een rapport van juli 1515 [709] , opgesteld door

696 Van Riemsdijk, p. 323; H.P.H. Jansen, The advent of Philips the Good in Holland, in: BGN., jaargang 1980, p. 262; het betrof RR. nrs. 127-129, afgehoord respectievelijk 11 juni en 9 augustus 1428.
697 Van Riemsdijk, p. 352.
698 RR. nr. 4937.
699 RR. nrs. 2064 vlgg.
700 RR. nrs. 3957 vlgg.
701 RR. nrs. 264 vlgg.
702 RR. nrs. 2694 vlgg.
703 RR. nr. 3036.
704 RR. nrs. 537 vlgg.
705 RR. nrs. 859 vlgg.
706 Heeringa, p. 3.
707 RR. nr. 4207.
708 Inv.nr. 2118 folio 123.
709 Bijlage nr. 82 folio 1.

hofmeester Nicasius Hakkeneye, destijds bewaarder van het archief [710] , wierp een helder maar onaangenaam licht op de toen toegepaste berging van de charters. Zij stonden samen met de leenregisters bij de ingang van het Binnenhof onder een kamer voor de werkvrouwen, die daar op gezette tijden de lokaliteit met hun was werk bevochtigden. Het vertrek van de charters was dus in de opstelling van Calkoen kamer Y in het tegenwoordige poortgebouw [711] , waar de dienst-jonkvrouwenkamer was gevestigd.

In het rapport was ook sprake van een overzicht van 1511 [712] , waarin de staat van de charters niet genoegzaam was aangegeven. Daarom kregen Joost Sasbout, raad, en Vincent Dammasz., klerk van de Rekenkamer, opdracht de charters en registers nauwkeurig te beschrijven en hun toestand nauwkeurig aan te tekenen. Dat is een positief geluid, alleen doet het voorschrift van hun ordening ons bepaald eigenaardig aan. De stukken moesten worden gescheiden in stukken met en zonder belang. Daarmee zouden twee groepen gevormd zijn. Het resultaat week hiervan echter af, daar de lijst, opgesteld door Sasbout en Vincent Dammasz., gereedgekomen in 1517 [713] , een gewone indeling naar rubrieken kende, die ook voorkwam in het laatste overzicht van het gehele archief door Cornelis Suys [714] , die het gehele werk van 1517 daarvoor had overgeschreven.

Het rapport van 1515 stelde voorts vast dat de charters achteruit waren gegaan, omdat zij van alle licht waren verstoken en zo moesten verrotten. Niet beschreven werd, hoe de charters in die afgesloten ruimte waren opgeborgen. Vermoedelijk waren ze net als vroeger plat of opgerold in kisten en laden gelegd [715] .

Terzelfder tijd waren in 1515 de oude registers nagezien [716] , die door herbinding in een handzamer formaat voor eventueel transport werden gereed gemaakt. De rekeningen werden het volgend jaar tot pakken verenigd [717] , zodat ook die gemakkelijk konden worden vervoerd. Een en ander zal zijn gebeurd, omdat de Rekenkamer bevreesd was voor een overval op het Binnenhof. Inderdaad plunderden Gelderse troepen in 1523 en 1528 Den Haag [718] , zodat deze maatregelen niet overbodig bleken. De charters werden het jaar daarop eindelijk naar een andere bewaarplaats overgebracht. Dit depot, de beruchte toren van het kasteel te Gouda,

710 Boven p. 65*.
711 Calkoen, pp. 77-78 en 93.
712 Inv.nr. 2120.
713 Bijlage nr. 82.
714 Inv.nr. 2102.
715 Van Riemsdijk, pp. 576-577; Kort, Voorne, p. X.
716 Inv.nr. 2108.
717 Rekenkamer rood nr. 64 b.
718 J. Smit, een bijdrage tot de geschiedenis van het Hollandse archiefdepot te Gouda, in: Nederlands Archievenblad, jaargang 33, 1925-1926, pp. 141-160.

zou echter het einde van vele charters betekenen. Het bleek al bij de eerste inspectie zo vochtig dat de stukken bij het vuur moesten worden gedroogd. Daarmee was de toren echter niet droger geworden en de charters werden steeds meer door vocht aangetast, totdat zij eindelijk in 1590 naar Den Haag terugkeerden.

Niet alle charters waren overigens naar Gouda gegaan, daar in 1574 een lijst kon worden opgesteld van de charters die de raad in 1572 naar Utrecht had meegenomen [719] . Het is denkbaar dat deze verzameling voordien als de zogenaamde charters van de keizer op de 'dollegraafskamer' werd bewaard [720] . In ieder geval werden ook deze charters samen met de registers van de raad in 1577 naar Den Haag overgebracht [721] .

Het werd nu een tijdlang stil om de charters. Pas in augustus 1649 inspecteerde Gerard Schaap Pietersz. de charterladen, die toen in kasten op de zolder boven de Rolzaal stonden benevens in de toren, waarin Ledenberg gevangen gezeten en waar hij zich verhangen had [722] . De toestand van de stukken achtte hij zo slecht dat ze niet te lezen waren, maar dorsaal bracht hij toch de verwijzing naar de inventaris Suys aan [723] .

In 1792 werden de charters nog eens doorgezien door J.S. Cassa [724] , die zich had voorgenomen alle Hollandse archieven op het Binnenhof te indiceren of te ordenen. De charters bevonden zich toen in de kasten I en K. De staat was zo slecht dat Cassa geen tijd verspilde aan een beschrijving van de stukken, maar ze alleen in papier verpakte. Het schijnt wel dat de charters sinds 1649 waren verplaatst, hoewel in het Binnenhof steeds meerdere charterkamers waren geweest [725] . Van Wijn vermeldde dat hij charters had gevonden in de voormalige charterkamer van Holland boven de al even voormalige vergaderkamer van de Staten van Holland [726] . Blijkbaar ging het om een van de kamers boven de Raadkamer, die in de achttiende eeuw als charterkamer in gebruik waren [727] .

De charters werden in het begin van de negentiende eeuw aan de zorg van H. van Wijn als archivaris des Rijks toevertrouwd. Nog steeds als onleesbaar werden zij betiteld door R.C. Bakhuizen van den Brink, die de charters soms met tinctuur wilde

719 Inv.nr. 2135.
720 Calkoen, p. 102.
721 J. Smit, Den Haag in de Geuzentijd, s'-Gravenhage 1922, pp. 291-292.
722 Verouderde inventaris van de Derde Afdeling, nr. 6 folio 374.
723 Inv.nr. 2102.
724 P.A. Meilink, Johan Samuel Cassa, in: Jaarboek Die Haghe, 1933, pp. 49-50.
725 Calkoen, p. 134.
726 LRK. nr. 369 folio 20.
727 J. de Riemer, beschrijving van 's-Gravenhage, eerste deel, eerste stuk, Delft 1730, pp. 127-128.

bewerken om de leesbaarheid voor het moment te verhogen [728] . Zijn werkwijze is thans nog kenbaar door bruine strepen op een aantal charters, waardoor de leesbaarheid nog verder achteruit is gegaan.

Ook het archief van de oude rekenkamer werd aan Van Wijn overgedragen, maar de registers van de graven van Holland volgden een andere weg. Zij werden eerst gevoegd bij de archivalia van het Amortisatie-syndicaat, door welke instelling zij in 1825 aan het Rijksarchief werden overgedragen [729] .

OPBOUW EN VERSPREIDING VAN HET ARCHIEF

Voordat het archief verspreid werd, moest het eerst bijeen worden gebracht door de klerk van het register, die de zorg voor het archief droeg. Zijn taak was niet eenvoudig, omdat de graaf en zijn raadgevers nogal eens stukken lieten slingeren. Zo memoreerde Pieter van Gapinge dat twee rekeningen van trezorier Floris van Borsele [730] na hun afhoring onder de raad waren gebleven en evenzo een van trezorier Hubert, heer van Culemborg. [731] Daar hij deze rekeningen graag in het archief opnam, sprak Pieter hertog Jan van Brabant zelf aan en appelleerde hij bij diens kamerlingen, maar zonder resultaat. [732] De hertog beloofde eens beter te laten zoeken en dat leidde blijkens hun tegenwoordige aanwezigheid in het archief tot succes. Niettemin gaf de hertog niet alles en daarom bleven de bijlagen, die zeker ergens anders lagen, achter. Deze keerden in 1892 met de zogenaamde Weense charters terug. [733]

Intussen had Pieter van Gapinge verzuimd hertog Jan er opmerkzaam op te maken dat Jan, heer van Montfoort, zijn trezoriersrekening evenmin had ingeleverd. [734] Hij had wel een exemplaar meegenomen, maar door het ontbreken van het laatste blad daarin is het niet mogelijk vast te stellen, of die rekening voor het hof of voor de rendant was bestemd. Het is dus niet uitgesloten dat de heer van Montfoort zijn rekening wel overleverde, maar dat deze later verloren ging.

728 F.F.X. Cerutti en F.A. Berkelmans, de Bakhuizen-correspondentie van Prosper Cuypers van Velthoven, in: Nederlands Archievenblad, jaargang 79, 1975, p. 48.

729 Amortisatiesyndicaat, inv.nr. 1638, d.d. 1825; zie ook inv.nrs. 1641 vlgg. en 1647-1648; Bakhuizen, p. 49.

730 Inv.nrs. 1272-1274.

731 Inv.nr. 1270.

732 Inv.nr. 2136 folio 29.

733 Inv.nrs. 1336-1365.

734 Bijlage nr. 86: D. van Derveeghde, Un problème de provenance: la présence d'un compte de la trésorerie de Hollande dans un fonds d'archives de famille en Belgique, in: Mélanges offerts à Charles Braibant, Brussel 1959, pp. 515-522.

De moeite waarmee het grafelijk archief moest worden opgebouwd, blijkt eveneens bij de overname van de stukken van de heren van Haarlem, waarover wij bij toeval goed zijn ingelicht. [735] Ze werden pas vijf jaar na de dood van de laatste telg in rechte linie overgenomen en bij het grafelijk archief geplaatst. Men mag aannemen dat andere vergelijkbare stukken dezelfde behandeling hebben gekregen, hoewel de bronnen erover zwijgen. Zo werd het archief van de heren van Heusden en de hertog van Brabant als hun opvolger na de besprekingen over de overdracht van Heusden [736] aan de graaf van Holland overgegeven. Drie stukken, afkomstig uit het archief van de heren van Heusden [737] , bleven echter achter, blijkbaar omdat zij bij die gelegenheid over het hoofd waren gezien.

Aandacht verdienen voorts de stukken die afkomstig waren van de heren van Amstel en van Gwijde van Avesnes, bisschop van Utrecht, die hun goederen van de graaf van Holland had ontvangen. [738] Dat een rekening en een lijst van achterstallen van de baljuw van Amstelland, Waterland en Gooiland over de jaren 1305-1308 [739] , die voor Gwijde bestemd moesten zijn, toch in het archief van de graven van Holland thuis zouden horen, is in twijfel getrokken [740] en verdedigd. [741] Omdat in het archief van de graven van Holland meer stukken aanwezig zijn, die afkomstig zijn van de heren van Amstel, is de plaatsing ervan in dat archief alleen al om die reden vrij waarschijnlijk. De lijst van achterstallen, waarin overigens niet werd vermeld voor wie en wanneer ze waren geïnd, draagt dorsaal het merk XXII.1, de nummering die in de zeventiende en achttiende eeuw door de Hollandse Rekenkamer werd toegepast. [742] Het is daarom wel zeker dat die lijst daar toen aanwezig was. Omdat het goed mogelijk is dat de achterstellen pas na de dood van bisschop Gwijde in 1317 werden voldaan, is ook dat stuk gerekend tot het archief van de graven van Holland, die de goederen van Amstel na 1317 bezaten. Beide rekeningen bestreken tevens Gooiland, waarover de bisschop van Utrecht nooit wereldlijk gezag uitoefende en waar hij uit dien hoofde dus geen baljuw aan kon stellen. Zij kunnen daarom niet tot het archief van de bisschoppen van Utrecht worden gerekend. De schrijfhanden werden bovendien niet in het Utrechtse aangetroffen; zij konden evenmin met zekerheid in de Hollandse kanselarij worden geplaatst.

735 Kort, Haarlem, p. VIII.

736 Avonds en Brokken, pp. 86-90; inv.nr. 2118 folio 74-90.

737 Van den Bergh, OHZ., II, 635, 713 en 791, thans behorend tot de zogenaamde Vilvoordse charters.

738 Inv.nrs. 1129-1131.

739 Inv.nrs. 1131 en 1653. Men zou, overigens ten onrechte, kunnen menen dat deze stukken tot de directe administratie van de graven van Holland moeten worden gerekend, omdat zij door Hamaker en Smit gedrukt zijn.

740 A. Johanna Maris, De twee Amstellandse rekening-rollen uit de tijd van bisschop Guido van Utrecht, in: Nederlands Archievenblad, jaargang 52, 1947-1948, pp. 77-83.

741 J.W. Groesbeek, een 'Grafelijke' rekening van 1308, in: Nederlands Archievenblad, jaargang 51, 1946-1947, pp. 141-142.

742 Rekenkamer rood nrs. 1-12 (1446-1791), RR. passim.

Het zal gezien de moeite die het kostte om het archief bijeen te krijgen, geen verbazing wekken dat de verspreiding ervan veel gemakkelijker verliep. Enerzijds waren verzamelaars, die stukken meenamen of meekregen daar schuldig aan. Zo vermaakte baron W.H.J. van Westreenen van Tiellandt, adjunct-archivaris des Rijks, in 1868 ook de stukken die hij van het Rijksarchief had meegenomen, aan het naar hem genoemde museum Meermanno-Westreenianum. In 1953 keerden de stukken echter vrijwel alle terug. [743] Cornelis van Alkemade, die in de zeventiende en achttiende eeuw een grote historische verzameling aanlegde, verkreeg een bundel oude inventarissen uit de registerkamer. Die bevond zich in de negentiende eeuw nog steeds in zijn boedel [744] en werd in 1849 bij de veiling van een gedeelte ervan door het Rijksarchief teruggekocht. [745] Voorts was een dagelijks register in de achttiende eeuw in handen van de familie Van der Dussen [746] , al is niet bekend hoe zij in het bezit ervan geraakte. Het behoorde in de negentiende eeuw nog tot het bezit van de familie [747] , waarna het door aankoop van de collectie Van Beverningh-Van der Dussen door koning Willem II in het Koninklijk Huisarchief terecht kwam [748]

De administratie of de graaf zelf was anderzijds zelf oorzaak van de vervreemding van archiefstukken op veel groter schaal dan de liefhebbers van oudheden konden bewerkstelligen. Wij laten daarbij de enkele gevallen dat een stuk blijkbaar direct na ontvangst door de graaf aan een andere belanghebbende werd doorgegeven, nog buiten beschouwing. In één geval trad de graaf op als voogd van het klooster Egmond en moest hij daarom een oorkonde [749] aan het klooster overdragen, hoewel zij op zijn naam was gesteld. Na dit voorbeeld uit de twaalfde eeuw vonden wij slechts tijdens hertog Willem V drie oorkonden, die blijkbaar na ontvangst door de hertog aan nieuwe belanghebbenden werden overgereikt. [750]

Wij laten hier ter illustratie van de verliezen die het grafelijk archief leed, enige voorbeelden van gevoelige aderlatingen volgen. Zo verloor het archief in 1607 alle Zeeuwse rekeningen met bijbehorende stukken, die naar Middelburg werden vervoerd. Had men in 1596 nog uitsluitend gedacht aan gewaarmerkte afschriften ten diepste van de in 1593 opgerichte Zeeuwse Rekenkamer, tien jaar later was er

743 VROA, 1953, pp. 16 en 25.
744 G.D.J. Schotel, leven, gedrukte werken en handschriften van Cornelis van Alkemade en Pieter van der Schelling, Breda 1833, p. 196 nr. 12.
745 Verouderde inventaris van de Derde Afdeling, nr. 12, thans gesplitst in: inv.nrs. 2102, 2107, 2109, 2119-2129, 2137 en 2141.
746 Van Riemsdijk, pp. 621-622.
747 G.D.J. Schotel, iets over Hieronymus van Beverningh en Bruno van der Dussen, 's-Hertogenbosch 1847, p. 150.
748 Bijlage nr. 83.
749 OHZ., I, 139.
750 Bijlage nrs. 88-90.

nog uitsluitend sprake van de originelen. [751] Naar de opvatting van Fruin, die een gedeelte van de rekeningen inventariseerde, was deze overdracht geheel juist. [752] Hij beriep zich vooral op paragraaf 54 van de handleiding voor het ordenen en beschrijven van archieven [753] , maar gaf daaraan onzes inziens een gewrongen uitleg. Zo hield hij er geen rekening mee dat de afgehoorde rekeningen voor de graaf van Holland en diens archief waren bestemd. De rentmeesters behielden hun eigen exemplaren, waarvan echter slechts twee rekeningen van de rentmeester van Zeeland

bewesten Schelde resteren. [754] Vermoedelijk beschouwden de rentmeesters hun dubbelen dan ook als overbodige ballast. Zou men echter met Fruin de gevolgtrekking maken dat de rekeningen betreffende Zeeland aldaar moesten worden bewaard, omdat ze in die streek waren opgesteld en er betrekking op hadden, dan zou dat tot absurd gevolg hebben dat alle beheersstukken uit het archief van de graven van Holland over de diverse provincies moesten worden verspreid. Het lijkt ons weinig betoog te behoeven dat de zin van paragraaf 54 anders is. Bovendien zou de aard van een archief worden miskend, dat, zoals geformuleerd in paragraaf 1 van de handleiding, het geheel is van de stukken, ambtshalve ontvangen bij of opgemaakt door een zijner ambtenaren, voorzover die bescheiden waren bestemd om onder dat bestuur of die ambtenaar te blijven berusten. Daarmee is wel degelijk iets anders bedoeld dan een archief als het geheel der volgens het pertinentiebeginsel uit te delen stukken!

De Zeeuwse Rekenkamer maakte nauwelijks gebruik van hun nieuwe bescheiden. Van de rekeningen van voor 1432 bleek het ons tenminste slechts eenmaal, waarschijnlijk te danken aan oudheidkundige belangstelling. [755] Van archief waren de Zeeuwse rekeningen zo niet meer dan curiosa geworden. Op een baljuwsrekening van Reimerswaal [756] na zijn alle rekeningen tot 1432 verbrand, zodat thans de inventaris van Heeringa rest zonder stukken. De rekeningen tot 1345 waren voordien gedrukt door Hamaker.

751 R. Fruin, de rekeningen en andere stukken in 1607 uit de Hollandse rekenkamer naar de Zeeuwse overgebracht. Het Bourgondisch-Oostenrijkse tijdvak 1433-1584, 's-Gravenhage 1909, pp. 5 en 423-427.

752 VROA., 1901, pp. 238-251.

753 'De archieven van commissiën en ambtenaren behooren bij het archief van het bestuur, bij hetwelk zij hunne functiën uitoefenen. --- Het spreekt dus als van zelf, dat voorzooverre deze commissiën of ambtenaren archieven hebben gevormd, die archieven niet als geheel op zich zelf staande archieven mogen worden beschouwd, doch als een deel van het archief van het bestuur, waaraan zij zoo nauw zijn verbonden. --- .

754 RA. Middelburg Rekenkamer, II, inv.nrs. 66-67, d.d. 1430-1431.

755 RA. Middelburg, Rekenkamer, II, inv.nr. 1075.

756 RA. Middelburg, rekeningen Heeringa, inv.nr. 165a.

Voorts had de grafelijke raad bij zijn vlucht naar Utrecht in 1572 een aantal registers meegenomen. Een tweetal daarvan [757] bleef op last van aartshertog Matthias in 1580 [758] ingevolge de Satisfactie van 1577 [759] in Utrecht. Overigens was een nieuw gevormd register van het verbeurde leenhof van Vianen, bekend uit een iets later afschrift [760] , ook niet aanwezig bij de stukken die terugkeerden. Evenmin werd het aan het leenhof van Vianen overgeleverd.

Voordien had het archief van de graven van Holland in het begin van de dertiende eeuw aantoonbaar tenminste drie chirografen [761] en een keizersoorkonde [762] bevat. De chirografen gingen vermoedelijk verloren tijdens de Loonse oorlog in de jaren 1203 en 1204. [763] Het is ons niet duidelijk, hoe de andere oorkonde die dans is ontsprongen.

Een zeer belangrijk verlies leed het archief van de graven van Holland omstreeks 1300, toen graaf Jan II uit politieke overwegingen alle oorkonden betreffende het graafschap naar Henegouwen liet overbrengen. [764] De verwijdering van dat bestand zorgde ongetwijfeld voor een bepaald ongemak in Den Haag, zonder dat de eerste tijd aan het ongerief lucht werd gegeven. In het begin van het ruwaardschap van hertog Albert van Beieren bleek het cartularium van graaf Jan II echter van Henegouwen terug naar Holland te zijn gevoerd, toen er voor Filips van Tetrode, rentmeester van Noord-Holland, een afschrift van werd gemaakt. [765] Het lijkt ons aannemelijk dat de kanselarij in Den Haag druk op de graaf heeft uitgeoefend, om in het bezit van het weggevoerde archief te komen, maar slechts dringende politieke drijfveren zoals de conflicten om Heusden en Friesland konden hem ertoe bewegen, om de kanselarij van Henegouwen stukken te laten opzenden. [766] Wel werden bij tijd en wijle overzichten van de charters betreffende Holland die in Henegouwen aanwezig waren, opgesteld [767] en naar Den Haag gestuurd.

757 Inv.nrs. 541 en 558.
758 S. Muller Fz., regesten van het archief der bisschoppen van Utrecht (722-1528), deel I, Utrecht 1917, p. IV.
759 Muller, catalogus bisschoppen, pp. XXXIV-XXXV noot 5.
760 Leenhof Vianen, inv.nr. 24 folio 61.
761 Boven p. 138*.
762 Inv.nr. 196.
763 Boven p. 139*.
764 Boven pp. 140*-141*.
765 Van Riemsdijk, p. 658.
766 Boven pp. 142*-143*.
767 Inv.nrs. 2139-2143.

De verspreiding ging echter verder, want de Henegouwse bewaarplaats in Bergen moest zelf aan de in 1386 door hertog Filips de Stoute te Rijssel opgerichte centrale rekenkamer gedeelten van haar archief afstaan met of zonder toezegging van retour. Daaronder bevond zich ook een aantal stukken dat ca. 1300 van Den Haag naar het zuiden was gevoerd. [768]

In de houding van de kanselarij van Henegouwen en van de graven kwam in het vervolg geen verandering. Toen mr. Andries van Hargen en Dirk van Boneem in 1499 naar Bergen reisden, om alle stukken betreffende het graafschap naar Den Haag over te brengen [769] , kregen zij slechts een paar schamele kopieën mee. [770] Daar het rapport van de beide ambtenaren verloren ging, horen wij niets over de reactie op hun tocht. In 1515 klonk de wrevel echter in Den Haag door, toen in een overzicht van de Hollandse charters in Henegouwen [771] werd gesteld dat die stukken beter in Holland konden worden bewaard. In het licht van de moeilijkheden die men al had met de berging van de eigen stukken, en gezien de politieke situatie [772] was de kans om de stukken te verwerven toen gering. De regering te Brussel zal wel andere dingen aan haar hoofd hebben gehad dan zich druk te maken over de vraag, waar haar archief precies moest worden bewaard. Toch verkreeg men in Den Haag in 1563 een gewaarmerkt afschrift van een ander cartularium [773] , dat ook van de tijd voor 1300 meer stukken bevatte dan dat van graaf Jan II. Het ontgaat ons, welke moeite de kanselarij te Den Haag voor dit resultaat moest doen.

Dat niet aan overdracht van de stukken, verspreid als zij waren over de bewaarplaatsen te Bergen en Rijssel, hoefde te worden gedacht, lijkt uit het voorgaande wel duidelijk. De niet nader toegelichte mededeling van Wymans dat van Haagse zijde nooit geprobeerd zou zijn de Hollandse charters die in Henegouwen berustten, in handen te krijgen [774] , bevreemdt daarom. Nog minder inhoud krijgt deze marginale opmerking in het licht van de moeilijkheden, die de Zuid-

768 Mgr. Dehaisnes en J. Finot, Inventaire Sommaire des Archives départementales antérieures à 1790, Nord, Archives civiles, - Série B. deel I, 1e en 2e stuk, Rijssel 1899-1906, B 250, 260, 292, 298, 299, 398, 409, 411, 430, 825, 1168-1170, 1177, 1184, 1186, 1188, 1444, 1446-1449, 1451, 1452, 1454 en OHZ., I, 149 (= B 1451), zijnde ca. 60 charters en stukken over de periode 1159-1519.

769 RR. nr. 195 folio 126: 'Mr. Andries van Argen ende Dirick van Boneem, die bij bevele --- van den camer van den rekenynge in Hollant gereist zijn van alhier vuyten Hage naer Bergen in Henegouwen upten XXVIIen dach van julio ao XCIX mit besloten brieven van mijnen gen. here --- an den tresorier van den charteren van Henegouwen omme --- te vercrijgen alle brieven ende tytlen, die aldaer in der tresorie wesen mochten roerende dese landen van Hollant, Zeelant ende Vrieslant of ten mynsten copie autentyck --- .

770 Inv.nr. 2148; deze katern was vroeger gehecht in rekenkamer rood nr. 3.

771 Inv.nr. 2142.

772 Boven p. 147*.

773 Inv.nr. 2147.

774 Wymans, p. 35.

Nederlandse overheid en haar registratuur in de zeventiende eeuw aan Dirk Graswinckel in de weg legde bij de uitvoering van artikel 69 van de vrede van Munster. [775]

Toen Graswinckel, secretaris van de Chambre Mi-Partie, in 1662 opdracht kreeg artikel 69 voor zijn gerechtshof ten uitvoer te leggen [776] strekte zijn last, niet verder dan de stukken betreffende de grensscheiding van de Landen van Overmaas en het Gelderse Overkwartier. [777] In het licht van de politieke spanningen, die in dit gebied heersten tussen de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden [778] , lag een dergelijke beperkte opdracht voor de hand. De politiek van vertraging, reeds vanaf 1649 door het Zuiden toegepast [779] , was ook in 1662 goed voor een uitstel van twee jaar, tot J. Cloeps, raad in Brabant, en H. Loyens, secretaris van de raad van Brabant, in 1664 werden gemachtigd de zaak af te handelen. [780]

Graswinckel werd daarop een half jaar later in het begin van 1665 erkend als onderhandelaar, waarna het weer een half jaar duurde, voordat de stukken met de inventaris konden worden vergeleken. Deze arbeid leidde tot drie maanden moeizaam onderhandelen over de vraag welke stukken zouden worden overgedragen en van welke met kopieën kon worden volstaan. Zo zou op herhaald aandringen van Graswinckel een oorkonde van 1200 [781] worden overgedragen. [782] Zij is echter in Brussel gebleven. Voorts was de lade betreffende Grave en Cuyk op het moment van inspectie niet te vinden.

Toen Graswinckel in het begin van 1666 werd gemachtigd de stukken van het Leenhof van Brabant over te nemen, werd door secretaris Loyens aangevoerd dat hij vier jaar lang tien kundige schrijvers nodig zou hebben, om voor Brabant afschriften te maken van de stukken die in origineel werden meegegeven, en te zorgen voor de afschriften die Graswinckel zou meekrijgen. Omdat die opdracht niet uitvoerbaar zou zijn, zou men zich beperken tot afschriften van de belangrijkste stukken. Inmiddels

775 'Tous les Registres, Cartes, Lettres, Archives & Papiers, comme aussi sacs des Procés, concernans respectivement aucunes des Provinces Unies, Pays associés, Villes & Membres ou aucuns Habitans d'iceux, estans ês Cours, Chanceleries, Conseils & Chambres de Police, Justice, Finances, Fiefs, ou Archieves, soit à Avesnes, Malines ou autres Places sous l'obeissance dudit seigneur Roy seront delivrées en bonne foy à ceux qui de la part desdites Provinces respectivement auront commission de les demander; Et le mesme sera fait de la part desdits Seigneurs Etats pour les Provinces, Villes & Particuliers de l'obeissance dudit Seigneur Roy'.

776 Bakhuizen, pp. 33 en 23.

777 S.J. Fockema Andreae, De Nederlandse Staat onder de Republiek, Amsterdam 1975 7, p. 24.

778 J.A.K. Haas, de verdeling van de landen van Overmaas 1644-1662. Territoriale desintegratie van een betwist grensgebied. Assen 1978, pp. 46 vlgg.

779 Bakhuizen, pp. 24-25.

780 Archief van het archief, inv.nr. 15 nr. 12, bevattend het dossier van Graswinckel.

781 OHZ., I, 244 sub B.

782 GA. Dordrecht, Gemene Maashandelaars, Staat van stukken in Vilvoorde.

vreesde men van Zuid-Nederlandse zijde dat de Staten-Generaal de tegenpartij kon gaan verdenken de zaak te rekken. Toch sleepten de onderhandelingen zich voort tot in september 1666, waarna Graswinckel de stukken zelf maar moest zien te lichten. Hij keerde na voleinding van zijn taak huiswaarts, waar hij de volgende maand door een beroerte werd getroffen en overleed. Dat lijkt ons wel tekenend voor de situatie!

Na zijn dood geraakten de stukken die Graswinckel zo had verzameld, thans bekend onder de naam Vilvoordse charters, in het vergeetboek evenals de verdere uitvoering van artikel 69 van de vrede van Munster. Dat zal zeker tot tevredenheid van het Zuiden zijn geweest. Het zou echter te ver gaan daaruit te concluderen dat de Noordelijke Nederlanden hun rechten, vastgelegd in artikel 69, door verjaring zouden hebben verloren, daar de vrede van Munster tot 1839 bepalend bleef voor de verhoudingen tussen Noord en Zuid. In die trant redeneerde dan ook H. van Wijn, de kersverse archivaris van de Bataafse Republiek. [783] Reeds in augustus van het jaar 1804 begaf de archivaris zich op reis en kwam onder meer de Henegouwse charters in Bergen op het spoor. [784] In september van het volgende jaar begaf Van Wijn zich opnieuw naar Bergen, om de stukken aldaar nader te bestuderen.

De politieke omstandigheden waren in 1806 echter niet gunstig om de hereniging van het omstreeks 1300 en daarna uit Den Haag verwijderde archief mogelijk te maken. Pas tien jaar later kon Van Wijn, die op 14 oktober 1816 uit Den Haag vertrok, zich opmaken om de Henegouwse charters weer bij het archief van de graven van Holland te gaan voegen. Ook ditmaal was de medewerking van zuidelijke kant weinig loyaal, hoewel Van Wijn op wettige wijze door het landsbestuur was gemachtigd, om zijn onderzoekingen in het depot te Bergen te verrichten. [785] Zo werden vijf charters niet aan Van Wijn geleverd, omdat zij in het door hem geleverde overzicht onder andere nummers voorkwamen dan zij toen in Bergen droegen. [786] Datzelfde was het geval met alle stukken die Van Wijn niet had opgegeven zoals de retroacta van de tienden van Zeeland [787] , de charters die thans nog in Bergen zijn [788] en 24 stukken [789] die blijkbaar bij de kerkelijke archieven waren geplaatst en samen daarmee in 1940 in vlammen opgingen.

783 Archief van het archief, inv.nr. 2,
zijnde rapport d.d. 7 mei 1806; Bakhuizen, p. 26.
784 J.C. de Jonge, Hendrik van Wijn als geleerde en staatsman geschetst, 's-Gravenhage-Amsterdam 1832, pp. 132-136 en 157-160. Dit werk werd niet door Wymans geraadpleegd.
785 Wymans, pp. 36-37.
786 Archief van het archief, inv.nr. 857. Het betrof: H extra 16 (= EE 67), H extra 18 (= GG 18), H extra 19 (= Z 38) en H extra 22.
787 Inv.nrs. 1053-1104.
788 Bijlage nrs. 1-81.
789 Foto's van de commissie Oorkondenboek Holland en Zeeland.

Op zijn beurt maakte Van Wijn met de afwikkeling van de zaken weinig haast. Het zou wel tot 1829 duren, tot hij de geleende charters terugzond. [790]

In 1953 kwamen de algemene rijksarchivarissen van België en Nederland overeen de archieven van een administratie of autoriteit, welker zetel binnen het grondgebied van een der beide staten was gevestigd, voorzover in handen van de andere staat gekomen, uit te wisselen. [791] De formulering sloot toepasbaarheid op familiearchieven uit. De overdracht van gedeelten van archieven lijkt de tekst echter niet uit te sluiten.

Inderdaad had men in 1953 de retroacta, behorend bij de koop van de tienden van Zeeland door graaf Willem III [792] , aan Den Haag overgedragen. Daar het archief te Bergen in 1940 bij een bombardement gedeeltelijk was verbrand, nam men kennelijk aan dat er geen oorkonden van de graven van Holland meer over waren. Daar mij echter bericht had bereikt dat zij wel degelijk nog bestonden, stelde ik in september 1976 een onderzoek daarnaar te Bergen in. Werkelijk waren daar nog veel oorkonden van de graven van Holland aanwezig! Ik moet hierbij aantekenen dat de stukken na 1299 niet meer op naam konden staan van of gericht konden zijn aan de graven uit het Hollandse huis, omdat dat toen uitstierf. De graven van Henegouwen uit het huis van Avesnes namen daarna hun plaats in. Daarom zijn hun stukken betreffende Holland vanaf 1300 te beschouwen als archief van de graven van Holland. Het zou wat eigenaardig zijn te stellen dat dergelijke stukken aan de graven van Henegouwen zouden behoren als graaf van Henegouwen. Dat zou met zich meebrengen dat alle stukken uit het hier gepresenteerde archief naar het Zuiden zouden moeten verhuizen. Zij staan immers alle op naam van de graven van Henegouwen!

Ik ondernam direct stappen om deze stukken voor het archief van de graven van Holland te verkrijgen, en ik wendde mij daartoe tot dr. G. Wymans, conservator van het Rijksarchief te Bergen. Wij waren het er, behoudens toestemming van de algemene rijksarchivarissen, over eens dat de charters tot 1299 die voor de graven van Holland waren bestemd, en die daarna betreffende Holland, zouden worden geruild voor de stukken die thans in een aanhangsel bij deze inventaris zijn opgenomen, omdat zij niet samenhangen met het grafelijk archief. [793] De benodigde overeenstemming bereikten beide algemene rijksarchivarissen mondeling reeds de winter daarna. De formele afhandeling van de zaak werd vervolgens toevertrouwd aan drs. J. Fox, rijksarchivaris van de Derde Afdeling. [794] Toen bleek echter dat de

790 Wymans, pp. 39-42.
791 VROA., 1953, p. 9.
792 Zie noot 937.
793 Inv.nrs. 2159-2194.
794 J. Fox, de Hollandse en Zeeuwse charters in Henegouwen. Het Nederlandse standpunt, in: G. Wymans en J. Fox. De oorkondenschat van de graven van Henegouwen. Woord en wederwoord,

Belgische archivarissen thans een geheel andere mening waren toegedaan dan uit het bovenstaande mocht worden verwacht. Men maakte zich nu sterk voor de integriteit der fondsen. Dat hield in het Belgische betoog in dat een verzameling stukken die lange tijd in een bepaald depot waren opgeslagen, daar dan ook in hun geheel blijvend moet worden bewaard. Deze opvatting bevreemdt ons. Natuurlijk dient het geheel van een fonds te worden geëerbiedigd. De charters van de graven van Holland vormden echter geen organisch fonds. In de eerste plaats niet, omdat het archief van de graven van Holland in 1300 meer bestanddelen omvatte [795] , en in de tweede plaats, omdat het om een vermoedelijk tijdelijke verplaatsing van stukken binnen het gebied van de toenmalige graven ging. [796] Het lijkt ons vreemd aan dat laatste een waarde voor de eeuwigheid te verbinden en op die manier pal te staan voor een respect des depots. Toch werd in weerwil van het voorafgaande van Belgische zijde aangegeven dat een van de registers Henegouwen, dat altijd in Den Haag aanwezig is geweest, aan het staatsarchief in Bergen kon worden overgedragen. Het was immers slechts een dubbel![797]

Het komt ons voor dat de onderhandelende partijen tijdens hun debatten de eerste paragraaf van de handleiding voor het ordenen en beschrijven van archieven uit het oog hadden verloren. Daar zien wij dat een archief bestaat uit het geheel der stukken, ontvangen door enig bestuur of ambtenaar en bestemd om daar te blijven berusten. Indien elders gedeelten van het archief mochten berusten, vervolgt de toelichting, is het wenselijk ze op hun juiste plaats terug te brengen, omdat latere verplaatsingen hun karakter niet kunnen veranderen. Het valt te betreuren dat de Henegouwse charters niet met het archief van de graven van Holland konden worden verenigd ondanks de duidelijke taal van de handleiding.

IV. VROEGERE OMVANG VAN HET ARCHIEF

Het geheel van het grafelijk archief is in verschillende mate van volledigheid overgeleverd. Het best zijn de registers bewaard, dan volgen de rekeningen, waarvan grote aantallen verloren gingen, en de rij wordt gesloten door de charters, die zeer zijn gedund. Niet te bepalen is de toestand bij de stukken, die in de oude overzichten slechts summier in bundels werden beschreven.

Van de registers die uit meer dan een katern bestaan, zijn thans in het archief nog 227 nummers aanwezig. Elf vergelijkbare delen ontbreken volgens de oude overzichten. [798] Bovendien ontbreekt een repertorium van Noord-Holland, een

Brussel 1979, pp. 21-28. Zie ook de eerste auteur, ibidem, pp. 11-20.

795 Boven p. 141*.

796 Boven p. 140.

797 Wymans, p. 52 noot 104.

798 Van Riemsdijk, pp. 704-707 en 694. De registers die vermoedelijk slechts een katern groot waren, zijn niet meegeteld.

register van taxatie van Delft [799] , een register van arresten van graaf Willem III [800] , registers van beneficies en van leenmannen van Waterland [801] , een leenregister van Vianen [802] en een onbepaald aantal papieren registers van graaf Jan II, die op Holland betrekking kunnen hebben gehad. [803] Bijeen zijn deze verliezen gering en op ongeveer zeven procent te becijferen.

Omgekeerd evenredig zijn de verhoudingen bij rekeningen en charters. Welke rekeningen werkelijk aanwezig waren, wordt het meest uitgebreid zij het niet geheel volledig opgesomd in 1516 [804] , toen zij in verband met de politieke situatie werden ingepakt. De specificaties zijn soms onduidelijk, wanneer de aantallen niet werden opgegeven. Niettemin kan worden vastgesteld dat van de huidige series die van de rentmeesters van Kennemerland met Friesland en Woerden, de houtvester en de baljuw van Schieland sindsdien ongeschonden zijn gebleven. Geringe verliezen werden geleden door de trezorier, de herberg en de rentmeester van Noord-Holland met bijeen twintig rekeningen. Drastischer waren de verliezen bij de rekeningen van de dijkgraaf van de Grote Waard met vijftien, de baljuw van Delfland en Schieland met twintig, de rentmeester van Heusden, de baljuws van Rijnland en Den Haag en de schout van Amsterdam met dertig, de rentmeester van Zuid-Holland, de tolgaarder van Amsterdam en de baljuw van Medemblik met veertig, de baljuws van Kennemerland met Friesland en Zuid-Holland en de schout van Haarlem met vijftig, de rentmeester van Amstelland, de schout van Delft en de baljuw van Schiedam met zestig rekeningen die sinds 1516 verloren gingen. Niet te becijferen zijn de verliezen van de rentmeester en baljuw van Texel en de schouten van Abbekerk, Alkmaar, Enkhuizen, Grootebroek, Hem, Hoogwoud, Hoorn, Landsmeer, Schellinkhout, Spanbroek, Sijbekarspel, Westwoud, Wieringen en Wognum. Naar schatting zal het om tenminste zestig stuks gaan.

Voorzover zij bewaard waren gebleven, gingen de rekeningen van Zeeland in 1940 in vlammen op. Het betrof 146 nummers en enige bijlagen. In 1516 was van dat bestand slechts opgave gedaan van rekeningen van de baljuws van Goes, Middelburg, Reimerswaal, Vlissingen en Zierikzee zonder dat aantallen werden genoemd. Vermoedelijk ging het om ongeveer zeventig stuks.

799 Rekenkamer rood nr. 64 b folio 21 v.
800 RA. Rijssel, Chambre de Compte, B 1584 folio 54.
801 Boven p. 164*.
802 Zie hiervoor / hierna
803 Devillers, Notice, p. 457.
804 Rekenkamer rood nr. 64 b.

Geen opgave werd in 1516 gedaan van de rubrieken Voorne, zeevond, baljuw van Amstelland, diverse kasteleinen en tolgaarders, zodat daarover geen berekening kan worden gemaakt. Daarnaast was een onbepaald aantal rekeningen in 1318 in Henegouwen [805] zonder dat bekend is, of er regelmatig werden overgezonden.

De volgende berekening geeft daarom misschien nog een gunstig beeld van de werkelijke verliezen vanaf de veertiende eeuw. Door de aparte opgaven op te tellen berekenden wij een verlies van 900 rekeningen tegenover 366 die van de overeenkomstige rubrieken nog aanwezig zijn. Het percentage van het verlies beloopt daarmee 69 procent. Opgemerkt moet worden dat de belangrijke trezoriersrekeningen slechts weinig lacunes vertonen, maar juist de kleinere rekeningen sterk zijn gedund. Wij weten niet, of reeds in de Bourgondische tijd systematisch opruiming onder de stukken werd gehouden. Van de Rekenkamer tijdens de Republiek is het zeker dat zij zich regelmatig van rekeningen ontdeed, wanneer de ruimte voor opslag begon te ontbreken. [806] Van die bezigheid zijn voor dit bestand geen lijsten overgeleverd.

De charters zijn eveneens sterk gedund. Een analyse van het cartularium van graaf Jan II [807] leert dat 89 van de daar genoemde charters nog aanwezig zijn en 84 ontbreken. Dat levert een verliespercentage van 69 procent. Van de afgeschreven oorkonden waren er in l940 drie verbrand samen met 21 andere die niet in het cartularium voorkwamen. Vermoedelijk resteerde in deze eeuw dus nog ongeveer zestig procent van de charters die graaf Jan II naar het zuiden had laten overbrengen.

Na 1300 bleven de meeste charters in Den Haag, waar zij in 1552 door Cornelis Suys werden beschreven. Van deze charters gingen 792 stuks verloren. [808] Nog aanwezig zijn 627 charters Suys, wat een verliespercentage geeft van 54 procent. In deze berekening zijn de charters van de bisschoppen van Utrecht niet meegerekend, die van de heren van Haarlem, Heusden, Voorne en Blois echter wel.

Het absolute verlies van deze gedeponeerde archieven is beter vast te stellen dan met het geheel van het grafelijk archief het geval is. Bij de heren van Haarlem is het percentage bij vier aanwezige en achttien verloren charters [809] 82 procent, bij de heren van Voorne beloopt het bij 27 aanwezige charters en 281 verloren [810] 91 procent en de heren van Putter en Strijen geven bij 88 resterende charters en 123

805 Zie noot 950.

806 J. Smit, Het archief der rekenkamer ter auditie, van de gemenelandsrekeningen en de opvolgende colleges met de daaronder berustende rekeningen, 's-Gravenhage 1946, pp. 54-57.

807 Kruisheer, Pieter van Leiden, pp. 70-83. Deze auteur verwerkte de charters in Bergen niet in zijn analyse.

808 Concordantie VI.

809 Kort, Haarlem.

810 Kort, Voorne.

verloren [811] een verliespercentage van 58 procent. De verliezen van de heren van Heusden overtreffen de bovengenoemde nog. Dit gedeponeerde archief reikte slechts fragmentarisch tot de tijd van Suys, maar werd in zijn geheel opgesomd in 1441 [812] , waaruit blijkt dat 84 charters verloren gingen en slechts twee resteren. Het percentage van het verlies was dus navenant.

Uit de gang van zaken bij de heren van Heusden blijkt, dat ook voor Suys op grote schaal charters waren verdwenen zoals dat ook het geval is met het archief van de heren van Voorne. Een ruwe vergelijking met diverse oude overzichten van het grafelijk charterbestand [813] leert, dat nog enige honderden charters teniet moeten zijn gegaan, zodat het verliespercentage van 54 procent vanaf Suys nog veel te zonnig is. Het zal zeker boven de zeventig procent komen te liggen, wanneer alle gegevens vanaf de veertiende eeuw in de berekening zouden worden betrokken.

Van de losse stukken zoals katernen en bladen papier valt ook bij benadering geen oordeel over hun vermindering te geven. Ongetwijfeld waren de verliezen aanzienlijk, maar de beschrijvingen bij Suys zijn te vaag om gevolgtrekkingen te kunnen maken.

In 1425 was bovendien een groot aantal bundels met bijlagen tot de rekeningen aanwezig. [814] Suys kende ze al niet meer. Zij zijn ook thans in hun geheel verdwenen, misschien opgeruimd door de administratie zelf.

Uit het bovenstaande blijkt dat de registers met zeven procent een bescheiden teruggang boekten. De verliezen van de rekeningen en charters, en daarmee de hiaten in deze inventaris, lagen daarentegen tienmaal zo hoog.

Overzicht van de diverse laden in het grafelijk archief, genaamd dozas, over de periode 1440 tot 1511

Inv.nr. 2117 daterend van 1440	Inv.nr. 2118 daterend van 1441	Inv.nr. 2120 daterend van 1511	Naam
folio 10v-11	1 doza folio	16v	Solutio tarda
folio 44-45v	2 doza	folio 41v	Imperialis, (1511: wagenschot, anderhalve voet lang)
-	3 doza	-	Vidimus Gelre
folio 56	4 doza	folio 37v	Vidimus alia, (1511:

811 Te publiceren inventaris.
812 Inv.nr. 2118 folio 74-90.
813 Inv.nrs. 2117, 2118 en 2120.
814 Boven p. 157*.

Inv.nr. 2117 daterend van 1440	Inv.nr. 2118 daterend van 1441	Inv.nr. 2120 daterend van 1511	Naam
			vurenhout)
folio 71-72	5 doza	folio 37	Pecunia, (1511: wagenschot, anderhalve voet lang)
folio 1-5v	6 doza	folio 1	Sticht van Utrecht, (1511: houten schuiflade, vijf spannen lang)
folio 28	7 doza	folio 40v	Zuene alias Utile, (1511: wagenschot, langer dan een voet)
folio 35v-36	8 doza	folio 62	Flandria alias Libertas magna, (1511: wagenschot)
folio 74	9 doza	folio 17v	Heusden
folio 18	10 doza	folio 52 en 61v	Quitancia prima, (1511: wagenschot; lange houten lade)
folio 12-13	11 doza	folio 60	Tutela dotis, (1511: brede houten lade)
folio 18v-26v	12 doza	folio 20vF	Fendum, (1511: lang een voet, breed een half voet)
folio 60-65	13 doza	folio 6v	Bloys, (1511: houten lade)
folio 65-69	14 doza folio	43v	Voorne, (1511: wagenschot, twee voet lang)
folio 38v-39v	15 doza	folio 60v	Clava, (1511: kleine vierkante lade)
folio 39v-44	16 doza	folio 13	Sigillum, (1511: houten lade)

Inv.nr. 2117 daterend van 1440	Inv.nr. 2118 daterend van 1441	Inv.nr. 2120 daterend van 1511	Naam
folio 26v-28	17 doza	folio 15	Satis bona, (1511: vurenhout)
folio 52-56	18 doza	folio 35	Novum, (1511: wagenschot, anderhalf voet lang)
folio 50v-52	19 doza	folio 49	Delfina, (1511: vierkant laatje)
folio 46	20 doza	folio 54	Mixtum
folio 48v-49v	21 doza	folio 50v	Oirveede, (1511: vurenhout)
folio 13v-15	22 doza	-	Varia res
folio 6v-9	23 doza	folio 10v	Libertas ficta
folio 15-18	24 doza	-	Competentia
folio 36-38v	25 doza	folio 62v	Privilegium, (1511: wagenschot)
folio 32v-35	26 doza	folio 55	Donavit, (1511: lange lade)
folio 70	27 doza	-	Non multum
folio 28v-32v	28 doza	folio 45	Diversa, (1511: vurenhout, twee voet lang)
folio 49v-50v	29 doza	folio 59v	Beyeren, (1511: tamelijk lange houten lade)
folio 56-58v	30 doza	-	Collecta plura
folio 48v	31 doza	folio 62	Quitancia secunda, (1511: vurenhout)
folio 11	32 doza	folio 56v	Valor modicus, (1511: lang smal laatje)
folio 70v-71	33 doza	folio 53	Parum de lana, (1511: vurenhout)
folio 73	34/35 dozas	-	Hamburgensis

Inv.nr. 2117 daterend van 1440	Inv.nr. 2118 daterend van 1441	Inv.nr. 2120 daterend van 1511	Naam
			cervisia
folio 58v-59	36 doza	-	Postremum
folio 46v	37 doza	folio 60	Hilic van Bourgondië
-	38 doza	-	Zeggen van Arkel en Vianen
-	39 doza	-	XX
folio 73v	40 doza	folio 59v	Enghelscot, (1511: de grootste lade)
-	41 doza	folio 33	Copenhagen, (1511: anderhalve voet lang)
-	42 doza	folio 46	Moneta, (1511: vurenhout, langer dan twee duim)
-	43 doza	-	Jan de Bastaard van Beieren
-	44 doza	-	Quasi nihil
-	45 doza	-	Nairden overgegeven
-	46 doza	folio 65	Obligatio, (1511: lange platte lade)
-	47 doza	folio 49	Certificatio, (1511: kleine lade)
-	-	folio 42v	Charlois, grotere lade van wagenschot
-	-	folio 47	Recessen, kleine lade
-	-	folio 47v	Paalscheiding Holland en Brabant, anderhalve voet lang

Inv.nr. 2117 daterend van 1440	Inv.nr. 2118 daterend van 1441	Inv.nr. 2120 daterend van 1511	Naam
-	-	folio 48	Doza Hollandie, klein
-	-	folio 49	Falanga, kleine lade, waar niet veel in zit
-	-	folio 57	Kleine lade, waar niets op staat
-	-	folio 57v	Non est signata, wagenschot
-	-	folio 59v	Hertog Jan van Beieren, vurenhout
-	-	folio 66	Counterbrieven
-	-	folio 66v	Terremonde, ronde doos; nog een kist, waarin twee dozen brieven Haarlem van het kaas en brood

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF
Het archief is bij Koninklijk Besluit of ministeriële beschikking overgebracht.

Inhoud en structuur van het archief

INHOUD

HET FINANCIEEL BEHEER
Teneinde controle op hun inkomsten en uitgaven te kunnen uitoefenen, lieten de graven van Holland de verantwoordelijke ambtenaren op gezette tijden rekenschap afleggen van het door hen gevoerde beheer. Wanneer zij de rekening lieten uitschrijven, konden zij die bij volgende gelegenheden als vergelijkingsmateriaal benutten. Bovendien verkregen zij een betere kijk op hun geldmiddelen.

Reeds in de twaalfde eeuw verscheen in de persoon van de camerarius Thomas een ambtenaar die belast was met de financiële administratie van het graafschap [815] . In tegenstelling tot zijn collega's uit Vlaanderen [816] resteert evenwel niets van zijn boekhouding evenmin als van die van zijn opvolgers tot het eind van de dertiende eeuw. Zelfs hun namen geven zij maar moeilijk prijs. Het eerst vinden wij pas in 1277 een zekere Coppert als rentmeester van Zuid-Holland vermeld [817] . Coppert ontving een paar jaar daarna zonder nadere aanduiding van zijn functie in Noord-Holland geld voor de graaf [818] en was toen blijkbaar van baan veranderd. De rentmeester werd toen en tot in de vijftiende eeuw ook wel sluter genoemd. Zo ontmoet men in 1281 Hugo de sluter van Teilingen [819] en in 1442 rekende sluter nog voor de heer van Vianen [820] . Het is dus niet nodig de taak van de rentmeesters voor de veertiende eeuw door baljuws te laten vervullen zoals Smit vragenderwijs deed [821] .

Voordat van wereldlijke rentmeesters sprake was, kunnen de financiën verzorgd zijn geweest door de grafelijke kapelaans, waarvan er in de tweede helft van de twaalfde eeuw al twee tezamen optraden: een van de graaf en een van de gravin [822] . Ook van hun activiteiten rest geen duidelijk bewijs. In het begin van de veertiende eeuw werd het ambt van rentmeester echter nog in meerderheid door geestelijken vervuld [823] .

815 Boven p. 43*.
816 Boven p. 58*.
817 Van den Bergh, OHZ., II, 348.
818 Muller, register graaf Florens, p. 219.
819 Muller, register graaf Florens, p. 218.
820 Leenhof Vianen, inv.nr. 10 folio 41; zie ook: E. Verwijs en J. Verdam, Middelnederlands woordenboek, deel 7, 's-Gravenhage 1912, kolom 1322.
821 Smit, VIII, pp. 133-134.
822 Boven p. 57*.
823 Smit, VIII, p. 135.

Van organisatie van het beheer van het graafschap bleek eerst in 1281 ter gelegenheid van een verdrag van graaf Floris V met koning Eduard I van Engeland [824] . Het gehele graafschap was toen verdeeld in de baljuwschappen Kennemerland, Noord-Holland en Schieland benevens het goed van de lijftocht van Machteld, weduwe van graaf Floris IV, bestaande uit Monster, Maasland, de Lier en Zouteveen en de lijftocht van Rikardis, dochter van graaf Willem II, gevormd door Delft, Delfland en Pijnacker, en voorts Zuid-Holland, Schouwen, Duiveland, Dreischor, Scherpenisse, St. Maartensdijk, Stavenisse, Zuid-Beveland, Borsele, Baarland, Walcheren, Noord-Beveland, Zuidvlieterzand, Wolphaartsdijk, Poortvliet en de tollen te Dordrecht, Niemandsvriend, Ammers, Moordrecht, Geertruidenberg, Geervliet en Strienemonde. Voorne en Putten maakten wel deel uit van het graafschap, maar droegen niet bij in de kosten. In de tekst was niet duidelijk sprake van rentmeesterschappen, hoewel die van Noord- en Zuid-Holland met zekerheid bestonden [825] . Omdat de opgave evenwel was gedaan door degenen 'die gewoon waren het financieel beheer te voeren', lijdt het geen twijfel dat met hen de rentmeesters waren bedoeld. Wellicht werden de baljuwschappen uitdrukkelijk genoemd, omdat zij pas kort tevoren waren gevormd [826] .

Evenmin bleek in het overzicht van het bestaan van een met de camerarius van de twaalfde eeuw vergelijkbaar ambtenaar, die was belast met het toezicht op rekenplichtige klerken. Waarschijnlijk was dat ambt dan ook samen met de andere hofambten in het begin van de dertiende eeuw in onbruik geraakt [827] en werden de zaken afgedaan door de graaf en zijn raad. Daarvan werden in 1281 Albert, heer van Voorde, Dirk, heer van Teilingen, Nikolaas van Kats, Arnout van Heemskerk en Willem van Egmond genoemd. Als raadsleden zullen zij wel meermalen bij het afhuren van de rekeningen aanwezig zijn geweest.

Uit de tijd van graaf Jan I dateert een tweede gegeven van financiële aard. Op een bladzij in het register van graaf Floris V [828] werd melding gemaakt van de uitgaven, gedaan door Wolfert van Borsele voor kleding en vaatwerk, het vervoer daarvan en reiskosten.

824 Hugenholtz, pp. 15-16.
825 Boven p. 121*.
826 Boven pp. 45*-46*.
827 Boven p. 45*.
828 Muller, register graaf Florens, pp. 283-285.

Dat het met zekerheid gaat om gegevens uit 1297, blijkt uit een aantal feiten. Wolfert van Borsele was in 1297 als regent door graaf Jan aangenomen [829] , zodat hij deze uitgaven op eigen gezag kon doen. Daarna vertoefde de graaf in mei en juni van dat jaar te Veere [830] . Op grond van deze twee overwegingen is er anders dan Polak stelde [831] alle reden deze posten op 1297 te dateren.

In latere rekeningen werd dit soort betalingen van buitengewone kosten buiten die van de herberg, die in de eerste levensbehoeften van de graaf en de zijnen voorzag, foreine partijen genoemd. Vervolgens kwam onder een aparte rubriek een lijst voor van nog van particulieren te ontvangen gelden, waarvan de afgedane posten zijn doorgehaald. Deze lijst zal dateren van de laatste jaren van graaf Floris V [832] , maar het is niet uitgesloten dat de delging van de schulden enige tijd in beslag nam. Dat kan daarom ook door Wolfert zijn afgehandeld.

Waarom juist deze posten te boek werden gesteld, moet onduidelijk blijven. Men mag veilig aannemen dat het niet de enige inkomsten en uitgaven van die aard zijn geweest. Opmerkelijk is echter dat ze juist stammen uit een ongebruikelijke situatie in het graafschap, daar graaf Jan I geheel overheerst werd door Wolfert van Borsele [833] . Wij mogen het patroon van deze tijd ook niet vergelijken met het tijdvak voordien, toen de graaf uiteraard zelf de teugels in handen had.

De graven van Henegouwen, die in 1299 het graafschap Holland erfden, voerden een financieel beheer dat verder gevorderd lijkt dan dat van de graven uit het Hollandse huis. De rekeningen van de Avesnes uit de dertiende eeuw worden genoemd in een register van recessen of sloten van rekeningen over de periode 1295-1304 [834] . Toch blijkt niet dat een bepaalde ambtenaar tot taak had de overgelegde rekeningen na te zien. Ook hier was deze bezigheid kennelijk voorbehouden aan de graaf en zijn raad.

Vanaf 1299 is een aantal samenvattingen van de rekeningen van graaf en gravin bewaard [835] . Er blijkt dat de klerken zowel over de foreinen als van de kost rekenden [836] , een situatie die tot 1339 onveranderd bleef. Een dergelijk ambulant beheer, dat in de twee graafschappen door verschillende klerken werd gevoerd, kon moeilijk heel doeltreffend zijn. Wel bleef de graaf onmiskenbaar de spil waar alles om draaide.

829 Van den Bergh, OHZ., II, 997 d.d. 30 april 1297.
830 Van den Bergh, OHZ., II, 1000 d.d. 6 mei 1297; de Fremery, 315 d.d. 21 juni 1297.
831 M.S. Polak, 'Dit regijster en beduytt niet vele'. De vorming van het oudste papieren 'register' in Holland, in: Nederlands Archievenblad, jaargang 84, 1980, p. 287. Deze auteur citeerde Van Riemsdijk (hier noot 18) verkeerd en haalde van Muller, register graaf Florens, slechts p. 98 aan in plaats van de bewijsplaats die Muller, zij het niet beredeneerd, op p. 283 gaf.
832 Van Riemsdijk, p. 589.
833 AGN., II, pp. 299-301.
834 Smit, VI, p. 3; Van Riemsdijk, p. 44 (vanaf 1297).
835 Van Riemsdijk, p. 469; Smit, VI, pp. 4-29.
836 Van Riemsdijk, pp. 44-50.

Omdat de rekeningen beperkt waren tot de totalen, bleek in het begin van de veertiende eeuw niet, waar het geld voor de graaf vandaan kwam. In 1325 [837] zien wij echter dat de klerk van de herberg zijn inkomsten betrok van rekenplichtige ambtenaren in beide graafschappen. Daarnaast inde hij in Henegouwen enige onregelmatige inkomsten. De rest van zijn rekening bestond uit louter uitgaven.

De eerste maal dat een rekening van de ambtenaar die later 'tresorier' genoemd zou worden, is overgeleverd, viel in het jaar 1341 [838] . Ook deze trezorier avant la lettre ontving geld van ambtenaren in beide graafschappen. Daarnaast inde hij bedragen van particulieren, aan wie lijfrenten werden verkocht, opvolging in leen werd gegeven of goederen werden verkocht, en gemeenschappen die voorrechten verkregen. Voorts ontving deze ambtenaar inkomsten, die door hun centraal karakter niet bij de rentmeesters waren onder te brengen. Te noemen is hier vanaf 1372 het geld voor de afkoop van borgstelling voor doodslag [839] , waarvan de ontvangst aan de trezorier was opgedragen. Voor de rest deed hij slechts uitgaven, waaronder een gedeelte van de kost van de herberg. Een post, die getuigt van het bestuurselement van de trezorier, wordt gevormd door de bodelonen, waaruit het handelen van het grafelijk bestuur blijkt. Dit patroon van inkomsten en uitgaven keert in de latere trezoriersrekeningen in hoofdzaak terug, wanneer zij vanaf 1358 bij het begin van het ruwaardschap van hertog Albert een aaneengesloten serie vormen.

Naast de rekeningen van de trezorier stonden vanaf 1343 die van de klerk van de kost, die uitgaven voor de herberg deed. Ook deze klerk ontving gelden van diverse rekenplichtige ambtenaren. Hij deed voorts slechts uitgaven.

Deze naast elkaar lopende series rekeningen, in beide waarvan uitgaven van de herberg werden verantwoord, waren maar korte tijd geleden in het leven geroepen door graaf Willem IV. Deze had in 1339 juist de taak van de grafelijke klerk van voor die tijd onder twee personen verdeeld [840] . Deze ingreep getuigt niet van een groot bestuurlijk inzicht. De reorganisatie lijkt dan ook meer ingegeven door de wens de taak van de grafelijke klerk te verlichten door een medewerker aan zijn zijde te stellen dan door de drang om meer centralisatie in het financieel beheer aan te brengen. Er blijkt tenminste aanvankelijk niet hoe de verhouding tussen beide klerken was geregeld. De graaf zal het allemaal weinig hebben uitgemaakt.

837 Smit, VI, pp. 107-138.

838 Inv.nr. 1215.

839 J.C. Kort, inwoners van het platteland van Holland; het register 'Vrijkopingen van doodslagen', 1371-1396, in: Nederlandse Historische Bronnen, 1, 's-Gravenhage 1979, pp. 1-41.

840 Smit, VIII, p. 107.

Dat veranderde in 1363 met de aanstelling van Jan van der Zickelen tot ontvanger en trezorier van Henegouwen, Holland en Zeeland [841] , onder wie de centralisatie van de grafelijke financiën met trezoriersrekeningen van Holland en Henegouwen tot stand werd gebracht. Ook de klerk van de kost werd hem ondergeschikt [842] . Hoewel de taak van de klerk van de kost in het vervolg soms werd vervuld door de trezorier [843] , bleef de geschetste situatie ongewijzigd, tot de leden van de herberg vanaf het eind van de veertiende eeuw veelal een vaste toelage, het zogenaamde handgeld, kregen uitgekeerd, die in de vijftiende eeuw regel werd [844] . Dat werd vanaf de tijd van hertog Johan van Beieren door de trezorier verrekend [845] , zodat op die manier structureel de situatie van voor 1339 was hersteld. In de tussentijd was de financiële band met Henegouwen in 1389 geslaakt [846] .

De uitkering van het pandgeld werd dikwijls toegewezen aan andere rekenplichtige ambtenaren dan de trezorier of ook in vaste goederen uitgekeerd. Dit maakt het moeilijk om de kosten die de graaf voor zijn kanselarij moest maken, meer dan globaal aan te duiden. In 1425 werd het pandgeld echter door een vast salaris vervangen, dat door de trezorier werd betaald [847] . In de jaren 1425 tot 1432 blijkt thans onder de rubriek wedden aan de secretarissen voor hun salaris, winterkleding en schrijfbenodigdheden jaarlijks respectievelijk 148 pond groten, 239 pond groten en 33 pond groten [848] uit te worden betaald. De post voor papier en perkament kon van het ene op het andere jaar nogal verschillen, omdat men het materiaal bij grote partijen tegelijk kon aanschaffen, zodat een volgend maal maar weinig nodig was.

In 1433, toen hertog Filips de kanselarij reorganiseerde [849] , bleken de kosten aanmerkelijk gedaald te zijn. Voor wedden waren nog slechts 95 pond groten nodig, voor kleding 52 pond één s. acht d. groten en elf pond vijftien s. acht d. groten voor papier [850] . Deze bezuiniging, waar de bemoeiing van de rekenmeesters van de hertog denkelijk niet vreemd aan was, zou blijkens de volgende rekeningen een duurzaam karakter hebben.

841 Van Riemsdijk, p. 119.
842 Van Riemsdijk, pp. 120-122.
843 Van Riemsdijk, p. 154.
844 Van Riemsdijk, pp. 170, 252-253 en 277 vlgg.
845 Van Riemsdijk, pp. 299-300.
846 Van Riemsdijk, p. 177.
847 Van Riemsdijk, pp. 323-329.
848 RR. 127 folio 79, RR. 128 folio 28 v-29, RR. 129 folio 22 v-23, RR. 130 folio 71 v en folio 72 v, RR. 131 folio 50 en folio 87.
849 Boven p. 70*.
850 RR. 133 folio 46 v-48 v en folio 67.

Ook in de andere afdelingen van het rekenplichtig beheer stond de tijd niet stil. Het duidelijkst aanwijsbaar is de reorganisatie van het rentmeesterschap Zeeland. Dit werd aanvankelijk tot 1323 in zijn geheel geadministreerd door een enkele rentmeester. In 1324 werd het rentmeesterschap gesplitst in Zeeland beoosten Schelde en Zeeland bewesten Schelde [851] . Deze wijziging kan slechts het gevolg zijn van de nieuwe politieke hoedanigheid van Zeeland, dat sinds 1323 was losgemaakt van de band met Vlaanderen [852] . Wanneer de twee rentmeesterschappen naderhand door een persoon werden waargenomen, dan geschiedde dat slechts op persoonlijke titel en had het geen gevolg voor de in 1324 gemaakte indeling van Zeeland.

Ook in het rekenkundig beleid van de rentmeester van Noord-Holland kwam na de eerste rekening van 1317 [853] verandering. Deze ambtenaar, die door zijn functie van hofmeester van het hof te Den Haag tevens baljuw van Den Haag was [854] , bleek in dat jaar ook inkomsten uit Kennemerland en Waterland te innen [855] . De reden daarvan is niet duidelijk. In 1343 [856] was de rekening van deze toevoeging geschoond. Van Kennemerland en Waterland was geen sprake meer en de posten waren onderling in een betere volgorde geplaatst. In 1317 werd bij de ontvangsten slechts geboekt wat werkelijk was voldaan. Ook dat was in in 1343 veranderd. Men schreef eerst de gehele lijst van te ontvangen gelden van de legger over en vermeldde vervolgens bij de achterstallen wat nog moest worden getild. De administratie was zo overgegaan op een meer gevorderd systeem van boekhouden.

In 1357 werd de taak van baljuw van Den Haag, die tot dat moment was vervuld door de rentmeester van Noord-Holland, toebedeeld aan een aparte ambtenaar [857] . In de eerste jaren heerste nog een toestand van overgang, omdat de rekeningen blijkens hun dorsale notities bestemd bleven voor Filips van Tetrode, de rentmeester [858] , bij wie zij dus werden ingeleverd en nagezien. In 1370 was de onafhankelijkheid van de baljuw een feit en rekende hij direct voor de graaf en diens raad.

Een dergelijke figuur van afsplitsing was ook bij de andere ambtenaren zichtbaar. Zo waren de baljuwschappen Delfland en Schieland in de veertiende eeuw verenigd, tot het baljuwschap Schieland in 1412 een aparte baljuw kreeg. In 1413 werden beide baljuwschappen in de persoon van Adriaan van Matenesse herenigd, waarna in hetzelfde jaar een definitieve splitsing plaatsvond met de benoeming van een

851 Hamaker, I, pp. 202-205.
852 Van Mieris, II, 275, te dateren: 18 maart 1323.
853 Inv.nr. 1435.
854 Pabon, pp. 109-112; zie echter Van Riemsdijk, p. 10.
855 Hamaker, I, p. 47.
856 Inv.nr. 1436.
857 Pabon, p. 109; Van Riemsdijk, p. 11.
858 Inv.nrs. 1513 en 1515, 1591 vlgg.

afzonderlijke baljuw van Delfland[859]. Eerder had het gecombineerde baljuwschap de schout van Delft tot rekenplicht aan de graaf zien opklimmen[860], nadat hij eerst onder de baljuw had geressorteerd. Op overeenkomstige wijze werden de schouten van Haarlem en Amsterdam in de loop van de veertiende eeuw uit hun ondergeschiktheid aan de baljuws van Kennemerland en Amstelland losgemaakt[861], waarna ook zij onmiddellijk voor de graaf en diens raad moesten rekenen. Dit proces ging in de vijftiende eeuw door, zodat een steeds groter aantal ambtenaren direct rekenplichtig aan de graaf en diens raad werd. Daar van veler van hen de rekeningen verloren gingen[862], wordt deze ontwikkeling in de structuur van het archief niet zichtbaar. Ook is bij gebrek aan gegevens niet te bepalen, wanneer een ambtenaar directe rekenplicht kreeg opgelegd, omdat een losse vermelding daar geen bewijs van kan zijn en de registers van recessen uit de veertiende eeuw niet meer aanwezig zijn[863]. Zoveel is echter zeker dat het aantal ambtenaren dat betrokken was bij het financieel beheer van het graafschap, in de loop van de veertiende en vijftiende eeuw was toegenomen. Naar onze schatting was hun sterkte in de vijftiende eeuw met twintig toegenomen. Meestal waren het schouten van dorpen in Kennemerland en Friesland, wier gewicht in verhouding tot de gevestigde ambtenaren niet zeer groot zal zijn geweest.

DE INDELING VAN DE REKENINGEN

Afgezien van enige veranderingen was de indeling van de rekeningen, die de rekenplichtige ambtenaren aan de graaf en diens raad ter controle voorlegden, steeds gelijk. In hun algemeenheid maakten alle rekeningen onderscheid tussen inkomsten en uitgaven. Aan het slot werden de totalen van beide delen onderling verrekend, waaruit het overschot of tekort van de rekening bleek. Deze eindpost heet reces.

Zeer eenvoudig was de inrichting van de rekeningen van trezorier en klerk van de herberg. Beiden ontvingen hun geld van rekenplichtige ambtenaren, waarnaast de trezorier enige andere inkomsten inde [864] . Sinds zijn verschijning in 1339 verrichtte de trezorier uitgaven voor de foreinen, die in 1341 bestonden uit betalingen voor bodeloon, kledij, juwelen, paarden, aalmoezen, minstrelen, wijn en uitgaven met of zonder akte (brieven) en de betalingen door de graaf persoonlijk gedaan [865] .

859 Inv.nr. 893 folio 31 en 39 v.
860 Inv.nr. 2028.
861 Inv.nrs. 2013 en 2024.
862 Beneden p. 173*.
863 Van Riemsdijk, pp. 704-705.
864 Boven pp. 124*-125*.
865 Inv.nr. 1215.

Daarnaast voerde hij soms het beheer van de herberg [866] . De uitgaven van de klerk van de kost waren niet nader onderverdeeld. Zij werden eenvoudig van dag tot dag opgegeven.

Omdat het bezit van de graven van Holland door vervreemding steeds verminderde en anderzijds aanwies door besterften, was met name de rekening van de rentmeester van Noord-Holland aan meer veranderingen onderhevig dan de vorige. Het lijkt wel of dat reeds in de dertiende eeuw het geval was, daar in 1281 gedeelten van Noord-Holland afzonderlijk schenen te zijn beheerd [867] . Het waren toen de lijftochten van Rikardis, gevormd door Delft, Delfland en Pijnacker, en die van Machteld van Brabant, die bestond uit Monster, Maasland, de Lier en Zouteveen. Deze benamingen waren inmiddels al verouderd, omdat de dames respectievelijk in 1262 en 1267 waren gestorven [868] . Maar ook de situatie, beschreven in het verdrag van 1281 verouderde snel, daar graaf Floris V reeds in 1282 het goed de Lier en Zouteveen vervreemdde [869] .

In 1317 was de indeling van de rekening van Noord-Holland ordelijker, omdat de lijftochten niet meer als zodanig werden genoemd. Wij zien een onderscheid naar Rijnland, Delfland en Schieland, gelegen tussen Schie en Gouwe. Hierna volgen in los verband inkomsten uit Maasland en Schiedam. Het laatste bezit was afkomstig uit de goederen van Aleid van Henegouwen en Floris, haar zoon, en het werd in het begin van de veertiende eeuw aan de grafelijke domeinen toegevoegd [870] . De rij wordt gesloten door de toegevoegde inkomsten van Kennemerland en Waterland. Eigenaardig is dat onder Kennemerland ditmaal, in afwijking van het vertrouwde begrip, een gebied tussen Noordwijk en Haarlem wordt verstaan, waarin Hillegom, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout en Voorhout [871] met name worden genoemd, ofschoon deze plaatsen elders in de rekening gewoon onder Noord-Holland vielen [872] . Hoewel de posten in 1317 niet waren gespecificeerd, schijnt het dat de inkomsten van Haarlem zuidwaarts tot Tetrode in 1343 waren overgebracht naar de rentmeester van Kennemerland en Friesland [873] en die tussen Noordwijk en Hillegom aan de rentmeester van Noord-Holland bleven [874] . Voor deze toestand kan niet als verklaring worden aangevoerd dat de rentmeester van Kennemerland en Friesland, die in 1306 voorkwam [875] , ondergeschikt zou zijn aan de rentmeester van Noord-Holland, daar

866 Smit, VIII, pp. 108-109.
867 Boven p. 122*.
868 Dek, pp. 15-16.
869 Inv.nr. 1118.
870 C. Hoek, 's-Gravenhuize, in: Rotterdams jaarboekje, 1962, pp. 231 en 233-235.
871 Hamaker, I, p. 47.
872 Hamaker, I, pp. 19-21.
873 Hamaker, II, pp. 223 vlgg.
874 Hamaker, II, pp. 17-19.
875 Abdij Egmond, inv.nr. 437.

dan het grootste gedeelte van Kennemerland en geheel Friesland buiten het toezicht zou vallen. Slechts een gering gedeelte van Kennemerland kwam immers in 1317 in de rekening van Noord-Holland voor.

De inkomsten van Waterland waren vermoedelijk afkomstig van de goederen die graaf Floris V in 1282 verkreeg van Jan Persijn [876] . Zij waren in 1343 overgebracht naar de rentmeester van Amstelland en Waterland [877] . Geheel excentrisch was de post van de markttol te Alkmaar, waarvan de herkomst dan ook onduidelijk is.

Dit alles maakt wel duidelijk dat de taak en daarmee de rekening van de rentmeester van Noord-Holland tussen de jaren 1317 en 1343 sterk werd herzien. Waarschijnlijk kwam de reorganisatie tot stand in 1334, toen wij wegens het nieuwe overzicht van de grafelijke goederen in Noord-Holland een zekere hervorming van de administratie veronderstelden [878] . In dat jaar werd tevens de oude rentmeester, die al in 1317 rekende, vervangen door een nieuwe [879] . Aanvankelijk zal de rentmeester zijn taken buiten Noord-Holland toegewezen hebben gekregen in zijn hoedanigheid van hofmeester [880] .

De uitgaven volgden een meer normaal patroon. De rentmeester van Noord-Holland verantwoordde als hofmeester de kosten van onderhoud aan het Hof te Den Haag. Hij deed uitgaven voor de verhuur van het domein, betaalde degenen die in de drie baljuwschappen van Noord-Holland een rente uit de bede ontvingen, en deed uitgaven voor bodeloon. Tenslotte nam hij uitgaven voor dijkonderhoud voor zijn rekening, die later elders voor de baljuw waren gereserveerd. Elke rekening sloot met een opgave van de achterstallen. De hoofden zijn in deze en andere rekeningen op een niet erg in het oog springende manier boven elke serie posten geplaatst.

Alle andere rekeningen dateren van ruimschoots na 1317. De inkomsten waren bij deze rentmeesters naar plaats gerangschikt, waarbij de bede en botting voorop placht te gaan, gevolgd door landhuur, tienden, visserijen en eventualiteiten, voortkomend uit verkoop. De uitgaven volgden het patroon van de rentmeester van Noord-Holland.

Het spreekt wel vanzelf dat deze vastheid in opzet het gevolg was van leggers, waarvan de rentmeester voor het opstellen van de rekening gebruik kon maken. De leggers van deze tijd, waarin de gegevens gedurig moesten worden bijgewerkt, zijn evenwel niet bewaard behalve een lijst van 1334 [881] , die echter gezien het ontbreken

876 Inv.nr. 1118.
877 Hamaker, I, pp. 268-269.
878 Boven p. 93*.
879 Smit, VIII, p. 147.
880 Boven p. 127*
881 Inv.nr. 1434.

van doorhalingen alleen in een gelijktijdig net afschrift is overgeleverd. Beneden zal blijken wat de gevolgen zijn, wanneer de rentmeester deze stukken moet missen [882] . Tevens wordt uit dat voorbeeld duidelijk dat de namen in de leggers pas na verloop van tijd werden bijgewerkt, zoals blijkt uit het feit dat Gijsken van Oegstgeest nog ruim tien jaar na zijn dood in de legger bleef voorkomen.

Als bijkomstig voordeel kon de rentmeester dankzij de legger zijn rekening reeds geruime tijd voor de afhoring in het net brengen zonder direct rekening te hoeven houden met de posten die nog niet waren voldaan [883] . De rentmeester noemde zijn eigen voordeel niet, maar bij één gelegenheid wel dat van de graaf, voor wie aldus 'de jaarschaar was geheeld' [884] . Deze kon dus snel zien, hoeveel had moeten worden ontvangen. Het staat te bezien, of er door deze becijferingen meer geld binnenkwam dan op de manier waarbij alleen de werkelijke inkomsten werden geteld.

De ouderwetse methode werd nog in praktijk gebracht door de rentmeesters van Noord- en Zuid-Holland in hun rekeningen van 1331 en 1337 [885] . De eerste telde behalve bij de beden alleen wat werkelijk was ontvangen en vermeldde nog te vorderen inkomsten bij de achterstallen. Zijn collega van Zuid-Holland schreef de legger wel uit, maar vermeldde geen inkomsten die hij niet had geïnd. Zijn achterstallen moesten dus worden samengesteld uit de opengelaten posten.

De rekeningen van de baljuws waren eenvoudiger dan die van de rentmeesters. De inkomsten bestonden naast verbeurde goederen voornamelijk uit boeten, die per plaats werden opgesomd. Bij gelegenheid inden zij ook beden of bij een aparte rekening de afkoop van militaire dienst [886] . Ook de uitgaven waren weinig gestructureerd. Betalingen werden verricht voor wedden, bodeloon, dijkwerk en timmerwerk aan grafelijke sterkten. Zoals alle ambtenaren deed de baljuw uitgaven op speciaal bevel van de graaf. Deze uitgaven dienden meestal om de trezorier en de herberg van geld te voorzien.

De rekeningen van de overige rekenplichtige ambtenaren verschilden in opzet niet met de voorgaande. Aanpassing was slechts nodig, waar hun taak dat eiste.

Uit het voorgaande is op te maken dat de rekeningen dankzij leggers op tamelijk eenvormige wijze tot stand kwamen. De globale indeling, kenbaar uit de rekening van de rentmeester van Noord-Holland van 1317, werd naderhand tijdens graaf Willem III enigszins verbeterd en de boekhouding gemoderniseerd.

882 Beneden pp. 141* en 143*-144*.
883 Smit, VIII, pp. 215-217.
884 Inv.nr. 1613 in fine.
885 Hamaker, I, pp. 13-47 en 75-118 (Noord-Holland) en pp. 119-137 (Zuid-Holland).
886 Inv.nrs. 368 en 1900.

DE INKOMSTEN UIT DE REKENINGEN

Wij weten thans dat de graaf van Holland regelmatig rekeningen kreeg voorgelegd. Wat leverden zij hem echter op? Voor de dertiende eeuw kunnen wij daartoe wederom te rade gaan bij het overzicht van de inkomsten van het graafschap, daterend van 1281 [887] . Toen werd opgegeven dat de graaf van het gebied dat bijdroeg, jaarlijks 20.100 pond mocht verwachten. Het overzicht bood evenwel beslist een rooskleurig beeld van de grafelijke financiën, daar van uitgaven geen sprake was. Blijkens omvangrijke leningen in datzelfde jaar was de opbrengst geheel niet toereikend, om graaf Floris V van voldoende geld te voorzien. Waarom zou de graaf anders in zo kort tijdsbestek ongeveer vijfduizend pond [888] hebben geleend? Het staat daarom te verwachten dat de opbrengst van het domein, bestaande uit de goederen die eigenlijk voor het onderhoud van de graaf waren bestemd, blijvend onvoldoende was, om de ambitieuze politiek van graaf Floris te kunnen bekostigen.

Ter vergelijking met de eenzijdige raming van 1281 kan een nauwkeurige berekening van de grafelijke inkomsten en vaste uitgaven aan de hand van rekeningen van 1372 of 1373[889] dienen. Er blijkt dat de inkomsten bij een totaal van ruim 29.000 pond waren belast met vaste lasten van bestuurskosten en renten tot ruim 13.500 pond. Zo zou een batig slot zijn bereikt van 15.500 pond, wanneer het saldo niet vrijwel geheel in beslag was genomen door de lijftocht van hertogin Johanna van Brabant, weduwe van graaf Willem IV. Er restte de graaf voor zijn andere uitgaven daarom niet meer dan een luttele paar honderd pond, die in vergelijking met honderd jaar eerder danig in waarde waren gedaald. Hij zag zich dan ook genoodzaakt regelmatig geld van anderen te lenen. Daar waren in de eerste plaats de rekenplichtige ambtenaren, uit wier bewaarde rekeningen van 1372 of 1373 een schuld van 11.036 pond is te berekenen. Daar staat tegenover dat de trezorier en de drost van Heusden samen een overschot van 1.700 pond konden boeken. In de verloren rekeningen zal de toestand niet anders zijn geweest, maar daarvan valt alleen te zeggen dat de graaf voor en na 1372 flink bij zijn ambtenaren in het krijt stond. Het hoogst waren de bedragen van de rentmeester van Zuid-Holland en die van Kennemerland en Friesland, die blijkens hun rekeningen voor en na op onderscheidenlijk 9.000 en 4.000 pond kunnen worden geschat. Aan de hand van deze gegevens kan de schuld aan de andere rekenplichtige ambtenaren veilig op 17.000 pond worden gesteld. Bijeen leidt dat tot een voorschot van meer dan 26.000 pond op de grafelijke financiën. Daarnaast werd het domein belast door leningen die andere geldschieters

887 Boven p. 122*.
888 Boven p. 114*.
889 Inv.nr. 1299.

met kortere of langere looptijd verstreken[890]. Het spreekt vanzelf` dat hun aflossing met hoge rente weer een ongunstige invloed had op de financiën van de graaf, maar er valt in dit stadium niet precies te berekenen hoe groot deze schuld was.

Hoewel de rekeningen alle grafelijke inkomsten en uitgaven moesten bevatten, schijnt er toch nog een andere geldstroom te zijn geweest. De schriftelijke neerslag daarvan kon natuurlijk niet groot zijn. Daarom vonden wij er slechts in één geval een aanwijzing van, toen hertog Willem V verklaarde dat hij zelf een ontvangen som geld zou besteden zonder dat de klerken die in hun rekening op mochten nemen [891] . Vermoedelijk waren de bedragen die daarmee gemoeid waren, niet erg groot. In het geciteerde geval ging het bijvoorbeeld om zestien pond.

Bij dit alles dient te worden bedacht dat het graafschap sinds 1281 aanmerkelijk was vergroot met Gooiland, Waterland, Friesland, Amstelland, Woerden en Heusden. Het is daarom verbazend dat de opbrengst van het graafschap in 1372 slechts negenduizend pond hoger was dan in 1281. Het ligt voor de hand dat verschijnsel te wijten aan de afbrokkeling van het domein zij het door verkoop zij het door een weinig actief beheer [892] . Bovendien is bij de hogere opbrengst van 1372 geen rekening gehouden met de waardevermindering van de munt, die in de veertiende eeuw aanzienlijk was [893] . Daarom ziet het er naar uit dat de grafelijke kas er in 1281 ondanks leningen toch veel beter voorstond dan honderd jaar later tijdens hertog Albert.

Het lijkt wel of de grafelijke financiën er in de veertiende eeuw zo ongunstig voorstonden, omdat de mogelijkheden tot grootscheepse verkoop van onontgonnen gebied waren uitgeput. De laatste streek die daarvoor nog in aanmerking kwam, was de niet in cultuur gebrachte streek van Zuid-Holland op de grens met Brabant. Aan het eind van de dertiende eeuw was de graaf begonnen ook dit gebied te verkopen [894] en tot in de veertiende eeuw kon hij daaruit extra-inkomsten verkrijgen. Daarna wist de graaf zich nog de zogenaamde overmaat [895] te gelde te maken, maar daarna kon hij slechts grijpen naar de het beproefde middel van de afstoting van domein. In de eerste helft van de dertiende eeuw moet de graaf belangrijke baten hebben

890 Smit, VIII, pp. 189-198.

891 Inv.nr. 244 folio 45 nr. 208, d.d. 29 maart 1354.

892 Hoek, Schoonderloo, pp. 216-218. Dit verschijnsel zou slechts door een uitgebreide studie nader uitgediept kunnen worden.

893 Smit, VIII, pp. 198-213.

894 R. Rentenaar, Wendelnesse. Bijdrage tot de ontginningsgeschiedenis van de westelijke Langstraat, in: Mededelingen van de vereniging voor naamkunde te Leuven en de commissie voor naamkunde te Amsterdam, jaargang 40, 1964, pp. 73-97.

895 R. Rentenaar, Overmate ten zuiden van de Oude Maas in de middeleeuwen, in: Historiunculae, (jaargang 10), Amsterdam 1965, pp. 130-141. Overmaat was de oppervlakte die een stuk wildernis na ontginning bij nauwkeurige nameting groter bleek dan aanvankelijk was geschat.

verkregen van de verkoop van de venen op de grens met Utrecht [896] . Voordien had hij in de elfde eeuw geldelijk profijt weten te trekken uit de veengebieden ten noorden van de Oude Rijn [897] .

Zo is het te begrijpen dat de tekorten tijdens graaf Willem IV duidelijk werden. Bij een naar beneden afgeronde jaarlijkse opbrengst van de rentmeesterschappen Holland en Zeeland van 3.200 pond groten stonden uitgaven van 3.700 pond [898] . Dat leverde bijeen een financieringstekort van 13,5 procent, een beeld dat waarschijnlijk niet verandert, wanneer de resultaten van andere rekenplichtige ambtenaren hadden kunnen worden meegerekend. Het tekort werd tijdens graaf Willem IV bestreden door domeinverkoop, waardoor wederom een wissel op de toekomst werd getrokken. Bovendien droeg deze graaf door zijn vroegtijdig sneuvelen bij tot de financiële strop die de lijftocht van zijn weduwe zestig jaar lang voor het graafschap betekende.

Nog een middel restte de graaf in de veertiende eeuw, om zijn geldnood te lenigen. Het was de buitengewone bede, die hem moest worden toegestaan bij zijn inhuldiging, zijn huwelijk en die van zijn kinderen, wanneer hij de keizer vergezelde en bij calamiteiten zoals oorlog en dijkbreuk [899] .Maar ook die bedragen werden snel door de geldmoloch verslonden.

Wij mogen wel concluderen dat de inkomsten van de graaf uit zijn domein in de veertiende eeuw zeker ontoereikend waren voor zijn behoefte. Zijn jaarlijkse tekort bedroeg meer dan tien procent! Hij kon dit gat slechts dichten met leningen, buitengewone beden en domeinverkoop, middelen die zijn toekomstige positie nog afhankelijker zouden maken.

VERANTWOORDING VAN DE BEWERKING

OUDE ORDENINGEN VAN HET ARCHIEF

Blijkens de indeling van het cartularium van graaf Jan II kende het archief van de graven van Holland in 1299 een bepaalde orde [900] , waarvan men het bestaan in de tijd voordien eveneens waarschijnlijk mag achten. In hoofdzaak zijn de volgende rubrieken te onderscheiden, die slechts hier en daar worden doorkruist door minder juist geplaatste oorkonden.

folio 1	Sticht

896 Van der Linden, pp. 28-35 en 251-273.
897 Van der Linden, pp. 38-62 en 65.
898 Smit, VIII, pp. 181-189.
899 Smit, VIII, 187-189.
900 Kruisheer, Pieter van Leiden, pp. 34-36.

folio 11	Friesland
folio 11 v	Zeeland
folio 14	Friesland
folio 15	Kennemerland
folio 19	Zuid-Holland
folio 20 v	Zeeland
folio 24	diversen
folio 29	Engeland
folio 29 v	Het Roomse Rijk
folio 31	Brabant
folio 32 v	Frankrijk
folio 33 v	Persoonlijk
folio 35	Sticht
folio 36	Friesland
folio 38	Mechelen, 1316

Het is opvallend dat de te verwachten rubriek Noord-Holland vrijwel ontbreekt. Slechts bij de diversen komen twee akten over die streek voor. Niettemin lieten Pieter van Leiden en Gerard Alewijnsz. hun reeks registers voor graaf Willem III in opzet bij de indeling van het cartularium aansluiten onder toevoeging van Noord-Holland. Zo ontstonden registers voor Noord- en Zuid-Holland, Kennemerland, Zeeland, Friesland, Amstelland en Waterland, Woerden, Sticht, Brabant en Duitsland. [901]

Voor de ordening van de charters was het schema van 1299 eveneens richtsnoer. Zij kwam naar voren in de oudste lijst van charters [902] en gaf dezelfde rubrieken te zien als de registers, met uitzondering van Vlaanderen en Frankrijk, die ondanks de aanwezigheid van weinig stukken toch een eigen lade kregen. Het overzicht moet omstreeks 1360 zijn opgesteld bij het begin van het bestuur van hertog Albert ter afsluiting van het archief dat voordien was gevormd. Het bevat uitsluitend stukken van de tijd van de graven Willem III en Willem IV.

Voor de datering omstreeks 1360 lijken ons nog twee gegevens van belang. Hand AE, die Van Riemsdijk in de jaren 1362-1363 signaleerde [903] , schreef al in 1361 een oorkonde voor hertog Albert. [904] Voorts waren in latere lijst van charters van 1390 een

901 Kruisheer, Pieter van Leiden, p. 60.
902 Inv.nr. 2113 sub b.
903 Van Riemsdijk, p. 685.
904 Inv.nr. 45.

aantal overgeschoten bladen verwerkt die eerder waren gebruikt. Zij zijn als zodanig herkenbaar, omdat zij een oude foliëring hebben behouden. [905] Zij moeten oorspronkelijk bestemd zijn geweest voor een register, dat dan tenminste 151 folio's dik geweest zou zijn. De hand die de foliëring aanbracht, lijkt sterk op een hand die ook dorsale notities op charters in het archief aanbracht [906] , gelijkluidend aan de beschrijvingen in het overzicht. Tenslotte komt de foliëring overeen met hand AE van het overzicht [907] , zodat wij geneigd zijn het niet meer bestaande papieren register, het overzicht op perkament en de aantekeningen op de charters aan hem toe te schrijven. Het watermerk van het papier, bestaande uit zogenaamde 'bergen', kan uitstekend omstreeks 1360 worden geplaatst. [908]

Na verloop van enige jaren werd al een nieuw overzicht van de charters opgezet, gerubriceerd van I tot XLVIII. [909] Deze lijst was aangelegd in 1362; zij bevatte stukken van de tijd van hertog Willem V tot omstreeks 1370 en een van 1376. Hierna begon men in 1375 met een nieuw overzicht, dat gedeeltelijk werd geschreven door hand AG. [910] Blijkbaar was deze activiteit het gevolg van een zekere reorganisatie in de kanselarij, die wij eerder menen te hebben aangetoond. [911] De capita waren thans weer door titels aangegeven in tegenstelling tot de Romeinse becijfering van vroeger. Maar ook de strikte indeling naar streken was verlaten. Zij werden nu afgewisseld met een trefwoord voor behandelde zaken, waaruit blijkt dat dossiervorming had plaatsgevonden. Eenmaal verschenen de dozen XXVI en XLVI. [912] Aan het slot kwamen enige benamingen van laden voor die wijzen op een andere indeling, met de titels Ardua negotia, en de lade Bourgondië, een methode van benoeming van laden en koffers die pas vijftig jaar later aan het licht zou komen. [913] Eigenaardig is dat de hand AE, aan wie wij het overzicht van 1360 hebben toegewezen, hier nogmaals voorkwam. [914] In opzet verschilde zijn werk in niets van 1360, alleen waren de beschreven stukken van later datum. Overigens werden alle geciteerde lijsten gekenmerkt door grote bondigheid en het gemis van jaartallen.

In het jaar 1440 hoort men weer van de grafelijke charters. Zij blijken thans geheel te zijn herordend, al moet hier worden opgemerkt dat wij er in het overzicht van 1390 al een aanzet van konden zien. De charters waren nu ondergebracht in veertig laden, die geen nummer of naam van een dossier droegen, maar uitsluitend Latijnse

905 Inv.nr. 2114 folio 149-151 en 114-118.
906 Inv.nrs. 604 en 910.
907 Vergelijk de C in inv.nr. 2114 folio 149 en bij inv.nr. 2113 folio 23 v.
908 C.M. Briquet, Les filigranes, Amsterdam 1968, p. 590 nrs. 11.667-11.674.
909 Van Riemsdijk, 111.
910 Inv.nr. 2115 pp. 14-17.
911 Boven p. 96*.
912 Inv.nr. 2115 p. 23.
913 Inv.nr. 2115 folio 32 v, 33 en 34.
914 Inv.nr. 2115 folio 36.

namen, die een onduidelijke opgave van de inhoud plachten te vormen. [915] Wegens het gebruik van het Latijn ligt het voor de hand dat dit soort naamgeving afkomstig was van een geestelijke. Omdat boven bleek dat de benamingen al voor 1390 voorkwamen, rijst het vermoeden dat het Dirk Foppenz.is geweest, die de termen had bedacht.

In 1441 leverde Pieter van Renesse van Beoostenzweene de meest uitgebreide beschrijvingen van charters die aanwezig waren in vijftien laden. [916] 32 laden behandelde hij niet. Heer Pieter gaf de charters in zijn overzicht een nummer in de marge, dat gelijktijdig op de rug van het stuk werd aangebracht. Tevens duidde hij de opstelling van de laden en kisten aan. Zeven laden waren geplaatst in het oostelijke deel van een rechthoekige kist, vijf in het westelijke gedeelte. Ver van de ingang van de kamer stonden 28 laden buiten een kist en elders stonden er blijkbaar nog zeven. Soms is de berging aangegeven met dorsale merken. Zo werden de laden Beieren [917] , Vidimus Gelre [918] en Feodum [919] met name genoemd. Behalve dorsaal is de bergplaats van de charters sporadisch aangetekend in de registers, waar van de doza Imperialis sprake was. [920]

De indeling naar laden werd nadien gehandhaafd en zo kwam zij in 1511 nogmaals voor. [921] Ook toen waren er 47 laden, waarvan er twee niet nader werden aangeduid. De laden bleken van hout te zijn gemaakt, waarvan vurenhout en wagenschot met name werd genoemd. Soms werd zelfs de maat opgegeven.

In 1517 bleek deze ordening geheel te zijn gewijzigd. [922] Men mag aannemen dat voor dat doel aparte overzichten van de 45 laden waren gemaakt die werden aangetroffen in het sterfhuis van Cornelis Suys. [923] Deze had hieraan een aantal lijsten van later aangekomen stukken toegevoegd, waaronder de charters van Utrecht. Het is vreemd dat Suys de stukken die hadden gediend voor de opstelling van zijn eigen overzicht uit 1552, steeds bij zich moest houden. Zelfs een lijst die hij had geleend, had hij in 1580 toen hij overleed, nog niet teruggebracht. [924] Zouden wij in dat verschijnsel de hardnekkige verzamelzucht van de typische archivaris mogen herkennen?

915 Inv.nr. 2117 folio 6 en 11-12; inv.nr. 2149 tweede stuk folio 1; Bijlage I, beneden pp. ?
916 Inv.nr. 2118; bijlage I, beneden pp. 177*-179*.
917 Inv.nr. 110.
918 Inv.nr. 636.
919 Inv.nrs. 154 en 798.
920 inv.nr. 222 folio 38 nr. 203, geschreven door een hand van de tijd van Karel de Stoute.
921 Inv.nr. 2120; bijlage I, beneden pp. 177*-179*.
922 Boven p. 147*.
923 RA. Arnhem, Huis Rozendaal, nr. 1503.
924 J.C. Kort, Utrechtse oorkonden in Holland, in: Nederlands Archievenblad, jaargang 78, 1974, p. 125.

Een nieuwe ordening kwam na de zestiende eeuw tot nu toe niet meer tot stand. Wel werd de eventueel nog aanwezige orde in de negentiende eeuw grondig verstoord door de archivarissen Van Wijn en Bakhuizen van den Brink. In deze eeuw werden zij wederom bijeen geplaatst onder de benaming 'charters Suys', om aan te geven dat zij in diens overzicht voorkwamen.

Ook van de registers placht de administratie bij tijd en wijle lijsten op te stellen. Enige daarvan werden reeds eerder besproken. [925] In een overzicht van Filips van Leiden, daterend uit 1357, werden 21 registers met arresten en recessen vermeld. Vijf van de daargenoemde registers droegen vroeger aantoonbaar een letter, waarmee ze toen konden worden herkend. Het waren de volgende:

E[926]	inv.nr. 223
R[927]	inv.nr. 707
T[928]	inv.nr. 226
Y	inv.nr. 244
Z	inv.nr. 257

In de tijd volgde nu een lijst van 24 registers die om een niet nader vermelde reden waren gelicht, en vijftien die in het schrijn bleven. [929] Van de eerste serie waren door de vage aanduiding slechts weinige herkenbaar, hoewel zij alle op leenzaken betrekking moesten hebben. [930] Het waren met hun oude nummers:

8	inv.nr. 218
10	inv.nr. 305
16	inv.nr. 226
22	inv.nr. 740
24	inv.nr. 401

Volledig kon het overzicht ook niet zijn, daar van graaf Willem III twee registers ontbraken en van hertog Willem V zelfs drie in vergelijking met de thans nog aanwezige. De registers die in het schrijn bleven, zijn beter te identificeren. Het waren:

Dat tollenrecht	inv.nr. 946

925 Van Riemsdijk, pp. 693-707.
926 Van Riemsdijk, p. 698.
927 Inv.nr. 740 p. 25.
928 Inv.nr. 2106 folio 65 v en folio 90.
929 Inv.nr. 2104.
930 Tot sunt registri vasallorum sed per signum non inveniuntur proprio.

Arrestboec	ontbreekt
Recesboek	ontbreekt
Manne van Voerne	Heren van Voorne, inv.nr. 29
Een registerken van allerhande scoude	inv.nr. 1211
Taxacie van beneficien	ontbreekt
Der steden privilegien	inv. nr. 652
Een papier register der keyserinnen, eer si uten lande voer	inv.nr. 219
't Register van der lude coep van leemten	inv.nr. 664
Een register wat meester Dirc seghelde	inv.nr. 219
Een verworpen register principium Theoderici Vopponis	inv.nr. 225
Inventarius in fronsine van dat in der sacristien is	inv.nr . 2113 sub d (?)
Manne van Voerne	Heren van Voorne, inv.nr. 29 folio 45-48 v
Van Waterlant: registrum met eenre T.	ontbreekt
Register van den onscamelen verbande, ghescreven uten register, dat in den lederen sac leghet	inv.nr. 2146

De lijst moet zijn opgesteld na 1375, omdat er twee registers geschreven door hand AG [931] , in voorkomen. Twee registers van de lijst zijn voortgezet tot ca. 1390 [932] , maar behoefden nog niet te zijn voltooid. De identiteit van de opsteller van de lijst, die ook een aantal registers in het archief folieerde [933] , blijkt door vergelijking met zijn handschrift elders. Het was niemand anders dan Dirk Foppenz., de bewaarder van het archief. [934] Dat wordt het meest duidelijk bij zijn werk aan de indicering van de leenregisters. [935] Voor een nadere datering van het overzicht baat de herkenning van zijn persoon helaas niet, daar hij zijn ambt over de gehele periode van het ruwaardschap van hertog Albert vervulde.

931 Boven p. 151*; inv.nrs. 652 en 740 ad p. 20.
932 Inv.nrs. 226 en 664.
933 Inv.nrs. 219, 222-225, 401, 652, 664 en 740.
934 Boven p. 68*.
935 Inv.nr. 740.

Maar, kan men zich afvragen, wanneer kan de registratie van de lenen aan de orde zijn geweest? Hiertoe kan slechts aanleiding zijn geweest in 1375 en in 1390, in het eerste jaar wegens de bewerking van het archief [936] en in het laatste vanwege de inhuldiging van hertog Albert. [937]

Wij konden uit deze twee mogelijkheden geen keuze maken.

In 1391 blijken de registers bij gelegenheid van de beëindiging van de taak van Dirk Foppenz. anders te zijn genummerd. [938] In vergelijking met deze inventaris leidt dat tot het volgende overzicht:

- 1 - 223
- 2 - 224
- 3 - 221
- 4 - 316
- 5 - 303
- 6 - 324
- 7 - 398
- 8 - 218
- 9 - 255
- 10 - 291
- 11 - 401
- 12 - 242
- 13 - 645
- 14 - 620
- 15 - 289
- 16 - 226
- 17 - 244
- 18 - 706
- 19 - 257
- 20 - 222
- 21 - 2180
- 22 - 707
- 23 - 220
- 24 - 219
- 25 - 574
- 26 - 173
- 27 - Heren van Voorne, inv.nr. 29
- 28 - 664
- 29 - 227

936 Boven p. 96*.
937 Boven pp. 108*-109*.
938 Inv.nr. 2105; Van Riemsdijk, pp. 696-699.

- 30 - 228
- 31 - 708
- 32 - 709
- a - 2144
- b - 2146
- c - 2145

Niet lang hierna kwam een nieuwe nummering tot stand, waarbij de registers werden gemerkt met de vooreerst weinig zeggende letters EL. [939] Deze wijze van benoeming bleek duurzamer dan de vorige, daar zij nog tot in deze eeuw in zwang bleef. [940] De concordantie is als volgt:

EL

- 1 - 243
- 2 - 242
- 3 - 402
- 4 - 226 (225)
- 5 - 706
- 6 - 290
- 7 - 197
- 8 - 19
- 9 - 196
- 10 - 324
- 11 - 401
- 12 - 325
- 13 - 304
- 14 - 173
- 15 - verloren[941]
- 16 - 250
- 18 - 249
- 19 - 574
- 20 - 303
- 22 - 221
- 23 - 219
- 24 - 289
- 25 - 244
- 26 - 2146
- 27 - 223
- 28 - 257

939 Van Riemsdijk, pp. 699-701.
940 J.H.W. Unger, regestenlijst voor Rotterdam en Schieland tot in 1425, Rotterdam 1907, pp. IX-XII.
941 Rekenkamer rood nr. 64 b folio 21 v.

- 29 - 224
- 30 - 620
- 31 - 316
- 32 - 218
- 33 - 291
- 34 - 403
- 35 - 227
- 36 - 1648
- 37 - 398
- 38 - 2180
- 39 - 255
- 40 - 645
- 41 - 2145
- 42 - 222
- 43 - 707
- OR. - 220

Omstreeks 1425 werden de benamingen met letters door Pieter van Gapinge duidelijker gemaakt bij zijn opsomming van registers, rekeningen en dergelijke. [942] De recessen bleken de letters A, gevolgd door een letter te dragen [943] evenals de memorialen, die waren gemerkt door een B en een letter [944] , zoals thans nog het geval is. Dat systeem moest na meer dan 26 registers wel spaak lopen, zodat men daarna fantasienamen bedacht.

De rekeningen van de trezorier waren voorzien van een C en een cijfer [945] , dat ook op de corresponderende zak bijlagen was geplaatst. [946] Een B met volgnummer hadden andere rekeningen, waarvan slechts weinige werden vermeld, gekregen [947] en diversen werd passend een D met volgnummer opgeplakt. [948] Het merk EL. zal op overeenkomstige wijze bestaan uit een E voor de serie, gevolgd door de L van liber (boek).

In het overzicht van Pieter van Gapinge bleken de registers, gevormd na de EL.-serie, van een Romeinse nummering te zijn voorzien [949] , die als volgt overeenstemt met deze inventaris:

- I - 237

942 Van Riemsdijk, p. 701.
943 Inv.nr. 2136 folio 9.
944 Inv.nr. 2136 folio 8.
945 Inv.nr. 2136 folio 23-28.
946 Inv.nr. 2136 folio 31-33 v.
947 Inv.nr. 2136 folio 35.
948 Inv.nr. 2136 folio 43-44 v.
949 Inv.nr. 2136 folio 1-6 v.

- II - 229
- III - 230
- IV - 226
- V - 228
- VI - 231
- VIII - 710
- IX - 712
- X - 232
- XII - 66
- XIII - 740
- XIV - 67
- XV - 400
- XVI - 1212
- XVII - 664
- XVIII - 709

Ook deze nummering bleef onveranderd tot deze eeuw zoals het geval was met de EL.-nummers.

Het archief werd na 1430 voornamelijk vermeerderd met leenregisters [950] , die een gelegenheidsnaam zoals 'het Witte en Bonte register' kregen. In deze situatie werd in 1515 verandering gebracht door de registers naar kassen in te delen [951] , welke opstelling nadien werd volgehouden. De schifting leek soms nogal willekeurig, zodat niet zozeer van een ordening als wel van een wijze van opbergen kon worden gesproken. Deze werd in 1515 ondernomen met het oog op de politieke situatie. [952] De kassen waren aangegeven met letters. Zo bevatte kas A de registers van graef Floris schaprae. [953] Kas B hield registers van graaf Floris in en diversen, C van graaf Willem III, graaf Willem IV en hertog Willem V en D was het scapra van Henegouwen [954] met papieren registers van Blois, Johanna van Brabant, keizerin Margaretha en hertog Albert. Kas E betrof hertog Albert vanaf 1358 met Oostervant tot 1404; F van hertog Willem VI, gravin Jacoba en hertog Jan van Beieren; G de leenregisters van hertog Filips en hertog Karel de Stoute; H die van Maximiliaan van Oostenrijk als regent tot 1517; I diverse registers van taxaties; K registers met verordeningen van hertog Willem VI tot koning Filips II en tollen. L vormde de kas van Voorne; M die van Putten; N bevatte diverse registers van commissies en memorialen; O uitspraken in leenzaken; P overzichten van het archief en indexen en Q tenslotte de registers van

950 Inv.nrs. 713-739.
951 Inv.nr. 2108.
952 Boven pp. 147*-148*.
953 Inv.nr. 217 in fine. Schaprae is een synoniem van kas.
954 Heren van Blois, inv.nr. 1 in capite.

Friesland. [955] In 1580 werd een kas R toegevoegd van registers die vroeger waren overgeslagen. Waarschijnlijk waren de letters van de kassen op de banden aangebracht, maar omdat die thans alle verloren zijn gegaan blijkt daar thans niets meer van.

VERANTWOORDING VAN DE INVENTARISATIE

Daar de graven van Holland pas in 1291 de meer uitgebreide titulatuur 'graaf van Holland, Zeeland en heer van Friesland' zijn gaan voeren [956] , werd in deze inventaris de oude titel aangehouden. Als begindatum is het jaar 889 gekozen, toen Gerulf, voorganger van het gravenhuis, een schenking van koning Arnulf ontving. [957] Hoewel er geen stukken van vóór 1189 in het archief aanwezig zijn, markeert dat jaartal het kenbare begin van de archiefvorming door een graaf van Holland avant la lettre. Als eindpunt is het jaar 1581 genomen, toen de laatste graaf in de persoon van Filips II werd afgezworen.

Het lijkt onnodig bij een archief als dat van de graven van Holland, dat zonder pasklaar model is, nadruk te leggen op de wenselijkheid van een verantwoording. Vroeger waren de stukken immers verspreid over een aantal fondsen. De registers van de graven van Holland waren opgenomen in het archief van de leen- en registerkamer van Holland, de rekeningen tot 1432 waren als retroacta bij de afgehoorde rekeningen van de Hollandse rekenkamer gedeponeerd en de charters vormden als de zogenaamde charters 'Suys', de charters 'niet Suys' en de charters 'Henegouwen' een vrijwel ondoordringbaar geheel. Die verspreiding is in deze inventaris ongedaan gemaakt. Alle stukken bestemd voor de graven van Holland, voorzover zij na 1428 niet behoorden aan Hof van Holland of rekenkamer [958] , of het registers zijn, rekeningen, charters of losse stukken, zijn naar hun aard of onderwerp in de inventaris gerangschikt.

Dat is de aangewezen werkwijze voor de ordening van elk archief. Bij een landsheerlijk archief was zij echter nog niet eerder toegepast. De archieven van de graven van Henegouwen en Vlaanderen, van de graven en hertogen van Gelre en de hertogen van Brabant zijn thans nog steeds samengesteld uit aparte verzamelingen van registers, rekeningen en charters.

Maar hoewel een landsheerlijk archief nog niet eerder was geïnventariseerd, konden niettemin aanknopingspunten worden gevonden bij eerder bewerkte archieven van heerlijkheden die de structuur van een archief met semi-overheidsgezag boden. Eerst moest de juiste volgorde van de diverse rubrieken worden bepaald. Voorop zijn

955 Inv.nrs. 2110 en 2102 folio 223-236 v; Van Riemsdijk, p. 702.
956 Kruisheer, pp. 103-108; ?
957 OHZ., I, 21.
958 Zie hiervoor / hierna

de stukken van persoonlijke aard geplaatst, omdat eerst de aanwezigheid van de graven moet worden vastgesteld, voordat van een archiefvorming door graven sprake kan zijn. Zij verwierven vervolgens rechten tegen anderen; deze zijn opgenomen in afdeling B. In afdeling C treft men de uitoefening van de bevoegdheden door de graven aan. Na het aspect van het bestuur komt het beheer van het grafelijk bezit in afdeling D aan de orde. In het verlengde hiervan zijn in afdeling E de stukken geplaatst betreffende de zorg voor het archief en de volledigheid daarvan.

In alle gevallen waren er bij vroegere inventarissen voorbeelden aan te wijzen van een indeling met behulp van afdelingen zoals hier is gegeven. De afdelingen A en B kwamen eerder voor bij het archief van de heren van Voorne [959] en van Haarlem. [960] In afdeling C kon worden aangesloten bij de stukken van ambtenaren van het Centraal bestuur (ACB) [961] onder Karel V, te meer daar in deze inventaris een groot aantal stukken is opgenomen dat eigenlijk in dat werk een plaats had behoren te vinden. Evenals daar is gekozen voor de term 'bemoeiingen', omdat de betiteling 'bestuur' voor gebieden die een andere landsheer hadden, niet toepasbaar is. Voor afdeling D kon worden aangesloten bij het archief van de heren van Voorne. [962] Zij kwam eerder voor bij het archief van de abdij Egmond. [963] Tenslotte kon voor de laatste afdeling aansluiting worden gevonden bij het archief van het huis Bergh [964] , waarvan alleen de term 'beheer' werd vervangen door 'zorg'.

Bij de plaatsing van de stukken in de diverse afdelingen deed zich nog menig probleem voor. Bij afdeling A konden de stukken betreffende de verwerving van het graafschap en de inhuldiging een plaats vinden, daar zij de nieuwe graaf kenbaar maakten. De formele beleving werd in afdeling B geplaatst. De graven van Holland werden bij gelegenheid ook door de Friezen ingehuldigd maar omdat de gevolgen daarvan niet duurzaam waren, zijn de stukken [965] die daarop betrekking hebben, echter in de afdeling 'Bemoeiingen' ondergebracht.

Een moeilijkheid was voorts, wat moest worden gedaan met de stukken van degene die geen graaf was, maar zijn erfgenaam of weduwe. De stukken van deze personen zijn in afdeling A geplaatst, omdat zij een persoonlijk karakter droegen, waardoor verspreiding over volgende afdelingen aanleiding tot verwarring zou geven: men zou denken dat er gelijktijdig twee graven waren! Bedoelde stukken volgen op hun beurt de onderverdeling van de gehele inventaris zonder dat die nader door koppen

959 Kort, Voorne, passim.
960 Kort, Haarlem, passim.
961 archief ACB, 3.01.02, p. 18 vlgg.
962 Zie noot 966.
963 P.A. Meilink, het archief van de abdij Egmond, eerste stuk, 's-Gravenhage 1951, passim.
964 A.P. van Schilfgaarde, het archief van het huis Bergh, inventaris, tweede stuk, 1932, p. 292.
965 Inv.nrs. 357, 363 en 376.

kenbaar is gemaakt. In het bijzonder kan hier worden gewezen op de collectie stukken van Jan de bastaard van Beieren [966] , die als aanhangsel bij de stukken van hertog Jan van Beieren, elekt van Luik, zijn vader, zijn beschouwd.

Afdeling B betreffende rechten van de graven leverde alleen de moeilijkheid dat zij ook bij traktaat rechten konden verwerven. Zo legden de graven van Vlaanderen en Holland hun wederzijdse rechten in 1250 [967] nogmaals vast. Omdat ook een rubriek aan rechten tegenover de graven van Vlaanderen is gewijd [968] , zou men kunnen menen dat het traktaat veeleer daar moest worden geplaatst. Traktaten behoren door hun tweeledig karakter echter bij de afdeling 'Bemoeiingen'.

In afdeling C is bij de landstreken een volgorde aangebracht die naderhand steeds is aangehouden. Voor de streken Noord-Holland, Kennemerland, Zuid-Holland en Zeeland was de onderlinge verhouding niet goed vast te stellen. De volgende zijn evenwel naar datum van verwerving ingepast. De inventaris sluit hier in feite aan op de verdeling die reeds in de oudste reeks registers ten tijde van graaf Willem III is gemaakt.

Geheel naadloos kon dit schema op enige ondergeschikte punten helaas niet worden volgehouden. Zo doorbrak een charter, behorend tot de stukken met betrekking tot het oproer van het Kaas- en Broodvolk [969] , de territoriale indeling van Kennemerland, waartoe de overige stukken konden worden gerekend. De rubriek Waterland werd soms verenigd met Amstelland wegens de band die al tijdens graaf Willem III administratief was gelegd. Stukken over de vete van Arkel [970] zijn onder de rubriek Gelderland gebracht. Weliswaar strekte de heerlijkheid Arkel zich zowel over Zuid-Holland als over Gelderland uit, maar zij kon niet over twee rubrieken worden verspreid. Daarom is wegens de partijkeuze van de hertog van Gelre, verwant aan het geslacht Arkel, voor de plaatsing in de rubriek Gelderland gekozen. Urk en Emmeloord zijn in deze inventaris gerekend tot het Oversticht. Urk behoorde in het jaar 968 tot de gouw Salland [971] , die later deel uitmaakte van het Oversticht. De eigen administratie van de graven van Holland vatte de zaak in de zestiende eeuw op dezelfde manier op. [972]

Evenals in de inventaris van de ambtenaren van het centraal bestuur werd in afdeling C geen rekening gehouden met het onderscheid van binnen- en buitenland. Wel gaat het binnenland aan het buitenland vooraf.

966 Inv.nrs. 124-135.
967 Inv.nr. 643.
968 Rubriek B V.
969 Inv.nr. 271.
970 Inv.nrs. 723-634.
971 OSU., I, 126.
972 Inv.nr. 849 folio 73.

De graaf van Holland wist zijn gezag op bepaalde momenten meer tot gelding te brengen dan op andere. Wanneer hij voogd van het Sticht aan deze zijde van de IJssel was [973] , kon de graaf zijn invloed noordwaarts tot Kampen doen gelden. In Friesland wist hertog Albert omstreeks 1400 van Vlie tot Jade erkenning te vinden, maar die positie ging snel weer verloren. In beide gebieden wist keizer Karel V, die tevens graaf van Holland was, blijvend de macht aan zich te trekken, in Friesland in 1524 [974] , in het Sticht vier jaar daarna.

In afdeling D zijn de muntzaken gerekend tot de verantwoordelijkheden van de trezorier als hoogst verantwoordelijk financieel ambtenaar. Zij dienden om hun aspect van algemeenheid voor de rekeningen te worden geplaatst evenals de registers van schulden. De rekeningen zijn eveneens van algemeen naar bijzonder gerangschikt met gebruikmaking van het territoriale beginsel. Voorop staat de trezorier of de klerk die tevoren een soortgelijke taak vervulde. [975] Daarna komen de rekeningen van de herberg, gevolgd door de rentmeesters, de baljuws en de andere ambtenaren. Bij de rekeningen van de baljuw van 's-Gravenhage en de schouten van Amsterdam, Delft, 's-Gravenhage en Haarlem konden verwijzingen worden geplaatst naar oudere rekeningen, die waren opgenomen in de rekeningen van de boven hen gestelde baljuws. [976] Omdat de afsplitsing van het baljuwschap Den Haag uit het rentmeesterschap Noord-Holland pas na enige jaren definitief werd, zijn de eerste rekeningen hier als bijlagen bij die rentmeester beschouwd, omdat zij niet waren afgehoord. In het algemeen is de afhuring van de rekening aangenomen als maatstaf voor het zelfstandig functioneren van een bepaalde ambtenaar.

Rubriek E bevat behalve oude inventarissen van het archief van de graven de overzichten van het archief van Henegouwen of alleen de Hollandse stukken daaruit. Tevens zijn er de cartularia van de stukken van Henegouwen in opgenomen, omdat het de functie van deze registers [977] was het archief in Den Haag te completeren met de gegevens van elders.

Enige problemen bij de inventarisatie konden in de voorgaande verantwoording nog niet naar voren worden gebracht. In afdeling A is met negatieve nummers een aantal vidimussen opgevoerd, die naar ons idee moesten worden gerekend tot de stukken die gediend hadden tot de verwerving van het graafschap. Zij kunnen gelden als retroacta. De plaatsing van een vidimus, dat later tot veel later kan zijn opgesteld dan het origineel, vormt een probleem, daar het een geheel andere functie kan hebben

973 Zie hiervoor / hierna
974 AGN., IV, pp. 86-88.
975 Zie hiervoor / hierna
976 Zie hiervoor / hierna
977 Inv.nrs. 2144-2148.

gehad dan dat origineel. Om praktische redenen is het vidimus evenwel behandeld alsof het een origineel zou zijn. Een negatief nummer bepaalt thans de plaats, waarop zij naar ons idee volgens hun doel hadden behoren te staan.

In slechts weinig gevallen zijn gegevens over het opstellen van vidimussen voorhanden. Voor het jaar 1418, toen gravin Jacoba een actie op touw zette om haar rechten op het graafschap te verstevigen, zijn wij evenwel behoorlijk ingelicht. Zij zette haar streven kracht bij door vidimussen te later vervaardigen van de originele oorkonden van de keizer, waarover zij kon beschikken. Daartoe zond zij op 17 april 1418 boden naar de abt van Egmond en de proost van St. Pieter, die inderdaad op 10 mei daarna vidimussen opmaakten. [978] Op 16 april van hetzelfde jaar was Jan Eggert bevolen een inventaris te maken van de keizerlijke oorkonden in Henegouwen. [979] Daar deze informatie uitzondering is, kan de functie van de andere vidimussen niet nader worden toegelicht en moest de plaatsing ervan meer hypothetisch blijven.

Vidimussen van stukken uit andere archieven konden niet op de plaats van hun origineel worden gezet, omdat dat uiteraard niet in het archief van de graven van Holland aanwezig is. Zij dienden blijkbaar als voorbeeld voor een bepaalde zaak en werden daarom geplaatst op een wijze, die het best scheen.

Afschriften zouden op overeenkomstige wijze als de vidimussen op de plaats van het origineel worden gehouden tenzij een duidelijke onderlinge samenhang viel aan te tonen. Daarom kon een aantal afschriften op een blad perkament [980] , allen geproduceerd in 1396 met het oog op een politiek offensief tegen Friesland beoosten het Vlie [981] , alleen op dat jaar worden geplaatst. Ook een aantal afschriften [982] dat Karel V in 1516 met hetzelfde doel liet maken, kon met een zelfde argument bijeen blijven. Dat was uiteraard ook het geval met drie notariële akten [983] , die bijeen behoren. Zij zijn chronologisch geplaatst in volgorde van hun vervaardiging, hoewel één een afschrift van een oudere akte bevat.

Op overeenkomstige wijze werd gehandeld met de leenregisters van Brederode. [984] Zij zijn blijkbaar in 1568 bij gelegenheid van de verbeurte van de goederen van Brederode in handen van het leenhof van Holland geraakt. Overeenkomstig het moment waarop zij verworven werden, zijn zij in de inventaris ingevoegd, hoewel het tijdstip van hun ontstaan vroeger lag.

978 Inv.nrs. 23 en 178.
979 Inv.nr. 1270 c. bodeloon.
980 Inv.nr. 348.
981 Zie hiervoor / hierna
982 Inv.nr. 384.
983 Inv.nrs. 136-138.
984 Inv.nrs. 776 en 777.

Is met vidimussen en afschriften dus sprake van een compromis, ook in de rest van de inventaris kon niet alles zo logisch bij de indeling naar streken en zaken worden aangesloten als wel wenselijk was, omdat vele registers er zich door hun overschrijving van grenzen aan onttrekken. Hetgeen in de aparte rubrieken ontbreekt, dient daarom steeds in de voorgaande algemene afdeling te worden gezocht. Omdat in dit stadium moest worden nagelaten toegangen op de registers bij de inventaris te voegen, moet de opsporing van de akten tot 1440 daaruit nog plaats vinden via de index van Gousset, die dateert uit de achttiende eeuw [985] , of een der minder handzame indexen uit afdeling E van deze inventaris. Om toch enige orde in de registers te brengen, is de eventueel aanwezige indeling naar landstreken in de beschrijving tot uiting gebracht.

De door een graaf verkregen mogelijkheid tot lossing van een bepaald goed [986] werd geplaatst in afdeling D onder 'Eigendommen', al ging het object in het vervolg niet werkelijk in het bezit van de graaf over. Het leek ons overbodig, om voor deze zaken een aparte rubriek van te lossen goederen in te voeren.

In de afdeling 'Eigendommen' zijn ook steeds de archieven van aan de graaf vervallen heerlijkheden opgenomen. In de gevallen van de heren van Haarlem, Voorne, Blois en Putten zijn zij apart beschreven. Bij die van de heren van Amstel en Heusden is daar wegens de gebrekkige overlevering van afgezien.

De rekeningen in afdeling D zijn zonder meer in de desbetreffende afdeling geplaatst. De aanwending van een structureel beginsel, aansluitend bij de taak van de trezorier, is bij de rekeningen van die ambtenaar achterwege gelaten. Door de steeds wisselende regelingen voor deze ambtsdrager tot het derde kwart van de veertiende eeuw [987] zou de toepassing slechts aanleiding geven tot verwarring. De rekeningen zijn daarom alle over een kam geschoren.

De hier aanwezige rekeningen van de herberg, die door de ambulante levenswijze van de grafelijke familie een onbestendige factor in het rekenplichtige beleid van de graafschappen vormde, zijn na die van de trezorier geplaatst, daar ze van hem in een eerder stadium waren losgemaakt. Omdat de graven en hun familie ook in de andere graafschappen moesten worden onderhouden, berusten rekeningen van hun herberg thans ook in de archieven te Bergen in Henegouwen [988] , Brussel [989] en

985 Van Riemsdijk, pp. 679 en 703-704.

986 Inv.nrs. 1021, 1022, 1024.

987 Zie hiervoor / hierna

988 L. Devillers, Sur les expéditions des comtes de Hainaut et de Hollande en Prusse, zijnde rolrekening door Jan van Leiden d.d. 1336, in: Bulletin du Commission Royale d'histoire, 4e serie V, Brussel 1878, pp. 127-142.

989 (L.P.) Gachard, inventaire des registres des Chambres des Comptes, deel II, Brussel 1845, inv.nrs. 1777-1779 d.d. 1349, 1363-1364 en 1379-1380; en inv.nrs. 1788-1790 d.d. 1420-1421.

Rijssel. [990] Het was daarom ook mogelijk geweest deze rekeningen van de herberg wegens hun persoonlijk karakter in afdeling A te plaatsen. De handhaving van de eenheid van het financieel beheer van de graaf gaf echter de doorslag voor hun huidige indeling. Helaas gingen de bij uitstek persoonlijke rekeningen als van huwelijk [991] en begrafenis [992] deze logica te boven.

De overige rekeningen gaven voor hun plaatsing in de inventaris geen bijzondere moeilijkheden of aanleiding tot toelichting. De einddatum van opname van de rekeningen was 1432, toen alle afdelingen van het financieel beheer door hertog Filips op een nieuwe wijze werden gecontroleerd. [993] Daarom konden enige stukken van na die tijd, te beschouwen als bijlagen bij latere rekeningen, hier geen plaats vinden, hoewel zij in het overzicht van Suys werden genoemd. Die gevallen zijn verwerkt in Concordantie VI.

Deze inventaris geeft geen nadere toegangen anders dan het archief zelf biedt. Hij geeft zelfs minder, omdat de alfabetische index, die M. Gousset maakte op de oude registers tot 1440 [994] , niet kon worden opgenomen. Hij dateert immers pas uit de achttiende eeuw. Bruikbaar voor de privileges zijn echter ook de laatste nummers van deze inventaris [995] , waarnaast voor de lenen de repertoria, die gelijktijdig met deze indexen werden aangelegd, kunnen worden geraadpleegd. Van dit onderdeel van de registratie verschijnen sinds 1970 bewerkingen in de vorm van uitgewerkte repertoria, die regelmatig worden gepubliceerd in het tijdschrift 'Ons Voorgeslacht'. [996]

Omdat een ruil van stukken met België niet kon worden verwezenlijkt [997] , moest een aanhangsel bij deze inventaris worden opgenomen. Het betreft een verzameling stukken, afkomstig van Aleid van Henegouwen, Floris, haar zoon, en diens dochter. Een aantal van hun stukken, waaronder het laatste van 1308 [998] , bevindt zich thans nog in het rijksarchief te Bergen in Henegouwen. Volgens het herkomstbeginsel zouden de delen van deze familiestukken moeten worden herenigd, ook al hebben

990 J. Finot, Inventaire sommaire des Archives départementales antérieures à 1790, Nord, Archives civiles, - Série B. deel VII, Rijssel 1892, nrs. B 3275, pp. 148-150 d.d. 1332, B 3277, pp. 154-157 d.d. 1333, B 3279, pp. 159-160 d.d. 1399-1400, B 3280, pp. 160-163 d.d. 1400-1401, B 3281, pp. 163-165 d.d. 1405, B 3282-3283, pp. 165-167 d.d. 1407.

991 Inv.nr. 71.

992 L. Devillers, Sur le mort de Guillaume le Bon, comte de Hainaut, de Hollande, de Zélande, et seigneur de Frise, in: Bulletin du Commission Royale d'histoire, 4e serie V, Brussel 1878, pp. 409-423.

993 Zie hiervoor / hierna

994 Zie noot 992.

995 Inv.nrs. 2157 en 2158.

996 Hoek, Maasland; Ketel; de Lier, passim.

997 Zie hiervoor / hierna

998 Van Mieris, II, 77.

de akten betrekking op Holland en Henegouwen. Daarnaast berustten van oudsher enige stukken in Den Haag die in Henegouwen, waar de bijbehorende stukken aanwezig zijn, beter op hun plaats zouden zijn. De rekeningen van hertog Jan van Beieren betreffende Luik zijn in de vorige eeuw op een veiling gekocht. Zij behoren vanzelfsprekend in Luik thuis.

Als ander onaangenaam gevolg van het mislukken van bovengenoemde archiefruil met België moest een bijlage worden opgenomen van stukken, behorend of behoord hebbend tot het archief van de graven van Holland, maar elders berustend. In de lijst zijn ook stukken opgenomen die op Holland en Henegouwen betrekking hebben, als ook een aantal stukken [999] , waarvan niet zeker is of ze wel deel van het archief hebben uitgemaakt. Zij kunnen in een vroeg stadium zijn overgedragen of, waar het de rekeningen betreft, als rendantsexemplaar worden aangemerkt. Hoewel paragraaf 1 van de handleiding voor het ordenen en beschrijven van archieven bepaalt, dat een archief als een geheel moet worden beschouwd ook al bevindt een gedeelte zich elders, zijn deze stukken, om verwarring over hun huidige vindplaats te voorkomen, toch niet in de eigenlijke inventaris verwerkt. De bijlage gaat intussen niet verder dan een signalement van de stukken zonder andere orde dan de chronologische. In feite is daarmee sprake van wanorde, die slechts door de afwezigheid van de stukken kan worden gerechtvaardigd.

De registratie handelde zelf bij gelegenheid anders. Toen in de zestiende eeuw een verzameling charters uit de kelder op het Binnenhof te voorschijn kwam [1000] , werd de vondst verspreid en ingevoegd volgens de toen geldende inventaris. De kanselarij wist dus wel raad met een afgedwaald bestand! Het zou in dat licht dan ook ridicuul zijn oude of bestaande wanorde te handhaven of te herstellen. In het kader van ordening werden zo de charters van de graven en hertogen van Gelre onlangs uit Duitsland naar Nederland teruggevoerd [1001] en gevoegd bij de rest van dat archief. Dat ondanks het akkoord van 1953 en de aanvankelijke overeenstemming met de charters van de graven van Holland in Henegouwen niet evenzo werd gehandeld, is betreurenswaardig.

Na de index op namen van personen en plaatsen zijn als bijlage eveneens diverse concordanten toegevoegd. In de concordant op het overzicht van C. Suys zijn behalve de stukken uit deze inventaris tevens de stukken van de heren van Haarlem, Voorne, Blois, Putten en Strijen en de ambtenaren van het centraal bestuur verwerkt, teneinde een beter inzicht in de gehele beschrijving van Suys te kunnen bieden. Zelfs de stukken die naar andere archieven zijn overgebracht, zoals het geval is met het

999 Bijlage nrs. 85, 86 en 88-90.
1000Inv.nr. 2119.
1001P.J. Meij, Gelderse charters uit München teruggekeerd, 's-Gravenhage 1953.

archief van de bisschoppen van Utrecht, zijn in deze concordant opgenomen. Soms waren de identificaties van de stukken wegens de vage beschrijvingen van Suys echter problematisch.

In de concordant van de charters in Henegouwen op de inventaris van J. de Saint Genois is op overeenkomstige wijze met elders geplaatste stukken gehandeld. Het was wegens de tijdsfactor niet doelmatig een inventaris van verloren stukken samen te stellen zoals wel gebeurde bij de kleinere archieven van de heren van Voorne en die van Haarlem. Een dergelijke bijlage had ten dele op kunnen wegen tegen het grote verlies aan charters [1002] , waardoor de structuur van het archief onmiskenbaar is verstoord.

Het zou op zichzelf op de weg van de bewerken hebben gelegen een onderzoek te verrichten naar de in Rijssel aanwezige stukken uit het archief van de graven van Holland. [1003] Daarvan is echter afgezien wegens de lange duur en de omvang van de bewerking van het archief van de graven van Holland. Het spreekt vanzelf dat een dergelijk onderzoek in Rijssel aanbeveling verdient.

Voor de beschrijving van de stukken is het volgende van belang. De namen van medezegelaars werden niet opgenomen tenzij zij als medeoorkonder optraden. Ook de namen der getuigen zijn weggelaten. Voor de spelling van de voornamen is Van der Schaar [1004] gebruikt, om een verantwoorde normalisering te kunnen bewerkstelligen. De namen zijn gecursiveerd wanneer zij niet konden worden genormaliseerd. Bij de plaatsnamen is de huidige officiële spelling aangehouden. Bij de graven van Holland was vanaf graaf Floris V de Paasstijl gebruikelijk. [1005] Voor andere personen binnen en buiten het graafschap is de thans geldende opvatting over haar methode van dateren gevolgd [1006] , wat betekent dat doorgaans de jaardagstijl werd gevolgd. In de gevallen dat ook grafelijke ambtenaren zich in afwijking van het kanselarijgebruik van de jaardagstijl bedienden, is dat in de tekst van de inventaris aangegeven.

Steeds is er naar gestreefd het ontwikkelingsstadium van het stuk zo duidelijk mogelijk aan te geven. Het origineel wordt steeds als charter aangeduid. Concepten en minuten worden als zodanig benoemd en afschriften zijn zoveel mogelijk gedateerd. Er wordt niet gewezen op de staat van de stukken. Afschriften worden bij de beschrijvingen alleen in zoverre aangehaald als zij van nut zijn voor het herstel van een beschadigde tekst. De kennis van de inhoud van een stuk kan ook afkomstig zijn van een oude inventaris. Is dat het geval, dan wordt dat aangegeven. Zo niet dan

1002Zie hiervoor / hierna
1003Zie hiervoor / hierna en noot 918.
1004J. van der Schaar, Woordenboek van voornamen, Utrecht-Antwerpen 1970 5.
1005Kruisheer, pp. 126-128.
1006R. Fruin, Handboek der chronologie voornamelijk van Nederland, Alphen aan den Rijn 1934.

wordt daarvoor stilzwijgend verwezen naar de concordant. In een N.B. is de jongste drukplaats aangegeven met gebruikmaking van de regesten van Kruisheer en Berkelbach. Zonder nadere aanduiding is verwezen naar de nummers van de teksten en naar de pagina's, wanneer de nummers ontbreken. De retroacta zijn onmiddellijk na het stuk geplaatst, waardoor zij in het archief kwamen, voorzien van een asterisk(*).

In afdeling A werd aan elke graaf of gravin een beknopte levensschets gewijd. De gegevens hiervoor zijn, tenzij anders vermeld, ontleend aan Dek. Voor deze inventaris is de eenvoudige aanduiding graven van Holland aangehouden. Deze titel gold tot 1290, waarna de gebieden Zeeland en Friesland eveneens in de titulatuur tot uitdrukking werden gebracht. [1007] Al deze titels, waarbij in 1299 nog die van Henegouwen kwam, konden niet goed in de naam van het archief worden verwerkt.

Het beginpunt van het archief van de graven van Holland werd gesteld op het jaar 889 [1008] , hoewel de oorkonde van dit jaar niet meer in het archief aanwezig is. Het eindpunt is de afzwering van koning Filips II, de laatste graaf van Holland, in 1581 aangehouden.

1007Kruisheer, pp. 103-108.
1008OHZ., I, 21.

Verwant materiaal

BEWAARPLAATS VAN ORIGINELEN
Nationaal Archief, Den Haag

Algemeen Rijksarchief, Brussel, België

Archief Lille (Rijsel), Frankrijk

Staatsarchief Bergen, België

Koninklijk Huisarchief, Den Haag

Zeeuws Archief, Middelburg

Bibliothèque Nationale, Parijs

Gemeentearchief Amsterdam

Gemeentearchief Leiden

BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN
Inventarisnummers van dit archief zijn in kopievorm beschikbaar

Microfilm

AFGESCHEIDEN ARCHIEFMATERIAAL
Omdat de graven en hun familie ook in de andere graafschappen moesten worden onderhouden, berusten rekeningen van hun herberg thans ook in de archieven te Bergen in Henegouwen. Zie: L. Devillers, Sur les expéditions des comtes de Hainaut et de Hollande en Prusse, zijnde rolrekening door Jan van Leiden d.d. 1336, in: Bulletin du Commission Royale d'histoire, 4e serie V, Brussel 1878, pp. 127-142. In Brussel is ook een gedeelte van het grafelijk archief aanwezig, zie: (L.P.) Gachard, inventaire des registres des Chambres des Comptes, deel II, Brussel 1845, inv.nrs. 1777-1779 d.d. 1349, 1363-1364 en 1379-1380; en inv.nrs. 1788-1790 d.d. 1420-1421.Voor de aanwezige rekeningen in Rijssel zie: J. Finot, Inventaire sommaire des Archives départementales antérieures à 1790, Nord, Archives civiles, - Série B. deel VII, Rijssel 1892, nrs. B 3275, pp. 148-150 d.d. 1332, B 3277, pp. 154-157 d.d. 1333, B 3279, pp. 159-160 d.d. 1399-1400, B 3280, pp. 160-163 d.d. 1400-1401, B 3281, pp. 163-165 d.d. 1405, B 3282-3283, pp. 165-167 d.d. 1407.

Als onaangenaam gevolg van het mislukken van de archiefruil met België in 1953 moest een bijlage worden opgenomen van stukken, behorend of behoord hebbend tot het archief van de graven van Holland, maar elders berustend. In de lijst zijn ook stukken opgenomen die op Holland en Henegouwen betrekking hebben, als ook een aantal stukken [1009] , waarvan niet zeker is of ze wel deel van het archief hebben uitgemaakt.

Voor een volledig overzicht van elders berustende archieven van de graven van Holland raadpleegt men de Bijlagen 1-9 van deze inventaris.

1009Bijlage nrs. 85, 86 en 88-90.

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

1 STUKKEN VAN PERSOONLIJKE AARD

1.01 WILLEM I

Hij volgde in 1204 zijn broer Dirk VII op als graaf van Holland, welke waardigheid hem tijdens de Loonse oorlog betwist werd door zijn nicht Ada en Lodewijk van Loon, haar man. Hij huwde in eerste echt Aleid van Gelre in 1198. Nadat zij in 1218 gestorven was, huwde hij vervolgens in 1220 Maria van Brabant. Hij stierf in 1222.

1 Akte, houdende getuigenis door graaf Willem I, Jan van Nesle, burggraaf van Brugge, Zeger, burggraaf van Gent en Bernard van Roubaix van de borgstelling door Fromold van Wingene, Wouter van Zomergem, Willem van Huise, Richard van Wulpen, Haket van Ruddervoorde en Eustaas van 'Gembruge' voor de leisting van Rogier, Giseline en Lammekin van Wingene in de gevangenis van gravin (Johanna) van Vlaanderen.
1210 nov. 12 1 charter
Gedrukt: A.C.F. Koch, 'Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299', dl. I, 304.

1.02 FLORIS IV

Hij was zoon van graaf Willem I, huwde Machteld van Brabant en stierf in 1234.

2 Akte van huwelijksvoorwaarden door hertog Hendrik I van Brabant en graaf Willem I voor Machteld en Floris, hun dochter en zoon, waarbij de medegave bepaald wordt op 2.500 mark keuls en de huwelijksgave op 500 pond Hollands jaarlijks uit de Riederwaard, de hof van Haarlem en Aarlanderveen.
1214 nov. 5 1 charter
Gechirografeerd
Gedrukt: OHZ., I, 347.

1.03 FLORIS V

Hij was zoon van roomskoning Willem II, geboren in 1254. Hij huwde Beatrijs van Vlaanderen en werd in 1296 vermoord.

3 Akte van toezegging door Raimund, bisschop van Trevico, Maurus, bisschop van Amelia, Steven, bisschop van Lissabon, Valdebrunnus, bisschop van Avlona, Leo, bisschop van Calamona, Thomas, bisschop van Acca, Nikolaas, bisschop van Aquila, Peronus, bisschop van Lesina, Romanus, bisschop van Croja, Egidius, bisschop van Tortiboli,

Franciscus, bisschop van Terracina, en Petrus, bisschop van Stanjo, van aflaat aan degenen, die graaf Floris V, (Beatrijs), diens vrouw en koning Willem II willen gedenken.
1287 1 charter
Gedrukt: J.G. Kruisheer, Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299, deel IV, 1278-1291, nr. 2288.

4 Brief van priorin en convent van St. Geertruida te Keulen inzake de opname van gravin (Beatrijs) van Holland in haar zustergemeente.
1296 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 973.

5 Akte van schadeloosstelling door graaf Dirk VIII van Kleef van de borgstelling door graaf Floris V voor het huwelijk tussen Otto, zijn zoon, en Maria, dochter van hertog Jan I van Brabant.
1287 mei 8 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., IV, 2296.

1.04 JAN I
Hij was zoon van graaf Floris V, geboren in 1284. Hij huwde in 1297 Elisabeth van Engeland en stierf twee jaar later.

6 Akte van bevestiging door koning Eduard I van Engeland van mr. Thomas van Southampton in de bezwering van het huwelijk tussen (Jan), erfgenaam van graaf Floris V, en Elisabeth, zijn dochter, vidimus van Floris, abt van Egmond, 25 juli 1290.
1285 sep. 12 1 charter
Gedrukt: Kruisheer OHZ., IV, 2229, 2232 en 2509.

7 Brief van Wolfert van Borsele, heer van Zandenburg, Dirk van Brederode, Nikolaas van Kats, Arnout van Arkel, ridders, Gerard van Voorne, burggraaf van Zeeland, Nikolaas van Putten en Floris van Borsele, knapen, voor ridders, knapen en gemeente van Holland, Zeeland en Friesland aan koning Eduard I van Engeland inzake de overkomst van (Elisabeth), diens dochter, naar Biervliet.
(1297) 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, l021.

8.1-8.2 Akte van overeenkomst door Jan van Avesnes, graaf van Henegouwen, en graaf Jan I met schepenen, raad en gemeente van Dordrecht, Middelburg, Zierikzee, Leiden, Delft, Haarlem, Alkmaar en Geertruidenberg tegen Jan, heer van Cuyk, Jan, heer van Heusden, Gijsbert, gezegd van Amstel, Herman, gezegd van Woerden, en Gerard

van Velsen c.s. inzake de moord op graaf Floris V.
1299 okt. 17 en 18 2 charters
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, l093; Kruisheer, 1028 en 1029.

8.1 1299 oktober 17

8.2 1299 oktober 18

1.05 JAN II

Hij volgde in 1299 zijn achterneef Jan I op. Hij was in 1270 gehuwd met Fillippa van Luxemburg. Hij stierf in 1304.

9 Akte van inhuldiging door schepenen, burgemeesters, raad en gemeente van Middelburg van graaf Jan II als hun heer.
1299 nov. 29 1 charter
Gedrukt: W.S. Unger, 'Bronnen tot de geschiedenis van Middelburg in den landsheerlijken tijd', deel I, 458.

10 Akte van inhuldiging door schepenen, raad en gemeente van Zierikzee van graaf Jan II als hun heer.
1299 dec. 7 1 charter
Gedrukt: F. van Mieris, 'Groot charterboek der graven van Holland, van Zeeland en heeren van Friesland enz.' deel II, nr. 1.

11 Akte van inhuldiging door schepenen, raad en gemeente van Dordrecht van graaf Jan II als hun heer.
1299 dec. 11 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 2.

12 Akte van inhuldiging door schepenen, raad en gemeente van Geertruidenberg van graaf Jan II als hun heer.
1299 dec. 12 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 3.

13 Akte van inhuldiging door schepenen, raad en gemeente van Delft van graaf Jan II als hun heer.
1299 dec. 14 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 3.

14 Akte van inhuldiging door schepenen, raad en gemeente van Leiden van graaf Jan II als hun heer.
1299 dec. 23 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 3.

15 Akte van inhuldiging door schepenen, raad en gemeente van Haarlem

van graaf Jan II als hun heer.
1299 dec. 23 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 4.

1.06 WILLEM III

Hij was zoon van graaf Jan II. Hij huwde in 1305 Johanna van Valois. Hij stierf in 1337.

16 Testament van graaf Willem III, 22 februari 1336; concept en afschrift van Jan van Beaumont, 4 november 1345 in afschrift 1364.
1 rol en 1 stuk
Gedrukt: L. Devillers, in: Bulletin de la Commission Royale d'histoire, 4e serie, V, Brussel 1878, 426-436.

17 Akte van bevestiging door hertogin Eleonora van Gelre en Reinout III, haar zoon, van de huwelijksvoorwaarden tussen Reinout en Isabella, zuster van graaf (Willem IV).
1344 nov. 10 1 charter
Dit charter is waarschijnlijk getransfigeerd geweest met een charter, afkomstig uit het kasteel Hemmen, dat de overeenkomst inzake hetzelfde huwelijk van de dag tevoren behelsde. Daar het archief van het kasteel Hemmen in 1944 vrijwel geheel is verbrand, kan in deze geen uitsluitsel meer verkregen worden. Zie: H.S. Lucas, The low coutries and the hundred years war, 1326-1347, Michigan 1929, p. 503.

18 Akte van inhuldiging door schepenen, raad en gemeente van Alkmaar van graaf Willem III als hun heer.
1304 okt. 19 1 charter

1.07 WILLEM IV

Hij was de zoon van graaf Willem III, huwde Johanna van Brabant en stierf in 1345. Zij stierf in 1406.

19 Register EL. 8; staat van de renten van Noord-Holland, te ontvangen door Dirk van Hodenpijl, ridder, voor Johanna van Brabant, en staat van het goed, verpacht door Willem Bort, rentmeester van Noord-Holland.
1363 1 deel
Th.; van Riemsdijk, 'De tresorie en de kanselarij van de graven van Holland en Zeeland uit het Henegouwsche en Beyersche huis', 85.

1.08 WILLEM V

Hij was kleinzoon van graaf Willem III via Margaretha, zijn moeder. Hij werd in 1346 verbeider en in 1351 graaf van Holland en Zeeland en heer van Friesland, wat hem overigens door zijn moeder werd betwist. In 1354 werd deze onenigheid te zijnen voordele beslecht. Hij huwde in 1352 Machteld van Lancaster, die in 1362 stierf. Zelf was hij wegens verstandsverbijstering vanaf 1358 tot zijn dood in 1389 buiten staat het land te regeren..

20 Brief van Otto, heer van Arkel, -,-,-, (Dirk van) Brederode, (Arnout), heer van IJsselstein, (Zweder van Abcoude), heer van Putten, (Jan), heer van Egmond, (Wouter), heer van Heemskerk, Jan van de Wateringe, Gerard van Egmond, (Dirk van Wassenaar), burggraaf van Leiden, Gerard van Heemstede, Herbaren van Liesveld, Gijsbert van Vianen, Gerard van Vliet, Gijsbert van IJsselstein, ridders, Delft, (Daniël van) Matenesse, Schiedam, Dirk van Raaphorst, ridder, (Ogier van Kralingen), baljuw van Delfland, (Filips van Tetrode), rentmeester van Noord-Holland, (Willem Willemsz.), rentmeester van Friesland (Reinout van Brederode), baljuw van Kennemerland, (Willem van Naaldwijk), baljuw van Rijnland, Dirk van Brederode, Hendrik die Rover van Montfoort, Enkhuizen, Haarlem, Leiden, Alkmaar, Hoorn, Edam, Monnickendam, Amsterdam, Oudewater en Vlaardingen, baanderheren, ridders, knapen, steden en het gemene land van Holland, Kennemerland, Amstelland, Waterland en Friesland, aan (Machteld van Lancaster), gravin van Henegouwen, Holland, Zeeland en Friesland, om in haar geschil met hertog Albert aan de drie landen te willen verblijven.
1361 nov. 27 1 charter
De namen van de opstellers blijken alleen uit de zegels en zegelstaarten. Dirk van Brederode lijkt hier nogmaals vertegenwoordigd door een tegenzegel.

21 Akte van toezegging door keizer Lodewijk om de graafschappen Holland, Zeeland en de heerlijkheid Friesland, behorend aan Margaretha, zijn vrouw, niet te scheiden, en te komen op Willem, hun tweede zoon, of Albert, hun derde zoon, vidimus van Willem van Rolland, abt van Egmond, 16 januari 1347.
1346 sep. 7 1 charter
Gedrukt: L. Devillers, 'Cartulaire des comtes de Hainaut, de l'avènement de Guillaume II la mort de Jacqueline de Bavière', 155.

22 Akte van bevestiging door keizer Lodewijk van de ongeldigheid van beschikkingen, getroffen door Margaretha, zijn vrouw, buiten de graafschappen Henegouwen, Holland, Zeeland en de heerlijkheid Friesland.
1346 sep. 7 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 728-729.

23 Akte van bevestiging door keizer Lodewijk van de afstand door Lodewijk, zijn zoon, van diens aanspraken op de graafschappen Henegouwen, Holland, Zeeland en de heerlijkheid Friesland bij de dood van hertog Willem V aan Albert, diens broer, 7 september 1346; vidimus van Gerard

van Okkenberg, abt van Egmond, en Jacob van Lichtenberg, proost van St. Pieter te Utrecht,
1418 mei 10 1 charter
Gedrukt: Devillers, Cartulaire, 157.
16 januari 1347: vidimus van Willem van Rolland, abt van Egmond, van de akte van 7 september 1346. Zie inv.nr. 21.

24 Akte van toezegging door keizerin Margaretha en keizer Lodewijk om de graafschappen Holland en Zeeland en de heerlijkheid Friesland niet te scheiden ondanks vorige beschikkingen, die te wijten waren aan slecht bijhouden van het register.
1347 juli 6 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 739-740.

25 Akte van herroeping door keizer Lodewijk van de scheiding door Margaretha, zijn vrouw, van de graafschappen Holland en Zeeland en de heerlijkheid Friesland, daar zij geen exemplaar van de registers bij zich had.
1347 juli 14 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 740.

26 Akte van overeenkomst door hertog Willem V met keizerin Margaretha inzake het bestuur van de graafschappen Holland en Zeeland en de heerlijkheid Friesland, waarbij haar onder meer 6.000 kleine florijnen jaarlijks en 15.000 kleine florijnen ineens worden toegezegd, concept.
(1349) 1 stuk
Gedrukt: J.C. de Jonge, Verhandelingen en onuitgegeven stukken betreffende de geschiedenis der Nederlanden, I, Delft 1825, 20-32.
Keizerin Margaretha droeg het bestuur van het bovengenoemde gebied 5 januari 1349 over aan Willem V. Daar in deze akte vrijwel dezelfde getuigen voorkomen, zal het stuk omstreeks die dag zijn opgesteld.

27 Akte van toezegging door Willem van Duvenvoorde, heer van Oosterhout, Jan van Polanen, heer van de Lek, Dirk van Brederode, (Arnout van Duvenvoorde), Jacob van de Binkhorst, Filips van Polanen, Gerard van Heemstede, Daniel van Matenesse, Willem van Oudshoorn, Gerard van Poelgeest, Jacob van den Woude, Jan van Egmond, Floris van de Boekhorst, Herbaren van de Binkhorst, Dirk van Raaphorst, (Jan) van de Boekhorst, Arnout van Hodenpijl, Dirk uten Waarde, Troveis van (Rijneveld), ridders, Dirk van Wassenaar, burggraaf van Leiden, Dirk van Polanen, Jan van (Noordwijk, Daniel van Rodenrijs, Jan van Mijnden, (Jan) van den Zijl, Jan van der Made, Ogier van Kralingen, Dirk van der (Span)gen, Maurijn van der Does en Willem van Zaanden, knapen, van

bijstand aan keizerin (Margaretha), vidimus van Wouter, abt van Grimbergen, 9 december 1351.
5 sep. 1350 1 charter
Gedrukt: J.C. de Jonge, 'Verhandeling over de oorsprong der Hoeksche en Kabeljaauwse twisten enz.',Leiden 1817, blz. 290-295.
De tekst is hersteld met het origineel in: S.W.A. Drossaers, 'Het archief van de Nassauschen Domeinraad', eerste deel, inv.nr. 1448, regest nr. 475.

28 Akte van overeenkomst door hertog Willem V met keizerin Margaretha inzake het bestuur van het graafschap Zeeland, waarbij haar onder meer 2.000 kleine florijnen jaarlijks en 5.000 kleine florijnen ineens worden toegezegd, gelijktijdig afschrift.
1351 feb. 12 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, II, 771-772.
9 december 1351: vidimus van Wouter, abt van Grimbergen, van de akte van 5 december 1350. Zie inv.nr. 27.

29 Formulier voor de vredesovereenkomst tussen gravin Margaretha en hertog Willem V, haar zoon.
(1354 dec. 7) 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, II, 824-825.

1.09 ALBERT VAN BEIEREN

Albert van Beieren was de broer van hertog Willem V, die hij na diens krankzinnigheid opvolgde als ruwaard. Na diens dood in 1389 volgde hij ook titulair op. Hij huwde in 1353 Margaretha van Brieg, die in 1386 stierf. Daarna hertrouwde hij in 1394 met Margaretha van Kleef, die hem overleefde en in 1411 stierf. Hij overleed zelf in 1404.

30 Testament van hertog Albert, 10 juni 1377; vidimus van hertog Albert.
1394 mrt. 16 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 332-334.

31 Akte van lijftocht door hertog Albert van Margaretha, zijn vrouw, op stad, huis en land van Heusden, de tol te Woudrichem, het huis Teilingen, de ambachten Voorhout, Lisse en Hillegom en het land van Wieringen.
1366 dec. 6 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 199-200.
De tekst hersteld met inv.nr. 33 folio 1.

32 Akte van toezegging door Engelbert, graaf van de Mark, van bijstand aan hertogin Margaretha, zijn nicht.
1368 apr. 8 1 charter

33 Register van stukken inzake de lijftocht van hertogin Margaretha, afschrift ca. 1375.
1366-1372 1 katern
Deze katern is incompleet.

34 Akte van bevestiging door hertog Eduard van Gelre van de ontvangst van 30.000 mottoenen van Hendrik van Steenbergen, proost van Zutphen, zijn rentmeester, van de medegave van Katharina, dochter van hertog Albert en Margaretha, diens vrouw, zijn vrouw.
1369 juni 27 1 charter

35 Akte van lijftocht door Willem van Gulik, jonkheer van Gelre, graaf van Zutphen, van Katharina, dochter van Albert en Margaretha, diens vrouw, zijn vrouw, op 6.000 moettoenen jaarlijks.
1377 apr. 7 1 charter

36 Akte van toezegging door hertog Willem van Gulik en Gelre om Willem, zijn zoon, het land Gulik te zullen nalaten behoudens het erfdeel van zijn andere kinderen.
1377 apr. 7 1 charter

37 Akte van dispensatie door paus Gregorius XI van het huwelijk van Willem van Gulik met Katharina, dochter van hertog Albert en Margaretha, diens vrouw.
1378 1 charter
De beschrijving van dit charter is geheel ontleend aan de dorsale aantekeningen en inv.nr. 2102 folio 128v nr. 1.

38 Akte van toezegging door Filips van Bourgondië en Margaretha, zijn vrouw, van 30.000 frank jaarlijks aan Margaretha, dochter van hertog Albert, wanneer zij hun zoon Jan in haar huwelijk zou overleven,11 april 1385; met toezegging door dezelfden van de opvolging van de zoon van Jan en Margaretha in het hertogdom Bourgondië, het graafschap Nevers en de baronie Douzy, wanneer Jan voor haar overlijdt, gelijktijdig afschrift.
1385 apr. 11 1 stuk

39 Akte, houdende uitstel door Filips van Bourgondië van de betaling door hertog Albert van de medegave bij het huwelijk van Jan, graaf van Nevers, zijn zoon, en Margaretha, diens dochter, groot 50.000 Franse florijnen, wegens de dood van hertogin Margaretha.

1386 juni 21 1 charter

40 Staat van het goed, waarop (Margaretha van Kleef), vrouwe van Holland, haar lijftocht zal hebben, bevestigd door (Willem), heer van Oostervant.
ca.1400 1 stuk

41 Akte van toezegging door deken en kapittel van St. Pancras te Voorne van een wekelijkse vigilie en zielmis benevens een mis 'dun fabricator mundi' op Goede Vrijdag aan hertog Albert en Margaretha, zijn vrouw.
1382 juni 29 1 charter

42 Akte van bevestiging door Jan, heer van Verchin, seneschalk van Henegouwen, Jan, heer van Barbançon, Gerard, heer van Villers, baljuw van Henegouwen, Robert, heer van Montigny, Albert Turk, Simon van Lalaing, Jan, heer van Floyon, Wolfert van Gistel, Arnout d'Abrichecourt, Sausses de Byaurin, ridders, en Steven de Maulion, trezorier van Henegouwen, Jan Moyses, proost, Boudewijn Pole, Jacomaar li Poivre, schepenen van Valenciennes, Jan Pertis, Wouter de le Sauch, Jan de Baissu, Gerard de le Sauch, Jan Grebers, Pierart de Raymes en Willem de le Mote, burgers en raden van Valenciennes, Jan li Panetier, burgemeester, Jan Brokes, Colart Dango, schepenen, Jan Galons, Jan li Beau, gezworenen van Bergen, Gijsbert van Brabant, burgemeester, Jan Monars, schepen van Quesnoy, Hendrik de Terre en Lodewijk van Mechelen, schepenen van Ath, Arnout, heer van IJsselstein, Dirk, heer van Brederode, Jan, heer van Egmond, Dirk van Wassenaar, burggraaf van Leiden, Willem van de Wateringe, heer van Teilingen, ridders, Jacob van den Tempel, Gerard (van Steenhuse) van Dordrecht, Jan Everhardsz. en Simon Nikolaasz. van Delft, Nikolaas van Bakenesse en IJsbrand van der Schuur van Haarlem, Willem Bort en Costijn Jansz. van Leiden, Frank Dirksz. en Pieter die Wedighe van Amsterdam, Jan Droghe en Nikolaas Bil van Geertruidenberg, Hendrik Jansz. en Jan Briener van Rotterdam, Willem van Dorp en Jan -rt van Schiedam, Eggelin Bertoutsz. en Gerard Avekinesz. van Alkmaar, Olivier van Everingen, Arnout van Kruiningen, Hendrik van Borsele, Boudewijn van Reimerswaal en Willem van Oostende, ridders, Pieter Jansz. en Hendrik Jansz. van Middelburg, Jonge Jan en Thomas Bettenz., schepenen en gezworenen van Zierikzee, van de uitspraak door Sohier, heer van Enghien en Havré, burggraaf van Bergen, en Jan van Polanen, heer van de Lek en Breda, in het geschil tussen hertog Albert en markgraaf Lodewijk, waarbij zij het ruwaardschap aan de eerste toewijzen.
1358 juni 24 1 charter

Door beschadiging ontbreken in de tekst ca. drie letters.
Gedrukt: A. Kluit, Historie der Hollandse staatsregering tot aan het jaar 1795. Dl. V, Amsterdam 1805, pp. 247-250 (met weglating van enige namen).
De tekst hersteld met inv.nr. 224 folio 35v-36 nrs. 158-159.

43 Akte van bevestiging door Lodewijk die Romer van zijn afstand van de erfenis van hertog Willem V aan hertog Albert behoudens de heerlijkheid Voorne en het burggraafschap van Zeeland en 4.000 schilden jaarlijks, vidimus van Jacob die Hoge, prior van de augustijnen te Dordrecht, 6 september 1360.
1358 juni 24 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 48-49.

44 Akte van uitspraak door Rupert der Elter en Lodewijk der Elter, markgraaf van Brandenburg, in de geschillen tussen Lodewijk der Junger, markgraaf van Brandenburg, alias die Romer en hertog Albert, hun neven.
1361 apr. 17 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 127.

45 Akte van toezegging door schepenen en raad van Alkmaar van bijstand aan hertog Albert tijdens de ziekte van hertog Willem V.
1361 juli 19 1 charter

46 Akte van afstand door Otto, markgraaf van Brandenburg en de Lausitz, overste kameraar van het Rijk, van zijn aanspraken op Henegouwen, Holland, Zeeland en Friesland en het goed van (Machteld), vrouwe van Voorne, aan hertog Albert, zijn broer, voor 19.000 Brabantse mottoenen.
1367 apr. 12 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 185-186.

47 Akte van overeenkomst door hertog Albert met Otto, markgraaf van Brandenburg en de Lausitz, overste kameraar van het Rijk, inzake de afstand door de laatste van diens aanspraken op Henegouwen, Holland, Zeeland en Friesland voor 9.000 mottoenen.
1367 juli 25 1 charter

48 Akte van afstand door Otto, markgraaf van Brandenburg en de Lausitz, van zijn aanspraken op Henegouwen, Holland, Zeeland en Friesland aan hertog Albert, zijn broer.
1367 sep. 8 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 214-216 (Latijnse versie).
De tekst hersteld met inv.nr. 173 folio 25v-26.

49 Akte van belening door keizerin Margaretha van Otto, haar zoon, met het burggraafschap van Zeeland en de heerlijkheid Voorne na de dood van Machteld, vrouwe van Voorne, 2.000 pond zwarte tournoois jaarlijks op de tollen te Ammers en Niemandsvriend en 2.000 pond zwarte tournoois jaarlijks op de proosdij van Binche.
1346 apr. 18 1 charter
Deze akte is een retroakte bij inv.nr. 48.
Gedrukt: Van Mieris II, 706-707.
Het is duidelijk dat Otto inv.nr. 49 na zijn afstand van de heerlijkheid Voorne e.d. aan hertog Albert heeft overgeven.

1.10 WILLEM VI

Willem VI was de zoon van hertog Albert, geboren in 1365, waarna hij in 1385 graaf van Oostervant werd. Hij huwde Margaretha van Bourgondië en stierf in 1417. Zijn vrouw stierf in 1441.

50 Akte van huwelijksvoorwaarden van hertog Willem van Beieren en hertog Albert met Margaretha van Bourgondië, oudste dochter van Filips de Stoute en Margaretha van Vlaanderen.
1385 jan. 26 1 charter

51 Akte van lijftocht door hertog Willem VI van Margaretha van Bourgondië, zijn vrouw, op het huis Teilingen met toebehoren, de stad Beverwijk, het ambacht Noordwijk met baljuw- en rentmeesterschap en het land van Texel, vidimus van Nicasius, abt van Cambron, 2 april 1418.
1411 dec. 6 1 charter

52 Akte van lijftocht door hertog Willem VI van Margaretha van Bourgondië, zijn vrouw, op het land van Wieringen.
1413 okt. 1 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 255.

53 Akte van bevestiging door Margaretha van Bourgondië van haar lijftocht, gemaakt door hertog Willem VI, op de steden en huizen van Ath en Binche in Henegouwen, Schoonhoven, Gorinchem en Leerdam in Holland, welk goed zij aan Jacoba van Beieren, haar dochter, zal overdragen, wanneer zij een tweede huwelijk aangaat.
1416 aug. 15 1 charter

54 Akte van lijftocht door hertog Willem VI van Margaretha van Bourgondië, zijn vrouw, op huis en land van Schoonhoven, vidimus van Nicasius, abt van Cambron, 11 januari 1422.

1416 aug. 15 1 charter

55 Akte van bevestiging door schout en schepenen van 's-Gravenhage van de overeenkomst door (Hendrik), heer van Wassenaar, burggraaf van Leiden, voor Margaretha van Bourgondië met (Jan), heer van Montfoort, voor gravin Jacoba van Beieren inzake de nalatenschap van hertog Willem VI.
1418 jan. 27 1 charter
2 april 1418: vidimus van Nicasius, abt van Cambron, van de akte van 6 december 1411. Zie inv.nr. 51.
11 januari 1422; vidimus Nicasius, abt van Cambron, van de akte van 15 augustus 1416. Zie inv.nr. 54.

56 Akte van toezegging door hertog Filips van Bourgondië van de overdracht van het huis van Schoonhoven aan (Margaretha), zijn tante, wanneer gravin Jacoba van Beieren met haar toestemming en die der drie standen huwt.
1428 juli 31 1 charter

57 Akte van bevestiging door Hugo van Lannoy, heer van Santes, kastelein van Schoonhoven, van de toezegging, gedaan op 31 juli 1428.
1429 nov. 8 1 charter
Zie inv.nr. 56.

58 Brief van (Margaretha van Bourgondië) aan (hertog Filips van Bourgondië) inzake de opvolging in Brabant na de dood van hertog Filips van Brabant, haar neef, gelijktijdig afschrift.
(1430) 1 stuk

59 Register XIV van akten van Margaretha van Bourgondië.
1417-1440 1 deel
De eerste elf folio's ontbreken, maar zijn nog afgeschreven in de kopie, aanwezig in het Noord-Hollands Archief, toegang 1, Leen- en Registerkamer van Holland, 1300-1580, inv.nr. 67.

60 Rekening van Jacob, heer van Gaasbeek, Abcoude, Putten en Strijen, van Texel en Wieringen.
1425 dec. 23 - 1427 dec. 24 1 deel
Afgehoord op 23 oktober 1428, tezamen met inv.nr. 61.

61 Rekening van Jan van der Burch voor Jacob, heer van Gaasbeek, Abcoude, Putten en Strijen, van het rentmeester- en baljuwschap van Beverwijk.

1426 aug. 20 - 1428 juli 3 1 deel
Afgehoord op 23 oktober 1428, tezamen met inv.nr. 60.

62 Rekening van Jacob, heer van Gaasbeek, Abcoude, Putten en Strijen, van het rentmeester- en baljuwschap van Noordwijk, Lisse, Voorhout en Hillegom, met bijlage.
1425 dec. 23 - 1428 feb. 22 1 deel
De bijlage is beschreven in inv.nr. 63.

63 Akte van bevestiging door Machteld van der Does, abdis van Leeuwenhorst, van de ontvangst van twaalf en een halve gouden kronen van Jacob van der Spek, baljuw van Noordwijk, rentmeester van Teilingen, voor Katharina van Blois, non te Leeuwenhorst.
1428 feb. 17 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 62.

64-64.1 Akte van verzoening door hertog Willem van Beieren, graaf van Oostervant, met hertog Albert inzake de doodslag op Aleid van Poelgeest, met 2 concepten.
1394 sep. 8 1 charter en 2 stukken
64.1 Charter
64 Concepten

65 Akte van bevestiging door Jan van Herlaar van der Heul, Koen van Herlaar en Breunis van Blokland Woutersz. van de ontvangst van 8.000 Franse kronen voor medeburgers en ingezetenen van het land van Arkel van Filips van Dorp, trezorier, voor hertog Willem VI, waarna zij de hertog zullen inhuldigen.
1407 apr. 5 1 charter

66 Register XII 'Oistervant' van akten van hertog Willem van Beieren, graaf van Oostervant, en hertogin Margaretha, zijn moeder, voornamelijk inzake Altena.
1382-1404 1 deel
Van Riemsdijk, 97.

67 Register XIIII 'Oistervant' van akten van hertog Willem van Beieren, graaf van Oostervant, voornamelijk inzake Altena.
1388-1397 1 deel
Ontbreekt
Van Riemsdijk, 98.

68 Akte van bevestiging door Hendrik die Burchgrave Jansz. en Gillis Heinemansz., leenmannen van (Willem), graaf van Oostervant, heer van Altena, van de opdracht door Otto van Driel van het goed, hem aanbestorven van Gozewijn van Driel, diens vader.
1400 juni 2 1 charter

69 Akte van schuldbekentenis door Willem van Hoorne en Altena van 1.500 schilden geleend geld aan Nikolaas van der Zevender, zijn neef, waarvoor hij hem niet zal ontzetten uit het kasteleinschap, baljuwschap, dijkgraafschap, markt en tol van Altena en het rentmeesterschap van Monnikenland, bevestigd door hertog Albert, vidimus van deken en kapittel van Gorinchem, 22 mei 1384.
1382 nov. 8 1 charter

1.11 JACOBA VAN BEIEREN

Jacoba was de dochter van hertog Willem VI en huwde in 1415 Jan van Tourenne, die twee jaar later stierf. In 1418 hertrouwde zij met hertog Jan IV van Brabant. In 1421 bevond zij dit huwelijk ongeldig en hertrouwde het volgend jaar met Humphrey van Gloucester, welk huwelijk in 1425 ongeldig werd verklaard. Tenslotte huwde zij in 1432 Frank van Borsele, die in 1470 stierf. Hij overleefde zijn vrouw vierendertig jaar. Vanaf 1417 moest zij gedurig strijd leveren over de opvolging in het graafschap, eerst tegen haar oom Jan van Beieren, elekt van Luik, vanaf 1425 tegen hertog Filips van Bourgondië.

70 Akte van huwelijksvoorwaarden door koning Karel VI van Frankrijk en hertog Willem VI voor Jan van Tourenne en Jacoba van Beieren, hun zoon en dochter, vidimus van burgemeester en schepenen van Abbeville, 11 april 1423.
1406 juli 9 1 charter

71 Rekening van Filips van Dorp van de bruiloft van Jacoba van Beieren.
ongedateerd 1 katern
Afgehoord 22 december 1406.

72 Akte van bevestiging door Jan van Tourenne, graaf van Ponthieu, zoon van koning (Karel VI) van Frankrijk, en Jacoba van Beieren, dochter van hertog Willem VI, van de huwelijksvoorwaarden, gemaakt door hun ouders.
1415 aug. 6 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 342-343.
De tekst hersteld met inv.nr. 237 folio 165-166.

73 Memorie van de huwelijksvoorwaarden, gemaakt door hertog Jan IV van Brabant met gravin Jacoba van Beieren; met bevestiging door hertog Jan IV.
1417 aug. 1 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, IV, 409-411.
11 april 1423: vidimus van burgemeester en schepenen van Abbeville van de akte van 9 juli 1406, zie inv.nr. 70.

74 Akte van bevestiging door hertog Filips van Bourgondië van gravin Jacoba van Beieren, zijn nicht, in een huwelijk op raad van (Anton), heer van Croy en Renty, en Gui Guilbant, trezorier.
1433 dec. 9 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 1028-1029.

75 Akte van bevestiging door Anton, heer van Croy en Renty, raad en kamerheer van hertog (Filips) van Bourgondië, en Gui Guilbant, raad, trezorier en gouverneur-generaal van de financiën van hertog (Filips) van Bourgondië, van het huwelijk van gravin Jacoba van Beieren, zijn nicht, met Frank van Borsele, heer van Zuilen, St. Maartensdijk en Kortgene.
1434 jan. 27 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 1029.

76 Akte van toezegging door Hubert, heer van Culemborg en de Lek, Hendrik, heer van Vianen en Goye, Gerard van Strijen, heer van Zevenbergen, Otto, heer van Asperen, Voorst en Keppel, Hendrik van de Lek, heer van Heeswijk, Jan, heer van Vliet, Jan van Drongelen, heer van van Eethen en Meeuwen, Jan van Kronenburg, heer van Loenen, Arnout, heer van Leienberg, Gerard van Heemskerk, heer van Liesveld, ridders, Willem van Brederode, heer van de Merwede en Stein, Jan, heer van Langerak, Dirk van de Merwede, Jan van Herlaar van der Heul, Dirk van Heukelum en Willem van Besoyen, knapen, en schouten, burgemeesters, schepenen en raden van Dordrecht, Schoonhoven, Geertruidenberg, Gorinchem, Heusden, Woudrichem, IJsselstein en Leerdam om gravin Jacoba van Beieren als gravin in te zullen huldigen.
1416 aug. 15 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 384-385.

77-77.1 Akte van toezegging door Filips, heer van Wassenaar, burggraaf van Leiden, Hendrik van Wassenaar, Dirk van de Lek, Herbaren van IJsselstein, Jan van Heemstede, heer van Benthuizen, Hendrik van

Naaldwijk, maarschalk van Noord-Holland, Jan, bastaard van Blois, heer van Treslong, Melis van Mijnden, Arnout van Duvenvoorde, Jan van den Woude, heer van Warmond, Willem van de Boekhorst, Gerard van Heemskerk, heer van Oosthuizen, Bertout, heer van Assendelft, Gerard van Zijl, Jan van Hodenpijl, Filips van der Spangen en Gillis van Kralingen, ridders, Willem Eggert, heer van Purmerend, Helmich van Doornik, Adriaan van Raaphorst, Jan van Nijenrode, Gerard van Poelgeest, Filips die Bloot, Maurijn van der Does, Gerard van Bennebroek, Dirk van Santhorst en Adriaan van Matenesse, knapen, en schouten, burgemeesters, schepenen en raden van Haarlem, Delft, Leiden, Amsterdam, Gouda, Rotterdam, Oudewater, Schiedam, Alkmaar, Hoorn, Medemblik, Enkhuizen en Monnickendam om Jacoba van Beieren als gravin in te zullen huldigen, met gelijktijdig afschrift.
1416 aug. 15 1 charter en 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, IV, 383.
77.1 Charter
77 Afschrift

78 Akte van toezegging door Floris, heer van Haamstede, Floris van Haamstede, heer van Montigny, Floris van Borsele, heer van St. Maartensdijk en Zuilen, Jan, heer van Heenvliet, Filips van Borsele, heer van Kortgene, Floris van Haamstede heer Willemsz., Albert van Heenvliet, heer van Stavenisse, Nikolaas Kerving van Reimerswaal, heer van Lodijke, Wolfert van de Maalstede en Everinge, Wolfert van Reimerswaal, Jan van Oostende, Vrieze van Oostende, Gerard van de Maalstede, Jan van Renesse van Everinge, Floris van den Abeele, heer van Welzinge, Albert van Arnemuiden en Boudijn van Baarsdorp, ridders, Jacob van Borsele, heer van Brugdamme, Jan, heer van Kruiningen, Wouter van Gent, Wolfert van de Maalstede en Laurens van Kats, knapen, en baljuws, burgemeesters, schepenen en raden van Middelburg, Zierikzee, Reimerswaal, Tholen en Goes om Jacoba van Beieren als gravin in zullen huldigen.
1416 aug. 15 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 385-386.

79 Akte van toezegging door Gijsbert van IJsselstein, Nikolaas van Troje, Govert uten Winkel, Arnout die Groot, Willem van den Damme, Herman van Spengen, Hendrik van der Meulen, Hendrik Maurijnsz., Jacob Heinenz., Willem, bastaard van Egmond, Gerard, bastaard van Egmond, Gijsbert Hendriksz. van IJsselstein, Jan Berwoutsz., Arnout van Muiden, Pieter van Muiden, Gijsbert van Muiden, Splinter van Muiden, Gerard Schaap, Willem die Weldighe, Dirk die Rode, Pieter die Jonge, Evert

Jansz. van der Laan, Jacob van den Damme, Pieter Rieghe, Hendrik Hendriksz., Rudolf van den Damme, Mant Mantsz., Jan Ronse, Dirk Jan Danielszz., Gerard Ulriksz. en Elias van Harmelen, burgers, en schout, schepenen en raden van IJsselstein om Jacoba van Beieren als gravin in te zullen huldigen.
1416 nov. 10 1 charter

80 Akte van overeenkomst door gravin Jacoba van Beieren met Adolf, hertog van Berg, graaf van Ravensberg, markgraaf van Pont à Mousson, van bijstand tegen hertog Jan van Beieren, elect van Luik.
1418 jan. 21 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 231 folio 7v -8 nr. 16.
10 mei 1418: vidimus van Gerard van Okkenberg, abt van Egmond, en Jacob van Lichtenberg, proost van St. Pieter te Utrecht, van de akte van 7 september 1346. Zie inv.nr. 23.
10 mei 1418: vidimus van Gerard van Okkenberg, abt van Egmond, en Jacob van Lichtenberg, proost van St. Pieter te Utrecht, van de akte van 14 juni 1330, zie inv.nr. 178.
april 1420: vidimus van de abt van St. Jan te Valenciennes van de akte van 21 oktober 1314, zie inv.nr. 177.

81 Brief van gravin Jacoba van Beieren aan baanderheren, ridders, knapen, ambachtsheren, leenmannen en gemeente van Holland en de steden Dordrecht, Haarlem, Delft, Leiden, Amsterdam en Rotterdam inzake haar inhuldiging, gelijktijdig afschrift.
1427 mei 1 1 stuk
17 dec. 1433: vidimus van (Willem), abt van Egmond, en deken en kapittel van St. Marie te 's - Gravenhage van 19 nov. 1370, zie inv.nr. 180.

82 Akte, houdende bestand tussen hertog Jan van Beieren met gravin Jacoba van Beieren, zijn nicht, voor acht dagen, gemaakt door (Filips van Bourgondië), graaf van Charolais.
1418 okt. 27 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 501-502.

83 Memorie van de overeenkomst tussen hertog Jan IV van Brabant en gravin Jacoba met hertog Jan van Beieren.
1419 jan. 2 1 charter
Zie ook het exemplaar van hertog Jan van Beieren, inv.nr. 110.

84.1-84.2 Akte van overeenkomst door hertog Jan IV van Brabant, gravin Jacoba van Beieren en hertog Jan van Beieren inzake hun geschillen op voorstel van Margaretha van Bourgondië.
1419 feb. 7 2 charters

84.1 Charter 1
84.2 Charter 2

85 Akte van toezegging door hertog Jan IV van Brabant, gravin Jacoba van Beieren en hertog Jan van Beieren van onderlinge bijstand.
1419 feb. 8 1 charter

86 Akte van overeenkomst door hertog Jan IV van Brabant en gravin Jacoba van Beieren met hertog Jan van Beieren door hertog (Filips van Bourgondië), graaf van Charolais.
1419 feb. 13 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 521-525.
De tekst hersteld met inv.nr. 231 folio 25.

87 Register 'Borsele diversa' van stukken van Frank van Borsele en Jacoba van Beieren, afschrift ca. 1465.
1310-1426 1 deel

88 Register van akten van Frank van Borsele inzake allerlei bemoeiingen.
1437-1470 1 deel
Deze en de volgende nummers zijn geheel of gedeeltelijk afkomstig van Frank van Borsele.

89 Register 'Voorne D' van akten van belening door Frank van Borsele en Jacoba van Beieren.
1430-1470 1 deel

90 Register 'Voorne B', zijnde afschrift van het register 'Voorne A', afschrift ca. 1450.
1230-1371 1 deel
Het originele register 'Voorne A' is beschreven in: J.C. Kort, 'Het archief van de heren van Voorne, burggraven van Zeeland', 1272-1371, 3.19.56, inv.nr. 29.

91 Register van akten van belening door Frank van Borsele.
1436-1459 1 deel

92 Register van uitspraken door Frank van Borsele in rechtszaken.
1463-1470 1 deel

1.12 JAN VAN BEIEREN

Jan van Beieren was de tweede zoon van hertog Albert. Hij werd in 1389 elect van Luik maar gaf in 1417 de voorkeur aan zijn rechten in Holland. Dit streven bracht hem in conflict met Jacoba van Beieren, zijn nicht. Hij huwde in 1419 Elisabeth van Görlitz, die

stierf in 1451. Zelf stierf hij in 1425. Hij had geen wettige afstammelingen maar wel een aantal bastaarden, waarvan een Jan heette. Deze was in 1434 overleden. Rosa, p. 114 nr. 218.

93 Akte van toewijzing door roomskoning Wenzel van 120.000 Rijnse guldens op het graafschap Chiny en de landvoogdij van de Elzas aan Elisabeth, dochter van wijlen Jan, hertog van Görlitz, zijn broer, voor haar huwelijk met Anton, hertog van Brabant, vidimus van Gillis van Ursbach, abt van OLV. te Luxemburg, 11 oktober 1419.
1411 aug. 14 1 charter

94 Akte, houdende getuigenis door hertog Anton van Brabant en hertogin Elisabeth inzake de Landschap van het hertogdom Luxemburg en het graafschap Chiny van de roomskoning, waarop zij zijn ingehuldigd, vidimus van Pieter, prior, en convent van OLV te Luxemburg, 3 december 1423.
1412 apr. 20 1 charter

95 Mandaat door roomskoning Wenzel aan de inwoners van Luxemburg om hertogin Elisabeth en hertog Anton van Brabant in te huldigen voor het hertogdom Luxemburg, het graafschap Chiny en de landvoogdij van de Elzas, vidimus van rechter en schepenen van de stad Luxemburg, 11 oktober 1419.
1412 okt. 11 1 charter

96 Akte van overeenkomst door roomskoning Sigismund met hertog Jan van Beieren inzake diens huwelijk met Elisabeth, hertogin van Brabant, waarbij hij hen het hertogdom Luxemburg toewijst, vidimus van Gillis van Ursbach, abt van OLV. te Luxemburg, 11 oktober 1419.
1417 sep. 23 1 charter

97.1-97.2 Akte van lijftocht door hertog Jan van Beieren van Elisabeth van Görlitz, zijn vrouw, op zijn land van Arkel, Leede, Hagestein, Schoonrewoerd en Haastrecht met de steden en huizen van Gorinchem en Leerdam, 1420 dec. 10; Met vidimus van Johan van Wezel, abt van OLV. te Luxemburg, 10 oktober 1437
1420, 1437 2 charters
97.2 1420, akte van lijftocht
97.1 1437, vidimus

98 Akte van lijftocht door hertog Jan van Beieren van Elisabeth van Görlitz, zijn vrouw, op het land van Leede, Hagestein, Schoonrewoerd en

Haastrecht met de huizen en steden van Gorinchem en Leerdam.
1420 dec. l0 1 charter

99 Akte van bevestiging door hertog Filips van Bourgondië van Elisabeth van Görlitz, zijn tante, in de lijftocht, haar gemaakt door hertog Jan van Beieren, zijn oom, afschrift van notaris Nikolaas van Arlon, 6 april 1437.
1424 apr. 6 1 charter

100 Akte van toezegging door hertog Filips van Bourgondië om Elisabeth van Görlitz, zijn tante, van de door hem toegezegde 3.000 nieuwe schilden jaarlijks een akte, bezegeld met zijn groot zegel, te geven, daar hij nu slechts zijn klein zegel bij zich heeft.
1427 mei 24 1 charter
10 oktober 1437: vidimus van Johan van Wezel, abt van OLV te Luxemburg, van 10 december 1420, zie inv.nr. 97.
16 maart 1394: vidimus van hertog Albert van de akte van 10 juni 1377, zie inv.nr. 30.

101 Akte van belening door hertog Albert van Jan van Beieren, elect van Luik, zijn zoon, met 10.000 pond jaarlijks als diens erfdeel op het land van Voorne met Oost- en Westvoorne, de stad den Briel met toebehoren, hem aangekomen bij de dood van Machteld van Voorne in plaats van Oudewater, dat niet van Holland vervreemd mocht worden, en het huis te Riviere, dat in het bezit is van Wouter van Matenesse.
1394 mrt. 24 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 606-607. De tekst hersteld met inv.nr. 228 folio 119 nr. 519.

102 Akte van bevestiging door hertog Albert van Jan van Beieren, elect van Luik, in het bestuur van het land van Voorne voor diens leven tegen 3.000 Engelse nobels jaarlijks.
1403 sep. 29 1 charter

103 Mandaat door hertog Albert aan rentmeesters, baljuws, schouten, burgemeesters, schepenen, rechters en lieden van het land van Voorne om Hak van Oudheusden, dienaar en raadsman van (Jan), zijn zoon, bij te staan.
1403 okt. 14 1 stuk

104 Akte van bevestiging door hertog Albert van Jan van Beieren, elect van Luik, zijn zoon, in de bouw van een huis in het land van Voorne.
1404 mrt. 29 1 charter

105 Akte van toewijzing door koning Karel VI van Frankrijk van 4.000 frank

jaarlijks aan Jan van Beieren, zijn neef.
1406 jan. 20 1 charter

106.1-106.2 Akte van verblijf door hertog Reinout IV van Gulik en Gelde, Jan, heer van Arkel, Pierrepont en Mechelen, en Willem van Arkel, diens zoon, in hun geschil met hertog Willem VI, (Hendrik), heer van Vianen, Johanna, diens dochter, en Jan, heer van Heukelum, aan Jan van Beieren, elect van Luik.
1409 jan. 13 2 charters
106.1 Charter 1
106.2 Charter 2

107 Akte houdende verlenging door hertog Reinout IV van Gulik en Gelre, Jan, heer van Arkel, Pierrepont en Mechelen, en Willem van Arkel, diens zoon, van het bestand, te maken door Jan van Beieren, elect van Luik, hun broer.
1409 apr. 26 1 charter

108 Akte van toezegging door Jacob, heer van Gaasbeek, Abcoude, Putten en Strijen, aan hertog (Jan van Beieren), elect van Luik, en de stad Dordrecht om hen vanuit Geervliet geen schade toe te brengen.
1418 apr. 29 1 charter

109 Akte van inhuldiging door schout, burgemeesters, schepenen, raad, oud raad, acht, dekens, gemene neringen en gilden binnen en buiten de stad Dordrecht van hertog Jan van Beieren als hun heer op vertoon van zijn akte van belening door roomskoning Sigismund.
1418 juni 23 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 490-491.

110 Memorie van de overeenkomst tussen hertog Jan IV en gravin Jacoba met hertog Jan van Beieren.
1419 jan. 2 1 charter
Zie ook het exemplaar van gravin Jacoba van Beieren, inv.nr. 83.

111 Akte van toezegging door hertog Jan IV van Brabant van de uitsluiting van Engelbert, graaf van Nassau, heer van de Lek en Breda, Hendrik van Bergen, heer van Grimbergen en Melun, Jan, burggraaf van Montfoort, Jan van Vianen, Hendrik van de Lek, heer van Heeswijk, Lodewijk van Montfoort en Willem van Montfoort, heer van Lathum, broers, Floris van Haamstede, Gerard van Zijl, ridders, en Helmich van Doornik van zijn raad aan hertog Jan van Beieren ingevolge de tussen hen te treffen

overeenkomst.
1419 jan. 19 1 charter

112.1-112.2 Akte van schuldbekentenis door hertog Jan IV van Brabant en gravin Jacoba van 40.000 gouden Engelse nobels aan hertog Jan van Beieren, haar oom, binnen twee jaar te betalen in den Briel, Gorinchem of Rotterdam.
1419 feb. 14 2 charters
112.1 Charter 1
112.2 Charter 2

113 Akte van toezegging door hertog Jan van Beieren, elect van Luik, aan Jan, graaf van Nassau, zijn neef, die hem bijstaat in zijn geschil met gravin Jacoba van Beieren, zijn nicht, om buiten hem geen vrede te zullen sluiten.
1419 mrt. 21 1 charter
Dit charter is niet uitgegaan. Vergelijk S.W.A. Drossaers, 'Het archief van den Nassauschen Domeinraad', eerste deel, inv.nr. 1294, reg. nr. l090.

114 Akte van overeenkomst door hertog Jan IV van Brabant en hertog Jan van Beieren met Jacob, heer van Gaasbeek, Hubert, heer van Culemborg, Jan, heer van Assche, Arnout van Leienberg, ridders, Jan van Assche, Bernard uten Enge, Reiner Mours, Jan, heer van Egmond, Willem van Egmond, Gerard van Heemskerk, Dirk van Egmond, ridders, Adriaan van Raaphorst, Wouter van Heemskerk, Gijsbert Piek, Hendrik Hermansz., Otto van Reimerswaal, Jan van Egmond heer Willemsz. en Frank van Kralingen tegen gravin Margaretha van Bourgondië en Engelbert, graaf van Nassau, (Thomas), heer van Diest, (Filips van Wassenaar), burggraaf van Leiden, en Jan, diens zoon, Willem van Brederode, (Jan), heer van Rotselaar, Hendrik, diens broer, (Jan), burggraaf van Montfoort, Lodewijk en Willem, diens broers, Jan van Vianen, Hendrik van de Lek, Jan van Heemstede, Floris van Haamstede, Jan en Hendrik van Wittem, broers, Willem van Montfoort heer Hendriksz., Gerard van Zijl, Everhard Boot, Nikolaas van St. Géry, Bertout van Assendelft, Adriaan van Treslong, Herbaren van IJsselstein, Jan van Hodenpijl, ridders, Dirk van de Merwede, Helmich van Doornik, Jan en Hendrik van Ranst, broers, Gerard van Poelgeest, Dirk van Heukelum, Jan van Langerak, Willem, diens broer, Wouter en Arnout van Gent, broers, Godschalk van Winsen, Bernard Proys en jonge Proys, diens zoon, Floris van Kijfhoek, Jan Hinckaert en Filips, diens broer, Jan van den Veen, bastaard, Filips Hugenz. en Jan van Dorp, knapen.
1420 apr. 20 1 charter

115 Akte van verpanding door hertog Jan IV van Brabant van het bestuur over Holland, Zeeland en Friesland aan hertog Jan van Beieren beter dan wie niemand dat zal kunnen.
1420 apr. 22 1 charter

116 Akte van verzoening door Filips, heer van Wassenaar, burggraaf van Leiden, Willem van Brederode, heer van Gennep, Stein en de Merwede, Jan van Heemstede, heer van Benthuizen, ridder, Gerard van Zijl, heer van Purmerend, Jan van Wassenaar en burgemeesters, schepenen, raad en gemeente van Leiden met hertog Jan van Beieren, nadat zij zich tevoren met (Frederik), bisschop en de stad Utrecht verbonden hadden tegen de hertog.
1420 aug. 17 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 554-556.
De tekst hersteld met inv.nr. 232 folio 1.

117 Register 'Voorne C' van akten van Jan van Beieren inzake Luik, Voorne, Woerden, Gooiland en Holland.
1411-1418 1 deel
Van Riemsdijk, 106.

118 Rekening van Gerard van Boshuizen en Pieter Bartholomeusz. van het rentmeesterschap van Voorne voor hertog Jan van Beieren.
1418 juni 22 - 1419 juni 24 1 deel
Met aparte rekening van de molens en het hof van den Briel, 22 februari 1418 - 24 juni 1419, 1 katern.

119-123 Rekeningen van Hendrik Hermansz. van het rentmeesterschap van Woerden voor hertog Jan van Beieren.
1415-1420 5 delen

119 1415 mei 1 - 1416 mei 1
120 1416 mei 1 - 1417 mei 1
121 1417 mei 1 - 1418 mei 1
122 1418 mei 1 - 1419 mei 1
123 1419 mei 1 - 1420 mei 1

124-135 Stukken, afkomstig van Jan de bastaard van Beieren.
1423-1432 9 charters en 3 stukken
Zie de kopnoot onder 1.12 Jan van Beieren.

124 Akte van toewijzing door hertog Jan van Beieren van het goed van Willem Eggert aan Jan, zijn bastaard, 1423 okt. 26

125 Akte van verpanding door hertog Jan van Beieren van de

visserij ter Weer aan Jan, zijn bastaard, voor 200 Engelse nobels jaarlijks, 1424 jan. 16

126 Akte van toewijzing door hertog Jan van Beieren van Warderbroek, gelegen tussen Edam en Katwoude, voorzover het nog niet verkocht is, aan Jan, zijn bastaard, zoals heer Jan van Vliet, 1424 sep. 11

127 Mandaat door hertog Jan van Beieren aan Jan, zijn bastaard, houtvester van de Haarlemmerhout, om Adriaan van der Woerd 2.813 pond negen s. tien d. te betalen, 1424 okt. 10

Gecancelleerd.

128 Akte van aanstelling door hertog Jan IV van Brabant van Jan, bastaard van Beieren, als houtvester van de Haarlemmerhout, 1425 feb. 23

129 Akte van bevestiging door hertog Filips van Bourgondië van Jan, bastaard van Beieren, in diens voorrechten, 1425 okt. 9

130 Akte van aanstelling door hertog Filips van Bourgondië van Jan, bastaard van hertog Jan van Beieren, zijn oom, tot houtvester van de Haarlemmerhout tegen twaalf s. dagelijks, 1428 feb. 5

131 Akte van toewijzing door hertog Filips van Bourgondië van 1.200 schilden Hollands aan Jan de bastaard van Beieren, door de negenen toegewezen voor zijn kosten aan het huis te Purmerend, dat hij bij de zoen van Delft moest ontruimen, op de helft van de bede, die hem en gravin (Jacoba), zijn zuster, in Holland en Zeeland voor zes jaar is toegestaan, 1428 dec. 24

Gecancelleerd.

132 Akte van belening door gravin Jacoba van Beieren van Jan de bastaard van Beieren met de hoge en lage heerlijkheid van Schellinkhout, vidimus van Floris Jansz. van Kranenbroek en Melis Nikolaasz., schouten van Hoorn, 24 september 1432, 1430 feb. 22, 1 stuk

133 Akte van bevestiging door hertog Filips van Bourgondië van de belening door gravin Jacoba van Beieren van Jan de bastaard van Beieren met de hoge en lage heerlijkheid van Schellinkhout, vidimus van Floris Jansz. van Kranenbroek en Melis Nikolaasz., schouten van Hoorn, 24 september 1432, 1430 juli 22, 1 stuk

134 Akte van toewijzing door hertog Filips van Bourgondië van het bodeambacht van Hoorn aan Jan, bastaard van Beieren,

in plaats van Jan Rosa, secretaris van de kanselarij van Holland, voor diens leven, 1432 juli 1

135 Akte van toewijzing door hertog Filips van Bourgondië van het bodeambacht van Hoorn aan Jan de bastaard van Holland in plaats van Jan Rosa, zijn secretaris, daar het meer opbracht dan het gerecht van Hoorn verklaard had, 1432 aug. 4, 1 stuk

1.13 FILIPS VAN BOURGONDIË

Filips van Bourgondië was de neef van hertog Jan van Beieren en verkreeg in 1425 van hertog Jan IV van Brabant diens rechten in Holland, wat hem in conflict bracht met gravin Jacoba van Beieren. Hij huwde driemaal, eerst in 1409 Michaëla van Frankrijk, die in 1422 stierf, vervolgens in 1424 Bonne van Artois, die het volgende jaar stierf, en tenslotte Isabella van Portugal, die hem overleefde, daar hij in 1467 stierf. Zij stierf vier jaar later.

136 Akte van machtiging door hertogin Isabella van Portugal van Willem Engelbertsz., rentmeester-generaal, om huis en land van Leerdam, Leede en Schoonrewoerd te lossen van Jan, heer van Egmond, met 2.737 willems schilden en vervolgens te bewaren, met verslag van de voorgenomen overname door notaris Hendrik Christiaansz., 8 december 1444.
1444 dec. 6 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 235 folio 25v -26v.

137 Akte van toezegging door Jan, heer van Egmond en IJsselstein, aan Jan van Beieren om Leerdam, Leede en Schoonrewoerd voor hem te zullen regeren, wanneer hij de pandsom van Willem van IJzendoorn gelost heeft, afschrift van notaris Hendrik Christiaansz., 12 december 1444.
1422 dec. 3 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 665.
De tekst hersteld met inv.nr. 235 folio 27v-28v.

138 Stukken inzake de oproep door Jacob Bosschart voor Isabella van Portugal aan (Willem van Egmond), heer van IJsselstein, Gijsbert van IJsselstein, Jan van Rossum Gozewijsz., Arnout van Herlaar en Jan van Culemborg om te Leiden in leisting te komen, afschrift van notaris Hendrik Christiaansz., 13 december 1444.
1444 dec. 11 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 235 folio 28v -30.

139.1-139.2 Brief van hertog Jan IV van Brabant aan de steden Dordrecht, Rotterdam, Den Briel, Gorinchem, Leerdam, Woerden, Naarden, Weesp,

Muiden en de ingezetenen van Zuid-Holland, Voorne, Arkel, Leede, Woerden en Gooiland inzake de inhuldiging van hertog Filips van Bourgondië, zijn neef, in het gebied, hem aangekomen van hertog Jan van Beieren, zijn oom, behoudens de lijftocht van Elisabeth van Görlitz, zijn moeder en vidimus van schepenen en raad van Gent, 16 augustus 1425.
1425 juli 20 2 charters
In het vidimus luidt de datum 24 juli 1425.
139.1 1425 augustus 16, vidimus
139.2 1425 juli 20, brief

140 Akte van belening door hertog Jan IV van Brabant van hertog Filips van Bourgondië, zijn neef, met het goed, hem aanbestorven van hertog Jan van Beieren, zijn oom, vidimus van schepenen en raad van Gent, 16 augustus 1425.
1425 juli 24 1 charter

141 Brief van hertog Jan IV van Brabant aan prelaten, ridderschap, steden, rechters en dienaars van Holland, Zeeland en Friesland inzake de inhuldiging van hertog Filips van Bourgondië, zijn neef, in die gebieden, omdat hij ze als geen ander kan besturen, vidimus van schepenen en raad van Gent, 16 augustus 1425.
1425 juli 24 1 charter

142 Brief van roomskoning Sigismund aan burgemeesters, raad en burgers van Dordrecht inzake het verval van het graafschap Holland aan het Rijk na de dood van hertog Jan van Beieren en hun huldiging van hertog Filips van Bourgondië, die niet door hem beleend was, gelijktijdig afschrift.
1426 okt. 18 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, IV, 867-868.

143 Memorie van de ridderschap inzake de zoen van hertog (Filips van Bourgondië) met gravin (Jacoba van Beieren).
[1428] 1 stuk
Gedrukt: T.S. Jansma, 'Raad en Rekenkamer in Holland en Zeeland tijdens hertog Philips van Bourgondië', 200-203.

144.1-144.2 Mandaat door hertog Filips aan de rentmeester van Zeeland bewesten Schelde om (Hendrik van Borsele), heer van Veere, 5.000 willems klinkerts en duizend filips klinkerts te betalen voor de koop van de heerlijkheid Vlissingen ten behoeve van Cornelis, zijn bastaard, met

kwijtschelding door Hendrik van Borsele van de koopsom, 29 mei 1442.
1444 mrt. 21 1 charter en 1 stuk
144.1 Mandaat
144.2 Kwijtschelding

1.14 KAREL DE STOUTE

Karel was de zoon van hertog Filips, geboren in 1433, en werd in 1440 in de echt verbonden met Katharina van Frankrijk. Nadat zij in 1446 gestorven was, huwde hij in 1454 Isabella van Bourbon, die in 1465 stierf. Tenslotte huwde hij in 1468 Margaretha van York, die stierf in 1503. Hij stierf in 1477.

145 Stukken inzake de inhuldiging van Maria van Bourgondië in het land van Voorne en de lijftocht van Margaretha van York daarop, groot 16.000 gouden kronen of 20.000 pond Vlaams, vidimus van deken en kapittel van St. Marie te 's-Gravenhage, 4 september 1477.
1477 1 charter
Gedrukt: C. van Alkemade en P. van der Schelling, beschrijving van de stad Briele en den lande van Voorn, Rotterdam 1729, II, 77-83.

146 Register van akten van belening door Margaretha van York, 1482-1503, en akten van belening door Filips de Schone, 1504-1506, en Karel V, 1507-1508.
1482-1508 1 deel

147 Akte van verpachting door deken en kapittel ten Dom te Utrecht van de grove en smalle tienden in de heerlijkheid Putten in de parochies Strienemonde, Putten, Hekelingen, Spijkenisse, Geervliet, Biervliet, Nieuwland van heer Simon, Hamme en Poortugaal voor zestig oude franse schilden jaarlijks aan Karel van Bourgondië.
1459 apr. 6 1 charter
De tekst hersteld met: RA Utrecht, archief kapittel ten Dom, inv.nr. 948, geïnsereerd in de renversaal. De tekst heeft voor Hamme ten onrechte: Nieuwland, heer Simonshaven.

148 Akte, houdende bepaling door Karel van Bourgondië, graaf van Charolais, van de wedden van zijn dienaars in de heerlijkheden Putten en Strijen.
1462 juli 21 1 charter

149 Verordening door Karel van Bourgondië inzake de inning van het schot in Zeeland.
1462 sep. 26 1 stuk

150 Akte, houdende getuigenis door prior en convent van het kartuizer klooster Bloemendaal bij Utrecht inzake de betaling van de bede aan Jacob van Gaasbeek en diens opvolgers, afschrift ca. 1460.
1446 okt. 20 1 stuk

151 Register van stukken inzake het recht van de heerlijkheid Putten, met uitspraak inzake dit recht, 1469.
1303-1421 1 katern

152 Register van stukken inzake het recht van de heerlijkheid Voorne, afschrift ca. 1475.
1317-1404 1 katern

153 Register 'Charolais' van akten van belening door Karel van Bourgondië.
1459-1467 1 deel
Zie voor de tafel inv.nr. 2151.

154.1 Akte van opdracht door Jan Fierkens, abt van St. Michiel te Antwerpen, broeder Nikolaas van Haarlem, priester, prior van het St. Katherijneklooster bij Antwerpen, voor Jan van Nijmegen, prior van het opperste kartuizer klooster in Savoye in het bisdom Grenoble, broeder Pieter (van Katwijk), prior van St. Salvator te Antwerpen, gesticht door Pieter Pot, Jan Willemsz. alias Ruigrok, Jacob van Zandvoort voor Balich, dochter van Poppe Haymansz., gehuwd met Pieter Manne Jacobsz., en Andries Pietersz. voor Durve, dochter van Poppe Haymansz., weduwe van Pieter Spernagel, van de Middelharnis, die zij hadden mogen bedijken, aan hertog Karel.
1469 sep. 7 1 charter

1.15 KAREL V

Karel V werd geboren in 1500 en huwde in 1526 Isabella van Portugal. Hij stierf in 1558, nadat hij in 1555 in de Nederlanden afstand had gedaan van zijn titels.

154.2 Staat, houdende afstamming van keizer Karel V van graaf Floris V.
ongedateerd 1 stuk

155 Akte van inhuldiging door edelen, heerschappen, regeerders, burgemeesters, schepenen en gemeente van Bolsward van keizer Karel V als hun heer.
1523 okt. 2 1 charter

156 Memorie, gericht tot edelen, steden en platteland van Friesland, inzake de inhuldiging van keizer Karel V, opgesteld voor Janke Douwe, Janke Onema, Jou Jousma c.s., teruggegeven 4 maart 1524.
1522 1 stuk

1.16 FILIPS II

Hij was de zoon van Karel V en huwde achtereenvolgens Maria van Portugal, Maria de Bloedige, Isabella van Valois en Anna van Oostenrijk, die in 1580 stierf. Hij werd in 1581 in de Nederlanden afgezworen en stierf in 1598.
Zie voor de volgende stukken ook: J.L. van der Gouw, 'Stukken afkomstig van de ambtenaren van het Centraal Bestuur tijdens de regering van Karel V', ca. 1500-1550, 3.01.02, inv.nrs. 937-950.

157 Akte van machtiging door burgemeesters, schepenen en raad van Zwolle van Johan van Haarsolte, Wolf van Ittersum, Jacob Duysterbeek en mr. Hendrik van Tiel om prins Filips II in te huldigen als hun heer.
1549 okt. 6 1 charter

158 Akte van machtiging door burgemeesters, schepenen en raad van Kampen van Gerard Loeze, Hendrik (Kuynturf, Lubbert van Busse en Egbert die Bussche) om prins Filips II in te huldigen als hun heer.
1549 okt. 9 1 charter

159 Akte van toezegging door ridderschap en afgevaardigden van Deventer, Kampen, Zwolle en de kleine steden van Overijssel om prins Filips II in te huldigen als hun heer na keizer Karel V.
1549 okt. 11 1 charter

160 Akte van inhuldiging door burgemeesters, schepenen, raad en gezworen gemeente van Deventer van prins Filips II als hun heer.
1549 okt. 11 1 charter

161 Akte van bevestiging door burgemeesters, schepenen en raad van Kampen van de inhuldiging door Gerard Loeze, Hendrik Kuynturf, Lubbert van Busse en Egbert die Bussche van prins Filips II als hun heer.
1549 okt. 13 1 charter

162 Akte van bevestiging door burgemeesters, schepenen, raad en gezworen gemeente van Zwolle van de inhuldiging door Johan van Haarsolte, Wolf van Ittersum, Jacob Duysterbeek en mr. Hendrik van Tiel van prins Filips II als hun heer.

1549 okt. 13 1 charter

163 Akte van inhuldiging door Johan van Ligne, graaf van Aremberg, vrijheer van Barbançon, heer van Buissières enz., stadhouder-generaal van Friesland, Overijssel en Groningen, van prins Filips II als zijn heer, vidimus van stadhouder en hoofdmannen van stad en Ommelanden van Groningen, 6 oktober 1555.
1550 jan. 10 1 charter

164 Akte van toezegging door Jan van 's-Hertogenbosch, abt van Hemelum, Jarich van Deekama, ouderman van Franeker en grietman van Franekeradeel, Jan Bugius, grietman van Leeuwarderadeel, en Seerp Hannio, burgemeester van Leeuwarden, voor prelaten, steden en dorpen van Friesland om prins Filips II als hun heer in te huldigen.
1550 jan. 18 1 charter

165 Akte van inhuldiging door Hendrik van Munster, heer van Ruinen, ook voor Johan van Ligne, graaf van Aremberg, vrijheer van Barbançon, heer van Buissières enz., stadhouder en kapitein-generaal van Friesland, Overijssel en Groningen, van prins Filips II als hun heer.
1550 feb. 8 1 charter

166 Akte van inhuldiging door Jan Frankes, Remmart Nikolaasz., Matthijs Jan Ludenz., Kerste Luitgensz., grietmannen, bijzitters en dorpsrechters van Stellingwerf en Oosteinde, van prins Filips II als hun heer.
1550 juni 9 1 charter

167 Akte van toezegging door Frederik van Hoorn, drost, en ouderman, burgemeesters, schepenen en raad van Staveren om prins Filips II in te huldigen als hun heer.
1550 juni 13 1 charter

168 Akte van toezegging door burgemeesters, schepenen en raad van Workum om prins Filips II in te huldigen als hun heer.
1550 juni 15 1 charter

169 Akte van toezegging door Tjeerd van Jongama, ouderman, burgemeesters, schepenen en raad van Bolsward om prins Filips II in te huldigen als hun heer.
1550 juni 16 1 charter

170 Akte van toezegging door Christoffel van Sternse, ridder, drost, en ouderman, burgemeesters, schepenen en raad van Harlingen om prins Filips II in te huldigen als hun heer.
1550 juni 19 1 charter

171 Akte van toezegging door Jarich van Deekema, ouderman, burgemeesters, schepenen en raad van Franeker om prins Filips II in te huldigen als hun heer.
1550 juni 21 1 charter

172 Akte van inhuldiging door Andries Grijf, Veie Nanckesz., Tjeerd Watthiesz., Oene Nikolaasz., Kempe Sipkesz., grietman, bijzitters en dorpsrechters in Utingeradeel, van prins Filips II als hun heer.
1550 juni 30 1 charter

2 STUKKEN BETREFFENDE RECHTEN EN BEVOEGDHEDEN

2.1 ALGEMEEN

173 Registers EL. 14, bevattende ingekomen en uitgegane akten van en voor andere landsheren, opgemaakt rond 1360.
1360 - ca. 1385 1 deel
Van Riemsdijk, 88.

2.2 TEGENOVER DE KONINGEN EN KEIZERS VAN HET ROOMSE RIJK

2.2.1 DE GRAAFSCHAPPEN HOLLAND, ZEELAND EN DE HEERLIJKHEID FRIESLAND

174 Akte van belening door keizer Otto IV van graaf Willem I met alle leengoed, dat door de graven Floris III en Dirk VII van het keizerrijk gehouden was.
1213 jan. 13 1 charter
Gedrukt: OHZ., I, 316.

175 Akte van belening door roomskoning Adolf van (Jan), heer van Cuyk, voor graaf Floris V met diens leengoed, gehouden van het Rijk, behoudens diens hulde in persoon.
1292 aug. 25 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ, II, 828.

176 Brief van roomskoning Albert I aan graaf Jan I inzake diens belening.
1298 aug. 29 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 1038.

177 Akte van belening door roomskoning Wenzel van hertog Albert met de graafschappen Henegouwen, Holland, Zeeland en de heerlijkheid Friesland, 24 september 1384; akte van bevestiging door keurvorst Jan de oude van Saksen van de kwijtschelding door roomskoning Lodewijk van diens rechten op de graafschappen Holland, Zeeland en de heerlijkheid Friesland, vidimus van de abt van St. Jan te Valenciennes, april 1420.
1314 okt. 21 1 charter
Gedrukt: L. Devillers, 'Cartulaire des comtes de Hainaut, de l'avènement de Guillaume II la mort de Jacqueline de Bavière', 155; Van Mieris, II, 144.

178 Mandaat door keizer Lodewijk aan grietmannen, raden en gemeente

van Westergo en Oostergo in Friesland om graaf Willem III als hun heer te erkennen, vidimus van Gerard van Okkenberg, abt van Egmond, en Jacob van Lichtenberg, proost van St. Pieter te Utrecht, 10 mei 1418.
1330 juni 14 1 charter
Gedrukt: L. Devillers, 'Monuments pour servir à l'histoire des provincies de Namur, de Hainaut et de Luxembourg', 233.
De tekst hersteld met inv.nr. 324 folio 15v nr. 43.

179 Akte van belening door keizer Lodewijk van Margaretha, zuster van graaf Willem IV, zijn vrouw, met de graafschappen Holland, Zeeland en de heerlijkheid Friesland.
1346 jan. 15 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 702.

180 Akte van bevestiging door keizer Karel IV van hertog Albert in de graafschappen Henegouwen, Holland, Zeeland en de heerlijkheid Friesland en de rechten, verkregen van zijn voorgangers, vidimus van (Willem), abt van Egmond, en (deken en kapittel van St. Marie te 's-Gravenhage), 17 december 1433.
1370 nov. 19 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 262-263.

181 Akte van bevestiging door roomskoning Wenzel van hertog Albert in de vrijheid van diens onderzaten om niet buiten de landsgrenzen te kunnen worden gedaagd.
1384 jan. 26 1 charter en 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, III, 409.
april 1420: vidimus van de abt van St. Jan te Valenciennes van de akte van 24 september 1384 en 21 oktober 1314, zie inv.nr. 177.

182.1-182.3 Brief van roomskoning Wenzel aan hertog (Willem), graaf van Gelre, en (Adolf), graaf van de Mark, inzake het toezicht op de uitvoering van inv.nr. 181; met vidimus van deken en kapittel van Den Haag, 14 december 1424, afschrift van notaris Jacob Jansz.; en vidimus van Willem, abt van Egmond, en deken en kapittel te 's-Gravenhage, 17 december 1433.
1384 sep. 24 3 charters
Gedrukt: Van Mieris, III, 418-419.

182.1 1384, brief
182.2 1424, vidimus
182.3 1433, vidimus

2.2.2 ZEELAND

183 Akte van bevestiging door roomskoning Rudolf van de uitspraak van zijn hof voor graaf Floris V inzake het beheer door een voogd van het goed van zijn pupil, gehouden van het Rijk.
1287 mrt. 24 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 602. Kruisheer IV, nr. 2284.

184.1-184.2 Akte van bevestiging door roomskoning Adolf van de uitspraak, gedaan in inv.nr. 183, met vidimus van Anthony, bisschop van Durham, 22 september 1294.
1294 aug. 31 2 charters
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 881. Kruisheer IV, nr. 2505.
184.1 1294 augustus, akte van bevestiging (zonder zegel)
184.2 1294 september, vidumus (met afhangend zegel)

185.1-185.2 Akte van bevestiging door roomskoning Adolf van de brief van roomskoning Rudolf aan Jan, heer van Renesse, Dirk, heer van Brederode, Wolfert heer van Borsele, Jan van de Maalstede, Hugo, heer van Kruiningen, Floris van Borsele, Nikolaas van Kats c.s. inzake hun opstand tegen graaf (Floris V), die Zeeland houdt van het Rijk, met vidimus van Anthony, bisschop van Durham, 22 september 1294.
1294 aug. 31 2 charters
Gedrukt: Kruisheer, IV, nr. 2470.
185.1 1294 augustus, akte van bevestiging (zonder zegel)
185.2 1294 september, vidimus (met afhangend zegel)

186 Akte van bevestiging door roomskoning Lodewijk van de overeenkomst tussen (Lodewijk), graaf van Vlaanderen, en graaf (Willem III) inzake de eilanden van Zeeland, die roeren van het Rijk, met afschrift 1497.
1324 mrt. 3 1 charter en 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, II, 335.

2.2.3 DE TOL TE GEERVLIET

187 Akte van bevestiging door keizer Hendrik VI van graaf Dirk VII in het bezit van de tol te Geervliet zoals keizer Frederik I graaf Floris III er mee beleend had.
1195 okt. 20 1 charter
Gedrukt: OHZ., I, 226.

2.3 TEGENOVER DE BISSCHOPPEN VAN UTRECHT

188 Akte van belening door Jan, bisschop van Utrecht, van graaf Floris V met diens leengoed.
1294 dec. 14 1 charter
Gedrukt: S. Muller Fz., A.C. Bouman, K. Heeringa en F. Ketner, 'Oorkondenboek van het Sticht Utrecht tot 1301', V, 2661.

189 Akte van belening door Gwijde, bisschop van Utrecht, van graaf Willem III met diens leengoed.
1314 jan. 14 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 130; Berkelbach van der Sprenkel, 'Regesten van oorkondenboek betreffende de bisschoppen van Utrecht uit de jaren 1301-1340', 128. Met Berkelbach is Paasstijl toegepast, omdat graaf Willem III zich 11 januari 1314 eveneens te Haarlem bevond: Van Mieris, II, 129.

2.4 TEGENOVER DE HERTOGEN VAN BRABANT

190 Akte van kwijtschelding door hertog Jan I van Brabant van leenhulde aan graaf Floris V.
1283 okt. 10 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 486. Kruisheer IV, nr. 2128.

2.5 TEGENOVER DE GRAVEN VAN VLAANDEREN

191 Akte van belening door gravin Margaretha van Vlaanderen van Floris, voogd van Holland, met de eilanden van Zeeland, gelegen tussen Schelde en Heidenzee.
1256 okt. 21 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 14. Kruisheer III, nr. 1129.

192 Akte van kwijtschelding door graaf Gwijde van Vlaanderen en Gwijde, zijn zoon, van hun aanspraken op Zeeland aan wijlen graaf Floris V en graaf Jan I, diens zoon, bevestigd door Robert, erfgenaam van Vlaanderen, behoudens de manschap.
1296 juli 20 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ, II, 953.

2.6 TEGENOVER ANDEREN

193 Brief van H(endrik), meester van het Duitse huis in de Nederlanden, aan graaf Floris IV inzake de opname van schotplichtigen of keurmedigen in

de broederschap.
1232 apr. 11 1 charter
Gedrukt: Kruisheer II, nr. 535.

3 STUKKEN BETREFFENDE HET BESTUUR VAN HET GRAAFSCHAP

3.01 BEMOEIINGEN

3.01.01 ALGEMEEN

194 Register YY van voorbeelden van akten van hertog Albert en Willem, graaf van Oostervant.
1390-1391 1 katern
Van Riemsdijk, 102.

195-216 'Memorialen', registers van dagelijkse zaken.
1377 - l428 19 delen en 3 katernen
Deze registers bevatten doorgaans stukken, die voor de administratie van tijdelijk belang waren zoals aantekeningen over dagvaarten, uitspraken in rechtszaken e.d. Omdat bij latere binding de ingestoken stukken meestal achterin zijn geplakt, is hun oorspronkelijke plaats beter kenbaar in de kopieën.
Van Riemsdijk, Trezorie , p. 643; A.P. van Nienes, 'Enige aantekeningen over B.G. 1377-1390, het oudste bekende memoriaale van de grafelijke raad van Holland', in: Nederlands Archievenblad, jrg. 75, 1971, pp. 24-51.

195 Memoriale BG, 1377 - 1390
Van Riemsdijk, 49.

196 'EL 9', Memoriale, 1381, 1 katern
Van Riemsdijk, 50.

197 'EL 7', Memoriale, 1389 - 1390, 1 katern
Van Riemsdijk, 51.

198 Memoriale BD, 1390 - 1397
Van Riemsdijk, 52.

199 Memoriale BE, 1395 - 1399
Van Riemsdijk, 53.

200 Memoriale BM, 1397 - 1401
Van Riemsdijk, 54.

201 Memoriale BI, 1402 - 1404
Van Riemsdijk, 55.

202 Memoriale BH, 1404 - 1406
Van Riemsdijk, 56.

203 Memoriale BF, 1407 - 1408
Van Riemsdijk, 57.

204 Memoriale BC, 1408 - 1410
Van Riemsdijk, 58.

205 Memoriale BA, 1409 - 1417
Van Riemsdijk, 59.

206 Memoriale, 1412 - 1413, 1 katern
Van Riemsdijk, 59 b.

207 Memoriale BB, 1417 - 1418
Van Riemsdijk, 60.

208 Memoriale BK, 1419 - 1420
Van Riemsdijk, 61.

209 Memoriale 'Verloren', 1420
Van Riemsdijk, 62.

210 Memoriale BL, 1420 - 1421
Van Riemsdijk, 63.

211 Memoriale, 1421 - 1422
Van Riemsdijk, 64.

212 Memoriale, 1422 - 1423
Van Riemsdijk, 65.

213 Memoriale, 1424 - 1425
Van Riemsdijk, 66.

214 Memoriale de Anno 25, 1425
Van Riemsdijk, 67.

215 Memoriale, 1425 - 1427
Van Riemsdijk, 68.

216 Memoriale 27, 1427 - 1428
Van Riemsdijk, 69.

217-232, ---

Registers EL en anders aangegeven registers.
1325-1434 15 delen en 1 katern

De onderstaande serie registers bevat in tegenstelling tot de Memorialen akten van meer blijvende waarde. Niettemin bestrijken zij zonder overkappingen dezelfde categorieën van zaken als die Memorialen. De oudste registers dragen meestal een volgnummer, voorafgegaan door de letters 'EL.', terwijl de registers vanaf hertog Albert, die aanvangen in 1358, romeins genummerd zijn. De registers bevatten gewoonlijk ook oudere stukken dan de tijd van opstelling zou doen vermoeden maar evenmin als van de aanvullingen van later tijd is hiervan in de beschrijving expres melding gemaakt.

217 Register 'Pausa collecta' van akten van graaf Willem III, 1325 - 1329
Van Riemsdijk, 83.
Dit deel kent geen onderverdeling naar landstreken.

218 Register EL. 32 van akten van graaf Willem IV lopend over 1337 - 1345, waarna aangehecht een katern inzake uitspraken en verordeningen van 1342-1345,
Van Riemsdijk, 23.
De onderverdeling naar landstreken is als volgt:

- folio 1-20: Zeeland
- folio 21-36: Noord-Holland
- folio 37-50: Zuid-Holland
- folio 51-58: Kennemerland
- folio 59-60: Woerden

- folio 60v-63: Utrecht
- folio 64v-65: Gelre
- folio 66v: Henegouwen
- folio 67-74: Amstelland
- folio 76: Waterland
- folio 77-82: Friesland
- folio 83-88: Duitsland.

219 Register EL. 23 van akten van keizerin Margaretha en hertog Willem V inzake Holland, Zeeland en Utrecht, 1346, 1356

Van Riemsdijk, 24 en 34.

Dit deel kent geen onderverdeling naar landstreken.

220 Register 'O.R.' van akten van hertog Willem V inzake Holland, Zeeland en Henegouwen, 1346 - 1348

Van Riemsdijk, 25.

Dit deel kent geen onderverdeling naar landstreken.

221 Register EL. 22 van akten van hertog Willem V, 1351 - 1356

Van Riemsdijk, 30.

De onderverdeling naar landstreken is als volgt:

- folio 1-11: Friesland
- folio 13-20: Amstelland
- folio21-24, 83: Woerden
- folio 25-30: Utrecht
- folio 59: Waterland
- folio 60: Duitsland
- folio 65-66: Gelre
- folio 33-34: Engeland
- folio 37: Vlaanderen
- folio 39-45: Brabant
- folio 47-50: uitspraken
- folio 61: Beieren
- folio 62-64, 51-58, 75-78: diversa
- folio 81: Henegouwen.

222 Register EL. 42 van akten van hertog Willem V, 1354 - 1357

Van Riemsdijk, 31.

De onderverdeling naar landstreken is als volgt:

- folio 1-30, 35-37, 41v-42, 43v, 46-49: Zeeland
- folio 31-35: Holland en Zeeland
- folio 38-41: persoonlijk
- folio 43: Utrecht
- folio 44: Henegouwen
- folio 44v-45: Zuid-Holland.

223 Register EL. 27 van akten van hertog Willem V, 1355 - 1357

Van Riemsdijk, 32.

De eerste zes folio's ontbreken maar zijn in de kopie nog afgeschreven.
De onderverdeling naar landstreken is als volgt:

- folio 1-2: Holland
- folio 3-8: Zeeland
- folio 12-19: Zuid-Holland
- folio 20-24, 27-29, 31-32, 62v-63: Noord-Holland
- folio 35-41: Kennemerland
- folio 43-45: Amstelland
- folio 49-56: Friesland
- folio 57-62: Utrecht
- folio 65, 68-85: Henegouwen
- folio 66-67: persoonlijk
- folio 86v-87: Duitsland.

224 Register EL. 29 van akten van hertog Willem V, 1356 - 1358

Van Riemsdijk, 33.
De onderverdeling naar landstreken is als volgt:

- folio 1-30: Holland en Zeeland
- folio 33-36: persoonlijk
- folio 37v-43: leenzaken.

--- Register van akten van graaf Willem V van Holland en Zeeland, lopend over 1354-1357. Fotografische reproductie, ca. 1980, 4 banden

Dit deel kent geen onderverdeling naar landstreken.
De fotografische reproductie bevindt zich in de collectie Losse Aanwinsten vml Rijksarchief in Zuid-Holland, archiefinventaris 3.22.03, inv.nrs. 89-92. Het originele register bevindt zich in collectie G 006: Hieronymus van Beverningh (1641-1690) en Bruno van der Dussen (1660-1721), die wordt bewaard in de Koninklijke Verzamelingen in Den Haag.
Vermeld in J.C. Kort, Archief van de graven van Holland 889-1581 ('s-Gravenhage, 1981) bd.2, Bijlage, nr. 83.
Zie voor meer informatie over dit verloren gewaande register Th. Van Riemsdijk, Tresorie en kanselarij van de graven van Holland en Zeeland uit het Henegouwsche en Beyersche huis ('s-Gravenhage 1908) p. 622-624.

225 Register EL. 4 van akten van hertog Albert, 1358 - 1359

Van Riemsdijk, 36.
Dit deel en de volgende kennen geen onderverdeling naar landstreken.

226 Register IIII van akten van hertog Albert, 1358 - 1390

Van Riemsdijk, 37.
De folio's 151 en 162 ontbreken maar zijn nog afgeschreven in de kopie.
Zie voor de tafels: inv.nrs. 663 en 2150.

227 Register EL. 35 van akten van hertog Albert, 1390 - 1391, 1 katern

Van Riemsdijk, 38.

228 Register V van akten van hertog Albert, 1391 - 1402
Van Riemsdijk, 39.
Zie voor de tafel: inv.nr. 2150.

229 Register II van akten van hertog Albert, 1402 - 1404
Van Riemsdijk, 40.
Zie voor de tafel: inv.nr. 2150.

230 Register III van akten van hertog Willem VI, 1404 - 1416
Van Riemsdijk, 44.
Zie voor de tafel: inv.nr. 2150.

231 Register VI van akten van gravin Jacoba van Beieren, hertog Jan IV van Brabant en hertog Jan van Beieren, met aangehecht een minuutregister over 1418-1419, 1417 - 1420
Van Riemsdijk, 45.
Zie voor de tafel: inv.nr. 2150.
De onderverdeling naar landstreken is als volgt:
- folio 1-29, 1-24 (tweede foliëring): Holland
- folio 33-42: Zeeland.

232 Register X van akten van hertog Jan van Beieren, hertog Jan IV van Brabant, hertog Filips van Bourgondië en gravin Jacoba, 1420 - 1434
Van Riemsdijk, 47.
Zie voor de tafel: inv.nr. 2151.

233 Brief van keizer Sigismund aan zijn onderzaten om mr. Pieter van der Nesse, zijn dienaar, goed te ontvangen.
1434 juni 9 1 stuk

234 Memorie voor hertog Filips inzake de toestand in Holland.
ongedateerd 2 stukken

235 Register 'Foedera' van stukken inzake de geschillen met de Hanzesteden, aanstellingen en dergelijke.
1441-1449 1 deel

236 Verordening door aartshertog Filips inzake de registratie van voorrechten, afschrift ca. 1560.
1498 aug. 21 1 stuk

237-241 Registers van verordeningen, uitspraken en dergelijke inzake Holland en Zeeland.
1405-1586 (1660) 5 delen

Verordeningen en dergelijke van oudere datum treft men aan in de registers, vermeld bij de toelichting onder de inv.nrs. 195-216 en 217-232.

237 Register 'Privilegia I' van hertog Willem VI, 1405 - 1416
Van Riemsdijk, 43.
Zie voor de tafel: inv.nr. 2150.

238 Register 'Philippus B' van hertog Filips van Bourgondië, 1435 - 1467

239 Register 'Privilegia diversa' van hertog Filips van Bourgondië, 1452

240 Register 'Privilegia ducis Caroli' van hertog Karel de Stoute, Maximiliaan van Oostenrijk en Filips de Schone, 1470 - 1500

241 Register 'Privilegia' van Filips de Schone, Karel V, Filips II en anderen, 1498 - 1586 (1660)

3.01.02 NOORD-HOLLAND

242 Groot register Noord-Holland EL. 2 van akten van graaf Willem III.
1316-1336 1 deel
Van Riemsdijk, 4.

243 Klein register Noord-Holland EL. 1 van akten van graaf Willem III.
1316-1336 1 deel
Van Riemsdijk, 5.
De serie der kleine registers van de reeks, gemerkt met de letters EL., is qua inhoud vrijwel steeds gelijk aan de grote registers in die serie.

244 Register Noord-Holland EL. 25 van akten van hertog Willem V.
1351-1356 1 deel
Van Riemsdijk, 28.

245 Akte van kwijtschelding door schout, schepenen en raden van Leiden van de rechten, die zij verkregen van gravin (Margaretha) of hertog Willem V onder meer inzake buitenpoorters, aan hertog Willem V.
1355 apr. 30 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 838-839.

246 Akte van kwijtschelding door schout, schepenen en raden van Rotterdam van de rechten, die zij verkregen van gravin (Margaretha) of hertog Willem V onder meer inzake buitenpoorters, aan hertog Willem V.
1355 apr. 30 1 charter

247 Akte van kwijtschelding door schout, schepenen en raden van Schiedam

van de rechten, die zij verkregen van gravin (Margaretha) of hertog Willem V onder meer inzake buitenpoorters, aan hertog Willem V.
1355 apr. 30 1 charter

248 Akte, houdende aanwijzing door schepenen, raad en gemeente van Delft van --- Gerward, Matthijs die Smid, Foppe Tetenz., Jan van Ochten de brouwer, Jacob Willem Hontersz., (Nikolaas) Wolfertsz., Wolfert Hubertsz., Hugo Boudijnsz., Boudijn Hendriksz., (Jan) Bogge Heinenz ., Willem die Heuyter, Pieter Arnoutsz., Monne Gerardsz., Hugo ---, Dirk Allardsz., Simon Danielsz., Willem Robertsz., Nikolaas Baars, Jan Willekensz., Nikolaas die Ribber, Jan ---, ---gher Roiste, Jan Arnoutsz. die Verwer, Veete Geerlof, Hein Rike, Nikolaas die Oude, Maarseman, Nikolaas Avenman, Jan ---z., Frank Michielsz., Wyer, Ponse die Pelser, Josef, Coppert Foppenz., Colijn Evertsz., Nikolaas Clap(wijk), Coudenhove Visschersz., Plonis die Verwer, Simon Pietersz., Jan van Ende, Simon die Hoeper, Jan Simon --erwyenz., Dirk IJsbrandsz., Hein Coeke, Jan Bogge, Willem Veen Woutersz., IJsbrand Dirksz., Pieter die Maarschalk, Coppe Hannenz., Boudekin Verte Folkertsz., Jan die Mol Pietersz., Diddeken Coppenz., Bartholomeus Hoekman, Jacob Jan Wendekinsz., Jan Floris ---z., Dirk Gerardsz., jonge Arnout Hugen, Dirk Gerardsz. en jonge Willem Veen, de smid, als gijzelaars ter verzekering van de slachting van de stadsversterking.
1359 juni 14 1 charter

249 Rekening EL. 18 van Filips van Tetrode van de schatting der burgers van Delft.
1359 1 deel
Afgehoord 30 juni 1360.

250 Rekening EL. 16 van Filips van Tetrode van de schatting der burgers van Delft, met staat van verpacht goed van de ballingen.
1360 juni 30 - 1363 jan. 10 1 deel
Afgehoord 27 februari 1363.

251 Akte van bevestiging door schout, schepenen en raad van Delft van de verbeurte door hun burgers van het Hofland, gelegen in de Hof van Delft, aan hertog Albert, met aangave van de wijze, waarop het goed voor de gebruikelijke termijn van tien jaar ingewonnen kan worden.
1369 apr. 17 1 charter

252 Staat van de rechten van Delft, geregistreerd in de registerkamer.
ca. 1560 2 katernen

253 Staat van de rechten van 's-Gravenhage, geregistreerd in de registerkamer, opgesteld ca. 1560; met mandaat om afschriften te leveren.
1568 apr. 10 1 katern

254 Staat van de rechten van Rotterdam, geregistreerd in de registerkamer.
ca. 1560 1 katern en 1 stuk

3.01.03 KENNEMERLAND

255 Groot register Kennemerland EL. 39 van akten van graaf Willem III.
1317-1336 1 deel
Van Riemsdijk, 8.

256 Klein register Kennemerland van akten van graaf Willem III.
1317-1336 1 deel
Van Riemsdijk, 9.

257 Register EL. 28 van akten van hertog Willem V.
1351-1356 1 deel
Van Riemsdijk, 29.

258.1-258.2 Akte van overeenkomst door Dirk van Brederode, ridder, met graaf Floris V.
1292 feb. 6 2 charters
Gedrukt: OSU., IV, 2506.
258.1 Nederlands, zonder zegels
258.2 Latijn, met zegels

259 Brief van Dirk van Brederode, ridder, aan (Jan), bisschop van Utrecht, inzake zijn overeenkomst met graaf Floris V.
1292 feb. 6 1 charter
Gedrukt: OSU., IV, 2505.

260 Akte van borgstelling door Dirk heer Simonsz. van Teilingen voor de overeenkomst door Dirk van Brederode, ridder, zijn verwant, met graaf Floris V.
1292 feb. 6 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 802.

261 Akte van borgstelling door Gijsbert, heer van Amstel, voor de overeenkomst door Dirk van Brederode, ridder, zijn verwant, met graaf

Floris V.
1292 feb. 7 1 charter
Gedrukt: OSU., IV, 2507.

262 Akte van bevestiging door buren van Graft en Zuidschermer van de uitspraak door hertog Willem V en de steden van Holland inzake hun wandaden.
1347 sep. 1 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 742-743.

263 Akte van kwijtschelding door schout, schepenen en raden van Haarlem van de rechten, die zij verkregen van gravin (Margaretha) of hertog Willem V onder meer inzake buitenpoorters, aan hertog Willem V.
1355 apr. 30 1 charter

264 Akte van kwijtschelding door schout, schepenen en raden van Alkmaar van de rechten, die zij verkregen van gravin (Margaretha) of hertog Willem V onder meer inzake buitenpoorters, aan hertog Willem V.
1355 apr. 30 1 charter

265 Akte van verzoening door Wouter van Heemskerk, ridder, en alle aanwezigen op het huis Heemskerk behalve degenen, die uitgetrokken waren op Castricummerveld, met gravin Machteld van Lancaster en hertog Albert.
1359 mrt. 23 1 charter

266 Akte van toezegging door Gyote, vrouwe van Egmond, en Jan van Egmond, oudste zoon van (Jan), heer van Egmond, om hertog Albert vanaf de huizen Rinnegom en Nieuwendoorn geen schade toe te brengen wegens de opsluiting van (Jan), heer van Egmond, te Delft.
1359 nov. 18 1 charter

267 Akte van verzoening door Wouter van Heemskerk, ridder, met hertog Albert inzake de aanslag op Castricummerveld, waarbij het huis Heemskerk een open huis van de graaf zal zijn, hij 7.000 brugse schilden zal betalen voor de zoen en de rente van Maurijn van der Does op het huis zal afkopen.
1360 dec. 30 1 charter

268 Akte van toezegging door schout, schepenen, raad en gemeente van Haarlem aan hertog Albert om geen dobbelschool of makelaardij binnen de stad of een halve mijl daarbuiten te houden.

1374 juli 7 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 294.

269 Akte van toezegging door Wouter van Heemskerk, ridder, om te Zierikzee in gijzeling te blijven behouden behoudens verlof van hertog Albert, zijn huis Heemskerk te doen bewaren door een door hem aangewezene en geen goed te verkopen of te vervreemden.
1378 juli 18 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 346.

270 Akte van toezegging door Jan, heer van Brederode, Filips van Polanen, Jan van Heemstede, ridders, en Walraven van Brederode, knaap, van bijstand aan van hertog Albert ingeval Willem van Brederode, hun broer en neef, bisschop van Luik mocht worden na afstand door Jan van Beieren.
1379 feb. 18 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 653-654.

271-288 Stukken betreffend het oproer van het Kaas- en Broodvolk.
1274-1494 18 charters, 1 katern en 1 stuk

271 Akte van verblijf van burgemeesters, schepenen en gemeente van stad en land van Texel aan de uitspraak door (Albert), hertog van Saksen, inzake hun wandaden, 1492
Hoewel dit charter de geografische ruimte van Kennemerland overschrijdt, is het toch hier geplaatst, daar het oproer van het Kaas- en Broodvolk zich voornamelijk in Kennemerland afspeelde.

272 Staat, opgesteld door wijlen mr. Cornelis de Jonge, raad en Wouter van Oudheusden, gouverneur van de Munt van de voorrechten, die de bestuurders van Haarlem verbeurd 27 mei 1492 aan hertog Albert van Saksen overgegeven hadden, ca. 1492
De inv.nrs. 273-287 komen in dit inv.nr. voor en zijn dus retroacta bij dat nummer.

273 Akte, houdende vaststelling door graaf Floris V van de accijnzen van de stad Haarlem voor tien jaar, 1274 dec. 13
Gedrukt, Kruisheer, OHZ. III, 1681.

274 Akte, houdende regels door graaf Jan II voor de boeten der edelen, half edelen en gemeente van Kennemerland, 1303 nov. 6
Gedrukt: Van Mieris, II, 36.
De tekst hersteld met inv.nr. 238 folio 103.

274A Akte van schadeloosstelling door hertog Willem V van de borgstelling door de steden Delft, Leiden, Haarlem,

Amsterdam en Alkmaar voor 3.500 pond zes s. acht d. zwarten tournoois, toegezegd aan (Jan), bisschop van Utrecht, voor schade binnen vrede te IJsselstein, Geervliet en Geertruidenberg, 1351 mei 29
Gedrukt: Van Mieris, II, 796.

275.1-275.2 Akte, houdende bepalingen door hertog Albert voor de stad Haarlem inzake doodslag, berechting door zijn schout en het schout- of schepenambt, met afschrift 6 juni 1494, 1394 juni 6

2 charters

Gedrukt: Van Mieris, III, 609-610.
De tekst hersteld met inv.nr. 228 folio 125 nr. 553.

275.1 1394

275.2 1494, afschrift

276 Akte, houdende bepaling door hertog Albert inzake de 'verzwering' van de lieden van Kennemerland en Kennemergevolg, 1397 okt. 31
Gedrukt: Van Mieris, III, 662.
De tekst hersteld met inv.nr. 228 folio 250v-251 nr. 1113.

276A Akte van schadeloosstelling door hertog Willem VI van de steden Haarlem, Delft, Leiden en Amsterdam van hun onkosten bij het uitzetten van 1.200 Engelse nobels jaarlijks te Brussel en elders in Brabant, gevestigd op het rentmeesterschap van Kennemerland en Friesland, 1405 nov. 21
Gecancelleerd.
Gedrukt: Van Mieris, IV, 29.

276B Akte van schadeloosstelling door hertog Willem VI van de steden Haarlem, Delft, Leiden, Amsterdam, Gouda en Rotterdam van hun onkosten bij het uitzetten van 1.050 Engelse nobels jaarlijks te Brussel, Mechelen en elders in Brabant, gevestigd op het rentmeesterschap van Kennemerland en Friesland, 1407 mei 31
Gecancelleerd.
Gedrukt: Van Mieris, IV, 68-69.

277 Akte, houdende voorrecht door hertog Willem VI voor de lieden van Kennemerland en Kennemergevolg, 1415 apr. 3
Gedrukt: Van Mieris, IV, 330-333.
De tekst hersteld met inv.nr. 205 folio 140.

278 Akte, houdende bepalingen door hertog Willem VI voor de huislieden van Kennemerland en Kennemergevolg inzake doodslag, roof en brand, 1415 apr. 3

Gedrukt: Van Mieris, IV, 330.
De tekst hersteld met inv.nr. 237 folio 151v.

279 Akte van bevestiging door gravin Jacoba van Beieren van de ingezetenen van Kennemerland en Kennemergevolg in hun rechten, 1418 jan. 3
Gedrukt: Van Mieris, IV, 445.
De tekst hersteld met inv.nr. 231 folio 4v.

280 Akte, houdende bepaling door gravin Jacoba van Beieren voor de buren van Etersheim inzake dijkschouw, 1418 mrt. 7
Gedrukt: Van Mieris, IV, 470-471.
De tekst hersteld met inv.nr. 231 folio 11.

280A Akte van schadeloosstelling door hertog Jan van Beieren van de steden Haarlem, Delft en Leiden voor de betaling van een ongenoemd bedrag aan (Robert), graaf van Virneburg, zijn neef, gevestigd op Vronergeest, 1420 dec. 16

281 Akte van bevestiging door hertog Jan van Beieren van de lieden van Kennemerland en Kennemergevolg in hun rechten, 1422 juli 23
Gedrukt: W.G. Lams, 'Het Groot Previlegie en Hantvest boeck van Kennemerlandt en Kennemer Gevolgh enz.', 52.
De tekst hersteld met inv.nr. 212 folio 28v.

282 Akte, houdende voorrecht door gravin Jacoba van Beieren voor de lieden van Kennemerland en Kennemergevolg, die haar steunen in de strijd om haar vaderlijk erfdeel, 1426 apr. 11
Gedrukt: Van Mieris, IV, 837-839.
6 juni 1394; met akte, houdende bepalingen door hertog Filips van Bourgondië voor de stad Haarlem inzake vergroting van de stadsvrijheid, bannelingen, geestelijke stichtingen, daar zij hem bijgestaan hebben. 18 augustus 1426, 6 juni 1494. 1 charter. Zie inv.nr. 275..

283 Akte, houdende bepalingen door hertog Filips inzake landwinning door schout, burgemeesters en schepenen van Haarlem van ballingen uit de baljuwschappen Kennemerland en Rijnland, 1451 juni 29

284 Akte van bevestiging door hertog Filips van de lieden van Kennemerland en Kennemergevolg in akten van hertog Albert, gedateerd 1 juli 1389 en hertog Willem VI, gedateerd 24 maart 1405, 1456 feb. 26
De geïnsereerde akten gedrukt: Van Mieris, III, 529 en IV, 9-l0.
De teksten hersteld met inv.nr. 226 folio 297v nr. 1886 en inv.nr. 202 folio 11.

285 Akte van bevestiging door hertog Filips van de lieden van Kennemerland en Kennemergevolg in hun rechten, daar zij de boete, groot twintigduizend schilden, voor het optrekken tegen Haarlem voldaan hebben, 1456 mrt. 12
Gedrukt: Lams, 58-64.
De tekst hersteld met inv.nr. 238 folio 100v- 103.

286 Akte, houdende bepalingen door hertog Filips inzake doodslag, verwondingen en zeventuig, 1456 mrt. 23, 1 charter
Gedrukt: Lams, 65-66.

286A Akte van overdracht door Filips van zijn renten op Texel aan de stad Haarlem wegens de verkoop van lijfrenten, met aangehechte akte van bevestiging door Klaas de Vriezen, rentmeester-generaal, 1457 jan. 18 - apr. 3, 1 charter

287 Akte van toewijzing door hertog Karel de Stoute van nieuwe accijnzen aan burgemeesters, schepenen, raad en gemeente aan Haarlem om hun schulden te delgen, daar zij gruit- en hopgeld niet bezitten, vertaald afschrift ongedateerd, 1474 okt. 20, 1 stuk

288 Akte van bevestiging door burgemeesters, schepenen en raad van Haarlem van (hertog Filips de Schone) in de uitvaardiging van keuren en verordeningen behoudens hun jaarlijkse aanstelling van schepenen op 19 mei, zoals verkregen 24 januari 1419, 1494

3.01.04 ZUID-HOLLAND

289 Groot register Zuid-Holland EL. 24 van akten van graaf Willem III. 1317-1336 1 deel
Van Riemsdijk, 6.

290 Klein register Zuid-Holland EL. 6 van akten van graaf Willem III. 1317-1336 1 deel
Van Riemsdijk, 7.

291 Register Zuid-Holland EL. 33 van akten van hertog Willem V. 1351-1356 1 deel
Van Riemsdijk, 27.

292.1 Akte van aanstelling door rechter, schepenen en raad van Dordrecht van Pieter ver Dibburgenz., Tielman ver Machteldenz., Gillis ver Hadewigsz. en Wolfbrand die Vrieze als dagelijkse bestuurders van de stad.

1293 okt. 28 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 863.

292.2 Memorie van de overeenkomst tussen die van Dordrecht en hertog Albert inzake landpoorters, het gerecht aldaar en het geschil tussen de stad en (Jan), heer van Arkel.
1362 nov. 14 1 charter (zegel verloren)

293 Akte van overeenkomst door Jan, heer van Culemborg en de Lek, met hertog Albert inzake teruggave van een schuldbekentenis door hertog Willem V van 20.000 schilden aan (Jan van Polanen), heer van Breda, en zijn dienst met honderd man.
1364 sep. 18 1 charter

294 Akte van overeenkomst inzake onder meer de vaststelling van keuren.
1369 feb. 18 1 charter
Betrokkenen: Arnout van de Merwede en Matthijs Hendriksz., Gerard van Oussoyen, Hugeman Nikolaasz., Wermbout van (R)atingen heer Tielmansz., Jan Westfaling, Herman Vink Jansz., Jan die Witte Godschalksz., Nikolaas Oom, Jan Malegijsz., Wouter Sasse Gijsbertsz., Dirk van der Brigghe, Hendrik Cater, Jan Gerard Boyenz., Jacob Duking heer Gerardsz., Nikolaas Buweel Wermboutsz., Hendrik van den S(loete) Andriesz., nieuwe raad, en Hendrik Gerard Wittenz., Tielman Oom, Hugo Boyenz., Rudolf Duking heer Gerardsz., Jan uten Oudelande, Paap Heinenz., Lambert van Waas Arnoutsz., Frederik van Amerongen Frederiksz., Jan Maddijn Allardsz., jonge Jan van der Halle, Willem van Essche Gillisz., Gijsbert heer Gijsbertsz., Willem Rembout Sivertsz., Jan van der Halle, Hendrik van Waas, zoon van Herman Vink, Wermbout van Wijngaarden heer Allardsz., Andries Bot Dirksz., Hendrik Scoutate Hugenz., Hendrik die Vrieze heer Hendriksz., Gerard van den Steenhuse Jansz., Jan van den Sloete Jansz., Tielman van Wijngaarden Wermboutsz., Jan van Brakel Rikoutsz., Godschalk van Brakel Rikoutsz., Herman Vink, zoon van jonge heer Herman Vink, Jan die Goede Dammasz., Willem van Brederode heer Willemsz., Tielman Oom heer Jansz., Godschalk die Hond, (Hei)n Nikolaas Meestersz., jonge Hendrik Scoutate heer Nikolaasz., Reinout Jan 'mire vrouwen' zoon, Koenraad Sasse heer Koenraadsz., Gerard van der Halle Hugemansz., Maarten heer Boudijnsz., Pieter Jan Boudijnszz., Jan die Kok heer Hugenz., Willem heer Hendriksz. van Waas, Tielman Jansz. van Steenbergen, Jan Pelgrim, Lambert Arnout Lambertszz., Sander Siins Geerlofsz., Hugo Boye Hugenz., Wouter van den Tempel heer Jacobsz., Saris Hendriksz., Jacob van den Tempel Jansz., Jan van den Tempel Jansz., jonge Jan Been Hermansz., Hendrik Siins heer Dirksz., Everdei heer Everdeisz., Hendrik die Moolnaar, Noude van Amerongen, Gillis heer Godschalksz., Jan die Bakker Arnoutsz., Pieter Sasse Jansz., oude raad, en gilden van Dordrecht.
Gecancelleerd.

295 Akte van toezegging door Arnout, heer van Egmond en IJsselstein, van bijstand aan hertog Albert tegen allen, die de grafelijke rechten aantasten.

1394 augustus 4 1 charter

296 Akte van toezegging door Hendrik, heer van Vianen, Goye en Ameide, van bijstand aan hertog Albert tegen ballingen.
1394 sep. 19 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 228 folio 141 nr. 611.

297 Stukken inzake een geschil tussen (Jan), heer van Egmond, en hertog (Willem VI).
(1415) 3 stukken

298 Brief van de stad Dordrecht aan de gouverneur en trezorier van Holland, Zeeland en Friesland inzake hun ontbreken op de dagvaart, daar zij hun rechten wensen te handhaven.
1431 jan. 26 1 stuk

299 Akte van toewijzing door aartshertog Maximiliaan en Filips, zijn zoon, van 20.000 pond aan (Jan), heer van Egmond, voor diens tekorten, gelijktijdig afschrift.
1484 jan. 10 1 stuk

300 Memorie van grieven van Schoonhoven tegen (Walraven), heer van Brederode, en de stad Utrecht.
1516-1517 1 katern

301 Memorie inzake de overdracht door Cornelis van Dorp van een vierde van de Omloop van Oud Puttermoer, Troyveld, Bordekeen, Tielmonde en die Jacht aan (Jan), graaf van Egmond enz., afschrift ca. 1525.
1479-1497 1 stuk

302 Akte van bevestiging door aartshertog Filips van (Jan), graaf van Egmond enz., in de pacht van driekwart van de Omloop van Oud Puttermoer, Troyveld, Bordekeen, Tielmonde en die Jacht, afschrift ca. 1525.
1497 aug. 22 1 katern
Zie ook: archief ACB, 3.01.02, inv.nr. 158.

3.01.05 ZEELAND

303 Groot register Zeeland EL. 20 van akten van graaf Willem III.
1317-1336 1 deel
Van Riemsdijk, 2.

304 Klein register Zeeland EL. 13 van akten van graaf Willem III.
1317-1336 1 deel
Van Riemsdijk, 3.

305 Register 'Zeeland D' van akten van hertog Willem V.
1351-1354 1 deel
Van Riemsdijk, 26.

306 Akte van overeenkomst door Jan van Renesse met graaf Floris V.
1292 feb. 6 2 charters
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 805. (nieuw OHZ: 2683-2684)
306.1 Nederlands
306.2 Latijn

307 Akte van toezegging door Jan van Kruiningen, ridder, van bijstand aan graaf Jan I.
1297 sep. 13 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 1009.

308 Akte van borgstelling door Raas van Gavre, heer van Liedekerke en Breda, Jan van Liedekerke, heer van Eyghen, Floris van Borsele, Jan, heer van Kruiningen, Raas van Borsele, ridders, en Gerard van Liedekerke, knaap, voor de gevangenneming van heer Jan van Borsele en Pieter van Borsele Florisz.
1299 sep. 26 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., 1084.

309 Akte van toezegging door Nikolaas van Kats, Nikolaas, zijn zoon, Raas van Borsele, Hendrik en Costijn van Renesse, broers, Gerolf en Wouter van Kats, broers, Gillis van Brugdamme, Hugo die Gouwer van Koudekerke, Frank van Bol(e)yde, Jan van Ossendrecht, Gillis van Sabbinge, Hendrik Splinter van Hongersdijk, ridders, Hendrik Buffel van der Tolne, Lodewijk van de Maalstede, Hugo van den Wouden Hugo Willemsz. van Zierikzee, Gillis Coudebaren en Boudijn van Roden, knapen, die balling waren, van bijstand aan graaf Willem III.
1307 juli 24 1 charter
Gedrukt: Berkelbach, 94.

310 Akte van bevestiging door Gillis van Kruiningen, ridder, ook voor Pieter Nikolaasz., Boudijn Hugenz., Pieter van den Hoeke en diens zoons, Biggo Arnoutsz. kinderen, Arnout Wandels kinderen en Hamekin van

Malle van het herstel door graaf Willem III in hun goed tegen 3.000 pond zwarten tournoois.
1308 dec. 26 1 charter

311 Akte van verpachting door deken en kapittel van Oudmunster te Utrecht van ca. vijftien gemeten tienden in Ouder- en Nieuwerkerk en Capelle op Duiveland aan Katherina, dochter van Adriaan Willem Hugenz. van Zwanenburg, met vestiging van lijftocht voor Boudijn van Borsele, haar man, vidimus van deken en kapittel van St. Lievensmonster te Zierikzee, 29 mei 1439.
1418 juni 9 1 charter
De tekst hersteld met RA.Utrecht, archief kapittel Oudmunster, nr. 826-2 folio 14v.

312 Stukken betreffende vrijdom van schot op Duiveland.
ca. 1500 1 stuk
Slechts de omslag resteert.

313 Akte van aanstelling door koning Karel V van Laurens du Blioul tot baljuw en schout van Reimerswaal na Adriaan van Reimerswaal, heer van Lodijke.
1516 nov. 2 1 charter

314 Akte, houdende getuigenis door burgemeesters en schepenen van Reimerswaal van de verbeurte door Jan Dankertsz. van der Kapelle van 200 gouden Filips guldens aan keizer (Karel V) wegens niet verschijnen in de vierschaar.
1520 nov. 27 1 charter
Zie ook: archief ACB, 3.01.02, inv.nrs. 8-17.

315 Staat van de rechten van Middelburg, geregistreerd in de registerkamer, opgesteld ca. 1560.
ca. 1560 1 katern

3.01.06 AMSTELLAND, WATERLAND EN GOOILAND

316 Groot register Amstelland en Waterland EL. 31 van akten van graaf Willem III.
1317-1336 1 deel
Van Riemsdijk, 12.
Het register bevat alleen over de jaren 1324-1333 akten inzake Waterland.

317 Klein register Amstelland en Waterland van akten van graaf Willem III.

1317-1336 1 deel
Van Riemsdijk, 13.

318 Akte van kwijtschelding door schout, schepenen en raad van Amsterdam van de rechten, die zij verkregen van gravin (Margaretha) of hertog Willem V, onder meer inzake buitenpoorters, aan hertog Willem V.
1355 apr. 30 1 charter
Gedrukt: P.H.J. van der Laan, 'Oorkondenboek van Amsterdam', 157.

319 Akte van toezegging door hertogin J(acoba) van Beieren van vrijwaring aan die van Weesp, Muiden en Naarden van brandschatting, gelijktijdig afschrift.
ongedateerd 1 stuk
In handschrift: Jan in plaats van Jacoba.
Gedrukt: D.Th. Enklaar, 'Middeleeuwse rechtsbronnen van stad en lande van Gooiland', p. 260, nr. 5.

320 Akte van uitspraak door hertog Filips van Bourgondië inzake de wandaden, tegen hem gepleegd door ingezetenen van Purmerend, Purmerland, Landsmeer, Ransdorp, Zunderdorp, Broek, Zuiderwoude en Schellingwoude, waarbij zij als gemene ingezetenen van Waterland een boete van ca. 5.000 kronen zullen voldoen.
1426 aug. 22 1 charter

321 Akten betreffende Naardinkland, afschrift ca. 1525.
968-1403 1 katern

322 Staat van de rechten van Gooiland, Waterland en Zeevang, geregistreerd in de registerkamer, opgesteld ca. 1560.
ca. 1560 1 stuk

323 Staat van de rechten van Muiden, geregistreerd in de registerkamer, opgesteld ca. 1560, met mandaat door Snoeckert om afschriften te leveren.
ca. 1560, 1566 dec. 16 1 stuk

3.01.07 FRIESLAND

324 Groot register Friesland EL. 10 van akten van graaf Willem III.
1317-1336 1 deel
Van Riemsdijk, 10.

325 Klein register Friesland EL. 12 van akten van graaf Willem III.
1317-1336 1 deel
Van Riemsdijk, 11.

3.01.07.1 FRIESLAND BEWESTEN HET VLIE

326 Akte van bevestiging door abten van Staveren en Ludingakerke van de toezegging door de bewoners van Wieringen in Westfriesland van bijstand aan graaf Floris V.
1284 juni 12 1 charter
Gedrukt: Kruisheer OHZ. IV, nr. 2155.

327 Akte van overeenkomst door graaf Floris V met de drie vierendelen van Hoogwouderambacht, waarbij de graaf aldaar dezelfde rechten zal hebben als roomskoning Willem II had in Vronen en Oudorp.
1289 jan. 20 1 charter
Gedrukt: Kruisheer IV, 2369.

328.1-328.3 Akte van bevestiging door Jan, elect van Utrecht, van de afgevaardigden Wibrand Abbinge voor Nieuwe- en Oude Niedorp, Winkel, Barsingerhorn en Oosterkoog, Heineman Ente en Dirk Ente voor Hoogwoud, Gerard Iving en Volpond, vaandeldrager, voor Vronen, Oudorp, Broek op Langendijk, Zuidscharwoude, Noordscharwoude, Oudkarspel, Warmenhuizen, Nieuwland, Tuitjehorn, Enigenburg, Oterleek en Veenhuizen, en Emmo Dodink van Westerblokker en Gelteld Reitward van Marbroek voor Drechterland voor hun onderhandelingen met graaf Floris van 19 maart 1289.
1289 apr. 7 3 charters
Gedrukt: Kruisheer IV, nrs. 2373, 2375, 2377, 2379, 2388.

328.1 Charter 1
328.2 Charter 2
328.3 Charter 3

329 Akte van bevestiging door de officiaal van het Hof van Utrecht als inv.nr. 328.
1289 mrt. 19 1 charter
Gedrukt: Kruisheer IV, nrs. 2374, 2376, 2378, 2380, 2389.

330.1-330.2 Akte van bevestiging door Jan, elect van Utrecht, van de onderwerping door Heineman en Dirk Ente voor Hoogwoud, Emond Dodink van Westerblokker en Gelteld Reitward van Marbroek voor Drechterland, Gerard Iving, Volpond, vaandeldrager, voor Vronergeest en Wibrand

Abbinge voor Niedorperambacht aan graaf Floris V.
1289 mei 1 2 charters
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2399.
330.1 Charter 1
330.2 Charter 2

331 Akte van bevestiging door de officiaal van het Hof van Utrecht als inv.nr. 330.
1289 mei 1 1 charter
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2400.

332 Akte van verblijf door raad, schepenen en gemeente van Hoogwouderambacht, Drechterland, Niedorperambacht en Geestmerambacht aan graaf Jan van Avesnes van hun wandaden tegen graaf Jan I in de strijd van Vronen.
1299 nov. 7 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 1099.

333 Akte van overeenkomst door schepenen, raad en gemeente van Drechterland, Hoogwouderambacht, Niedorp, Broek op Langendijk, Texel en Wieringerland met graaf (Willem III) zoals met graaf Floris V en Jan, diens zoon.
1310 feb. 18 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 78-79; Berkelbach, 162.

334 Akte van overeenkomst door schepenen, raad en gemeente van Drechterland, Hoogwouderambacht, Niedorp, Broek op Langendijk, Texel en Wieringerland met graaf (Willem III) zoals met graaf Floris V en Jan, diens zoon.
1310 apr. 12 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 80-81; Berkelbach, 168.

335 Akte van bevestiging door Gwijde, bisschop van Utrecht, van inv.nr. 334.
1310 apr. 12 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 81-82; Berkelbach, 169.

336 Akte van overeenkomst door schepenen, raad en gemeente van Drechterland, Hoogwouderambacht, Niedorp, Broek op Langendijk, Texel en Wieringerland met graaf Willem III zoals met graaf Floris V.
1319 dec. 19 1 charter
Gedrukt: Devillers, Monuments, 165; Berkelbach, 433.

337 Akte van bevestiging door buren van Drechterland en Hoogwouderambacht van de uitspraak door hertog Willem V en de steden van Holland inzake hun wandaden.
1347 sep. 1 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 742-743.

338 Akte van bevestiging door buren van Geestmerambacht en Niedorperambacht van de uitspraak door hertog Willem V en de steden van Holland inzake hun wandaden.
1347 sep. 1 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 742-743.

3.01.07.2 FRIESLAND BEOOSTEN HET VLIE

339 Brief van S., abt van Klaarkamp, P , abt van Bethanië, W., abt van Marienborn, W., abt van Dokkum, en Ja(cob), proost van Bergum, prelaten van Oostergo, aan graaf Jan I inzake de geruchten, dat zij het volk tegen de graaf zouden hebben opgezet.
1297 apr. 9 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 996.

340 Akte, houdende getuigenis door schepenen, raad en gemeente van Staveren inzake hun rechten, in 1292 verkregen van graaf Floris V, bevestigd door graaf Jan I, ter bevestiging door graaf Jan II, afschrift (13)96.
1300 mrt. 12 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, II, 8-9.

341 Akte van overeenkomst door graaf Willem III met grietmannen en mederechters van Franeker, Wildinge en Wagenbrugge en gemeente van Westergo.
1310 juli 4 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 106.

342 Akte van bevestiging door de abt van Lidlum, de commandeur van Sneek, de prior van Bloemkamp en de proost van Hemelum, prelaten van Westergo, en grietmannen van Franeker, Wildinge en Wagenbrugge en burgers van Harlingen, Sneek en IJlst en het land van Westergo van de uitspraak door graaf Willem III in hun geschil met Kampen.
1318 jan. 12 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 191.

343 Akte van bevestiging door grietmannen van Westergo, Franeker, Wildinge, Wagenbrugge, Harich en Hemelum en mederechters en gemeente van Westergo van de rechten van graaf Willem III in Staveren zoals diens voorzaten, vidimus van schepenen en raden van Haarlem, Alkmaar en Medemblik, 17 december 1343.
1328 mei 15 1 charter
Gedrukt: G.F. baron thoe Schwarzenberg en Hohenlansberg, 'Groot placaat en charterboek van Vriesland, dl. 1, 199'.
Tekst hersteld met inv.nr. 324 folio 22v nr. 98.

344 Akte van overeenkomst door graaf Willem III met grietmannen van Westergo, Franeker, Wildinge, Wagenbrugge, Harich en Hemelum en rechters en gemeente van Westergo inzake de verdrijving van Otto heer Hesselsz., Ludekin heer Siboudsz., Poppeke IJsbrandsz. en Folkert Tavernier, grafelijk schout en burgers van Staveren, en de beoordeling van de wederzijdse schade door (Jacob), bisschop van Zuden, de abt van Staveren, de leermeester van Bolsward en Pieter, deken van Mirdum.
1328 juli 20 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 460-461.

345 Akte van overeenkomst door schepenen en raad van Staveren met graaf Willem III als inv.nr. 344.
1328 juli 24 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 462.
De tekst hersteld met inv.nr. 324 folio 23v nr. 107.
17 december 1343: vidumus van schepenen en raden van Haarlem, Alkmaar en Medemblik van de akte van 15 mei 1328, zie inv.nr. 343.

346 Akte van overeenkomst door schout, schepenen en oude en nieuwe raad van Staveren met graaf Willem IV.
1344 jan. 11 1 charter

347 Register inzake de dagvaarten te Haarlem en Alkmaar tussen gezanten van Friesland en van hertog Albert.
1368-1369 1 katern
Van Riemsdijk, 90.
Gedrukt: N.E. Algra, Het register 'Oistvrieslant', in: Us Wurk, meidielingen fan it Frysk Institut oan de Ryksuniversiteit to Grins, jrg. XIV, 1965, nr. 2, pp. 38-42.
(13)96: afschrift van de akte van 12 maart 1300, zie inv.nr. 340.

348 Akten inzake het gezag van graaf Willem III in Friesland, afschrift 1396.
1294-1330 1 stuk

349 Rekening van heer Gerbrand van Coulster, proost van Bergen, en Jorgel, kamerling van hertog Albert, van de tocht naar Oostfriesland.
1396 1 deel
Afgehoord 18 maart 1397.

350 Register F.H. van stukken inzake de tocht tegen de Friezen.
1398 1 deel
Van Riemsdijk, 103.

351 Rekening van Simon van der Schuur en Jan Nikolaasz. van de aankoop van ossen voor de tocht naar Oostfriesland vanaf 18 juni 1398.
1398 1 deel
Afgehoord 18 oktober 1398.

352 Rekeningen van Simon van Zaanden Gerardsz. en Hugo Stark Jansz. van de aankoop van tarwe, bier en haver voor de tocht naar Oostfriesland vanaf 19 juni 1398.
1398 1 deel
Afgehoord 28 september 1398.

353 Rekening van Simon van der Schuur van de verkoop van haringen op Wieringen.
1398 mrt. 12 1 deel
Afgehoord samen met inv.nr. 351. Met bijlage: zie inv.nr. 354.

354 Akte van toewijzing door hertog Albert van twee en een halve last haring, verkocht door Jorgel Artwijnsz., zijn kamerling, en Simon van der Schuur, aan Albert Dirksz. voor de kost van die van Kampen, die bij hem ingekwartierd waren.
1398 mrt. 28 1 stuk
Bijlage bij inv.nr. 353.

355 Register 'Oestvrieslant' van akten van hertog Albert inzake Friesland beoosten het Vlie.
1398-1403 1 deel
Van Riemsdijk, 42.
Gedrukt: E. Verwijs, De oorlogen van hertog Albrecht van Beieren met de Friezen in de laatste jaren der XIVe eeuw, Utrecht 1869, pp. 479-553.

356 Akte van overeenkomst door hertog Albert met Gerward Camminga, Tjeerd Wanta, Hera Henting, Sivert Wiarda, Godschalk Hesseling, Foye van Dokkum en Tideman Hopper voor het gemene land van Oostergo

en Westergo.
1398 aug. 11 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 684-685.
De tekst hersteld met inv.nr. 228 folio 292 nr. 1243.

357 Akte van inhuldiging door prelaten, hoofdelingen, grietmannen, mederechters en gemeente van Oostergo en Westergo van hertog Albert als hun heer.
1398 aug. 14 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 686.
Deze en de volgende inhuldigingen door Friezen zijn niet onder de rubriek 'Persoonlijk' gebracht wegens het instabiele karakter van deze erkenningen. Zij passen daarom het best bij 'Bemoeiingen'.

358 Akte, houdende verlening door hertog Albert van een recht aan de lieden van Oostergo en Westergo.
1398 aug. 26 1 charter
Gedrukt: Schwarzenberg, I, 285-288.

359 Akte van opdracht door Tammo Godkinga en Menno Holbarda, hoofdelingen tussen Lauwers en Eems in Oostfriesland, van het Oldambt aan hertog Albert.
1398 sep. 11 1 charter
Gedrukt: OB. Groningen, 999.
De tekst hersteld met inv.nr. 390 folio 14.

360 Akte van opdracht door Aileko fer Hildama en Reiner Eisinga, hoofdelingen in Oostfriesland tussen Lauwers en Eems, van Hunsingo aan hertog Albert.
1398 sep. 11 1 charter
Gedrukt: OB. Groningen, 995.
De tekst hersteld met inv.nr. 390 folio 13v.

361 Akte van vrijdom door Wessel heer Okkenz., Volmer Allenz., hoofdelingen tussen Eems en Jade, en Aileko fer Hildama en Reiner Eisinga, hoofdelingen tussen Lauwers en Eems, van tol voor de onderzaten van hertog Albert, nadat deze wederkerig hun onderzaten vrijdom van tol in zijn landen heeft verleend.
1398 sep. 11 1 charter
Gedrukt: OB. Groningen, 1004.
De tekst hersteld met inv.nr. 390 folio 12.

362 Akte van opdracht door Wessel heer Okkenz. en Volmer Allenz.,

hoofdelingen in Oostfriesland aan gene zijde van de Eems, van Brokmerland, Auricherland, Harlingerland, Oosterlangeland, Moormerland, Lengerderland, Norderland en Emderland met Borkum, Juist, Burse, Oosterend, Balteringe, Langeroog, Spikeroog en Wangeroog, gelegen tussen Eems en Jade, aan hertog Albert.
1398 sep. 11 1 charter
Gedrukt: E. Friedländer, Ostfriesisches Urkundenbuch, dl. I, Emden 1878, 167.
De tekst hersteld met inv.nr. 390 folio 12v-13.

363 Akte van inhuldiging door Wessel heer Okkenz. en Volmer Allenz., hoofdelingen in Oostfriesland aan gene zijde van de Eems, van hertog Albert als hun heer, nadat hij hen beleend heeft, met toezegging van bijstand tegen de stad Groningen.
1398 sep. 11 1 charter
Gedrukt: OB. Groningen, 1001.
De tekst hersteld met inv.nr. 390 folio 15v.

364 Akte van toezegging door Wessel heer Okkenz., Volmer Allenz., hoofdelingen tussen Eems en Jade, Aileko fer Hildama, Reiner Eisinga, Omeko Snelgersz., Haio Wibben, Tammo Godkinga en Menno Holbarda, hoofdelingen tussen Lauwers en Eems, van bijstand aan hertog Albert bij de versterking van stad en land van Coevorden, Drenthe en Twente tegen (Frederik), bisschop van Utrecht.
1398 sep. 12 1 charter
Gedrukt: OB. Groningen, 1007.
De tekst hersteld met inv.nr. 390 folio 16.

365 Akte van toezegging door Aileko fer Hildama, Reiner Eisinga, Omeko Snelgersz., Haio Wibben, Tammo Godkinga en Menno Holbarda, hoofdelingen tussen Lauwers en Eems, van bijstand aan hertog Albert tegen de stad Groningen.
1398 sep. 12 1 charter
Gedrukt: OB. Groningen, 1008.
De tekst hersteld met inv.nr. 390 folio 16.

366 Rekening van heer Gerbrand van Coulster, proost van Bergen, van de tocht van (Willem), graaf van Oostervant.
ca. 1399 apr. 21 1 deel
Afgehoord 19 augustus 1399.

367 Rekening van (Jan), heer van Brederode, van het kapiteinschap van Staveren.
ongedateerd 1 katern

368 Rekening van Willem van Reimerswaal, baljuw van Rijnland en Woerden, ridder, van de 100e penning van de welgeborenen in zijn ambtsgebied ter afkoop van de dienst te Staveren.
1399 1 katern

369 Akte van bevestiging door baljuws, rechters en gemeente van Oostergo en Westergo van de overeenkomst met hertog Albert, hun heer.
1399 mei 3 1 charter
Gedrukt: Schwarzenberg, I, 292.
De tekst hersteld met inv.nr. 390 folio 16v-19v.

370 Akte van toezegging door gemene buren van Oldeholtpade, Nijeholtpade, Wolvega, Sonnega, Oldetrijne, Nijtrijne, Spanga, Scherpenzeel, Munnekeburen, Oldelamer, Nijelamer, Nijeholtwolde, Oldeholtwolde, Ter-Idzard, Blesdijke, Peperga van Stellingwerf, Kuinre en Oosterzeingerland van bijstand aan hertog Albert als hun landsheer, die zij ook pacht zullen afdragen.
1399 mei 28 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 390 folio 19v.

371 Register van stukken inzake de tocht tegen de Friezen.
1400 - 1401 1 katern
Van Riemsdijk, 103.

372 Akte van bevestiging door Jan van Heemstede de jonge, ridder, Walraven van IJsselstein en Willem van Gent, kapiteins van Staveren, van hun bewaring van stad en huis van Staveren met een genoegzame bezetting.
1405 juni 14 1 charter

373 Akte van bevestiging door gemene rechters van Hunsingo van de uitspraak in het geschil tussen hertog Willem VI en Oostergo met Westergo.
1406 nov. 22 1 charter

374 Memorie van de vrede door hertog Willem VI met Oostergo en Westergo voor drie jaar tegen betaling van 2.500 of 1.200 Franse kronen.
1414 apr. 26 1 stuk
Ontbreekt
Gechirografeerd. Zit ingeplakt in inv.nr. 205 fol. 214v.
Gedrukt: Van Mieris, IV, 286.

375.1-375.4 Akte van overeenkomst door hertog Jan van Beieren met abten, prelaten, hoofdelingen en ingezetenen van Oostergo en Westergo om hem als hun heer in te huldigen.
1421 apr. 3 4 charters
Gedrukt: Van Mieris, IV, 572-574.
De tekst hersteld met inv.nr. 232 folio 10-11.

375.1 Charter 1, met afhangend zegel
375.2 Charter 2, met afhangend zegel
375.3 Charter 3
375.4 Charter 4

376 Akte van inhuldiging door grietmannen, rechters en gemeente van Hindelopen en Molkwerum van hertog Jan van Beieren als hun heer.
1421 apr. 4 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 576.
De tekst hersteld met inv.nr. 232 folio 11v.

377 Brief van heer Odze, abt van Ludingakerke, aan hertog Jan van Beieren inzake de overlast, die het klooster ondervindt van de hoofdelingen van Oostfriesland met name van Fokko Ukena.
1421 mei 6 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, IV, 580.

378 Brief van grietmannen, rechters en mederechters van Leeuwarden, Ferwerderadeel, Dongeradeel, Dantumadeel en een vierde van Tietjerksteradeel en Idaarderadeel aan hertog Jan van Beieren inzake een dreigende overval door Okko tom Brok en het Sticht van Utrecht vanuit Groningen en Kenesmaland op Dokkum.
14(21) juni 11 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, IV, 586.

379 Akte, houdende vrijgeleide door Okko tom Brok, Aurich en Emden, hoofdeling in Oostfriesland, Sibet, hoofdeling in Rüstringen, en burgemeesters en raad van Groningen voor hertog Jan van Beieren met duizend personen.
14(21) juni 26 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, IV, 587.

380 Akte, houdende vrijgeleide door burgemeesters en raad van Groningen voor hertog Jan van Beieren om te Grietzijl met Okko tom Brok en hen te onderhandelen.
1421 juni 27 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, IV, 588.

381 Akte van overeenkomst door hertog Jan van Beieren met Okko tom Brok, hoofdeling te Aurich, Emden enz., Sibet Edenz., hoofdeling in Rüstringen, burgemeesters en gemeente van Groningen en gemene ingezetenen van Hunsingo, Fivelingo, Langewold, Vredewold en Humsterland.
1421 sep. 1 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 595-598.
De tekst hersteld met inv.nr. 232 folio 13-15.

382 Stukken inzake het bestand tussen Karel V en Oostergo, Westergo en Zevenwolden; afschrift van notaris Pieter Jacobsz., 11 december 1515.
1515 1 charter

383 Brief van (prelaten), heerschappen en landen van Friesland aan keizer Karel V inzake hun vermeende rebellie.
1516 sep. 9 1 stuk

384 Stukken inzake de rechten van de graaf van Holland in Friesland, afschrift 1516.
1323-1398 1 omslag
Zie ook: archief ACB, 3.01.02, inv.nrs. 951, 358, 359.

385 Akte van overdracht door koning Frans van Frankrijk van de uitspraak in het geschil tussen (keizer Karel V) en hertog (Karel) van Gelre inzake land en heerlijkheid van Friesland, aan president en raden van het parlement van Parijs, met advies door mr. Jacques Olivier, president, ongedateerd.
1516 okt. 22 2 charters
Getransfigeerd
Zie ook: archief ACB, 3.01.02, inv.nrs. 345-357.

386 Akte, houdende uitstel door koning Frans van Frankrijk van zijn uitspraak in het geschil tussen keizer (Karel V) en hertog (Karel) van Gelre.
1517 mrt. 11 1 charter

387 Akte van bevestiging door Jan, heer van Montfoort, Purmerend enz., van een verdrag van 24 augustus 1490 met hertog Albert van Saksen vanwege keizer Maximiliaan en aartshertog Filips.
1518 feb. 15 1 charter
Zie ook: archief ACB, 3.01.02, inv.nrs. 360-404.

388 Register 'Plus Oultre' van akten inzake de inhuldiging van Karel V in Friesland en inzake het land van Groningen.
1515-1518, 1498 - 1536 1 deel

389 Register van akten inzake Friesland, afschrift ca.1520.
1300-1470 1 deel

390 Register van akten inzake Friesland, afschrift ca. 1520.
1300-1470 1 deel
De inv.nrs. 389 en 390 verschillen enigszins in de volgorde van de akten maar zijn overigens gelijk van inhoud.

391 Register van stukken van de zaakgelastigden in Oostfriesland.
1524 1 deel
Zie ook: archief ACB, 3.01.02, inv.nrs. 405-439.

392 Rekest door de Staten van Friesland aan de stadhouder inzake de heffing van accijnzen voor die goedgekeurd zijn.
1524 okt. 8 1 stuk
Zie ook: archief ACB, 3.01.02, inv.nrs. 440-449.

393 Akte van bevestiging door oudermannen, burgemeesters, raad en gezworen gemeente van IJlst van de overeenkomst tussen geestelijke en wereldlijke gevolmachtigden van Friesland met (Joost), heer van Kruiningen, voor keizer Karel V.
1524 okt. 19 1 charter

394 Akte van bevestiging door burgemeesters, raad en gezworen gemeente van Bolsward van de toewijzing van de accijns op bier van de buren aldaar door keizer Karel V aan hen.
1525 mrt. 19 1 charter

395 Akte van bevestiging door Floris, graaf van Buren, oud-stadhouder van Friesland, van de edelen van Friesland in het recht, dat zij verkregen van hertog (Albert) van Saksen.
1525 sep. 8 1 charter
Zie ook: archief ACB, 3.01.02, inv.nrs. 405-414.

396 Akte van overeenkomst door burgemeesters, raad, hoofdmannen, bouwmeesters, gildemeesters, gemeente, abten, prelaten en hoofdelingen van stad en land van Groningen met keizer Karel V.

1536 juni 26 1 charter
De tekst hersteld met archief ACB, 3.01.02, inv.nr. 925 folio 8v -10.
Zie ook: archief ACB, 3.01.02, inv.nrs. 925-936.

397 Stukken inzake de Friese vrijheid, gegeven door Karel de Grote, 800, bevestigd door roomskoning Willem II, 1248, beschouwd door (C. Oom van Wijngaarden).
ca. 1560 1 omslag

3.01.08 WOERDEN

398 Groot register Woerden EL. 37 van akten van graaf Willem III.
1317-1336 1 deel
Van Riemsdijk, 14.

399 Staat van rechten van stad en land van Woerden, geregistreerd in de registerkamer.
1560 ca. 1 stuk

3.01.09 HET GOED VAN BLOIS

400 Register XV van akten van hertog Albert inzake de heerlijkheden van Blois.
1397-1402 1 deel
Van Riemsdijk, 41.
De registratie van deze bezittingen is nadien geschied tezamen met het overige goederenbezit.
Zie voor de tafel inv.nr. 2150.

3.01.10 NEDERSTICHT

401 Groot register Utrecht EL. 11 van akten van graaf Willem III.
1319-1336 1 deel
Van Riemsdijk, 15.

402 Klein register Utrecht EL. 3 van akten van graaf Willem III.
1319-1336 1 deel
Van Riemsdijk, 16.

403 Register EL. 34 van de opbrengst van de tiende van de kerkelijke goederen voor de kruistocht, ingezameld door Reinerus de Orio in het bisdom Utrecht, 1274-1280; met brief van J(acob), deken van St. Jan, inzake de schuldbekentenis door Govert, rector van de kerk van

Montfoort, van acht pond hollands min twee s. voor de kerken van Loenen en Montfoort, geborgd door Engelbert van der Aa, Pieter Aleidenz., Nikolaas Colin en Nikolaas Iwijn, gelijktijdig afschrift, 7 juni 1283.
1274-1280 1 deel en 1 stuk
Van Riemsdijk, 78.
Gedrukt: Muller, Rechtspraak, I, 4-31; Kruisheer IV, 2115 (1283) OSU., IV, 2166.
Deze stukken kwamen in het archief van de graven van Holland door de bemoeienis, die graaf Floris V had met het kruistochtgeld na de malversatie door Jan, elect van Utrecht. Zie: Van Riemsdijk, trezorie, pp. 650-651.

404 Akte van overeenkomst door schout, schepenen, raad en gemeente van Utrecht met graaf Floris V.
1274 juli 26 1 charter
Gedrukt: OSU., IV, 1871.

405 Akte van overeenkomst door raad en gezworenen van Muiden, (Ouder)Amstel, Mijdrecht en Loenen met graaf Floris V.
1274 juli 26 1 charter
Gedrukt: Kruisheer III, nr. 1676.

406 Akte van verblijf door Jan, elect van Utrecht, aan graaf Floris V inzake zijn geschil met Gijsbert, heer van Amstel, en stad en land van Utrecht.
1274 sep. 19 1 charter
Gedrukt: Kruisheer III, nr. 1679.

407 Akte van schuldbekentenis door Jan, elect van Utrecht, van tweeduizend mark sterling aan Jan, heer van Cuyk, ridder, gepand op het huis te Horst en tol en rechtspraak te Rhenen.
1277 juni 23 1 charter
Gedrukt: Kruisheer III, nr. 1787.

408 Akte van toezegging door graaf Floris V van bijstand aan Jan, elect van Utrecht, mits handelend op raad van Jan van Cuyk en Gijsbert van Amstel, ridders, in ruil voor steun tegen Floris van Henegouwen c.s. en diens sterktes.
1278 mrt. 23 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, 559. Kruisheer III, nr. 1817.

409 Akte van bevestiging door Jan, elect van Utrecht, van inv.nr. 408.
1278 mrt. 23 1 charter
Gedrukt: Kruisheer III, nr. 1818.

410 Akte van toezegging door Zweder van Zuilen, Zweder van Beusichem en Willem van Rijswijk, ridders, van geheime bijstand tezamen met Gerard die Vrieze, Tideman Vrenken, Herman vrouw Arneldenz., Krien, Frederik Zoudenbalch, Jacob heer Frederiksz., Lambert die Vrieze en Jacob heer Jacobsz. c.s. aan graaf Floris V om de stad Utrecht te winnen voor doortocht en gebruik van de graaf.
1278 aug. 28 1 charter
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 1837.

411 Akte van overeenkomst door Jan, elect van Utrecht, met graaf Floris V inzake het bestuur van stad en land van Utrecht tussen Neude en Bodegraven.
1279 juli 26 1 charter
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 1873.

412 Akte van overeenkomst door Jan, elect van Utrecht, met graaf Floris V inzake de boeten van bannelingen van Utrecht.
1279 juli 28 1 charter
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 1875.

413 Akte van verblijf door Jan, elect van Utrecht, en graaf Floris V in hun geschil inzake de inkomsten uit de stad Amersfoort en de afpersingen tijdens hun bestand aan Anthony, bisschop van Durham, John de Vescy en John de Luvetot, ridders, en mr. Thomas van Southampton voor koning Eduard I van Engeland.
1284 aug. 9 1 charter
Gechirografeerd
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2171.

414 Akte van verlenging door Jan, elect van Utrecht, en graaf Floris V van het verblijf, genoemd in inv.nr. 413.
1284 sep. 6 1 charter
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2174.

415 Akte van schuldbekentenis door Jan, elect van Utrecht, van 7.294 pond negen s. acht d. Hollands aan graaf Floris V nog uitgezonderd het bedrag, waarvoor de graaf het huis te Horst loste van (Jan), heer van Cuyk.
1285 mei 19 1 charter
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2208.

416 Akte van schuldbekentenis door Jan, elect van Utrecht, van 3.350 pond Hollands aan graaf Floris V, voor welk bedrag deze het huis te Horst van Jan van Cuyk had gelost.
1285 juli 14 1 charter
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2219.

417A Akte van overeenkomst door Willem van Amstel, proost van St. Jan te Utrecht, Gijsbert, heer van Amstel, en Arnout van Amstel, broers, met Jan, bisschop van Utrecht, en graaf Floris V inzake hun geschillen,.
1285 okt. 27 1 charter
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2237.

417B Akte van overeenkomst door Willem van Amstel, proost van St. Jan te Utrecht, Gijsbert, heer van Amstel, en Arnout van Amstel, broers, met Jan, bisschop van Utrecht, en graaf Floris V inzake hun geschillen, gelijktijdig afschrift [van 417A]
1285 okt. 27 1 stuk [perkament]

418 Akte van schuldbekentenis door Willem van Amstel, proost van St. Jan te Utrecht, Gijsbert, heer van Amstel, en Arnout van Amstel, broers, van 2.000 pond Hollands aan graaf Floris V.
1285 okt. 27 1 charter
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2238.

419 Akte van toezegging door graaf Dirk VIII van Kleef aan graaf Floris V om Gijsbert, heer van Amstel, en diens broers bij verdragsbreuk niet te zullen helpen.
1285 nov. 11 1 charter
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2242.

420 Brief van Zweder van Abcoude, ridder, aan graaf Floris V inzake de betaling door Hendrik de Rover van 1.590 pond zes s. Hollands, pandsom van het huis Montfoort.
1287 apr. 15 1 charter
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2291.

421 Akte van overeenkomst door Herman, heer van Woerden, met Jan, bisschop van Utrecht, en graaf Floris V, concept.
1288 mrt. 21 1 stuk
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2347.

422 Akte van schuldbekentenis door Adolf van Waldeck, proost ten Dom, van honderd pond sterling aan graaf Floris V.
1293 mrt. 11 1 charter
Gedrukt: OSU., V, 2570.

423 Akte van schuldbekentenis door Jan, bisschop van Utrecht, van 900 pond aan graaf Floris V.
1293 juni 28 1 charter
Gedrukt: OSU., V, 2591.

424 Akte van overeenkomst door graaf Floris V met Jan, bisschop van Utrecht.
1293 mei 7 1 charter
Gedrukt: OSU., V, 2587; Kruisheer, 872.

425 Akte van schuldbekentenis door Jan, bisschop van Utrecht, van 2.000 pond Hollands aan graaf Floris V.
1296 apr. 19 1 charter
Gedrukt: OSU., V, 2766.

426 Akte van toezegging door Willem, bisschop van Utrecht, van bijstand aan graaf Jan I tegen Gijsbert, gezegd heer van Amstel, en Herman, gezegd heer van Woerden, voor de moord op graaf Floris V.
1297 sep. 30 1 charter
Gedrukt: OSU., V, 2843.

427 Akte van toezegging door Willem, bisschop van Utrecht, aan graaf Jan I om hem de 2.300 pond Utrechts, ontvangen van Jacob heer Jacobsz., burger van Utrecht, terug te zullen betalen.
1297 okt. 2 1 charter
Gedrukt: OSU., V. 2844.

428.1-428.2 Akte van toezegging door Zweder van Zuilen, Gijsbert van Abcoude, Hubert van Vianen, Jan van Zuilen heer Stevensz., Splinter van Beusichem, Willem van Voorn, Allard van Beusichem, Gijsbert uten Goye, Dirk van Zuilen, Hendrik, burggraaf van Montfoort, Willem van Blokhoven, ridders, Zweder van Vianen, Wouter van Zuilen, Heimerik van den Rijn, Hendrik van den Rijn, Wouter van Langerak, Gerard van Vliet, Gijsbert van Loenersloot en Jan van Linschoten van bijstand aan graaf Jan I, 1298 juni 24; Met zelfde toezegging door Hubert van Everdingen de oude, ridder, 1298 juni 28

1298 2 charters (getransfigeerd)
Gedrukt: OSU., V, 2877, 2879.
428.1 1298 juni 24
428.2 1298 juni 28

429 Akte van toezegging door Hendrik die Rover, zoon van heer Zweder van Montfoort, van bijstand aan graaf Willem III met huis en heerlijkheid van Montfoort op straffe van 5.000 pond tournoois, vidimus van het kapittel te 's-Gravenhage, 28 december 1379.
1323 apr. 14 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 314-315.
De tekst hersteld met inv.nr. 2147 folio 403v -406.

430 Akte van toezegging door burgemeesters, schepenen, raad en oudermannen van Utrecht aan graaf Willem IV van proviandering in de stad.
1340 apr. 28 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 636.
De tekst hersteld met inv.nr. 218 folio 61 nr. 389.

431 Memorie inzake de geschillen tussen het Sticht van Utrecht en Holland.
ca. 1345 1 stuk

432 Rekening van Jan mr. Lamsz. van de oorlog tegen het Sticht.
1345 mei 1 deel
Afgehoord 16 mei 1346.
Gedrukt: H.G. Hamaker en H.J. Smit, 'De rekeningen der grafelijkheid van Holland onder het Henegouwsche Huis', III, 455-482.

433 Akte van toezegging door hertog Reinout III van Gelre van bijstand aan hertog Willem V tegen de lieden van Utrecht.
1348 juni 9 1 charter

434 Akte van toezegging door Jan van Heukelum en Leienberg van onzijdigheid aan hertog Willem V in diens oorlog met (Jan), bisschop van Utrecht.
1348 sep. 7 1 charter

435 Akte van toezegging door Dirk van Herlaar, heer van Ameide, van bijstand aan hertog Willem V in diens oorlog met (Jan), bisschop, en de stad Utrecht.
1349 mrt. 13 1 charter

436 Rekening van mr. Dirk van Tienen van de oorlog tegen het Sticht.
1355 nov. 1 - 1357 dec. 1 deel
Afgehoord 13 november 1359.

437 Akte van toezegging door Jan, heer van Solms en Ottenstein, en Everwijn van Gueterswijk, ridders, van bijstand met dertig of honderd gewapenden tegen 1.600 oude schilden aan hertog Willem V in diens strijd met (Jan), bisschop, en de stad Utrecht.
1356 mrt. 19 1 charter

438 Akte van overeenkomst door Zweder van Montfoort, ridder, met hertog Willem V.
1356 mrt. 19 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 223 folio 32 nr. 81.

439 Akte van overeenkomst tussen Jan, bisschop van Utrecht, en hertog Willem V.
1356 juni 30 1 charter
Van Mieris, III, 1-2 drukt de renversaal.

440 Akte van verblijf door Arnout van Hoorne, bisschop van Utrecht, en burgemeesters, schepenen en raad van Utrecht in hun geschil met hertog Albert inzake het gerecht van Vreeswijk, het huis te Gildenburg en de sluis aan de Nieuwevaart aan (Dirk), heer van Brederode, (Jan van Polanen), heer van de Lek, Lubbert Bolle, deken ten Dom en Wouter van Colenberg.
1373 okt. 1 1 charter

441 Akte van toezegging door Arnout van Hoorne, bisschop van Utrecht, aan hertog Albert om de stad Utrecht niet bij te staan inzake gerecht en sluis van Vreeswijk en het huis Gildenburg.
1373 okt. 5 1 charter

442 Akte van toezegging door hertog Albert aan (Hadewig), vrouwe van Heulestein, om haar het huis Heulestein, dat zij hem ter beschikking stelde voor de oorlog tegen (Arnout van Hoorne), bisschop en de stad Utrecht, na afloop terug te zullen geven.
1374 sep. 19 1 charter

443 Akte van kwijtschelding door hertog Albert aan (Arnout van Hoorne), bisschop, en de stad Utrecht van zijn aanspraken op het gerecht van

Vreeswijk.
1375 mrt. 28 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 307.
De tekst hersteld met inv.nr. 226 folio 164v nr. 1038.
Inv.nrs. 442 en 443 zijn na de onderhandelingen van 1376 blijkbaar weer aan de graaf van Holland teruggegeven.

444 Memories van grieven van de stad Utrecht en de graaf van Holland.
1400 1 katern
1 stuk

445 Rekening van IJsbrand Hein van loon van soldaten, gelegerd te Amersfoort.
1412 juni 6 - juli 6 1 katern

446 Rekening van IJsbrand Hein van kost van de soldaten, gelegerd te Amersfoort.
1412 juni 6 - juli 6 1 katern

447 Akte van verblijf door hertog Willem VI en burgemeesters, schepenen en raad van Utrecht aan Filips, heer van Wassenaar, burggraaf van Leiden, ridder, Willem Eggert, heer van Purmerend, Willem van Alendorp en Folpert van Amerongen in hun geschillen inzake de vete van Arkel en andere zaken.
1415 okt. 6 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 348-349.
De tekst hersteld met inv. nr. 237 folio 160v-161.

448 Akte van uitspraak door Frederik, bisschop van Utrecht, als overman in het geschil tussen hertog Willem VI en de stad Utrecht inzake Bernard Proys c.s., daar de zegslieden Filips, heer van Wassenaar, burggraaf van Leiden, Willem Eggert, heer van Purmerend, trezorier van Holland, Willem van Alendorp en Folpert van Amerongen geen overeenstemming hadden kunnen bereiken.
1415 okt. 11 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 353-354.
De tekst hersteld met inv.nr. 237 folio 162v.

449 Akte van uitspraak door Filips, heer van Wassenaar, burggraaf van Leiden, Willem Eggert, heer van Purmerend, trezorier van Holland, Folpert van Amerongen en Willem van Alendorp in het geschil tussen hertog Willem VI en de stad Utrecht overeenkomstig de uitspraak door Frederik, bisschop van Utrecht.

1415 okt. 12 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 352-353.
De tekst hersteld met inv.nr. 237 folio 161-162.

450 Akte van toezegging door burgemeesters, schepenen en raad van Utrecht van bijstand aan hertog Willem VI met honderd gewapenden en vijftig schutters voor zes weken op hun kost aan deze zijde van de Maas.
1415 okt. 12 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 237 folio 163.

451 Akte van kwijtschelding door burgemeesters, schepenen en raad van Utrecht van de verdragen met hertog Albert inzake de vete van Arkel aan hertog Willem VI.
1415 okt. 12 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 237 folio 163.

452 Rekening van Hendrik Willemsz., baljuw van Rijnland, van de afkoop van dienst bij IJsselstein door de welgeborenen in zijn ambtsgebied.
1416 1 katern

453 Akte van overeenkomst door Willem, broeder te Egmond en IJsselstein, ridder, met hertog Jan van Beieren inzake de overdracht van huis en stad van IJsselstein aan gravin Jacoba van Beieren, de gevangenen aldaar en zijn eigen gevangenschap.
1417 juni 24 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 237 folio 2 in fine.

454 Memorie door (Lodewijk van Montfoort), trezorier, aan hertog (Jan IV) van Brabant inzake de toestand in het Nedersticht en Utrecht.
ongedateerd 1 katern

455 Rekening van Lodewijk van Montfoort, ridder, van de gevangenen, die in IJsselstein waren en van de renten van de heerlijkheid IJsselstein, met bijlagen.
1417 nov. 6 - 1418 nov. 11 1 deel
Afgehoord 17 december 1418.
De bijlagen zijn beschreven in de inv.nrs. 456-466.

456 Rekening van Egbert Staelt van zijn werk aan de windmolen.
ongedateerd 1 stuk

457 Akte van bevestiging door Bernard uten Eng van de ontvangst van 25

nobels van Lodewijk van Montfoort, ridder, om een paard te kopen.
ongedateeerd 1 stuk

458 Akte van bevestiging door deken en kapittel van Oudmunster te Utrecht van de ontvangst van 160 nieuwe guldens in mindering van dertig mark zilver voor twee jaren tienden in de Achtersloot van Lodewijk van Montfoort, ridder, zodat met de 200 guldens, die zij reeds van Gijsbert van Muiden ontvingen, de pacht voldaan is.
1417 okt. 10 1 charter

459 Akte van bevestiging door deken en kapittel van Oudmunster van de ontvangst van vijftien mark zilver van de tijns en grove en smalle tiende in de Achtersloot van Lodewijk van Montfoort, ridder.
1417 nov. 29 1 charter

460 Akte van bevestiging door hertogin Jacoba van de ontvangst van 1.232 gouden Engelse nobels van haar trezorier voor Lodewijk van Montfoort, ridder.
1417 dec. 7 1 charter
Gecancelleerd.

461 Akte van bevestiging door Jan, burggraaf van Montfoort, trezorier van Holland, van de ontvangst van 768 en een halve Engelse nobels van Lodewijk van Montfoort, ridder.
1418 feb. 25 1 charter
Gecancelleerd.

462 Akte van bevestiging door gravin Jacoba van de ontvangst van 1.660 Engelse nobels van (Jan), heer van Montfoort, haar trezorier, voor Lodewijk van Montfoort, ridder.
1418 mrt. 6 1 stuk

463 Akte van bevestiging door Jacob Knippinc voor de heren ten Dom te Utrecht van de ontvangst van honderd gouden Franse schilden voor hun tienden in de Achtersloot van Lodewijk van Montfoort, ridder.
1418 mrt. 11 1 stuk

464 Akte van bevestiging door Jan, burggraaf van Montfoort, trezorier van Holland, voor hertogin Jacoba van 319 3/4 nobels van Lodewijk van Montfoort, ridder, zijn broer.
1418 mrt. 17 1 charter
Gecancelleerd.

465 Akte van bevestiging door gravin Jacoba van de ontvangst van een onbekend bedrag van haar trezorier en Jan van Vianen, ridder, voor Lodewijk van Montfoort.
1418 aug. 1 stuk
Dit stuk is slechts voor de helft bewaard.

466 Akte van bevestiging door gravin Jacoba van de ontvangst van 1.422 1/4 gouden nobels vier en een half botdragers van Jan van Vianen, ridder, haar trezorier, voor Lodewijk van Montfoort, ridder.
1418 okt. 10 1 stuk
Gecancelleerd.

467 Akte van overeenkomst door hertog Jan van Beieren met burgemeesters, schepenen en raad van Utrecht en Amersfoort.
1419 apr. 1 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 533.

468 Akte van toezegging door hertog Reinout IV van Gulik en Gelre en hertog Jan van Beieren van wederzijdse steun tegen de steden Utrecht en Amersfoort.
1419 juni 3 1 charter
Gedrukt: I.A. Nijhoff, 'Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Geldeland', III, 363-366.

469 Akte van toezegging door hertog Reinout IV van Gulik en Gelre en hertog Jan van Beieren om hun verdrag tegen Utrecht en Amersfoort door hun medestanders te doen bezegelen, wanneer zij hun geschilpunten uit de weg hebben geruimd.
1419 juni 3 1 charter
Gedrukt: Nijhoff, III, 386.

470 Akte van toezegging door hertog Jan van Beieren en hertog Reinout IV van Gulik en Gelre van wederzijdse bijstand tegen de steden Utrecht en Amersfoort.
1420 mrt. 22 1 charter

471 Akte van toezegging door hertog Jan van Beieren en hertog Reinout IV van Gulik en Gelre van wederzijdse bijstand tegen de steden Utrecht en Amersfoort als inv.nr. 469.
1420 mrt. 22 1 charter
Gedrukt: Nijhoff, III, 363-367.

472 Brief van Gijsbert van Vianen van Beverweerd, Pieter over de Vecht, Jan over de Vecht, broers, Gijsbert en Hubert van Rumpst, broers, Jacob die Beer, Lubbert van Groenewoud, Gerard van Rijswijk, Wouter van der Kerke, Gerard Mersinc, Jan de bastaard van Beverweerd, Jan Zoudenbalch, Gerard Lambertsz. van Odijk, Hendrik de Kok en Gerard van Waas aan hertog Jan van Beieren inzake hun vijandschap voor hem in zijn strijd met Frederik van Blankenheim, bisschop van Utrecht.
1420 juni 23 1 stuk

473 Brief van schepenen, raad en gemeente van Deventer aan hertog Jan van Beieren inzake hun vijandschap voor hem in zijn strijd met Frederik van Blankenheim, bisschop van Utrecht.
1420 juli 4 1 stuk

474 Brief van burgemeesters, schepenen, raad en gemeente van Zwolle aan hertog Jan van Beieren inzake hun vijandschap voor hem in zijn strijd met Frederik van Blankenheim, bisschop van Utrecht.
1420 juli 4 1 stuk

475 Brief van burgemeesters, schepenen, raad en gemeente van Kampen aan hertog Jan van Beieren inzake hun vijandschap voor hem in zijn strijd met Frederik van Blankenheim, bisschop van Utrecht.
1420 juli 11 1 stuk

476 Brief van Tideman Hanink c.s. voor de steden Utrecht en Amersfoort aan hertog Jan van Beieren inzake hun vijandschap voor hem in zijn strijd met Frederik van Blankenheim, bisschop van Utrecht.
1420 juli 13 1 stuk

477 Brief van Jan, heer van Wesemale en Fallais, aan hertog Jan van Beieren inzake de vermeende gevangenschap van (Pieter van den Steen), proost van Oudmunster, en heer Floris van den Abeele op zijn huis te Fallais.
14(20) sep. 11 1 stuk

478 Akte van overeenkomst door Frederik, bisschop van Utrecht, de steden Utrecht en Amersfoort met hertog Jan van Beieren c.s.
1422 juli 27 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 647-648.
De tekst hersteld met inv.nr. 232 folio 48-49.

479 Akte van kwijtschelding door Jan van Woerden, heer van Vliet, van zijn

schade in de oorlog met Utrecht aan hertog Jan van Beieren behoudens 2.000 Engelse nobels.
1423 jan. 15 1 charter

480 Akte van verlenging door Frederik, bisschop van Utrecht, burgemeesters, schepenen en raad van Utrecht en Amersfoort van het bestand met hertog (Jan van Beieren) tot 30 mei a.s.
1423 mei 12 1 charter

481 Memorie van grieven van de hertog tegen het Sticht van Utrecht onder meer inzake nalatigheid van de betaling van dijklasten voor de Diemerdijk.
ongedateerd 1 stuk

482 Memorie van grieven van hertog (Jan) van Beieren tegen die van Utrecht.
ongedateerd 1 omslag

483 Akte van overeenkomst door graaf Jan van Kleef en van de Mark, Engelbert, broeder te Kleef, en de steden Utrecht, Amersfoort en Montfoort met aartshertog Maximiliaan van Oostenrijk en David van Bourgondië, bisschop van Utrecht.
1482 dec. 18 1 charter

484 Akte van bevestiging door burgemeesters, schepenen en raad van Amersfoort van de overeenkomst, gemaakt door aartshertog Maximiliaan van Oostenrijk tussen David van Bourgondië, bisschop van Utrecht, en hen.
1483 sep. 22 1 charter

485 Akte van verblijf door Floris van Egmond, heer van St. Maartensdijk enz., aan regentes Margaretha inzake zijn schade in het geschil met ridderschap en stad van Utrecht, waarin overeenstemming werd bereikt door toedoen van keizer Maximiliaan en Frederik, graaf van Buren, zijn vader.
1511 aug. 15 1 charter

486 Akte van verblijf door Jan, heer van Montfoort en Purmerend, Jan van Renesse van Rijnauen, ridders, en Jan van Renesse van Wulven voor ridderschap en burgemeesters, schepenen en raad van Utrecht aan regentes Margaretha in hun geschil met (Frederik), graaf van Buren, en

Floris van Egmond, heer van St. Maartensdijk, diens zoon.
1511 aug. 17 1 charter

487.1-487.2 Akte van verblijf door Frederik, bisschop van Utrecht, Jan, heer van Montfoort en Purmerend, Jan van Renesse van Rijnauen, ridders, en Jan van Renesse van Wulven voor ridderschap en burgemeesters, schepenen en raad van Utrecht aan de uitspraak door keizer Maximiliaan inzake hun geschil met Frederik van Egmond, graaf van Buren, en Floris, diens zoon.
1511 aug. 28 1 charter en 1 stuk (perkament)
487.1 Charter, met 2 afhangende zegels
487.2 Stuk (kopie)

488 Akte van overeenkomst door burgemeesters, schepenen, raad, oudermannen en gemeentemannen van Utrecht met de gilden van Utrecht.
1525 mei 25 1 charter
Gedrukt: J.C. Overvoorde en J.G.Ch. Joosting, De gilden van Utrecht tot 1528, dl. I, 's-Gravenhage 1897, nr. 216.

489 Akte van toezegging door Hendrik, elect van Utrecht, aan keizer (Karel V) om met niemand een verbond aan te gaan tenzij met goedkeuring van de keizer.
1527 nov. 15 1 charter
De tekst hersteld met archief ACB, 3.01.02, inv.nr. 531 folio 1-5v.

3.01.10.1 HUIZEN IN HET STICHT

490 Akte van toezegging door Jan, elect van Utrecht, aan graaf Floris V om de aan hem verpande sterkten en landen gelijktijdig te zullen lossen.
1285 juli 19 1 charter
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2222.

491 Akte van toezegging door Jan, heer van Cuyk, van leisting te Delft aan graaf Floris V, wanneer hij zijn toezeggingen inzake de huizen te Horst en Vreeland niet na zou komen.
1291 apr. 20 1 charter
Gedrukt:Kruisheer IV, nr. 2450.

492.1-492.2 Akte van toewijzing daar Jan, bisschop van Utrecht, van het huis te Horst aan Filips van Groeneveld, zijn maarschalk, knaap, totdat de pandsom aan graaf Floris V, Gijsbert uten Goye, ridder, en Gerard van den Veen, knaap, gelost zal zijn, en vidimus van de prior van de Jacobijnen en de

gardiaan van de minderbroeders te Utrecht.
1296 apr. 19, 1297 nov. 12 2 charters
Gedrukt: OSU., IV, 2767.

492.1 Charter 1
492.2 Charter 2

493 Akte van toezegging door Filips van Groeneveld, maarschalk van Utrecht, aan graaf Floris V om het huis te Horst te houden voor de graaf, totdat deze pandsom gelost is.
1296 juni 20 1 charter
Gedrukt: OSU., IV, 2775.
12 november 1297: vidimus van de prior van de Jacobijnen en de gardiaan van de minderbroeders te Utrecht van de akte van 19 april 1296: zie inv.nr. 492.

494 Akte van verpanding door Jan, bisschop van Utrecht, van het huis te Horst en de helft van het gerecht van Rhenen aan Zweder van Abcoude, ridder, voor 4.000 pond zwarte tournoois.
1326 mrt. 18 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 382; Berkelbach, 700.
De tekst hersteld met inv.nr. 401 folio 17 nr. 81.

3.01.10.2 TEMPORALITEIT VAN HET STICHT

495-525.2 Stukken betreffende een geschil tussen Siegfried, aartsbisschop van Keulen, en graaf Floris V inzake de temporaliteit van het sticht Utrecht.
1281-1283 51 charters

495 Mandaat door paus Martinus IV aan (Hendrik), bisschop, en (Pieter), kantor van Terwaan, en (Johan) aartsdiaken van Vlaanderen, om de ban, uitgesproken door Siegfried, aartsbisschop van Keulen, over graaf (Floris V) en (Jan), elect van Utrecht, wegens de overdracht van het temporeel gezag in het sticht Utrecht af te kondigen, 1281 apr. 22, afschrift van Gisfried van Anagni, pauselijk kapelaan, 20 december 1281
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 1957.

496 Akte van bevestiging door paus Martinus IV van (Hendrik), bisschop van Terwaan, en (Johan), aartsdiaken van Vlaanderen, in het onderzoek van de zaak van graaf Floris V met (Siegfried), aartsbisschop van Keulen, 1281 sep. 4
Gedrukt: OSU., IV, 2079.

497 Akte van bevestiging door Gisfried van Anagni, pauselijk kapelaan, van de weigering door (Siegfried), aartsbisschop van Keulen, van degenen, die het onderzoek in zijn zaak

met graaf Floris V zouden voeren, 1282 jan. 18
Gedrukt: OSU., IV, 2087.

498 Akte van bevestiging door Gisfried van Anagni, pauselijk kapelaan, van de overeenkomst door de procureur van graaf Floris V met die van (Siegfried), aartsbisschop van Keulen, inzake plaats en rechters in hun geschil, 1282 jan. 28
Gedrukt: OSU., IV, 2088.

499 Mandaat door Hendrik, bisschop van Terwaan, Johan van Fieffes, aartsdiaken van Vlaanderen, en Pieter van Albana, kantor van Terwaan, aan de priesters van Leiden en Valkenburg en Gerard van Breda om (Siegfried), aartsbisschop van Keulen, voor hen te dagen, 1282 apr. 15
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2012.

500.1-500.2 Mandaat door Hendrik, bisschop van Terwaan, Johan van Fieffes, aartsdiaken van Vlaanderen, en Pieter van Albana, cantor van Terwaan, aan de kameraar van St. Paulus, de priesters van St. Nikolaas te Utrecht en Gerard van Breda om (Siegfried), aartsbisschop van Keulen, voor hen te dagen, met brief van Jacob, priester van St. Nikolaas te Utrecht, en Gerard van Breda inzake hun daging van (Siegfried), aartsbisschop van Keulen, 1282 apr. 15 - mei 2
2 charters (waren getransfigeerd maar zijn losgeraakt)
Gedrukt: Kruisheer, IV nrs. 2013 en 2023.

500.1 Charter 1

500.2 Charter 2

501 Akte van machtiging door Hendrik, bisschop van Terwaan, van Johan van Fieffes, aartsdiaken van Vlaanderen, en Pieter van Albana, cantor van Terwaan, om het proces in zijn afwezigheid voort te zetten, 1282 apr. 16
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2014.

502 Memorie door Siegfried, aartsbisschop van Keulen, van de loop van het proces tegenover het bisdom Utrecht; gelijktijdig afschrift, 1282 juni 6
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2035.

503.1-503.3 Akte van machtiging door (Johan), aartsdiaken van Vlaanderen, van Gerard van Tortofonte, kanunnik van Terwaan, als zijn plaatsvervanger, 1282 juni 8
3 charters (waarvan 2 getransfigeerd)
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2036.

503.1 Charter 1 (met 5 afhangende zegels)

503.2 Charter 2
503.3 Charter 3

504 Akte, houdende getuigenis door de officiaal van Terwaan, Gerard van Tortofonte, kanunnik van Terwaan, en Pieter van Colomedio, cantor van Terwaan, van de verschijning van Johan, koorbisschop, voor (Siegfried), aartsbisschop van Keulen, die niet durfde komen, 1282 juni 11
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2038.

505 Akte, houdende getuigenis van de eis door de procureur van graaf Floris V tegen het banvonnis door (Siegfried), aartsbisschop van Keulen, 1282 juni 13
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2037.

506.1-506.3 Mandaat door de officiaal van Terwaan en Gerard van Tortofonte, kanunnik van Terwaan, en (Pieter), cantor van Terwaan, aan Dirk Ere, kanunnik van St. Marie, en de priester van St. Nikolaas te Utrecht, alle priesters van Utrecht en Gerard van Breda om het banvonnis tegen graaf Floris V op te heffen, 1282 juni 13; Met brief van G., deken van Zuid-Holland, de priesters van Delft, Maasland, Leiden, Valkenburg en Gerard van Breda aan Hendrik, bisschop van Terwaan, (Johan), aartsdiaken van Vlaanderen, en (Pieter), cantor van Terwaan, inzake de opheffing van het banvonnis tegen graaf Floris V, 1282 juli 21, 1282
3 charters (waarvan 2 getransfigeerd)
Gedrukt: Kruisheer IV, nrs. 2039, 2040 en 2044.

506.1 Charter 1
506.2 Charter 2
506.3 Charter 3

507 Brief van Jacob, deken van St. Jan, Gijsbert Van Amstel, proost van St. Marie, en Hendrik, deken van Oudmunster, aan Hendrik, bisschop van Terwaan, Gerard van Tortofonte, kanunnik van Terwaan, en (Pieter), cantor van Terwaan, inzake de opheffing van het banvonnis tegen graaf Floris V, 1282 juli 3
Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2042. Dit charter was vroeger getransfigeerd met inv.nr. 506.

508.1-508.4 Mandaat door Hendrik, bisschop van Terwaan, en Pieter, cantor van Terwaan, aan de deken van Zuid-Holland, de priesters van Valkenburg, 's-Gravenzande en Gerard van Breda om Siegfried, aartsbisschop van Keulen, voor de derde maal te dagvaarden; met brief van de dekens van

Zuid-Holland en Rijnland, de priesters van Delft, 's-Gravenzande, Maasland, Leiden en Valkenburg, de provisor van Zuid-Holland en Gerard van Breda aan Hendrik, bisschop van Terwaan, (Johan), aartsdiaken van Vlaanderen, en Pieter, cantor van Terwaan, inzake deze dagvaarding, 3 september 1282, 1282 juli 29

4 charters (waarvan 2 getransfigeerd)

Gedrukt: Kruisheer IV, nrs. 2049 en 2057.

508.1 Charter 1
508.2 Charter 2
508.3 Charter 3
508.4 Charter 4

509 Akte van machtiging door Hendrik, bisschop van Terwaan, van Godfried van Postel, kanunnik van St. Paulus, als zijn plaatsvervanger, 1282 aug. 2

Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2050.

510 Akte van machtiging door (Johan), aartsdiaken van Vlaanderen, van Jacob van Stapele als zijn plaatsvervanger, 1282 sep. 5

Gedrukt: Kruisheer IV, nr. 2056.

511.1-511.5 Mandaat door Godfried van Postel, kanunnik van St. Paulus, Gerard van Tortofonte, kanunnik van Terwaan, en (Pieter), cantor van Terwaan, aan de dekens van Zuid-Holland, Rijnland en de Betuwe, de priesters van Valkenburg, Maasland, 's-Gravenzande en Gerard van Breda om (Siegfried), aartsbisschop van Keulen, voor de vierde maal te dagvaarden, 1282 september 17; Met brieven van Jacob Luecdanete, kanunnik van Doornik, officiaal van Luik, 7 oktober 1282 ; de dekens van Zuid-Holland en Rijnland, de priesters van Dordrecht, Delft, Leiden, 's-Gravenzande, Maasland en Gerard van Breda, 27 oktober 1282 ; van G., deken van de Betuwe, 29 oktober 1282 en bevestiging door Simon, officiaal van Utrecht, van de lezing door de deken van Rijnland en Gerard van Breda van de dagvaarding van (Siegfried), aartsbisschop van Keulen, in Dom en Oudmunster, 12 oktober 1282, 1282

5 charters getransfigeerd

Gedrukt: Kruisheer IV, nrs. 2060, 2065, 2067, 2073 en 2074.

511.1 Mandaat 1282
511.2 Transfix 1
511.3 Transfix 2

511.4 Transfix 3
511.5 Transfix 4

512-516 Akten, houdende getuigenis van het banvonnis door (Siegfried), aartsbisschop van Keulen, tegen graaf Floris V, 1282

512 Door de officiaal van Utrecht, 1282 sep. 22
Gedrukt: Kruisheer, IV, nr. 2062.

513 Door F(loris), abt van Egmond, 1282 okt. 18
Gedrukt: Kruisheer, IV, nr. 2069.

514 Door H(endrik), abt van St. Paulus, 1282 okt. 26
Gedrukt: Kruisheer, IV, nr. 2072.

515 Door Jacob, deken van St. Jan, 1282 okt. 26
Gedrukt: Kruisheer, IV, nr. 2070.

516 Door G(ijsbert), proost van St. Marie, 1282 okt. 26
Gedrukt: Kruisheer, nr. 2071.

517 Akte van machtiging door Hendrik, bisschop van Terwaan, van Godfried van Postel, kanunnik van St. Paulus, als zijn plaatsvervanger, 1282 nov. 6
Gedrukt: Kruisheer, IV, nr. 2076.

518.1-518.4 Mandaat door Hendrik, bisschop van Terwaan, Pieter, cantor van Terwaan, en Gerard van Tortofonte, kanunnik van Terwaan, aan de proost van Koningsveld, de dekens van Kennemerland, Zuid-Holland en de Betuwe en de priesters van 's-Hertogenbosch, Delft, Leiden, 's-Gravenzande, de Lier en Gerard van Breda om Siegfried, aartsbisschop van Keulen, voor de laatste maal te dagvaarden; met brieven van G., deken van de Betuwe, 30 november 1282; van de proost van Koningsveld, de dekens van Zuid-Holland en Kennemerland, de priesters van 's-Hertogenbosch, Delft, Leiden, Dordrecht en 's-Gravenzande, 4 december 1282; van Koenraad van Heisterbach inzake de dagvaarding van Siegfried, aartsbisschop van Keulen, 16 januari 1283, 1282 nov. 6
4 charters getransfigeerd
Gedrukt: Kruisheer, IV, nrs. 2078, 2080, 2082 en 2091.

518.1 Charter 1
518.2 Charter 2
518.3 Charter 3
518.4 Charter 4

519 Mandaat door Hendrik, bisschop van Terwaan, Pieter, cantor van Terwaan, en Gerard van Tortofonte, kanunnik van Terwaan, aan de dekens ten Dom en van St. Pieter te Utrecht, de dekens van Zuid-Holland, Kennemerland, de Betuwe en de Vier Ambachten, de priesters van Haarlem, 's-Gravenzande, Valkenburg en Leiden en Gerard van Breda om Siegfried, aartsbisschop van Keulen, voor de laatste maal te dagvaarden, 1282 nov. 6
Gedrukt: Kruisheer, IV, nr. 2077.

520 Brief van Amelis, deken ten Dom, en Gijsbert, deken van St. Pieter te Utrecht, inzake de dagvaarding van Siegfried, aartsbisschop van Keulen, 1282 dec. 4
Gedrukt: Kruisheer, IV, nr. 2081.

521 Akte van machtiging door Johan van Fieffes, aartsdiaken van Vlaanderen, van Gerard van Tortofonte, kanunnik van Terwaan, als zijn plaatsvervanger, 1282
Gedrukt: Kruisheer, IV, nr. 2059.

522.1-522.2 Akte, houdende getuigenis door Hendrik, bisschop van Terwaan, Pieter, cantor van Terwaan, en Gerard van Tortofonte, kanunnik van Terwaan, inzake de nietigheid van het banvonnis tegen graaf Floris V, 1283 feb. 8
2 charters
Gedrukt: Kruisheer, IV, nr. 2093.

522.1 Charter 1

522.2 Charter 2

523.1-523.6 Mandaat door Hendrik, bisschop van Terwaan, Pieter, cantor van Terwaan en Gerard van Tortofonte, kanunnik van Terwaan, aan alle geestelijken om het banvonnis tegen graaf Floris V te vernietigen en Siegfried, aartsbisschop van Keulen, te dagvaarden; met brieven van (Steven), proost van St. Pieter, (Gijsbert), proost van St. Marie, (Hendrik), deken van Oudmunster, (Gijsbert), deken van St. Pieter, (Jacob), deken van St. Jan, de officiaal van Utrecht, Alexander en Ditmar, kanunniken ten Dom, de deken van Zuid-Holland, F., provisor van Zuid-Holland, Clemens, Dirk Ere, mr. Ratner, kanunniken van St. Marie en anderen, 1 maart 1283; van de officieel van Luik inzake banvonnis en dagvaarding, 20 maart 1283, 1283 feb. 8
7 charters (waarvan 4 getransfigeerd)
Gedrukt: Kruisheer, IV, nrs. 2094, 2097 en 2101. 1 charter van transfix is niet genummerd en ook niet gescand (melding juli 2014 DjK)

523.1 Charter 1
523.2 Charter 2
523.3 Charter 3
523.4 Charter 4
523.5 Charter 5
523.6 Charter 6

524 Akte van machtiging door Hendrik, bisschop van Terwaan, van de officiaal van Terwaan als zijn plaatsvervanger, 1283 mei 13
Gedrukt: Kruisheer, IV, nr. 2111.

525.1-525.2 Akte van uitspraak door de officiaal van Terwaan en Gerard van Tortofonte, kanunnik van Terwaan, in het geschil tussen graaf Floris V en (Siegfried), aartsbisschop van Keulen, waarbij de laatste in de kosten veroordeeld wordt, 1283 mei 15
2 charters
Gedrukt: Kruisheer, IV, nr. 2113.
525.1 Charter 1
525.2 Charter 2

526 Akte van overeenkomst door keizer Karel V met Hendrik, elect van Utrecht, inzake diens temporeel gezag in het bisdom Utrecht.
1528 1 charter
Van dit charter is de linkerhelft afgescheurd. Zie ook archief ACB, 3.01.02, inv.nrs. 482-556.

527 Akte van bevestiging door Hendrik, elect van Utrecht, van zijn overeenkomst met keizer Karel V en de vijf kapittels van Utrecht inzake de overdracht van de temporaliteit in het Sticht d.d. 14 augustus 1528.
1528 okt. 12 1 bezegelde katern
J.G.C. Joosting en S. Muller Hz., 'Bronnen voor de geschiedenis der kerkelijke rechtspraak in het bisdom Utrecht in de Middeleeuwen', deel III, nr. 239.

528 Akte van bevestiging door Hendrik, elect van Utrecht, van zijn schadeloosstelling voor de overdracht van de temporaliteit van het Sticht.
1528 okt. 20 1 charter

529.1-529.3 Akte van overdracht door Hendrik, elect van Utrecht, van de temporaliteit van het Sticht aan keizer Karel V, 8 september 1528; akte van overeenkomst door keizer Karel V met Hendrik, elect van Utrecht, inzake de overdracht, 8 september 1528; formulier van de eed van

burgers van Utrecht aan keizer Karel V, ongedateerd; formulier van de eed van (Anton van Lalaing), graaf van Hoogstraten, aan de burgers van Utrecht, ongedateerd; Afschrift van Jan van Goch en Willem Jansz. van Maastricht, notarissen, 21 oktober 1528
1528 3 charters

529.1 Charter 1
529.2 Charter 2
529.3 Charter 3

530 Instrument van Willem van Maastricht en Dirk van Malsen, notarissen, van de eed, afgelegd door prelaten, kanunniken en vijf kapittels van Utrecht aan keizer (Karel V) als hun landsheer.
1528 nov. 3 1 charter

531 Akte van inhuldiging door Bernard van Haarlem, vicedeken, en kapittel ten Dom van keizer (Karel V) als hun landsheer.
1528 nov. 12 1 charter

532 Akte van inhuldiging door Dirk Lieverjan en Arnout Knoop, kanunniken van St. Jan te Utrecht, van keizer (Karel V) als hun landsheer.
1528 nov. 15 1 charter

533 Instrument van Jan van Goch en Maarten Kaluwe, notarissen, van de inhuldiging door vicarissen van Oudmunster van keizer (Karel V) als hun landsheer.
1528 nov. 15 1 charter

534 Akte van bevestiging door burgemeesters, schepenen en raad van Utrecht van keizer (Karel V) in het bezit van de achtste penning van de wijnaccijns te Utrecht en de vijfde pot gebrouwen bier, die van elders afkomstig is.
1528 nov. 18 1 charter

535 Akte van inhuldiging door burgemeesters, schepenen en raad van de stad Rheine van keizer (Karel V) als hun landsheer.
1528 nov. 21 1 charter

536.1-536.2 Instrument van Jan van Goch en Frans Beyer, notarissen, van de overdracht door Hendrik, elect van Utrecht, van de temporaliteit van het sticht Utrecht aan keizer Karel V.
1528 november 9 2 charters

536.1 Charter 1
536.2 Charter 2

537.1-537.3 Instrument van Jan van Goch en Frans Beyer, notarissen, van de machtiging door Hendrik, elect van Utrecht, van plaatsvervangers om de temporaliteit van het sticht Utrecht bij de paus over te dragen.
1528 nov. 24 3 charters
537.1 Charter 1
537.2 Charter 2
537.3 Charter 3

538 Akte van bevestiging door paus Clemens VII van keizer Karel V in de overdracht van de temporaliteit van het bisdom Utrecht.
1529 aug. 20 1 charter
Gedrukt: Muller, Rechtspraak, III, nr. 240.

539 Akte van bevestiging door paus Clemens VII van de reservatie van het bisdom Utrecht voor kardinaal Willem (van Enckevoort).
1529 dec. 17 1 charter

540 Instrument van Jan van Goch, notaris, van de voorlezing van twee bullen van paus Clemens VII.
1530 apr. 2 1 charter

541 Register van stukken uit het archief van de bisschoppen van Utrecht inzake hun temporeel gezag in het sticht, afschrift ca. 1530.
1280-1530 1 deel

542 Index op inv.nr. 541, minuut.
ongedateerd 1 stuk

543 Akten inzake de scheiding van de voogdij van het Sticht tussen de graven van Holland en de hertogen van Gelre langs de IJssel, afschrift, ongedateerd.
1334-1341 1 stuk
Zie ook archief ACB, 3.01.02, inv.nrs. 557-799.

544 Akte van bevestiging door koning Frederik II van de kerk in haar voorrechten; afschrift van Jan van Goch, notaris, ongedateerd, afschrift, ongedateerd.
1220 apr. 26 1 katern
Gedrukt: OSU., II, 677.

545 Akte van bevestiging door schout, burgemeesters, schepenen en raad van Utrecht van de vereniging door keizer Karel V van stad en land van Utrecht met de patrimoniumlanden Holland en Brabant.
1540 sep. 1 1 charter
De charters, die bij tussenpozen van Utrecht naar 's-Gravenhage werden gebracht, zijn in diverse zendingen naar Utrecht teruggekeerd om het archief van de bisschoppen van Utrecht te helpen vormen.
Zie ook: Muller, Catalogus bisschoppen Utrecht, pp. XXVI-XXXV; Jaarverslag van de Rijksarchiefdienst 1976, 's-Gravenhage 1977, p. 86; 1953, VROA., pp. 91-92.

3.01.10.3 GRENZEN VAN GOOILAND

546 Memorie inzake de venen, genaamd Wildvang, afschrift ca. 1490.
1473 1 katern
Zie archief ACB, 3.01.02, inv.nrs. 220-229.

547 Akte van bevestiging door schepenen en raad van Naarden van de overeenkomst door graaf Willem III en ingezetenen van Eemland inzake het veen tussen Eemland en (Gooiland).
1336 feb. 2 1 charter
Gedrukt: Enklaar, p. 297 nr. 1.

548 Akte van verblijf door Willem Hoofdvliet, Willem die Lewe, Jacob Evertsz., Willem Nagel, Mense Gisenz., Bertout Nannenz., Steven Genenz. en Jacob Bye, schepenen van Eemnes, en Jacob die Wilde, Willem Misse, Lamfert Misse, Jacob Misse, Volkwi die Piper, Jacob Nanning, Jan Orcul, Egbert Pietersz., Willem Dam, Arnout Lucaert, Pieter Palle, Arnout die Rike, Mense Rughe, Jacob Pietersz., Gode Lute, Laurens Jacobsz., Lute Willemsz., Luttike Hanne, Lam Note, Lute Rutgersz., jonge Pieter, Mense Albertsz., Gerard Genenz., Nanne Armgardsz., Willem Artman, Gerard Ramp Hannekensz. en Mense Pietersz., buren van Eemnes, aan de uitspraak door Jan van Polanen, Gerard van Heemskerk, ridders, Jan van Sassenheim en Gerard Alewijnsz. voor graaf (Willem IV) in hun geschil met de lieden van Gooiland inzake de pacht van het veen in Gooiland over de ree.
1339 okt. 20 1 charter
Gedrukt: Enklaar, p. 12 nr. 2.
De tekst hersteld met inv.nr. 218 folio 68 nr. 426.

549 Akte van overeenkomst door Willem Hoofdvliet, Rudolf Mensenz., Steven Genenz., Willem Missenz., Rikout Genenz., Willem Nagelsz., Lamfert Jacobsz., Willem Jan Nagelsz., Mense Gisen., Jacob Bye, Jacob

Evertsz., Bertoen Nannenz. en Willem die Lewe, schepenen, en Jacob die Wilde, Willem Misse, Lamfert Misse, Jacob Misse, Volkwi die Piper, Jacob Nanning, Jan Orcul, Egbert Pietersz., Willem Dam, Arnout Lucaert, Pieter Polle, Arnout die Rike, Mense Rughe, Jacob Pietersz., Gode Lute, Laurens Jacobsz., Lute Willemsz., Luttike Hanne, Lam Note, Lute Rutgersz., jonge Pieter, Mense Albertsz., Gerard Genenz., Nanne Armgardsz., Willem Artman, Gerard Ramp Hannekensz. en Mense Pietersz., buren van Eemnes, met Jan van Polanen, baljuw van Kennemerland en Friesland, Gerard van Heemskerk, baljuw en rentmeester van Amstelland en Waterland, ridders, Jan van Sassenheim en Gerard Alewijnsz. voor graaf (Willem IV) inzake de pacht van een stuk veen aan Eemnes over de ree.
1339 okt. 21 1 charter
Gedrukt: Enklaar, p. 15 nr. 5. De tekst hersteld met inv.nr. 218 folio 68v-69 nr. 428.

550 Akte van verblijf door Wouter van Mijnden en Ruwiel, ridder, en zijn buren van Loosdrecht aan hertog Jan van Beieren in het geschil met Naarden en de buren van Gooiland inzake hun paalscheiding.
1415 aug. 1 1 charter
Gedrukt: Enklaar, p. 30 nr. 21.

551 Brief van Gerard van Heemskerk, heer van Oosthuizen, ridder, aan Reiner Zwan inzake de paalscheiding tussen die van Naarden, Gooiland en Loosdrecht, welke binnenkort door (hertog Jan van Beieren), elect van Luik, verricht zal worden.
14(15) sep. 19 1 stuk
Gedrukt: Enklaar, 32 nr. 23.

552 Memorie door Pieter Bladelijn, mr. Jan Lorsenre, mr. Lodewijk Dommessent en mr. Anton Michielsz., raden, van de getuigenissen inzake de venen, genaamd Wildvang.
1449 juli 23 1 stuk
Gedrukt: Enklaar, p. 35 nr. 27.

3.01.10.4 HEIKOPERWETERING

553 Register van stukken inzake de klachten van ingezetenen van Amstelland over het water van Heikop.
1520-1526 1 deel

554 Memorie over te behandelen punten tussen Holland en Utrecht onder meer inzake Heikoperwetering.
ongedateerd 1 stuk

Zie ook archief ACB, 3.01.02, inv.nrs. 213-219.

3.01.11 OVERSTICHT

555 Akte van bevestiging door schepenen, raad en ingezetenen van Kampen van de uitspraak door graaf Willem III in hun geschil met de lieden van Westergo.
1318 jan. 12 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 192.

556 Akte van toezegging door schepenen en raad van Kampen van bijstand aan hertog Willem V in zijn strijd met (Jan), bisschop van Utrecht, indien deze hem vete aanzegt.
1356 mrt. 5 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 223 folio 31 nr. 80.

557 Akte van kwijtschelding door burgemeesters, schepenen en raad van Kampen van hun aanspraken op hertog Willem VI, omdat hij hen heeft toegestaan zes weken door zijn gebied te reizen, wanneer hij in twist geraakt met de bisschop van Utrecht.
1406 aug. 1 1 charter

3.01.11.1 TEMPORALITEIT VAN HET OVERSTICHT

558 Register van akten inzake de overdracht door Hendrik, elect van Utrecht, van het temporeel gezag in het Oversticht aan keizer Karel V, 1527-1528; met stukken uit het archief van de bisschoppen inzake hun temporeel gezag in het Oversticht; afschrift ca. 1530.
1043-1515 1 deel
Zie ook archief ACB, 3.01.02, inv.nrs. 800-814.

559 Register van akten inzake de inhuldiging van keizer Karel V in het Oversticht, afschrift ca. 1530.
1528 1 katern

560.1-560.3 Akte van overeenkomst door Floris van Egmond, graaf van Buren en Leerdam, heer van IJsselstein enz., kapitein-generaal van de keizer, ridder, George Schenk van Tautenburg, stadhouder van Friesland, ridder, mr. Gerard Mulart, raad en meester van de rekesten in de secrete en Grote Raad, mr. Joost Sasbout, raad in Holland, mr. Pieter van St. Pieters, secretaris in Holland, Jan Mulart, rentmeester van Salland, Burghard van Westerholt, drost van Vollenhove, Lubbert Mulart, schout van Hasselt,

opperbevelhebber van Genemuiden, Jan Stelling, kastelein van Kuinre, voor de ridderschap Gerard Krijt, Hendrik Plaetman, raden, en Hendrik ter Spille, secretaris van Deventer, Lubbert van Hattem, Gerard Burghardsz., Jan van de Vecht, Tideman van den Veen, raden, en Jan Breda, secretaris van Kampen, Jan van Herwaarden, raad, en Werner Puiflijk, secretaris van Zwolle, voor de steden van Overijssel met keizer Karel V inzake de overdracht van de temporaliteit van Overijssel, met afschriften van Jan van Goch en Willem van Maastricht, notarissen.
1528 jan. 7 3 charters

560.1 Charter 1
560.2 Charter 2
560.3 Charter 3

561 Akte van kwijtschelding door Hendrik, elect van Utrecht, van de eed van de ingezetenen van Overijssel, afschrift van Jan van Goch en Willem van Maastricht, notarissen, ongedateerd.
1528 feb. 12 1 charter

562 Akte van kwijtschelding door Hendrik, elect van Utrecht, van de eed van zijn ambtenaren in Overijssel; afschrift van Jan van Goch en Willem van Maastricht, notarissen, ongedateerd.
1528 feb. 12 1 stuk

563 Akte van overdracht door Hendrik, elect van Utrecht, van de temporaliteit van Overijssel aan keizer Karel V.
1528 feb. 12 1 charter

564 Akte van machtiging door burgemeesters, schepenen en raad, gemeente en gilden van Zwolle van Jan van Herwaarden, Rutger Hermansz., Jan van de Mersch en Herman Mulart om aan George Schenk van Tautenburg, stadhouder-generaal van Friesland, de eed af te leggen voor keizer (Karel V) als landsheer.
1528 mrt. 14 1 charter

565 Akte, houdende eed door Jan van Beveren, deken en Herman Wytrock, kanunnik van St. Plechelmus te Oldenzaal, Jan Mycke voor het Duitse huis te Ootmarsum, Frederik, Adriaan en Herman van Twickel, broers, Reiner van Coevorden Jansz., Gerard en Nikolaas van Bevervoord, broers, Rudolf van Scheuen, Lambert van Rheede, rechter te Oldenzaal, Gerard ten Hamme, Jan Schülte, Herman ten Torne, Reiner Hofslag, burgemeesters en raad van Oldenzaal, Jan Egbertsz. en Lambert

Lovelink, burgemeesters van Ootmarsum, Dirk Smit, Jan Scheuenhof, burgemeesters van Enschede, Wouter Brouwer en Albert Schreuder, burgemeesters van Delden, en Rudolf Reesman voor Goor aan keizer (Karel V) als landsheer.
1528 mrt. 17 1 stuk

566.1-566.3 Akte van bevestiging door George Schenk van Tautenberg, stadhouder-generaal van Friesland, Jan van Twickel, drost van Twente, Jan Mulart, rentmeester van Salland, Jan van Ittersum, drost van IJsselmuiden, Lubbert Mulart, schout van Hasselt, opperbevelhebber van Genemuiden, Bernard van Thije, Zweder Schele, Wouter van Coevorden, voor ridderschap en land van Salland en Twente en Gerard Keye, Hendrik Plaetman, Dirk van Bruinsvolt en Engbert van Doetinchem voor Deventer, Lubbert van Hattem, Gerard Burghardsz. Jan van de Vecht en Nikolaas Croeser voor Kampen en Jan van Herwaarden, Jan van de Mersch, Rutger Hermansz. en Herman Mulart voor Zwolle van de eed door hen aan George Schenk van Tautenburg voor keizer (Karel V) met afschrift van Cornelis van Capelle, notaris, ongedateerd en vidimus van de keizerlijke raad, 10 mei 1528.
1528 mrt. 21 3 charters

566.1 Charter 1
566.2 Charter 2
566.3 Charter 3

567 Akte, houdende eed door Burghard van Westerholt, drost, en Jan Dammasz. en Jan de Witte, burgemeesters van Vollenhove, voor ridderschap, land en stad van Vollenhove aan George Schenk van Tautenburg voor keizer (Karel V).
1528 mrt. 24 1 charter

569 Akte van bevestiging door George Schenk van Tautenburg van burgemeesters, schepenen, raad en gemeente van Kampen in hun eed aan keizer (Karel V), vidimus van de keizerlijke raad, 10 mei 1528.
1528 mrt. 24 1 charter

570.1-570.2 Akte van bevestiging door George Schenk van Tautenburg van burgemeesters, schepenen, raad en gemeente van Kampen in hun eed aan keizer (Karel V), met vidimus van de keizerlijke raad, 8 mei 1528.
1528 mrt. 29 2 charters

570.1 Charter 1
570.2 Charter 2

571 Akte van bevestiging door George Schenk van Tautenburg van burgemeesters, schepenen, raad en gemeente van Zwolle in hun eed aan keizer (Karel V).
1528 mrt. 31 1 charter

572 Akte van bevestiging door de landen Salland, Twente en Vollenhove van de afstand door (Hendrik), elect van Utrecht, van de temporaliteit, afschrift van Jan van Goch en Willem van Maastricht, notarissen, ongedateerd.
1528 1 charter

573 Rekest van Jan Breda, secretaris van Kampen, aan keizer (Karel V) om het notariaat te mogen blijven vervullen en inzake de verlening van een vikariaat te Hasselt aan Dirk Solms Jansz., deken van St. Pieter te Utrecht.
ongedateerd 1 stuk

3.01.12 BRABANT

574 Groot register Brabant EL. 19 van akten van graaf Willem III.
1319-1333 1 deel
Van Riemsdijk, 17.

575 Klein register Brabant van akten van graaf Willem III.
1319-1333 1 deel
Van Riemsdijk, 18.

576 Akte van overeenkomst door hertog Wenzel van Brabant met hertog Albert.
1366 mei 20 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 188-189.

577 Akte van overeenkomst door hertog Wenzel van Brabant en Johanna, zijn vrouw, met hertog Albert op uitspraak door (Jan van Polanen), heer van de Lek en Breda, overman, Filips van Polanen, ridder, en Koenraad, deken van St. Marie te 's-Gravenhage, en (Jan van der Aa), heer van Gruuthuse, en (Gerard van der Heide), heer van Boutersem, in hun geschillen; afschrift, ongedateerd.
1347 aug. 19 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, III, 295-297.

578 Akte, houdende bestand tussen hertog Jan van Beieren en Filips van St. Pol met Engelbert, graaf van Nassau, Jan van Glimes, heer van Bergen op Zoom, Grimbergen en Melun, Willem Noyts, schepen van Antwerpen, Floris van Borsele, heer van Zuilen en St. Maartensdijk, Filips, heer van Borsele en Kortgene, Frank van Borsele en Arnout van Leienberg, daar het vorige op 22 februari zou aflopen.
1421 j anuari 31 1 katern

579 Akte van overeenkomst door hertog Jan van Beieren met graaf Filips van St. Pol zoals de overeenkomst, gesloten met hertog (Jan IV) van Brabant en gravin (Jacoba van Beieren).
1422 (feb. 8) 1 charter
De dagdatum ontleend aan: Van Mieris, IV, 622.

3.01.12.1 HEUSDEN

15 januari 1390; vidimus van Gerard, graaf van Gulik en Jan, graaf van Sponheim, van de akte van 31 mei 1290: zie inv.nr. 864.

580 Akte van verblijf door hertog Jan III van Brabant in zijn geschil met graaf Willem III inzake de voogdij van (Jan) van Heusden aan de uitspraak van Arnout van Halebeke, Jan van Raethoven en Willem van Wilre, ridders, voor de hertog en Daniël van de Merwede, Simon van Benthem en Gerard van Raaphorst, ridders, voor de graaf.
1318 okt. 13 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 198-199.

581 Akte van bevestiging door Jan van de Maalstede, ridder, van de getuigenis door Wolfert van Borsele, raad voor Vlaanderen, ridder, van de opdracht door (Jan), heer van Heusden, van de stad Heusden aan graaf Floris V.
1319 juni 23 1 charter
Dit charter is getransfigeerd geweest.

582 Akte van overeenkomst door hertog Jan III van Brabant en graaf Willem III inzake het ambacht van Jan van Drongelen, betwist door Jan van Heusden, en inzake de beslechting van wederzijdse schade en die van de buren van (Babyloniën)broek, geleden door Jan van den Elshout, en die van Jan van der Dussen, ridder, Jan van Drongelen, Jan van Wisschel, Hendrik Mariënz. en Tielman die Moolnaar c.s. door Floris, heer van Mechelen, Gerard, heer van Voorne, burggraaf van Zeeland, Jan, heer van Arkel, en Rogier van Leefdaal, ridders.

1321 okt. 13 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 261.
De tekst hersteld met inv.nr. 574 folio 3 nr. 6.

583 Akte van uitspraak door Floris Bertout, heer van Mechelen, Gerard, heer van Voorne, burggraaf van Zeeland, Jan, heer van Arkel, en Rogier van Leefdaal, ridders, in het geschil tussen hertog (Jan III) van Brabant en graaf Willem III inzake de oorlog van Heusden.
1322 jan. 12 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 273-274.
De tekst hersteld met inv.nr. 574 folio 5v-6 nr. 12.
21 april 1334: vidimus van Jan, gardiaan van de minderbroeders te Dordrecht en 14 januari 1356; vidimus van schepenen en raad van Dordrecht, van de akte van 12 februari 1272: zie inv.nr. 910.

584 Akte van bevestiging door hertog Albert van hertog (Wenzel van Bohemen) en hertogin (Johanna) van Brabant, diens vrouw, inzake hun recht op de klokslag in het land van Heusden, dat zij zullen behouden zoals hertog Jan III van Brabant.
1366 mei 21 1 charter

585 Akte van uitspraak door Jan van Polanen, heer van de Lek en Breda, Jan van der Aa, heer van Grimbergen en Gruuthuse, Koenraad, deken van St. Marie te 's-Gravenhage, Govert van den Toorn en Renger Willemansz. in het geschil tussen hertog (Wenzel van Bohemen) met hertogin (Johanna) van Brabant en hertog Albert inzake de grens tussen 's-Hertogenbosch en Vlijmen en Engelen, waarbij de lieden van 's-Hertogenbosch jaarlijks 200 oude schilden aan de heer van Heusden moeten betalen wegens de vermindering van het land van Heusden.
1374 okt. 18 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 299-301.
De tekst hersteld met inv.nr. 173 folio 21 nr. 36.

586 Akte van bevestiging door hertogin Johanna van Brabant van de overeenkomst door wijlen hertog Wenzel van Brabant en hertog Albert, haar neef, inzake de grens tussen de meierij van 's-Hertogenbosch en het land van Heusden, waarbij die van 's-Hertogenbosch jaarlijks 200 oude schilden zullen betalen voor de grenswijziging.
1394 nov. 12 1 charter

3.01.12.2 DE GRENS TUSSEN BRABANT EN ZEELAND

587 Registers van stukken inzake de scheiding tussen Tholen en

Steenbergen, afschriften, ongedateerd, met stukken inzake Hinkelenoord, afschrift, ongedateerd.
1235-1370, 1396 1 deel en 1 katern
Van Riemsdijk, 41d.

588 Akte van bevestiging door Cornelis, paap van Tholen, van het getuigenis door Boudijn Lonisz., B(la)yster Cole Boudijnsz., Nikolaas Pieter Mannenz., Simon Agathenz., Simon Domaasz., (Dankert Haddenz.), Jan Bette, Jan Dankertsz., Bette Bollaard, Lam Boudijnsz., Doede Hallingsz., Heineman Pietersz., Pieter (Nikolaas Zoetenz.), Jan Colenz., Hein (Gheetenz.) en Hanne Boudijnz. inzake de paalscheiding tussen de graaf van Holland en de hertog van Brabant volgens de grens tussen de heer van Breda en die van Bergen en het goed voorheen van Hendrik Buffel.
1368 sep. 17 1 charter
De tekst hersteld met: Drossaers, I, inv.nr. 427, reg.nr. 655.

589 Akte van bevestiging door Hendrik Buffel, Hendrik die Jonge Hugenz., Pieter Ribel Klawardsz. en Geile Jansz., inwoners van Nieuwerkerk op Duiveland, van het getuigenis door Witman Zoete Willemsz. en Jan Witte, parochianen aldaar, inzake de paalscheiding tussen de graaf van Holland en de hertog van Brabant.
1371 feb. 14 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 587 folio 1v-2.

590 Memorie van de paalscheiding, aangenomen door die van Steenbergen.
ongedateerd 1 stuk

591 Akte, houdende getuigenis door schepenen en burgemeesters van Zierikzee, inzake een door hen aan hun onderzaten gevraagde verklaring over Doedijnshil.
1376 aug. 4 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 587 folio 1.

592 Memorie van de scheiding, gemaakt tussen de visserijen van Blois, de Lek en Bergen op Zoom door heer Dirk Foppenz., deken te 's-Gravenhage, Nikolaas van Borsele, rentmeester van Zeeland, ridder, en Nikolaas Kerving van Reimerswaal voor de graaf van Holland en Jan, heer van Bornival, en Karel van Immerzeel, markgraaf, ridders, voor de hertog van Brabant.
ongedateerd 2 stukken

593 Memorie inzake de Steenbergse - of Kijfmoer in het land van

Zevenbergen.
ongedateerd 1 stuk

594 Akte van uitspraak door Gwijde van Châtillon inzake de inundatie van Zilverhoek door de Brabanders en de drost van Brabant na bedijking door die van Tholen, gelijktijdig afschrift.
1391 1 stuk

595 Stukken inzake de moerdijken op Tholen en de visserij (in Hinkelenoord), die behoorden aan de graven van Blois, afschriften, ongedateerd.
ongedateerd 2 stukken

596 Brief van hertog (Anton) van Brabant aan hertog (Willem VI) inzake de doortocht der kooplieden over de Honte naar Antwerpen.
1413 juni 12 1 stuk

3.01.12.3 DE GRENS TUSSEN BRABANT EN ZUID-HOLLAND

597 Memorie inzake de voorgewende leenroerigheid van Zuid-Holland aan hertog Jan II van Brabant en de positie van Zeeland.
(1306) 1 stuk
Datering wegens: Van Mieris, II, 63.

598 Staat van inwoners van 's-Hertogenbosch, die schade leden van die van Geertruidenberg, en van (inwoners van Geertruidenberg), die in Brabant, gearresteerd zijn.
(1325) juli 9 1 stuk

599 Brief van (graaf Willem III) aan (hertog Jan III van Brabant) inzake diens voorstel inzake de incidenten met bericht over de houding van Jan van Drongelen tegenover Jan van Heusden, gelijktijdig afschrift.
(1325) juli 30 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, II, 357.

600 Brief van (hertog Jan III van Brabant) aan (graaf Willem III) inzake een vergelijk tussen die van Geertruidenberg en Breda over hun schade.
(1325) sep. 1 1 stuk

601 Brief van (graaf Willem III) aan (hertog Jan III van Brabant) inzake de woeste gronden bij Geertruidenberg en Oosterhout, gelijktijdig afschrift.
(1325) 1 stuk

602 Register van stukken inzake Strijen en het huis te Oosterhout, gelijktijdig afschrift.
1326 1 katern
Van Riemsdijk, 99.

603 Akten inzake de grens tussen Zuid-Holland en Brabant, afschriften, ongedateerd.
1326-1344 2 stukken

604 Akte van overeenkomst door hertog Willem V met (Jan van Polanen), heer van Breda, inzake de moeren van Standhazen, het huis te Geertruidenberg en het goed van de Lek, gelijktijdig afschrift.
1356 dec. 5 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, III, 11-12.

605 Memorie (door Zweder van Abcoude) inzake het recht van hertog (Albert) op het goed van Dalem en de wildernissen van Geertruidenberg.
ongedateerd 1 stuk

606 Register van getuigenissen en stukken inzake de grens tussen Zuid-Holland en Brabant, gelijktijdig afschrift.
1189-1388 1 deel
Van Riemsdijk, 99.

607.1-607.2 Akte van bevestiging door Jan, landgraaf van Luxemburg, Jan, heer van Gommengies, Willem Gerbrandsz., proost van Bergen, en Willem van Kronenburg, kastelein van Heusden, van getuigenissen inzake de paalscheiding tussen Holland en Zeeland.
1388 juli 14 1 charter en 1 stuk, aaneengenaaid
Gedrukt: Van Mieris, III, 490-491.

607.1 Lijst van namen van getuigen uit de ambachten Bezoeien; Zidewinde; Nederveen; Klein en Groot Waspik; Raamsdonk; Drimmelen, Dubbelmonde en Twintighoeven; Standhazen; Almonde; Wieldrecht

607.2 Charter

608 Memorie van grieven van hertogin (Johanna) van Brabant tegen de Hollanders in het land van Breda.
ongedateerd 1 stuk

609 Memorie van grieven van inwoners van 's-Hertogenhosch.
1408 mei 1 stuk

610 Memorie van grieven van inwoners van 's-Hertogenbosch en Steenbergen tegen Holland.
1412 juni 9 1 stuk

611 Memorie van de grenzen van het ambacht van Willem van Besoyen.
ongedateerd 1 stuk

612 Register van getuigenissen en stukken inzake de grens tussen Zuid-Holland en Brabant, afschrift, ongedateerd.
1189-1410 1 katern
Van Riemsdijk, 110.
Deze katern is wat betreft het begin gelijk aan inv.nr. 606.

613 Akte van bevestiging door schepenen en raad van Geertruidenberg van getuigenissen inzake de grens tussen Zuid-Holland en Brabant, afschrift, ongedateerd.
1388 juli 21 1 stuk

614 Register van stukken en getuigenissen inzake de paalscheiding tussen Zuid-Holland en Brabant, afschrift, ongedateerd.
1274-1413 1 katern
Van Riemsdijk, 110.

615 Staat van getuigenissen inzake de paalscheiding tussen Zuid-Holland en Brabant, afschrift, ongedateerd.
ongedateerd 1 stuk
Ontbreekt

616 Akte van verpachting door schepenen, raad en inwoners van Geertruidenberg van de omstreden wildernissen, gelegen tussen Oosterhout en Steelhoven, aan Willem van Duvenvoorde voor 25 pond tournoois jaarlijks, vidimus van hertog Albert, 22 september 1386; vidimus van deken en kapittel van Geertruidenberg, 23 april 1387; afschrift, ongedateerd.
1327 apr. 26 1 stuk

617 Stukken inzake Willem van Duvenvoorde en het land van Strijen, afschrift, ongedateerd.

1347-1350 1 katern

618 Register van getuigenissen inzake de paalscheiding tussen Zuid-Holland en Brabant, afschrift, ongedateerd.
1325-1383 1 katern

619 Akte van overeenkomst door hertog Hendrik I van Brabant met graaf Dirk VII inzake Dordrecht met toebehoren en het land tussen Strijen en Waalwijk, dat de graaf in leen ontvangt in ruil voor schade aan het land van de hertog bij Zeeland; met overeenkomst inzake de handel; vidimus van Jan, abt van St. Pieter te Affligem, en Jan, proost van Coudenberg te Brussel, 8 juli 1362; afschrift, ongedateerd.
1200 nov. 3 1 stuk
Gedrukt: OHZ., I, 244, 245.

3.01.13 GELRE

620 Groot register Gelre EL. 30 van akten van graaf Willem III.
1319-1334 1 deel
Van Riemsdijk, 19.

621 Akte van overeenkomst door hertog Albert met hertog Reinout III van Gelre en graaf Jan I van Kleef onder meer inzake een eventuele belegering van Culemborg.
1360 sep. 21 1 charter
Gedrukt: Nijhoff, II, 100.

622 Akte van overeenkomst door hertog Eduard van Gelre met hertog Albert.
1369 aug. 17 1 charter

623-634 Stukken betreffende de vete van Arkel.
1402-1412, ongedateerd 1 deel
4 katernen, 6 charters en 1 stuk

623 Register van stukken inzake de vete van Arkel, 1402, 1 katern
Van Riemsdijk, 103.

624 Rekening van Jan van Dorp van de kost bij het beleg van Gorinchem, 1402 juni 25 - sep. 2, 1 katern

625 Rekening van Simon uter Lier van de aanschaf van koren voor de oorlog tegen Arkel, met bijlage, 1402, 1 katern
Afgehoord 6 oktober 1402.
De bijlage is beschreven in inv.nr. 626.

626 Staat van uitgaven van Jan Hendriksz., baljuw van Middelburg, ongedateerd, 1 stuk
Bijlage bij inv.nr. 625.

627 Akte, houdende aanbod door Jan van Beieren, elect van Luik, van bemiddeling in het geschil tussen hertog Albert, zijn vader en graaf Willem van Oostervant, zijn broer, met Jan van Arkel en (Willem), diens zoon, c.s., 1403 mei 2, 1 charter

628 Akte, houdende bestand tussen Jan, heer van Arkel, Pierrepont en Mechelen, en Willem, zijn zoon, met hertog Albert en graaf Willem van Oostervant voor vier jaar, 1404 apr. 3, 1 charter

629 Register van stukken inzake de vete van Arkel, 1405 - 1412, 1 deel
Van Riemsdijk, 105.

630 Rekening van Filips van de Lek, bastaard, baljuw van Zuid-Holland, van timmerwerk aan het bolwerk te Sleeuwijk bij Werkendam en aan de dijk, 1405 juni 21 - aug. 8, 1 katern
Afgehoord 10 november.

631 Akte van toezegging door hertog Willem VI, Frederik van Blankenheim, bisschop, en de stad Utrecht van onderlinge bijstand bij de belegering van Hagestein en Everstein, 1405 sep. 18, 1 charter

632 Akte van toezegging door Hubert, heer van Culemborg, de Lek en Werth, van bijstand aan hertog Willem VI met stad en huis van Culemborg in diens vetes met hertog Reinout IV van Gelre, Jan en Willem van Arkel en (Frederik), bisschop, en stad van Utrecht, 1409 mei 12, 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 122.

633 Akte van uitspraak door Jan van Beieren, elect van Luik, en Frederik van Blankenheim, bisschop van Utrecht, in het geschil tussen hertog Willem VI met hertog Reinout IV van Gelre en Willem van Arkel, diens neef, inzake Gorinchem, 1412 juli 26, 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 206-207.
De tekst hersteld met inv.nr. 237 folio 105-106v.

634 Akte van bevestiging door hertog Reinout IV van Gelre van de ontvangst van 29.000 Franse kronen van hertog Willem VI voor de overdracht van stad en land van Gorinchem, 1412 sep. 10, 1 charter

635 Akte van bevestiging door hertog Anton van Brabant van de ontvangst

van 6.000 Franse kronen, laatste termijn van 26.000 kronen, van hertog Willem VI voor zijn bijstand tegen hertog (Reinout IV) van Gelre.
1414 mei 1 1 charter

636.1-636.3 Brief van hertog Filips van Bourgondië aan hertog (Arnout) van Gelre inzake schuldbekentenissen door hertogen van Gelre, namelijk 69.000 mottoenen van de medegave van Katharina (van Beieren), 1377, dertien13.000 duizend Franse schilden geleend geld, 1381, 3.000 gouden dordse guldens geleend geld, 1384, 2.000 oude Franse schilden, 1388, 4.000 gouden rijnse guldens, 1392 en inzake een dagvaart daarover voor 1 mei a.s. te Leiden, 1439 mrt. 24, met afschrift van Jan van Osdorp, notaris, en afschrift van Jan van Osdorp, notaris, met daging door Nikolaas de Rode, notaris, van hertog (Arnout) van Gelre.
1439 mrt. 30
3 charters

De teksten hersteld met inv.nr. 638 folio 5v-7.

636.1 Charter 1
636.2 Charter 2
636.3 Charter 3

637.1-637.2 Brief van hertog Filips van Bourgondië aan de steden Roermond, Nijmegen, Arnhem, Zutphen, Gelder, Goch, Venlo, Tiel, Zaltbommel, Emmerik, Doesburg, Doetinchem, Lochem, Groenlo, Harderwijk, Elburg, Hattem, Wageningen, [Nieuwstadt] en Erkelenz inzake de schuld van hertog (Arnout) van Gelre aan hem van 69.000 mottoenen, 1439 maart. 24; Met afschrift van Jan van Osdorp, notaris, 1439 maart 30
1439 2 charters

637.1 Charter met zegel, 1438 maart 24
637.2 Afschrift, 1439 maart 30

638 Register van stukken inzake schulden van de hertogen van Gelre aan de graven van Holland, met memorie inzake de afhandeling, afschrift.
1377-1439, ongedateerd 1 katern

639 Akte van toezegging door Floris van Egmond, graaf van Buren en Leerdam, heer van IJsselstein, St. Maartensdijk, kapitein-generaal van keizer (Karel V), van de overdracht van de steden Hattem, Harderwijk en Elburg aan hertog (Karel) van Gelre, wanneer het verdrag van Gorinchem door de hertog bezworen zal zijn.
1528 okt. 18 1 charter

640 Instrument van Jan de Beysier en Wouter de Ridder, notarissen, van de

bezwering door gemachtigden van de overeenkomst door keizer Karel V met hertog Karel van Gelre van 26 november 1528.
1528 dec. 6 1 charter
Zie ook archief ACB, 3.01.02, inv.nr. 860.

641 Akte van bevestiging door hertog Karel van Gelre van de ontvangst van de ratificatie van het verdrag van Gorinchem van 10 april 1529 met (keizer Karel V).
1529 sep. 23 1 charter

642 Brief van schout, burgemeesters en schepenen van Hoorn aan de raden van de keizer inzake de arrestatie van Cornelis Toffel van Harderwijk.
1530 jan. 20 1 stuk
Zie ook archief ACB, 3.01.02, inv.nrs. 879-889.

3.01.14 VLAANDEREN

643 Akte van overeenkomst tussen gravin Margaretha van Vlaanderen, roomskoning Willem II en Floris, diens broer, inzake de eilanden van Zeeland, gelegen tussen Schelde en Heidenzee.
1250 mei 19 1 charter
Gedrukt: Kruisheer.

644 Staat van stukken inzake de leenhulde, verschuldigd door de graven van Holland aan de graven van Vlaanderen voor Zeeland.
ongedateerd 1 stuk

3.01.15 DUITSLAND

645 Groot register Alemagne EL. 40 van akten van graaf Willem III ook inzake Engeland.
1319-1335 1 deel
Van Riemsdijk, 20.

646 Akte van kwijtschelding door Godfried van Loon, heer van Heinsberg, Filippa, zijn vrouw, en Jan van Loon, hun zoon, van hun schadeclaim aan hertog Albert.
1388 nov. 30 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 508. De tekst hersteld met inv.nr. 226 folio 283v nr. 1813.

647 Akte van uitspraak door schepenen en raad van Gent in het geschil tussen hertog Albert c.s. en de stad Hamburg c.s.

1403 okt. 9 1 charter
Gedrukt: K. Kunze, Hansisches Urkundenbuch, fünfter Band, Leipzig 1899, 593.

648 Akte van bevestiging door burgemeesters, schepenen en raad van Gent, Brugge, Ieperen en het Vrije van de overeenkomst door Holland, Zeeland en Friesland met (hertog Adolf van Sleeswijk), heer van Holstein, en de steden Lübeck, Hamburg, Lüneburg, Rostock, Wismar en Stralsund.
1435 mei (10) 1 charter
Gedrukt: Goswin, frhr. von der Ropp, Hanserecesse von 1431-1476, zweiter Band, Leipzig 1878, 1 nr. 401.

3.01.16 FRANKRIJK

649 Akte van overeenkomst door koning Filips de Schone van Frankrijk met graaf Floris V onder meer van bijstand tegen koning (Eduard I) van Engeland.
1296 jan. 8 1 charter
De renversaal gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 926.

650 Akte van belening door koning Filips de Schone van graaf Floris V met 4.000 pond tournoois jaarlijks.
1296 jan. 8 1 charter
Ontbreekt, bevat zegelrestanten. Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 927.

3.01.17 ENGELAND
Zie ook inv.nr. 645.

651 Register van stukken inzake geschillen tussen Holland en Engeland over de handel.
1439-1442 1 deel

3.01.18 DENEMARKEN

651.1 Akte van bevestiging door koning Christiaan II van Denemarken van Anton van Metz, zijn kamerling, in de afhandeling met roomskoning Karel V van diens schuld van 50.000 gulden wegens de bruidsschat van Elisabeth (van Habsburg), zijn vrouw, Karels zuster.
1520 1 charter
Oud nummer 651A. Zie ook: archief ACB, 3.01.02, inv.nrs. 1015-l016.

3.02 WETGEVING

652 Register 'Coninck Willem', houdende rechten van steden en landen, gegeven door graven van Holland, afschrift ca. 1375.
1213-1377 1 deel
Van Riemsdijk, 95.

653 Akte, houdende verlening door graaf Willem III van een recht aan Zeeland bewesten Schelde.
1328 mrt. 18 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 418-420.
De tekst hersteld met inv.nr. 303 folio 84v-85v nr. 481.

654 Akte van bevestiging door graaf Willem III van het recht, gegeven door graaf FLoris V van 4 juli 1271 aan de inwoners van Geertruidenberg, gelijktijdig afschrift.
1335 juli 1 1 stuk

655 Akte van bevestiging door hertog Willem V van de inwoners van Zierikzee in hun rechten, vidimus van broeder Hendrik, prior van de predikheren, en broeder Laurens, gardiaan van de minderbroeders te Zierikzee, 7 februari 1348.
1347 apr. 21 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 734.

656 Akte, houdende verlening door hertog Albert van een recht aan de inwoners van Holland en Zeeland tegen de burgers van Utrecht.
1394 sep. 13 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 613.

657 Akte, houdende bepaling door hertog Albert van de komst van de stad Tholen en Schakerloo, hem aangekomen bij de dood van (Gwijde), graaf van Blois, zijn neef, met eenendertig man op de volle heervaart, vidimus van burgemeesters en schepenen van Reimerswaal, 7 augustus 1456.
1400 sep. 3 1 charter

658 Akte, houdende verlening door hertog Albert van een recht aan Albert en Gillis van Arnemuiden, broers, inzake wapenbezit en verwondingen.
1403 apr. 23 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 229 folio 24v.

659 Akte, houdende verlening door hertog Willem VI van stadsrecht aan de dorpen Hoogwoud en Aartswoud, die voorheen vielen onder het baljuwschap van Medemblik.
1414 feb. 2 1 charter
M.S. Pols, 'Westfriesche stadsrechten', deel I, nr. XIII.

660 Akte, houdende verlening door hertog Willem VI van stadsrecht aan de dorpen Wognum, Hauwert, Nibbixwoud en Wadwaij, die voorheen vielen onder het baljuwschap van Medemblik.
1414 feb. 2 1 charter
Gedrukt: Pols, I, nr. XV.
De tekst hersteld met inv.nr. 237 folio 133.

661 Akte van bevestiging door keizer Karel V van zijn onderzaten van Bellingwolde en Blijham in hun rechten.
1538 aug. 12 1 charter

662 Register van stukken inzake bepalingen van doodslag en verbeurte van goed in Holland volgens de stadsrechten, afschrift.
1570 1 band

3.03 GERECHTELIJKE ZAKEN

Zie voor deze rubriek: v. Riemsdijk, Rechtspraak.

663 Tafel door heer Dirk Foppenz. op de uitspraken, voorkomend in inv.nr. 226.
ca. 1390 1 katern
Van Riemsdijk, 115.

664 Register XVII, houdende de namen van degenen in Rijnland, Delfland en Schieland, die zich vrijkochten van borgtocht voor doodslagen.
1371-1396 1 katern
Van Riemsdijk, 92.
Gedrukt: J.C. Kort, Inwoners van het platteland van Holland; het register 'Vrijkopingen van doodslagen', 1371-1396, in: Nederlandse Historische Bronnen, 1, 's-Gravenhage 1979, pp. 1-41.

665 Akte van uitspraak door graaf Floris V inzake de dood van Nikolaas Oom.
1290 dec. 11 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 754; Kruisheer, 809.

666.1-666.2 Stukken betreffende het onderzoek door Simon die Bastaard, ridder, Jan

van Sassenheim en Jan van der Spangen in het geschil tussen (Gwijde van Vlaanderen), heer van Putten, en Dordrecht inzake het roedergeld bij Nieuwervaart.
(1336) 2 stukken
666.1 Stuk 1
666.2 Stuk 2

667 Akte van uitspraak door keizerin Margaretha in het geschil tussen Jan Gerardsz. en Sibert Wolflan met Baterade, dochter van Allard Vlaming weduwe van Hendrik Piper, en Beatrijs, weduwe van Jan Moyaert, inzake hun erfrecht en lijftocht op schroodambacht en zoutmaat te Dordrecht.
1346 juni 13 1 charter

668 Akte van uitspraak door keizerin Margaretha, hertog Lodewijk, heer van de Lausitz, markgraaf van Brandenburg enz., haar oudste zoon, schepenen en raad van Dordrecht inzake de doodslag door Jan van Noordeloos op Hendrik Domaasz..
1351 apr. 3 1 charter
De onjuiste datering '1350 des sondaghes na halfvasten, die doe was opten vierden dach in aprille, Tordrecht' kan blijkens het itinerarium van Margaretha slechts tot 1351 herleid worden: S.A. Waller Zeper, Jan van Henegouwen, heer van Beamont, 's-Gravenhage 1914, p. 488.

669 Akte van toewijzing door roomskoning Willem II van twintig hoet gerst jaarlijks uit de tienden van Texel en de Abtskamp in Noordwijk aan Lubbert, abt van Egmond, in ruil voor de helft van de stad Alkmaar; vidimus van Jacob, bisschop van Zuden, 31 december 1316; vidimus van Costijn, paap van Egmond, 8 januari 1354.
1248 nov. 5 1 charter
Gedrukt: OHZ., I, 476.

670 Akte van bevestiging door schepenen en raad van Dordrecht van de uitspraak door hertog (Willem V) inzake de doodslag door Hendrik Scoutate.
1356 nov. 10 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 223 folio 18v nr. 46.

671 Akte van bevestiging door Dirk van Wassenaar, burggraaf van Leiden, van de uitspraak door hertog Willem V inzake zijn schorsing in de hoge en lage heerlijkheid van Leiden.
1356 nov. 28 1 charter

De tekst hersteld met inv.nr. 223 folio 21v nr. 60 en J.C. Overvoorde, Archieven van de stadsheerlijkheden en van de vroonwateren. Inventarissen en regestenlijsten, Leiden 1914, reg.nr. 104.

672 Akte van verblijf door Floris van Borsele, ridder, aan de uitspraak door hertog Albert van zijn wandaden voor Middelburg en te Heusden.
1359 jan. 25 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 77.

673 Akte van uitspraak door Jan, heer van Barbançon, Arnout, heer van IJsselstein, Dirk, heer van Brederode, Gijsbert, heer van Abcoude, Arnout van Arkel, ridders, en Pieter Kamerouwer van Haitstein in het geschil tussen hertog Albert en Jan, heer van Arkel.
1359 juli 4 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 100-101. De tekst hersteld met inv.nr. 226 folio 32v nr. 161.

674 Rekening van Jan van Polanen van zijn vorderingen op (hertog Albert) tot 1360.
1360 1 katern
De tekst hersteld met: Drossaers, I, inv.nr. 605.

675 Akte van verblijf door Dirk, heer van Brederode, Jan van Polanen, heer van de Lek en Breda, Dirk van Wassenaar, burggraaf van Leiden, Gerard van Heemstede, Arnout van Duvenvoorde, Filips van Polanen, Floris van Adrichem, ridders, Reinout van Brederode en Willem van Foreest, knapen, enerzijds en Willem Bort, Gerard Heerman, Simon Frederik, Jan Vos, Wouter Eckenz., Wouter Woutersz. en Dirk van der Dobbe Hugenz., burgers van Leiden, anderzijds inzake hun geschillen aan hertog Albert.
1362 apr. 24 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 138.

676 Register EL. 21, houdende het onderzoek door Hendrik van den Abeele, ridder, heer Adam van Berwaarde en Jan Arnoutsz. van Abbenbroek naar de handelingen der ambtenaren in Noord-Holland.
ca. 1369 1 deel
Van Riemsdijk, 91.
Vgl. voor de datering: D.E.H. de Boer, Graaf en grafiek, Leiden 1978, pp. 49-52.

677 Akte van verblijf door Willem, heer van Wesemale, maarschalk van Brabant, en Katharina van Wesemale, vrouwe van Waterland, in hun geschil met de stad Haarlem inzake het hop- of gruitgeld aan hertog Albert.
1369 jan. 7 1 charter

Gedrukt: Van Mieris, III, 220.

678 Akte van belening door graaf Floris V van Jan Persijn met de Lier en Zouteveen in ruil voor half Waterland en Zeevang, waarbij Nikolaas Persijn, diens zoon, de andere helft van de graaf zal houden, vidimus van Badelog van Adrichem, abdis van Leeuwenhorst, 8 maart 1372.
1282 juli 28 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 461; Kruisheer, 637.

679 Akte van bevestiging door Herbaren, heer van Liesveld, ridder, baljuw van Zuid-Holland, van de uitspraak door Jan van Rosendaal, Staasken van Brakel, Willem die Moolnaar van Strijen, Willem Akerlaak, (Okker) Willemsz. en Jan Hugo Snoyenz. inzake de klacht van Wermbout van Wijngaarden heer Allardsz., burger van Dordrecht, voor Elisabeth, dochter van Paulus van Striene, diens vrouw, tegen Hendrik van Drongelen voor Elisabeth, dochter van Hillin van Aalst, diens vrouw, die veroordeeld worden in duizend gouden Franse schilden.
1377 juli 29 1 charter

680 Akte van bevestiging door (Herbaren, heer van Liesveld, ridder, baljuw van Zuid-Holland, van de uitspraak inzake de klacht tegen) Margaretha, dochter van heer Hubert de Schenk van Culemborg, weduwe van Gerard van Vliet.
1377 juli 29 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 2118 folio 5v nr. 14.

681 Akte van bevestiging door Herbaren, heer van Liesveld, ridder, baljuw van Zuid-Holland, van de uitspraak door Arnout van Drongelen, Michiel Hendriksz. en Okker Willemsz. inzake de klacht van Wermbout van Wijngaarden heer Allardsz., burger van Dordrecht, voor Elisabeth, dochter van Paulus van Striene, diens vrouw, tegen Wouter van Mijnden, ridder, voor (Jutte), dochter van heer Hubert de Schenk van Culemborg, diens vrouw, die veroordeeld worden in duizend oude schilden.
1379 mei 31 1 charter

682 Akte van uitspraak door hertog Albert in het geschil tussen (Gwijde), graaf van Blois, en (Jan), heer van Egmond, inzake de visserij van Nieuwertocht en Roxvliet.
1381 jan. 5 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 361-362.

683.1-683.2 Akte van uitspraak door hertog Albert in het geschil tussen (Gwijde),

graaf van Blois, en (Jan), heer van Egmond, en in het geschil tussen (Jan), bastaard van Blois, Schoonhoven, Jan van Poelgeest en Jacob van Oosterwijk c.s. en (Jan), heer van Egmond.
1381 jan. 5 2 charters
Gedrukt: Van Mieris III, 360-361.
683.1 Charter 1
683.2 Charter 2

684 Akte van uitspraak door hertogin Margaretha in het geschil tussen hertog Albert en de stad Dordrecht met ambachtsheren en ingelanden van de Grote Waard, Tieselenswaard, Altena en Heusden inzake de vernieling van de dijk bij Overdrage.
1382 apr. 12 1 charter

685 Akte van uitspraak door hertog Albert en hertogin Margaretha inzake de wandaden van de inwoners van Dordrecht bij Zevenbergen.
1385 sep. 17 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 427-428.
De tekst hersteld met inv.nr. 226 folio 232 nr. 1543.

686 Akte van toezegging door hertogin Johanna van Brabant en hertog Albert van een uitspraak, te doen in het geschil tussen (Jan), heer van de Lek en Breda, met (Oda), jonkvrouw van Breda, en (Arnout), heer van Zevenbergen.
1394 nov. 14 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 619-620.

687 Akte van verblijf door Jan van Arkel, heer van Hagestein, aan hertog Albert in een onbekende zaak.
1395 aug. 8 1 charter
Deze charter is getransfigeerd geweest.

688.1-688.2 Akte van verblijf door Filips van Wassenaar, burggraaf van Leiden, Dirk van Wassenaar, Dirk van de Lek, Filips van Polanen en Jan van Heemstede, ridders, met hun dienaren aan hertog Albert en (Willem), graaf van Oostervant, inzake de moord op Aleid van Poelgeest en Willem Cuser met toezegging van bijstand aan de hertog en Otto, heer van Arkel, Jan van Arkel, heer van Hagestein, Zweder, heer van Gaasbeek, Putten en Strijen, Willem, heer van Abcoude en Duurstede, Hugeman van Strijen, heer van Zevenbergen, Daniel, heer van de Merwede en Stein, Gijsbert van Nijenrode, Floris van Borsele, heer van St. Maartensdijk, Nikolaas van Borsele heer Albertsz., heer van

Brugdamme, Nikolaas van Borsele, heer van Kortgene, Paulus van Haastrecht, heer van Loon, Bruisten van Herwijnen, heer van Stavenisse, ridders, Willem van Kronenburg, Koen van Oosterwijk Willem Cusersz., Jan van Renesse heer Hendriksz., Nikolaas Kerving van Reimerswaal, Willem van Reimerswaal, Nikolaas van Reimerswaal, Jan van de Maalstede heer Jansz., Olivier, Lodewijk, Floris, Wolfert en Jan, zoons van Wolfert van de Maalstede, Gerard en Jan, zoons van Raas van de Maalstede, Gerard van Heemskerk, heer van Liesveld, Floris en Hendrik van den Abeele, Jan van Stapele, Raas van Botland en Lieven van Simonskerke.
1396 mrt. 26 2 charters
Gedrukt: Van Riemsdijk, Rechtspraak, II, 29-32.
688.1 Charter 1
688.2 Charter 2

689 Akte van uitspraak door Floris van Borsele, heer van Zuilen en St. Maartensdijk, trezorier van Holland, overman, Jan, heer van Egmond en IJsselstein, Hubert, heer van Culemborg, de Lek en Acquoy, en Hendrik, zoon van Wassenaar, ridders, inzake de wandaden van inwoners van Leiden, die te Schoonhoven en Gouda gelegerd waren.
1419 nov. 23 1 charter

690.1-690.2 Akte van uitspraak door Hendrik Nothaft, heer van Wernberg, vitzdom van Beieren, en Floris van Borsele, heer van Zuilen en St. Maartensdijk, in het geschil over de schade van Gerard van Heemskerk, ridder, tijdens zijn dienst in Amstelland en de afbraak van het huis Heemskerk, waarvoor hem drieduizend vijfhonderd gouden Engelse nobels waren toegezegd, vidimus van schout, schepenen en raad van Rotterdam, 24 maart 1420.
1420 feb. 15 2 charters
690.1 Charter 1
690.2 Charter 2

691 Akte van uitspraak door hertogin Isabella van Portugal inzake de wandaden van de stad Dordrecht.
1444 dec. 20 1 charter

692-695 Stukken betreffende een geschil tussen Samson van Lalaing en ridderschap en steden van Holland.
1441, 1443, 1445, ongedateerd 2 rollen, 1 omslag en 3 stukken
692 Akte van schuldbekentenis door Samson van Lalaing, heer van Opprebais, en Arnout van Gent, heer van Giessenburg,

ridders, Jan Jan Heinenz. en mr. Jan Rosa, secretaris van hertog (Filips), van duizend pond groten vlaams aan heer Herman van Capelle, landcommandeur, van het Duitse huis te Utrecht, en negenduizend arnoldus guldens aan Gerard van Noordwijk, gelijktijdige afschriften, 1441 sep. 1, sep. 6, 2 stukken

693 Akte, houdende getuigenis door Lottijn Gerardsz., Dirk van Zaanden, Jan van Heussen, jonge Simon van Adrichem, jonge Gerard Brawe, Jan van Adrichem en Willem van Assendelft, schepenen van Haarlem, van de leisting door Samson van Lalaing, heer van Opprebais, voor diens schuld aan Gerard van Noordwijk, na wiens voldoening beslag gevolgd is door Adam van Kleef voor hertog (Filips) voor de stad Amsterdam, 1442 dec. 1; vidimus van Gerard van Schoten, commandeur van St. Jan, en Paulus van Marenburg, prior van de jakobijnen te Haarlem, 3 januari 1443, 1 stuk

693A Memorie van de beschuldigingen, ingebracht tegen Samson van Lalaing, ongedateerd, 1 omslag

694 Memorie van antwoord door Samson van Lalaing inzake de tegen hem ingediende klachten, 1445, 1 rol

695 Dupliek door ridderschap en steden tegen Samson van Lalaing, 1445, 1 rol

696-699.2 Stukken betreffende een geschil over de zodenslag in de Haarlemmerhout.
1408, 1430, 1448, 1452, ongedateerd 5 charters

696 Akte van kwijtschelding door Jacob Crusing, secretaris van hertog (Filips), auditeur van de rekenkamer te 's-Gravenhage, van negenentwintig willems guldens jaarlijks, destijds toegewezen aan Bertout van Assendelft, aan hertog (Filips) in ruil voor de zodenslag in de Haarlemmerhout, waarvan Aleid van Mierlo, zijn tante, afstand van heeft gedaan, voor zijn leven, 1452 feb. 11

697 Akte van toewijzing door hertog Willem VI van (de zodenslag) in de Haarlemmerhout aan Aleid van Mierlo en Margaretha van Gelre, 1408 juni 23

698 Akte van bevestiging door gravin Jacoba van Beieren van Aleid van Mierlo en Margaretha van Gelre, kameniers van haar moeder, in de zodenslag in de Haarlemmerhout voor hun leven en dat van hun echtgenoten, 1430 juli 19

699.1-699.2 Akte van uitspraak door Anton Michielsz., rentmeester-generaal, Godschalk Oom, Gerard Potter van der Loo, raden, en Bangart Saay, procureur-generaal, in het geschil tussen Jacob Crusing voor Aleid van Mierlo, diens tante, en Bertout van Assendelft, burger van Haarlem, inzake de zodenslag in de Haarlemmerhout, 1448 mrt. 5, ; met akte, houdende uitstel van de uitspraak, ongedateerd
2 charters getransfigeerd

699.1 Charter 1
699.2 Charter 2

700-703 Stukken betreffende de tol te Spaarndam.
1454-1455 5 charters

700 Instrument van Willem Gerardsz. van de Lier, notaris, van het beroep door Arnout Pietersz., burgemeester van Haarlem, voor de stad van de uitspraak door het Hof van Hollard in zijn geschil met Dirk Potter. van der Loo en Aleid, diens vrouw, inzake de tol te Spaarndam, 1455 mrt. 16

701.1-701.2 Akte van uitspraak door hertog Filips in het geschil tussen Aleid, gehuwd met Dirk Potter van der Loo, met de stad Haarlem inzake de tol van Spaarndam, verpacht voor honderd kronen, die na hun dood aan de stad zal komen, 1454 feb. 18; met vidimus van broeder Gerard van Schoten, commandeur van St. Jan te Haarlem, 10 maart 1454
2 charters

701.1 Charter 1
701.2 Charter 2

702 Akte van uitspraak interlocutair door het Hof van Holland in het geschil tussen Gerard Potter van der Loo voor Dirk, zijn broer, gehuwd met Aleid van der Weide, met burgemeesters en raad van Haarlem inzake de tol van Spaarndam, 1454 mrt. 11

703 Akte van bevestiging door hertog Filips van Aleid, gehuwd met Dirk Potter, in de pacht van de tol van Spaarndam op navraag van de stad Haarlem, 1454 mrt. 26

3.04 LEENZAKEN

Zie ook: J.C. Kort, 'Overzicht van de leenkamers in Holland', Algemeen Rijksarchief Publicatiereeks nummer 4, Den Haag 1996.

3.04.01 ALGEMEEN

704 Akte van bevestiging door roomskoning Willem II van de uitspraak op verzoek van Nikolaas, abt van Middelburg, inzake het erfrecht voor leengoed van de abdij, vidimus van burgemeesters, schepenen en raad van Middelburg, 5 augustus 1356.
1251 feb. 3 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., I, 537.

705 Mandaat door roomskoning Maximiliaan en aartshertog Filips aan hun leenmannen om hun lenen te verheffen, daar dit door nalatigheid van de baljuws in meer dan vijftig jaar niet gebeurd is.
1495 mei 6 1 charter

706 Register EL. 5, houdende akten van belening en staten van leenmannen.
ca. 1281 - ca. 1375 1 deel
Van Riemsdijk, 1.
Gedrukt: S. Muller Hz., 'Het oudste register van graaf Florens, in: Bijdragen en mededeelingen van het Historisch Genootschap', 22, 1901, blz. 90-357.
Een reproductie van dit register bevindt zich in de bibliotheek van het Nationaal archief, evenals een heruitgave van Mullers artikel .

707 EL. 43 van akten van belening door hertog Willem V, inzake:
1351-1356 1 deel
- folio 1-15 : Noord-Holland
- folio 17-24 : Zuid-Holland
- folio 25-45 : Duitsland
- folio 47-49 : Heusden
- folio 51-55 : Kennemerland
- folio 59 : Waterland
- folio 61 : Amstelland
- folio 69 : Friesland
- folio 75-77 : Woerden
- folio 81-83 : Utrecht
- folio 87-92 : Gelre
- folio 95-96 : Brabant.

Van Riemsdijk, 35.

708 Register van leenmannen, die hun goed met ledige hand verzocht hebben aan hertog Albert, inzake:
1390 1 deel
- folio 1-11 : Noord-Holland
- folio 15-20v: Zuid-Holland
- folio 23-25 : Woerden

- folio 26-30v: Utrecht
- folio 31-37 : Kennemerland
- folio 42-43 : Friesland folio 45-47 : Amstelland, Zeevang en Waterland
- folio 49-50v: Delfland en Schieland
- folio 52 : Gelre
- folio 56 : Voorne
- folio 60-63: Heusden.

Van Riemsdijk 100.

709 Register XVIII, houdende retroacta bij de verheffingen met ledige hand, inzake:
1390 1 deel

- folio 1-35: Noord-Holland
- folio 37-49 : Zuid-Holland
- folio 53-56 : Woerden
- folio 61-69 : Utrecht
- folio 70-92: Kennemerland
- folio 94-98 : Friesland
- folio 102-110 : Amstelland, Waterland
- folio 116-117 : Gelre.

Van Riemsdijk, 101. Zie voor de tafel: inv.nr. 2150.

710 Register VIII van akten belening door gravin Jacoba van Beieren.
1417 - l419 1 deel
Van Riemsdijk, 46.
Zie voor de tafel: inv.nr. 2151.

711 Register van minuten van akten van belening door hertog Jan van Beieren.
1419-1421 1 deel
Van Riemsdijk, 107.

712 Register IX van akten van belening door hertog Jan van Beieren, gravin Jacoba van Beieren en hertog Filips van Bourgondië.
1419-1434 1 deel
Van Riemsdijk, 48.
Zie voor de tafel inv.nr. 2151.

713 Register 'Philippus A' van akten van belening door hertog Filips van Bourgondië.
1433 - l440 1 deel
Zie voor de tafel: inv.nrs. 2106 en 2151.

714 Register 'Alpha' van akten van belening door hertog Filips van Bourgondië.

1440-1447 1 deel
Vanaf dit register zijn de beleningen in capita verdeeld naar landstreek.

715 Register 'Novitas' van leenmannen, die hun goed met ledige hand verzocht hebben aan hertog Filips.
1447 1 deel

716 Register 'Principium' van akten van belening door hertog Filips.
1447-1459 1 deel

717 Register 'Et Finis' van akten van belening door hertog Filips.
1459-1467 1 deel

718 Register 'Karolus A' van akten van belening door hertog Karel de Stoute.
1468-1477 1 deel

719 Register 'Maria Maximiliaan' van akten van belening door hertogin Maria van Bourgondië en aartshertog Filips de Schone.
1477-1486 1 deel

720 Register 'Maximilianus B' van minuten van akten van belening.
1482-1483 1 katern

721 Register 'Maximiliaan et Philippus' van akten van belening door aartshertog Filips de Schone.
1482-1492 1 deel

722 Register 'Finis MP' van akten van belening door aarshertog Filips de Schone.
1492-1496 1 deel

723 Register 'AP Archidux' van akten van belening door aartshertog Filips de Schone.
1496-1506 1 deel

724 Register 'Principium Regis Castellae' van akten van belening door aartshertog Filips de Schone en Karel V.
1506-1517 1 deel

725 'Het zwarte ruige register' van akten van belening door Karel V.
1517-1527 1 deel

726 Register 'Caroli Imperatoris Germaniae' van akten van belening door Karel V.
1528-1536 1 deel

727 'Het nieuwe register' van akten van belening door Karel V.
1536-1545 1 deel

728 'Het rode register' van akten van belening door Karel V.
1544-1553 1 deel

729 Register 'Confederatio Anglorum' van akten van belening door Karel V en Filips II.
1553-1559 1 deel

730 Staat van leenmannen, die hun eed vernieuwd hebben.
1556 1 deel

731 Register 'Pax utilis et diuturna' van akten van belening door Filips II.
1559-1562 1 deel

732 Register 'Rumor episcoporum' van akten van belening door Filips II.
1560-1566 1 deel

733 'Het witte bonte register' van akten van belening door Filips II.
1566-1571 1 deel

734 Staat van leenmannen, die hun eed aan koning Filips II vernieuwd hebben.
1567 1 deel

735 Register 'Nativitatis Fernandi principis Hispaniae' van akten van belening door Filips II.
1571-1574 1 deel

736 Register 'Troubles' van akten van belening door de alternatieve regering.
1563-1574 1 deel
De indeling naar capita is in dit en de volgende delen verlaten.

737 Register 'Orangie' van akten van belening door de alternatieve regering.

1574-1577 1 deel

738 Register 'Nassau' van akten van belening door de alternatieve regering.
1577-1579 1 deel

739 Register 'Hooge Overicheijt I' van akten van belening door de alternatieve regering en de Staten van Holland.
1579-1593 1 deel

740 Register XIII, houdende ontwerp van een index op de lenen van Holland, met afschrift.
ca. 1375 - 1390, ca. 1430 1 band en 1 deel
Van Riemsdijk, 116 en 117.

741 Register 'Tricus handt', houdende staat van de lenen van Holland, opgemaakt 1405, bijgehouden tot 1429, en 'Registrum novum', zijnde afschrift, ca. 1430
1405-1429, 1430 2 delen
Van Riemsdijk, 104 en 109.

742 Staat van de lenen van Holland, opgemaakt 1502; Met afschrift, 1526
1502, 1526 2 delen

743 Staat van de rechte lenen van Holland, opgemaakt ca. 1535.
ca. 1535 1 katern

744 Staat van leenmannen van de hofsteden van de Lek en Polanen, Asperen, Egmond, Altena, Raaphorst, 's-Heeraartsberg, Wijngaarden, Merwede, Wulven, Zwieten, Hofwegen en Vianen, die door hun bezitters verbeurd waren.
1569 1 deel
Dit deel is blijkens de kopie aan het eind niet geheel volledig.

745 Register van akten van belening door Filips II van leenmannen van de verbeurde hofsteden van de Lek en Polanen, Egmond, Altena en Raaphorst, Vianen, Asperen, Langerak, Wijngaarden, 's-Heeraartsberg en Merwede.
1569-1576 1 deel

3.04.02 NOORD-HOLLAND

746 Repertorium Noord-Holland B, met retroacta vanaf ca. 1450.

ca. 1530 - 1630 1 deel

Het repertorium Noord-Holland A ontbreekt maar is nog verwerkt in het afschrift LRK. 226-229.

747 Akte van bevestiging door Dirk van Wassenaar van de leenroerigheid van het land, dat hij verkreeg van de zoon van mr. Rogier van Bornival, aan graaf Floris IV.
1224 jan. 18 1 charter
Gedrukt: Kruisheer II, nr. 437.

748 Akte van toezegging door graaf Floris V van de belening van Aleid, dochter van heer Frank Stoop van Hillegersberg, gehuwd met Gerard van Raaphorst, met het goed van haar vader, gelegen te Hillegersberg, wanneer deze komt te overlijden; vidimus van Jacob, proost van Koningsveld, ongedateerd.
1269 nov. 2 1 charter
Gedrukt: Kruisheer III, nr. 1508; Kruisheer, 429.

749 Akte van toezegging door Dirk van Oudshoorn van de opdracht door Albert van den Bossche van goed uit de Burg te Zwammerdam aan graaf Jan II in ruil voor negen akkers, die Albert in eigendom kreeg.
1301 aug. 5 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 20.

750 Akte van toezegging door Daniël van Matenesse, ridder, van de opdracht van een gelijkwaardig goed voor de vijftien morgen, die hij in eigendom kreeg, aan hertog Willem V.
1347 sep. 4 1 charter

751 Akte van bevestiging door Jan van Brabant en Dirk van den Bossche, schepenen van Leiden, van de opdracht door Willem Willemsz. van twee huizen, veertig s. en een pond aldaar aan Gerard Heinenz., rentmeester van Noord-Holland, voor hertog Willem V.
1355 mrt. 29 1 charter

752 Akte van toezegging door Dirk van Wassenaar, burggraaf van Leiden, van de opdracht van een gelijkwaardig goed voor wat hij in eigendom kreeg te Nieuwkoop aan hertog Albert.
1365 mei 31 1 charter

753 Akte van verpachting door hertog Albert van honderdvijftien morgen veen in de parochie Waddinxveen aan Simon van Teilingen, ridder, en

belening met ambacht en tienden ervan, vidimus van Bartholomeus van Driebergen, kanunnik van Naaldwijk, 3 december 1370.
1365 aug. 3 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 179-180.
De tekst hersteld met inv.nr. 226 folio 89 nr. 523.

754 Akte van toezegging door graaf Willem III van de vererving van vijfentwintig morgen in de Lier en zes morgen in Ketel, recht leen van Gerard van Raaphorst, ridder, op Hazeke, diens dochter, tien jaar na de dood van haar vader; vidimus van Hendrik van Poelwijk, abt van St. Paulus te Utrecht, 5 januari 1390.
1324 okt. 4 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 709 folio 47v.

755 Akte van opdracht door Jacob, heer van Wassenaar, burggraaf van Leiden, van zijn leengoed aan hertog (Filips).
1447 sep. 4 1 charter

756 Akte van opdracht door Jan Ruigrok van ca. honderd morgen in Rijswijk, Wateringen en 't Woud aan hertog (Filips), om te voegen bij zijn hofstede in Rijswijk, genaamd de Werve, met veertien morgen.
1454 mrt. 30 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 716 c. Noord-Holland folio 42v-44.

757 Akte van opdracht door Hendrik van Zuilen van Nijeveld en Gerard, dochter van Gerard heer Gerardsz. van Egmond, zijn vrouw, van een woning, gelegen buiten Delft op de Harnas, met eenendertig morgen aan hertog (Filips).
1454 juni 9 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 716 c. Noord-Holland folio 42.

758 Staat van te ontvangen heergewaden van (Jan) van Wassenaar, met brief van P. Teilingen, raad van de rekenkamer van Holland te Mechelen.
1497-1498 1 katern

759 Akte van toezegging door Gerard van Zijl Willemsz. aan aartshertog (Filips de Schone) om na tien jaar drie morgen in Leiderdorp, die hij mocht uitdelven, in dezelfde staat te brengen.
1499 jan. 7 1 charter

760 Staat van te ontvangen heergewaden van (Maria) van Wassenaar.
(1525) 1 katern

761 Akte van opdracht door Lodewijk van Treslong Rasenz., gehuwd met Anna van Assendelft, van duin, wildernis en waranda in Hillegom, verkregen van Hugo van Assendelft, haar broer, aan keizer (Karel V).
1523 jan. 8 1 charter

762 Akte van bevestiging door Jacob de Jonge, heer van Baardwijk, raad en meester van de rekenkamer, Vincent Dammasz., raad van de rekenkamer, en Cornelis Bertout Jansz. van de opdracht door Simon Floris Tapper van vier morgen in Alphen en Alpherhoorn aan keizer (Karel V) als heer van Voorne.
1526 juli 16 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 725 c. Zeeland folio 54.

763 Akte van opdracht door Jan van Alkemade van vier morgen in Noordwijkerhout aan keizer (Karel V) in ruil voor negentien hont uit zes morgen in Leiderdorp in de hofstede ten Waarde, waaruit hij steen mag bakken.
1543 juni 3 1 charter

3.04.03 KENNEMERLAND

764 Repertorium Kennemerland A, opgemaakt ca. 1560, met retroacta vanaf ca. 1400.
ca. 1560 1 deel

765 Repertorium Kennemerland B.
ca. 1530 - ca.1630 1 deel

766 Akte van opdracht door Gerard van Heemskerk van zijn huis, genaamd Heemskerk, aan graaf Jan II.
1300 jan. 10 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 6.

767 Staat van leenmannen van Wouter van Heemskerk.
ca. 1360 - 1370 1 katern
Van Riemsdijk, 115.

768 Akte van bevestiging door Gijsbert van Nijenrode, ridder, van zijn belening door hertog Albert met de lossing van het gruit- en hopgeld te Haarlem aan Willem van Kronenburg voor zesduizend oude schilden, totdat de hertog hem recht wil doen van de erfenis van Katharina,

vrouwe van Waterland.
1394 feb. 24 1 charter

769 Akte van belening door hertog Albert van Jan Scout Jansz. met de helft van zeven maden te Nieuwerkerk na opdracht uit eigen.
1400 nov. 11 1 charter
Dit charter is waarschijnlijk niet uitgegaan.
De tekst hersteld met inv.nr. 228 folio 400v.

770 Akte van bevestiging door gravin Jacoba van Gerard van Spaarnwoude in de verkoop van elf maden veen en acht maden achter zijn huis in Spaarnwoude wegens dijklasten.
1432 dec. 28 1 charter

771 Akte van bevestiging door Nikolaas Jan Boudijnszz., schout van Heemstede, van de opdracht door Dirk Albout van tien morgen in Heemstede, genaamd de Coornboom, aan hertog (Filips).
1439 apr. 15 1 charter

772 Akte van opdracht door Jacob van Zuilen van Nijeveld van een zwaan drift bij Alkmaar, hem aangekomen van Hendrik van Heemskerk, aan (keizer Karel V).
1528 dec. 5 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 726 c. Kennemerland folio 2v.

773 Attestatie door Albert Jansz. te Spaarndam van de verkoop van een zevende deel van zijn leen aan jonge Jacob Nikolaasz. te Limmen en van de voorgenomen deling van de rest met zijn verwanten.
1565 dec. 9 1 stuk

774 Register CC van leenmannen van Brederode, die Filips II aankwamen bij de dood van Hendrik van Brederode.
1568-1569 1 deel

775-777 Register van akten van belening door heren van Brederode.
1391-1568 3 delen

775 Register BB van akten van belening door de heren van Brederode, opgemaakt in 1668 en door de leenmannen overgeleverd aan Filips II, 1391 - 1568

776 Register E van akten van belening door Reinout en Hendrik van Brederode en Jolenta van Lalaing voor de hofstede Brederode, 1429 - 1477

777 Register AA van akten van belening door Reinout en Hendrik van Brederode voor de hofstede Brederode, 1531 - 1567
Bij gelegenheid van de verbeurte van Brederode heeft de grafelijke administratie blijkbaar de hand op inv.nrs. 776 en 777 weten te leggen.

778 Repertorium op de lenen van de hofstede Egmond, opgemaakt in 1569.
1569 1 deel

3.04.04 ZUID-HOLLAND

779 Repertorium Zuid-Holland A, met retroacta vanaf ca. 1400.
ca. 1560 1 deel

780 Repertorium Zuid-Holland B.
ca. 1530 - ca. 1630 1 deel
Zie ook inv.nrs. 843 en 844.

781 Akte van overeenkomst door Dirk, heer van Altena, met graaf Floris IV inzake het huis Altena, zijn eigen goed, gelegen tussen Giessendam en Dordrecht, en zijn leengoed.
1230 mrt. 29 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., II, nr. 498.

782 Akte van overeenkomst door graaf Floris IV met Dirk, heer van Altena en Willem van Hoorne, diens verwant, inzake de leenroerigheid van het huis Altena en de daarbij behorende mannen met het goed in Zuid-Holland en Woudrichemmerwaard aan de graaf van Holland.
1230 mei 7 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., II, 504; Kruisheer, 115.

783 Akte van uitspraak door graaf Floris V in het geschil tussen Dankert van der Creke en Jan Hesselsz. inzake de voogdij van de kinderen van Nikolaas van Putten.
1276 apr. 19 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., III, 1730; Kruisheer, 520.

784 Akte van opdracht door Jan, heer van Arkel, ridder, van zijn huis te Gorinchem aan graaf Floris V.
1290 apr. 19 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., IV, II, 2460.

785 Akte van opdracht door Arnout van Arkel, ridder, van leengoed ter waarde van tweehonderd pond Utrechts, gekocht van (Jan), heer van der Leede, aan graaf (Jan I).
1299 juli 25 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 1071.

786 Akte van opdracht door Otto van Heukelum, knaap, van zijn huis, genaamd Wadenburg te Asperen aan graaf Jan I.
1299 okt. 20 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 1094.

787 Akte van bevestiging door Jan Malegijs, burger van Dordrecht, van de ontvangst van graaf Jan II van tien pond Hollands jaarlijks op de tol te Dordrecht in leen voor zijn leven.
1300 jan. 6 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 5.

788 Akte van bevestiging door Jan van Diedwienz., burger van Dordrecht, van de ontvangst van graaf Jan II van tien pond Hollands jaarlijks op de tol te Dordrecht in leen voor zijn leven.
1300 jan. 6 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 5.

789 Akte van bevestiging door Jan van Striene, burger van Dordrecht, van de ontvangst van graaf Jan II van tien pond Hollands jaarlijks op de tol te Dordrecht in leen voor zijn leven.
1300 jan. 9 1 charter

790 Akte van bevestiging door Gijsbert van IJsselstein van zijn belening door graaf Willem III met het huis te IJsselstein en zijn leengoed ten Gein, in Ripikerwaard, Benschop, Polsbroek, Hoenkoop en Blokland.
1309 jan. 7 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 71.

791 Memorie van het leengoed van Beatrijs, dochter van Nikolaas van Putten, zijnde de heerlijkheid Putten, het geleide van Strienemonde en Geervliet, de ambachten Schoonderloo, Weede, Dubbelmonde en Drimmelen.
1312 mrt. 1 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, II, 123.

792 Akte van opdracht door Otto van Heukelum, heer van Asperen, knaap, van zijn stad en heerlijkheid Asperen aan graaf Willem III.
1314 jan. 11 1 charter

793 Akte van toezegging door Gijsbert, heer van IJsselstein, Arnout van IJsselstein, zijn zoon, ridders, Jan van IJsselstein, kanunnik van St. Marie te Utrecht, Willem van IJsselstein, kanunnik ten Dom te Utrecht en Otto en Herbaren van IJsselstein, broers, van bijstand aan graaf Willem III met het huis te IJsselstein en hun ander leengoed van Holland en Amstel.
1321 okt. 17 1 charter
Gedrukt: Berkelbacn, 486.

794 Akte van bevestiging door Arnout, heer van IJsselstein, van zijn belening door graaf Willem IV met zijn leengoed, afschrift 1552.
1344 sep. 11 1 stuk

795 Akte van uitspraak door Jan, heer van Barcançon, Arnout, heer van IJsselstein, Dirk, heer van Brederode, Gijsbert, heer van Abcoude, Arnout van Arkel, ridders en Pieter die Kamerouwer van Haitstein, knaap, in het geschil tussen Jan, heer van Arkel en Jan van Polanen, heer van de Lek en Breda, ridders, inzake het goed van de Lek.
1359 juli 4 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 101.
De tekst hersteld met inv.nr. 226 folio 33 nr. 162.

796 Akte van toezegging door Zweder van Abcoude, heer van Gaasbeek, Putten en Strijen, aan hertog Albert om geen gebruik te maken van zijn oude leenakten, nu de hertog hem beleend heeft met de heerlijkheid Putten en Strijen.
1361 okt. 19 1 charter
Gedrukt: J.L. van der Gouw, De Ring van Putten, 's-Gravenhage 1967, nr. 9.

797 Akte van schadeloosstelling door Reinout van Brederode, heer van de Eem, voor Johanna, vrouwe van Gennep en de Eem, zijn vrouw, van hertog Albert van de overdracht van het goed te Eem aan Jan, heer van de Lek en Breda.
1373 dec. 6 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 286.
De tekst hersteld met inv.nr. 226 folio 106v.

798 Akte van toezegging door Jan van Vianen heer Zwedersz. van de opdracht aan hertog (Albert) van een gelijkwaardig goed als hij in eigendom kreeg.
1392 mrt. 29 1 charter

799 Akte van opdracht door Jan, heer van Arkel, Perwez en Mechelen, van huis en stad Everstein met hoog en laag gerecht aan hertog Albert.
1397 okt. 29 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 228 folio 262 nr. 1120.

800 Akte van belening door graaf Willem II van Boudijn Hendriksz. van Duiveland met half Pendrecht, 22 februari 1240; overeenkomst door Nikolaas, heer van Putten, met Boudijn Hendriksz. van Duiveland inzake de grens tussen hun ambachten van Katendrecht en Pendrecht, 3 februari 1243; overdracht door Jan van de Werken van zijn land op Duiveland aan Boudijn Willemsz. van Duiveland, 1 april 1282; overeenkomst door Hendrik Boudijnsz. van Duiveland met Boudijn Willemsz. van Duiveland inzake hun goed op Duiveland en in Rhoon, 6 mei 1282; overeenkomst door Hendrik Boudijnsz. van Duiveland met Boudijn van Roden inzake hun goed op Duiveland en in Pendrecht, 1 oktober 1282; belening door graaf Willem III van Boudijn van Roden met het ambacht van vier hoeven land, gelegen tussen de ambachten van Rhoon en Pendrecht, bij overdracht door Hugo Borstsz. van Rhoon, 18 mei 1309; bevestiging door graaf Willem III van de overdracht door Hendrik van Liedekerke van Prijsambacht aan Hugo Borst, 24 maart 1315; vidimus van Margaretha van Buren, Jan Nagel en Floris Andriesz ., priesters en Arnout van Alkemade, 2 september 1400.
1240-1400 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., I, 372, 394, II, 448, 453, 465; Kruisheer, 153.

801 Akte van belening door graaf Jan II van Nikolaas, heer van Putten, met twintig pond Hollands jaarlijks op de tol te Strienemonde in ruil voor diens vergelijk met die van Dordrecht, afschrift, ongedateerd.
1304 feb. 27 1 stuk

802 Staat van leenmannen van de hofstede Arkel, hertog (Jan van Beieren) aangekomen bij de zoen van Brabant.
ongedateerd 1 katern
Van Riemsdijk, 108.

803 Staat van leenmannen van hertog Jan van Beieren in Zuid-Holland.

ongedateerd 1 katern
Van Riemsdijk, 108.

804 Akte van bevestiging door hertog Filips van de belasting door Arnout van Gent van het veer te Papendrecht met acht gouden Engelse nobels jaarlijks, te lossen met het zesvoudige.
1438 nov. 6 1 charter

805 Akte van toezegging door Rutger van Boetselaar en Elburg van Langerak, zijn vrouw, van bijstand aan hertog (Filips) met het huis te Asperen, genaamd Wadenburg, en de halve heerlijkheid.
1450 sep. 2 1 charter

806 Memorie inzake de heerlijkheid Heukelum, met akte van belening, afschrift, ongedateerd.
1479, ongedateerd 1 katern

806A.1-806A.2
Akte van opdracht door Rudolf Mourinck, priester, pastoor van Hedel, voor Oswald, graaf van den Bergh, heer van Bylandt en Hedel, van de ambachtsheerlijkheden aan Eem en Alm, genaamd Eemkerk, Opalm, Uitalm en Voornsaterwaard, gelegen in Zuid-Holland, aan keizer (Karel V), met machtiging door Oswald, graaf van den Bergh, 15 maart 1524.
1524 mrt. 24 2 charters
Oorspronkelijk aaneengehecht
De tekst hersteld met inv.nr. 725 c. Zuid-Holland folio 36v-37.
806A.1 Charter 1
806A.2 Charter 2

807 Akte van bevestiging door Karel van Bernemicourt, heer van Thieuloie, ridder, en Florence van Heemstede, zijn vrouw, van de verheffing van huis en heerlijkheid Liesveld, de hoge en lage heerlijkheid van half Nieuwpoort, Ammersgraafland en zijn ander goed door keizer (Karel V) tot baronie.
1549 apr. 13 1 charter

808 Staat van de leenmannen van de hofstede Altena, die door zijn bezitter verbeurd was.
1569 1 deel

808A Repertorium van de hofstede Altena.
1969 - ca. 1630 1 deel

3.04.05 ZEELAND

809 Repertorium Zeeland A., met retroacta vanaf ca. 1300.
ca. 1560 1 deel

810 Repertorium Zeeland B.
ca. 1530 - ca. 1650 1 deel

811 Akte van toewijzing door Pieter van Borsele, ridder, van de medegave van Jutte, zijn dochter, voor haar huwelijk met Hendrik van de Lek.
1271 nov. 6 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 224; Kruisheer, 458 bis.

812 Akte van bevestiging door Tielman ver Machteldenz., Jan die Vrieze, Hendrik die Vrieze en Gijsbert Malegijs, schepenen van Dordrecht, van de borgstelling door Hugo en Wouter van Kruiningen, Jan van de Maalstede, ridders, Gerard van de Maalstede, Nikolaas van Baarsdorp en Boudijn heer Dankertsz. voor Pieter van Borsele, ridder, van diens toezegging van honderdvijftig pond Engels aan Hendrik van de Lek, ridder.
1278 aug. 15 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., IV, 1835.

813 Akte van schadeloosstelling door Floris van Borsele van de bevestiging door graaf (Floris V) van de lijftocht van zijn vrouw.
1282 mei 9 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., IV, 2027.

814 Akte van bevestiging door Folker van Ydele van zijn belening door graaf Willem III met tweeëndertig gemet.
1308 mei 26 1 charter

815.1-815.5 Akte van bevestiging door graaf Willem III van de huwelijksvoorwaarden tussen Arnout van Haamstede en Avezoete, dochter van Matthijs Rengersz., 2 april 1335; Met bevestiging door Floris van Haamstede, ridder, en Jan van Haamstede, knaap, broers, van Arnout, hun broer, in het derde deel van het goed van Witte, hun vader, 2 april 1335; Met schadeloosstelling door Matthijs Rengersz. en Hendrik van de Maalstede van de borgstelling door graaf Willem III, 2 april 1335; Met uitspraak door graaf Willem III in het geschil tussen Arnout van Haamstede en Matthijs Rengersz. inzake het huwelijk, 2 april 1335; En met

schadeloosstelling door Floris van Heemstede, ridder, en Jan van Haamstede, knaap, van graaf Willem III, 1335 apr. 2
1335 5 charters (getransfigeerd)

815.1 Charter 1
815.2 Charter 2
815.3 Charter 3
815.4 Charter 4
815.5 Charter 5

816 Akte van toezegging door Floris, heer van Haamstede, ridder, en Arnout, zijn broer, van hulde aan graaf (Willem IV) voor het goed, hen aanbestorven van Jan, hun broer.
1338 juli 8 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 610.

817 Akte van belening door hertog Willem V van Wolfert van Borsele, heer van Veere, ridder, zijn neef, met diens leengoed op Walcheren zoals hij hield van keizerin (Margaretha), vidimus van burgemeesters, schepenen en raad van Dordrecht, 8 november 1351, met afschrift, ongedateerd.
1351 jan. 14 1 charter en 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, II, 766.

818 Akte, houdende getuigenis door Karel de Stoute van de verbeurte van de heerlijkheid Haamstede met toebehoren door Floris, heer van Haamstede, en diens broers, aan hertog Filips, zijn vader, waarna Floris de heerlijkheid in lijftocht krijgt.
1454 juli 29 1 charter

819 Akte, houdende verzoek door Laurens van Kats Wolfertsz. om Arnout van Zwieten, heer van Leienberg en Loenersloot, als medegave van Maria van Kats, diens vrouw, te belenen met de tiende in Wolphaartsdijk.
1469 aug. 21 1 charter

3.04.06 AMSTELLAND, WATERLAND, GOOILAND EN ZEEVANG

820 Repertorium Amstelland, Waterland, Gooiland en Zeevang A, met retroacta vanaf ca. 1400.
ca. 1560 1 deel

821 Repertorium Amstelland, Waterland, Gooiland en Zeevang B.
ca. 1530 - ca. 1630 1 deel

822 Akte van belening door Gwijde, bisschop van Utrecht, van Maria, zijn dochter, gehuwd met Arnout van IJsselstein, met het goed, dat Egbert van den Bossche hield van Amstel, vidimus van Hendrik Riem, gardiaan van de minderbroeders te Utrecht, 15 mei 1318.
1316 nov. 28 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 177; Berkelbach, 342.

823 Akte van bevestiging door Wouter van Mijnden heer Melisz., knaap, van de leenroerigheid van zijn goed aan graaf Willem III.
1317 okt. 16 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 189-190.
De tekst hersteld met inv.nr. 401 folio 2v-3 nr. 11.

3.04.07 FRIESLAND

824 Repertorium Friesland A, met retroacta vanaf ca. 1400.
ca. 1560 1 deel

825 Repertorium Friesland B.
ca. 1530 - ca. 1630 1 deel

826 Akte van opdracht door Dirk Gerardsz. van zijn stenen huis met erf te Hoorn, gelegen aan het Rode steen, aan hertog (Filips).
1455 nov. 21 1 charter

827 Akte van opdracht door Floris Jansz. van Kranenbroek van anderhalve morgen en een viertal in Wognum aan hertog (Filips).
1455 dec. 22 1 charter

828 Akte van opdracht door Albert van Raaphorst Dirksz. van vijf morgen in Hoogwoud, gekocht van Bertout Willemsz., aan hertog (Filips) in ruil voor vijf morgen in Rijswijk, die hij in eigendom kreeg.
1458 mei 28 1 charter

829 Akte van bevestiging door Willem van Poelenburg Gerardsz., schout van Medemblik, van de afkondiging door Simon Pietersz., burger van Medemblik, van de opdracht van een kamp land aldaar, groot zevenhonderd roeden, aan hertog (Karel), waarna niemand aanspraken heeft doen gelden.
1473 okt. 15 1 charter

830 Akte van bevestiging door de lieden van de rekenkamer van Dirk de Waal in de eigendom van twee morgen in Westerblokker, die hij in leen had.
1518 mrt. 8 1 charter

831 Akte van toezegging door Jan, graaf van Egmond, heer van Purmerend enz., van bijstand aan keizer (Karel V) met zijn dorpen Warmenhuizen, Harenkarspel en Oudkarspel, elk belast met vierhonderd pond, alsof zij onbelast waren.
1522 mrt. 22 1 charter

3.04.08 WOERDEN

Zie ook inv.nrs. 849 en 850.

832 Akte van huwelijksvoorwaarden door Otto van Buren, Steven van der Weide en Jan van Zoelmond voor het huwelijk tussen Steven van der Weide en Elisabeth heer Bonsaardsd., waarbij graaf Willem III tachtig pond tournoois jaarlijks op het land van Woerden toezegt.
1319 dec. 17 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 398 folio 4 nr. 23.

833 Akte van toezegging door Willem van Bosch van de opdracht van goed in stad of land van Woerden aan hertog Jan van Beieren in ruil voor vijf morgen in Wateringen, die hij eigendom kreeg.
1420 juli 18 1 charter

834 Akte van bevestiging door Jan, heer van Wassenaar, burggraaf van Leiden, Cornelis van Dorp, ridders, Dirk van Rijswijk, Filips Saay, Jan Crook en Jacob Adriaansz., leenmannen van Holland, van de belening door (Jan), heer van Egmond, Baar enz., stadhouder van Holland, van (Jan) en Willem van Nesse alias van Gommengies, broers, met het huis te Nesse, wanneer zij echte zonen van Jan van Nesse zouden zijn.
1494 jan. 1 1 charter

3.04.09 HEUSDEN

835 Repertorium Heusden A, met retroacta vanaf ca. 1400.
ca. 1560 1 deel

836 Repertorium Heusden B.
ca. 1560 - ca.1630 1 deel

837 Staat van beleningen door graven van Holland met het huis Onsenoort te Vlijmen.
1370-1436 1 stuk

838.1-838.2 Akte van bevestiging door Jan, graaf van Megen, heer van Mierlo, van zijn belening door hertog (Filips) met honderd oude schilden jaarlijks op de tol te Heusden na verzuim.
1456 mei 7 2 charters
838.1 Charter 1
838.2 Charter 2

839 Register van beleningen, gedaan door (Hendrik), graaf van Nassau, en René van Châlon, prins van Oranje, voor de heerlijkheid Heusden, lopend over 1506-1551; met verheffingen met de ledige hand aan (Karel V).
1552 1 deel

3.04.10 VOORNE

840 Repertorium Voorne A, met retroacta vanaf ca. 1400.
ca. 1560 1 deel

841 Repertorium Voorne B.
ca. 1530 - ca. 1630 1 deel

842 Akte van toezegging door Jan van Kronenburg, heer van Loenen, ridder, van de opdracht van goed aan hertog Jan van Beieren in ruil voor vijftig gouden Franse schilden jaarlijks op het gors Woringzand, die hij in eigendom kreeg.
1423 aug. 25 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 694.
De tekst hersteld met inv.nr 232 folio 46v.

3.04.11 PUTTEN EN STRIJEN

843 Repertorium Putten en Strijen, Arkel en Altena A, met retroacta vanaf ca. 1460 en ca. 1400.
ca. 1560 1 deel

844 Repertorium Putten en Strijen, Arkel en Altena B.
ca. 1530 - ca. 1630 1 deel

845 Akte van bevestiging door Arnout, heer van Zevenbergen, van de leenroerigheid van stad, huis, land en heerlijkheid van Zevenbergen aan hertog (Filips).
1453 juni 28 1 charter

846 Akte van opdracht door Gerard, heer van Abbenbroek, ridder, van de ambachtsheerlijkheid van (Boudijn Harts land) met de aanwassen, gelegen in Poortugaal, en de visserij van (Fijen)oord tot Rotterdam aan roomskoning (Maximiliaan) en hertog Filips, diens zoon.
1488 apr. 30 1 charter

847 Akte van opdracht door Vincent Cornelisz ., meester van de rekenkamer, van vijfendertig morgen in Stomperspolder aan keizer (Karel V) in ruil voor goed in Koudekerk, Zoeterwoude bij Zwietersluis, Valkenburg en Katwijk, dat hij in eigendom kreeg.
1521 feb. 1 1 charter

848 Akten inzake Galathee, Ooltgensplaat en den Bommel, afschrift, ongedateerd.
1481-1488 1 katern

3.04.12 NEDERSTICHT

849 Repertorium Sticht, Woerden, Gelre en Oversticht A, met retroacta vanaf ca. 1400.
ca. 1560 1 deel

850 Repertorium Sticht, Woerden, Gelre en Oversticht B.
ca. 1530 - ca. 1630 1 deel

851 Akte van opdracht door Gijsbert, heer van Amstel, van zijn stenen huis te Utrecht aan graaf Floris IV.
1231 feb. 19 1 charter
Gedrukt: OSU., II, 813.

852 Brief van Gijsbert, heer van Amstel, aan (Beatrijs), gravin van Holland, inzake de leenroerigheid van zijn huizen te Loenen aan graaf (Floris V).
1291 aug. 12
Gedrukt: OSU., V, 2492.

853 Akte van lijftocht door Zweder, burggraaf van Montfoort, knaap, van

Katharina, zijn vrouw, op zes hoeven in Blokland.
1301 apr. 21 1 charter
Gedrukt: OSU., V, 3010.

854 Akte van opdracht door Jan, heer van Culemborg en de Lek, van hoog en laag gerecht van Jaarsveld aan hertog (Albert) ter overdracht aan (Otto), heer van Arkel, zijn neef.
1366 juni 11 1 charter

855 Staat van leenmannen in het sticht Utrecht.
ca. 1390 1 katern

856 Akte van toezegging door Willem, heer van Abcoude en Duurstede, van bijstand aan hertog Albert met zijn huis te Goye, hem tezamen met de heerlijkheid van Goye en Houten overgedragen door Hendrik, heer van Vianen, Goye en Ameide, ridder, zijn neef.
1397 mrt. 4 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 228 folio 242v nr. 1045.

857 Akte van belening door hertog Willem VI van Pieter Ruysch, burger van Utrecht, met een gezaat van twintig morgen in Kamerik.
1407 dec. 6 1 charter

858 Akte van belening door gravin Jacoba van Beieren van Jan Ruysch van Utrecht met twintig morgen en anderhalf viertel in Kamerik, hem aangekomen bij dode van Pieter Ruysch, zijn vader.
1418 feb. 14 1 charter
De inv.nrs. 857 en 858 zijn bijj een onbekende gelegenheid in het grafelijk archief achtergebleven.
De tekst hersteld met inv.nr. 710 folio 10 nr. 37.

3.04.13 OVERSTICHT

Zie ook inv.nrs. 849 en 850.

859 Staat van het leengoed, gehouden door de heer van Kuinre van de graaf van Holland.
ongedateerd 1 stuk

860 Akte van toezegging door Herman van Kuinre, heer van Urk en Emmeloord, van bijstand aan hertog Albert met zijn huis, daar hij na afstand door (Johanna), vrouwe van Voorst, met het huis beleend is.
1416 feb. 8 1 charter

3.04.14 BRABANT

861 Staat van beleningen van de abdij St . Truiden.
ongedateerd 1 stuk

862 Akte van opdracht door Hendrik van Assche van vijfendertig pond Leuvens op zijn goed in de parochies Leest er Proleghem aan graaf Floris V.
1277 juni 12 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., III, 1783.

863 Akte van opdracht door Jan, heer van Cuyk, van zijn huis te Tongelaar aan graaf Floris V.
1282 okt. 1 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., IV, 2064.

864.1-864.2 Akte van opdracht door Jan, heer van Heusden, van stad en stadsvrijheid van Heusden aan graaf Floris V, met vidimus van Gerard, graaf van Gulik, en Jan, graaf van Sponheim, 15 januari 1319.
1290 mei 31 2 charters
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., IV, 2480.
864.1 Charter 1
864.2 Charter 2

865 Akte van opdracht door Jan, heer van Saffenberg, en Sofia, vrouwe van Heusden, zijn vouw, van de stad Heusden aan Jan van Bergen, baljuw van Zuid-Holland, voor graaf (Willem III).
1318 juni 14 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 197.
De tekst hersteld met inv.nr. 289 folio 43v nr. 236.

3.04.15 GELRE
Zie ook inv.nrs. 849 en 850.

866 Akte van bevestiging door Otto van Buren, Zweder van Bloemenstein, Gijsbert van Kats en Jan van Zoelmond van de opdracht door Gijsbert van Kats van drie hoeven land in Rietveld in Culemborgerbroek in het gerecht van Lanxmeer aan Iwijn Hak van Malsen voor graaf (Willem III).
1319 nov. 9 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 226.
De tekst hersteld met inv.nr. 401 folio 2 nr. 8.

3.04.16 DUITSLAND

867 Akte van opdracht door Arnout, heer van Stein, van eenennegentig bunder in Boorsem aan graaf Floris V.
1294 apr. 17 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 875.

868 Akte van bevestiging door Dirk Loef van Dollendorp, ridder, van de ontvangst van tweehonderdvijftig mark Keuls van graaf Willem III, waarvoor hij voor vijfentwintig mark jaarlijks op zestig morgen te Gladbach leenman van de graaf is geworden.
1330 jan. 31 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 645 folio 14v nr. 81.
Dergelijke opdrachten bevinden zich vanaf 1302 ook in het archief van de graven van Henegouwen.

869 Akte van bevestiging door Engelbert van Sayn, heer van Valendier, van de ontvangst van tweehonderd mark van graaf Willem III, waarvoor hij op zijn huis Landshoven in Bederyndorp in de Mark leenman van de graaf is geworden.
1332 jan. 30 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 645 folio 13 nr. 73.

870 Akte van bevestiging door Jan van Broekhuizen van de ontvangst van tweehonderd pond kleine tournoois van graaf Willem III, waarvoor hij leenman van de graaf is geworden.
1334 okt. 25 1 charter

871 Akte van belening door graaf Willem IV van Koenraad van Lossnich met honderd pond jaarlijks, gelijktijdig afschrift.
1339 nov. 5 1 stuk

872 Akte van bevestiging door Dirk van Hetterscheit van zijn belening door hertog Willem VI met de hof, genaamd Pelland, gelegen in het kerspel Heinsbeek, na verzuim.
1406 mrt. 3 1 charter

3.04.17 RECHTSPRAAK IN LEENZAKEN

873 Register van akten van uitspraak door Karel de Stoute, Filips de Schone, Karel V en Filips II in leenzaken.

1470-1566 1 deel

874 Register van akten van uitspraak door Filips II in leenzaken.
1566-1570 1 deel

875 Register van gedingen in leenzaken.
1485-1503 2 delen in een band

3.04.18 FINANCIËN IN LEENZAKEN

876 Staat van de dienst of de afkoop daarvan op alle leengoed in Holland, opgesteld door Lodewijk, heer van Gruuthuse.
1470 1 deel

877 Register 'Valor feodorum'; staat van de waarde van alle leengoed in Holland en Zeeland.
1472-1474 1 1deel

877A Verklaring van Jan van der Dussen omtrent de baten en lasten van de heerlijkheden die hij houdt van de graaf van Holland.
1475 mrt. 26 1 stuk

878 Brief van Filips van der Spangen inzake zijn leengoed.
ongedateerd 1 stuk

879 Staat van te leveren manschappen voor het leengoed in Holland.
(1474), 1477 - 1479 2 delen

880 Staat van te leveren manschappen voor het leengoed in Zeeland.
(1474) 1 deel

881 Register 'Valor feodorum'; staat van de waarde van het leengoed, dat nog niet aangegeven was.
1476 1 deel

882 Akte, houdende getuigenis door Wolfert van Borsele, graaf van Grandpré en Bouchain, heer van Veere, Zandenburg enz., van zijn leengoed.
1476 mei 20 1 charter

883 Staat van achterleenmannen in Holland, voorkomend in inv.nr. 877.

1478 1 katern

884 Staat van de waarde van de lenen in Holland en Zeeland.
1499 1 deel

885 Staat van de waarde van de lenen in Holland.
1504 1 deel

886 Staat van de waarde van de lenen in Holland, met repertorium Zuid-Holland, opgemaakt ca. 1530.
1517-1522 1 deel

887-891 Staten van ontvangen heergewaden.
1469-1574 5 delen

887 1469-1477
888 1515-1534
889 1534-1548
890 1548-1564
891 1564-1574

3.05 AANSTELLING VAN AMBTENAREN

892 Register 'Bevelinge II' van akten van aanstelling door hertog Albert.
1392-1404 1 deel
Van Riemsdijk, 71.
Bewerkt: J.H. Scheffer, Grafelijke Commissie of beveelhoeken, I, 1392-1404, in: Het Nederlands Familie-Archief, Rotterdam 1883.

893 Register 'Bevelinge IIII' van akten van aanstelling door hertog Willem VI.
1408-1416 1 deel
Van Riemsdijk, 72.
Bewerkt: J.H. Scheffer, Grafelijke Commissie of beveelhoeken, II, 1408-1418, in: Het Nederlands Familie-Archief, Rotterdam 1883.

894 Register 'Bevelinge V' van akten van aanstelling door gravin Jacoha van Beieren, hertog Jan IV van Brabant en hertog Jan van Beieren.
1417-1421 1 deel
Van Riemsdijk, 73.
Bewerkt: J.H. Scheffer, Bevelhoek 5, in: De Wapenheraut, jrg. 11, 1907, pp. l02-127.

895 Register 'Commissiones anni 26' van akten van aanstelling door hertog Filips.
1425-1428 1 deel

Van Riemsdijk, 74.

896 Register 'Commissiones Bourgoigne' van akten van aanstelling door hertog Filips.
1428-1454 1 deel
Van Riemsdijk, 75.

897 Akte van bevestiging door Gerard van Heemstede, ridder, van zijn aanstelling door hertog Albert als kastelein van het huis Teilingen.
1365 apr. 3 1 charter

898 Akte van bevestiging door Raas van Borsele, ridder, van zijn aanstelling door hertog Albert als kastelein van Geertruidenberg.
1369 jan. 12 1 charter

899 Akte van aanstelling door hertog Albert van Jacob Vlistman als schout van Geertruidenberg, nadat hij van het schoutambacht van Oudewater had afgezien, nadat (Daniël), heer van de Merwede en Stein, in 1403 zijn termijn zal hebben beëindigd.
1397 nov. 24 1 charter
Dit charter is blijkbaar niet uitgegaan of bij een latere gelegenheid in het grafelijk archief teruggekeerd.

900 Akte van bevestiging door Arnout uten Campe van zijn aanstelling door hertog Willem VI als kastelein van Gorinchem.
1410 apr. 2 1 charter

901 Akte van bevestiging door Jan van Drongelen, heer van Eethen en Meeuwen, ridder, van zijn aanstelling door hertog Willem VI als kastelein van Gorinchem.
1411 apr. 14 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 163.

902 Akte van bevestiging door Dirk van Santhorst van zijn aanstelling door hertog Willem VI als kastelein van Medemblik.
1414 apr. 15 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 283.

903 Akte van bevestiging door Dirk van de Merwede van zijn aanstelling door hertog Willem VI als kastelein van Geertruidenberg.
1414 aug. 18 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 297-298.

904 Akte van bevestiging door Filips van der Spangen, ridder, van zijn aanstelling door hertog Willem VI als kastelein van IJsselstein.
1416 aug. 8 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 380-381.

905 Akte van bevestiging door Dirk van Heukelum van zijn aanstelling door hertog (Jan IV) van Brabant en gravin Jacoba als kastelein van Loevestein.
1419 apr. 11 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 480-481.

906 Akte van bevestiging door Reinout, Sarisz. van zijn aanstelling door hertog Jan van Beieren als kastelein van Gorinchem voor zijn lening van eenduizend honderdvijftig Rijnse guldens.
1423 mei 29 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 681 noot.

907 Akte van bevestiging door Floris van den Abeele, heer van Welsinge, van zijn aanstelling door hertog Jan van Beieren als kastelein van Loevestein.
1424 mei 22 1 charter

908 Akte van aanstelling door hertog Jan van Beieren van Gerard van Heussen als schout van Haarlem.
1424 juli 5 1 charter

909 Akte van aanstelling door hertog Filips van Jan Nemery en Godschalk Oom als muntmeesters van Holland, Zeeland en Friesland.
1425 aug. 1 1 charter
Inv.nrs. 908 en 909 zijn blijkbaar niet uitgegaan of bij een latere gelegenheid in het grafelijk archief teruggekeerd.

3.06 DIJKZAKEN

910.1-910.2 Akte van overeenkomst door Jan, heer van Heusden, met graaf Floris V inzake de schouw over de Zijdwinde en de Hoofddijk, 1273 feb. 12; vidimus van Jan, gardiaan van de minderbroeders te Dordrecht, 21 april 1334 en vidimus van schepenen en raad van Dordrecht, 1356 jan. 14.
2 charters
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., III, 1625.
910.1 Charter 1
910.2 Charter 2

911 Akte van toezegging door Jan van Renesse, ridder, aan graaf Floris V van de uitwatering van zijn ambacht door de sluis van Brijdorpe.
12(86) apr. 7 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., IV, 2258.

912 Akte, houdende bepaling door graaf Floris V inzake het onderhoud van de dijk tussen Oudgodskoog en Limmen, afschrift, ongedateerd.
1288 aug. 16 1 stuk
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., II, 641 ; Kruisheer, 736. Kruisheer, IV, 2263.

913 Akte van uitspraak door graaf Floris V in het geschil tussen de ingezetenen van Schouwen inzake hun dijkwerk.
1291 feb. 26 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 762; Kruisheer, 819.

914 Akte van bevestiging door graaf Floris V van de uitspraak door heemraden van de Riederwaard inzake spadesteking.
1292 mrt. 18 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 814; Kruisheer, 856.

915 Akte van bevestiging door prelaten en kapittels ten Dom, van Oudmunster, St. Pieter, St. Jan en St. Marie te Utrecht van de overdijking van de IJssel bij Hoppenesse door Jan van Nassau, elect van Utrecht, en graaf Floris V, daar zij nu het nut van de dam hebben ingezien.
1296 feb. 1 1 charter
Gedrukt: OSU., V, 2736.

916 Akte van uitspraak door Nikolaas Persijn, ridder, Nikolaas, heer van Putten, Filips van Duvenvoorde, Vrieze van der Mye, baljuw van Zuid-Holland en Jan ver Diedwienz., burger van Dordrecht, in het geschil tussen graaf Jan II en Willem van Wendelnesse, Gillis van Barendrecht, Willem van Wijtvliet, Remburg Geile Genen dochter uter Nesse en Colijn Everdeisz. inzake ambachten, tienden, visserijen en erven in de Tieselenswaard.
1303 nov. 5 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 35.

917 Akte van toezegging door Hendrik en Costijn van Renesse, broers, van bijstand aan graaf Willem III met de aanleg van een dijk tussen Borsele en Zuid-Beveland onder afstand van het erfdeel van hun moeder.
1312 apr. 9 1 charter

918 Akte van toezegging door Jan, bisschop van Utrecht, aan graaf Willem III van bijstand onder meer inzake de aanleg van een middeldijk tussen IJssel en Vecht.
1323 mei 22 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 317; Berkelbach, 567.

919 Akte, houdende bepaling door Jan, bisschop van Utrecht, dekens en kapittels ten Dom, van Oudmunster, St. Pieter, St. Jan en St. Marie, Jacob, bisschop van Zuden, abt en convent van St. Paulus en van Oostbroek, commandeur en convent van St. Katherijne en van het Duitse huis, Gijsbert van IJsselstein, Zweder van Abcoude, Jan van Woudenherg, Steven van Zuilen, Evert van Heemstede, ridders, graaf Willem III, burgemeesters, schepenen en raad van Utrecht, Steven van Zuilen, Hendrik van de Lek, Hubert de Schenk, Zweder van Vianen, Hendrik van Loenersloot, Ernst van Sterkenburg, Zweder van Bloemenstein, Wouter van Zuilen en Hendrik van den Rijn, knapen, inzake het onderhoud van de Lekdijk.
1323 juli 12 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 333-334; Berkelbach, 575.

920 Akte, houdende bepaling door hertog Albert inzake de herdijking van de Grote Waard.
1379 mei 16 1 charter
Dit charter is niet bezegeld.
Gedrukt: Van Mieris, III, 350-352.

921 Rekening van Simon Frederik van de bedijking van de Zijpe.
ongedateerd 1 katern
Afgehoord 8 maart 1389.

922 Staat van achterstallen hij de bedijking van de Zijpe.
1388 1 katern

923 Akte van overeenkomst door schout, schepenen, raad en gemeente van Delft met hertog Albert inzake de vaart via de Schie naar de Maas en de eventuele overlast.
1389 sep. 8 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 535.
De tekst hersteld met inv.nr. 226 folio 300v nr. 1900.

924 Akte, houdende getuigenis door Govert van Tienhoven, Frederik

Evertsz., Jan Spronc, Brabant Zegersz., Jan Akerlaak, Arnout Antonsz., Gerard van Liesveld, Dirk Gijsbertsz., Dirk van Wijk, Hanne Zoete, Jan Coppertsz., Willem Nikolaasz. en Paulus Bavenz., heemraden tussen Lek en Merwede, van de besteding door Willem Everdeisz., dijkgraaf aldaar, van driehonderddrieënveertig pond acht s. acht d. Hollands aan herstel van dijken van (Gijsbert van Vianen), heer van Ameide, waarvoor de dijkgraaf viervoudig pand heeft gevorderd.
1391 feb. 23 1 charter

925 Memorie inzake de bijdrage van de ingezetenen van Osdorp aan de bedijking van de polder Polanen.
ongedateerd 1 stuk

926 Akte, houdende bepaling door hertog Albert inzake het onderhoud van de dijken van Waterland en Zeevang, en akte van kwijtschelding door hertog Albert van dijklasten in de Schardam aan de ingezetenen van Grosthuizen, Etersheim en Oosthuizen voor hun buitendijks land hij Purmer en Beemster, afschrift, ongedateerd.
1403 dec. 12, 1389 aug. 5 1 katern
Gedrukt: Van Mieris, III, 787 en 533.

927 Memorie van de nalatigheid van de ingezetenen van Monnickendam bij het herstel van de dijken.
1406-1407 2 stukken

928 Stukken inzake het herstel van de Oostzanerdijk.
ongedateerd 3 stukken

929-930 Rekeningen van Jan van Goch voor (Margaretha) van Kleef en (Gerard) van Strijen, heer van Zevenbergen, c.s. van de nieuwe dijk tussen Broek en Zevenbergen, met bijlagen.
1410-1412 2 delen
De bijlagen zijn beschreven in de inv.nrs. 931-935.

929 1410 mei - 1411 dec. 25
Afgehoord 1 februari 1413.
Gedrukt in uittreksel: J.H. Hingman, 'De Maas en de dijken van den Zuid-Hollandschen Waard in 1421', blz. 45-49.

930 1411 dec. 25 - 1412 juni 20, met bijlagen,
Afgehoord 28 december 1413.
Gedrukt in uittreksel: Hingman, blz. 49-53.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 931-935.

931 Rekening van Jacob Arnoutsz. en Jacob van Grieken van de kost aan het

werk bij Broek en de indijking van de Keen.
1411 juni 3 - dec. 14 1 deel

932 Rekening van Jan Pels voor Wouter van Gent van gereedschap voor de nieuwe dijk van de Zwaluwe.
1411 juni 25 - 1411 dec. 25 1 deel

933 Rekening van kuipwerk en arbeidsloon voor de indijking van de Keen.
1411 juli 6 - nov. 11 1 deel

934 Rekening van kuipwerk en arbeidsloon voor de indijking van de Keen, de Rode vaart en de hals van de Meren.
1411 dec. 28 - 1412 juni 11 1 deel

935 Rekening van Jacob van Grieken van werk aan de Keen en aan de Meren.
1412 feb. 21 - juni 13 1 deel

936 Akte van toezegging door hertog Reinout IV van Gulik en Gelre aan hertog Willem VI inzake de doorsteking van de dijk van Dalem, wanneer de dijk van de Tielerwaard bezwijkt.
1415 juni 14 1 stuk

937 Brief van hertog (Reinout IV) van Gelre aan hertog Willem VI inzake diens toegezegde bedijking van Dalem, terwijl hij Beesd, Acquoy en Rhenoy zou bedijken.
14(15) aug. 18 1 stuk
Zie ook: archief ACB, 3.01.02, inv.nr . 156.

938 Akte van overeenkomst door hertog Reinout IV van Gelre met hertog Willem VI inzake de schouw op de dijk van Haaften tot Dalem.
1416 juli 25 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 237 tweede stuk p. 27.

939 Rekening van Pieter Nikolaasz. van de bedijking van Dirksland.
1416-1417 1 deel
De laatste bladen ontbreken.

940 Brief van de stad Dordrecht aan hertog Jan van Beieren inzake de moeilijkheden bij de herdijking van het land.
14(24) juli 1 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, IV, 642-643.

941 Akte, houdende bepalingen door hertog Filips voor degenen, die de Zijpe zullen bewonen, wanneer deze ingedijkt is.
1443 mei 1 1 charter

942 Akte, houdende bepaling door prior en convent van het kartuizerklooster Nieuwlicht bij Utrecht en Abel Pietersz., dijkgraaf van de nieuwe bedijking voor de Maasdam ten noorden van de Maas, Nikolaas Hermansz., dijkgraaf van (Jacob) van Gaasheek bezuiden de Maas, en heemraden van de gehele bedijking inzake de visserij van het klooster en de waterstaat, gelijktijdig afschrift.
1448 juli 4 2 stukken

943 Akte, houdende bepaling door Rudolf, bisschop van Utrecht, inzake het onderhoud van de IJssel- en Lekdijk in de Lopikerwaard.
1454 aug. 10 1 charter

944 Akte van toezegging door prelaten, dekens en kapittels te Utrecht, ridders en stad van Utrecht en ingezetenen van Heikop, gelegen over de Rijn, Maarssen en Breukelerbroek, gelegen beneden de Rijn, en Jutphaas, Westraven, Papendorp, ---, Langerak, Elfhoeven, Portengen, Kortrijk, Otterspoorbroek, Gieltjesdorp, Oud Aa, Oudhuizen en Ver Myengerecht, gelegen tussen Rijn en Langevliet bij Breukelen, afwaterend op de Vecht, aan keizer (Karel V) en (Hendrik), bisschop van Utrecht, inzake hun beider schade bij een doorbraak van de Aa.
1527 juli 5 1 charter
In het handschrift is door een gat een aantal namen onleesbaar.

945 Brief van (C. Oom van Wijngaarden) inzake stukken in het grafelijk archief inzake de dijken, dammen en weteringen van Amstelland, Rijnland, het Sticht en Woerden, minuut.
1581 juni 28 1 stuk

3.07 HANDEL EN SCHEEPVAART

946 Register 'Thollen', bevattende afschriften van akten inzake tollen en toltarieven.
ca. 1360 1 deel
Van Riemsdijk, 96.

947 Register van vrijdommen van plaatsen in Holland en Zeeland van tol, afschrift ca. 1390.

1215-1381 1 katern

948 Staat van vrijdommen van plaatsen in Holland, Zeeland en Friesland van tol.
ca. 1550 1 deel

949 Akte van uitspraak door hertog Hendrik III van Brabant in het geschil tussen gravin Margaretha van Vlaanderen en Floris, voogd van Holland, inzake de tollen in Holland en Zeeland voor de kooplieden van Vlaanderen.
1256 okt. 13 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., III, 1109.

950 Akte van bevestiging door gravin Margaretha van Vlaanderen van de uitspraak door hertog Hendrik III van Brabant in haar geschil met Floris, voogd van Holland.
1256 okt. 15 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., III, 1119.

951 Akte van bevestiging door Jan van Dampierre van de uitspraak door hertog Hendrik III van Brabant in het geschil tussen gravin Margaretha van Vlaanderen en Floris, voogd van Holland.
1256 okt. 21 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., III, 1128.

952 Akte van bevestiging door prelaten en kerk ten Dom c.s. van de erkenning door enige lombarden van de rechtmatigheid van het beslag op hun goederen, daar zij de onderzaten van graaf Floris V een te hoge rente hadden berekend.
1283 feb. 10 1 charter
Gedrukt: OSU., IV, 2155; Kruisheer, OHZ., IV, 2095.

953 Akte van verblijf door Jan, heer van Cuyk, in zijn geschil met de burgers van Dordrecht inzake de tol te Cuyk aan de uitspraak door Willem van 's-Hertogenbosch, lombard, en Willem Willemsz., baljuw van Zuid-Holland.
1285 juni 14 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., IV, 2214.

954 Akte van tolvrijdom door graaf Floris V voor de onderzaten van (Jan), heer van Heusden, afschrift, ongedateerd.
1290 mei 31 1 stuk
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 713; Kruisheer, 784.

955 Akte, houdende verlening door graaf Jan I en graaf Jan van Henegouwen van stapelrecht aan de stad Dordrecht; vidimus van Bernard, gardiaan van de minderbroeders te Dordrecht, gelijktijdig afschrift 8 juli 1325.
1299 nov. 6 1 stuk
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, l097; Kruisheer, 1033.

956 Akte, houdende verlening door graaf Willem III van voorrechten aan de burgers van Lübeck in zijn gebied, vidimus van Hendrik, bisschop van Lübeck, 7 maart 1338.
1327 sep. 1 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 442-443.

957 Akte van bevestiging door hertog Jan III van Brabant en graaf Willem IV van de overeenkomst inzake tol en geleide op de Honte.
1342 juni 5 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 656-657. De tekst hersteld met inv.nr. 218 folio 13v nr. 103.

958 Akte van schuldbekentenis door burgemeesters, schepenen en raad van Amersfoort van honderd oude schilden jaarlijks aan hertog Albert voor hun vrijdom van biertol.
1388 sep. 9 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 503.
De tekst hersteld met inv.nr. 226 folio 278v nr. 1786.

959 Akte van verblijf door de steden (Haarlem), Leiden, (Delft), Alkmaar, Amsterdam, Rotterdam, Schiedam, Geertruidenberg, Oudewater, Vlaardingen, 's-Gravenzande, Naarden, Medemblik, Enkhuizen, Monnickendam, den Briel en Otto, heer van Arkel, met Gorinchem, de dorpen Akersloot, Uitgeest en Wormer aan de uitspraak door hertog Albert inzake de stapel van Dordrecht, ook wanneer een of twee zegels niet aangehangen mochten worden.
1394 jan. 2 1 charter

960 Akte van verblijf door burgemeesters, schepenen en raad van Dordrecht aan hertog Albert in hun geschil met de steden Haarlem, Delft, Leiden, Alkmaar, Amsterdam en de dorpen Wormer, Uitgeest en Akersloot inzake de stapel.
1394 okt. 17 1 charter

961 Akte, houdende bepaling door hertog Willem VI van het geleide van de kooplieden van Genua, vidimus van burgemeesters, schepenen en raad

van Brugge, 1 augustus 1415.
1413 juli 16 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 241-242.
Door beschadiging van de tekst is de juiste dagdatum onleesbaar.

962 Akte van schuldbekentenis door burgemeesters, schepenen en raad van Utrecht van vierhonderd oude schilden jaarlijks aan hertog Willem VI voor hun vrijdom van tol.
1415 okt. 10 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 350.

963 Akte van toezegging door Gise Koeyter en Tide Gerardsz., schippers en burgers van Kampen, aan gravin Jacoba en gravin Margaretha, haar moeder, om hun lading wijn niet te Den Briel of Dordrecht aan hun tegenstanders te verkopen, nadat zij op verdenking daarvan op de stroom van Texel gearresteerd waren.
1418 juli 27 1 charter

964 Akte van bevestiging door gravin Jacoba van Beieren van de kooplieden van Nijmegen in hun toltarieven te Gorinchem en elders, afschrift, ongedateerd.
1428 juli 27 1 stuk
Gedrukt: Van Mieris, IV, 924.

965 Verordening door hertog Filips inzake de stapel te Middelburg voor schepen, die via Wielingen of Veerse gat binnenlopen, gelijktijdig afschrift.
1433 juli 29 1 stuk
Gedrukt: Unger, Bronnen, III, 160.

966.1-966.3 Akte van overeenkomst door ouderlieden van de Duitse Hanze te Utrecht met hertog (Filips) inzake hun toltarief te Geervliet en Gouda voor twaalf jaar.
1455 jan. 2 1 charter, 1 stuk (lijst) en 1 chirograaf
966.1 Chirograaf
966.2 Charter
966.3 Lijst toltarieven

967 Akte van uitspraak door burgemeesters en raad van Groningen in het geschil tussen Ulrich van Grietzijl, Norden, Aurich en Born, hoofdeling in Oost-Friesland, en ingezetenen van Holland, Zeeland en Friesland inzake de koop door Jan Paulusz., burger van Groningen, van een hulk te

Rotterdam.
1455 mei 26 1 charter

968 Instrument van notaris Jan Ene van de door Jan Loupes de Haro, burger van Antwerpen, gevraagde opheffing van het beslag op zijn zending wijn, gelegd door Anton Boudijn, deurwaarder, voor Pieter van der Straten, waarna de wijn in handen is gesteld van Alonso cy Mennes, koopman van Spanje, en Jan Bernard, burger van Middelburg, hoewel een vrijgeleide op naam van burgemeesters en schepenen van Reimerswaal gold.
1525 dec. 20 1 charter

969 Memorie door de steden Delft, Leiden, Amsterdam, Rotterdam, Schiedam c.s. inzake de stapel van Haarlem.
ongedateerd 1 stuk

970 Akte, houdende verlenging van het bestand tussen Holland en Lübeck, vidimus van Johan Tideman, deken, en domkapittel, 1537.
1533 1 katern
Door beschadiging zijn data en residentie van het kapittel onleesbaar. Zie ook archief ACB, 3.01.02, inv.nrs. 1208-1209 en 1212-1213.

971 Memorie door keizer (Karel V) van de toltarieven voor burgers van Utrecht, daar zij klaagden, dat hen in Holland en Zeeland teveel werd berekend.
1539 aug. 30 1 charter

3.08 VISSERIJ

972 Staat van stukken, geleverd door mr. Abel van Coulster op verzoek van de stad Amsterdam, inzake een dagvaart over de visserij bij Vollenhove.
1533 1 katern

3.09 MARINE

973 Mandaat door roomskoning Maximiliaan en aartshertog Filips aan de luitenant-generaal van de vloot op de Maas om zijn schepen in gereedheid te brengen met het oog op oorlog.
1488 jan. 8 1 charter

974 Verordening door koning Filips II inzake de admiraliteit van de Nederlanden.

1559 aug. 8 1 bezegelde
katern

3.10 KERKELIJKE ZAKEN

975 Akte van fundatie door graaf Dirk VII van de kapel, gesticht door Allinus, zijn kapelaan, in de kerk van St. Marie te Utrecht, op het land de Poel bij Naaldwijk, vidimus van Adolf, proost, en Steven, deken ten Dom te Utrecht, 1 september 1294.
1198 1 charter
Gedrukt: OSU., V, 2646; Kruisheer, 22.

976 Akte van toezegging door roomskoning Lodewijk van de begeving door graaf Willem III van plaatsen in de St. Goedele te Brussel, de kerk van St . Gangericus in Kamerijk, de kerk van St. Dremoldus in Mechelen, de kerk van Fosses, de kerk van Lier, de kerk van Hugaarden en in Oudmunster te Utrecht.
1314 dec. 1 1 charter

977 Akte van presentatie door Hendrik van Everingen van Arnout Ponysen voor de kerk van Coudorpe, vacant door de dood van heer Gerard, aan graaf Willem III.
1321 nov. 18 1 charter

978 Instrument van Johan Beg(gert), notaris, van de scheiding door Nikolaas, abt van Middelburg, van het beneficium van de kerk van Nieuwerkerk op Duiveland tussen Jan Vaescilt en Witte van der Burch Pietersz., geestelijken, gelijktijdig afschrift.
1323 mei 17 1 charter
Gedrukt: Berkelbach, 566.

979 Akte van presentatie door Wisse en Costijn uten Poele van Jan van Waarde voor de kerk van Sabbinge aan graaf Willem III.
1327 okt. 7 1 charter

980 Mandaat door Jan, bisschop van Utrecht, aan alle geestelijken van zijn diocees om de herroeping van zijn uitspraak tegen Jan van Polanen, Zweder van Vianen, Willem van Duvenvoorde, Herbaren van Riede, ridders, c.s. inzake zijn goed ten Gein, Maarsserbroek en aan de Meerndijk af te kondigen.
1333 aug. 22 1 charter
Gedrukt: Berkelbach, 1102.

981 Akte van toezegging door burgemeesters, schepenen, raad en gilden van Utrecht van bijstand aan graaf Willem IV bij de vervulling van kerkelijke vacatures.
1340 apr. 12 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 635; Berkelbach, 1282.
De tekst hersteld met inv.nr. 218 folio 61 nr. 388.

982.1-982.3 Stukken inzake de rechtspraak over geestelijken in het graafschap Holland.
ongedateerd 3 stukken
982.1 Stuk 1
982.2 Stuk 2
982.3 Stuk 3

983 Akte van presentatie door burgemeesters, schepenen en raad van Middelburg van Jan Pietersz. voor een vierde deel van de kerk van Westmonster aldaar, vacant door de dood van heer Willem Zaelden, aan hertog Willem V.
1353 juli 19 1 charter

984 Memorie inzake de staat van geestelijken en hun rechtbank.
ca. 1370 1 stuk

985 Suppliek door hertog Albert aan paus Bonifatius IX om tweeënveertig geestelijken in beneficiën te willen bevestigen.
ca. 1390 1 stuk
Gedrukt: Van Riemsdijk, 412-423.

986.1-986.2 Memories van grieven van hertog Willem VI tegen bisschop en aartsdiaken van Utrecht inzake de geestelijke rechtspraak.
ongedateerd 2 stukken (aaneengehecht)
986.1 Stuk 1
986.2 Stuk 2

987 Akte van presentatie door gravin Jacoba van Beieren van Pieter Jansz. aan de aartsdiaken van Utrecht voor de kerk van Marken, vacant door de dood van heer Rembold.
1418 sep. 28 1 charter

988 Akte, houdende bepaling door Rudolf van Diepholt, bisschop van Utrecht, van de geestelijke rechtspraak voor de onderzaten van hertog

(Filips) in Holland, Zeeland en Friesland.
1434 feb. 28 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 1029-1031.
De tekst hersteld met inv.nr. 997.

989 Akte van bevestiging door hertog Filips van de bepaling door Rudolf van Diepholt, bisschop van Utrecht, van de geestelijke rechtspraak voor zijn onderzaten.
1434 feb. 28 1 charter
Gedrukt: Muller, Rechtspraak, III, 144.

990 Akte van bevestiging door abdis en convent van Rijnsburg van de voorwaarden, waarop hertog Filips hen de begeving van de Gravenkapel aldaar heeft afgestaan.
1448 aug. 2 1 charter
M. Hüffer, 'Bronnen voor de geschiedenis der abdij Rijnsburg', eerste deel, nr. 761.
De tekst hersteld met inv.nr. 238 folio 53-54v.

991 Stukken inzake de aanstelling van een priester van het gilde van het Heilige Kruis of St. Salvator in de parochiekerk van Ouder-Amstel alias Ouderkerk.
1450 1 stuk

992 Akte van bevestiging door Aleid Willemsd., meesteres van het convent van St. Elisabeth van de derde orde te 's-Gravenhage, van de regels, gegeven door hertog Filips.
1456 apr. 22 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 238 folio 126-129v.

993 Akten van overeenkomst door hertog Filips met Rudolf van Diepholt, bisschop van Utrecht, afschrift, ongedateerd.
1434-1462 1 katern
Deze katern is aan het eind onvolledig.

994 Akte van bevestiging door paus Leo X van de onderzaten van Karel V om niet in eerste aanleg buiten hun land gedaagd te mogen worden, afschrift van Alexander Madoets, officiaal van Kamerijk, 13 november 1515.
1515 juli 5 1 charter

995 Akte van bevestiging door paus Leo X van Karel V in de vervolging van geestelijken in diens gebied in wereldlijke zaken, afschrift van Alexander

Madoets, officiaal van Kamerijk, 13 november 1515.
1515 juli 5 1 charter
Gedrukt: Muller, Rechtspraak, III, 205.

997 Stukken inzake de geestelijke rechtspraak in Holland, afschrift, ongedateerd.
1323-1517 1 omslag

998 Instrument van Hendrik van Eyck, notaris, van de presentatie door keizer Karel V van Gijsbert Albertsz., keldermeester, als abt van het klooster St. Paulus te Utrecht aan (George van Egmond), bisschop van Utrecht.
1536 mrt. 4 1 charter

999 Instrument van Hendrik van Eyck, notaris, van de presentatie door keizer Karel V van Maria van Vronestein als abdis van het klooster Oudwijk te Utrecht aan (George) van Egmond, bisschop van Utrecht.
1536 aug. 3 1 charter

1000 Instrument van Jan Gozewijnsz. van Amerongen en Jacob Stoop van Rotterdam, notarissen, van de presentatie door keizer Karel V van heer Albert van Egmond van Merenstein als commandeur van het Duitse huis na de dood van heer Wouter van Amstel van Mijnden.
1536 dec. 23 1 charter

1001 Akte, houdende bepaling door keizer Karel V in het geschil tussen stad en land van Utrecht van de geestelijke rechtspraak.
1539 aug. 28 1 charter

1002 Register van stukken en getuigenissen inzake de aanstelling van de proost van West-Friesland.
ca.1550 1 katern

4 STUKKEN BETREFFENDE EIGENDOMMEN EN FINANCIËN

4.1 EIGENDOMMEN

4.1.01 ALGEMEEN

1003 Akte van bevestiging door Gerard, graaf van Gulik, van de ontvangst van graaf Willem III van tweeduizend en honderd pond zwarten tournoois en duizend kleine florijnen met toezegging van teruggave van de akte van graaf Willem III, wanneer deze gevonden wordt.
1327 mrt. 19 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 645 folio 9 nr. 38.

1004 Akte van schuldbekentenis door hertog Albert van zeshonderd pond Dordrechts of groten Vlaams jaarlijks op de legschat van Mark- en Loogors en de tol te Woudrichem aan Engelbert, graaf van de Mark, zijn neef.
1368 apr. 8 1 charter
Gecancelleerd.

1005 Akte van kwijtschelding door burgemeesters, schepenen, raad en gemeente van Zierikzee van hun klachten tegen Gerard Dullaert, tolgaarder te Geervliet, en al hun aanspraken aan hertog Albert voor hun wandaden in de tol te Geervliet.
1377 juni 18 1 charter

1006 Akte van schuldbekentenis door Willem van Gulik, hertog van Gelre, van vierduizend Rijnse guldens geleend geld aan hertog Albert.
1392 apr. 7 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 638 folio 5.

1007 Akte, houdende getuigenis door Thomas Vindegoet, monnik van ter Doest, rentmeester van de hof Krabbendijke op Zuid-Beveland, van de omzetting van dienst aan hertog Albert en zijn gevolg in levering van driehonderd hoet haver jaarlijks te Delft.
1395 juni 24 1 charter

1008 Akte van kwijtschelding door Adolf, hertog van Berg, graaf van Ravensberg, van zijn recht op duizend oude schilden jaarlijks aan hertog Willem VI, zijn neef.
1416 apr. 7 1 charter

1009 Akte van bevestiging door Adolf, hertog van Berg, graaf van Ravensberg, van de ontvangst van de achterstal van duizend schilden jaarlijks, leengoed, van hertog Willem VI met toezegging om Willem van den Berg, graaf van Ravensberg, zijn broer, van diens aanspraken te doen afzien evenals Gerard van den Berg, domproost te Keulen, zijn broer.
1416 apr. 7 1 charter

1010 Akte van kwijtschelding door Willem, broeder te Egmond, heer van IJsselstein, van zijn akte inzake achthonderd kronen jaarlijks.
1431 jan. 19 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 991.

1011 Akte van bevestiging door schouten, burgemeesters, schepenen, raad en gezworenen van Haarlem, Delft, Leiden, Amsterdam, Gouda, Alkmaar, Hoorn, Rotterdam, Schoonhoven, Geertruidenberg, Heusden, Oudewater en baljuw, burgemeesters en raden van Middelburg, Zierikzee, Reimerswaal en Goes van de borgstelling door Haarlem, Delft, Leiden, Amsterdam en Gouda voor een jaarrente aan Jan van Egmond en Willem, diens broer, door hertog Willem VI.
1416 sep. 20 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 389-390.

1012-1016 Stukken inzake de heergewaden in Holland.
1325-1448 5 charters

1012 Akte van overdracht door broeder Gerard van Schoten, commandeur, en convent van St. Jan te Haarlem van de heergewaden van Holland aan hertog (Filips) in ruil voor tienden te Velsen en de begeving van kerk en kosterij van Beverwijk, met retroacta, 1325-1392, 1448 mei 26
De retroacta zijn beschreven in de inv.nrs. 1013-1016.

1013 Akte van belening door graaf Willem III van Jacob, bisschop van Zuden, voor het klooster van St. Jan te Haarlem met de heergewaden van het land van Amstel en Woerden bij overdracht door Jean Chauffecire, 1325 feb. 28
Van dit charter resteert slechts een fragment.
De tekst met inv.nr. 398 folio 7v nr. 49.

1014 Akte van toewijzing door graaf Willem III van de heergewaden van tien pond Hollands van zijn leenmannen aan (Jacob), bisschop van Zuden, 1325 mei 7
Van dit charter resteert slechts een fragment.
De tekst hersteld met: GA. Haarlem, Kloosters, nr. 5 1 folio 8.

1015 Akte van toewijzing door graaf Willem IV van de heergewaden van zijn leenmannen aan heer Maarten, commandeur van St. Jan te Haarlem, 1339 feb. 24; vidimus van Hugo Braam, deken van St. Marie te Utrecht, 21 november 1360
De tekst hersteld met: GA. Haarlem, Kloosters, nr. 5 1 folio 8v.

1016 Akte van bevestiging door hertog Albert van de heren van St. Jan in hun voorrechten, 1392 apr. 19; vidimus van schout, burgemeesters, schepenen en raad van Haarlem, 20 maart 1442,
De tekst hersteld met: GA. Haarlem, Kloosters, nr. 5 1 folio 9.

4.1.02 NOORD-HOLLAND

1017 Akte van toezegging door Katharina, vrouwe van Voorne en burggravin van Zeeland, aan graaf Floris V van de teruggave van het haar voor haar leven gegeven goed, wanneer zij hertrouwt.
1293 juli 8 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 851.

1018 Akte van bevestiging door Simon Simonsz. en Herman Jansz., schepenen van Leiden, van de overdracht door Dirk van den Bossche van elf morgen land, genaamd Adegeest, in Voorschoten.
1396 jan. 26 1 charter

1019 Akte van overdracht door Gerard van Egmond, ridder, en Jan van Egmond, knaap, zijn zoon, van hun goed in het ambacht Voorhout en bij het huis Teilingen aan hertog (Willem VI) in ruil voor een tiende in Wateringen en een tiende in Monster, genaamd Oudenburger tiende.
1407 aug. 30 1 charter
De tekst hersteld met Archief van de Grafelijkheids Rekenkamer der Domeinen, rood, inv.nr. 2 folio 79v.

1020 Akte van bevestiging door Gerard Dirksz., schout van Wateringen, en Jan die Asich Jansz., Bartholomeus Arnoutsz.., Jan Nikolaasz., Jan Jansz., Tideman Jansz., Hubert Jansz., Frank Jansz. en Dirk Bloem van de overdracht door Albert Jansz. in de vierschaar van twee morgen land in Wateringen aan hertog (Filips).
1442 mei 7 1 charter

4.1.03 KENNEMERLAND

4.1.03.1 HAARLEM

Voor stukken afkomstig van de heren van Haarlem, zie: J.C. Kort, 'Het archief van de heren van Haarlem, 1254-1321', Den Haag 1976. Rijksarchieven in Holland. Inventaris reeks nr. 9.

1021 Akte van bevestiging door Jan van Polanen, ridder, van het losrecht van graaf Willem III van heerlijkheid en goed van Brederode, dat hij in pand heeft van heer Hendrik, heer van Brederode en Isabella van Fontaines, diens vrouw, voor eenduizend tweehonderd pond Hollands en de rente, wanneer de echtelieden de heerlijkheid niet willen lossen.
1337 sep. 13 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 595.

1022 Akte van overdracht door Walraven, heer van Brederode, en Willem van Brederode, heer van de Merwede en Stein, van het Oog, gelegen ten noorden van het Zijpe, aan Arnout, heer van Egmond en IJsselstein, ridder, hun neef, voor tweeduizend Franse schilden, eventueel te lossen door hertog Willem VI na vijf jaar.
1405 apr. 30 1 charter

1023 Akte van bevestiging door Hugo van Rietwijk en Jan Gaal, schepenen van Haarlem, van de overdracht door Dirk Hellebreker van huis en erf te Haarlem, afkomstig van Jan Vlaming, aan hertog Willem VI.
1414 feb. 16 1 charter

1024 Akte van bevestiging door Reinout, heer van Brederode, van hertog Filips in de lossing van de hoge heerlijkheid van Brederode en Voshol na vijfentwintig jaar met drieduizend klinkerts.
1453 juli 6 1 charter

4.1.04 ZUID-HOLLAND

1025 Akte van kwijtschelding door Dirk, heer van Wassenaar, van zijn aanspraken op de hulktol te Dordrecht, die hij van graaf Floris V in leen hield.
1289 mrt. 1 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., IV, 2371.

1026 Akte van bevestiging door Hendrik die Vrieze, Jan ver Diedwienz.,

Heineman Suys, Jan Malegijs, Jacob heer Giben zwager en Jacob die Kegelare, schepenen van Dordrecht, van de kwijtschelding door Willem Duking en Jan die Vrieze heer Gise Dukingsz. van de gruit te Dordrecht aan graaf Floris V.
1295 jan. 20 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 898.

1027 Akte van bevestiging door Jan, heer van Arkel, ridder, van graaf Willem III in de begeving van de parochiekerk van Ammers, daar de bewoners voorheen vielen onder de tot zijn begeving staande kerk van 's-Heeraartsberg.
1331 juli 22 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 520.

1028 Mandaat door hertog Albert aan de stad Dordrecht, Herman Vink, rentmeester, en Tielman Oom, baljuw van Zuid-Holland, om tot een bedrag van tienduizend schilden moeren te verkopen, gecancelleerd.
1359 mrt. 18 1 charter

1029 Akte van kwijtschelding door Reinout van Born, heer van Dalenbroek, van zijn deel in de erfenis van (Machteld), vrouwe van Voorne, aan hertog Albert.
1372 sep. 30 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 265 noot.

4.1.04.1 VOORNE

Voor stukken, afkomstig van de heren van Voorne. Zie: J.C. Kort, 'Het archief van de heren van Voorne, burggraven van Zeeland, 1272-1371'. Den Haag 1972. Het stuk dat aldaar (p. 125 nr. 245) als verloren wordt opgegeven, is inmiddels gevonden in het museum Meermanno-Westreenianum.

1030.1-1030.2
Akte van bevestiging door Hendrik van Dinslaken Frederiksz., Everdei heer Everdeisz. en Wouter Sasse Gijsbertsz., schepenen van Dordrecht, van de vestiging van negentien pond drie s. vier d. op het huis van wijlen Jan van Capelle, genaamd de Munt, voor Willem heer Rembout Sivertsz., 1375 april 3; Met akte van bevestiging door Gerard van den Steenhuse Jansz., Hendrik van Dinslaken Frederiksz. en Hendrik Sasse Gijsbertsz., schepenen van Dordrecht, van de getuigenis door heer Hendrik van Breda, priester, dat hij nog slechts acht s. vier d. ontvangen heeft, 1375 juni 20
1375 2 charters
Waren getransfigeerd, maar zijn losgeraakt.

1030.1 Charter, 1375 april 3
1030.2 Charter, 1375 juni 20

4.1.04.2 BLOIS

Voor stukken afkomstig van de graven van Blois, zie: A.A.M. Schmidt Ernsthausen, 'Het archief van de graven van Blois, 1304-1397', Den Haag 1982. Rijksarchief in Zuid-Holland. Inventaris reeks nr. 26.

4.1.04.3 ARKEL

Stukken afkomstig van de heren van Arkel zijn niet naar het archief van de graven van Holland overgebracht.

1031 Akte van bevestiging door Frederik die Bon(t) en Zeger Dirksz., schepenen van Gorinchem, van de overdracht door Pieter Nikolaasz. van een tijnsvrije hofstede, gelegen aan de Langedijk bij de stadsmuur, aan Reinout Sarisz., rentmeester van Arkel, voor hertog (Jan) van Beieren.
1423 mei 19 1 charter

1032 Akte van bevestiging door Rutger van der Haar en Herman Gerardsz., schepenen van Gorinchem, van de overdracht door Floris Tielmansz. van zijn deel in een hofstede aan de Krijtstraat aan ---, 1423 aug; Met bevestiging door dezelfden van de overdracht door Dirk van Baert van de hofstede aan de Krijtstraat aan Reinout Sarisz., rentmeester van Arkel, voor hertog (Jan) van Beieren, 1423 aug. 10
1423 2 charters (getransfigeerd)
Van een charter is slechts de helft bewaard.

1033 Akte van bevestiging door Jan van der Werf en Zeger Dirksz., schepenen van Gorinchem, van de overdracht door Jan Jansz. en Jan de Raede Bruizersz. van een tijnsvrije hofstede, gelegen aan de Langedijk bij de stadsmuur, aan Reinout Sarisz., rentmeester van Arkel, voor hertog (Jan) van Beieren.
1423 sep. 25 1 charter

1034 Akte van schadeloosstelling door Jacob, heer van Gaasbeek, Putten en Strijen, van hertog (Filips) van diens bevestiging van zijn verkoop van de uitgors Middelharnis aan abt en convent van St. Michiel te Antwerpen, prior en convent van het opperste kartuizerklooster in Savoye, Pieter Pot, Poppe Haymansz. en Jan Willemsz. c.s..
1436 aug. 18 1 charter

1035 Akte van overdracht door Jacob, heer van Gaasbeek, Abcoude, Putten en

Strijen, van de heerlijkheden Putten en Strijen aan hertog Filips.
1456 juni 28 1 charter

1036 Akte van bevestiging door Jacob, heer van Gaasbeek en Abcoude, van de voorwaarden van de verkoop van de heerlijkheden Putten en Strijen aan hertog Filips.
1456 juni 30 1 charter

4.1.04.4 PUTTEN EN STRIJEN

Voor stukken, afkomstig van de heren van Putten en Strijen, zie: Algemeen Rijksarchief, 'Het archief van de heren van Putten en Strijen, 1235-1459'.

1037 Akte van bevestiging door Jan Albertsz. alias van Egmond, deken, en kapittel van de Grote kerk te Dordrecht van hertog Filips in de begeving van een zevende kanonikaat in hun kerk, daar hij de Nieuwe Kerk te Dordrecht bij de hunne heeft geïncorporeerd op hun klachten over overstromingen en de recente brand.
1459 juli 28 1 charter

4.1.05 ZEELAND

1038 Akte van kwijtschelding door Gerard, heer van Voorne, burggraaf van Zeeland, en Albert, zijn zoon, van hun rechten op het burggraafschap van Zeeland met toebehoren en hun aanspraken op het goed van Teilingen.
1328 nov. 28 1 charter
Gedrukt: Devillers, Monuments, 225.

4.1.05.1 ZEELAND BEOOSTEN SCHELDE

1039 Akte van overdracht door Willem en Hendrik Gotenz. van hun eigendom in Schakerloo behalve hun woningen met toebehoren aan graaf Floris IV voor vierhonderdtachtig pond Vlaams.
1229 mrt. 22 1 charter
Gechirografeerd
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., II, 482.

1040 Akte van bevestiging door graaf Floris IV van de verpachting door de kerk van St. Oedenrode van hun land in Schakerloo aan de graaf voor vier pond Vlaams jaarlijks.
1230 mei 2 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., II, 503; Kruisheer, 114.

1041 Brief van Pieter Nobel en zijn broer, zoons van heer Nikolaas, aan graaf Floris V inzake de overdracht van haven, dorp en land in Klaaskinderen Nieuwland.
1285 jan. 14 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., IV, 2253.

1042 Akte van overdracht door Jan van Renesse, ridder, van honderd gemeten ambacht in Brijdorpe, door hem gekocht van Costijn Jansz., aan graaf Floris V.
1286 apr. 7 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., IV, 2257.

1043 Akte van toezegging door Jan van Renesse, ridder, aan graaf Floris V van teruggave van het hem gegeven goed in Brijdorpe op diens verzoek.
1292 feb. 11 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 809.

1044 Akte van kwijtschelding door Arnout van Halebeke van zijn derde deel in de legschat van Meenreweide.
1298 juni 30 1 charter
J. de Fremery, 'Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot het einde van het Hollandsche huis. Supplement', nr. 232.

1045 Akte van kwijtschelding door Arnout van Halebeke van zijn aanspraken op Meenreweide aan graaf Willem III voor zevenhonderdvijftig pond tournoois.
1309 aug. 8 1 charter

4.1.05.2 ZEELAND BEWESTEN SCHELDE

1046 Akte van bevestiging door Willem die Hollander en Boudijn, zijn broer, Floris Nikolaasz. en Willem, diens broer, Nikolaas Kerving, Gillis heer Pietersz. en Hendrik Kanseken, diens broer, ambachtsheren, en Gillis Costijnsz., Hugo heer Gillisz. en Lambert Vormaersz., schepenen van Reimerswaal, van de overdracht door Hugo Willem Arnoutszz., Willem Kervingsz. en Wisse Willemsz. van tweeëntwintig gemet aldaar aan Wisse Doedijnsz. voor graaf (Floris V).
1292 aug. 2 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 826.

1047 Akte van bevestiging door Hugo heer Nikolaasz. en Nikolaas Kerving,

zijn zoon, Splinter heer Pieter Bloksz., Willem en Kempe, diens broers, en Boudijn Kervingsz., ambachtsheren, en Gillis Costijnsz., Pieter Hugenz. heer Nikolaasz. en Lambert Vormaersz., schepenen van Reimerswaal, van de overdracht door Jan heer Pietersz. en Gillis en Kanseken, diens broers, en Arnout Pietersz., hun neef, van tweeënveertig gemet aldaar aan Wisse Doedijnsz. voor graaf (Floris V).
1292 aug. 3 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 827.

1048 Akte van bevestiging door Jan Withars van Middelburg te Brugge van de overdracht door Justaas Nikolaasz. van Poppendamme van het hem toegevallen land.
1299 aug. 1 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 1075.

1049-1114 Stukken betreffende kerken en tienden van het kapittel van St. Pieter te Utrecht, met retroacta.
1230-1309, 1310 - 1316 67 charters
De retroacta zijn beschreven in de inv.nrs. 1053-1104.

1049 Akte van kwijtschelding door deken en kapittel van St. Pieter van hun tienden in het graafschap Zeeland aan graaf Willem III, 1310 juli 8
Gedrukt: Devillers, Monuments, 119.

1050 Akte van kwijtschelding door deken en kapittel van St. Pieter van hun kerken en tienden in Zeeland aan graaf Willem III voor tweeduizend zevenhonderd zwarten tournoois en honderddrieëntwintig morgen in de Tieselenswaard tussen Dubbel en Maas, vier morgen tienden in Wolfbrandskerke, de visserij aldaar, de tijns en tienden in Nesse en de tiende van Tieselenskerke, 1310 juli 8
Gedrukt: Van Mieris, II, l09-110; Berkelbach, 193.

1051.1-1051.2 Akte van kwijtschelding door deken en kapittel van St. Pieter van hun patronaat in het graafschap Zeeland aan graaf Willem III, 1310 juli 8
2 charters
Gedrukt: Van Mieris, II, 111.

1051.1 Charter 1
1051.2 Charter 2

1052 Akte van toezegging door deken en kapittel van St. Pieter om graaf Willem III de akten inzake de tienden van Zeeland

te zullen geven, 1310 juli 8
Gedrukt: Van Mieris, II, 111.

1053 Akte van verpachting door Willem, deken, en kapittel van St. Pieter van de tienden in Emelisse, voorheen gepacht door Hugo Reilofsz., aan het gasthuis van Emelisse, 1230 apr. 26
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., II, 502.

1054 Akte van verpachting door E(verhard), deken, en kapittel van St. Pieter van de tiende te Wissenkerke en Zoelenkerke aan Anton, zoon van Hugo Verken, 1242 juli 18
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., II, 620.

1055 Akte van verpachting door E., deken, en kapittel van St. Pieter van de tiende in Vordemarshoek aan Willem Doedijnsz., 1251 aug. 25
Gedrukt: OSU., III, 1238. Kruisheer, OHZ., II, 899.

1056 Akte van verpachting door E., deken, en kapittel van St. Pieter van de tiende te Kleverskerke aan Basilius en Gillis, zoons van Arnout Nude, 1251 sep. 20
Gedrukt: OSU., III, 1241. Kruisheer, OHZ., II, 901.

1057 Akte van verpachting door E., deken, en kapittel van St. Pieter van de tiende te Geersdijk aan Pieter, zoon van Gillis Allardsz., 1258 mei 18
Gedrukt: OSU., III, 1440. Kruisheer OHZ., III, 1185.

1058 Akte van verpachting door E., deken, en kapittel van St. Pieter van een zesde deel van de tiende van tweehonderd gemet te Noordmonster aan Wolfbrand Bettenz. zoals Allard Poppenz., Venijn Wolfbrandsz. en Hendrik Poppenz., 1261 mrt. 18
Gedrukt: OSU., III, 1543.

1059 Akte van verpachting door S(teven), deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende aan Everdei van Vivere zoals Willem van Hoymat Hugenz., diens oom, 1270 okt. 8
Gedrukt: OSU., IV, 1786.

1060 Akte van verpachting door S., deken, en kapittel van St. Pieter van een zesde deel van de tiende van tweehonderd gemet te Noordmonster aan Willem Simonsz. zoals Allard Poppenz., Venijn Wolfbrandsz. en Hendrik Poppenz., 1271 mrt. 29
Gedrukt: OSU., IV, 1797. Kruisheer, OHZ., III, 1549.

1061 Akte van verpachting door Steven, deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Emelisse aan Simon Hugo Elewoltsz. zoals Thomas Hendriksz., 1273 sep. 26
Gedrukt: OSU., IV, 1852.

1062 Akte van verpachting door Gijsbert, deken, en kapittel van St. Pieter van de tiende van achtentwintig gemet te Schellacht aan Jan Einoutsz., 1274 sep. 4
Gedrukt: OSU., IV, 1875. Kruisheer, OHZ., III, 1678.

1063 Akte van verpachting door Gijsbert, deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Emelisse aan Pieter, Dankert, Hendrik en Jan, zoons van Willem Hugenz. van Emelisse, en Hendrik Jacobsz., hun neef, zoals Willem en Hugo Mondijn, zoons van Hugo van Emelisse, 1277 okt. 10
Gedrukt: OSU., IV, 1950. Kruisheer, OHZ., III, 1804.

1064 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Sabbinge en Westambacht aan Jan van Schengen zoals Willem, diens vader, en Elisabeth Doedijnsd., 1280 mrt. 18
Gedrukt: OSU., IV, 2025. Kruisheer, OHZ., IV, 1895.

1065 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende aan Thomas Willemsz. zoals Dankert Bertasz. na afstand door Jan Dankertsz., 1281 mrt. 18
Gedrukt: OSU., IV, 2066. Kruisheer, OHZ., IV, 1944.

1066 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Noorddijk aan Wisse Simonsz. na afstand door Wouter Weytin en Machteld, diens vrouw, 1281 nov. 20
Gedrukt: OSU., IV, 2083.

1067 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St. Pieter van de tiende van zes gemet te Kampen aan Agatha, abdis, en convent van Marienkamer te Noorddijk zoals Hugo die Gouwer, ridder, of Adelisse, diens dochter, 1282 juli 25
Gedrukt: OSU., IV, 2126. Kruisheer, OHZ., IV, 2045.

1068 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St. Pieter van de tiende van vijftig gemet te Zandijk aan Jan Hendriksz. zoals ver Gina, gehuwd met Nikolaas, 1285 nov. 12
Gedrukt: OSU., IV, 2257. Kruisheer, OHZ., IV, 2247.

1069 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St. Pieter van de tiende van negentien gemet te Rijsinge aan Boudijn van Rijsinge zoals Andries, diens vader, 1286 juni 22
Gedrukt: OSU., IV, 2277. Kruisheer, OHZ., IV, 2265.

1070 Akte van toezegging door G., deken, en kapittel van St. Pieter van de verpachting van de tiende van negentien gemet te Rijsinge aan Johanna, gehuwd met Boudijn van

Rijsinge, bij dode van haar man, 1286 juni 22
Gedrukt: OSU., IV , 2278. Kruisheer, OHZ., IV, 2266.

1071 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Kapelle op Zuid-Beveland aan Jan en Machteld, kinderen van Dankert Filipsz., 1287 nov. 2
Gedrukt: OSU., IV, 2320 . Kruisheer, OHZ., IV, 2321.

1072 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Oostkerke op Wolphaartsdijk aan Pieter van Welle, priester, zoals Simon van Oostkerke, 1290 okt. 22
Gedrukt: OSU., IV, 2456. Kruisheer, OHZ, IV, 2530.

1073 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Geersdijk, de tiende van vier gemet te Wissenkerke, de tiende van een half gemet te Kampen, de tiende van vier gemet in Vordemarshoek en drie andere tienden aan abdis en convent van Marienkamer te Noordwijk zoals Hugo die Gouwer, ridder, Standard, Hendrik Groetman Arnoutsz., Gillis Groetman en Simon Arnoutsz., 1291 okt. 8
Gedrukt: OSU., V, 2502.

1074 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St. Pieter van de tienden in Kerkvlietsoord aan Willem Boudijnsz. zoals Jan Rubeel, 1292 sep. 9
Gedrukt: OSU., V, 2548.

1075 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te 's-Heer-Arendskerke aan Margaretha, dochter van Agatha Everdeisd., 1293 feb. 22
Gedrukt: OSU., V, 2568.

1076 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende aan Hugo Hendriksz. van Brugdamme en Gillis Gillisz. zoals Hugo Eppenz., 1293 juli 3
Gedrukt: OSU., V, 2592.

1077 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Noorddijk aan Simon, Arnout, Nikolaas en Reilof, zoons van Gillis Groetman Hendriksz., 1294 okt. 12
Gedrukt: OSU., V, 2650.

1078 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Welle aan Jan Hugenz. zoals Hugo Hugenz., zijn vader, en Hugo en Gillis, diens zoons, 1295 mrt. 6
Gedrukt: OSU., V, 2674.

1079 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St.

Pieter van een tiende op Wolphaartsdijk aan Elisabeth, dochter van Wouter Zoete, 1295 sep. 9
Gedrukt: OSU., V, 2703.

1080 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St. Pieter van een derde deel van de tiende van tweehonderd gemet te Noordmonster aan Hendrik, zoon van Boudijn Venijnsz., 1295 sep. 9
Gedrukt: OSU., V, 2704.

1081 Akte van verpachting door deken en kapittel van St. Pieter van een tiende in Kuddinchem aan Nikolaas Aloudsz. zoals Simon van Geersdijk bij afstand door Pieter Simonsz., 1298 aug. 30
Gedrukt: OSU., V, 2890.

1082 Akte van bevestiging door Gijsbert, deken, en kapittel van St. Pieter van de huwelijksvoorwaarden tussen Simon Thomasz. en Elisabeth, dochter van Costijn van Kats, 1300 apr. 30
Gedrukt: OSU., V, 2958.

1083 Akte van verpachting door deken en kapittel van St. Pieter van een tiende te Wemeldinge aan Jan, priester, Pieter, Hendrik, Anton en Gerard, zoons van Simon Gerardsz., Gerard en Allard Jansz., en Allard en Jan, zoons van Willem Gerardsz., zoals Dankert Gerardsz., 1300 aug. 1
Gedrukt: OSU., V, 2972.

1084 Akte van verpachting door deken en kapittel van St. Pieter van een tiende te Hongersdijk aan Simon en Hendrik, zoons van Hugo Simonsz., zoals Simon, zoon van Hendrik Splinter, ridder, hun grootvader, 1301 feb. 16
Gedrukt: OSU., V, 3001.

1085 Akte van toezegging door deken en kapittel van St. Pieter van de lijftocht van Bela, vrouw van Simon, op een tiende te Welle en de tiende van twaalf gemet in Kuddinchem, 1301 juni 25
Gedrukt: OSU., V, 3024.

1086 Akte van verpachting door deken en kapittel van St. Pieter van een tiende te Oostkerke en Sabbinge op Wolphaartsdijk aan Simon Rubeel zoals Jan Rubeel, zijn vader, en Pieter Lewe, diens broer, 1393 feb. 2

1087 Akte van verpachting door deken en kapittel van St. Pieter van een tiende te Wissenkerke en Zoelenkerke aan Jan, zoon van Hendrik Gerolfsz., eventueel te komen aan Hendrik zijn zoon, of Elisabeth, zijn dochter, of Margaretha,

zijn vrouw, 1304 sep. 25

1088 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te 's-Heer-Arendskerke op Zuid-Beveland en te Hongersdijk aan de zoons en dochters van Margaretha, weduwe van Gillis van Westkerke te Westende, 1305 okt. 26

1089 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Westkerke op Wolphaartsdijk en in de nieuwe polder aldaar aan Willem en Simon, zoons van Gillis Willemsz., zoals hun vader en Reiner Simonsz., diens neef, 1307 okt. 17

1090 Akte van verpachting door G., deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Emelisse, te Welle en Kapelle aan Jacob Wivenz. zoals Simon ver Noudenz., 1308 feb. 21

1091 Akte van verpachting door Gijsbert, deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Westkerke op Wolphaartsdijk en in Ydelambacht aan Pieter, Paulus en Simon, neven van Pieter Pietersz. van Westkerke, 1308 feb. 21

1092 Akte van verpachting door Gijsbert, deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Sabbinge op Wolphaartsdijk aan Gillis Wolfertsz. zoals zijn vader en Wouter Zoete, zijn oom, bij afstand door Gillis, diens zoon, 1308 mrt. 26

1093 Akte van verpachting door Gijsbert, deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Kleverskerke aan Pieter, zoon van Willem Dirksz., 1308 mrt. 28

1094 Akte van verpachting door Gijsbert, deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Zandijk aan Willem en Jan, zoons van Simon Coopman Willemsz., 1308 apr. 22

Gedrukt: Van Mieris, II, 73.

1095 Akte van verpachting door Gijsbert, deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Zandijk aan Willem Coopman zoals Willem Boudijnsz., zijn vader, 1308 apr. 22

1096 Akte van verpachting door Gijsbert, deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende op Wolphaartsdijk aan Jan van Sabbinge, ridder, zoals Jan van Sabbinge Doedijnsz., zijn vader, Willem van Sabbinge Willemsz. en Pernela, zijn zuster, 1308 mei 22

1097 Akte van verpachting door Gijsbert, deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Oostkerke op Wolphaartsdijk aan Jan van Schengen Jansz. zoals Willem Rubeel Simonsz. en Anton, diens broer, 1308 mei 24

1098 Akte van verpachting door Gijsbert, deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Kloetinge op Zuid-Beveland en te Wissenkerke op Noord-Beveland aan Maria, dochter van Nikolaas van Baarsdorp, vrouw van Boudijn van Stavenisse, 1308 okt. 2

1099 Akte van verpachting door Gijsbert, deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Kloetinge in Mannee en te Reilofsdorp en te Wissenkerke op Noord-Beveland aan Boudijn Boudijnsz. zoals Boudijn Dankertsz., Willem Jansz. van Mannee, Dankert, Gillis en Dankert Dankertsz., broers, 1308 okt. 2

Gedrukt: Van Mieris, II, 77-78.

1100 Akte van verpachting door Gijsbert, deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Buttinge aan Jan Aloudsz. zoals Storm Wissenz., 1308 okt. 12

1101 Akte van verpachting door Gijsbert, deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Emelisse, een tiende, genaamd Hadden, en tienden te Welle en Zoelenkerke aan Jan, Hendrik en Jacob, zoons van Rosa, zoals Filips Simonsz. en hun moeder, 1309 juli 1

1102 Akte van verpachting door Gijsbert, deken, en kapittel van St. Pieter van een tiende te Geersdijk aan Mondijn en Gillis, zoons van Hendrik Liefkint, 1309 dec. 14

1103 Akte van bevestiging door Gijsbert, deken, en kapittel van St. Pieter van Pieter, zoon van ver Vrousten van Noorddijk, in de erfgang van zijn tiende op Noord-Beveland, 1309 dec. 14

1104 Akte van bevestiging door Gijsbert, deken, en kapittel van St. Pieter van Pieter Thomasz. in de pacht van een tiende te Zoelenkerke bij dode van Badelog, dochter van Gillis Heinemansz, 1309 dec. 14

1105 Akte van bevestiging door deken en kapittel van St. Pieter van de ontvangst van een akte van graaf Willem III inzake de koop van hun tienden in Zeeland van 8 juli 1310 en van een akte van graaf Willem III inzake de ruil van tienden en goed in Zeeland voor goed in Zuid-Holland van 8 juli 1310, 1310 juli 8

Gedrukt: Van Mieris, II, 110.

1106 Akte van kwijtschelding door deken en kapittel van St. Pieter van zevenhonderd pond Hollands van Hugo van Leiden, kapelaan van graaf Willem III, van de tweeduizend zevenhonderd pond voor de koop van de tienden van

Zeeland en driehonderd pond voor lijfkoop en vertraging, 1310 juli 27
Gedrukt: Van Mieris, II, 113.

1107 Akte van kwijtschelding door deken en kapittel van St. Pieter van eenduizend vijfhonderd pond Hollands van Hugo van Leiden, kapelaan van graaf Willem III, 1310 okt. 31
Gedrukt: Van Mieris, II, 114.

1108 Akte van kwijtschelding door deken en kapittel van St. Pieter van honderdvijfenzeventig pond Hollands van Hugo van Leiden, kapelaan van graaf Willem III, van een schuld van vijfhonderd pond van de graaf, Tielman die Vrieze, Jan Diedwienz.,Hendrik heer Gerardsz., Jan Malegijs en Hugeman mr. Everdeisz., burgers van Dordrecht, 1310 nov. 26
Gedrukt: Van Mieris, II, 114.

1109 Akte van machtiging door paus Clemens V van de proosten ten Dom, van Oudmunster en St. Jan om de ruil van de tienden van Zeeland, goedgekeurd door (Gwijde), bisschop van Utrecht, te bevestigen, (1312) apr. 8; afschrift, 9 maart 1313
Gedrukt: Van Mieris, II, 131; Berkelbach, 241.

1110 Akte van toezegging door het kapittel van St. Pieter te Middelburg van de levering van een zilveren kelk jaarlijks aan het kapittel van St. Pieter te Utrecht voor de pacht van de tienden in Zeeland, die graaf Willem III hen heeft gegeven, 1312 nov. 1
Gedrukt: Van Mieris, II, 127.

1111 Akte van machtiging door graaf Willem III van heer Hugo van Leiden, kanunnik van St. Jan te Utrecht, zijn klerk, om de bul van paus Clemens V aan de prelaten ten Dom, van Oudmunster en St. Jan te tonen, 1312 dec. 16
Gedrukt: Van Mieris, II, 128-129.

1112 Akte van bevestiging door Floris, proost ten Dom, Filips, proost van Oudmunster, en Nikolaas, proost van St. Jan, van hun afkondiging van de bul van paus Clemens V, afschrift van notaris Jan van Gent, ongedateerd, 1313 mrt. 9
Gedrukt: Devillers, Monuments, 127.

1113 Brief van (Nikolaas), proost van St. Jan te Utrecht, inzake de benoeming van (Jacob), deken ten Dom, als zijn plaatsvervanger bij de ruil van de tienden van Zeeland, 1313 jan. 26
Gedrukt: Van Mieris, 131.

1114 Akte van overeenkomst door Willem die Vrieze, heer van Oostende, Gerolf van Kats, Jan van de Maalstede en Gillis van Oostkerke, ridders, met graaf Willem III inzake de tienden van St. Pieter, 1316 mrt. 9

1115 Akte van toewijzing door graaf Willem III van zijn ambacht van Westbaarland, Bakendorp en Oudelande, de tienden aldaar en op Schouwen met behoud van de uitdijk op Dirksland, die jaarlijks meer dan honderd pond zwarten tournoois opbrengt, bijeen goed voor zevenhonderd pond zwarten tournoois, aan Hendrik en Costijn van Renesse, broers, in plaats van hun erfdeel.
1312 apr. 9 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 124.

1116 Akte van overdracht door deken en kapittel van St. Pieter te Middelburg van het patronaat van de kerken van Brugdamme, Gapinge, Zandijk, Schellacht en Kleverskerke met de kerken van Oosthoek, Popkensburg en Buttinge en de kosterijen van Brugdamme en Schellacht aan graaf Willem III in ruil voor het patronaat van vier prebenden in hun kerk.
1323 okt. 10 1 charter
Gedrukt: Berkelbach, 589.
De tekst hersteld met inv.nr. 303 folio 52v nr. 222.

1117 Akte van bevestiging door Hugo van Schoudee, Hendrik Colenz., Dankert Rininch en Willem Buffel Simonsz., schepenen van Reimerswaal, van de overdracht door Willem van Reimerswaal van de helft van het goed van wijlen Willem, diens vader, op Zuid-Beveland aan Raas van Borsele, rentmeester van Zeeland bewesten Schelde, ridder, voor hertog Albert.
1380 juli 2 1 charter

4.1.06 WATERLAND

1118 Akte van overdracht door Jan Persijn van zijn heerlijkheid in Waterland, Zeevang en zijn goed in Amsterdam aan graaf Floris V in ruil voor diens goed in de Lier en Zouteveen.
1282 juli 28 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., IV, 2048.

1119 Akte van afstand door Bertout, heer van Assendelft, ridder, van zijn aanspraken op de Weer of het Gat ter Weer aan hertog Willem VI.
1405 feb. 6 1 charter

1120 Akte van toezegging door Floris van Alkemade, ridder, om hertog Willem VI zijn akten inzake de visserij ter Weer te zullen overgeven na ontvangst van zevenhonderdvijftig Gentse nobels.
1412 mei 21 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 237 folio 103.

1121 Akte van bevestiging door hertog Filips van de overdracht door Hendrik van Haarlem en Dirk van Tetrode van een derde van Warderbroek, gelegen in de ban van Oorgat, hen aangekomen bij de dood van Jan van (Tetrode), aan de hertog, met retroacta, 1396 en 1434.
1435 jan. 16 1 charter
D.Th. Enklaar en J.Ph. de Monté Verloren, 'Oorkonden betreffende een tiental marken', IV, nr. 31.
De retroacta zijn beschreven in de inv.nrs. 1122 en 1123.

1122 Akte van belening door Willem, graaf van Oostervant, van IJsbrand van Tetrode Hendriksz. met een derde van Warderbroek, gemeen met Floris van Alkemade, gelegen in de ban van Oorgat, bij opdracht uit eigen.
1396 mrt. 9 1 charter
Gedrukt: Fontes, IV, 27.

1123 Akte van toewijzing door hertog Filips van de helft van een derde van Warderbroek aan Hendrik van Haarlem, daar deze na onderzoek door (Gijsbert van Vianen), baljuw van Waterland, en (Otto van Egmond), baljuw van Kennemerland, beter recht bleek te bezitten dan de buren van Warder.
1434 dec. 21 1 charter

4.1.07 AMSTELLAND EN GOOILAND

1124 Akte van verpachting door Godelindis, abdis van Elten, van het land Naardinkland met toebehoren aan graaf Floris V voor vijfentwintig pond Utrechts jaarlijks.
1280 mei 6 1 charter
Gedrukt: OSU., IV, 2031. Kruisheer, OHZ., IV, 1903.

1125 Akte van toezegging door Godelindis, abdis van Elten, om graaf Floris V binnensjaars de bevestiging door het convent inzake de verpachting van Naardinkland te zullen geven.
1280 mei 13 1 charter
Gedrukt: OSU., IV, 2034. Kruisheer, OHZ., IV, 1907.

1126 Akte van bevestiging door custos en convent van Elten van de verpachting van Naardinkland aan graaf Floris V.
1281 nov. 29 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 439.

1127 Akte van toezegging door Gijsbert van Amstel, ridder, van de overdracht van twee akten van roomskoning Willem II, twee bullen en een akte van de abt van St. Paulus te Utrecht inzake Naardinkland aan graaf Floris V, zodra zijn proces met de abdis van Elten beëindigd is.
1292 mrt. 15 1 charter
Gedrukt: OSU., V, 2515.

1128 Akte van uitspraak door graaf Jan I in het geschil tussen Willem, bisschop van Utrecht, en hemzelf inzake het Reigersbosch in Bijlmerbroek, dat hij aan zichzelf toewijst als afkomstig uit het goed van Gijsbert van Amstel.
1298 apr. 26 1 charter
Gedrukt: OSU., V, 2864.

1129-1131 Stukken, afkomstig van heren van Amstel.
1226-1307 2 charters en 1 rol

1129 Akte van bevestiging door Otto, bisschop van Utrecht, van Gijsbert van Amstel, ridder, in de pacht van de gerechten van Muiden, Weesp en Diemen, die hij voorheen deelde met Hendrik van de Velde, ridder, 1226 mrt. 29
Gedrukt: OSU., II, 748.

1130 Akte van bevestiging door Willem van Rijswijk van zijn belening door Gwijde van Henegouwen met goed in Odijk, 1301 mrt. 8
Gedrukt: OSU., V, 3003.

1131 Rekening van Bernard van Doorwerth van het baljuwschap van Amstelland (en Gooiland) voor (Gwijde), bisschop van Utrecht, 1305 nov. 7 - 1307 sep. 10, 1 rol
Gedrukt: Smit, VII, 400-421.

1132 Akte van bevestiging door Gwijde, bisschop van Utrecht, van zijn belening door graaf Jan II met het goed van Amstel en Woerden tot diens opzegging.
1306 mrt. 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 47; Berkelbach, 67.

1133 Akte van bevestiging door Gwijde, bisschop van Utrecht, van zijn

belening door graaf Jan II met goed van Amstel behalve het Reigersbosch en met het goed van Woerden in persoon en niet als bisschop van Utrecht.
1309 juni 29 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 86; Berkelbach, 142.

1134 Akte van overeenkomst door Adolf van Virneburg met hertog Albert inzake de koop van ambacht en gerecht van Eemnes, leenroerig aan de bisschop van Utrecht, voor zevenduizend pond bisschopsmunt.
1369 mei 15 1 charter
Gedrukt: Enklaar, Gooiland, p. 23 nr. 16.

1135 Akte van bevestiging door Melis van Mijnden van hertog (Filips) in de lossing van het huis Kronenburg en het gerecht te Loenen, nadat hij na overdracht door Hendrik van Kronenburg de jonge, ridder, zijn neef, de schuld van achtduizend vijfhonderd Rijnse guldens erop voldaan heeft.
1446 sep. 20 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 714 c. Amstelland folio 5.

4.1.08 FRIESLAND

4.1.08.1 BEWESTEN HET VLIE

1136 Akte van overdracht door schepenen van Hoogwoud en Medemblik van het land, genaamd Harkenkaag, aan graaf Floris V wegens diens herdijking van het land.
1294 mei 1 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 877.

4.1.08.2 BEOOSTEN HET VLIE

1137-1142 Stukken betreffende de overdracht door George, hertog van Saksen, van Friesland aan keizer Karel V.
1498-1515 2 katernen en 5 charters
Zie ook: archief ACB, 3.01.02,, inv.nrs. 309-344.

1137 Stukken inzake de overdracht door George, hertog van Saksen, van Friesland aan keizer Karel V, 1498 - 1515; afschrift, ca. 1515, 2 katerns

1138 Akte van bevestiging door keizer Maximiliaan van de verpanding van Friesland aan hertog Albert van Saksen, 1498 juli 20

1139 Akte van bevestiging door keizer Maximiliaan van hertog Albert van Saksen in het bezit van de Biltlanden, 1498 juli

20

1140 Akte van bevestiging door Jan, aartsbisschop van Trier, van de verpanding van Friesland, 1498 juli 25

1141 Akte van bevestiging door Frederik, hertog van Saksen, van de verpanding van Friesland, 1498 juli 29

1142 Akte van bevestiging door aartshertog Filips van de verpanding van Friesland, 1499 mrt. 17

4.1.09 WOERDEN

1143 Akte van overdracht door Jacob van Zuden, commandeur, en convent van St. Katherijne te Utrecht van tweeëntwintig morgen land in het kerspel Waarder voor tweeëntwintig morgen land van graaf (Willem III) in Kortwaarder onder meer in het Kerfland.
1321 juni 24 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 398 folio 2v-3 nr. 15.

1144 Akte van bevestiging door Willem, broeder van Egmond, heer van IJsselstein, Willem, heer van Naaldwijk en Capelle, erfmaarschalk van Holland, Albert van Egmond, Floris Paadsenz., Gerard Potter van der Loo en Nikolaas van Ruiven van de kwijtschelding door Jan van Honthorst voor Arnout Joost van Honthorst, diens zuster, van de hofstede Honthorst met toebehoren, haar aangekomen bij dode van Arnout, haar vader, aan hertog (Filips), met retroacta, 11 september 1440.
1440 sep. 17 1 charter
De retroacta is beschreven in de inv.nr. 1145.

1145 Akte van bevestiging door hertog Filips van de overdracht door (Arnout) van Honthorst van de hofstede Honthorst met de leenmannen voor haar lijftocht op de hofstede en vijftig schilden jaarlijks.
1440 sep. 11 1 charter

4.1.10 HEUSDEN

1146.1-1146.2
Akte van kwijtschelding door hertog Wenzel van Bohemen en hertogin Johanna van Brabant, zijn vrouw, van huis en land van Heusden aan hertog Willem V behoudens de klokslag, met afschrift van notaris Johannes van ---, 1357, ook van een akte van bevestiging door hertog Wenzel en Johanna, zijn vrouw, en edelen en steden van Brabant van de overdracht van Heusden, 1 juni 1357.
1357 mrt. 29 2 charters

Gedrukt: Van Mieris, II, 867-868
De laatste tekst hersteld met: Devillers, Cartulaire, 135.

1146.1 Charter 1

1146.2 Charter 2

1147-1148 Stukken, afkomstig van heren van Heusden.
1321, 1337 2 charters

1147 Akte van bevestiging door Elias Panetier en Daniël van Agger, schepenen van 's-Hertogenbosch, van de verkoop door Jan, heer van Heusden, van zijn grove en smalle tienden, land en tijns te Engelen en het meer, genaamd Oude Wiel, naast het huis van wijlen Jan van der Heiden, in leen, vijftig pond tournoois jaarlijks waard, aan Jan, zoon van wijlen Aylainus, burger van 's-Hertogenbosch, 1321 okt. 25

1148 Akte, houdende bepaling door hertog Jan III van Brabant, dat de burgers van Heusden niet buiten de stad mogen wonen en dat goed, buiten zijn land gevoerd, eerst gedurende twee dagen te Heusden ter markt gebracht zal worden, 1337 okt. 27

1149 Akte van bevestiging door schepenen van Heusden van de overdracht door Wouter Mariënz. van Andel van drie morgen land in Veen aan hertog Albert.
1377 nov. 25 1 charter

1150 Akte van bevestiging door Dirk Paulusz. en Jan van Beinum, schepenen van Heusden, van de overdracht door eerstgenoemde van vijfenhalf morgen land in Oudheusden aan hertogin Margaretha.
1379 jan. 14 1 charter

1151-1154 Stukken betreffende een renteleen van vierhonderd royalen op het land van Heusden.
1359-1375 5 charters
Eleonora van Zuilen deed in 1386 afstand van dit leen: inv.nr. 226 folio 234v nr. 155.

1151 Akte van bevestiging door hertog Albert van Dirk van Hoorne, heer van Perwez en Kranenburg, ridder, in diens vierhonderd royalen jaarlijks op het land van Heusden, 1359 mrt. 16
Gedrukt: Van Mieris, III, 82.
De tekst hersteld met inv.nr. 226 folio 26 nr. 129.

1152.1-1152.2

Akte van machtiging door hertog Albert van Hendrik van Drongelen, rentmeester van Heusden, en (Jan), heer van de Lek en Breda, om de rente van heer Dirk van Perwez in het land van Heusden te vestigen (op de korentienden in Vlijmen en Engelen), 1361 juli 13

2 charters

1152.1 Charter 1

1152.2 Charter 2

1153 Akte van bevestiging door Dirk Paulusz. en Willem van Hedikhuizen, schepenen van Heusden, van de overdracht door Dirk van Hoorne, heer van Perwez en Duffel, ridder, van vierhonderd royalen jaarlijks aan Frank van Borsele, heer van St. Maartensdijk en Pendrecht, ridder, 1375 mei 20

1154 Akte van machtiging door hertog Albert van Hessel van Drongelen in de betaling van vierhonderd royalen jaarlijks aan Frank (van Borsele) na overdracht door (Dirk van Hoorne), heer van Perwez, 1375 mei 25

1155 Akte van bevestiging door Hendrik van Malsen en Dirk van der Wiel Rudolfsz., schepenen van Heusden, van de overdracht door Heineman die Geister van Baardwijk van tweeëntwintig morgen land in Baardwijk aan hertog (Albert).
1395 mrt. 12 1 charter

1156 Akte van bevestiging door Dirk Spiering van Wel, ambachtsheer van Wijk, van de overdracht door Jan Spiering van Wel, schout, en buren van Wijk van Wijkerzand aan Arnout Spiering van Wel voor hertog (Filips).
1458 dec. 10 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 238 folio 183v-184.

4.1.11 VOORNE

1157 Akte van bevestiging door burgemeesters, schepenen en raad van Dordrecht van de overdracht door Godschalk heer Godschalk heer Gisenzz. van een twaalfde deel en de helft van een negende deel beide van een vierentwintigste deel van het gors Zwartee aan hertog Albert.
1380 jan. 29 1 charter

1158 Register 'Voorne Q'; staat van stukken uit het archief van wijlen Machteld van Voorne, overgedragen aan hertog Jan van Beieren.
ca. 1405 1 deel

Van Riemsdijk, 119.
Zie ook: Kort, Voorne, pp. XXI-XXIV.

1159 Akte van bevestiging door Robert van Assche, gehuwd met Maria van Florenville, van de toewijzing door hertog Jan van Beieren van honderd gouden Engelse nobels jaarlijks op het land van Voorne, te lossen met het tienvoudige.
1425 mrt. 27 1 charter

4.1.12 NEDERSTICHT

1160 Akte van verpanding door Jan, elect van Utrecht, van Muiden, Weesp, Diemen en Bijlmerbos voor vierduizend pond Hollands en Oudewater, Woerden en Bodegraven voor tweeduizend pond aan graaf Floris V voor diens hulp bij Vreeland en Montfoort.
1281 jan. 24 1 charter
Gedrukt: OSU., IV, 2062. Kruisheer, OHZ, IV, 1938.

1161 Akte van bevestiging door Jan die Ridder, schout van Werkhoven, van de overdracht door Jan van Vianen van Beverweerd, ridder, van het huis Nijendaal en elf morgen land in Werkhoven aan Jan die Voogd voor hertog (Albert).
1397 jan. 12 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 228 folio 235v nr. 1017.

1162 Akte van bevestiging door Hendrik Byenz., schout van Jaarsveld, Jan Zoelinc, Rudolf die --, -- die Gheiter en Siv(ert) Nikolaasz., buren van Jaarsveld, van de overdracht door Hendrik van Slijk en Egbert van Rijn van twee morgen land aldaar aan hertog (Albert).
1399 jan. 8 1 charter

1163 Akte van bevestiging door burgemeesters, schepenen en raad van Utrecht van hertog Jan van Beieren in land en heerlijkheid van Hagestein, wanneer dit hem toegewezen zou worden.
1422 juli 27 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, IV, 647-649.

1164 Akte van bevestiging door Zweder van Amerongen Hendriksz., schout van Werkhoven, van de uitspraak door Jan van Klarenburg inzake de hoeve van der Aa aldaar, die vrij is, en voorts van de overdracht van deze hoeve door Jan van Klarenburg aan Jan, broeder van Boekhout.
1446 apr. 12 1 charter

4.1.13 OVERSTICHT

1165 Akte van toezegging door Dirk van Zwieten, knaap, van de overdracht van het land van Urk en Emmeloord aan hertog Albert, wanneer deze zijn onkosten vergoedt.
1381 mei 11 1 charter

4.1.14 GOED, AFKOMSTIG VAN BRUISTEN VAN HERWIJNEN

1166.1-1183 Stukken betreffende de goederen afkomstig van Bruisten van Herwijnen.
1372-1396 19 charters
Het goed van Bruisten van Herwijnen werd in 1396 verbeurd verklaard, waarna de charters bij de grafelijke werd gevoegd. Zie: Van Mieris, III, 655.

1166.1-1166.2
Akte van bevestiging door Wouter Lodewijksz. en Albert Veer, schepenen van Tuil, van de overdracht door Jan van Herwijnen, ridder, van tien juk land in Herwijnen, genaamd de Griend, aan Jan van Schoudee voor duizend pond, met bevestiging door dezelfden van de overdracht door Jan van Schoudee aan Jan van Herwijnen, ridder, 1372 okt. 13 - 14
2 charters (getransfigeerd)

1166.1 Charter 1
1166.2 Charter 2

1167 Akte van bevestiging door Gijsbert Voogd en Wouter Lodewijksz., schepenen van Tuil, van de overdracht door Hendrik Rutgersz. van twee hont zestig roeden land in Herwijnen in de Eng aan Bruisten van Herwijnen, ridder, en Wouter van Zoelen voor zestig pond, 1374 dec. 22

1168 Akte van overdracht door hertog Albert van de gorzen aan de zuidzijde van Schouwen buiten de dijk van Zuidkerke aan heer Bruisten van Herwijnen, zijn zwager, om te bedijken, 1391 juni 8

1169 Akte van bevestiging door Simon Hendriksz., Boudijn Lauwaardsz. en Wisse Jacob Heinenzz., schepenen van Zierikzee, van de toezegging door Coman Pieter Willemsz., neef van Coman Jansz., om Bruisten van Herwijnen, ridder, binnen twee weken tien oude schilden te betalen, 1384 dec. 1

1170 Akte van bevestiging door Simon Hendriksz., Kaiman

Pietersz. en Wisse Jacobsz., schepenen van Zierikzee, van de toezegging door Willem Nikolaasz. om Bruisten van Herwijnen binnen twee weken tien oude schilden te betalen, 1384 dec. 13

1171 Akte van bevestiging door Simon Hendriksz., Pieter Hein Pieter Nevenz. en mr. Willem Wissenz., schepenen van Zierikzee, van de toezegging door Jan Heinenz., Jan Blickinck en Willem Heinenz., diens broer, om Bruisten van Herwijnen voor 11 november a.s. drie pond groten te betalen, 1385 apr. 3

1172 Akte van bevestiging door Simon Hendriksz., Pieter Hein Pieter Nevenzz. en Kaiman Pietersz., schepenen van Zierikzee, van de toezegging door Pieter Pieter Simonszz. en Agatha, diens vrouw, om Bruisten van Herwijnen dertien halve penningen te betalen, 1386 jan. 19

1173 Akte van bevestiging door Simon Hendriksz., Pieter Hein Pieter Nevenzz. en Kaiman Pietersz., schepenen van Zierikzee, van de toezegging door Nikolaas Boye Hugenz. en Badelog, diens vrouw, en Hugo Jacob Hugenzz. om Bruisten van Herwijnen veertig s. groten te betalen, 1386 jan. 20

1174 Akte van bevestiging door Dirk Willem Gorisz., Willem Jan Wittenz. en Filips Willem Hontsz., schepenen van Zierikzee, van de toezegging door Lam Sijsz. en Cop Sijsz. om Bruisten van Herwijnen twintig pond te betalen, 1391 juli 7

1175 Akte van bevestiging door Dirk Willem Gorisz., Zwane Pieter Buysz. en Willem Jan Wittenz., schepenen van Zierikzee, van de toezegging door Braam Arnoutsz., vleeshouwer, Olaard Nikolaasz., smid, en Pieter Jonghe jonge Pieterszz., bakker, om Bruisten van Herwijnen, heer van Stavenisse, rentmeester van Zeeland beoosten Schelde, ridder, vierentwintig Dordrechtse guldens te betalen, 1391 dec. 8

1176 Akte van bevestiging door Simon Hendriksz., Jacob Govertsz. en Adriaan Jan Janszz., schepenen van Zierikzee, van de toezegging door Domaas Oolenz., wagenmaker, Hugo Meeusz., zager, Wouter Colijnsz., Dankert Hugenz., Willem Willemsz. en Diele Costijn Willemansz. om Bruisten van Herwijnen dertig Dordrechtse guldens te betalen, 1392 mrt. 2

Handschrift: Aliaan.

1177 Akte van bevestiging door Doedijn Willem Doedijnszz., Hendrik Bolle Nikolaasz. en Adriaan Jan Janszz., schepenen van Zierikzee, van de toezegging door Hendrik Gillisz., vleeshouwer, en Bartholomeus Jan Lauwenzz. om Bruisten van Herwijnen twee Engelse nobels te betalen, 1395 apr. 4

1178 Akte van bevestiging door mr. Hendrik Geld, Pieter Pieter Moysz. en Adriaan Jansz., schepenen van Zierikzee, van de toezegging door Jan Jacobsz., Jan Maartensz. en Simon Pietersz. om Bruisten van Herwijnen twintig pond te betalen, 1396 feb. 20

1179 Akte van bevestiging door Pieter Hugenz., Wittelle Hendriksz. en Filips Willem Hontsz., schepenen van Zierikzee, van de toezegging door Jan Olaard Poppenz., Pieter Prijsz. en Meeus Hein Meeusz. om Bruisten van Herwijnen 26 Dordrechtse guldens te betalen, 1396 mrt. 3

1180 Akte van bevestiging door Hendrik Pieter heer Hugenzz., Pieter Hugenz. en Pieter Nikolaasz., schepenen van Zierikzee, van de toezegging door Willem van Schellen en Simon en Nikolaas, diens zoons, om Bruisten van Herwijnen zesentwintig Dordrechtse guldens te betalen, 1396 mrt. 25

1181 Akte van bevestiging door Hendrik Pieter heer Hugenzz., Pieter Pieter Moysz. en Wittelle Hendriksz., schepenen van Zierikzee, van de toezegging door Pieter Rengersz. en Marieke Jans om Bruisten van Herwijnen vijftien s. negen groten te betalen, 1396 apr. 4

1182 Akte van bevestiging door Hendrik Pieter heer Hugenzz., Pieter Pieter Moysz. en Wittelle Hendriksz., schepenen van Zierikzee, van de toezegging door Pieter Rengersz., wever, en Marieke, diens vrouw, om Bruisten van Herwijnen twaalf s. groten te betalen, 1396 apr. 9

1183 Akte van bevestiging door Hendrik Geld Willemsz., Pieter Pieter Moysz. en Wittelle Hendriksz., schepenen van Zierikzee, van de toezegging door Jan Storm Waddijnsz. en Hobuuk Jan Hobuukszz. om Bruisten van Herwijnen vier pond groten en veertig groten te betalen, 1396 juni 20

4.2 FINANCIËN

4.2.01 TREZORIER

1183A Verordening op de munt, uittrekstel.
ongedateerd 1 stuk

1184.1-1184.4
Verordening van hertog Albert op de munt.
1401 aug. 23 4 charters

1184.1 Charter 1
1184.2 Charter 2
1184.3 Charter 3
1184.4 Charter 4

1185-1200 Akten van toezegging door de steden van Holland, Zeeland en Friesland van de vermeerdering van een jaarlijkse betaling aan hertog Willem VI met de helft van het bedrag, dat zij aan hertog Albert gaven, wanneer hij over een periode van vijf jaar de waardevastheid van de munt laat nagaan door een keurmeester.
1406 16 charters

1185 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Rotterdam, 1406 juli 25
1186 Akte van toezegging door baljuw, schepenen en raad van Middelburg, 1406 juli 25
1187 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Haarlem, die hertog Albert vierhonderd Willems guldens betaalden, 1406 juli 25
1188 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Delft, die hertog Albert tweehonderdzestig Willems guldens betaalden, 1406 juli 25
1189 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Schiedam, 1406 juli 25
1190 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Alkmaar, 1406 juli 25
1191 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Hoorn, 1406 juli 25
1192 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Grootebroek, 1406 juli 25
1193 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van 's-Gravenzande, 1406 juli 25

1194 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Gouda, die hertog Albert tweehonderdvijftig Willems guldens betaalden, 1406 juli 25

1195 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Leiden, 1406 juli 25

1196 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Schellinkhout, 1406 juli 25

1197 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Monnickendam, die hertog Albert tweeënzeventig Willems guldens betaalden, 1406 juli 25

1198 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Edam, 1406 juli 25

1199 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Enkhuizen, 1406 juli 25

1200 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Oudewater, die hertog Albert negenentachtig Willems guldens betaalden, 1406 juli 25

1201 Akte van toezegging door Jan Rasoir, muntmeester van Henegouwen, aan hertog (Willem VI) en de steden van Holland en Zeeland om het gewicht van de gouden en zilveren penningen, geslagen te Valenciennes, niet te verminderen.
1409 mei 14 1 charter

1202-1208 Akten van toezegging door de steden van Holland en Friesland van een jaarlijkse betaling aan hertog Willem VI, wanneer deze over een periode van vijf jaar de waardevastheid van de munt laat nagaan door een keurmeester.
1414 7 charters

1202 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Geertruidenberg van vijftig Franse kronen, 1414 aug. 6

1203 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Alkmaar van tweehonderdtweeënveertig Franse kronen, 1414 aug. 6

1204 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Haarlem van vierhonderdachtentachtig Franse kronen, 1414 aug. 6

1205 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Dordrecht van vijfhonderd Franse kronen, 1414 aug. 6

1206 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Schoonhoven van honderdvijftig Franse kronen, 1414 aug.

6

1207 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Gouda van honderdvijftig Franse kronen, 1414 aug. 6

1208 Akte van toezegging door schout, schepenen en raad van Delft van vierhonderd Franse kronen, 1414 aug. 6

1209.1-1209.7

Verordening van hertog Filips op de munt.
1434 juli 23 — 3 charters en 1 rol

1209.1 Charter 1
1209.2 Charter 2
1209.3 Charter 3
1209.4 Charter 4
1209.5 Charter 5
1209.6 Charter 6
1209.7 Charter 7

1210 Verordening van hertog Filips op de munt.
1441 nov. 30 — 1 charter

1211 Staat van schulden van hertog Albert.
1358-1370 (1382) — 1 katern
Van Riemsdijk, 86.

1212 Register XVI, houdende staten van inkomsten en uitgaven van hertog Albert.
1365-1391 — 1 deel
Van Riemsdijk, 87.

1213 Register van recessen.
1405-1420 — 1 deel
Van Riemsdijk, 76.

1214 Register van recessen.
1420-1425 — 1 deel
Van Riemsdijk, 77.

1215 Rekening van Jan Filipsz. van Leiden.
1341 mrt. 3 - sep. 27 — 1 deel
Afgehoord 18 maart 1342.
Gedrukt: Hamaker, III, 3-70.

1216-1218 Rekeningen van Jan van Nederhem.

1344-1347 3 delen

1216 1344 nov. 13 - 1345 mrt. 31
Dit deel is niet geheel volledig.
Gedrukt: Hamaker, III, 326-399.

1217 1346 okt. 1 - 1347 feb. 7
Afgehoord 8 februari 1347.

1218 1347 feb. 7 - dec. 18
De laatste katern ontbreekt.

1219 Rekening van Pieter Kamerouwer, kamermeester.
1358 juli 25 - 1359 dec. 4 1 deel
Afgehoord 4 december 1359.

1220-1220A Rekening van heer Dirk Foppenz., met minuut.
1361-1362 2 delen

1220 1361 mrt. - 1362 mrt.
Afgehoord 13 mei 1362.

1220A 1361 mrt. 1 - 1362 mrt., minuut
Incompleet
Afgehoord 24 december 1361.

1221 Rekening van Jan van der Zickelen.
1363 mei 24 - 1364 mei 2 1 deel
Afgehoord 4 mei 1365.

1222-1236 Rekeningen van heer Koenraad (van Silice), kapelaan en proost van Bergen, met bijlagen.
1364-1382 26 delen

1222 1364 juni 24 - 1365 augustus 2, met bijlagen
Zie voor bijlagen ook inv.nrs. 1285-1393.

1223 1365 aug. 2 - 1366 mei 2, met bijlagen
Afgehoord 13 mei 1366.

1223A 1365 aug. 2 - 1366 mei 2, minuut

1224 1366 mei 2 - 1367 apr. 4, 3 delen
Afgehoord 11 februari 1368.

1225 1367 april 4 - 1368 februari 1, met bijlagen
Afgehoord 11 feb. 1368.
Zie voor bijlage ook inv.nr. 1294.

1226 1368 februari 1 - 1369 februari 4, met bijlagen
Afgehoord 4 feb. 1369.

1227 1369 februari 4 - 1370 feb. 7, met bijlagen
Afgehoord 8 april 1370.

1228 1370 april 7 - 1371 maart 31, met bijlagen
Afgehoord 23 mrt. 1371.
Zie voor bijlage ook inv.nr. 1296.

1229 1371 mrt. 31 - 1372 apr. 3, met bijlagen
Afgehoord 7 januari 1373.
Zie voor bijlagen ook inv.nrs. 1297-1298.

1230 1372 apr. 3 - sep. 30, met bijlagen
Afgehoord 8 jan. 1373.

1231 1372 sep. 30 - dec. 31, met bijlagen
Afgehoord 8 jan. 1373.

1232 1373 jan. 1 - 1374 jan. 31, met bijlagen
Afgehoord 1 sep. 1375.
Zie voor bijlage ook inv.nr. 1299.

1233 1375 juli 31 - 1377 apr. 6
Afgehoord 14 april 1377.

1234 1377 apr. 6 - 1378 dec. 31, met bijlagen
Afgehoord 31 dec. 1378. De rekening vermeldt als dag van afhoring 13 dec.
Zie voor bijlagen ook inv.nrs. 1300-1302.

1235 1378 dec. 13 - 1380 mrt. 18
Afgehoord 18 april 1380.

1236 1380 mrt. 19 - 1382 juni 30
Afgehoord 2 juli 1382.
Zie voor bijlage inv.nr. 1303.

1237-1245 Rekeningen van heer Willem Gerbrandsz., proost van Bergen, met bijlagen.
1382-1390 15 delen

1237 1382 juli 26 - 1383 aug. 16, met bijlagen
Afgehoord 18 juni 1385.

1238 1383 aug. 16 - 1384 okt. 2
Afgehoord 18 juni 1385.

1239 1384 okt. 2 - 1385 juni 18
Afgehoord 18 juni 1385.

1240 1385 juni 18 - 1386 juni 24
Afgehoord 6 mrt. 1388.
Wegens beschadiging ontbreken de laatste bladzijden.

1241 1386 juni 24 - 1387 juni 24, met bijlagen
Afgehoord 29 mrt. 1390.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1304-1305.

1242 1387 juni 24 - 1388 juni 26, 1 deel
Afgehoord 29 maart 1390.

1243 1388 juni 24 - 1389 juni 24
Afgehoord 30 maart 1390.

1244 1389 juni 24 - 1390 juni 24
Afgehoord 4 januari 1391.
Van dit deel ontbreekt het laatste katern.

1245 1390 juni 24 - nov. 25

Afgehoord 5 januari 1391.
Dit deel is onvolledig.

1246 Rekening van (Jean de Gauche), heer van Gommengies, met bijlagen.
1390 nov. - 1391 nov. 25 1 deel
Afgehoord 20 december 1392.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1306-1307.

1247-1248 Rekeningen van (Jan), jonkheer van Arkel, heer van Hagestein, met bijlagen.
1392-1394 2 delen

1247 1392 dec. 6 - 1394 jan. 1
Afgehoord 13 maart 1394.

1248 1394 jan. - apr. 15
Afgehoord 26 april 1394.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1308-1309.

1249 Rekening van Paulus van Haastrecht, ridder.
1394 apr. 16 - okt. 31 1 deel
Afgehoord 26 december1394.

1250-1253 Rekeningen van heer Willem van Coulster, aartsdiaken van Utrecht, proost ten Dom, met bijlagen.
1394-1399 4 delen

1250 1394 okt. 31 - 1395 okt. 31
Afgehoord 4 juni 1396.

1251 1395 okt. 31 - 1396 okt. 31
Afgehoord 17 maart 1397.

1252 1397 okt. 31 - 1398 okt. 31
Afgehoord 20 feb. 1399.
Zie voor bijlage inv.nr. 1310.

1253 1398 okt. 31 - 1399 okt. 10
Afgehoord 14 december 1399.

1254-1258 Rekeningen van heer Gerbrand van Coulster, proost van Bergen, met bijlagen.
1394-1399 4 delen

1254 1399 okt. 10 - 1400 okt. 10
Afgehoord l2 februari 1401.

1255 1400 okt. 10 - 1401 okt. 10
Afgehoord 3 maart 1492.
Zie voor bijlage inv.nr. 1311.

1256 l401 okt. 10 - 1402 mrt. 4
Afgehoord 4 maart 1402.

1257 1403 juli 22 - 1404 juli 22

Afgehoord 24 januari 1405.

1258 1404 juli 22 - dec. 16
Afgehoord 25 januari 1405.

1259 Rekening van Jan Heerman en Willem Eggert.
1404 dec. 16 - 1405 mrt. 25 1 deel
Afgehoord 17 november 1405.

1260-1261 Rekeningen van Filips van Dorp, met bijlagen.
1405-1408 2 delen

1260 1405 juli 4 - 1406 jan. 11
De eerste en laatste katernen ontbreken.
Afgehoord 21 december 1406. De datum van afhoring is vastgesteld met behulp van inv.nr. 1213 folio 18.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1312-1320.

1261 1407 mrt. 1 - 1408 juni 19
De folio's 31-41 en 192-193 ontbreken.
Afgehoord 22 mei l409. De datum van afhoring is vastgesteld met behulp van inv.nr. 1212 folio 54v.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1324-1326.

1262-1263 Rekeningen van Foyken, heer van Waalwijk, met bijlagen.
1408 - l410 2 delen

1262 1408 juni 18 - 1409 okt. 1
Afgehoord 24 april 1410.

1263 1409 okt. 1 - 1410 feb. 26
Afgehoord 21 mei 1410.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1327-1328.

1264 Rekening van Filips van Dorp, ridder.
l4l0 feb. 26 - 1411 feb. 26 1 deel
Afgehoord 18 april 1411.

1265 Rekening van Jan, heer van Kronenburg, ridder.
1411 mrt. 26 - aug. 23 1 deel
Afgehoord 6 november 1411.

1266-1268 Rekeningen van Willem Eggert, heer van Purmerend, met bijlagen.
1411-1415 3 delen

1266 1411 aug. 23 - 1412 aug. 24
Afgehoord 12 juni 1413.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1329-1330.

1267 1413 aug. 23 - 1414 aug. 23
Afgehoord 24 januari 1415.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1331-1334.

1268 1414 aug. 23 - 1415 juli 28
Afgehoord 28 september 1415.

1269 Rekening van Filips Engelbertsz., klerk.
1416 juli 26 - 1417 juli 4 1 deel
Afgehoord 6 november 1417.

1270 Rekening van Hubert, heer van Culemburg en de Lek, ridder, met bijlage.
1418 mrt. 20 - aug. 21 1 deel
Afgehoord 5 oktober 1419.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1335.
Het dubbel van deze rekening is naderhand gebruikt door de nieuwe rekenkamer en is hier dus niet opgenomen. Zie .....?.

1271 Rekening van Jan van Vianen en Lodewijk van Montfoort, ridders.
1418 aug. 21 - 1419 jan. 8 1 deel

1272-1273 Rekeningen van Floris van Borsele, heer van Zuilen en St. Maartensdijk, met bijlagen.
1419-1420 2 delen

1272 1419 feb. 14 - 1420 feb. 14
Afgehoord 19 april 1420.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1336-1361.

1273 1420 feb. 14 - apr. 21
Afgehoord 5 juni 1420.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1363-1365.

1274 Rekening van Boudewijn van Zwieten ook voor Gijsbert Piek en Hendrik Nothaft, vitzdom, ridder, met bijlagen.
1420 mei 29 - okt. 8 1 deel
Afgehoord 3 juni 1421.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1366.

1275 Rekening van Gerard van Heemskerk, heer van Oosthuizen, ridder, met bijlagen.
1420 okt. 8 - 1421 apr. 16 1 deel
Afgehoord 4 juni 1421.
Zie voor bijlagen inv.nrs. 1367-1368.

1276 Rekening van Jacob, heer van Gaasbeek, Abcoude, Putten en Strijen.
1421 apr. 16 - juni 6 1 deel
Afgehoord 21 augustus 1422.

1277 Rekening van Floris van den Abeele, ridder.
1421 aug. 18 - dec. 21 1 deel
Afgehoord 30 april 1422.

1278-1279 Rekeningen van Hendrik Nothaft, vitzdom, ridder, met bijlagen.
1422-1423 1 deel
1 band
1278 1422 apr. 4 - sep. 27
Afgehoord 8 oktober 1422.
1279 1422 sep. 27 - 1423 jan. 14
Afgehoord 17 januari 1423.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1369.

1280 Rekening van Frank en Filips van Borsele, ridders, Floris van den Abeele, ridder, en Floris van Borsele.
1423 jan. 13 - feb. 7 1 katern
Afgehoord 7 mei 1423.

1281-1282 Rekeningen van Hendrik Nothaft, vitzdom, ridder.
1423-1424 2 delen
1281 1423 mrt. 11 - nov. 1
Afgehoord 17 december 1423.
1282 1423 nov. 1 - 1424 mei 1
Afgehoord 11 mei 1424.

1283 Rekening van Boudewijn van Zwieten.
1424 mei 26 - 1425 feb. 9 1 deel

4.2.01.1 BIJLAGEN BIJ DE REKENINGEN VAN DE TREZORIER

1284 -.
Dit inv.nr., bevattende een akte van schadeloosstelling door hertog Willem V van de borgstelling door verschillende steden van 29 mei 1351, is nu geplaatst in deze inventaris onder 3.1.03 als inv.nr. 274A.

1285 Staat van uitgaven door Koenraad voor de proviand van de herberg van hertog (Albert) en hertogin (Margaretha).
1364 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1222.

1286 Akte van schadeloosstelling door hertog Albert van Koenraad voor de levering van een vat wijn voor de herberg.
1364 nov. 12 1 stuk

Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1222.

1287 Staat van uitgaven door Koenraad voor de herberg op bevel van hertog (Albert) en hertogin (Margaretha).
1364 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1222.

1288 Akte van schadeloosstelling door Hans Reiner, meesterridder van de herberg van hertogin (Margaretha), van Koenraad voor diens uitgaven voor de herberg.
1365 jan. 4 1 stuk
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1222.

1289 Staat van uitgaven door Koenraad voor foreine partijen buiten de kost van de herberg.
1364 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1222.

1290 Akte van schadeloosstelling door Hans Reiner, meesterridder van de herberg van hertogin (Margaretha), van Koenraad voor diens uitgaven voor foreine partijen.
1365 mrt. 5 1 stuk
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1222.

1291 Rekening van de 'stoof' te 's-Gravenhage, gemaakt op bevel van hertog Albert.
ca. 1365 apr. 20 1 rol
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1222.

1292 Staat van uitgaven door Koenraad voor allerlei foreine partijen.
ca. 1365 apr. 20 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1222.

1292A Akte van schadeloosstelling door Hans Reiner, meesterridder van de herberg, van Koenraad voor diens uitgaven voor foreine partijen.
1365 mei 12 1 stuk
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1222.

1293 Mandaat door hertog Albert aan Jan die Moolnaar, rentmeester van

Zuid-Holland, om Jan Maarschalk te Dordrecht achttien pond veertien s. acht d. Hollands voor diens kosten voor de herberg te betalen, daar mr. Tielman heer Jansz. hem niet betaald had.
1365 mei 29 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1222.

1294 Staat van uitgaven voor de herberg, concept.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1225.

1295 Akte van bevestiging door Engelbert, graaf van de Mark, van de ontvangst van honderd pond van zijn leen.
1369 jan. 11 1 charter

1296 Rekening van paarden voor de herberg.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1228.

1297 Staat van gerechtigden voor kledij van het hof.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1229.

1298 Staat van de ontvangst door heer Nicole van Abrichecourt van Pieter, kamermeester.
ongedateerd 1 stuk

1299 Staat van de ontvangst van de rentmeester en baljuw van Amstelland, Waterland en Zeevang, de rentmeesters van Kennemerland en Friesland, Zuid-Holland, Noord-Holland, Heusden, de baljuws van Medemblik, Kennemerland en Friesland, de schout van Haarlem, de houtvester van de Haarlemmerhout, het hopgeld te Haarlem, de baljuws van Rijnland en Woerden, Delfland en Schieland, Schiedam, 's-Gravenhage, Zuid-Holland, de dijkgraaf van de Grote Waard en de tolgaarders te Woudrichem, Ammers, Dordrecht, Geervliet, Gouda, Strienemonde en Creytenburg volgens hun rekeningen van 1373 of 1372.
ongedateerd 1 deel
Van Riemsdijk, 94
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1232.

1300 Rekening van (Jan) Aalman, ridders (Koenraad), proost, en heer Dirk Foppenz. van hun reis van Zeeland naar Braine.

ongedateerd 2 stukken aaneengenaaid
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1234.

1301 Rekening van Jan van der Zickelen van geleverd laken.
ongedateerd 3 stukken
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1234.

1302 Staat van de geraamde waarde van de juwelen van de gravin.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1234.

1303 Staat van de contrasommen van de herberg.
1380 apr. 16 - 1382 juni 30 1 rol
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1236.

1304 Staat van de contrasommen van de herberg.
1386 juni 24 - 1387 mrt. 1 1 rol
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1241.

1305 Staat van onkosten van Govert Roelandsz..
1386 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1241.

1306 Brief van Govert Roelandsz. inzake de lijfrenten verschuldigd door enige rentmeesters , waarvan (Jean de Jauches), heer van Gommengies, hem bevolen had een staat op te maken; met staten van de rentmeesters van Zeeland beoosten Schelde, Kennemerland en Friesland, Zuid-Holland en Zeeland bewesten Schelde.
13(91) nov. 7 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1246.

1307 Staat van de ontvangst door (Jean), heer van Gommengies, van achterstal van de lijfrenten te Brussel.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1246.

1308 Akte van toezegging door Jan van Arkel, heer van Hagestein, Pierrepont en Mechelen, om hertog Albert genoegdoening te geven, wanneer deze binnen jaars een fout in zijn afgedane rekening mocht vinden.
1394 apr. 29 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 611.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1248.

1309 Akte van schuldbekentenis door hertog Albert, Zweder van Abcoude, heer van Gaasbeek, Putten en Strijen, Hugeman van Strijen, heer van Zevenbergen, en Paulus van Haastrecht, heer van Loon, ridder, van tweehonderdeenentwintig pond drie s. zeven d. een halling groten aan Jan van Arkel, heer van Hagestein, Pierrepont en Mechelen, hun neef.
1394 mei 1 1 charter
Gecancelleerd. Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1248.

1310 Rekening van Koen (van Oosterwijk) van zijn krijgsvolk in Gooiland.
ongedateerd 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1252.

1311 Staat van schulden tijdens Filips van Dorp, trezorier.
1400-1401 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1255.

1312 Rekening van Wouter Bidage van de aankoop van ossen en schapen voor het beleg van Hagestein.
1405 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1260.

1313 Rekening van Willem van de Boekhorst, baljuw van Rijnland, en Josef, zijn klerk, van de afkoop van dienst bij Hagestein door de welgeborenen in zijn ambtsgebied bij overeenkomst met Pelgrim, kamerling van hertog Willem VI.
1405 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1260.

1314 Rekening van Pieter van Matenesse heer Danielsz. voor Filips van Dorp van onkosten voor het beleg van Hagestein, met bijlage.
1405 dec. 30
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1260.
De bijlage van deze rekening is beschreven is inv.nr. 1321.

1315 Rekening van Jan van Dorp van gereedschap voor timmerwerk, graafwerk, ijzer, spijkers enz. voor het beleg van Hagestein.
1405 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1260.

1316 Rekening van Jan van Dorp van het blokhuis bij Vianen.
1405 mrt. 18 - mei 27 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1260.

1317 Rekening van Filips die Bloot van reiskosten, graafwerk enz. voor het beleg van Hagestein.
14(05) mei 7 - dec. 31 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1260.

1318 Rekening van Willem die Grebber van proviand voor het beleg van Hagestein.
1405 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1260.

1319 Rekening van Gijsbert Jacobsz. en Arnout Vlaming van proviand voor het beleg van Hagestein en Everstein.
1405 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1260.

1320 Rekening van Jan van Puttenstein, bottelier van de hertog, van wijn voor het beleg van Hagestein.
1405 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1260.

1321 Rekening van Pieter van Matenesse heer Danielsz. van pijlen voor het beleg van Hagestein.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1314.

1322 Rekening van Hendrik Coppier van de achterstallen van de mannen van Zeeland voor de tocht tegen Hagestein.
1406 nov. 16 - dec. 24 1 katern

1323 Rekening van Gerard van Oudshoorn en Pieter Buitenwech Gerardsz. van het beleg van Gasperde en Hagestein.
1406 1 katern

1324 Rekening van Jan Hugenz. van graafwerk voor het huis te Woudrichem tot 15 oktober 1407.
1 deel
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1261.

1325 Rekening van Dirk van Duvenvoorde, baljuw van Rijnland, van de afkoop van dienst bij Gorinchem door de welgeborenen in zijn ambtsgebied en van de afkoop van de huislieden, die bij klokslag opgeboden waren om

te Woudrichem te dienen.
1407-1408 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1261.

1326 Rekening van Jan van Goch van soldij, betaald voor Woudrichem.
1407 dec. 21 - 1408 mei 1 1 katern
Afgehoord 11 oktober 1410. Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1261.

1327 Rekening van Brien van Weiburg van timmerwerk aan het huis te Woudrichem.
1409 jan. 1 - 1410 jan. 1 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1263.

1328 Staat van gelden, toegezegd door de tien steden van Holland aan hertog (Willem VI).
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1263.

1329 Rekening van Jan van der Mye en Jan van Dorp van het blokhuis, (genaamd Scadenburg, gemaakt door Filips die Bloot en Jan van Dorp, timmermeesters.
1412 1 deel
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1266.

1330 Rekening van Bloickiin voor Jan, bastaard van Blois, meesterridder, en Wouter van Gent, meestervalkenier, van de valkerij.
1410 okt. 1 - 1412 mei 15 1 deel
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1266.

1331 Rekening van Herman Pijlmaker van de levering van bussen te Woudrichem.
1413 mrt. 21 - juli 8 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1267.

1332 Rekening van Nachtegaal van huiden en wilgen, geleverd te Woudrichem.
ongedateerd 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1267.

1333 Rekening van IJsbrand Hein voor Filips die Bloot van gekocht goed, gezonden naar Woudrichem, Gorinchem, Loevestein en het bolwerk te Sleeuwijk.
14(13) apr. 27 - mei 16 1 katern

Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1267.

1334 Staat van lijfrenten, verkocht door Gillis van Wijngaarden te Antwerpen, te betalen door hertog Willem VI in Brabant en Vlaanderen.
1413 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1267.

1335 Rekening van (Hubert), heer van Culemborg en de Lek, met honderdachtentwintig gewapenden en (Jan van Schoonvorst), jonkheer van Montjoie, om het huis te Gorinchem te bezetten, vanaf 8 januari 1418.
1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1267.

1336 Staat van lijfrenten, d.d. 17 juni 14(19) of december 14(19) door hertog Jan IV van Brabant en gravin Jacoba te betalen te Mechelen, Antwerpen, Brugge en Brussel.
ongedateerd 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1337 Rekening van (Floris van Borsele), trezorier, van zijn reis naar het huis te Medemblik.
14(19) aug. 20 - 24 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1338 Rekening van Daniël van Kralingen ook voor Gijsbert van Rietveld van de kost op het huis te Medemblik.
14(19) aug. 29 - dec. 26 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1339 Brief van gravin Jacoba aan Floris van Borsele, heer van Zuilen en St. Maartensdijk, om Benschop, haar stalmeester, met zes 'plaatsen', Wisschart en Mark, haar stalmeester en maarschalk en Gillis en Pieter, stalmeester en maarschalk van haar moeder, in tenue te steken.
(1419) mrt. 7 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1340 Brief van gravin Jacoba aan Floris van Borsele om twee voeder Rijnse wijn en vierentwintig vaten kuit aan Arntje, haar bottelier, mee te geven voor Jan van Bergen, haar waard in het Hoefijzer te Mechelen, voor transport naar Bergen.
(1419) apr. 6 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1341 Akte van kwijtschelding door Jan, heer van Egmond en IJsselstein, van tweeduizend Franse schilden aan Floris van Borsele, zijn neef, van een schuld van vijfduizend negenhonderdzestig schilden van de steden Haarlem, Delft, Leiden, Amsterdam en Gouda.
1419 apr. 24 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1342 Brief van hertog Jan IV van Brabant aan Floris van Borsele om de kost van vier valkeniers te betalen, die hem door Filips, zijn broer, naar Henegouwen gezonden waren.
(1419) apr. 27 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1343 Brief van gravin Jacoba aan Floris van Borsele om Elisabeth Schenaers te 's-Gravenhage zestien Engelse nobels te betalen van geleverd laken.
(1419) mei 6 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1344 Brief van gravin Jacoba aan Floris van Borsele om (Wouter Koevoet van) Boevendaal honderdeenendertig Franse kronen te betalen voor een door hem aan Willem van Brederode geleverd paard.
(1419) mei 3 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1345 Akte van schuldbekentenis door Willem van Brederode, heer van Gennep, Stein en de Merwede, van honderdeenendertig gouden kronen aan Wouter Koevoet van Poelgeest.
1419 jan. 17 1 charter
Dit inv.nr. is een retroakte bij inv.nr. 1344 en een bijlage bij inv.nr. 1272.

1346 Brief van gravin Jacoba aan Floris van Borsele om (Wouter Koevoet van) Boevendaal honderddertig kronen te betalen voor een door hem aan Willem van Brederode geleverd paard.
(1419) juni 29 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1347 Akte van kwijtschelding door Hendrik Nothaft, heer van Wernberg, vitzdom van Neder-Beieren, van vierhonderd Engelse nobels aan Floris van Borsele voor de kost van hertog (Jan) van Beieren bij diens inhuldiging in Holland.
1419 juli 1 1 stuk

Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1348 Brief van gravin Jacoba aan Floris van Borsele om Coecxtgen, toonder, vijftien Engelse nobels voor de kost op diens bedevaart naar Wilna te geven.
(1419) juli 27 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1349 Akte van bevestiging door burgemeesters, schepenen en raad van Utrecht van de betaling door Willem van Boekhout van honderdzeven Arnhemse guldens voor Floris van Borsele aan Maurits Hendriksz., burger van Utrecht, ook voor Jan, bastaard van Nijenrode en Splinter Loefsz. c.s. voor hun gevangenneming door Amsterdam.
1419 aug. 21 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1350 Brief van gravin Jacoba aan Floris van Borsele inzake haar opdracht aan Zoude van den Rijn.
(1419) aug. 23 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1351 Brief van Zoude van den Rijn aan Floris van Borsele inzake de ontvangst van twee halve laken zwart in plaats van blauw, inkoop van wijn, bier en door hem nog te ontvangen geld.
(1419) sep. 5 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1352 Akte van kwijtschelding door Willem van Montfoort die Rover van Zwieten, ridder, van honderd gouden Franse kronen van zijn achterstal aan het rentmeesterschap van het land van Egmond aan Floris van Borsele.
1419 sep. 20 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1353 Akte van kwijtschelding door Hendrik van Wassenaar, ridder, van tachtig gouden kronen, geleend aan gravin Jacoba om een hengst te betalen, aan Floris van Borsele.
1419 sep. 24 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1354 Brief van hertog (Jan IV) van Brabant aan Floris van Borsele inzake de uitgaaf door Jacob, heer van Gaasbeek enz., van duizend Hollandse

schilden voor het land.
(1419) okt. 15 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1355 Brief van hertog (Jan IV) van Brabant aan Floris van Borsele inzake de levering van twee ton haring en zes varkens jaarlijks aan de predikheren te 's-Gravenhage.
(1419) okt. 24 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1356 Akte van kwijtschelding door Dirk van Santhorst van vijftig Engelse nobels, overeengekomen te Castricum, aan Floris van Borsele.
1419 nov. 8 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1357 Mandaat van gravin Jacoba aan Willem Foykenz. om (Willem), heer van Hoorne, in het bezit van het huis te Woudrichem te stellen.
(1419) nov. 20 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1358 Akte van aanstelling door hertog Willem VI van Willem Foyken Willemsz., bastaard, tot kastelein van het huis te Woudrichem.
1416 mrt. 18 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1359 Brief van hertog (Jan IV) van Brabant aan Floris van Borsele om Arnout van Leienberg, zijn raad, honderd gouden Franse kronen te betalen voor een paard.
1420 jan. 9 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1360 Brief van hertog (Jan IV) van Brabant aan Floris van Borsele inzake de opdracht aan Hanneke van den Rieuwe, zijn harnasknecht.
(1420) feb. 1 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1361 Akte van kwijtschelding door Margaretha van Santhorst van vijfentwintig Engelse nobels aan Floris van Borsele.
1420 feb. 12 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1272.

1362 Akte van kwijtschelding door deken en kapittel van St. Marie te 's-Gravenhage van twee jaarrenten van vijftig oude gouden Willems

schilden Hollands voor de memorie van hertog Albert en Margaretha, diens vrouw, en hun ouders aan Floris van Borsele.
1420 mrt. 31 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1273.

1363 Memorie van de betaling door Hendrik Adelyenz. voor Floris van Borsele van vierduizend zeshonderdeenennegentig en een half Engelse nobels veertien groten van de lijfrenten in Brabant, Vlaanderen, Holland, Zeeland en anderszins voor twee halve jaren.
1420 apr. 1 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1273.

1364 Akte van schuldbekentenis door hertog Albert van eenennegentig pond twaalf s. vijf d. groten Hollands voor kruiden, was, scharlaken en ooft aan Willem Screvelsz., handelaar in specerijen te Brugge.
1402 apr. 8 1 charter
Dit inv.nr. is een retroakte bij inv.nr. 1363 en een bijlage bij inv.nr. 1273.

1365 Akte van toewijzing door hertog Albert van het overschot van honderd pond groten van de molen van Reimerswaal boven de dertien pond vijftien s. groten, toegewezen aan Nikolaas Kerving van Reimerswaal, aan Willem Screvelsz. in mindering van zijn schuld.
1404 mrt. 5 1 charter
Dit inv.nr. is een retroakte bij inv.nr. 1363 en een bijlage bij inv.nr. 1273.

1366 Staat van achterstallen van de zoengelden van Leiden.
ongedateerd 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1274.

1367 Rekening van Gerard van Heemskerk, trezorier, ridder, van de kost bij Geertruidenberg.
1420 okt. 1 - 1421 mrt. 16 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1275.

1368 Akte van bevestiging door Gerard, zoon van Roye, ridder, van de ontvangst van honderd Rijnse guldens voor een hengst van Gerard van Heemskerk, ridder.
1421 jan. 22 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1275.

1369 Rekening van Willem Simonsz. van zestig ossen, gekocht voor hertog Jan van Beieren.

1422 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1279.

4.2.02 HERBERG

1370 Rekening van Jan van Nederhem van de reis van graaf Willem IV naar het Heilige land, Pruisen en terug.
1343 aug. 8 - 1344 apr. 8 1 deel
Afgehoord 14 januari 1346.
Gedrukt: Hamaker, III, 71-221.

1371 Rekening van IJsboud van de reis van graaf Willem IV naar het Heilige land en Pruisen.
1343 aug. 6 - 1344 apr. 8 1 deel
Afgehoord 12 juni 1346.
Gedrukt: Hamaker, III, 222-260.

1372 Rekening van IJsboud van de kost van graaf Willem IV.
1344 apr. 8 - dec. 14 1 deel
Afgehoord 12 juni 1346.
Gedrukt: Hamaker, III, 261-321.

1373 Rekening van IJsboud van de kost van graaf Willem IV.
1345 mrt. 30 - okt. 3 1 deel
Afgehoord 12 juni 1346.
Gedrukt: Hamaker, III, 400-440.

1374 Rekening van IJsboud van de kost van hertog Willem V, met bijlagen.
1346 sep. 7 - 1347 jan. 28
Afgehoord 4 feb. 1347.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1413-1414.

1375 Rekening van Pieter Mole van de reis van hertog Willem V naar Margaretha, diens moeder, in Henegouwen.
1350 apr. 12 - apr. 17 1 omslag
Afgehoord 17 september 1354.

1376 Rekening van Pieter Mole van de kost van gravin Machteld van Lancaster.
1352 mei 17 - okt. 19 1 deel
Afgehoord 17 juli 1354.

1377 Rekening van Hendrik Hamer van de kost van gravin Machteld van

Lancaster en van de kost van hertog Willem V, met bijlage. 1355 juli 5 - 1356 juli 31, 1356 okt. 17 - 1357 mei 29
Afgehoord 18 oktober 1358.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1416.

1378-1381 Rekeningen van heer Pieter Gijsbertsz. van Dordrecht van de kost, met bijlagen.
1358-1363 4 delen

1378 1358 sep. 1 - 1359 dec. 7
Afgehoord 5 maart 13(63).
Zie voor de bijlage inv.nr. 1417 en 2195.

1379 1360 nov. 29 - 1361 nov. 29
Afgehoord 5 maart 1363.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1418.

1380 1361 nov. 29 - 1363 okt. 17
Afgehoord 6 maart 1363.

1381 1362 nov. 17 - 1363 feb. 25
Afgehoord 6 maart 1363.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1419.

1382-1387 Rekeningen van Willem van Mainrieu, meesterknaap van de herberg, van de kost.
1375-1381 6 delen

1382 1375 okt. 21 - 1376 okt. 26
Afgehoord 11 december 1378.

1383 1376 okt. 26 - 1377 okt. 17
Afgehoord 11 december 1378.

1384 1377 okt. 17 - 1378 okt. 17
Afgehoord 11 december 1378.

1385 1378 okt. 17 - 1380 jan. 1
Afgehoord 3 juli 1382.

1386 1380 jan. 1 - dec. 29
Afgehoord 3 juli 1382.

1387 1380 dec. 29 - 1381 dec. 29
Afgehoord 3 juli 1382.

1388-1394 Rekeningen van Berwout Willemsz., klerk van de kost.
1387-1393 7 delen

1388 1387 mrt. 1 - dec. 22
Afgehoord 7 maart 1388.

1389 1387 dec. 22 - 1388 dec. 20
Afgehoord 17 juni 1390.

1390 1388 dec. 20 - 1389 dec. 20
Afgehoord 17 juni 1390.

1391 1389 dec. 19 - 1390 dec. 18

Afgehoord 7 januari 1391.

1392 1390 dec. 17 - 1391 dec. 17
Afgehoord 10 februari 1392.

1393 1391 dec. 16 - 1392 dec. 15
Afgehoord 30 december 1392.

1394 1392 dec. 14 - 1393 mei 4
Afgehoord 4 juli 1394.

1395 Rekening van Jan van de Boekhorst en Jan van Dorp, meesterknapen, van de kost.
l401 aug. 7 - 1402 okt. 1 1 deel
Afgehoord 26 mei 1403.

1396 Rekening van Arnout van Duvenvoorde, ridder, van de kost.
1403 jan. 2 - mrt. 24 1 deel
Afgehoord, ongedateerd.

1397 Rekening van Jan van Dorp en Arnout van Riede, meesterknapen, van de kost, met bijlagen.
1403 jan. 2 - mrt. 24 1 deel
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1420-1421.

1398 Rekening van Gijsken van Diepenburg van de reis van Willem van Oostervant naar Pruisen, met bijlagen.
1386 nov. 11 - 1387 apr. 19 1 deel
Afgehoord 26 oktober 1387.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1422-1423.

1399 Rekening van Jan Heerman, roedrager en klerk, van de kost van Willem van Oostervant.
1387 juni 11 - 1388 dec. 13 1 deel
Afgehoord 18 mei 1389.

1400 Rekening van Gerbrand van Coulster, trezorier van de graaf van Oostervant, met bijlage.
1398 juni 10 - 1399 sep. 8 1 deel
Afgehoord 2 april 1400.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1424.

1401 Rekening van Helmich van Doornik, kamerling en trezorier van de graaf van Oostervant.
1403 sep. 1 - 1404 dec. 17 1 deel
Afgehoord 10 april 1405.

1402-1403 Rekeningen van Hugo die Bloot van de kost van hertog Willem VI.
1404-1407 2 delen

1402 1404 dec. 17 - 1406 jan. 10
Afgehoord 17 januari 1408.

1403 1406 januari 10 - 1407 januari 2, met bijlage
Afgehoord 18 januari 1408.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1425.

1404 Rekening van Filips van Rijn, meesterknaap van de herberg, met bijlage.
1407 nov. 27 - 1408 juni 17 1 deel
Afgehoord 31december 1408.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1426.

1405-1406 Rekeningen van Hugo die Bloot van de kost, met bijlagen.
1408-1410 2 delen

1405 1408 juni 17 - 1409 okt. 1
Afgehoord 27 april 1410.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1427-1429.

1406 1409 okt. 1 - 1410 mrt. 2
Afgehoord 6 november 1410.

1407 Rekening van Jan van Dorp van de kost, met bijlagen.
1410 mrt. 2 - dec. 6 1 deel
Afgehoord 5 februari 1411.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1430-1431.

1408 Rekening van Hugo die Bloot van de kost, met bijlagen.
1411 mrt. 24 - aug. 23 1 deel
Afgehoord 3 februari 1414.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1432.

1409-1412 Rekeningen van Hugo die Bloot en Hendrik van Driel van de kost, met bijlagen.
1411-1415 4 delen

1409 1411 aug. 23 - 1412 aug. 21
Afgehoord 31 maart 1414.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1433.

1410 1412 aug. 21 - 1413 aug. 27
Afgehoord 31 maart 1414.

1411 1413 aug. 27 - 1414 aug. 26
Afgehoord 1 april 1415.

1412 1414 aug. 26 - l415 juli 28
Afgehoord 4 december 1415.
De eerst twee folio's zijn afgescheurd.

4.2.02.1 BIJLAGEN BIJ DE REKENINGEN VAN DE HERBERG

1413 Staat van de proviand.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1374.

1414 Staat van de contrasommen van de kost.
ongedateerd 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1374.

1415 Staat van de contrasommen van de kost van hertog Willem V.
1349 nov. 22 - 1350 mrt. 27 1 katern
De rekening zelf ontbreekt.

1416 Staat van de contrasommen van de kost vanaf 14 maart 1356.
1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1377.

1417 Staat van schulden in de rekening van heer Pieter.
ongedateerd 1 deel
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1378.

1418 Staat van de proviand.
ongedateerd 4 stukken
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1379.

1419 Staat van de kosten van bodeloon.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1381.

1420 Staat van de proviand.
ongedateerd 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1397.

1421 Staat van de uitgaven van Filips van den Rijn aan fruit.
1402 okt. 29 - 1403 juli 28 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1397.

1422 Staat van de kost door heer Jan van Kervenem voor de heer van Oostervant.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1398.

1423 Staat van de contrasommen van de kost.
ongedateerd 1 rol
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1398.

1424 Rekening van Gerbrand van Coulster van de reis naar Lund.
1399 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1400.

1425 Staat van de contrasommen van de kost.
ongedateerd 1 rol
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1403.

1426 Rekening van Kerstant Roelenz. en Wouter Bidage van schapen.
1407 mrt. 27 - 1408 feb. 28 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1404.

1427 Staat van de proviand.
ongedateerd 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1405.

1428 Rekening van Wouter Bidage van ossen, koeien, beren, varkens en schaapsbuiken.
1408 juni 18 - 1409 okt. 1 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1405.

1429 Rekening van Willeman van der Burch van schaapsbuiken.
1408 okt. 4 - nov. 2 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1405.

1430 Staat van de proviand.
ongedateerd 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1407.

1431 Staat van de proviand door Dirk Willemsz.
1410 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1407.

1432 Staat van de contrasommen van de kost.
ongedateerd 1 rol
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1408.

1433-1433A Rekeningen van ontvangst en uitgave door Jan van der Meye van

huiden, smeer, vachten, koren, wijn en dergelijke.
1412 2 katernen
Deze inv.nrs. zijn bijlagen bij inv.nr. 1398.
1433 Van de ontvangsten, 1412 april 20 - juli 10
1433A Van de uitgaven, 1412 apr. 19 - juli 11

4.2.03 RENTMEESTER VAN NOORD-HOLLAND

1434 Staat van de grafelijke inkomsten in Noord-Holland, Woerden en Oudewater.
1334 1 deel
Van Riemsdijk, 84.
Gedrukt: Hamaker, I, 154-232.

1435 Rekening van Engelbert.
1316 apr. 5 - 1317 jan. 6 1 deel
Afgehoord ongedateerd.
Gedrukt: Hamaker, I, 13-118. Jansma, p. 18 noot 1.

1436-1437 Rekeningen van Gerard Heinenz..
1343-1345 2 delen
1436 1343 aug. 23 - 1344 aug. 20
Afgehoord 20 augustus 1344.
Gedrukt: Hamaker, II, 3-103.
1437 1344 aug. 20 - 1345 mei 26
Afgehoord 27 mei 1345.
Gedrukt: Hamaker, II, 110-221.

1438 Rekening van heer Matthijs van der Burch.
1347 jan. 28 - dec. 13 1 deel
Afgehoord 13 december 1347.

1439 Rekening van Filips Persoonsz..
1351 feb. 13 - 1352 feb. 12 1 deel
Afgehoord 29 juni 1352.

1440-1441 Rekeningen van Gerard Heinenz., met bijlage.
1351-1354 1 deel
1 katern
1440 1351 juli 31 - 1352 okt. 27, 1 katern
Afgehoord 27 oktober 1352.
Er resteert slechts een fragment, bevattend uitgaven bij brieven.
1441 1352 okt. 27 - 1354 apr. 28

Afgehoord 30 april 1354.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1503.

1442-1444 Rekeningen van heer Nikolaas die Hert, met bijlagen.
1354-1358 3 delen

1442 1354 mei 5 - 1355 apr. 1
Afgehoord 11 mei 1355.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1504-1505.

1443 1355 apr. 1 - 1356 nov. 11
Afgehoord 27 november 1356.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1506.

1444 1357 nov. 25 - 1358 sep. 30
Afgehoord 6 oktober 1358.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1507-1508.

1445-1448 Rekeningen van Filips van Tetrode, met bijlagen.
1358-1362 4 delen

1445 1358 okt. 15 - 1359 nov. 11
Afgehoord 26 november 1359.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1509-1512.

1446 1359 nov. 11 - 1360 nov. 24
Afgehoord 10 december 1360.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1513-1514.

1447 1360 nov. 24 - 1361 dec. 14
Afgehoord 22 december 1361.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1515-1516.

1448 1361 dec. 14 - 1363 jan. 10
Afgehoord 27 februari 1363.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1517.

1449-1451 Rekeningen van Jan Arnout van Bennebroek, met bijlagen.
1363-1367 3 delen

1449 1363 juli 27 - 1364 apr. 14
Afgehoord 28 juni 1364.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1518.

1450 1364 apr. 14 - 1366 apr. 14
Afgehoord 1 mei 1366.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1519.

1451 1366 apr. 14 - 1367 feb. 28
Afgehoord 1 april 1367.

1452-1454 Rekeningen van Foyken Willemsz..
1371-1373 2 delen
1 katern

1452 1371 jan. 26 - nov. 30
Afgehoord 4 december 1371.

1453 1371 nov. 30 - 1372 nov. 30
Afgehoord 10 december 1372.

1454 1372 nov. 30 - 1373 nov. 30, 1 katern
Slechts een fragment resteert.

1455-1458 Rekeningen van Dirk Foppenz.
1374-1379 4 delen

1455 1374 nov. 30 - 1375 nov. 30
Afgehoord 19 december 1375.
Met rekening van het goed van de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.

1456 1375 nov. 30 - 1376 nov. 30
Afgehoord 31 december 1376.
Met rekening van het goed vat de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.

1457 1376 nov. 30 - 1377 nov. 30
Afgehoord 12 januari 1378.
Met rekening van het goed van de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.

1458 1378 nov. 30 - 1379 nov. 30
Afgehoord 13 december 1379.

1459-1461 Rekeningen van Floris Gijsbertsz..
1380-1383 3 delen

1459 1380 nov. 30 - 1381 nov. 30
Afgehoord 14 januari 1382.

1460 1381 nov. 30 - 1382 nov. 30
Afgehoord 6 januari 1383.

1461 1382 nov. 30 - 1383 mrt. 5
Afgehoord 1 december 1383.

1462-1467 Rekeningen van Arnout Spiker, met bijlagen.
1383-1389 6 delen

1462 1383 mrt. 5 - 1384 mrt. 5
Afgehoord 4 april 1384.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1520.

1463 1384 nov. 30 - 1385 nov. 30
Afgehoord 20 december 1385.

1464 1385 nov. 30 - 1386 nov. 30
Afgehoord 15 december 1386.

1465 1386 nov. 30 - 1387 nov. 30
Afgehoord 7 maart 1388.

1466 1387 nov. 30 - 1388 nov. 30
Afgehoord 14 januari 1390.
Met rekening van het goed van de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.

1467 1388 nov. 30 - 1389 nov. 30
Afgehoord 17 juni 1390.
Met rekening van het goed van de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.

1468 Rekening van Foyken Foykensz..
1390 nov. 30 - 1391 juli 19 1 deel
Afgehoord 24 juli 1391.
Met rekening van het goed van de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.

1469 Rekening van Wouter Koevoet, met bijlagen.
1391 aug. 28 - 1392 mei 25 1 deel
Met rekening van het goed van de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.
Afgehoord 25 mei 1392.
Zie voor de bijlagen inv.nrs.: 1521 en 2196.

1470 Rekening van Jan van Rijnestein, ridder, met bijlage.
1394 feb. 14 - nov. 30 1 deel
Met rekening van het goed van de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.
Afgehoord 14 januari 1395.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1522.

1471-1473 Rekeningen van Pieter Heerman, met bijlagen.
1395-1397 3 delen

1471 1395 jan. l4 - 1396 jan. l4
Met rekening van het goed van de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.
Afgehoord 9 februari 1396.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1523.

1472 1396 jan. 14 - 1397 jan. 14
Met rekening van het goed van de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.
Afgehoord 16 maart 1397.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1524.

1473 1397 jan. 14 - juni 16
Met rekening van het goed van de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.

1474-1475 Rekeningen van Gerard van Heemskerk, ridder, met bijlagen.
1397-1399 2 delen

1474 1397 juni 16 - 1398 jan. 14
Met rekening van het goed van de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.
Afgehoord 26 maart 1398.

1475 1398 jan. 14 - 1399 jan. 14

Met rekening van het goed van de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.
Afgehoord 24 januari 1399.

1476-1477 Rekeningen van Pieter Heerman.
1399-1400 2 delen

1476 1399 jan. 14 - 1400 jan. 14
Met rekening van het goed van de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.
Afgehoord 20 januari 1400.

1477 1400 jan. 14 - dec. 17
Met rekening van het goed van de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.
Afgehoord 18 december 1400.

1478 Rekening van Filips van Dorp.
1400 dec. 17 - 1402 jan. 14 1 deel
Met rekening van het goed van de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.
Afgehoord 16 januari 1402.

1479-1480 Rekeningen van Dirk van Hodenpijl, ridder.
1403-1405 2 delen

1479 1403 jan. 28 - 1404 jan. 28
Met rekening van het goed van de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.
Afgehoord 19 februari 1404.

1480 1404 jan. 28 - 1405 jan. 26
Met rekening van het goed van de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.
Afgehoord 25 maart 1405.

1481-1482 Rekeningen van Arnout Willem, met bijlage.
1405-1407 2 delen

1481 1405 jan. l4 - 1406 feb. 28
Met staat van het goed van de heerlijkheid Voorne beoosten de halve Maas.
Afgehoord 26 maart 1406.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1525.

1482 1406 feb. 28 - 1407 jan. 30
Afgehoord 7 maart 1407.

1483 Rekening van Laurens Dammasz..
1407 jan. 30 - dec. 31 1 deel
Afgehoord 22 februari 1409.

1484 Rekening van Arnout Willem.

1409 mrt. 10 - 1410 jan. 12 1 deel
Afgehoord 18 januari 1411.

1485-1491 Rekeningen van Jacob Lewe, met bijlagen.
1410-1417 7 delen

1485 1410 jan. 12 - 1411 jan. 11
Afgehoord 20 oktober 1411.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1526.

1486 1411 jan. 11 - 1412 jan. 10
Afgehoord 28 augustus 1413.

1487 1412 jan. 10 - 1413 jan. 8
Afgehoord 28 augustus 1413.

1488 1413 jan. 8 - 1414 jan. l
Afgehoord 24 juli 1414.

1489 1414 jan. 1 - 1415 jan. 1
Afgehoord l0 juli 1415.

1490 1415 jan. 1 - 1416 jan. 1
Afgehoord 15 mei 1416.

1491 1416 jan. 1 - dec. 31
Afgehoord 7 september 1417.

1492-1493 Rekeningen van Wouter van Gent.
1419-1420 2 delen

1492 1419 jan. 6 - dec. 31
Afgehoord 20 december 1420.

1493 1419 dec. 31 - 1420 aug. 19
Afgehoord 20 december 1420.

1494 Rekening van Gerard van der Burch Willemansz., met bijlagen.
1421 mei 3 - 1422 mei 22 1 deel
Afgehoord 22 mei 1422.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1527-1528.

1495 Rekening van (Jacob) van Gaasbeek.
1422 mei 22 - aug. 22 2 katernen
Afgehoord 28 juli 1424.

1496-1499 Rekeningen van Hendrik van Wassenaar, ridder, met bijlagen.
1426-1430 4 delen

1496 1426 feb. 2 - 1427 feb. 2
Afgehoord 21 april 1429.

1497 1427 feb. 2 - 1428 feb. 2
Afgehoord 21 april 1429.
Zie voor de bijlagen inv.nr. 1529.

1498 1428 feb. 2 - 1429 feb. 2

Afgehoord 4 februari 1431.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1530-1533.

1499 1429 feb. 2 - 1430 feb. 2
Afgehoord 6 februari 1431.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1534.

4.2.03.1 BIJLAGEN BIJ DE REKENINGEN VAN DE RENTMEESTER VAN NOORD-HOLLAND

1500 Akte van verhuur door Aleid van Alkemade en Hendrik, haar zoon, van het land, genaamd Bloemenvenne, aan Jongdidde en diens vader, voor acht pond Hollands jaarlijks.
1293 nov. 25 1 charter
Gecancelleerd.
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 865.

1501 Akte van toezegging door Hendrik van Alkemade, ridder, aan graaf Willem III om het bedrag voor de tiende te Warmond, hem gegeven door Jan van Teilingen, en vast te stellen door (Nikolaas), heer van Putten en Strijen, (Hendrik), burggraaf van Leiden, Witte (van Haamstede), zoon van graaf Floris V en Filips van Duvenvoorde, ridders, te zullen betalen, verminderd met zijn onkosten in dienst van de graaf.
1304 nov. 13 1 charter
Gecancelleerd.

1502 Akte, houdende bepaling door graaf Willem III, dat schotbaar land in Zandambacht schotbaar blijven zal.
1326 juni 22 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, II, 392.

1503 Rekening van Nikolaas Simonsz. van achterstallen van verkochte huiden en vet voor de herberg van de gravin.
1352 aug. 7 - 1353 jan. 13 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1441.

1504 Rekening van de kost op Teilingen.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1442.

1505 Rekening van Jan Sterke van de herberg.
1354 apr. 2 - 1355 mrt. 25 1 deel
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1442.

1506 Rekening van Jan Sterke van de kost in de veestal.
1355 mrt. 21 - 1356 nov. 11 1 deel
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1443.

1507 Rekening van Jan Sterke van de veestal.
1357 dec. 31 - 1358 mei 26 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1444.

1508 Rekening van Jan Sterke van de kost van de veestal.
1358 mei 26 - sep. 23 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1444.

1509 Staat van inkomsten van de graaf in Noordwijkerhout, Langeveld, Lisse, Hillegom en Sassenheim, ontvangen door Filips (van Tetrode) of Willem van de Wateringe.
ongedateerd 1 deel
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1445.

1510 Rekening van Jan Sterke van de kost van de veestal.
ongedateerd 1 deel
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1445.

1511 Staat van voldaan schot in het ambacht van (Filips), heer van Wassenaar, over de jaren 1354-1356.
ongedateerd 1 rol
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1445.

1512 Staat van uitgaven, gedaan door Filips (van Tetrode) na sluiting van zijn rekening vanaf 24 november.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1445.

1513 Rekening van Arnout van Dam van het baljuwschap van 's-Gravenhage.
1359 nov. 11 - 1360 nov. 24 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1446.

1514 Rekening van Jan Sterke van de kost in de veestal.
1359 nov. 11 - 1360 nov. 23 1 deel
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1446.

1515 Rekening van Arnout van Dam van het baljuwschap van 's-Gravenhage.
1360 nov. 24 - 1361 dec. 14 1 katern

Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1447.

1516 Rekening van Jan Sterke van de kost in de veestal.
1360 nov. 24 - 1361 dec. 14 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1447.

1517 Rekening van Jan Sterke van de kost van de veestal.
1361 dec. 12 - 1362 mei 8
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1448.

1518 Staat van de kost in de veestal.
1363 juli 29 - 1364 apr. 14 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1449.

1519 Rekening van Jan Arnout (van Bennebroek) van het timmerwerk aan de nieuwe kamer op het Hof en de waardrobe.
1 katern
Afgehoord 30 april 1366.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1450.

1520 Akte van bevestiging door markgravin Johanna van Brabant van de ontvangst door Willem Post, proost van Bergen, haar kapelaan en rentmeester, van zevenduizend tweehonderdtweeënzeventig en halve oude schilden van haar lijftocht in Noord-Holland over 1382 van hertog Albert, haar neef.
1383 dec. 17 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1462.

1521 Akte van verhuur door hertog Albert van de visserij van Spaarndam tussen Uit- en Inspaarne aan de stad Haarlem voor de tijd van zes jaar tegen vierhonderd pond jaarlijks, te betalen aan de rentmeester van Noord-Holland, belast voor de vrouw van Jan Arnoutsz. van Bennebroek.
1391 okt. 25 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1469.

1522 Akte, houdende getuigenis door markgravin Johanna van Brabant, (Jan), heer van Wesemale, (Hendrik van Boutershem), heer van Bergen op Zoom, (Jan), heer van Wittem, drost, en Jan van Ophem, hofmeester van Brabant, van het achterstal van negenduizend vierentachtig oude schilden aan haar lijftocht van 1393, door hertog Albert toegezegd te voldoen.
1394 nov. 12 1 charter

Gedrukt: Van Mieris, III, 618-619.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1470.

1523 Akte van verhuur door hertog Albert van de visserij van Spaarndam aan de stad Haarlem voor de tijd van zes jaar tegen vierhonderd pond jaarlijks.
1396 mrt. 12 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1471.

1524 Rekening van Pieter Heerman van het goed van de ballingen, dat in 1396 was teruggegeven.
ongedateerd 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1473.

1525 Rekening van Filips Hugenz. van het gevang.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1481.

1526 Mandaat door hertog Willem VI aan Jacob Lewe, rentmeester van Noord-Holland, om de erven van Arnout Willem in mindering van wat de hertog hen bij hun laatste rekening schuldig bleef, drieduizend zeshonderd pond te betalen.
1411 mrt. 2 1 charter
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1485.

1527 Rekening van Jacob IJsbrandsz. van stro, hooi en hout, geleverd aan (Jacob) van Gaasbeek en Willem van Egmond, ridder.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1494.

1528 Rekening van Gerard van der Burch van hooi.
1421 2 katernen
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1494.

1529 Rekening van Dirk Hage, smid, van geleverd ijzerwerk.
1427 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1497.

1530 Akte van bevestiging door Nikolaas van Diepenburg, baljuw van 's-Gravenhage, van de ontvangst van dertien gouden Engelse nobels van Hendrik, heer van Wassenaar, ridder.
1427 okt. 6 1 stuk

Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1498.

1531 Akte van bevestiging door Gerard Willemsz. van de ontvangst van zes pond voor zijn wedde als geitenhoeder en de daaraan verbonden onkosten van Hendrik, heer van Wassenaar, ridder.
1428 apr. 12 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1498.

1532 Akte van bevestiging door Floris van Jutfaas van de ontvangst van twintig pond over 1426 van Hendrik, heer van Wassenaar, ridder.
1428 nov. 10 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1498.

1533 Akte van bevestiging door Floris van Jutfaas van de ontvangst van twintig pond over 1427 van Hendrik, heer van Wassenaar, ridder.
1428 nov. 10 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1498.

1534 Akte van toezegging door hertog Filips aan Hendrik, heer van Wassenaar, ridder, raad en kamerling, om diens reiskosten à driehonderdtweeënnegentig pond vijftien s. vier d. in diens rekening te verrekenen.
1431 mrt. 13 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1499.

4.2.04 RENTMEESTER VAN KENNEMERLAND EN FRIESLAND

1535-1538 Rekeningen van Hendrik die Rode.
1343-1346 4 delen

1535 1343 aug. 24 - 1344 aug. 15
Afgehoord 17 augustus 1344.
Gedrukt: Hamaker, II, 222-340.
Een fragment ook in inv.nr. l434: Hamaker, I, 229.

1536 1344 aug. 17 - 1345 mei 23
Afgehoord 24 mei 1345.
Gedrukt: Hamaker, II, 341-491.

1537 1345 mei 24 - 1346 jan. 10
Afgehoord 12 januari 1346.
Gedrukt: Hamaker, II, 492-558.

1538 1346 jan. 12 - mei 10
Afgehoord 10 mei 1346.

1539-1540 Rekeningen van Floris van Alkemade.
1349-1351 2 delen

1539 1349 okt. 27 - 1350 nov. 19
Afgehoord 21 december 1351.

1540 1350 nov. 19 - 1351 dec. 22
Afgehoord 22 december 1351.

1541-1549 Rekeningen van Willem Willemsz.
1351-1361 9 delen

1541 1351 dec. 28 - 1352 nov. 2
Afgehoord 4 november 1352.

1542 1354 mei 6 - 1355 mrt. 24
Afgehoord 26 maart 1355.

1543 1355 mrt. 24 - 1356 apr. 20
Afgehoord 24 november 1356.

1544 1356 apr. 21 - nov. 24
Afgehoord 24 november 1356.

1545 1356 nov. 24 - 1357 nov. 22
Het laatste gedeelte ontbreekt.

1546 1357 nov. 22 - 1358 okt. 7
Afgehoord 7 oktober 1358.

1547 1358 okt. 7 - 1359 nov. 6
Afgehoord 6 november 1359.

1548 1359 nov. 6 - 1360 dec. 2
Afgehoord 8 december 1360.

1549 1360 dec. 2 - 1361 dec. 20
Afgehoord 20 december 1361.

1550 Rekening van Floris van Alphen.
1361 dec. 24 - 1363 mrt. 2 1 deel

1551 Rekening van Koen van Oosterwijk, zoon van Willem Cuser.
1363 mrt. 5 - juli 10 1 deel
Afgehoord 10 juli 1363.

1552-1554 Rekeningen van Floris van Alphen.
1363-1368 3 delen

1552 1363 juli 10 - 1364 juli 5
Afgehoord 6 juli 1364.

1553 1367 mrt. 28 - 1368 feb. 6
Afgehoord 6 februari 1368.

1554 1368 feb. 6 - juni 29
Afgehoord 11 juli 1368.

1555-1558 Rekeningen van Willem Pietersz.
1368-1374 2 delen
2 katernen

1555 1368 mei 15 - 1369 feb. 3, 1 deel
Slechts het begin resteert.

1556 1370 feb. 5 - 1371 mrt. 16, 1 katern
Slechts het begin resteert.

1557 1371 mrt. 17 - dec. 4, 1 katern
Slechts het begin resteert.

1558 1373 dec. 6 - 1374 mei 19, 1 deel
Afgehoord 19 mei 1374.

1559-1566 Rekeningen van Simon Frederik, met bijlagen.
1374-1383 8 delen

1559 1374 mei 19 - dec. 21
Afgehoord 21 december 1374.

1560 1374 dec. 21 - 1375 dec. 21
Afgehoord 19 december 1375.

1561 1375 dec. 21 - 1376 dec. 21
Afgehoord 7 januari 1377.

1562 1377 jan. 7 - nov. 30
Afgehoord 7 december 1377.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1601.

1563 1378 dec. 7 - 1380 jan. 3
Afgehoord 3 januari 1380.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1602.

1564 1380 jan. 3 - dec. 7
Afgehoord 7 december 1380.

1565 1382 jan. 5 - 1383 jan. 3
Afgehoord 4 januari 1383.

1566 Vanaf 1383 jan. 4
Afgehoord 4 januari 1383.

1567-1568 Rekeningen van Ogier van Kralingen.
1383-1385 2 delen

1567 1383 mrt. 5 - 1384 mrt. 30
Afgehoord 2 april 1384.

1568 1384 mrt. 30 - 1385 mrt. 29
Afgehoord 14 juni 1385.

1569 Rekening van Reiner Dever, ridder.
1385 juni 15 - 1386 nov. 4 1 deel
Afgehoord 3 november 1386.

1570 Rekening van Rembrand Gerbrandsz.
1389 mei 15 - 1390 mei 15 1 deel
Afgehoord 6 december 1390.

1571-1577 Rekeningen van Bartholomeus van Raaphorst, ridder, met bijlagen.
1393-1405 6 delen
1 katern

1571 1393 nov. 30 - 1394 nov. 30
Afgehoord 8 januari 1395.

1572 1399 nov. 30 - 1400 nov. 30
Afgehoord 25 februari 1401.
Met ingehechte rekening van timmerwerk.

1573 1400 nov. 30 - 1401 nov. 30
Afgehoord 22 januari 1402.

1574 1401 nov. 30 - 1402 nov. 30
Afgehoord 18 januari 1403.
Zie voor de bijlage inv.nr. 2197.

1575 1402 nov. 30 - 1403 sep. 8
Afgehoord 2 november 1403.
Zie voor de bijlage inv.nr. 2198.

1576 1403 sep. 8 - 1404 sep. 8
Afgehoord 25 oktober 1404.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1605.

1577 l404 sep. 8 - 1405 jan. 18, 1 katern
Afgehoord 2 februari 1405.

1578-1581 Rekeningen van Wouter van Gent, met bijlage.
1405-1408 4 delen

1578 1405 apr. 13 - dec. 24
Afgehoord 16 maart 1406.

1579 1405 dec. 24 - 1406 dec. 24
Afgehoord 10 maart 1407.

1580 1406 dec. 24 - 1407 dec. 24
Afgehoord 11 maart 1408.

1581 1407 dec. 24 - 1408 dec. 24
Afgehoord 28 februari 1409.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1608.

1582 Rekening van Willem van Gent, ridder.
1408 dec. 24 - 1409 dec. 24 1 deel
Afgehoord 26 april 1410.

1583-1584 Rekeningen van Bertout van Assendelft, ridder, met bijlage.
1410-1412 2 delen

1583 1410 dec. 24 - 1411 dec. 24
Afgehoord 7 augustus 1412.

1584 1411 dec. 24 - 1412 dec. 24
Afgehoord 25 september 1413.
Zie voor de bijlage inv.nr. 2199.

1585-1590A Rekeningen van Gerard van Zijl, ridder, met minuut, met bijlagen.
1412-1418 7 delen

1585 1412 dec. 24 - 1413 dec. 24
Afgehoord 31 maart 1414.
Zie voor de bijlage inv.nr. 2200.

1586 1413 dec. 24 - 1414 dec. 24
Afgehoord 16 maart 1415.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 2201 en 2202.

1587 1414 dec. 24 - 1415 dec. 24
Afgehoord 24 augustus 1417.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 2203-2205.

1588 1415 dec. 24 - 1416 dec. 24
Afgehoord 27 augustus 1417.
Zie voor de bijlage inv.nr. 2206.

1589 1416 dec. 24 - 1417 dec. 24
Afgehoord 13 maart 1418.
Zie voor de bijlage inv.nr. 2207.

1590-1590A 1417-1418, met minuut, 2 delen

1590 1417 dec. 24 - 1418 dec. 24

1590A 1417 dec. 24 - 1418 dec. 24, minuut

1591-1600 Rekeningen van Adriaan van Raaphorst, met bijlagen.
1419-1428 10 delen

1591 1419 jan. 9 - dec. 31
Afgehoord 20 december 1420.
Dit deel is beschadigd.

1592 1419 dec. 31 - 1420 nov. 29
Afgehoord 20 december 1420.

1593 1420 nov. 29 - 1421 nov. 29
Afgehoord 1 juli 1424.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1609.

1594 1422 nov. 29 - 1423 juni 1
Afgehoord 1 juli 1424.
Zie voor de bijlage inv.nr. 2208.

1595 1423 juni 1 - nov. 29
Afgehoord 1 juli 1424.

1596 1423 nov. 29 - 1424 juni 24
Afgehoord 16 augustus 1424.
Zie voor de bijlage inv.nr. 2209.

1597 1424 juni 24 - nov. 29

1598 1424 nov. 29 - 1425 nov. 29

1599 1425 nov. 29 - 1426 nov. 29
Afgehoord 15 november 1428.
Zie voor de bijlage invnrs. 2210 en 2211.

1600 1426 nov. 29 - 1428 juli 3
Afgehoord 15 november 1428.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1610.

4.2.04.1 BIJLAGEN BIJ DE REKENINGEN VAN DE RENTMEESTER VAN KENNEMERLAND EN FRIESLAND

1601 Rekening van timmerwerk aan de Nieuwburg en de Middelburg.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1562.

1602 Rekening van timmerwerk aan de Middelburg en elders.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1563.

1603 Akte van verpachting door hertog Albert van de tienden, sluizen en visrechten in Noord- en Zuidschermer en Mijzerkoog aan de buren van Schermer voor vijftien oude Franse schilden en tien groten Hollands jaarlijks.
1399 jan. 24 1 charter

1604 Akte van verpachting door hertog Albert van de visserij van sluizen en binnendijkse wateren van de hertog aan de buren van Schagerkogge en Niedorperkogge voor éénhonderd zesentachtig pond acht s. tien d. jaarlijks, vidimus van Dirk Gerardsz., schout van Niedorp, 29 mei 1402.
1361 jan. 5 1 charter

1605 Rekening van timmerwerk aan de Middelburg.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1576.

1606 -.
Dit inv.nr. bevattende een akte van schadeloosstelling door hertog Willem VI van de steden Haarlem, Delft, Leiden en Amsterdam van 21 november 1405, is nu geplaatst in deze inventaris onder 3.01.03 als inv.nr. 276A.

1607 -.
Dit inv.nr. bevattende een akte van schadeloosstelling door hertog Willem VI van de steden Haarlem, Delft, Leiden, Amsterdam, Gouda en Rotterdam van 31 mei 1407, is nu geplaatst in deze inventaris onder 3.01.03 als inv.nr. 276B.

1608 Rekening van timmerwerk aan de Middelburg.
1408 1 katern

Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1581.

1609 -.
Dit inv.nr. bevattende een akte van schadeloosstelling door hertog Jan van Beieren van de steden Haarlem, Delft en Leiden van 16 december 1420, is nu geplaatst in deze inventaris onder 3.01.03 als inv.nr. 280A.

1610 Rekening van timmerwerk aan de Middelburg.
1427 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1600.

4.2.05 RENTMEESTER VAN ZUID-HOLLAND

1611 Rekening van Jan heer Gillisz.
1330 okt. 16 - 1331 juli 13 1 deel
Afgehoord 11 juli 1331.
Gedrukt: Hamaker, I, 119-153.

1612 Rekening van Jan Simonsz.
1342 juli 13 - 1343 1 deel
Slechts een fragment resteert.
Gedrukt: Hamaker, I, 233-254.

1613-1623 Rekeningen van Herman Vink, met bijlagen.
1350-1362 11 delen

1613 1350 okt. 1 - 1351 okt. 1
Afgehoord 22 december 1351.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1645.

1614 1351 okt. 1 - 1352 okt. 1
Afgehoord 29 oktober 1352.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1646.

1615 1352 okt. 1 - 1353 okt. 1
Afgehoord 2 april 1354.

1616 1353 okt. 1 - 1354 okt. 1
Afgehoord 8 maart 1355.

1617 1354 okt. 1 - 1356 okt. 1
Afgehoord 22 november 1356.

1618 1356 okt. 1 - 1357 okt. 1
Afgehoord 21 november 1357.

1619 1357 okt. 1 - 1358 okt. 1
Afgehoord 13 oktober 1358.

1620 1358 okt. 1 - 1359 okt. 1
Afgehoord 14 november 1359.

1621 1359 okt. 1 - 1360 okt. 1
Afgehoord 1 december 1360.

1622 1360 okt. 1 - 1361 okt. 1
Afgehoord 18 december 1361.

1623 1361 okt. 1 - 1362 okt. 1 en daarna
Afgehoord 3 en 4 maart 1363.

1624-1626 Rekeningen van mr. Tielman heer Jansz.
1363-1364 3 delen

1624 1363 mrt. 9 - juli 6
Afgehoord 7 juli 1363.

1625 1362 okt. 1 - 1363 okt. 1
Afgehoord 27 juni 1364.

1626 1363 - 1364 apr.
Afgehoord 28 juni 1364.
Dit deel is beschadigd.

1627-1630 Rekeningen van Jan van Amerongen.
1380-1383 4 delen

1627 1380 apr. 1 - dec. 9
Met rekening van de tol te Dordrecht.
Afgehoord 23 januari 1381.
De rekening van de tol is gedrukt in J.F. Niermeyer, 'Bronnen voor de economische geschiedenis van het Beneden-Maasgebied', eerste deel: 1104-1399, blz. 403-431.

1628 1380 dec. 9 - 1381 dec. 15
Met rekening van de tol te Dordrecht.
Afgehoord 13 januari 1382.
Tolrekening gedrukt in: Niermeyer, blz. 432-459.

1629 1381 dec. 15 - 1382 dec. 14
Met rekening van de tol te Dordrecht.
Afgehoord 28 december 1382.
Tolrekening gedrukt in: Niermeyer, 460-487.

1630 1382 dec. 14 - 1383 apr. 4
Met rekening van de tol te Dordrecht.
Afgehoord 20 december 1383.
Tolrekening gedrukt in: Niermeyer, 488-502.

1631-1634 Rekeningen van Godschalk van Brakel.
1382-1386 4 delen

1631 1382 nov. 30 - 1383 nov. 30
Met rekening van de tol te Dordrecht.
Afgehoord 31 maart 1384.
Tolrekening gedrukt in: Niermeyer, 503-556.

1632 1383 dec. 6 - 1384 dec. 4
Met rekening van de tol te Dordrecht.
Afgehoord 12 juni 1385.
Tolrekening gedukt in: Niermeyer, 557-593.

1633 1384 dec. 4 - 1385 dec. 3
Met rekening van de tol te Dordrecht.
Afgehoord 6 december 1385.
Tolrekening gedrukt in: Niermeyer, 594-610.

1634 1385 dec. 3 - 1386 dec. 2
Afgehoord 6 december 1386.

1635-1637 Rekeningen van Jan van Poelgeest.
1387-1390 3 delen

1635 1387 nov. 30 - 1388 nov. 30
Afgehoord 18 december 1389.

1636 1388 nov. 30 - 1389 dec. 5
Afgehoord 19 december 1389.

1637 1389 dec. 19 - 1390 dec. 6
Afgehoord 10 december 1390.

1638-1639 Rekeningen van Floris die Breede Simonsz., dienaar van Aleid van Poelgeest, met bijlage.
1391-1392 2 delen

1638 1390 dec. 10 - 1391 dec. 9
Met rekening van werk aan het huis te Geertruidenberg.
Afgehoord 13 december 1391.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1647.

1639 1391 dec. 13 - 1392 mei 16
Met rekening van werk aan het huis te Geertruidenberg.
Afgehoord 18 mei 1392.

1640-1641 Rekeningen van Willem Duking, zoon van Nikolaas Oom.
1392-1393 2 delen

1640 1392 mei 18 - nov. 30
Afgehoord 2 december 1392.

1641 1392 dec. 2 - 1393 dec. 2
Afgehoord 2 december 1393.

1642-1644 Rekeningen van Jan van Steenbergen.
1395-1398 3 delen

1642 1395 jan. 25 - dec. 13
Afgehoord 22 december 1395.
Met rekening van de termijn van Willem Duking, 2 december 1394 - 25 januari 1395.

1643 1395 dec. 22 - 1396 dec. 21
Afgehoord 17 januari 1397.

1644 (1396 dec. 21) - 139(7) dec. 21
Afgehoord 4 februari 1398.
De eerste folio's ontbreken.
De datering aangevuld met rekenkamer rood nr. 648 folio 8.

4.2.05.1 BIJLAGEN BIJ DE REKENINGEN VAN DE RENTMEESTER VAN ZUID-HOLLAND

1645 Staat van inkomsten van de graaf van goed, gelegen bij de muren van Dordrecht.
1361 mei 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1613.

1646 Staat van achterstallen van verbeurd laken tijdens de dienst van Jan Simonsz.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1614.

1647 Akte van schuldbekentenis door hertog Albert van éénduizend twaalf pond twaalf s. één d. één halling aan Floris die Breede van het rentmeesterschap.
1391 dec. 13 1 charter
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1638.

4.2.06 ZEELAND

De rekeningen van Zeeland uit het grafelijk tijdvak zijn in 1940 te Middelburg verbrand.

1648 Register EL. 36 van degenen, die op Schouwen, Walcheren, Noord-Beveland, Wolphaartsdijk, Zuid-Beveland en Borsele aangeslagen zijn in de bede.
1308 1 deel
Van Riemsdijk, 80.

1649 Register van verpachting door graaf Willem III van de tienden op Wolphaartsdijk, Zuid-Beveland, Walcheren, Noord-Beveland en Borsele, afkomstig van het kapittel van St. Pieter te Utrecht.
1311-1316 1 deel
Van Riemsdijk, 81.

1650 Akte van bevestiging door hertogin Johanna van Brabant van de ontvangst van éénduizend gulden op het schot van Zeeland bewesten Schelde van Nikolaas Kerving van Reimerswaal.
1396 apr. 22 1 charter

1651 Staat van het goed van Dirk van Borsele, heer van Zuilen, en Nikolaas van Borsele, ridders, op Walcheren, Borsele en in Oudenhoorn.

ongedateerd 1 katern

1652 Akte van kwijtschelding door Adriaan van Raaphorst van honderd pond groten aan Filis (van Borsele, heer) van Kortgene, rentmeester van Zeeland bewesten Schelde, ridder.
1410 feb. 8 1 stuk
Ontbreekt

4.2.07 RENTMEESTER EN BALJUW VAN AMSTELLAND, WATERLAND EN ZEEVANG

1653 Rekening van de achterstallen.
1306-1308 1 rol
Gedrukt: Hamaker, I, 3-12.

1654-1660 Rekeningen van Floris van de Boekhorst, ridder, met bijlage.
1342-1347 6 delen
1 katern

1654 1342 nov. 22 - 1343 aug. 23
Afgehoord 23 augustus 1343.
Gedrukt: Hamaker, I, 255-301.

1655 1343 aug. 23 - 1344 aug. 18, 1 katern
Slechts een fragment resteert.
Gedrukt: Hamaker, I, 302-311.

1656 1344 aug. 19 - 1345 apr. 11
Zie voor de bijlage inv.nr. 1680.
Gedrukt: Hamaker, I, 312-372.

1657 1345 apr. 11 - 1346 jan. 14
Gedrukt: Hamaker, I, 373-429.

1658 1346 jan. 14 - juli 22
Afgehoord 22 juli 1346.
Gedrukt: Hamaker, I, 430-454.

1659 1346 juli 22 - 1347 feb. 1
Afgehoord 1 februari 1347.

1660 1347 feb. 1 - dec. 13
Afgehoord 14 december 1347.

1661-1663 Rekeningen van Hendrik Jansz., met bijlage.
1351-1354 3 delen
Alleen van het rentmeesterschap.

1661 1351 mrt. 9 - dec. 16
Afgehoord 16 december 1351.

1662 1351 dec. 16 - 1352 okt. 25
Afgehoord 25 oktober 1352.

1663 1352 okt. 25 - 1354 mei 2

Afgehoord 2 mei 1354.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1681.

1664 Rekening van Gerard die Bole, met bijlage.
1354 mei 8 - 1355 mrt. 16 1 deel
Afgehoord 16 maart 1355.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1682.

1665-1666 Rekeningen van Koen van Oosterwijk.
1355-1357 2 delen
1665 1355 mrt. 28 - 1356 nov. 17
Afgehoord 22 november 1356.
1666 1356 nov. 17 - 1357 nov. 18
Afgehoord 18 november 1357.

1667 Rekening van Gijsbert van Nijenrode, ridder.
1357 nov. 22 - 1358 apr. 6 1 deel
Afgehoord ongedateerd.

1668-1671 Rekeningen van Gijsbert van IJsselstein, ridder, met bijlage.
1358-1361 4 delen
1668 1358 apr. 6 - okt. 9
Afgehoord 12 oktober 1358.
1669 1358 okt. 12 - 1359 dec. 5
Afgehoord 5 december 1359.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1683.
1670 1359 dec. 5 - 1360 dec. 3
Afgehoord 7 december 1360.
1671 1360 dec. 7 - 1361 dec. 23
Afgehoord 23 december 1361.

1672 Rekening van IJsbrand van Alkemade.
1363 feb. 25 - juli 8 1 deel
Afgehoord 8 juli 1363.

1673 Rekening van Gerard van Heemstede, ridder.
1363 juli 9 - 1364 juli 3 1 deel
Afgehoord 4 juli 1364.

1674-1676 Rekeningen van IJsbrand van Alkemade, met bijlagen.
1364-1368 3 delen
1674 1364 juli 6 - 1366 apr. 26
Afgehoord 26 april 1366.
Zie voor de bijlagen inv.nrs.1684-1685.
1675 1366 apr. 26 - 1367 mrt. 28

Afgehoord 28 maart 1367.
Slechts het gedeelte van de inkomsten resteert.

1676 1367 mrt. 28 - 1368 jan. 7
Afgehoord 11 januari 1368.

1677-1678 Rekeningen van Koen van Oosterwijk, zoon van Willem Cuser, met bijlage.
1367-1370 2 delen

1677 1367 dec. 20 - 1369 feb. 3
Afgehoord 3 februari 1369.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1686.

1678 1369 feb. 3 - 1370 feb. 3
Afgehoord 4 februari 1370.

1679 Rekening van Jan Nikolaasz., met bijlage.
1374 dec. 8 - 1375 dec. 17 1 deel
Afgehoord 18 december 1375.
Alleen van het rentmeester- en baljuwschap van Waterland en Zeevang.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1689.

4.2.07.1 BIJLAGEN BIJ DE REKENINGEN VAN DE RENTMEESTER EN BALJUW VAN AMSTELLAND, WATERLAND EN ZEEVANG

1680 Staat van het goed, dat Floris van de Boekhorst, ridder, vond in het huis van de monniken op Markerhoofd en in dat te Monnickendam.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1656.
Gedrukt: Hamaker, I, 372.

1681 Rekening van Hendrik Jansz. van de biertol te Amsterdam.
1352 okt. 25 - 1353 aug. 10 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1663.

1682 Staat van de ontvangst door Gerard die Bole sedert 8 mei 1354.
ongedateerd 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1664.

1683 Staat van de ontvangst door Herman van den Bossche van de kost voor het transport van reigers uit het Reigersbosch naar 's-Gravenhage en Delft.
1359 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1669.

1684 Rekening van Hendrik Jansz. van de biertol te Amsterdam.

1364 juli 13 - 1366 1 deel
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1674.

1685 Rekening van de kledij van Elisabeth, dochter van hertog Willem V.
1365 aug. 24 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1674.

1686 Rekening van de executie (onthoofding en het tentoonstellen van het stoffelijk overschot op een rad) van Koentje van Pruisen.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1677.

1687 Rekening van Koen van Oosterwijk, zoon van Willem Cuser, van timmerwerk aan het huis te Muiden.
1373 1 katern

1688 Rekening van Koen (van Oosterwijk) van timmerwerk aan het huis te Weesp.
ongedateerd 1 katern

1689 Rekening van Jan Nikolaasz. van posten, die in zijn rekening niet goed gespecificeerd waren.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1679.

1690 Akte van verhuur door hertog Albert van de visserij ter Weer in Purmerend, waarover geschil gerezen was tussen Boudijn Dirk Nanningsz., Jan Cop Wittenz., en Nikolaas Hillenz., aan Simon, broer van wijlen Nikolaas Nikolaasz., hoewel bij verzuim van de klerk in de uitspraak niet begrepen was, dat Simon de visrechten na de dood van zijn broer zou erven.
1394 juni 8 1 charter

1691 Staat van vogels, gevangen op de grafelijke broedplaats.
(14)16 1 stuk

1692 Mandaat door hertog Jan van Beieren van Gijsbert Lappe in het rentmeesterschap van Amstelland voor een lening van tweehonderd schilden bij afstand door Gerard van Heemskerk.
1422 dec. 21 1 charter

4.2.08 RENTMEESTER VAN WOERDEN

1693-1699 Rekeningen van Hendrik Jansz. van het goed van wijlen (Jan) Aalman, ridder, met bijlage.
1391-1399 1 deel
6 katernen

1693 Vanaf 1391 jan. 14
Afgehoord 2 maart 1392.

1694 1392 mrt. 2 - 1393 mrt. 2
Afgehoord 12 mei 1393.

1695 1393 mrt. 2 - 1394 mrt. 2
Afgehoord 24 september 1394.

1696 1394 mrt. 2 - 1395 mrt. 2
Afgehoord 19 december 1395.

1697 1395 mrt. 2 - 1396 mrt. 2
Afgehoord 21 januari 1397.

1698 1396 mrt. 2 - 1397 mrt. 2
Afgehoord 20 januari 1398. Zie voor de bijlage inv.nr. 1710.

1699 1397 mrt. 2 - 1399 mrt. 2, 1 deel
Afgehoord 20 januari 1400.

1700-1703 Rekeningen van Hendrik Jansz. van Oosterland van het goed van wijlen (Jan) Aalman en (Machteld van Wulverhorst), vrouwe van Nesse, diens vrouw, met bijlagen.
1399-1404 1 deel
3 katernen

1700 1399 mrt. 2 - 1401 nov. 29, 1 deel
Afgehoord 19 december 1401.

1701 1401 nov. 29 - 1402 nov. 29
Afgehoord 30 januari 1403.

1702 1402 nov. 29 - 1403 sep. 7
Afgehoord 1 maart 1404.
Zie voor de bijlagen: inv.nrs. 1711-1712.

1703 1403 sep. 7 - 1404 sep. 7
Afgehoord 28 september 1404.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1713.

1704-1709 Rekeningen van Simon Frederik van Zwieten.
1420-1424 6 delen
Zie voor voorgaande rekeningen: inv.nrs. 119-123.

1704 1420 mei 1 - 1421 mei 1
Afgehoord met inv.nr. 1708.

1705 1421 mei 1 - 1422 mei 1
Afgehoord met inv.nr. 1708.

1706 1422 mei 1 - nov. 1
Afgehoord met inv.nr. 1708.
1707 1422 nov. 1 - 1423 nov. 1
Afgehoord met inv.nr. 1708.
1708 1423 nov. 1 - 1424 nov. 1
Afgehoord 15 december 1424.
1709 1424 nov. 1 - 1425 nov. 1
Afgehoord 25 februari 1426.

4.2.08.1 BIJLAGEN BIJ DE REKENINGEN VAN DE RENTMEESTER VAN WOERDEN.

1710 Rekening van timmerwerk aan de molens te Woerden en Oudewater.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1698.

1711 Rekening van timmerwerk aan het huis te Nesse en elders.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1702.

1712 Akte van bevestiging door priorin en convent van de wittevrouwen te Utrecht van de ontvangst van honderd groten voor hun tiende van Bodegraven van Hendrik Jansz., rentmeester van het land van Woerden en Bodegraven.
1403 aug. 22 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1702.

1713 Rekening van timmerwerk aan het huis te Nesse en aan de molens te Woerden en Oudewater.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1703.

4.2.09 RENTMEESTER VAN HEUSDEN

1714-1717 Rekeningen van Hendrik van Drongelen.
1358-1362 1 deel en 3 katernen
1714 1358 sep. 1 - 1359 nov. 1, 1 deel
Bevat tevens de rekening van het drostambt.
Afgehoord 11 november 1359.
1715 1359 nov. 1 - 1360 nov. 23
Afgehoord 26 november 1360.
1716 1360 nov. 23 - 1361 dec. 14
Afgehoord 18 december 1361.
1717 1361 dec. 13 - 1362 dec. 6

Afgehoord 11 maart 1363.

1718-1720 Rekeningen van Floris Laurensz.
1364-1368 3 delen

1718 1364 juni 29 - 1366 mei 1
Afgehoord 2 mei 1366.

1719 1366 mei 1 - 1367 mrt. 29
Afgehoord 29 maart 1367.

1720 1367 mrt. 29 - 1368 feb. 7
Afgehoord ongedateerd.

1721-1727 Rekeningen van Daniël van de Merwede, ridder.
1368-1374 6 delen
1 katern

1721 1368 feb. 7 - nov. 19

1722 1368 nov. 11 - 1369 nov. 11

1723 1369 nov. 11 - 1370 nov. 11
Afgehoord 20 maart 1371.

1724 1370 nov. 11 - 1371 nov. 11
Afgehoord 8 december 1371.

1725 1371 nov. 11 - 1372 nov. 11
Afgehoord 31 december 1372.

1726 1372 nov. 11 - 1373 nov. 11
Bevat tevens de rekening van het drostambt.
Afgehoord 13 december 1373.

1727 1373 dec. 24 - 1374 mei 23, 1 katern
Afgehoord 7 juli 1375.

1728-1730 Rekeningen van Hessel van Drongelen.
1375-1378 3 delen

1728 1375 okt. 1 - 1376 dec. 25
Afgehoord 29 december 1376.

1729 1376 dec. 25 - 1377 dec. 25
Afgehoord 7 december 1377.

1730 1377 dec. 25 - 1378 dec. 25
Afgehoord 1 december 1378.

1731 Rekening van Willem van Kronenburg.
1378 dec. 3 - 1379 dec. 4 2 delen
Met rekening van de tol.
Afgehoord 24 april 1380.
De rekening van de tol is gedrukt in: Niermeyer, 619-643.

1732 Rekening van mr. Reiner (Nikolaasz.).
1379 dec. 4 - 1380 dec. 4 1 deel

Met rekening van de tol.
Afgehoord 9 december 1380.
De rekening van de tol is gedrukt in: Niermeyer, 644-657.

1733-1735 Rekeningen van Willem Zuurmond.
1391-1393 3 delen

1733 1391 jan. 27 - dec. 14
Met rekening van de tol.
Afgehoord 14 december 1391.
De rekening van de tol is gedrukt in Niermeyer, 658-671.

1734 1391 dec. 14 - 1392 dec. 19
Afgehoord 19 december 1392.

1735 1392 dec. 19 - 1393 dec. 19
Afgehoord 20 december 1393.

4.2.10 RENTMEESTER VAN VOORNE

1736 Rekening van Pieterman Dirksz. en Elisabeth, zijn weduwe, en erfgenamen.
1373 mrt. 16 - 1375 mrt. 1 deel
Afgehoord 2 mei 1375.

1737-1739 Rekeningen van Gibe Jansz. van Kraken.
1375-1380 3 delen
Zie voor het goed beoosten de halve Maas: inv.nrs. 1455-1457 en 1466-1481.

1737 1375 mrt. 16 - 1377 mrt. 15
Afgehoord 21 maart 1377.

1738 1378 mrt. 16 - 1379 mrt. 15
Afgehoord 27 april 1379.

1739 1379 apr. 27 - 1381 mrt. 15
Afgehoord 21 januari 1382.

1740-1741 Rekeningen van heer Jan van Scherpenisse.
1384-1386 2 delen

1740 1384 mrt. 16 - 1385 mrt. 15
Afgehoord 4 april 1385.

1741 1385 mrt. 16 - 1386 mrt. 15
Afgehoord 6 april 1386.

1742-1743 Rekeningen van Willem van Naaldwijk, maarschalk van Noord-Holland.
1387-1389 2 delen

1742 1387 mrt. 15 - 1388 mrt. 15
Afgehoord 31 maart 1389.

1743 1388 mrt. 15 - 1389 mrt. 15
Afgehoord 3 april 1390.

1744 Rekening van Jan van Poelgeest.
1389 mrt. 16 - 1390 mrt. 15 1 deel
Afgehoord 12 januari 1391.

1745 Rekening van de erfgenamen van Jan van Poelgeest.
1390 mrt. 15 - 1390 nov. 30 1 deel
Afgehoord 12 januari 1392.

1746 Rekening van Willem van Naaldwijk, maarschalk van Noord-Holland.
1391 aug. 25 - 1392 mrt. 15 1 deel
Afgehoord 10 december 1392.

1747 Rekening van Hendrik van Naaldwijk voor Willem, zijn vader.
1393 mrt. 15 - juni 24 1 deel
Afgehoord 23 juni 1393.

1748-1754 Rekeningen van Jan van den Woude, met bijlage.
1393-1400 7 delen

1748 1393 juni 24 - 1394 juni 24
Zie voor de bijlage inv.nr. 2221.
Afgehoord 2 juli 1394.

1749 1394 juni 24 - 1395 juni 24
Afgehoord 19 juni 1395.

1750 1395 juni 24 - 1396 juni 24
Afgehoord 21 juli 1396.

1751 1396 juni 24 - nov. 30
Afgehoord 15 december 1396.

1752 1396 nov. 30 - 1397 nov. 30
Afgehoord 27 januari 1398.

1753 1397 nov. 30 - 1398 nov. 30
Afgehoord 27 januari 1399.

1754 1399 nov. 30 - 1400 mrt. 15
Afgehoord 23 maart 1400.

1755 Rekening van wijlen Filips van Polanen, ridder.
1400 mrt. 16 - nov. 30 1 deel
Afgehoord 31 december 1401.

1756-1757 Rekeningen van Hugo van Heenvliet, ridder.
1401-1402 2 delen

1756 1401 nov. 30 - 1402 nov. 30
Afgehoord 20 januari 1403.

1757 1402 nov. 30 - 1403 sep. 8

Afgehoord 4 oktober 1403.

4.2.10.1 RENTMEESTER VAN OOSTVOORNE

Zie ook inv.nr. 118.

1758-1759 Rekeningen van Gerard van Boshuizen en Pieter Bartholomeusz.
1420-1422 2 delen

1758 1420 juni 24 - 1421 juni 24
Afgehoord 17 juli 1422.

1759 1421 juni 24 - 1422 juni 24
Afgehoord 13 september 1422.

1760 Rekening van Pieter Bartholomeusz., met bijlage.
1423 juni 24 - 1424 juni 24 1 deel
Afgehoord 14 augustus 1424. Zie voor de bijlage inv.nr. 1761.

1761 Staat van de kost van de herberg tijdens de oversteek van Den Briel via de Staalduinen naar Maasland.
ongedateerd 2 stukken
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1760.

4.2.10.2 RENTMEESTER VAN WESTVOORNE

1762-1763 Rekeningen van Gerard van Boshuizen, met bijlage.
1422-1424 2 delen

1762 1422 juni 24 - 1423 juni 24
Afgehoord 1 augustus 1424.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1764.

1763 1423 apr. 6 - 1424 apr. 6
Afgehoord 1 augustus 1424.
De eerste en laatste bladen ontbreken.
De datum van afhoring is overgenomen van inv.nr. 1214 folio 55.

1764 Rekening van Willem Wittenz. en Jan Roel van timmerwerk aan de molen van Goedereede.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1762.

4.2.11 RENTMEESTER VAN GOUDA, SCHOONHOVEN EN HET LAND VAN STEIN

1765-1766 Rekeningen van Dirk van Slingeland, met bijlagen.
1397-1399 2 delen

1765 1397 nov. 11 - 1398 nov. 11

Met rekening van het schoutambt van Schoonhoven.
Afgehoord 10 december 1398.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1767.

1766 1398 nov. 10 - 1399 nov. 11
Afgehoord 6 december 1399.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1768.

4.2.11.1 BIJLAGEN BIJ DE REKENINGEN VAN DE RENTMEESTER VAN GOUDA, SCHOONHOVEN EN HET LAND VAN STEIN

1767 Rekening van de verkoping van de tienden in Lopik.
1398 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1765.

1768 Rekening van de verkoping van de tienden in Lopik.
1399 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1766.

1769-1770 Rekeningen van Willem van Coulster van timmerwerk aan het huis te Gouda.
1399-1401 2 katernen
1769 1399 nov. 30 - 1400 nov. 30
1770 1400 nov. 30 - 1401 nov. 30

4.2.11.2 RENTMEESTER EN BALJUW VAN GOUDA

1771-1772 Rekeningen van Dirk Jansz.
1405-1406 2 delen
1771 1405 feb. 26 - dec. 31
Afgehoord 3 maart 1406.
1772 1405 dec. 31 - 1406 dec. 31
Afgehoord 26 januari 1407.

1773-1775 Rekeningen van Jan van Heteren, met bijlagen.
1407-1409 3 delen
1773 1406 dec. 31 - 1407 dec. 31
Afgehoord 12 februari 1408.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1778.
1774 1407 dec. 31 - 1408 dec. 31
Afgehoord 15 januari 1409.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1779.
1775 1408 dec. 31 - 1409 dec. 31
Afgehoord 29 maart 1410.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1780.

1776-1777 Rekeningen van Willem van Boekhout.
1424-1429 2 katernen

1776 1424 nov. 30 - 1425 sep. 1
Afgehoord 7 maart 1429.

1777 1428 aug. 16 - 1429 nov. 30
Afgehoord 5 maart 1430.

4.2.11.2.1 Bijlagen bij de rekeningen van de rentemeester en baljuw van Gouda

1778 Rekening van Jacob Poortersz. van het schoutambt van Gouderak.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1773.

1779 Rekening van Jacob Poortersz. van het schoutambt van Gouderak.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1774.

1780 Rekening van Pieter Dirksz. van het schoutambt van Gouderak.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1775.

1781 Akte van bevestiging door schout, burgemeesters, schepenen en raad van Gouda van de verhuur door hertog Willem VI van diens derde van de vreemde accijnzen te Gouda voor tweeëentachtig oude Franse schilden jaarlijks, waarvan de kapelaan van Holland in zijn huis te Gouda jaarlijks twaalf schilden zal ontvangen.
1410 sep. 16 1 charter

4.2.12 RENTMEESTER EN BALJUW VAN BEVERWIJK EN NOORDWIJK

1782-1784 Rekeningen van Nikolaas van Zwieten Pietersz.
1397-1400 3 delen

1782 1398 jan. 2 - nov. 30
Afgehoord 19 december 1398.

1783 1398 nov. 30 - 1399 nov. 30
Afgehoord 14 december 1399.

1784 1399 dec. 16 - 1400 dec. 16
Afgehoord 14 april 1401.
Zie ook inv.nr. 61.

4.2.13 RENTMEESTER VAN ARKEL, LEEDE EN SCHOONREWOERD

1785-1786 Rekeningen van Arnout, heer van Leienberg, ridder.
1415-1417 2 delen

1785 1415 nov. 11 - 1416 nov. 11
Afgehoord 7 mei 1418.

1786 1416 nov. 11 - 1417 nov. 11
Afgehoord 7 mei 1418.

1787 Rekening van Jan van Vianen, ridder, met bijlagen.
1417 dec. 2 - 1418 nov. 11 1 deel
Afgehoord 9 februari 1419.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1794-1795.

1788-1793 Rekeningen van Reinout Sarisz., met bijlage.
1419-1424 6 delen

1788 1419 feb. 22 - nov. 11
Afgehoord 1 februari 1422.

1789 1419 nov. 11 - 1420 nov. 11
Afgehoord 1 februari 1422.

1790 1420 nov. 11 - 1421 nov. 11
Afgehoord 25 september 1422.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1796.

1791 1421 nov. 11 - 1422 nov. 11
Afgehoord 1 februari 1423.
Met rekening van de tol te Gorinchem.

1792 1422 nov. 11 - 1423 nov. 11
Afgehoord 22 februari 1424.

1793 1423 nov. 11 - 1424 nov. 11
Afgehoord 23 december 1424.

4.2.13.1 BIJLAGEN BIJ DE REKENINGEN VAN DE RENTMEESTER VAN ARKEL, LEEDE EN SCHOONREWOERD

1794 Akte van toewijzing door Otto, heer van Arkel, rechter, en burgemeester en schepenen van Gorinchem van de toren, genaamd Dumenstein, gelegen aan het einde van de Korenbrug, aan Wouter van Delft en Dirk, diens zoon, voor hun leven.
1381 juni 15 1 charter
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1787.

1795 Rekening van Floris van Kijfhoek van timmerwerk aan de Scuttoren

vanaf 25 augustus 1417.
ongedateerd 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1787.

1796 Mandaat door hertog Jan van Beieren aan Reinout Sarisz. om Oedeke van Stoutenburg, toonster, vijf guldens te betalen voor haar dienst bij het beleg van Dordrecht.
14(21) jan. 24 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1790.

4.2.14 HOUTVESTER VAN DE HOUT

1797 Rekening van Willem die Klerk.
ongedateerd 1 stuk
Afgehoord 13 oktober 1334.
De rekening zelf ontbreekt, slechts de bijlagen, gehecht in de omslag, resteren: zie inv.nrs. 1835-1839.

1798 Rekening van Simon van Benthem, ridder.
1337 sep. 6 - 1339 feb. 24 1 deel
Afgehoord 26 februari 1339.
Gedrukt: Smit, VII, 79-120.

1799-1800 Rekeningen van Gerard die Ever, ridder.
1342-1344 2 delen
1799 1342 nov. 20 - 1343 aug. 26
Afgehoord 26 augustus 1343.
Gedrukt: Smit, VII, 121-150.
1800 1343 aug. 26 - 1344 mrt. 30
Afgehoord 30 maart 1344.
Gedrukt: Smit, VII, 151-160.

1801 Rekening van Simon van Teilingen, ridder.
1344 aug. 21 - 1345 mei 19 1 deel
Afgehoord 20 mei 1345.
Gedrukt: Smit, VII, 161-170.

1802-1804 Rekeningen van Jan van de Boekhorst, ridder.
1346-1351 3 delen
1802 1346 juni 24 - 1347 feb. 1
Afgehoord 1 februari 1347.
1803 1347 feb. 1 - dec. 14
Afgehoord 14 december 1347.
1804 1348 okt. 29 - 1351 mrt. 13

Afgehoord 4 maart 1355.

1805 Rekening van Willem van Spaarnwoude.
1351 mrt. 16 - dec. 28 1 deel
Afgehoord 29 december 1351.

1806 Rekening van Willem van Spaarnwoude, Jan van Bekestein en Dirk van Bloemenvenne.
1351 dec. 29 - 1352 dec. 8 1 deel
Afgehoord 11 december 1352.

1807 Rekening van Willem van Spaarnwoude, en Dirk van Bloemenvenne.
1352 dec. 11 - 1354 apr. 24 1 deel
Afgehoord 24 april 1354.

1808 Rekening van Jan van Zaanden en Dirk van Bloemenvenne.
1354 apr. 24 - 1355 mrt. 24 1 deel
Afgehoord 26 maart 1355.

1809 Rekening van Jan Arnout (van Bennebroek) en Willem van Spaarnwoude.
1355 mrt. 28 - 1356 nov. 25 1 deel
Afgehoord 25 november 1356.

1810 Rekening van Gerard Buse en Gerard Dullaert.
1356 juli 7 - 1357 nov. 26 1 deel
Afgehoord 27 november 1357.

1811 Rekening van Nikolaas Simonsz. en Gerard Buse.
1358 feb. 23 - 1359 jan. 21 1 deel
Afgehoord ongedateerd.

1812 Rekening van Willem van de Wateringe, ridder.
1357 nov. 26 - 1358 okt. 13 1 deel
Afgehoord 12 oktober 1358.

1813 Rekening van Gerard van Heemstede, met bijlagen.
1359 apr. 9 - nov. 10 1 deel
Afgehoord 10 november 1359.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1840-1844.

1814 Rekening van Willem van de Wateringe, ridder.
1363 feb. 28 - juli 4 1 katern
Afgehoord 9 juli 1363.

1815 Rekening van Gerard van Heemskerk, met bijlage.
1399 juli 20 - 1400 mrt. 16 1 deel
Hier is blijkbaar jaardagstijl gebruikt.
Afgehoord 25 augustus 1400.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1846.

1816-1818 Rekeningen van Jan van Heemstede, ridder, met bijlagen.
1400-1402 3 delen

1816 1400 mrt. 12 - nov. 30
Afgehoord ongedateerd.

1817 1400 nov. 30 - 1401 nov. 30
Afgehoord 11 december 1401.

1818 1401 nov. 30 - 1402 nov. 30
Afgehoord 8 januari 1403.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1847-1848.

1819-1820 Rekeningen van Hendrik van der Woerd.
1403-1405 2 delen

1819 1403 juli 2 - 1404 sep. 8
Afgehoord 10 november 1404.

1820 1404 sep. 8 - 1405 jan. 27
Hier is blijkbaar jaardagstijl gebruikt.
Afgehoord 2 februari 1405.

1821-1823 Rekeningen van Dirk van Wassenaar, ridder, met bijlagen.
1405-1408 2 delen
1 katern

1821 1405 jan. 14 - 1406 jan. 1
Afgehoord 27 februari 1406.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1849.

1822 1406 dec. 31 - 1407 dec. 31
Afgehoord 6 maart 1408.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1850-1851.

1823 1407 dec. 31 - 1408 apr. 1, 1 katern
Afgehoord 4 mei 1408 wegens de dood van de houtvester.

1824-1832 Rekeningen van Nikolaas van Ruiven, met bijlagen.
1408-1417 9 delen

1824 1408 apr. 3 - dec. 31
Afgehoord 19 januari 1409.

1825 1408 dec. 31 - 1409 dec. 31
Afgehoord 25 januari 1410.

1826 1409 dec. 31 - 1410 dec. 31
Afgehoord 19 januari 1411.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1852-1853.

1827 1410 dec. 31 - 1411 dec. 31
Afgehoord 26 januari 1412.

1828 1411 dec. 31 - 1412 dec. 31
Afgehoord 26 november 1413.

1829 1412 dec. 31 - 1413 dec. 31
Afgehoord 1 maart 1414.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1854.

1830 1413 dec. 31 - 1414 dec. 31
Afgehoord 22 februari 1415.

1831 1415 dec. 31 - 1416 dec. 31
Afgehoord 9 september 1417.

1832 1416 dec. 31 - 1417 dec. 31
Afgehoord 24 januari 1419.

1833 Rekening van (Filips), heer van Wassenaar, burggraaf van Leiden.
1417 dec. 31 - 1418 dec. 31 1 deel
Afgehoord 4 januari 1419.

1834 Rekening van Adriaan van der Woerd, met bijlage.
1421 nov. 30 - 1422 nov. 30 1 deel
Afgehoord ongedateerd.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1855.

4.2.14.1 BIJLAGEN BIJ DE REKENINGEN VAN DE HOUTVESTER VAN DE HOUT

1835 Mandaat door graaf Willem III aan de houtvester om Willem die Klerk zesentwintig s. twee d. Hollands voor zijn kost te Hillegom te betalen, te verrekenen met Jan van Tuin, zijn kapelaan.
1333 sep. 28 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1797.

1836 Akte van bevestiging door graaf Willem III van de ontvangst door Jan van Leiden, zijn klerk, van vijftig pond Hollands van de houtvesters.
1334 juni 12 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1797.

1837 Mandaat door graaf Willem III aan Willem die Klerk, houtvester van de Haarlemmerhout, om Wenemar van Broke, zijn klerk, veertig pond Hollands te betalen.
1334 juni 14 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1797.

1838 Akte van bevestiging door graaf Willem III van de ontvangst door Jan van Leiden, zijn klerk, van vierentwintig pond Hollands van de houtvesters.
1334 juli 28 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1797.

1839 Staat van de achterstallen van de houtvesterij.
1334 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1797.

1840 Akte van toezegging door hertog Albert van schadeloosstelling aan Gerard van Heemstede, houtvester van de Haarlemmerhout, ridder, voor diens borgstelling bij Adam Oudscute.
1359 apr. 28 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1813.

1841 Akte van toewijzing door hertog Albert aan Jan van Schoten van acht pond Hollands jaarlijks, gevestigd op de houtvesterij van de Haarlemmerhout voor diens leven.
1359 mei 16 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1813.

1842 Akte van bevestiging door Arnout van Kessel van de ontvangst van twaalf pond Hollands voor de grashuur van de Haarlemmerhout van Gerard van Heemstede, ridder.
1359 juli 13 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1813.

1843 Akte van bevestiging door Adam Oudscute van de ontvangst van acht oude schilden van Gerard van Heemstede, ridder, die voor hertog Albert in leisting is gegaan.
1359 okt. 19 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1813.

1844 Akte van bevestiging door Adam Oudscute van de ontvangst van vijfenzeventig brugse schilden van Gerard van Heemstede, ridder.
1359 okt. 23 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1813.

1845 Rekening van Jan van de Boekhorst van timmerwerk aan het huis Teilingen vanaf 16 december 1383, afgehoord met zijn baljuwsrekening.

1 katern

1846 Rekening van Koen van Oosterwijk, ridder, van timmerwerk aan het huis Teilingen.
1399 feb. 14 - nov. 29 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1815.

1847 Mandaat door hertog Albert aan Jan van Heemstede, houtvester van de Haarlemmerhout, ridder, om Gerard van Heemskerk van diens laatste rekening vierduizend en tien pond één s. vijf d. halling één oort te betalen.
1400 aug. 25 1 charter
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1818.

1848 Akte van schuldbekentenis door hertog Albert aan Jan van Heemstede, ridder, van drieduizend vierhonderdtweeëntachtig pond twee s. van het houtvesterschap.
1401 dec. 11 1 charter
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1818.

1849 Rekening van Jan Pels van timmerwerk aan het huis Teilingen.
1405 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1821.

1850 Rekening van timmerwerk aan het huis Teilingen vanaf 8 januari 1406.
1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1822.

1851 Rekening van timmerwerk aan het huis Teilingen.
1407 jan. 2 - dec. 27 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1822.

1852 Akte van schuldbekentenis door hertog Willem VI aan Nikolaas van Ruiven van tweehonderdzevenenvijftig pond acht s . drie d. van het houtvesterschap.
1410 jan. 25 1 charter
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1826.

1853 Akte van schuldbekentenis door hertog Willem VI aan Dirk Saay Gozewijnsz., baljuw van Schiedam, van zeventienhonderd en vijf pond

achttien s. zes d..
1410 feb. 3 1 charter
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1826.

1854 Akte van schuldbekentenis door hertog Willem VI aan Nikolaas van Ruiven van vierhonderddrieëndertig pond tien s. vijftien en een half d. van het houtvesterschap.
1413 nov. 29 1 charter
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1829.

1855 Akte van bevestiging door Jacob van Waalsdorp van de ontvangst van vier jaar wedde van de valkbroedplaats op Lankroft van Adriaan van der Woerd.
1423 jan. 13 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1834.

4.2.15 RENTMEESTER VAN DE ZEEVOND

Oudere rekeningen zijn opgenomen bij de rentmeester van Noord-Holland.

1856 Rekening van Floris van Alphen van de zeevond, met bijlagen.
1360 dec. 17 - 1362 1 katern
Afgehoord 22 september 1362.
Zie voor de ingehechte bijlagen inv.nrs. 1857-1860.

4.2.15.1 BIJLAGEN BIJ DE REKENINGEN VAN DE RENTMEESTER VAN DE ZEEAVOND

--- Brief aan Floris van Alphen inzake de levering van vijftien last bier en tweehonderd mottoenen aan hertogin (Margaretha).
1361 nov. 18 1 charter
Niet raadpleegbaar
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1856.

--- Brief van hertog Albert aan Floris van Alphen inzake de kosten van zijn bottelier voor het vervoer van wijn.
13(61) dec. 9 1 stuk
Niet raadpleegbaar
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1856.

--- Akte van bevestiging door Ludewijn Reinersz., hofmeester van hertogin (Margaretha), van de levering door Floris van Alphen, rentmeester van

Kennemerland en Friesland, van twee vaten azijn.
1362 jan. 7 1 charter
Niet raadpleegbaar
Hier is blijkbaar jaardagstijl gebruikt.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1856.

Mandaat door hertog Albert aan Floris van Alphen inzake de betaling van driehonderddertien schilden vierentwintig groten Vlaams aan kooplieden van Schotland voor hun aangespoelde vaten en inzake zijn ambtstermijn.
1362 mrt. 20 1 charter
Niet raadpleegbaar
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1856.

4.2.16 BALJUW VAN RIJNLAND EN WOERDEN

1861

Rekening van Jan van Polanen, ridder.
1333 sep. 13 - 1334 okt. 19 1 deel
Afgehoord 20 oktober 1334.
Gedrukt: Smit, VII, 16-41.

1862-1866

Rekeningen van Willem van Naaldwijk, maarschalk van Noord-Holland, met bijlagen.
1368-1379 5 delen

1862 1368 feb. 11 - 1369 feb. 2
Afgehoord 1 februari 1369.

1863 1371 feb. 2 - dec. 4
Zie voor de bijlage inv.nr. 1887.

1864 1371 dec. 4 - 1372 dec. 4

1865 1373 dec. 4 - 1375 jan. 25
Afgehoord 8 augustus 1375.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1888.

1866 1378 dec. 8 - 1379 dec. 8
Afgehoord 20 december 1379.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1889-1890.

1867-1869

Rekeningen van Koen van Oosterwijk, zoon van Willem Cuser, met bijlagen.
1380-1383 3 delen

1867 1380 dec. 16 - 1381 dec. 15
Afgehoord 8 januari 1382.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1891.

1868 1381 dec. 15 - 1382 dec. 14
Afgehoord 29 december 1382.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1892.

1869 1382 dec. 14 - 1383 apr. 4

1870-1872 Rekeningen van Jan van der Burch, met bijlagen.
1383-1385 3 delen

1870 1383 mrt. 28 - 1384 mrt. 28
Afgehoord 31 maart 1384.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1893.

1871 1384 mrt. 31 - 1385 mrt. 31
Afgehoord 9 juni 1385.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1894.

1872 1385 mrt. 31 - nov. 30
Afgehoord 7 december 1385.

1873 Rekening van Filips van Wassenaar, ridder.
1385 dec. 10 - 1386 dec. 9 1 katern
Afgehoord 5 december 1386.

1874 Rekening van Jan van der Burch en Herman Willemsz..
1386 dec. 17 - 1387 dec. 6 1 katern
Afgehoord 5 december 1387.

1875-1877 Rekeningen van Gerard van Heemskerk, heer van Liesveld, met bijlagen.
1390-1392 3 katernen

1875 1390 feb. 23 - dec. 31
Afgehoord 23 juni 1391.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1895-1896.

1876 1391 jan. 2 - dec. 19
Afgehoord 19 december 1391.

1877 1391 dec. 19 - 1392 dec. 4
Afgehoord 4 december 1392.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1897.

1878-1880 Rekeningen van Gerard van Vliet.
1393-1395 3 katernen

1878 1393 jan. 11 - dec. 4
Afgehoord 12 januari 1394.

1879 1394 jan. 12 - nov. 29
Afgehoord 23 januari 1395.

1880 1394 nov. 29 - 1395 mei 22
Afgehoord 22 mei 1395.

1881-1883 Rekeningen van Gillis van Kralingen.
1395-1398 1 deel en 2 katernen

1881 1395 mei 22 - 1396 jan. 2
Afgehoord 11 januari 1396.

1882 1396 jan. 2 - 1397 jan. 1
Afgehoord 12 februari 1397.

1883 1397 jan. 1 - 1398 feb. 5, 1 deel
Afgehoord 5 februari 1398.

1884-1886 Rekeningen van Willem van Reimerswaal, ridder.
1398-1401 2 delen en 1 katern

1884 1398 feb. 5 - 1399 feb. 4, 1 katern
Afgehoord 13 maart 1399.

1885 1399 feb. 9 - 1400 feb. 3
Afgehoord 13 maart 1400.

1886 1400 feb. 3 - 1401 feb. 3
Afgehoord 21 februari 1401.

4.2.16.1 BIJLAGEN BIJ DE REKENINGEN VAN DE BALJUW VAN RIJNLAND EN WOERDEN

1887 Rekening van Ponse Pietersz. van het schoutambt van Oudewater.
1371 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1863.

1888 Rekening van meester Gerard de smid van Oudewater van zijn werk aan Gildenburg.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1865.

1889 Staat van het geld, gezonden door Willem van Naaldwijk aan (Machteld, hertogin) van Gelre.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1866.

1890 Rekening van de reizen, gedaan door Willem van Naaldwijk, voordat hij baljuw werd.
1375 1 stuk
Niet raadpleegbaar
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1866.

1891 Rekening van (Hugo Florisz.) van het (schoutambt van Oudewater).
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1867.

1892 Rekening van (Hugo Florisz.) van het (schoutambt van Oudewater).
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1868.

1893 Staat van de schouten, die Koen (van Oosterwijk) geld geleend hebben.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1870.

1894 Rekening van Jan van der Burch van door hem teveel berekende boeten, daar deze verminderd dienen te worden met de aandelen van de ambachtsheren en de proceskosten.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1871.

1895 Rekening van Gerard van Heemskerk van de reis naar Hagestein.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1875.

1896 Rekening van Gerard van Heemskerk van timmerwerk aan het huis te Nesse.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1875.

1897 Rekening van Willem Heinenz. van het (schoutambt) van Leiden.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1877.

1898-1899 Rekeningen van Wermbout Jansz. van het goed van de ballingen in Rijnland.
1422-1424 2 delen
1898 1422 nov. 18 - 1423 mei 8
Afgehoord 7 mei 1423.
1899 1423 mei 7 - 1424 feb. 2
Afgehoord 22 februari 1424.

1900 Rekening van Floris Paats en Hendrik Hermansz. van de bede van de welgeborenen en huislieden in Rijnland, met bijlage.
1424 1 katern
Zie voor de bijlage inv.nr. 1901.

1901 Akte van bevestiging door Willem, broeder te Egmond, ridder, van de ontvangst van tweehonderd Franse kronen van Floris Paats.
1424 okt. 9 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1900.

4.2.17 BALJUW VAN DELFLAND EN SCHIELAND

1902 Rekening van Dirk van Kronenburg, ridder.
1357 nov. 26 - 1358 apr. 5 1 katern
Afgehoord ongedateerd.

1903-1905 Rekeningen van Kerstant van den Berge.
1359-1361 2 delen en 1 katern
1903 1359 feb. 16 - nov. 8
Afgehoord 8 november 1359.
1904 1359 nov. 8 - 1360 nov. 26
Afgehoord 6 december 1360.
Zie voor de bijlage inv.nr. 2212.
1905 1360 dec. 6 - 1361 mrt. 11, 1 katern
Afgehoord 11 maart 1361.

1906 Rekening van Ogier van Kralingen.
1361 mrt. 18 - dec. 19 1 deel
Afgehoord 21 december 1361.

1907-1908 Rekeningen van Albert van de Wateringe, ridder.
1363 2 katernen
1907 1363 feb. 28 - juli 8
Afgehoord 8 juli 1363.
1908 1363 juli 8 - dec. 23
Afgehoord 21 december 1363.
Zie voor de bijlage inv.nr. 2213.

1909-1912 Rekeningen van Dirk van Heemskerk.
1374-1377 4 katernen
1909 1374 apr. 25 - 1375 feb. 1
Afgehoord 28 februari 1375.
1910 1375 feb. 1 - dec. 14
Afgehoord 17 december 1375.
1911 1375 dec. 17 - 1377 jan. 6
Afgehoord 27 januari 1377.
1912 1377 jan. 27 - dec. 6
Afgehoord 8 december 1377.

1913 Rekening van Arnout van Duvenvoorde.
1387 feb. 7 - dec. 2 1 katern
Afgehoord 3 december 1387.

1914-1916 Rekeningen van Filips van Spangen, ridder, met bijlagen.

1390-1398 4 katernen

1914 1390 nov. 30 - 1391 nov. 30
Afgehoord 9 december 1391.

1914A 1391-1392
Fragment.
Alleen de uitgaven zijn gedeeltelijk bewaard.

1915 1396 nov. 30 - 1397 nov. 29
Afgehoord 5 december 1397.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1917.

1916 1397 nov. 30 - 1398 nov. 29
Afgehoord 12 december 1398.

1917 Rekening van onderhoud aan de grafelijke dijken in Vlaardingerambacht.
ongedateerd 1 stuk
Gechirografeerd
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1915.

4.2.17.1 BALJUW VAN SCHIELAND

1918-1923 Rekeningen van Adriaan van Matenesse, met bijlagen.
1413-1420 7 katernen

1918 1413 nov. 20 - 1415 jan. 1
Afgehoord 29 januari 1415.

1919 1414 dec. 31 - 1415 dec. 31
Afgehoord 15 januari 1416.

1920 1416 jan. 1 - 1417 jan. 1
Afgehoord 28 augustus 1417.

1921 1417 jan. 1 - 1418 jan. 1
Afgehoord 9 januari 1418.
In tweevoud.

1922 1418 jan. 1 - 1419 jan. 1
Afgehoord 13 november 1419.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1928.

1923 1419 jan. 1 - 1420 jan. 1
Afgehoord 5 september 1420.
> Zie voor de bijlagen, inv.nrs. 1929-1931.

1924-1927 Rekeningen van Willem, bastaard van Egmond.
1419-1423 6 katernen

1924 1419 dec. 8 - 1420 nov. 30
Afgehoord 19 december 1420.

1925 1420 nov. 30 - 1421 nov. 30
Afgehoord 2 december 1422.

1926 1421 nov. 30 - 1422 nov. 30

Afgehoord 2 december 1422.
In tweevoud.

1927 1422 nov. 30 - 1423 nov. 30
Afgehoord tezamen met een andere rekening.
In tweevoud.

4.2.17.1.1 Bijlagen bij de rekeningen van de baljuw van Schieland

1928 Akte van schuldbekentenis door Jacoba van Beieren van éénduizend zeshonderddrie pond twaalf s. acht d. aan Adriaan van Matenesse van het baljuwschap van Schieland.
1418 jan. 9 1 charter
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1922.

1929 Mandaat door Jacoba van Beieren aan Adriaan van Matenesse om naar 's-Gravenhage te komen teneinde schadeloosstellingen te bezegelen zoals zij de vijf steden beloofde voor de verkochte lijfrenten.
14(19) jan. 3 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1923.

1930 Mandaat door Floris van Borsele, heer van Zuilen en St. Maartensdijk, trezorier, aan Adriaan van Matenesse om naar 's-Gravenhage te komen.
14(19) aug. 4 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1923.

1931 Brief van hertog Jan van Beieren aan heer Dirk de Bastaard, deken te 's-Gravenhage, Daniël van Kralingen, Adriaan van Matenesse en Gerard, bastaard van Egmond, om bij de trezorier te komen voor hun uitspraak inzake de doodslag van Gijsbert Danielsz.
1419 aug. 9 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1923.

1932 Rekening van Jan Deyman van het goed van de ballingen in Schieland, met staat van het goed in het baljuwschap van 's-Gravenhage, 's-Gravenzande, Delfland en Schieland.
1423 mei 1 - 1424 feb. 2 1 deel
Afgehoord 2 februari 1424.

4.2.18 BALJUW VAN KENNEMERLAND EN FRIESLAND

1933 Rekening van Dirk van Brederode, ridder.
1346 juli 9 - 1347 feb. 2 1 deel

Afgehoord 2 februari 1347.
Zie voor de bijlage inv.nr. 2214.

1934 Rekening van Hendrik van Heemskerk.
1348 nov. 5 - 1351 dec. 16 1 deel
Afgehoord 27 december 1351.
Zie voor de bijlagen inv.nr. 2215-2217.

1935 Rekening van (Jan), heer van Egmond.
1353 jan. 23 - 1354 apr. 22 1 deel
Afgehoord 22 april 1354.

1936 Rekening van Gijsbert van Nijenrode, ridder, met bijlagen.
1356 nov. 17 - 1357 nov. 18 1 deel
Afgehoord 19 november 1357.M
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 1942-1943.

1937 Rekening van Reinout van Brederode.
1358 okt. 11 - 1359 nov. 5 1 deel
Afgehoord 5 november 1359.

1938 Rekening van (Jan), heer van Egmond en IJsselstein.
1363 juli 8 - 1364 juli 5 1 deel
Afgehoord 7 juli 1364.

1939-1940 Rekeningen van Ogier van Kralingen.
1365-1366 1 deel en 1 katern
1939 1365 aug. 22 - 1366 apr. 27, 1 deel
Afgehoord 27 april 1366.
1940 1366 apr. 27 - juni 18, 1 katern
Afgehoord 18 juni 1366.

1941 Rekening van Koen van Oosterwijk, zoon van Willem Cuser, van dijkwerk in Friesland, met bijlage.
1376 2 katernen
Een der exemplaren is onvolledig.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1944.

4.2.18.1 BIJLAGEN BIJ DE REKENINGEN VAN DE BALJUW VAN KENNEMERLAND EN FRIESLAND

1942 Mandaat door hertog Willem V aan Gijsbert van Nijenrode, baljuw van Kennemerland en Friesland, ridder, om Gerard Wissenz. éénhonderdvijfentachtig brugse schilden en elf groten te betalen voor

zijn dienst te Naarden.
1357 okt. 17 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1936.

1943 Rekening van (Jan), heer van Egmond, van reizen in dienst van de hertog, die hij nog niet aan Gijsbert van Nijenrode, ridder, had opgegeven.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1936.

1944 Akte van bevestiging door Koen (van Oosterwijk) Cusersz. van de ontvangst van tweehonderdvijftig schilden van Agatha, gehuwd met Lambert Foppenz., voor dijkwerk in Friesland.
1376 okt. 3 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1941.

4.2.19 BALJUW VAN ZUID-HOLLAND

1945 Rekening van Daniël van de Merwede, ridder.
1333 sep. 13 - 1334 okt. 13 1 rol
Afgehoord 15 december 1334.
Gedrukt: Smit, VII, 42-78.

1946 Rekening van Gerard van Heemskerk, heer van Liesveld, ridder.
1397 dec. 2 - 1398 dec. 1 1 katern
Afgehoord 6 december 1398.

1947 Rekening van Gerard van Oudshoorn.
1409 dec. 27 - 1410 aug. 8 1 katern
Zie inv.nr. 1213 folio 66.

1948 Rekening van Herbaren, heer van Liesveld, baljuw en rentmeester van Zuid-Holland, ridder, van timmerwerk aan het huis te Geertruidenberg.
ongedateerd 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij een niet aangegeven rekening.

4.2.20 BALJUW VAN AMSTELLAND EN WATERLAND

Zie ook inv.nrs. 1131, 1653-1679.

1949-1950 Rekeningen van Hendrik van Heemskerk heer Gerardsz.
1351-1352 2 delen

1949 1351 mrt. 13 - dec. 15
Afgehoord 16 december 1351.

1950 1351 dec. 15 - 1352 okt. 25
Afgehoord 25 november 1352.

1951 Rekening van Wouter van Heemskerk en Gerard die Bole na de dood van Hendrik, zijn oom.
1352 okt. 25 - 1354 apr. 26 1 deel
Afgehoord ongedateerd.

1952 Rekening van Bartholomeus van Raaphorst, met bijlagen.
1387 apr. 6 - dec. 8
Afgehoord 7 december 1387.
Met als bijlage onder andere een rekening van het timmerwerk aan het huis te Muiden van 1386.

4.2.21 DROST VAN HEUSDEN

Zie ook inv.nr. 1714 en 1726.

1953-1955 Rekeningen van Dirk van Polanen, ridder.
1359-1363 1 deel en 2 katernen
1953 1359 dec. 3 - 1360 nov. 25, 1 deel
Afgehoord 25 november 1360.
1954 1360 nov. 25 - 1361 dec. 17
Afgehoord 17 december 1361.
1955 1361 dec. 17 - 1363 mrt. 1
Afgehoord 1 maart 1363.

1956 Rekening van (Otto), heer van Arkel.
1363 mrt. 5 - juli 8 1 katern
Afgehoord 8 juli 1393.

1957-1962 Rekeningen van Wouter Laurensz..
1366-1372 4 katernen en 2 stukken
1957 1366 mei 2 - 1367 mrt. 30, 1 stuk
Afgehoord 29 maart 1367.
1958 Vanaf 1367 mrt. 29
Afgehoord ongedateerd.
1959 1368 feb. 7 - nov. 19, 1 stuk
Afgehoord 23 november 1368.
1960 1369 dec. 24 - 1370 dec. 24
1961 1370 dec. 24 - 1371 dec. 24
Afgehoord 13 december 1371.
1962 1371 dec. 24 - 1372 dec. 24
Afgehoord 31 december 1372.

1963-1964 Rekeningen van Willem van Kronenburg.

1375-1377 2 katernen

1963 1375 okt. 9 - 1376 dec. 28
Afgehoord 28 december.

1964 1376 dec. 28 - 1377 dec. 7
Afgehoord 12 december 1377.

1965 Rekening van Nikolaas Spiering voor Willem van Kronenburg.
ongedateerd 1 katern

1966-1969 Rekeningen van Hendrik van Heeswijk.
1383-1388 4 katernen

1966 1383 dec. 4 - 1384 dec. 4
Afgehoord 10 juni 1385.

1967 1385 dec. 4 - 1386 dec. 4
Afgehoord 5 december 1386.

1968 1386 dec. 4 - 1387 dec. 4
Afgehoord 29 november 1387.

1969 1387 dec. 4 - 1388 dec. 4
Afgehoord 14 december 1388.

1970-1974 Rekeningen van Nikolaas Spiering Jansz.
1389-1395 5 katernen

1970 1388 dec. 4 - 1389 dec. 4
Afgehoord 10 december 1390.

1971 1391 dec. 14 - 1392 nov. 25
Afgehoord 1 december 1392.

1972 1393 dec. 1 - 2
Afgehoord 2 december 1393.

1973 1393 dec. 2 - 1394 dec. 2
Afgehoord 4 januari 1395.

1974 1394 dec. 2 - 1395 juli 5
Afgehoord 14 juli 1395.

1975 Rekening van Arnout van Wijk.
1396 juli 12 - dec. 7 1 katern
Afgehoord 1 december 1396.

1976-1978 Rekeningen van Arnout van Heeswijk.
1397-1400 3 katernen

1976 1397 dec. 7 - 1398 dec. 7
Afgehoord 16 december 1398.

1977 1398 dec. 7 - 1399 dec. 7
Afgehoord 7 december 1399.

1978 1399 dec. 7 - 1400 dec. 7

Afgehoord 21 december 1400.

4.2.22 BALJUW VAN DEN BRIEL EN VOORNE

1979 Rekening van Simon Willemsz.
1376 dec. 24 - 1378 jan. 9 — 1 deel
Afgehoord 13 januari 1378.

1980-1982 Rekeningen van Hugo van Heenvliet.
1378-1381 — 3 delen

1980 1378 jan. 13 - 1379 apr. 23
Afgehoord 23 april 1379.

1981 1379 apr. 23 - 1380 feb. 16
Afgehoord 27 april 1381.

1982 1380 feb. 16 - 1381 feb. 8
Afgehoord 27 april 1381.

1983-1984 Rekeningen van Gerard Jansz. van Abbenbroek.
1383, ongedateerd — 1 deel en 1 katern

1983 1383 mrt. 8 - dec. 8, 1 deel
Afgehoord 11 december 1383.

1984 ongedateerd, 1 katern
Slechts een fragment resteert.

1985 Rekening van Gibe Jansz. van Kraken.
1391 feb. 21 - 1392 mrt. 26 — 1 deel
Afgehoord 26 mei 1392.

1986 Rekening van Dirk van Zwieten Filipsz.
1395 apr. 26 - 1396 apr. 26 — 1 deel
Afgehoord 28 april 1396.

4.2.22.1 BALJUW VAN WESTVOORNE

1987 Rekening van Zweder van Heenvliet, ridder, met bijlage.
1400 nov. 15 - 1401 dec. 6 — 1 deel
Afgehoord 6 december 1401.
Zie voor de bijlage inv.nr. 1988.

1988 Akte van bevestiging door hertog Albert van de ontvangst van zesenveertig nieuwe Gelderse guldens van Zweder van Heenvliet, baljuw van Westvoorne.
1401 juni 22 — 1 charter

Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1987.

4.2.23 BALJUW VAN MEDEMBLIK

1989 Rekening van Gerard (D)ever vanaf 21 augustus 1311. 1 rol

Gedrukt: Smit, VII, 3-15.

1990 Rekening van Bartholomeus van Raaphorst.
1386 jan. 14 - mei 8 1 katern
Afgehoord 7 december 1386.

4.2.24 BALJUW VAN 'S-GRAVENHAGE

Oudere rekeningen zijn tot 1359 opgenomen bij de rentmeester van Noord-Holland.
Zie ook inv.nrs. 1513 en 1515.

1991-1997 Rekeningen van Foyken Willemsz.
1370-1382 8 katernen

1991 1370 feb. 3 - 1371 nov. 30
Afgehoord 21 maart en 4 december 1371.
Met beschadigde rekening van 1370-1371.

1992 1371 nov. 30 - 1372 nov. 30
Afgehoord 10 december 1372.

1993 1372 nov. 30 - 1373 nov. 30
Afgehoord 10 december 1373.

1994 1373 nov. 30 - 1374 nov. 30
Afgehoord 21 december 1374.

1995 1374 nov. 30 - 1375 nov. 30
Afgehoord 11 januari 1378.

1996 1380 nov. 30 - 1381 nov. 30
Afgehoord 14 januari 1382.

1997 1381 nov. 30 - 1382 nov. 30
Afgehoord 29 december 1382.

1998 Rekening van Foyken Foykensz.
1383 jan. 3 - nov. 30 1 katern
Afgehoord 6 december 1383.

1999 Rekening van Foyken Willemsz. en Foyken Foykensz.
1383 nov. 30 - 1384 nov. 30 1 katern
Afgehoord 9 juni 1385.

2000-2001 Rekeningen van Foyken Willemsz.
1384-1386 2 katernen

2000 1384 nov. 30 - 1385 nov. 30
Afgehoord 7 december 1385.
2001 1385 nov. 30 - 1386 mei 20
Afgehoord 6 mei 1386.

2002-2003 Rekeningen van Steven van Maurik, met bijlage.
1386-1387 2 katernen
2002 1386 mei 20 - dec. 2
Afgehoord 7 december 1386.
2003 1387 dec. 2 - nov. 30
Afgehoord 6 december 1387.
Zie voor de bijlage inv.nr. 2011.

2004 Rekening van Gijsken van Diepenburg.
1387 nov. 30 - 1388 dec. 6 1 katern
Afgehoord 14 december 1388.

2005-2006 Rekeningen van Steven van Maurik.
1388-1390 2 katernen
2005 1388 dec. 6 - 1389 dec. 5
Afgehoord 2 januari 1391.
2006 1389 dec. 5 - 1390 dec. 4
Afgehoord 2 januari 1391.

2007 Rekening van Dirk van den Broek.
1392 dec. 3 - 1393 okt. 10 1 katern
Afgehoord 12 oktober 1393.

2008 Rekening van Hendrik van der Woerd.
1393 okt. 12 - 1394 nov. 30 1 katern
Afgehoord 12 januari 1395.

2009-2010 Rekeningen van Gerard van Egmond, ridder, en Steven van Maurik.
1395-1396 2 katernen
2009 1395 feb. 18 - dec. 5
Afgehoord 5 maart 1396.
2010 1395 dec. 5 - 1396 dec. 3
Afgehoord 20 december 1396.

2011 Staten van de boeten, die de hertog heeft kwijtgescholden.
ongedateerd 2 stukken
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 2003.

4.2.25 BALJUW VAN SCHIEDAM

2012 Rekening van Willem van Haarlem.
1389 nov. 30 - 1390 nov. 30 1 katern
Afgehoord 7 december 1390.

4.2.26 SCHOUT VAN HAARLEM

Oudere rekeningen zijn opgenomen bij de baljuw van Kennemerland en Friesland.

2013 Rekening van Jan van Sassenheim.
1361 1 stuk
Slechts de omslag resteert. Op de binnenzijde stukken van een proces van Jan van Bronkhorst, proost van Oudmunster, inzake de kerk van Woudrichem, ongedateerd.

2014-2015 Rekeningen van Nikolaas Hedding.
1365-1366 2 katernen
2014 1365 sep. 22 - 1366 apr. 21
Afgehoord 29 april 1366.
2015 1366 apr. 29 - dec. 6
Afgehoord ongedateerd.

2016-2017 Rekeningen van Gijsbert Dullaert.
1369-1370 3 katernen
2016 1369 jan. 29 - 1370 feb. 5
Afgehoord 6 februari 1370.
2017 1370 feb. 5 - 1371 mrt. 16
Afgehoord 17 maart 1371 en 17 maart - 9 september 1371.

2018 Rekening van Simon van Geervliet.
1380 okt. 16 - dec. 2 1 katern
Afgehoord 8 december 1380.

2019 Rekening van Jan Boudijnsz.
1380 nov. 30 - 1382 jan. 8 1 katern
Afgehoord 10 januari 1382.

2020 Rekening van Gerard Andriesz.
1388 dec. 21 - 1389 dec. 3 1 katern
Afgehoord 13 december 1389.

2021-2022 Rekeningen van Simon van Zaanden Gerardsz.
1396-1398 2 katernen
2021 1396 jan. 28 - dec. 15

Afgehoord 15 december 1396.

2022 1398 jan. 19 - feb. 13
Afgehoord 3 maart 1398.

4.2.27 SCHOUT VAN 'S-GRAVENHAGE

Oudere rekeningen zijn opgenomen bij de rentmeester van Noord-Holland.

2023 Rekening van Nikolaas die Brune; met staat van het goed, door Coppe Bavenz. in beslag genomen voor de baljuw, ongedateerd.
1383 jan. 9 - dec. 28 2 katernen

4.2.28 SCHOUT VAN AMSTERDAM

Oudere rekeningen zijn opgenomen bij de baljuw van Amstelland en Waterland.

2024-2027 Rekeningen van Dirk Simonsz.
1388-1393 4 katernen

2024 1388 dec. 13 - 1389 dec. 13
Afgehoord 13 december 1389.

2025 1389 dec. 13 - 1391 jan. 19 en nadat Jan die Lange de dienst was opgezegd 1391 apr. 26 - dec. 16
Afgehoord 16 december 1391.

2026 1391 dec. 16 - 1392 dec. 1
Afgehoord 1 december 1392.

2027 1392 dec. 1 - 1393 dec. 1
Afgehoord 1 december 1393.

4.2.29 SCHOUT VAN DELFT

Oudere rekeningen zijn opgenomen bij de baljuw van Delfland en Schieland.

2028 Rekening van Laurens Dammasz.
1400 nov. 30 - 1401 juni 24 1 katern
Afgehoord 9 juli 1401.

2029-2030 Rekeningen van Robert Costijnsz., met bijlagen.
1401-1402 2 katernen

2029 1401 juni 24 - nov. 30
Afgehoord 11 december 1401.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 2041-2044.

2030 1401 nov. 29 - 1402 nov. 2
Afgehoord 13 december 1402.

2031 Rekening van Robert Costijnsz. en Simon uter Lier.
1402 nov. 29 - 1403 sep. 8 1 katern
Afgehoord 9 september 1403.

2032 Rekening van Willem Willemsz.
1404 okt. 24 - 1405 jan. 17 1 katern
Afgehoord 28 januari 1405.

2033 Rekening van Robert Costijnsz.
1405 jan. 17 - dec. 5 1 katern
Afgehoord 3 maart 1405.

2034 Rekening van Simon uter Lier.
1405 dec. 1 - 1406 juni 1 1 katern
Afgehoord 16 november 1406.

2035-2036 Rekeningen van Filips die Bloot, met bijlage.
1406-1408 2 katernen
2035 1406 juni 1 - 1407 jan. 1
Afgehoord 18 januari 1408.
2036 1408 jan. 1 - juni 29
Afgehoord 4 juli 1408.
Zie voor de bijlage inv.nr. 2045.

2037 Rekening van Willeman van der Burch.
1408 juli 16 - 1409 jan. 1 1 katern
Afgehoord 5 januari 1409.

2038 Rekening van Jacoppijn Jacoppijnsz. voor wijlen Hugo van Heenvliet, ridder.
1409 jan. 8 - 1410 jan. 14 1 katern
Afgehoord 16 januari 1410.

2039 Rekening van Jan Hugenz.
1413 1 stuk
Slechts de omslag resteert.

2040 Rekening van Albert Bokelsz.
1425 mei 1 - 1426 mei 1 1 stuk
Slechts de omslag resteert.

4.2.29.1 BIJLAGEN BIJ REKENINGEN VAN DE SCHOUT VAN DELFT

2041 Mandaat door hertog Albert aan Robert Costijnsz. om Laurens Dammasz. drieduizend vijfhonderdvijfenvijftig pond te betalen van diens tekort aan het schoutambt van Delft.

1401 juli 9 1 charter
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 2029.

2042 Mandaat door hertog Albert aan Robert Costijnsz. om Hugo Jacobsz., messenmaker, vijf Engelse nobels te betalen voor twee paar snijmessen.
1401 juli 30 1 charter
Gecancelleerd.

2043 Mandaat door hertog Albert aan Robert Costijnsz. om (Filips), heer van Wassenaar, zestig Gentse nobels te betalen voor diens reiskosten.
1401 juli 31 1 charter
Gecancelleerd.

2044 Mandaat door hertog Albert aan Robert Costijnsz. om aan Roelke, zadelmaker, twintig schilden te betalen voor geleverde zadels en tuig.
1401 okt. 7 1 charter
Gecancelleerd.

2045 Akte van bevestiging door hertog Willem VI van de ontvangst van Filips van Dorp, zijn trezorier, van tweeëndertig Engelse nobels van Filips die Bloot, schout van Delft.
1408 mei 15 1 stuk
HS: Willem (!) Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 2036.

4.2.30 SCHOUT VAN GOUDA

2046 Akte van bevestiging door Hendrik, heer van Vianen, Goye, Ameide, burggraaf van Utrecht, van de ontvangst van Dirk Jansz., schout van Gouda, van zeshonderd Franse kronen van een schuld van tweeduizend éénhonderdtweeëntwintig pond zeven s. acht d., hem door hertog (Willem VI) verzekerd op de honderdste penning van de stad Gouda.
1409 dec. 7 1 charter

4.2.31 DIJKGRAAF VAN DE GROTE WAARD IN ZUID-HOLLAND

2047 Rekening van Daniël van Tolloisen.
1352 okt. 21 - 1355 feb. 22 1 katern
Afgehoord 26 februari 1355.

2048-2050 Rekeningen van Hugo Duking, met bijlagen.
1355-1358 1 deel en 2 katernen
2048 1355 mrt. 11 - 1356 nov. 23, 1 deel

Afgehoord 23 november 1356.

2049 1356 nov. 23 - 1357 nov. 20
Afgehoord 20 november 1357.

2050 1357 nov. 20 - 1358 okt. 7
Afgehoord 7 oktober 1358.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 2081-2083.

2051-2053 Rekeningen van Hendrik die Moolnaar, met bijlagen.
1360-1364 1 rol en 2 katernen

2051 1360 dec. 1 - 1361 dec. 14, 1 rol
Afgehoord 17 december 1361.
Zie voor de bijlagen inv.nrs. 2083A-2083C en 2218-2220.

2052 1361 dec. 14 - 1363 feb. 26
Afgehoord 26 februari 1363.
Zie voor de bijlagen inv.nr. 2084.

2053 1363 juli 8 - 1364 juni 29
Afgehoord 29 maart 1364.

2054-2057 Rekeningen van Willem van de Merwede, ridder, met bijlage.
1366-1369 4 katernen

2054 1366 juni 17 - 1367 mrt. 29
Afgehoord 29 maart 1367.

2055 1367 mrt. 29 - 1368 feb. 6
Afgehoord 8 februari 1368.

2056 1368 feb. 8 - 1369 feb. 2
Afgehoord 4 februari 1369.

2057 1369 feb. 4 - okt. 28
Zie voor de bijlage inv.nr. 2085.

2058 Rekening van Rudolf die Kok, ridder.
1371 mrt. 17 - dec. 2 1 katern
Afgehoord 3 december 1371.

2059-2060 Rekeningen van Bruisten van Herwijnen, ridder.
1372-1375 2 katernen

2059 1372 dec. 5 - 1373 dec. 4
Afgehoord 6 december 1373.

2060 1373 dec. 6 - 1375 dec. 15
Afgehoord 16 december 1375.

2061-2062 Rekeningen van Hendrik Scoutate Hugenz..
1377-1380 2 katernen

2061 1377 feb. 21 - 1378 nov. 25
Afgehoord ongedateerd.

2062 1378 nov. 25 - 1380 feb. 22

2063-2068 Rekeningen van Bruisten van Herwijnen, ridder, met bijlagen.
1380-1387 6 katernen

2063 1380 feb. 22 - dec. 13
Afgehoord 18 december 1380.
Met rekening van het dijkgraafschap van Heusden en timmerwerk aan Loevestein.

2064 1382 jan. 1 - 1383 jan. 1
Afgehoord 31 december 1382.
Met rekening van het dijkgraafschap van Heusden; zie voor de bijlage inv.nr. 2086.

2065 1383 jan. 1 - dec. 8
Afgehoord 14 december 1383.

2066 1383 dec. 14 - 1384 dec. 19
Afgehoord 11 juni 1385.

2067 1384 dec. 19 - 1385 dec. 21
Afgehoord 21 december 1385.
Zie voor de bijlage inv.nr. 2087.

2068 1385 dec. 21 - 1387 dec. 19
Afgehoord 1 december 1387.

2069-2073 Rekeningen van Herbaren van Riede, ridder.
1387-1392 5 katernen

2069 1387 dec. 20 - 1388 dec. 13
Afgehoord 11 december 1388.

2070 1388 dec. 13 - 1389 dec. 13
Afgehoord 9 december 1389.

2071 1389 dec. 9 - 1390 dec. 9
Afgehoord 11 december 1390.

2072 1390 dec. 15 - 1391 dec. 14
Afgehoord 19 december 1391.

2073 1391 dec. 19 - 1392 dec. 17
Afgehoord 9 december 1392.

2074-2077 Rekeningen van Daniël, heer van de Merwede en Stein, ridder.
1393-1398 4 katernen

2074 1393 jan. 15 - 1395 jan. 20
Afgehoord 10 januari 1395.

2075 1395 jan. 20 - 1396 jan. 18
Afgehoord 26 januari 1396.

2076 1396 jan. 18 - 1397 jan. 17
Afgehoord 10 maart 1397.

2077 1397 jan. 17 - 1398 jan. 16
Afgehoord 26 januari 1398.

2078-2079 Rekeningen van Arnout van Riede.

1398-1400 2 katernen

2078 1398 apr. 7 - 1399 dec. 24
Afgehoord 22 december 1399.

2079 1399 dec. 24 - 1400 dec. 24
Afgehoord 21 december 1400.

2080 Rekening van Reinout van Brakel.
1410 jan. 1 - 1413 juni 10 1 katern
Afgehoord 23 augustus 1413.

4.2.31.1 BIJLAGEN BIJ DE REKENINGEN VAN DE DIJKGRAAF VAN DE GROTE WAARD IN ZUID-HOLLAND

2081 Brief van hertog Willem V en Machteld van Lancaster aan Hugo Duuk inzake de overname van het dijkgraafschap door Gerard Gerardsz. heer Pietersz. en de afhoring voor Daniël van Tolloisen, baljuw van Zuid-Holland, ridder, en Herman Vink, rentmeester van Zuid-Holland.
1358 feb. 15 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 2050.

2082 Brief van hertog Albert aan Hugo Duuk met verbod om de dienst aan Gerard Gerardsz. of iemand anders over te doen voor de afhoring.
13(58) mrt. 16 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 2050.

2083 Brief van hertog Albert aan Hugo Duuk en Gerard Jansz., schout van Dordrecht, om het bestand tussen (Zweder van Abcoude), heer van Putten, en (Gerard van Strijen), heer van Zevenbergen, te verlengen tot veertien dagen na zijn komst in Holland.
13(58) juni 20 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 2050.

2084 Brief van hertog Albert aan Hendrik die Moolnaar, dijkgraaf van Zuid-Holland, inzake de gevangenschap van de onderzaten van heer Willem van Oosterhout.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 2052.
Dit stuk is aan de rechterzijde beschadigd.

2085 Mandaat door hertog Albert aan Willem van de Merwede, ridder, om het dijkgraafschap van de Grote Waard te vervullen zoals Hendrik die Moolnaar.
1369 feb. 8 1 charter

Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 2057.

2086 Akte van bevestiging door hertog Albert van de ontvangst van vijftig oude gouden schilden voor de proviand van zijn herberg van (Koenraad), proost, van Bruisten van Herwijnen, baljuw van Zierikzee, ridder.
1382 sep. 11 1 charter
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 2064.

2087 Akte van schuldbekentenis door hertog Albert van drieduizend éénhonderdtwee pond veertien s. veertien d. aan Bruisten van Herwijnen van het dijkgraafschap van de Grote Waard.
1385 juni 18 1 charter
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 2067.

4.2.32 KASTELEIN VAN HEUSDEN

2088 Rekening van Willem van Kronenburg.
1378 dec. 7 - 1379 dec. 12 1 katern
Afgehoord 24 april 1380.

4.2.33 KASTELEIN VAN HEEMSKERK

2089-2089A Rekening van Zadelboger van timmerwerk aan het huis te Heemskerk, met bijlagen.
1380-1382 2 katernen
Zie voor de bijlagen inv.nr. 2091 en 2091A.
2089 1380-1381
2089A 1380-1382

2090 Rekening van Floris van Alkemade van timmerwerk aan het huis te Heemskerk.
1398 1 stuk

4.2.33.1 BIJLAGEN BIJ DE REKENINGEN VAN DE KASTELEIN VAN HEEMSKERK

2091 Akte van schuldbekentenis door hertog Albert van honderd dubbele mottoenen aan Dirk van Raaphorst.
1374 juli 9 1 charter

Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 2089 en 2089A.

2091A Vidimus van Jan van der Straten en Allard Bartholomeusz. van de akte van schuldbekentenis van hertog Albert aan Dirk in 1374 aan Dirk van Raaphorst.
1389 sep. 7 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 2089 en 2089A.

4.2.34 KASTELEIN VAN LOEVESTEIN

Zie ook inv.nr. 2063.

2092 Rekening van Willem van Gent vanaf 3 januari 1407.
1407 1 katern
Afgehoord 6 maart 1408.

2093 Rekening van Hendrik van Oosterzeel, met bijlage.
1409 dec. 13 - 1410 nov. 23 1 katern
Zie voor de bijlage inv.nr. 2094.

4.2.34.1 BIJLAGEN BIJ DE REKENINGEN VAN DE KASTELEIN VAN LOEVESTEIN

2094 Rekening van ijzerwerk voor Loevestein.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 2093.

4.2.35 KASTELEIN VAN GORINCHEM

2095-2096 Rekeningen van Jan van Heemstede de jonge, ridder, met bijlage.
1408-1409 2 katernen

2095 1408 apr. 27 - nov. 1
Zie voor de bijlage inv.nr. 2098.

2096 1408 nov. 1 - 1409 juli 3

2097 Rekening van Jan van Dorp, Floris van Kijfhoek en Dirk die Grimer.
1417 sep. 7 - dec. 13 1 deel
Afgehoord 10 januari 1418.

4.2.35.1 BIJLAGEN BIJ DE REKENINGEN VAN DE KASTELEIN VAN GORINCHEM

2098 Rekening van Deventer van de kost op het huis te Gorinchem.

14(08) juni 26 - aug. 30 1 katern
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 2095.

4.2.36 KASTELEIN VAN WOERDEN

1709 Rekening van Simon Frederik van Zwieten.
1424 nov. 1 - 1425 nov. 1 1 deel
Afgehoord 25 februari 1426.

4.2.37 TOLGAARDER TE GEERVLIET

2099 Rekening van Gerard Dullaert.
ongedateerd 1 katern
Slechts een fragment resteert.
Gedrukt: Niermeyer, 689-711.

4.2.38 TOLGAARDER TE STRIENEMONDE

2100 Rekening van Floris Gijsbertsz.
ongedateerd 1 katern
Afgehoord 15 mei 1389.
Slechts een fragment resteert.
Gedrukt: Niermeyer, 713-715.

4.2.39 TOLGAARDER TE SCHOONHOVEN

2101 Rekening van de tolgaarder.
1432 juli 25 - 1433 juni 8 1 deel

5 STUKKEN BETREFFENDE DE ZORG VOOR HET ARCHIEF

5.1 INVENTARISSEN

5.1.1 CHARTERS, REGISTERS EN PAPIEREN IN HOLLAND

2102-2102A Inventaris door Cornelis Suys van het archief van de graven van Holland, met concept en afschriften.
1552, 1606 5 delen

2102 Inventaris door Cornelis Suys, 1552
Afkomstig uit de collectie C. van Alkemade en P. van der Schelling.

2102 Inventaris door Cornelis Suys, afschrift, 1552

2102 Inventaris door Cornelis Suys, met aanstelling van Vincent Dammasz. na het overlijden van Vincent Cornelisz., met overname van het archief uit het sterfhuis, 1552

2102 Inventaris door Cornelis Suys, met aanstelling van Vincent Dammasz. na het overlijden van Vincent Cornelisz., met overname van het archief uit het sterfhuis, afschrift, 1552, 1606

2102A Inventaris van nagekomen charters, als aanvulling op de inventaris uit 1552 waarvan het archief berust in het huis van Gouda, 1572

2103 Staat van stukken inzake het bestuur van Holland.
ongedateerd 1 stuk

5.1.2 REGISTERS IN HOLLAND

Zie ook inv.nr. 2113 sub 3.

2104 Staat van registers in het schrijn.
ongedateerd 1 stuk

2105 Staat van de registers door (Dirk Foppenz.), deken, overgeleverd aan mr. Reiner (Nikolaasz.).
1391 1 stuk
Gedrukt: Van Riemsdijk, 696-697.

2106 Staat van de registers, gemerkt met de letters EL.
ongedateerd 1 deel
Met tafel op inv.nr. 713: register 'PhillippusA', 1433-1440.
Gedrukt: Van Riemsdijk, 118.

2107 Staat van de registers door Jan van Oudheusden na de dood van Bruning van Boshuizen.
1498 apr. 7 1 katern

2108 Staat van de registers, beschreven naar de schapraden, met aantekening van de herbinding.
1515 1 katern

2109 Staat van de registers van het grafelijk archief.
ongedateerd 1 katern
Ontbreekt

2110 Staat van de registers, beschreven naar de schapraden.
ongedateerd 1 deel

2111 Staat van registers en papieren in de registerkamer door Cornelis Oom.
1580 1 deel

2112 Staat van de memorialen in de registerkamer en in de griffie.
ongedateerd 1 katern

5.1.3 CHARTERS IN HOLLAND

2113 Register O.P., houdend staten van
1 deel

1. charters in Henegouwen, ongedateerd
2. charters van Holland en Zeeland, ongedateerd
3. hetgeen overgeleverd werd door mr. Filips van Leiden, 1357
4. charters van Holland en Zeeland, ongedateerd.

Gedrukt: Van Riemsdijk, 111.

2114 Register O.S., houdend staat van charters van Holland en Zeeland.
ca. 1390 1 katern
Gedrukt: Van Riemsdijk, 112.

2115 Register O.S., houdend staat van charters van Holland en Zeeland.
ca. 1390 1 katern
Gedrukt: Van Riemsdijk, 112.
Zie ook inv.nr. 2139.

2116 Staat van charters van Holland en Zeeland, bestemd voor Dirk Potter Filipsz. van Haarlem.

ongedateerd 1 deel
Gedrukt: Van Riemsdijk, 114.
Dit deel is samengesteld uit inv.nrs. 2114 en 2115.
De folio's 4-7 ontbreken.

2117 Staat van charters van Holland en Zeeland.
ca. 1440 1 deel
Dit deel is met enige wijzigingen afgeschreven in inv.nr. 2149.

2118 Staat van charters van Holland en Zeeland, door mr. Pieter van Renesse van Beoostenzwene.
1441 1 deel

2119 Staat van charters, gevonden op de tafel in de achterkelder van de trezorie onder de raadkamer te 's-Gravenhage.
ongedateerd 1 katern

2120-2120A Staat van charters van Holland en Zeeland, opgemaakt door Floris Oom van Wijngaarden, raad, en Jacob Clamp, controleur, en overgedragen aan Jan van Oudheusden, bewaarder van de charters en registers.
1511 2 delen

2120 Staat van charters van Holland en Zeeland, 1511
In dit deel ontbreken, na nummer 604, de hoofdstukken Dendermonde en Saxen.

2120A Staat van charters van Holland en Zeeland, met aantekeningen, 1511
In dit deel ontbreekt, na nummer 569, met hoofdstuk Oostfriesland.

2121 Staat van charters van titels van de graven van Holland en Zeeland.
ongedateerd 1 katern

2122 Staat van charters inzake Over- en Nedersticht.
ongedateerd 1 katern

2123 Staat van charters in de lade 'Imperiale'.
ongedateerd 1 katern

2124 Staat van charters in de lade 'Zuene alias Vale'.
ongedateerd 1 katern

2125 Staten van charters in de lade 'Hamburgensis cercisia'.
ongedateerd 2 katernen

2126 Staat van charters in de lade 'G'.
ongedateerd 1 katern

2127 Staat van charters in de lade 'D'.
ongedateerd 1 katern

2128 Staat van charters in de lade 'Vidimus alla'.
ongedateerd 1 katern

2129 Staat van charters in de lade 'F'.
ongedateerd 1 katern

2130 Staat van charters inzake Zeeland.
ca. 1560 1 katern

2131 Staat van charters inzake Voorne.
ca. 1560 1 katern

2132 Staat van charters inzake Putten en Strijen.
ca. 1560 1 katern

2133 Staat van charters inzake stad en land van Utrecht.
ca. 1560 1 katern

2134 Staat van charters inzake leenzaken.
ca. 1560 1 katern

2135 Staat van charters, afkomstig uit de kelder van de raadkamer van Holland te Utrecht, opgemaakt door Dirk Jansz. van Woerden, secretaris en substituutgriffier van het Hof van Holland, voor Cornelis Oom.
1574 1 deel en 1 stuk
Het stuk is slechts de omslag van het thans onbekende restant.

5.1.4 PAPIEREN IN HOLLAND

2136 Register 'Gapinge', houdende staat van rekeningen en papieren in het archief van de graven van Holland.
ca. 1425 1 deel
Gedrukt: Van Riemsdijk, 118.

2137 Staat van papieren in het kleine kamertje van de registerkamer.

1541 1 katern

2138 Staat van papieren, gevonden in het sterfhuis van mr. Viglius van Zwichem, proost van St. Baafs te Gent, overgeleverd aan (Arnout) Sasbout, president van de Geheime Raad, afschrift.
ongedateerd 1 katern

5.1.5 CHARTERS IN HENEGOUWEN

2139 'Inventarius Hannonie', houdend staten van charters betreffende Holland, aanwezig in Quesnoy, 1378; met afschrift van inv.nr. 2115.
ongedateerd 1 deel
Gedrukt: Van Riemsdijk, 113.

2140 Register 'Nova'; inventaris van het archief van de graven van Henegouwen, Holland en Zeeland in Henegouwen.
1409-1416 1 deel
Gedrukt: Van Riemsdijk, 120.

2141 Staat van stukken betreffende Holland in het archief van Henegouwen, afschriften.
ongedateerd 2 katernen

2142 Staat van stukken betreffende Holland, voorkomend in register 'Nova', afschrift.
ongedateerd 1 katern
Zie voor het register 'Nova' inv.nr. 2140.

2143 Inventaris van het archief van de graven van Henegouwen te Bergen, afschrift.
ongedateerd 1 deel

5.2 REGISTERS VAN AFSCHRIFTEN VAN STUKKEN IN HENEGOUWEN

2144 'Het papieren cartularium', houdend afschriften van charters, overgebracht naar Henegouwen, aangelegd 1299.
1 deel
Gedrukt: Van Riemsdijk, 79.
Bewerkt: Kruisheer, Pieter van Leiden, blz. 70-83.

2145 Register EL. 41, houdend afschrift van 'Het papieren cartularium'.
1316 1 deel

Zie voor het papieren cartularium inv.nr. 2144.
Gedrukt: Van Riemsdijk, 82.

2146 Register EL. 26, houdend afschrift van 'Het papieren cartularium'.
ca. 1365 1 deel
Zie voor het papieren cartularium inv.nr. 2144.
Gedrukt: Van Riemsdijk, 89.

2147 Register 'Copies tirées d'un registre', houdend afschriften van stukken betreffende het graafschap Holland in het archief van Henegouwen, afschrift.
1563 1 deel

2148 Register van stukken inzake Holland en Zeeland in het archief van Henegouwen, afschrift, 1499.
1274-1303, 1499 1 katern

5.3 INDEXEN

2149 'Remissorium Philippi'; index op de grafelijke registers tot 1440, vervaardigd door Pieter van Renesse van Beoostenzwene; met afschrift van de staat van charters van Holland en Zeeland (inv. nr. 2117).
1450 1 deel
Een fotografische reproductie (hard copy) van het register bevindt zich in de collectie Losse Aanwinsten vml Rijksarchief in Zuid-Holland, archiefinventaris 3.22.03, inv.nrs. 93-95.

2150 Tafel op inv.nrs. 226, 228, 229, 230, 231, 237, 400 en 709.
ongedateerd 1 band
Gedrukt: Van Riemsdijk, 121.

2151 Tafel op inv.nrs. 153, 232, 710, 712 en 713.
ongedateerd 1 band

2152 Index op inv.nr. 228.
ongedateerd 1 katern

2153 Index op inv.nrs. 229, 230 en andere registers.
ongedateerd 1 katern

2154 Index op inv.nr. 232.
ongedateerd 1 katern

2155 Index op inv.nr. 237.
ongedateerd 3 katernen

2156 Index op inv.nr. 238.
ongedateerd 2 katernen

2157 Index op de voorrechten in Noord-Holland, Zuid-Holland en Friesland.
ca. 1560 1 deel

2158 Index op de voorrechten in Zeeland.
ca. 1560 1 deel

6 AANHANGSEL

6.1 STUKKEN, AFKOMSTIG VAN ALEID VAN HENEGOUWEN EN FLORIS, HAAR ZOON

Deze verzameling stukken is na de dood van Machteld, dochter van Floris van Henegouwen, blijkbaar in het bezit van de graven van Holland en Henegouwen gekomen. Een aantal stukken bevindt zich overigens in het Staatsarchief te Bergen in Henegouwen, waaronder de laatste van 1308: Van Mieris, II, 77.

2159 Akte van overdracht door roomskoning Willem II van zijn leengoed van de koningen van Schotland aan Aleid, zijn zuster, voor haar huwelijk met Jan van Avesnes.
1249 apr. 27 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., II 815.

2160 Akte van uitspraak door Betto, kapelaan van Aleid van Henegouwen, in het geschil tussen haar en Filips, plebaan van Overschie, inzake de grenzen tussen de parochies van Schiedam en Overschie.
1264 apr. 28 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., III, 1349.

2161 Akte van bevestiging door Hendrik, bisschop van Utrecht, van de uitspraak door Betto, kapelaan, inzake de grenzen tussen de parochies van Schiedam en Overschie.
1264 mei 10 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, III, 1351.

2162 Akte van opdracht door Wisse van Koudekerke van zijn stenen huis in Oud Vlissingen aan Aleid van Henegouwen.
1264 sep. 20 1 charter
Gedrukt: Kruisheer, OHZ., III, 1367.

2163 Akte van overeenkomst door graaf Floris V met Aleid van Henegouwen, zijn tante, waarbij haar vierhonderdtachtig pond jaarlijks uit de tol van Niemandsvriend worden toegezegd.
1268 okt. 24 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 174.

2164.1-2164.3
Akte van belening door graaf Floris V van Floris van Henegouwen met het huis te Schiedam en land tussen Overschie en Schiedam met lijftocht van Aleid, diens moeder, met vidimus van Willem, abt van St. Denis, en

Anselmus, deken van St. Germain te Bergen, 1296.
1268 okt. 24 3 charters
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 175; Kruisheer, 416.
2164.1 Charter 1
2164.2 Charter 2
2164.3 Charter 3

2165 Akte, houdende instelling door graaf Floris V en Aleid van Henegouwen van een jaarmarkt te Schiedam.
1270 mei 29 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 199; Kruisheer, 436.

2166 Akte van aflaat door Emond, bisschop van Kurland, van een jaar voor degenen, die de kerk van Schiedam begunstigen.
1271 juni 17 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 214.

2167.1-2167.2
Akte van overdracht door Dirk van Wassenaar, ridder, van zijn ambacht in Schiedam en de visrechten van Overschie tot de Maas aan Aleid van Henegouwen voor honderd pond Hollands, met vidimus van de officiaal van Kamerijk, 7 juli 1298.
1272 mrt. 18 2 charters
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 228.
2167.1 Charter 1
2167.2 Charter 2

2168 Akte van toewijzing door graaf Floris V van het bestuur van Zeeland aan Floris van Henegouwen, zijn neef, voor twee jaar.
1272 mei 31 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 232; Kruisheer, 464.

2169 Akte van aanstelling door graaf Floris V van Floris van Henegouwen, zijn neef, als baljuw van Zuid-Holland.
1272 sep. 7 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 240; Kruisheer, 470.

2170 Akte van toezegging door Dirk, heer van Teilingen, van bijstand aan Aleid van Henegouwen.
1272 sep. 25 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 241.

2171 Akte van overdracht door Anton heer Pietersz. van Arnemuiden,

Bartholomeus Gilmansz. en Boudijn Willemsz. van hun goed in Arnemuiden aan Floris van Henegouwen.
1273 juni 24 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 253.

2172 Akte van kwijtschelding door Dirk, heer van Teilingen, ridder, van het geld, waarvoor Aleid van Henegouwen hem een akte inzake de Haarlemmerhout had verpand.
1275 apr. 26 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 291: Kruisheer, 508.

2173 Akte van toewijzing door graaf Floris V van het land, genaamd Moer, op Schouwen aan Floris van Henegouwen.
1276 jan. 15 1 charter
Gedrukt: De Fremery, 175; Kruisheer, 513.

2174 Akte van uitspraak door koning Eduard I van Engeland in het geschil tussen graaf Floris V en Floris van Henegouwen, vidimus van Petrus, aartsbisschop van Reims, 13 november 1281.
1281 juli 5 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 437.

2175.1-2175.2
Akte van fundatie door Floris van Henegouwen, ridder, van het klooster te Noorddijk.
1282 okt. 3 2 charters
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 466.
2175.1 Charter 1
2175.2 Charter 2

2176 Akte van fundatie door Aleid van Henegouwen van een kapel in het huis Riviere.
1282 dec. 24 1 charter
Gedrukt: Van den Bergh, OHZ., II, 470.

2177 Akte van machtiging door Burghard, elect van Metz en domproost van Utrecht, van Floris van Henegouwen, zijn broer, tot waarneming van zijn domproosdij.
1284 aug. 8 1 charter
Gedrukt: OSU., IV, 2188.

2178 Mandaat door Burghard, elect van Metz en domproost van Utrecht, aan zijn dienaars om Floris van Henegouwen, zijn broer, rekening te doen.

1284 sep. 29 1 charter
Gedrukt: OSU., IV, 2194.

2179 Inv.nrs. 2164, 2165 en 2173, 1268-1276; vidimus van de officiaal van Kamerijk.
1298 juli 7 1 charter

6.2 STUKKEN BETREFFENDE HENEGOUWEN

Incidenteel worden zaken betreffende Henegouwen ook behandeld door de registratie in Holland.

2180 Groot register Henegouwen EL. 38.
1316-1333 1 deel
Van Riemsdijk, 21.
Bewerkt: L. Devillers, Notice sur un Cartulaire de Guillaume I er, comte de Hainaut, de Hollande, de Zélande et seigneur de Frise, in: Bulletin de la Commission Royale d'histoire, 3e serie, VII, Brussel 1865, blz. 351-382.

2181 Klein register Henegouwen.
1316-1333 1 deel
Gedrukt: Van Riemsdijk, 22.

2182 Akte van toezegging door graaf Willem III van tweeduizend driehonderd pond tournoois jaarlijks, gevestigd op tweeduizend pond in Henegouwen en driehonderd pond in Holland, aan Floris Bertout, waarvoor deze het goed in de stad Mechelen en de dorpen Nekkerspoel, Nieuwland, Heide, Muizen, Hever, Hombeek, Leest en Heffen, hem aangekomen van Gillis Bertout, zijn neef, behalve het erfgoed van Gillis Bertout, zijn oom en zijn zuster, in leen zal houden, te lossen met drieëntwintigduizend pond door Floris' erven.
1318 mei 23 1 charter
De tekst hersteld met: Devillers, Monuments, 163.

2183 Akte van bevestiging door graaf Lodewijk II van Vlaanderen en hertog Albert voor hertog Willem V.
1358 juni 1 charter
De tekst hersteld met inv.nr. 2113 folio 35.
De kwestie ging blijkbaar over de Henegouwse grenssterkten Lessen en Vloesbeek, die leenroerig waren aan Vlaanderen.

2184 Akte van overeenkomst door hertogin (Johanna) van Brabant en hertog Albert met (Jan van Enghien), graaf van Liche, inzake de terechtstelling van (Sohier), heer van Enghien.

1367 mrt. 29 1 stuk

2185 Akte van overeenkomst door graaf Lodewijk II van Vlaanderen en hertog Albert inzake de leenroerigheid van de kastelen, steden en kasselrijen van Lessen en Vloesboek aan de graaf van Vlaanderen.
1368 sep. 10 1 charter

2186 Akte van overeenkomst door graaf Lodewijk II van Vlaanderen en hertog Albert.
1368 sep. 10 1 charter

2187 Akte van verblijf door graaf Lodewijk II van Vlaanderen aan hertog Albert in een toekomstig geschil met hertog (Wenzel) van Luxemburg inzake het erfdeel van (Johanna van Brabant), diens vrouw.
1368 sep. 10 1 charter

2188 Akte van kwijtschelding door keizer Karel IV van zijn aanspraken op het kasteel Emries, de hoeve Pons en het goed van Sars, Dourlers en Remy aan hertog Albert na kinderloos overlijden van hertog Wenzel van Brabant in ruil voor afstand van diens aanspraken op het hertogdom Luxemburg, het graafschap Valkenburg en een deel van Maastricht, 1372 mei 25; vidimus van Johannes Bouteville, trezorier van Henegouwen,
1383 jan. 28 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 271.

2189 Rekening van Robert Marchand van de beesten in Henegouwen.
1380 sep. 29 - 1381 sep. 21 1 deel
Afgehoord 29 juni 1382.

2190 Akte van toezegging door Willem, graaf van Oostervant, aan hertog Albert om buiten diens goedvinden geen functionarissen te zullen afzetten, nu hij aangesteld is als bestuurder van Henegouwen.
1394 okt. 11 1 charter
Gedrukt: Van Mieris, III, 615.

2191 Akte van bevestiging door hertog Albert van Willem, graaf van Oostervant, in de rechtspraak in Zeeland voor vijfduizend Franse kronen, die Willem aan hertogin (Johanna) van Brabant voldeed, en vierduizend vierhonderd kronen, die hij betaalde voor het garnizoen te Staveren.
1400 nov. 4 1 charter

6.3 STUKKEN BETREFFENDE LUIK

2192-2193 Rekeningen van Jan van Schoonvorst, burggraaf van Montjoie, heer van Kranendonk en Diepenbeek, voor hertog Jan van Beieren.
1417-1418 2 delen

2192 1417 mei 9 - okt. 10
Afgehoord 30 september 1417.

2193 1417 okt. 10 - 1418 mei 22

2194 Rekening van Hendrik Nothaft, trezorier van hertog Jan van Beieren.
1418 apr. 10 - 1419 juni 2 1 pak
Afgehoord 9 september 1420.
Enige gedeelten ontbreken.

7 SUPPLEMENT

De volgende stukken werden na afsluiting van de inventaris in een charterdoos van de Rekenkamer gevonden. Zij waren daarin geplaatst door J. Fox. Het betreft uitsluitend bijlagen bij rekeningen.

2195 Akte van bevestiging door gravin Margaretha van Lancaster van de ontvangst door Pieter Jacobsz.,klerk, van twaalf pond aan heer Pieter van Dordrecht, klerk.
1359 juni 2 1 charter
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1378.

2196 Akte van bevestiging door markgravin Johanna van Brabant van de ontvangst door Paulus van Haastrecht, ridder, haar raad, van achtduizend oude Franse schilden van haar lijftocht van hertog Albert, haar neef.
1391 dec. 7 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1469.

2197 Akte van bevestiging door hertog Albert van de ontvangst door Filips van Dorp, trezorier, van driehonderd Engelse nobels van Bartholomeus van Raaphorst, rentmeester van Kennemerland en Friesland.
1402 nov. 25 1 charter
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1574.

2198 Akte van schuldbekentenis door hertog Albert van twaalfduizend negenhonderdtweeëenveertig pond achttien s. aan heer Bartholomeus van Raaphorst van het rentmeesterschap van Kennemerland en Friesland, vidimus van deken en kapittel van St. Pancras te Leiden, 13 januari 1403.
1402 jan. 22 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1575.

2199 Rekening van timmerwerk aan de Middelburg en de molen.
1412 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1584.

2200 Rekening van timmerwerk aan de Middelburg en de molen.
1413 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1585.

2201 Staat van de vogels, gevangen in de leg.
1414 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1586.

2202 Staat van kosten van wijn, aangespoeld bij Wijk aan Zee.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1586.

2203 Akte van kwijtschelding door Hendrik Warin, burger van Mechelen van zeshonderd Engelse nobels voor zijn lijfrente aan Gerard van Zijl, rentmeester van Kennemerland en Friesland, ridder.
1415 juli 25 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1587.

2204 Akte van kwijtschelding door Hendrik Warin, burger van Mechelen, van zeshonderd Engelse nobels voor zijn lijfrente aan Gerard van Zijl, rentmeester van Kennemerland en Friesland, ridder.
1415 dec. 24 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1587.

2205 Staat van de vogels, gevangen in de leg.
1415 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1587.

2206 Rekening van timmerwerk aan de Middelburg en de molen.
1416 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1588.

2207 Akte van schuldbekentenis door gravin Jacoba van zevenduizend tweehonderdéénenvijftig pond tien s. aan heer Gerard van Zijl van het rentmeesterschap van Kennemerland en Friesland.
1417 aug. 27 1 charter
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1589.

2208 Brief van Willem Bastaard aan de raad over de verpachting van tienden van heer Floris van Alkemade en Jan Grietenz. door Adriaan van Raaphorst, rentmeester.
(1423) 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1594.

2209 Staat van inwoners van Niedorper- en Schagerkogge, die geld van de

visserij schuldig zijn.
1422 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1596.

2210 Rekening van Adriaan van Raaphorst van het haardgeld in Kennemerland.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1599.

2211 Rekening van timmerwerk aan de Middelburg en de molen.
1425 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1599.

2212 Rekening van het gevang.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1904.

2213 Brief van Jan van Blois en Jan, heer van Werchin, aan Albert van de Wateringe over geheim overleg.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1908.

2214 Staat van de manschappen op de Nieuwenburg onder bevel van heer Dirk van Brederode.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1933.

2215 Staat van de manschappen op de Middelburg onder bevel van Hendrik van Heemskerk.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1934.

2216 Staat van manschappen, die met Hendrik van Heemskerk ter heervaart kwamen.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1934.

2217 Staat van manschappen, die met Jan uter Wijk in Zeeland waren.
ongedateerd 1 stuk
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1934.

2218 Akte van schuldbekentenis door hertog Albert van zeshonderdéénenzestig pond veertien s. elf d. één halling twee mijt aan

weduwe en erven van Hugo Duuc van het dijkgraafschap van de Grote Waard.
1360 dec. 1 1 charter
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 2051.

2219 Mandaat door hertog Albert Pen Hendrik die Moolnaar, dijkgraaf van de Grote Waard, om weduwe en erven van Hugo Duuc zeshonderdéénenzestig pond. veertien s. elf d. één halling twee mijt te betalen.
1360 dec. 1 1 charter
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 2051.

2220 Akte van schuldbekentenis door hertog Albert van duizend schilden aan Hendrik die Moolnaar, dijkgraaf van de Grote Waard.
1360 dec. l 1 charter
Gecancelleerd.
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 2051.

2221 Kwitantie van Jan Termink voor Jan van den Woude, rentmeester van het land van Voorne, wegens ontvangst van vijftien pond voor de huur van het veer tussen Brielle en Dordrecht.
1394 mei 25 1 charter
Dit inv.nr. is een bijlage bij inv.nr. 1748.

B I J L A G E N

CONCORDANTIE VAN DE INVENTARIS VAN DE LEEN- EN REGISTERKAMER VAN HOLLAND (LRK) OP DE ONDERHAVIGE.

Oud	Inventaris
LRK 1	243
LRK 1a	2144
LRK 2	242
LRK 3	402
LRK 4	225
LRK 5	706
LRK 6	317
LRK 7	290
LRK 8	19
LRK 9	324
LRK 10	401
LRK 11	325
LRK 12	2181
LRK 13	304
LRK 14	1649
LRK 15	173
LRK 16	575
LRK 17	574
LRK 18	303
LRK 19	221
LRK 20-21	219
LRK 22	289
LRK 23	244
LRK 24	2146
LRK 25	223
LRK 26	257

Oud	Inventaris
LRK 27	224
LRK 28	620
LRK 29	316
LRK 30	218
LRK 31	291
LRK 32	403
LRK 33	197, 227
LRK 34	922, 1648
LRK 35	398
LRK 36	2180
LRK 37	255
LRK 38	256
LRK 39	645
LRK 40	2145
LRK 41	222
LRK 42	707
LRK 43	652
LRK 44	217
LRK 45	946
LRK 45a	674
LRK 47	220
LRK 48	305
LRK 49	709
LRK 50	226
LRK 51	66
LRK 52	228
LRK 53	229
LRK 54	230
LRK 55	237

Oud	Inventaris
LRK 56	741
LRK 56a	1211
LRK 56b	1212
LRK 56c	1311
LRK 56d	1213
LRK 56e	1214
LRK 57	629
LRK 58	711
LRK 59	231, 710
LRK 60	59
LRK 61	232
LRK 62	712
LRK 63	238
LRK 63a	235
LRK 64	240
LRK 65	239
LRK 66	389
LRK 67	241
LRK 69	720
LRK 70	194
LRK 71	88
LRK 72	873
LRK 73	874
LRK 74	651
LRK 75	736
LRK 76	2147
LRK 77	587, 590-591, 593-596, 598-603, 605-606, 609-618
LRK 89	151
LRK 91	90

Oud	Inventaris
LRK 92	117
LRK 93	89
LRK 94	146
LRK 95	91
LRK 96	92
LRK 97	152
LRK 102	802-803, 883
LRK 103	808
LRK 104	839
LRK 105	776
LRK 106	777
LRK 107	774
LRK 108	775
LRK 109	400
LRK 112	87
LRK 113	553
LRK 114	713
LRK 115	714
LRK 116	716
LRK 117	717
LRK 117b	153
LRK 118	718
LRK 119	719
LRK 120	721
LRK 121	722
LRK 122	723
LRK 123	724
LRK 124	725
LRK 125	725

Oud	Inventaris
LRK 126	727
LRK 127	728
LRK 128	729
LRK 129	731
LRK 130	732
LRK 131	733
LRK 132	735
LRK 133	737
LRK 134	738
LRK 135	739
LRK 194	746
LRK 196	780
LRK 197	779
LRK 199	843
LRK 200	844
LRK 201	840
LRK 202	841
LRK 204	808a
LRK 206	835
LRK 207	836
LRK 209	764
LRK 210	765
LRK 212	820
LRK 213	821
LRK 215	824
LRK 216	825
LRK 218	809
LRK 219	810
LRK 220	849

Oud	Inventaris
LRK 221	850
LRK 223	778
LRK 281	741
LRK 282	715
LRK 282a	2149
LRK 283	877-878
LRK 284	881
LRK 285	884-885
LRK 286	886
LRK 287	879-880
LRK 288	876
LRK 289	745
LRK 302	195
LRK 303	198, 947
LRK 304	200
LRK 305	201
LRK 306	202
LRK 307	203
LRK 308	204
LRK 309	205-206
LRK 310	207
LRK 311	208
LRK 312	209
LRK 313	210
LRK 314	211
LRK 315	212
LRK 316	213
LRK 317	214
LRK 318	215

Oud	Inventaris
LRK 319	216
LRK 320	199
LRK 323	196, 350, 371, 623
LRK 324a	892
LRK 324b	893
LRK 324c	894
LRK 325	895
LRK 326	896
LRK 327	875
LRK 338	730
LRK 338*	734
LRK 340	744
LRK 341	948
LRK 354	887
LRK 355	888
LRK 356	889
LRK 357	890
LRK 358	891
LRK 408a	2110, 2112, 2152-2156
LRK 409	2111
LRK 410	2105-2106, 2136
LRK 412	664
LRK 413	663, 767
LRK 416	2102
LRK 417	142, 236, 252-254, 272, 315, 321-323, 397, 399, 542-544, 926, 945, 964, 972, 997, 1137, 2130-2135, 2157-2158
LRK 418	2118
LRK 420b	2142
LRK 420d	855, 859, 861

Oud	Inventaris
LRK 421	740
LRK 422	708
LRK 423	2140
LRK 424	742
LRK 428	2151
LRK 429	676
LRK 430	2113
LRK 431	1158
LRK 432	740
LRK 433	2117
LRK 434	2139
LRK 435	2114-2115
LRK 436	2150
LRK 437	742
LRK 440	347
LRK 440a	388
LRK 440b	390
LRK 440c	559
LRK 441	355
LRK 441a	391
LRK 441b	546